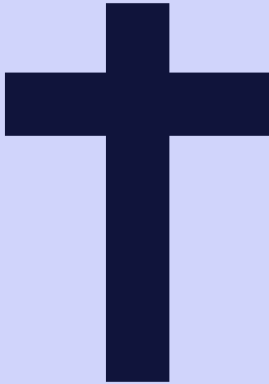

Minar Poelayzimayl

Bible portions in the Kala Lagaw language of Torres Strait,
Australia

Minar Poelayzimayl

Bible portions in the Kala Lagaw language of Torres Strait, Australia

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators

Language: Kala Lagaw (Kala Lagaw Ya)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2021-11-12

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

10d4fb7f-25e7-5ff4-bc73-ba235b9172fa

Contents

Mathayu	1
Mareko	109
Luka	171
Yoewane	279
Romaniw Thusi	354
1 Timothi	400
2 Timothi	411

Mathayu

*Yesu Kerison buway
(Luka 3.23-38)*

- ¹ Yesu Kerison buway kuyk kedha. Abrama nuy kuyk, wara nungu kaziw kazingu ngapa Dhawitha. Nuy aymaydhin adhapudhay kuyku garkaz muynu Isoereylanu, a Dhawithan kaziw kazingu ngapa, Yesu Keriso.
- ² Abraman* kazi Isaka†. Isaka nuy Yakubun‡ thathi. Yakubu nuy Yudhan§ thathi. Yakubu nungu garkaz kazil lak koeygarsar*.
- ³ Yudhan kazi Perez a Zera. Palamun apu Thamar. Perez nuy Ezronan thathi. Ezron nuy Raman thathi.
- ⁴ Rama nuy Abinoedaban thathi. Aminoedab nuy Nasonan thathi. Nason nuy Salmonan thathi.
- ⁵ Salmon nuy Bawzan thathi. Bawzan apu nel Rayab. Bawzan kazi nel Obed. Obedan apu nel Rutha. Obed nuy Zesin thathi.
- ⁶ Zesi nuy Dhawithan thathi. Nuy Dhawitha Isoereylaw kuykulnga. Dhawitha nuy Solomonan thathi. Solomonan apu kulay wara mabaygaw ipi, Urayan ipi. Kalanu na Dhawithan ipi aymaydhin.
- ⁷ Solomon Rewobowaman thathi. Rewobowam nuy Abayzan thathi. Abayza nuy Azan thathi.
- ⁸ Aza Ziyosapathan thathi. Ziyosapath nuy Ziyoraman thathi. Ziyoram nuy Uzayan thathi.
- ⁹ Uzaya nuy Zothaman thathi. Zotham nuy Ayazan thathi. Ayaz nuy Ezakayan thathi.
- ¹⁰ Ezakaya nuy Manasen thathi. Manase nuy Amonan thathi. Amon nuy Zosayan thathi.

* **1:2** Abraman kazimay ya: wara Zenesis 11.27-32 geth tidi. † **1:2** Isakan kazimay ya: wara Zenesis 17:9-21 geth tidi. ‡ **1:2** Yakubun kazimay ya: wara Zenesis 25.19-27 geth tidi. § **1:2** Yudhan kazimay ya: wara Zenesis 29.34-35 geth tidi. * **1:2** *Yakubu nungu garkaz kazil lak koeygarsar*: wara Zenesis 29.1 kurusipa Zenesis 50.26 geth tidi.

11 Zekonaya a nungu tukuypal, thana Zosayan kazil.

Senawbi thonara Babilonaw mabaygan koewbu Aymoedhin thanamulpa, gasamoeydhin koeyma mabaygal kuniya thanamun goegathoepa. Zekonaya a nungu tukuypal gasamoeydhin kalmel sethabi mabaygiya Babilonapa.

12 Zekonayan kazi nel Siyaltil, nuyn kazi madhin sey Babilonanu.

Siyaltil nuy Zerubaybelan thathi.

13 Zerubaybel nuy Abiyudhan thathi.

Abiyudh nuy Eliyakoeman thathi.

Eliyakoem nuy Azoran thathi.

14 Azor nuy Zadokan thathi.

Zadok nuy Asiman thathi.

Asim nuy Eliyudhan thathi.

15 Eliyudh nuy Eliyayzan thathi.

Eliyayza nuy Mathanan thathi.

Mathan nuy Yakubun thathi.

16 Yakubu nuy Yoewsepan thathi,

a Yoewsepa nuy Mariyana alay.

Mariya na Yesun apu,

nuy mina Awgadhaw woeyayzinga, Yesu Keriso.

17 Thanamun maykuykul kedha, 14 maykuykul Abramalngu Dhawithalpa, a lak kedha 14 Dhawithoelngu Babilonaw thonarpa; Babilonangu ngapa Kerison thonarpa lak kedha 14 maykuykul.

Yesu Kerison kazimay ya

(Luka 2.1-7)

18 Yesun kazimay ya kedha. Nungu apu Mariya. Yoewsepa kulay nan yapu poeybar, kasa kay kedha wagem kay palay niyaypa yoelpempa, nadh gasamadhin kedha, na mapunga, kuykulmay Maygi Mariw woenab nabiya kalmel.

19 Yoewsepa nuy kapu mabayg, koey gabu ngoenakapulnga, nuydh nanga gasamoedhin kedha, na mapunga, nungu niyaypa yoelpaypa ubigasidhin, kasa kay kedha nungu ubiginga kedha, nuydh nan mabaygaw parunu kuniya wayan. Nungu ubi kedha palamun niyaypa yoelpay gumi pathidhan, nanungu Azirngu gasamoeyle mabaygaw parunu.

20 Nuy senawbi wakay thoemamaynu mer, nubepa Awgadhaw angela pikin tharaydhin, a nuy nubepa kedha, 'Yoewsepa, Dhawithan kazi, ngidh aka gasamayg, ngidh bangal Mariyana manine ngibepa ipi, sena nabiya Awgadhaw Kazi. 21 Nadh bangal thurkiyay kazi imane, ngidh bangal nuyn nel tharane Yesun. Nuydh bangal nungu mabaygal

gudaz puydhamoeyne mura thanamulngu wati kuthangu gasamoeyle, thanamun ipidhadh gegeyadhoengu.'

²² Ina mura Awgadhaw buthathayzinga, kedha zoenguz nan kuyku nidhadhin, kay paypa kulay thonara Awgadhaw peropetha mura nabi buwaylthoeyay yadu madhin kedha, ²³ 'Ngitha bangal imane mina badhagi ngoewakaz na bangal mapunga Aymidhe, nadh bangal garkaz kazi imane. Nungu nel bangal Imanuwel.' Nubi nel pudhamoeyn kedha, Awgadh ngalpaniya kalmel.

²⁴ Yoewsepa nuy nanga danpalaydhin, nuydh madhin Mariyana nubepa ipi, ²⁵ kasa kedha nuy nanungu koerawayg kurusipa nadh garkaz kazi imadhin. Nuydh nel tharadhin Yesun.

2

Zugubaw mabaygal woeraw doegamoengu Yesulpa ladhudhin

¹ Nubi thonara Yesun kazi madhin muynu Bethliyamanu Yoewdhayanu. Erodh nuy kuyk senawbi thonara. Dhuray zugubaw mabaygal memayipu, thana woewra doegamoengu, azaz lagoengu ladhudhin Yoerusalemoepa, thana kedha, ² 'In kay Yoewdhayalgaw Kuykulnga ngalaga danadhadhin? Ngoey kayn thithuy imadhin. Ngoeymulpa kakal senabi kayn thithuy, ngoey gasamoedhin kedha, Yoewdhayalgaw Kuykulnga danadhangu. Ngoey ngapa nubepa apapudhaypa, a thawmaypa.'

³ Erodh nanga karngemidhin, nuydh gegeyadh gasamoedhin, a matha kedha mura mabaygal muynu Yoerusalemoenu. ⁴ Nuydh garwoeydhamoeydhin mura kuyku misnarel a dhuray sabiw ngurpay mabaygal. Nuy kedha thanamulpa, 'Kerison ngalaga kazimaypa?' ⁵ Thana kedha, 'Muynu Bethliyamanu, Yoewdhayanu, kay paypa kulay peropetha minar paladhin kedha,

⁶ "Moegina goegath Yoewdhayanu muynu, nel Bethliyama, ngi moegina goegath dhadhal mura goegathal Yoewdhayanu;

nginungu bangal ngapa Kuykulnga,

nuydh bangal gethiya yoelpamoeyne ngaw mabaygal, Isoereylaw buway." '

⁷ Erodh kalanu mina muya Zugubaw mabaygal thuraydhin, gasa-moeypa thanamulngu ngulayg nuy senawbi thithuy mi thonara nanga kakal. ⁸ Nuydh kalanu thana wayaydhin Bethliyamapa, nuy thanamulpa kedha, 'Ngitha ladhu, mina bangal nagemine senawbi mapethoepa. Ngitha

nanga nuyn imane, ngayapa bangal yangukudu ngapa manine, ngay lak kedha ubin mepa apapudhay-pa, thaw-maypa nubepa.' ⁹ Thana nanga karngemidhin Erodhalngu, kalanu thana Bethliyamapa ladhudhin. Dhadhaz thana lak imadhin senawbi thithuy, nuy ngaru thanamuniya mabaw parunu. Kurusipa thana imadhin nuy nir balbayginga gimal nuy mapeth ngalaga nanga.

¹⁰ Thana nanga imadhin thithuy, thanamun ika dhiw mina koezya. ¹¹ Thana ngapa muya uthemidhin lagiya. Si thana imadhin muynu mapeth a nungu apu Mariya. Thana kalanu pasoeynoemoeydhin koeyma apapudhemidhin a thawmadhin nuyn. Kalanu thana gud pudhamoeydhin thanamun siba wanay zapul, poeybamoeydhin nubepa, goli, punaw susu, a muraw susu.

¹² Kalanu Awgadhaw yangukudu thanamulpa pikiya yakamoedhin kedha, 'Erodhan yabuya kuniya tidayg.' Thana kuniya tidemidhin wara yabugudiya thanamun la-goepa, lak Erodhan yabuya lawnga.

Awgadhan wayadhin Yoewsepa a nungu ipi kazi Aykup-ithupa

¹³ Thanamun kalanu, Awgadhaw angela pikin tharayd-hin Yoewsepal-pa. Nuy kedha, 'Ngi danpali, thoeridhar senaw mapeth a karmel nungu apu. Erodh nuydh bangal senaw mapeth lumane, umamatha-moeypa. Ngitha ladhu Aykupithupa, ngitha bangal sew, kurusipa ngawngu bangal yangukudu ngibepa.' ¹⁴ Nuy danpalaydhin senawbi kubilu, mamamoedhin mapeth a nungu apu. Thana ladhudhin Aykupithupa.

¹⁵ Thana si kurusipa Erodhan kuth. ¹⁶ Erodhalpa kedha, thana zugubaw mabaygal nubepa ngalkemidhin, nungu thabukir a ngurum koezya. Nuydh wara buwaylthoeyay aymoedhin Yesulpa mathamoeypa. Nuydh yangukudu madhin nungu koewbu mabaygoepa a wayaydhin thana, umamathamoeypa mura garkaz kazil ukasar wathoengu mulupa, muynu Bethliyanu, a dhuray goegathal nabiya pasinu. Nubepa sike kedha Yesu kedha wathalayg. Ina mura muladhin senabi thonarngu zugubaw mabaygal nanga ngabunadhin nubiya a thithuy mi thonara nanga imadhin. ¹⁷ Ina kuyku nidhadhin peropethaw Eremiyan yangukudu kay paypa kulay thonara kedha,

¹⁸ 'Yangu wakay karngemin muynu Ramanu si,
koerkak badh a mayngu wakay,
mura apuwal, Raseloena kaziw kazil,
thanamun may kazipa.

Thana ubigasimoeyn balbaytidayle,

kedha zoengu thanamun garkaz kazil mura umamayl.'

Kalanu thana Aykupithungu Nazarethoepa ladhudhin

¹⁹ Erodhan umaw kalanu, Awgadhaw angela pikin tharay-dhin Yoewsepalpa, muynu Aykupithunu. Nuy kedha, ²⁰ 'Kadaypa mer, thoeridhar senaw nginu kazi a nungu apu. Ngitha ladhu Isoereylaw goegathoepa, sethabi mabaygal ngaya nanga mathamaypa madhin senaw mapeth, thana mura umamayl.'

²¹ Nuy kadaypa miyaydhin, mamamoedhin mapeth a nungu apu. Kalanu thana ladhudhin Isoereylapa. Ina kuykunidhan kuykulmay peropethaw ya mulayzinga kay paypa kulay, 'Ngath thuradhin Ngaw Kazi adhapa Aykupithungu.' ²² Nuydh Yoewsepa nanga karngemidhin kedha, Erodhan kazi Arthelaws nuy Kuykulnga, sey Yoewdhayanu nungu thathiw Erodhan buthapa. Yoewsepa aka gasamadhin sipa maythayle. Nuyn balbaytidadhin pikin. Thana memayidhin Galilayapa. ²³ Nuydh aymoedhin thana-mulpa niyaylag Galilayoenu, moegina goegath muynu nel Nazareth. Ina kuyku nidhaypa kay paypa kulay peropethaw ya mulayzinga, 'Nuyn bangal thoeraypu Nazarethoelayg.'

3

*Yowane Paphayso nuy nanga maw tharepu
(Mareko 1.1-8; Luka 3.1-18; Yoewane 1.19-28)*

¹ Senawbi thonara Yowane Paphayso nungu zageth kuykaymaydhin, gima gudiya maw tharepu muynu Yoewdhaylgaw bupanu, mabaygoegi dhadhabuthanu. Mabaygal ngapa nubepa kursipoegaypa. ² Nuy kedha thanamulpa, 'Adhapa gathil thayemiw a yakanuremiw sethabi wati zoepul. Kedha zoengu, mina amadhan Awgadhaw Basalaya bangal danapa yakamidhe, mura ngalpalpa.' ³ Kay paypa kulay thonara Isaya, Awgadhaw peropetha yadu mayparuy Yoewanen kedha,

'Wara mabaygaw yangu wakay poegaypa muynu bupanu, mabaygoegi dhadhabuthanu, nuy kedha, "Buthpathaw, balbay tidaw senabi ruwayl yabugud Kuykulmaypa mabapa." '

⁴ Yoewane nanga ngapa nungu dhumawak kamelaw magadhaw aymoeyzimayl zagi mabaygaw rugal. Nungu dhadh gar gasamoey za moegi ridh goengaw, a nungu ay matha wam bupanu, a pukathal. ⁵ Mabaygal ngapa nubepa Yoerusalemoengu, a matha kedha mura Yoewdhaylgaw goegathoengu a mura Yuridhaw Koesaw goegathoengu.

⁶ Koeygoersar mabaygan nubepa kurse pagemipu. Thana wati wakasimoeyr a nuydh thana paphayso mamayidhin Yoeridhaw Koesanu.

⁷ Yoewane nuydh imadhin koeygarsar Yoewdhaylgaw yoewthaw koey mabaygal ngapa nubepa, thanamulpa paptaysoepa. Setha thana Parasayalgal a sadhusayalgal. Nuydh nanga imaydhin kedha, thanamun ubi lak kedha thana paphayso mamayin. Nuy adhamintidar thanamulpa kedha, 'Ngay madhupamiz ngitha yoewthaw mabaygal ngapa ngayapa. Ngithamun mari igililnga ngithamulpa balbayginga lawnga midh? Ngitha midh paru ngulaygal kedha, ngitha lak kedha ngaru koey poeypiyam Awgadhaw thabukiringu? Nungu thonar senaw ngapa ngithamulpa, kasa kay kedha ngitha matha kedha mina nanga thabul muyngu akan pungamoeypa! ⁸⁻⁹ Ngitha kedha mulayg, "Ngoey Abraman buway, Awgadhaw mina mabaygal." Sena kasa ngithamun geth wakay thoemamay. Awgadhan ngulayg ngitha adhal waniz kupayngu, a wara mabaygal muy arimoeyn, ngithamun buth manin. Awgadhoepa zagethoeginga kedha, nuydh mabayg ayman kulangu, ngithamun kupaypa maypa. Kasa kay kedha mina Awgadhan bangal nanga imane ngithamun mina zageth, nuy bangal ngulayg asine kedha, ngitha mina koerkak badh gasaman wati pawapa a garkidh thayamoeyngu mina igililmaypa. Wa ngitha nanga kedha ayman nanga, ngayapa balbayginga ngithamulpa paphayso maypa.'

¹⁰ Nuy lak mulaydhin, 'Ngitha a mura mabaygal matha kedha puy midh, thurik senaw buyal woeydhaypa poethaypa, sethahi puypa apa kuykuya. Puy nanga mina koewsan mayginga, nuyn adhapa pathan a mulupa thayan muypa. ¹¹⁻¹² Adhapudhay koey mabayg mangedhe kay, nubepa ngithamulpa kasa ngukin paphayso maypa lawnga. Ngath nabi thonara ngitha matha ngukin paphayso mamayipa. Nuydh bangal kay ngitha mina paphayso mamayipu, a nungu paptays mina wardh. Nuydh bangal Maygi Mari ngithamuniya woenaypu, a kalmel muy. Nuydh Kuykulnga bangal ngapa nubi apa goewapa bangal balbayg tidaypa, nubiya kalmel nungu zagithaw rugal. Ngay wati moebayg, ngay matha ngoedhagidh lawnga nungu azaz sanaw urikamipa dhoerdhimaypa. Senabi goeyga bangal na ngoedhe kedha ayboewdhaw thonar midh nanga. Mina Apaw Lagaw Mabayg bangal mangedhe, nubiya nungu zagethaw rug a nuydh bangal dhadhiya dhadh mamayine mina kunaw kapul a wati zapul, ayngu noeral. Ayngu noeral, bupal, nuydh adhapa mamayin, adhamulan ingaru

muypa thayan. Mina zapul ayde aymoeyn, sawalagoenu waniz.'

Yesun papthayso

(Mareko 1.9-11; Luka 3.21-22)

¹³ Sew kalanu Yesu ngapa koesapa. Yoewane nanga imadhin kedha Yesun ubi nuydh nuyn Yesun papthayso maypa, ¹⁴ nuydh Yoewane imaypa nuthay ayman kedha, 'Minguz ngi ngapa ngayapa ngibepa papthayso moeypa. Ngi koey mabayg, matha ngoedhagidh kedha ngidh ngoena papthayso maypa.'

¹⁵ Yesu kuniya nubepa kedha, 'Ngoebalpa matha ngoedhagidh kedha, ngoeba ayimpa Awgadhaw ubilnga midh nanga, kedha zoengu, kuyku nidhaypa Awgadhaw yawoedhayzinga.' Yoewane kalanu aymoedhin Yesun yangukudu ya.

¹⁶ Yesun woerngu kalanu nungu buyal thiyay mab kadaypa koesaw buwadhoepa dapar gud pudhaydhin, a sizi ngapa mulupa Maygi Marin uruy gamu ngoedha madhin a nubiya gimal aymay. ¹⁷ Yangu wakay kedha seyzi pagan, 'Ina Ngaw Geth Mamal Kazi,* nuy ngayapa mina matha ngoedhagidh.'

4

Sathanan nuthan Yesulpa

(Luka 4.1-13; Mareko 1.12-13)

¹ Yesun papthayso kalanu, Maygi Marin nuyn yoelpadhin muypa koey bupapa, Sathanalpa nubepa nuthaypa. ² Nuy aygig 40 goeygilnga a 40 kubiloelnga Nungu maytha mina ayginga.

³ Wa, Sathana senawbi buthapa tharaydhin nuthadhin nuyn kedha, 'Ngi nanga Awgadhaw Mina Kazi, koey bibiril mabayg, ngidh thabi kulal kidh thoeyamoeyr ngibepa aypa nginu geth yangukudun.' ⁴ Yesu nubepa kuniya buwayl thayaydhin, mamayidhin Maygi Thusiw yangukudul kedha, 'Mabayg lawnga matha ayngu igililnga, Awgadhaw mura yangukudul ngaru mina ayde igililmaypa.'

⁵ Kalanu Sathanan Yesun yoelpadhin kadaypa koey yoewthaw thodhapa muynu maygi goegathoenu Yoerusalemoenu, ⁶ nuy kedha nubepa, 'Ngi nanga sike mina Awgadhaw Kazi, katpoelag koezi gimaz mulupa. Maygi Thusinu waza wara Minar Poelayzinga kedha,

"Awgadhan kay wayamoeypa nungu angelal

ngibepa kadaypa gasamoeypa, thanamun gethan

* 3:17 Mamal Kazi poeyban: wara Zenesis 22.2 geth tidi.

nginungu kulangu panoenamoeyle nginu ngarangu.” ’

⁷ Yesu kedha nubepa, ‘A, wara poelayzinga Maygi Thusinu kedha, “Maygi ngidh nuthan nginu Kuykulnga Awgadh.” ’

⁸ Kalanu Sathanan nuyn yoelpadhin kadaypa mina koey padapa, danthayadhin nubepa mura nubi gugu ubidh thoeyayzinga a nanu basalayal mura adhapudhay zapul muynu. ⁹ Nuy kedha nubepa, ‘Mura ina ngath kay ngibepa poeybaypa. Ngath kay ngin Kuykulnga Awgadh, ngidh kay ngoena nanga thawmaypa a kulun pasoeynipa ngayapa.’

¹⁰ Yesu kedha nubepa, ‘Adhapa ngaw parungu Sathana, Maygi Thusinu Minar Poelayzinga kedha, “Ngidh matha nginu Kuykulnga Awgadh thawmaypa a matha nubepa kedha apa pudhepa.” ’

¹¹ Kalanu Sathanan nuyn wanan. Angelal ngapa Yesulpa, nungu gamu moegaw palan.

*Yesu nuydh ngurpay zageth kuykaymaydhin
(Mareko 1.14-15; Luka 4.14-15)*

¹² Nubi thonar nuydh kuyku mabaygan Yoewanen Papthayson gasamoedhin a kunumay loegoenu thayadhin. Yesu nanga karngemidhin kedha, thana Yoewanen kunumoedhin, nuy lak soersimaydhin, ¹³ kalanu nungu niyaylag lak lawnga Nazareth, nuy kayn goegathoepa miyaydhin, Nel Kapeniyam. Senabi goegathoenu nuydh nungu zageth kuykaymoedhin, muynu Galilayoenu malu buwadhoenu. Nabiya muynu ukasar Isoereylaw buway, Zeboelon a Napathoelay. ¹⁴ Nabi goeyginu Yesun buwayl thoeyayl kuyku nidhadhin Peropethaw Isayan mulayzinga kay paypa kulay kedha,

¹⁵ ‘Galilaya, war buway mabaygaw mudhaw lag, nabiya buway muynu Zeboelon a Napathoelay, amadhan malu buwadhoepa, a war doegam Uridhaw koesiya.

¹⁶ Ngitha mura kalmel nipa si inuraw goegathoenu, ngithamun igililnga koey gegeyadh.

Ngitha bangal imane senawbi koey buya a ngitha ngaya nanga ngithamun niyay loegal koey gegeyadh,

mabaygal kulay kasa um poegaypu, ngithamuniya bangal mangedhe senabi maygi buya.’

¹⁷ Senabi thonara Yesu kuyk aymoedhin nungu zageth, maw tharepu mura moebaygoepa, a nungu ngurpan kedha, ‘Garkidh thayemiw, a guythuyamoey ngithamun wati pawal. Awgadhaw Basalaya amadhan gasamay.’

*Wapiw zagethaw mabaygal thurimoeydhin
(Mareko 1.16-20; Luka 5.1-11)*

¹⁸ War goeyginu Yesu nanga nungu mabanu woelmay Galilayaw Malu buwadhiya, nuydh imadhin ukasar kuyk kazi, Simona nungu wara nel Petheru a Andhoeru nungu tukuyap, palay pinge thayar maluya, wapiwa gasamoeypa. In palamun zageth goeyga koey goersar.

¹⁹⁻²⁰ Yesu kedha palamulpa, 'Ayawal, ngapa ngaybiya asi-moeriw, ngipel bangal ngaw pingew thiyay moebayg, kedha zagethapa, ngipel bangal mabaygal garwoeydhamoeypu ngayapa.' Wara yaginga palay kuniya wanadhin palamun zageth, asimoedhin Yesuniya, nungu pasiw puziw mabayg aymoemoedhin. ²¹ Seyzi thanamun mab nuydh imoemoedhin wara ukasar kuyk kazi, Zemes a nungu tukuyap Yoewane. Palamun kalmel thathi Zebadi. Palay a palamun thathi, thana thanamun butanu, balbay tidamoeyr thanamun pingel; Yesu palay seyzi thurimoedhin. ²² Palay lak kedha wara yaginga, kuniya wanadhin palamun thathi a thanamun but, asimoedhin Yesuniya, aymoemoedhin nungu niyay kazi.

*Yesun ngurpay zageth a kuyku nidhay zageth
(Luka 6.17-19)*

²³ Yesun zageth nuydh angadhin mura muynu Galilayoenu, ngurpamoeypu thanamun Awgadhaw mina yadayl. Matha kedha thanamun yoewthanu muynu yadu poelgaypu senabi mina ya, a sey sithamoeypu Awgadhaw Basalaya. Kobegadh kikirilgal nuydh doeynidhamoeypu. ²⁴ Nungu ngulayg kangur pagamoeydhin muynu Siriyaw doegamoenu, kedha zoenguz nungu adhapudhay zageth nuydh dhoeynidhamoeypu kikirilgal, a wati mariw moelayzi mabaygal, a setha ngunu nanga kobegadh thonara gamul gegeyadh memayipu, a gamul galupepu, a setha ngunu nanga thugalal umamayl. Thabi kikiril mura, Yesu dhoeynidhamoeypu. ²⁵ Nungu mab ngalagiya mabaygaw garsar nubiyaw kalmel muynu Galilayoenu a mabaygal wara ten goegathoengu, a Yoerusalemoengu, a Yoewdhayangu, a matha kedha Uridhaw koesaw war doegamoengu.

5

*Yesu ngurpan aymoedhin padanu gimal kedha Awgadhan midh paru woenab poeybaypu mabaygoepa
(Luka 6.20-23)*

¹⁻² Wara goeyginu Yesu nuydh mabaygaw garsar imadhin, nuy padiya karaypa walaydhin. Gimal padoenu nanga nuy apa thanuraydhin. Thana nungu niyaykazil

garwoeydhamoeydhin nubepa, apa pudhemidhin nubiya mura wadhwadhgamuya. Nuydh nungu ngurpay zageth kuykaymoedhin kedha,

³ Ngitha ngaya nanga ngulaygal kedha,
 ngithamun geth ngarapudhamayl midh nanga a
 ngithamun ubi kedha ngitha lak ridh palan,
 ngitha ika dhiw gasamaw.

Kuyk kedha Awgadhan ngithamulpa bangal
 ukamoene kupay muynu nungu basalayoenu.

⁴ Ngitha ngaya nanga koerkak badh a may oengamay.
 Awgadhaw woenab ngithamuniya kalmel;
 ngithamun ngoenakap bangal balbaytidane.

⁵ Ngitha ngaya nanga gabu ngoenakapulmayl,
 Awgadhaw woenab ngithamuniya kalmel;
 ngitha bangal gasamoene Awgadhaw adhapudhay ya-
 woedhayzinga.

⁶ Ngithamun ngoenu ubilnga a wakay thamamay matha
 Awgadhoepa,
 kedha woenab ngaru ngithamuniya kalmel,
 nuydh bangal ngitha mina kuykunidhane.

⁷ Ngitha ngaya nanga ngithamun danal poethay
 kasa balbayginga mura mabaygiya,
 ngithamun koerkak badhan thanamulpa.

Awgadhan bangal lak kedha ngithamulpa sib wanaypa,
 nungu danal poethay ngithamulpa lak balbayginga
 bangal.

⁸ Ngitha ngaya nanga ngoenakap poeyban Awgadhaw kapu
 zapa,
 ngitha ika dhiw gasamaw.

Ngitha bangal Awgadhdh imane.

⁹ Ngitha ngaya nanga ngithamun mamoeny pathridoepa
 senabi kapu mam dhadhiya thabukiril mabaygiya,
 ngitha patharidhay mabaygan ika dhiw gasamaw.

Ngitha bangal Awgadhdh kazil aymoemoeyne.

¹⁰ Mabaygal nanga ngithamulngu ubigasimoeypa,
 kuyk ngithamun mina zageth,
 kalanu thana wati danal poethay ayman.

Kasa kay kedha ngitha thanamulpa balsiyayginga.

Ngitha ngulaygal kedha, sena ngitha Awgadhdh ubilnga
 aympa,
 ngitha ika dhiw gasaman,
 kuyk kedha Awgadhdh ngithamulpa bangal ukamoene
 kupay
 muynu nungu basalayoenu.

11-12 'Mabaygan bangal ngitha sole yoepa tharepu a matha kedha mulamoeypu ngitha, kuyk ngitha ngaw niyay kazil. Wa, senabi ika dhiw ngaru ngithamuniya kalmel, ngithamun koey modhabiya maypa ngithamun thathi gimal dapara. Kay paypa kulay mabaygan sethabi wati pawal aymoeydhin maygi peropethoepa. Thana sethabi wati pawal lak kedha aymoeypa kayib ngithamuniya.'

Kapu igililnga matha kedha sol

(Yesu matha maw sipa thanamulpa)

(Mareko 9.50; Luka 14.34-35)

13 'Ngithamun ngoenanumaypa kedha, ngithamun igililmayl ngaru nubi apa goewanu dhadhal. Ngithamun mina zageth matha kedha kapu sol midh, ay mith palan. Ngitha nanga Awgadhaw mina ngurpay oengayinga nanga, ngithamun wati igililmayl ngoedhe kedha wati sol midh nanga, nadh nanu mina mith guythuyan. Nan lak kuniya sol aymayinga, na kasa wati za aymiz.'

Kapu igililnga matha kedha buya

(Yesu matha maw sipa thanamulpa)

14 'Ngitha matha kedha buya midh nabi apa goewapa. Buya nanga thoedhamiz, wara zapun nan woerdhayginga. Ngitha matha kedha goegath gimal padoenu. Ngitha ngaru kakal mura mabaygoepa. ¹⁵ Koey zageth mabaygan thungi gamu woeydhan kalanu nabiya inur woergi thayan. Mina pawa kedha, nan gima gasaman zuru poethoeypa mura mabaygaw yabugudoepa mabapa kedha. ¹⁶ Ngitha yakan nabi buya ngithamun igililmaynu, mabaygan iman senabi buyaw zageth ngithamun. Kuyk ngithamun kapu zageth, thana mina yoepathaman a thawmanin ngithamun Thati gimal dapara.'

Ina Mosen Sabi yawadhan

(Yesu matha maw sipa thanamulpa)

17 Yesu lak mulaydhin thanamulpa kedha, 'Ngitha mura ngulaygal, Awgadhaw ya woedhayzi sabil kay paypa kulay poeybadhin Moselpa, a ngithamun ngoenanu manin sike kedha, ngay ngapa sethabi sabipa idimaypa, a matha kedha peropethaw yadhay. Lawnga! Ngay ngapa kuyku nidhaypa sethabi sabipa, matha kedha peropethaw yaday. ¹⁸ Ngay ngithamulpa kedha, ngitha mina kurusi pagemiw a koerngayl kawra mariw, itha thabi sabil ngaru sabil, wara urapun yangukudupa pudhaypa lawnga, kurusipa dapar kasa zaginga bangal aymoene a matha kedha ina gugu ubidh theoyayinga mura muwasin. ¹⁹ Mabayg nanga

adhapa ruwamiz nabi sabingu, a ngurpan war mabayg senabi wati pawan, nungu modhabiya bangal mina apal, Awgadhaw Basalayanu; a matha kedha mabayg nga balbayginga ulaypa sabiya a nuydh ngurpan war mabayg, nungu modhabiya koezya gimal. ²⁰ Ngithamun kapu akasin na kedha moegina nanga, ngitha Awgadhaw Basalaya gimal gasamayginga. Thanamun nabi ngurpan getha woeyadhin mulupa kurusipa kayib.'

Thabukir nginu tukuypoepa lak kedha gegeyadh

(Yesu matha maw sipa thanamulpa)

(Luka 12.57-59)

²¹ 'Sena kedha, kulba ngurpan ngitha mura ngulaygal kedha. Ngitha mabayg uma mathamayg. Ngidh nanga mabayg uma mathaman, kuyku mabaygan ngin lak kedha koey dharadh manin. ²² Kasa kay kedha, ngay ngithamulpa muliz kedha, thabukir nginu tukuypoepa lak kedha gegeyadh, a matha kedha ngidh nanga mulamoeyn nginu tukuyap, ngin ngulayg sabipa gasaman. A ngidh rimarim pungan nginu tukuyap, a mulupa nagiz nubepa, ngi poeypiyam nginungu koey muypa thoeayale.'

Nginu mam nginu tukuypoepa, a nginu mam Awgadhoepea

(Yesu matha maw sipa thanamulpa)

²³ 'Kedha kay ngidh nanga nginu eso Awgadhoepea poeyban a ngidh senabi thonara ngoenanu manin nginu tukuyap nginungu yagi asidhin. ²⁴ Wanan nginu eso sey oltanu. Ngil uzariz balbay tidar senawbi gegeyadh nginu tukuypiya, kalanu kay ngidh nginu eso Awgadhoepea poeyban. ²⁵ Wara thonara mabaygan ngin thuran kotoepa, yapa sakar maypa. Kapu za kedha, ngidh ngaru kulay wakay thayiz, yoepa balbayg poelaypa nubiya. Kapu za ngidh ya balbayg palan adhal nungungu, nginungu dhoerdhimay mabaygoepa poeybayle. Kalanu nginu kuth koezya, ngin bangal dhoerdhimay lagoenu aranu. ²⁶ Ngay kedha, ngibepa adhapadhaypa lawnga kunumay lagoengu, kurusipa ngidh mura nginu modhab manin thanamulpa, thana midh tharan ngibepa.'

Koey wati pawa aymayg

(Yesu matha maw sipa thanamulpa)

²⁷ 'Ngitha mura ngulaygal, senabi kulba ngurpan kedha, ngidh wara yoepkaziya puru aymayg. ²⁸ Kasa kay kedha,

ngay kedha ngithamulpa, mura ngithamun noegay yoep-kazipa ngithamuniya nanga wati wakay thamamay a ubilnga aymiz nabepa, ina lak kedha ngidh koey wati pawa ayman nginu wakay thamamaynu a ngoenakapoenu muynu. ²⁹⁻³⁰ Ngithamulpa matha ngoedhagidh midh, ngithamun mura gamu senabi koey muypa thayan lawnga midh, ngitha guythuyan urapun thugal ngithamun gamungu. Nginu purkaw noegaypa nanga ngin wati wakay thoemamaypa manin, sobaginga adhapa nagiz ngoedhe kedha ngidh midh, nan dan nalban nginu purka, matha kedha nginu getha dagam gethan wati pawa ayman, ngidh nan kazaginga adhapa manin ngoedhe kedha ngidh geth midh nanga adhapa pathan.'

Dhadhpoelamay Awgadhoepa gegeyadh

(Yesu matha maw sipa thanamulpa)

³¹ 'Wara kedha, thana yoewthaw koey mabaygal kedha, mabayg nanga dhadhpulgeman nuydh kuniya wayan nungu ipi nanu apu thathipa, nuydh ngaru peba ayman kedha, nuydh nanungu muwasin. ³² Kasa kay kedha ngay kedha, ngithamulpa nabi za nanga aymiz, kuykugi maypa nadh mura wati pawa aymayinga nubepa, senabi dhadh poelamay Awgadhoepa gegeyadh. Wara nadh nanga kayn alay gasaman, Awgadh ubigig, kasa kedha senabi ipidhadh gegeyadh gasaman nanu kulay alay, nungu kuykupa.'

Nginu yangukudu nanga ayman na ngaru koey ridhanga

(Yesu matha maw sipa thanamulpa)

³³ 'Matha kedha ngitha karngemidhin nabi kulba ngurpan kedha, ngidh ngoelkay yawoedhayzinga aymayg. Ngidh nanga nel tharan ngidh ngaru ayman senabi yawoedhayzinga pathidhayginga. ³⁴⁻³⁵ Kasa kay kedha ngay ngithamulpa kedha, ngidh nanga kasa nginungu yangukudu manin senabi kasa yangukudu ngaru koey ridhanga gasampa nginu yawoedhayzinga. Mura itha zapul dapara, a apaw goewanu lak kedha thanamun nelngu thoerayg, kedha zoengu dapar Awgadhaw adhapudhay niyay lag a nungu ngar siyampa ipal apaw goewanu, a matha kedha Yoerusalemaw nelngu thoerayg, kedha zoengu sena kuykulmay goegath. ³⁶ A nginu kuy lak kedha thoerayg, kedha zoengu ngidh koey zageh urapun yalbus nginu kuykungu goerab gamulnga a kubikubinga ayimpa. ³⁷ Matha ngoedhagidh nginu ya woedhay yangukudu mina balbayginga kedha, "Wa" a "Lawnga". Wara nanga ya ukaman palki

ukasar yangukudupa sepa kedha, sena Sathanalngu, Awgadhoengu lawnga.'

Wati modhabiya bangal aymayg

(Yesu matha maw sipa thanamulpa)

(Luka 6.29-30)

³⁸ 'Ngitha karngemidhin nabi kulba ngurpan kedha, "Mabaygan ngadh nginu purka dan nalban, nungu purka lak kedha dan nalban modhabiya. Matha kedha mabaygan nanga nginu dhang pathidhan, nungu dhang lak kedha pathidhan modhabiya." ³⁹ Kasa kay kedha ngay ngithamulpa kedha, kuniya modhab thoeyayg sena wati pawa. Mabayg nanga ngibepa gegeyadh, matha kedha nuydh ngibiya getha dagam dakanu wariman, matha ngoedhagidh kedha yudhan nubepa nginu war dagam dak nubepa lak warimaypa.

⁴⁰ 'Mabaygan nanga nungu koey ubi kedha, nuydh sobaginga gasaman nungu modhab nginungu. Nungu ubi nanga nuydh nginungu gabu sodh manin, wa ngidh manin nubepa, kalmel nabiya nginu sodh. ⁴¹ Wara thonara koewbu mabaygan nanga, ngin lupalan nungu rugaw guraypa manin urapun kilomitapa, matha ngoedhagidh ngidh ukaman wara kilomita. ⁴² A mabayg nanga ngibepa zapa yoewdhiz matha ngoedhagidh poeybar senabi za nubepa. Mabayg nanga yoewdhiz zapa kasa thawpay thonarpa, manin nubepa senabi thawpay thonarpa.'

Ngidh ngaru mam ayman mura mabaygoepa

(Yesu matha maw sipa thanamulpa)

(Luka 6.27-28,32-36)

⁴³ 'Ngitha karngemidhin thanamun kulba ngurpay kedha, "Maman mamayiw ngithamun igalgal, a pasipa yawaymar ngithamun thabukiriw mabaygal." ⁴⁴ Kasa kay kedha, ngay ngithamulpa kedha muliz, maman mamayiw ngithamun wati igalgal, a ngoenanu mamayiw ngithamun thoeythupagaynu setha ngaya nanga ngibepa wati danal poethay ayimpa.*

⁴⁵ 'Nginu modhabiya nginu Thati gimal dapara ngin kay gamupathamoeypa, a aympa ngin nungu mina Mamal Kazi; kedha zoengu nuy mamal Awgadh, nuydh aymoempa goeyga zoeru a nungu kapu ari mura matha kedha ngoedhalnga mabaygal ngaya balbayginga a ngaya gegeyadh. ⁴⁶ Midh kay paru ngin ibupuydhaypa ngidh nanga pud balbayg tidaypa, ngidh nanga maman mamaypa matha setha

* **5:44** *Maman mamayiw ngithamun wati igalgal:* wara Romaniw Thusi 12.14 geth tidi.

ngaya nanga ngibepa koey ubilmayl? Wati mabaygoepa lak kedha senabi kapu pawa ayimpa, matha kedha bokadhzoengu garwoeydhamay mabaygal. ⁴⁷⁻⁴⁸ Ngidh nanga matha nginu igalgal ayawal mamayipa, inuraw mabaygal lak kedha senabi kapu pawa aymaypa. Senabi pawa matha ngoedhagidh nabi apaw goewaw mabaygoepa, kasa kay kedha ngay ngithamulpa kedha, matha senabi mina pawa lawnga balbayginga. Awgadhaw ubilnga kedha, ngi ngaru mura doegamuya balbayginga, nginu koey Thathi gimal dapara midh nanga koey balbayginga.'

6

Mina sib wanan midh paru nanga

¹ Yesu lak maw sipa thanamulpa kedha, 'Ngitha nanga nginu thoeythupoegay a siba wanay zagethal mabaygaw parunu aymaypa, kuyk kedha, ngithamun gamu dhub yoewrun, mabayg-oepa thanamulpa ngithamun zageth imaypa; kasa kay kedha sena gegeyadh. Ngidh nanga sethabi pawal aymoeypa nanga ngithamun Daparaw Thathi ngin modhabiya mayginga sethabi zagethoepa. ² Kapu pawa kedha, ngitha nanga aygi zagi mabayg iman, nubepa siba wanay za poeybar gumi, gima gudiya thoerayg. Kedha mabaygal paru idemipa mabaygoepa kedha, thana kozanaw koerkakal aymoeypa, thanamun sib wanay gima gudiya muynu yoewthanu a matha kedha adhal mabaygaw parunu. Thanamun wakay thamamay kedha, mabaygan thana thawmamayin senabi pawapa. Kasa kay kedha ngay ngithamulpa kedha, thanamun modhab thana sena mabaygoengu gasaman. Mabaygan thana thawmamayipa senabi pawapa, Awgadh ubigig. ³⁻⁴ Kapu za kedha, sib wanar aygi zagi mabayg gumi mura mabaygoepa, matha kedha gumi nginu sibaw igalgapa. Matha nginu thathi gimal dapara nuy ngulayg, nuydh kay ngin sib wanaypa.'

Mina thoeythupoegay pawa midh nanga

(Yesu matha maw sipa thanamulpa)

(Luka 11.2-4)

⁵ 'Nginu nanga thoeythupagay zapuyiya kedha lawnga, thana thabi mabaygal midh nanga, kasa paru idhemipa thoeythupagemipa gima gudiya, kuyk thanamun ubi mura mabaygan thana imiz muynu yoewthanu a matha kedha adhal. Ina lak thanamun modhab thana sena mabaygoengu gasaman, mabaygan kedha thawmamayipa, Awgadhhoengu

sib wanan lawnga. ⁶ Mina pawa kedha nginu thoeythupagayl zapuyiya, muy ari nginu lagiya pasa thamudhar; yoewdi nginu Thathipa muynu, gumi mabaygoengu. Matha nginu Daparaw Thathi ngulayg, nuydh kay ngin sib wanaypa.

⁷ 'Ngi nanga thoeythu pagepa, kedha lawnga inuraw mabaygal midh nanga; thanamun thoeythupagayl koey kuykuthalmayl, wakay thamayinginga. Thanamun ngoenanumanin kedha, thanamun mawaw maril kay thanamulpa karngemipa, kuyk thanamun kuykuthal thoeythupagayl. ⁸ Ngitha thanamun pawapa noegayg. Na kedha zoengu, wagem kay ngi thoeythupagiz, nginu Daparaw Thathi kulay ngulayg nginu ubilnga ngoenakapoenu.'

Yesu nuydh thoeythupoegay ngurpay ayman nungu niyay kazipa

⁹ 'Ngay ngithamulpa thoeythupagaypa ngurpaypa. Ngitha bangal kedha, thoeythupagemipu,

"Ngoyemun Thathi gimal dapara,
ngoyemulpa koey ubilnga nginu maygi nel thawmanin,
¹⁰ a kapu za nginu Basalaya danapa yakamiz
a mura mabaygal ayman nginu ubilnga ina apal,
matha kedha ngoedhalnga gimal dapara.

¹¹ Ngidh ngoeymulpa matha ngoedhagidh poeybar
ngoyemun nubi goeygipa ay.

¹² Ngidh ngoeymulpa ngoeymun ipidhadh gegeyadh
gud wayar,
a ngoey lak kedha ngaru war mabaygaw ipidhadh gegeyadh
gudwoeyamoeyn,

thana mi thonara nanga ngoeymuniya bal pudhemipa.

¹³ Ngidh gar ngoeymun balbayginga yabuya yoelpar,
seyki setha mura nuthayl zapuya lawnga.

Ngidh ngoey gudaz puydhaypa mura kedha ngoedhal wati
zoengu."

¹⁴ 'Wa, ngay ngithamulpa kedha, wara mabaygan nanga ngibepa gegeyadh ayman, ngidh nanga gudwayan senabi gegeyadh nginu Daparaw Thathi lak kedha ngibepa nginu gegeyadh gudwoeyamoeyn. ¹⁵ Ngidh nanga gud woeyayinginga senabi wara mabaygaw gegeyadh, nginu Thathin lak kedha ngibepa nginu gegeyadh gud woeyayinginga.'

Midh paru nanga aygudagasin Awgadhoepa danalpoethaypa

(Yesu matha maw sipa thanamulpa)

16-17 'Wara thonara ngi nanga aygudagasin, kuyk nginu ubi ngi danal pathaypa thoeythupoegayn; kakal yakamayg senabi mina buwayl thoeyay nginu. Matha ngoedhagidh ngi buth pathiz nginu gamu a nginu rugal, kuyk senabi mina za imaygi za. Setha ngaya nanga parul noeydhemipa, thana thanamun parul gegeyadh mamayin, mabaygoepa kedha imaypa, thana aygudag asimoeyn Awgadhoepa danal pathaypa. Thanamun modhab thana sena mabaygoengu gasaman, mabaygan thana thawmamayipa, Awgadhoepa wati pawa.

18 'Ngi nanga aygudagasin Awgadhoepa thawmaypa, mina pawa kedha, ngi mina buth pathiz, paru garwalagiz, yalbus balbay tidan, kapu ngoedha thoeyay ayman, wara mabaygoengu ngulaygoengu kedha, ngi aygudag asin. Matha nginu Daparaw Thati ngulayg, nuydh kay ngin sibwanaypa.'

Ngalaga nanga nginu ngoenakap mepa

(Yesu matha maw sipa thanamulpa)

(Luka 12.33-34)

19 'Kunubur asig nabi apaw goewaw kapu rugoepa. Setha thawpay thonaraw zapul, ngulayg moegina uruyn purthamoeyn a dhoebu asimoeyn, a ngulayg puru mabaygan purunu wardhamoeyn, setha nginu zapul. ²⁰ Mina za kedha, buth pathamoeyr sethabi mina zapul a kurunu wanamoeyr ngibepa gimal dapara. Senabi lag purthayzi uruyginga, a rugal dhoebuwasiginga, a puru mabaygoeginga. ²¹ Ngalaga nanga nginu kapu ubil za nginu ngoenakap ngaru sin mepa, a zagethal lak kedha thimedhalnga.'

Nginu purka buyalnga lawnga inur

(Yesu matha maw sipa thanamulpa)

(Luka 11.34-36)

²² 'Nginu purka matha kedha thunge nginu gamupa. Nginu purkiya nanga balbayginga nginu mura gamu koey zoerulnga, balbayginga. ²³ Wara kedha nginu na purka gegeyadh nginu gamu mura inur, igililnga ngaru gegeyadh. Na Nginu kasa wakay thoemamay kedha, nginu geth ngulayg mina za.'

Nginu zagethaw kuyk nga, Awgadh lawnga bokadhza

(Yesu matha maw sipa thanamulpa)

(Luka 16.13; 12.22-31)

²⁴ 'Mabaygan koey zageth ukasar kuykupa zagethan meparu, wara kuyk Awgadh a wara kuyk bokadhza. Wara

nuydh maman manin urapun, a wara kuykupa nuy magig. Nuydh matha urapun kuyku mabaygaw ubilnga ayman, a wara kuyku mabayg nuydh adhapa iman. Nginu ngoenakap nginu bokadhzapunu mepa, ngidh Awgadhaw ubilmayl aymoeyginga. ²⁵ Ngay kedha zoengu ngithamulpa kedha, ngitha mingu ngithamun aypa, ngukipa koeyma ngoenanumaypa, lak ngitha igililmayl. Ngithamun igililmayl ngaru mina zapul, a ngithamun aydel kasa ngoelkay zapul. Ngithamun gamul lak kedha mina zapul, gamu rugal kasa thawpay thonarpa. ²⁶ Kedha nagemiw uruypa, thanamun ubi thana warimaypa, thana thanamulpa apaw lag aymayginga, ay garwoeydhamayginga sawalagoepa; kasa kay kedha thana danal pathepa ngithamun daparaw Thatthin. Ngitha nanga mabaygal, Awgadhoepea adhapudhay mamalmayl uruyiya. ²⁷ Koey zageth ngidh moegina kuykuthal palan nginu igililnga, kasa midh ngidh koeyma wakay thoemamipa. ²⁸ Nginu dhoemawakupa lak kedha; nagemiw thana setha poelawal, thana zageth aymayginga, doemawakul aymayginga thanamulpa, ²⁹ Ngay ngithamulpa kedha muliz, thana ploewal adhapudhay rugalgal Solomon midh nanga, nuy adhapudhay kuykulnga. ³⁰ Matha Awgadhaw zageth kedha, nuydh bupaw poelawal kapu ngadh poelaypa, setha thawpay thonaraw zapul, kayib thana kapu ngoedhalmayl, bathaynga nanga thana kay asimoeyn a muypu noegidhan. Nuydh ngaru ngin rukan ubampa, nginu kapu akasin midh paru kuthuka? ³¹⁻³² Matha ngoedhagidh kedha ngitha gegeyadh gasamayg, "Ngath kay ngalagaz ay gasampa?" a "Ngath kay ngalagaz nguki gasampa?" a "Ngath kay ngalagaz dhoemawak imaypa?" Sena inuraw mabaygaw wakay thamamay, ngitha nanga ngithamun Thatthi gimal dapara, nuy ngulayg mura ngithamun thabi ubilmayngu.

³³ 'Wanaw ngithamun wakay thamamay senabi Awgadhaw Basalayanu a aymaypa mura nungu ubilmayl, nuydh kay ngithamulpa ukamaypa mura ngithamun mina ubilnga. ³⁴ Sepa kedha, wara bathayngoepa gegeyadh gasamayg, nanu mapul memayipa nabiya; kayib nanga nginu wakay thamamay matha kaybaw goeyga mepa. Wara goeyga nanga nabiya nanu mapul.'

7

Wara mabayg gegeyadh pugamayg
(Luka 6.37-38,41-42)

1-2 Yesu lak maw siparu kedha thanamulpa, 'Sena Awgadhaw za pudhamay midh ngibepa balbayginga lawnga

gegeyadh. Ngidh nanga mabaygal gegeyadh pugamoeypa, Awgadhan kay pudamaypa nginu gegeyadh. Ngidh nanga mabaygal koey dharadh zeyzinaydhemipa, Awgadhan bangal ngin lak kedha koey dharadh manine*.

³⁻⁴ 'Mipa ngidh nubi pawa ayimpa nginu tukuypaw gegeyadh abaypa, a nginu gegeyadh nanga mina koeyza? In nabi pawa matha kedha thoekay midh. Ngi kay midh paru nubepa mulaypa thoekaypa adhapa maypa, kasa kay kedha na nginu purkanu lak kedha mina koey thoekaylnga.

⁵ Paru idhayg, nginu purka kulay balbay tidar, lak kay ngi pudhunga nagepa nginu tukuypoepa ibupuydhaypa, thoekay adhapa maypa nungu purkangu.

⁶ 'Ina ya matha ngoedhagidh ngithamun mari igililnga midh. Dhuray mabaygal thana koey kuyk walemipa, kurusipagayginga maygi yangukudupa. Thana ngurpayg sethahi maygi yangukudul, kuyk thana koey koerngaygigal Awgadhaw yapa. Thana ngoedhe kedha ngidh nginu kapu za umaypa thayan; umay kuniya buwayl thayiz a toeydiz ngibiya. Burum lak kedha nginu kapu za ngaran apapa nudhiz.'

Awgadhoepa kuyk wakaypa

(Yesu matha maw sipa thanamulpa)

(Luka 11.9-13)

⁷⁻⁸ 'Ngithamun buwayl thoeyay ngithamun Daparaw Thathipa kedha, nungu ya wadhayinga kedha, ngitha kulay yoewdhemin ngithamun ubilmaypa, wigel kay nuydh ngithamulpa poeybaypa; sena matha ngoedhagidh ngithamulpa lumaypa. Mina lumaw senabi kapu za ngitha kay imaypa. Matha kedha ngitha pasa mathaman, Awgadhan kay ngithamulpa pudhaypa.

⁹ 'Ngitha thathil ngitha ngulaygal mi za balbayginga ngithamun kazipa. Nginu kazi nanga ngibepa ay tharan, ngibepa koey zageth nubepa kulapa maypa ayngu buthoepa. ¹⁰⁻¹¹ A matha kedha nuydh nanga ngibepa wapi tharan, ngidh koey zageth thabu nubepa manin. Ngithamun igililnga koey garsar zapul yoewdhepa, kasa kay kedha ngitha ngulaygal mina za ngithamun kazipa midh. Awgadhaw siba wanay ngaru mina adhapudhay ngithamulpa mura kedha, ngitha nanga nubepa yoewdhemin.

¹² 'Awgadhaw maygi sabi Moselpa poeybayzinga a nungu yangukudu peropethoepa, mura thabi zapul min tidamoeypa kedha, ngidh ngaru mam oengaypa mura mabaygoepa. Ngitha mura yaynanob ngulaygal kedha,

* **7:1-2** Awgadhan bangal ngin lak kedha koey dharadh manine: wara Romaniw Thusi 2.1 geth tidi.

nginu ika dhiw ngaru koeyza, mi thonara nanga wara mabaygan nungu mam pathridhan ngibepa. Ngidh ngaru lak kedha mamal zageth ayman mura mabaygoepa.'

Ukasar yabugud

(Yesu matha maw sipa thanamulpa)

(Luka 13.24)

¹³ 'Balbayginga kedha, muy ari moegi gudal pasa gudiya. Sena nanga koey gudal pasa gud nanu yabugudiya balbayginga mabapa, mabayg koeygarsar senabi yabugudiya, kasa kay kedha nabiya mepa wati kuth ngithamulpa. ¹⁴ Moegi gudal pasa gudaw yabugud nanu mabaw lag mina koey bedhalnga, ngidh gasaman gamu kikir. Mabayg kasa moenarimayl senabi yabugudiya, kasa kay kedha nanu kuth ngaru igililnga.'

Mina puy a wati puy

(Yesu matha maw sipa thanamulpa)

(Luka 6.43-44)

¹⁵ 'Ngitha koey poeypiyam bangal, dhuray peropethal thana ngoelkay mabaygal thana ngapa ngithamulpa mamuy paru woeydhiz, ngithamulpa kedha zapa, thana Awgadhaw peropethal, kasa kay kedha thana muynu ngoedhe toeydayl uruy midh nanga. Kuyk thanamun ubi kedha, thana ngitha adhapa yoelpamoeyn Awgadhaw ngurpayngu. ¹⁶⁻¹⁷ Ngithamun bangal ngulayg asine thanamun bangal buyal thoeayl kakal yababiya. Thana ngoedhe kedha nge puy midh pathalnga, thanamun igililnga mina koewsaginga, ngithamulpa koey zageth mina koewsa gasampa patal puynu.

¹⁸ 'Kasa kay kedha Awgadhaw mina mabaygal ngoedhe kedha nge puy midh koey maludhoenga, kapu koewsan ubamoeypa. Nubiya wati koewsa puydhayginga. Ngoelkay mabayg ngoedhe kedha puy midh maludhoeginga, nungu koewsa moegina puydhepa, nubiya wara mina koewsa pudhayginga. ¹⁹ Thabi puynu, mi puy nanga mina koewsan mayginga, nuyn adhapa pathan a muypa thayan. ²⁰ Kedha kuniya ngitha bangal mina imane sethabi ngoelkay peropethaya buyal thoeaynu.'

Dhuray mabaygal mamu mina lawnga Awgadhaw mabaygal

(Yesu matha maw sipa thanamulpa)

(Luka 13.25-27)

²¹ 'Koeygarsar mabaygal ngoena kedha thoeraypa, "Kuykulnga, Kuykulnga," kasa kay kedha thabi mabaygoepa mura muya uthuypa lawnga. Matha dhuray sena daparaw basalayaw ngabepa nanga butha pathayzinga, kuyk thana mina Ngaw Thathiw ubilmayl aymaypa. ²² Sena kuthaw goeyga na ngapa, koeygarsar wara mabaygal bangal ngayapa kedha wal thidhampu, "Kuykulnga, Kuykulnga, ngoey nginu nel lak gima gasamarngu, kuyk ngoeymun mina zageth, a nginu Thathiw mina ngurpay seyzi gimaz ngapa pagarngu ngoeymuniya. Nginu woenabal nelngu ngoey wati maril mabaygoengu adhapa mamayirngu a dhuray koey garsar adhapudhay zagethal ngoey aymayrngu kuyk nginu nel."

²³ 'Kasa kay kedha ngaw yangukudu bangal thanamulpa kedha, "Ngay ngithamulngu koerawayg, adhapa memayiw ngaw parungu ngitha wati pawa mabaygal." '

Ukasar lag moeydhamoen

(Yesu matha maw sipa thanamulpa)

(Luka 6.47-49)

²⁴ 'Wa, mabaygal ngaya ngapa ngayapa a karngemin ngaw yangukudul, a ayman sethabet yaday, wa balbayginga. Matha kedha mabaygan ngadh mina lag moeydhan; koey ridhanga nan kulan malan. ²⁵ Arin nanga guban gasaman, koesal kadaypa woerngu yoewrumoeyn nabi lag pathidhayginga, kedha zoengu na kulanu gimal moeydhayzinga.

²⁶ 'A dhuray thana ngaw yaday karngemipa kasa kay kedha thana aymoeyginga ngaw ubilmayl. Thana ngoedhe kedha nge rimarim garkaz nuydh nungu lag buthunu moeydhan, ²⁷ Arin nanga guban manin, a koesa kadaypa yoewrun, koey guban senabi lag patidhadhin, nan kalanu kuykul thayan koey gegeyadh.'

Yesun kupay

²⁸ Yesu nanga nungu ngurpay muwasin thana mina koeyma madhu pamemidhin nungu ngurpay yangukudungu, minguz kedha, nuy kasa nungu geth yangukuduya yadu umay, nuy ngoedhe mura gimal thanamun ngurpay mabaygiya. ²⁹ Thana kedha umepu, 'Nungu ngurpan mina wardh.' Minguz kedha, nuy kasa nungu geth yangukuduya yadu umay, nuy ngoedhe mura gimal thanamun ngurpay mabaygiya.

8

Yesu kikirilayg balbay tidan

(Mareko 1.40-45; Luka 5.12-16)

¹ Sew kalanu Yesu mulupa pagadhin padangu, koey garsar mabaygal nubiya wagem asimoeydhin. ² Wara mabayg nuy mabayg si kikirin pungaypu, wati goengawl kikirilayg. Nuy ngapa Yesulpa, nubiya parunu kulun pasayniz, yoewdhiz nubiya kedha, 'Ngay gar koeyma apa pudhiz ngibiya. Ngibepa balbayginga kedha, ngidh ngoena balbay tidan?'

³ Yesu nuydh nungu geth luyayadhin, gamu tharadhin nuyn kedha, 'Wa ngaw mina ubi kedha, ngath ngin balbaytidaypa.' Kalanu Yesu kasa yangukuduya, ya mulaydhin kedha, 'Ngi balbayg asir kedha thonar, nginu kikiringu.' Balbayginga senawbi thorana, nuy balbayg asidhin nungu kikiringu.

⁴ Kalanu Yesu nubepa kedha mulaydhin, 'Nginu bangal Poeypiyam, wara mabaygoepa mulayg, ngath ngin balbay tidan. Balbayginga kedha, ngi uzar ngithamun misnarepa, nubepa ngibepa imaypa, a mina yapathamaypa kedha, ngi balbaygoesin. Sew kalanu kay ngi mer koey yoewthoepa, amaypa nginu eso. Ina Mosen Sabi yawadhayzinga nginu siba wanay za, uruy yoewdhaypa, mura imaypa kedha, ngi balbayginga.'

Yesu nuydh Romaniw koewbu mabaygaw zagethaw mabayg balbay tidan

(Luka 7.1-10)

⁵ Yesu a mura setha ngaya nanga nubiya puzimoeyr maboenu, ngabunadhin wara goegathoenu. Senabi goegathaw nel Kapenyam. Romaniw koewbu kuyku mabayg nabi goegathaw, ngapa nubepa amadhan yoewdhiz nubiya kedha, ⁶ 'Ngaw geth zagethaw mabayg gar mina koey kikirilayg, nuy matha yoewipa soersimayginga. Nungu kikir mina koeyza.'

⁷ Yesu kedha nubepa, 'Wa, ngay ngibiya oesipa, ngath kay nuyn balbaytidaypa.'

⁸ Kasa kay kedha nuy koewbu mabayg kuniya kedha, 'Ngay matha ngoedhagidh lawnga ngibepa ngaw lagiya muya uthaypa. Ngibepa matha ngoedhagidh kedha kasa nginu yangukudu mar a ngaw geth zagethaw mabayg kay balbaygoesipa. ⁹ Ngay ngawngu ngulayg, kuyk ngaw zageth, ngaybiya gimal ngaw mopakuykul a ngaybiya apal koewbu mabaygal zageth ulaypa. Ngay wara mabaygoepa kedha, "Uzar!" nuy uzariz. Ngay na kedha, "Aya!" nuy uzariz ngapa. Ngay ngaw danal poethay zagethaw mabaygoepa kedha, "Ina aymar!" nuydh ayman senabi zageth; a nginu yangukudu ngaru koey bibirilnga ngaybiya. Kasa nginu yangukudu manin nanga, ngaw zagethaw mabayg kay balbaygoesipa nungu kikiringu.'

¹⁰ Yesu nanga karngemidhin Romaniw mabaygaw yangukudu, nuy Madhu pamaydhin, senabi nungu yangu, a mabaygoepa mulaydhin, thana setha ngaya nanga nubiya puzimoeyr. Nuy kedha thanamulpa, 'Wa, Ngay kay ngithamulpa mina ya mulepa, nubi Romaniw mabaygaw mina yoepathamay mina adhapudhay. Ngath kedha ngoedhal mina yoepathamayzi mabayg kulay imayginga, matha kedha Isoereylaw buwaynu imayginga. ¹¹ Ngath wara mabayg imayginga kedha ngoedhalnga, muynu Isoereylanu.'

Kalanu nuydh thanamulpa ya madhin kedha, 'Mabaygal bangal mura dagamoengu ngapa muya uthaypa Basalaya gimal dapara, apa thanuraypa kalmel Abrama, Isaka, a Yakubu, thanamuniya kalmel maypa ngaru. ¹² Kedha kay, setha ngaya nanga kulkub karngemidhin Awgadhaw maygi yangukudul, kasa kay kedha thana mina yoepathamayginga, kuyk thana imayginga Awgadhaw ubilnga, Basalay-oengu. Thanamun may a kikir bangal koezya, thanamun bangal dhangal tikitik nudhamoeyne.'

¹³ Kalanu kay nuy lak buwayl thayaydhin Romaniw kuyku mabaygoepa kedha, 'Wa, ngi uzar lagoepa, sena nginu mina yoepathaman ngibepa kay kuykinidhaypa a nginu ubilnga thoeridhiz.' Mina balbayginga senawbi thonara nungu zagethaw mabayg balbaygoesidhin.

Yesu koeygarsar mabaygal balbaytidamoeydhin kikiringu (Mareko 1.29-34; Luka 4.38-41)

¹⁴ Kalanu Yesu miyaydhin Petherun lagoepa. Nuy nanga mangaydhin, nuydh imadhin kedha Petherun ira na sumay kikirilayg nanu uthuy lagoenu. ¹⁵ Nuydh nanu geth gasamoedhin a gamu tharadhin nan, balbayginga senabi thorana balbayg asidhin sumayngu, kadaypa miyaydhin nanu uthuy lagoengu, both pathamoeydhin thanamulpa ayde.

¹⁶ Senawbi Kutoepa nanga pudhaydhin koey garsar mabaygan ngapa memayidhin Yesulpa, thanamun kikiril igalgal dhoeynidhaypa, a matha kedha setha ngaya nanga wati mari malayzi mabaygal, Yesu thanamun mura dhoeynidhamoeydhin nungu yangukudun. Thana mura balbayg asimoeydhin thanamun kikiringu. ¹⁷ Nabi zageth kuykunidhadhin kay paypa kulay thonaraw peropethaw Isayan yangukudu madhin kedha, 'Nuydh mamayine nubiya kalmel ngalpan gamu kikiril a, adhapa mamayine koey sigapa.'

Dhuray mabaygaw ubi Yesuniya oesipa (Luka 9.57-62)

18 Yesu nanga imadhin mabaygaw moeyay nubiya wadhwadham nuy nungu niyay kazipa mulaydihin kedha, 'Ngitha ngoena mariw war dagam buwadhoepa.' 19 Yesu nanga yawaraw thonara gasaman, wara sabiw mgurpay mabayg ngapa nubepa kedha, 'Ngurpay mabayg, ngaw ubi gar ngibiya oesipa koezi kayboengu. Ngay bangal nginu gamu puziw mabayg.' 20 Yesu kedha nubepa kuniya, 'Ngibepa matha ngoedhagidh midh? Poksal thana lagalgal, thanamun lagal arkathal boeradharoenu, a uruyl thana lak kedha moeydhamoeypa padhal thanamulpa lagal, kasa kay kedha Mabaygaw Kazi nanga ngay lagagig ngaw gamupa ngoena pudhaypa, ngaw igililnga koey mapunga.'

21-22 Wara Yesun niyay kazi ngapa nubepa kedha, 'Kuyku mabayg, kedha midh, ngath mamu Ngaw Thathiw thonar ugaypa, moerama thoeaypa nuyn. Sew kalanu kay ngay ngapa kalmel bangal ngibiya puzipa.' Yesu nubepa kedha, 'Ngi kedha lawnga, setha ngaya nanga kalal idimpa Awgadhiya, thana matha kedha uma mabaygal midh. Ngi aya ngaybiya asir, setha thana wani thanamun geth uma mabaygoepa moerama thoeaypa.'

*Yesu nuydh gub a baw mulupa mamomoedhin
(Mareko 4.35-41; Luka 8.22-25)*

23 Yawaraw thonar nanga thanamun gasaman, Yesu a nungu niyay kazin, thana mura butoenu pathemidhin. 24 Sizi thanamun yawar dhadhal, thanamun mina wati guban gasaman. Senabi thonar Yesu uthuy muynu. Thanamun butaw amadhan dudupay, bawal koey zapul. Niyay kaziw akal mina koey zapul.

25 Thana ngapa walman Yesun kedha, 'Danpali Kuykulnga, ibupuydhamoeyr ngalpa, wigel kay ngalpa kasa uma-mayl.' 26 Yesu kedha thanamulpa, 'Ngitha mingi mina koeyma akan memayipa, ngithamun mina yoepathamay mamu mina lawnga.' Nubi thonara nuy kadaypa mizin, nuydh nungu yangukudun thayamoemoedhin, baw a gub mulupa pudhaydihin. Kalanu mina koey idi kayar toeydhamoeydihin.

27 Setha ngaya nanga butoenu muynu mura yaynanob mina madhu pamemidhin kedha, 'In midh paru adhapudhay mabayg. Nagemiw, bawan a guban ngulayg nubepa karngemin.'

*Yesu nuydh ukasar wati mariw malayzinga balbayti-damoedhin
(Mareko 5.1-20; Luka 8.26-39)*

28 Thana nanga mangemidhin war dagam buwadhoenu, amadhan Gadarinoelgaw goegathoepa, ukasar rimarim

garkaz ngapa Yesulpa. Palay koey thabukiriw mabayg, ngoedhe kedha thoeydhayl uruy midh, kuyk palamuniya muynu wati maril Sathanalngu. Palamun niyay lag uma mabaygaw mudhaw lag. Mabaygan palamulngu aka thoeyaypu. Thana koey zageth sethabi dhadhabuthiya dhadhiya pudhemin, kuyk thanamun aka, palay mina koey rimarim. ²⁹ Palay ngapa Yesulpa, koey gimiyawa wal memamar kedha, 'Ngi ngapa mipa ngalbelpa! Ngi Awgadhaw Kazi. Midh kedha, ngidh kay ngalbelpa mapu maypa, kuth thoeraypa nabi thonara? Wagel kay kuthaw thonar, lawnga midh?' ³⁰ Sepal palay ngalaga nanga, sizi amadhan miyar, koey garsar buruman ay purthar.

³¹ Sethabi wati maril Sathanalngu palamuniya muynu, thana wal tidumar Yesulpa yoewdemir kedha, 'Ngidh kay nanga ngoey adhapa wayi, ngidh ngoey kasa kobegadh lagapa woeyayg. Matha ngoedhagidh ngidh ngoey kedha burumpa wayi.'

³² Yesu kedha, 'Wa ladhu.' Balbayginga senabi thonara thana wati maril dhanamaydhin mabaygoengu, a burumiya uthemidhin. Sena burumaw woelak, thana mura padiya mulupa zilmemidhin, a woeray dudupamoeydhin. ³³ Sethabi burumaw danal pathay mabaygal imadhin senabi ngoedha thoeyay, mina koey aka gasamadhan, zilmemidhin kuniya thanamun goegathoepa, yadu thoeray aymaydhin muynu goegathoenu. Sena mura miza nanga aymoemoedhin palamulpa, kuyk wati maril.

³⁴ Kalanu mura mabaygal goegathoengu ladhudhin sipa Yesu ngalaga nanga yoewdhemidhin nubiya kedha, 'Ngi adhapa mer koezi ngoeymun doegamoengu, ngidh ngoey kasa wanan.'

9

Mabayg soersimoeyginga Yesu balbay tidan (Mareko 2.1-12; Luka 5.17-26)

¹ Sew kalanu Yesu lak pathiz butoenu, nuy a nungu niyay kazil memayidhin kuniya wadagam buwadhoepa, thanamun goegathoepa. ² Thana nanga ngabunadhin kuniya nungu goegathoenu, mabaygan ngapa nubepa thanamun kikiril tukuyap dhoeynidhaypa, kuyk nungu thugalal umamayl. Nuy matha yoewir soersimayginga nungu uthuy lagoenu. Yesu nanga imadhin thanamun mina yoepathaman koeyza nuy kedha kikiril mabaygoepa, 'Akag ngaw kazi, kapu za ngin ngapa manu; nginu ipidhadh gegeyadh mura gudwoeyamoeyn ngibepa kayib.'

³ Mura mabaygaw moeyay si nanga thanamuniya dhadhal, dhuray yoewthaw koey mabaygal, sabiw ngurpay mabaygal, thana nanga karngemidhin nungu ya, thana yaynanob kedha thanamuniya muynu, 'In nubi mabaygan, Awgadhaw kupay nubepa purunu woerdhaypa, nuy wati mabayg.'

⁴ Yesulpa kakal, thanamun wati wakay thoemamayil. Nuy kedha thanamulpa, 'Ngithamuniya mingu muynu wati wakay thamamay aymiz? ⁵ Ngitha koey ngulaygal kedha, palbi ukasar zageth ngaru kalmel za. Wara kedha ngay kikiril mabaygoepa muliz, "Nginu mura wati pawal gudwoeyamoeyn." Lawnga ngay na kedha muliz, "Kaday tari a kusumar nginu uthuy rugal a mab uzar lagoepa." ⁶ Ngath ngithamulpa kakal ayman kedha, Mabaygaw Kazi kupaylga ina apal gud woeyamoeyn mabaygaw wati pawal.'

Kalanu nuy dhagoepa buwayl thayadhin a mulaydhin. ⁷ Nuy kalanu kaday tharaydhin, adhapa nungu uthuy lagoengu, uzaraydhin nungu lagoepa, mina matha ngoedhagidh. ⁸ Mabaygan nanga imadhin senabi ngoedha thoeyay, thanamuniya aka senabi adhapudhay zageth nuydh aymoedhin, thana thawmadhin Awgadh, kuyk nuydh mabaygoepa poeybadhin senabi adhapudhay kupay.

*Wara niyaykazi Yesu thuradhin Mathayun
(Mareko 2.13-17; Luka 5.27-32)*

⁹ Yesu kalanu uzaraydhin senabi lagoengu. Nungu maboenu dhadhal nuydh imadhin bokadhzangu garwoeydhamay mabayg nungu zagethaw lagoenu nir. Nungu nel Mathayu; ina Romaniw kuyku mabaygaw poeybayzi kupay nubepa. Yesu nubepa kedha, 'Mathayu, aya ngaybiya asir.' Senabi yangukudunu Mathayu karngemidhin nungu thuray, kadaypa miyaydhin, wanadhin nungu zageth, aymaydhin Yesun niyay kazi.

¹⁰ Sew kalanu Yesu a nungu niyay kazil kalmel Mathayun lagoenu, thanamun kutaw aygud gasaman. Dhuray igalgal Mathayun, bokadhzangu garwoeydhamay mabaygal, dhuray kasa mabaygal kalmel thanamuniya aygudaw lagoenu. ¹¹ Thana yoewthaw koey mabaygal, Parasayalgal imaydhin nuyn Yesun a setha mabaygal nubiya. Thana kedha nungu niyay kazipa, 'Midh paru ngithamun ngurpay mabayg kalmel aydu purathipa senawbi bokadhzangu garwoeydhamay mabaygiya, a sethabi koerngayg mabaygal; thana ngaya nanga sethabi yoewthaw sabil aymayginga.'

¹² Yesu nanga karngemidhin thanamun Parasayalgaw ya; nuydh adhamintidan thanamulpa kedha, 'Mabayg nanga

kikirigig, nuy doktapa ubin mayginga, mabayg nga kikirilayg, wa nuy ubin miziz. Ngay ngapa mayginga mina mabaygoepa thuraypa, ngath ngaru thuran ibuypuydhan wati pawa mabaygal.’¹³ Kalanu nuydh thanamulpa kedha, ‘Ladhu, mina imaw Maygi Thusinu Minar Poelayzinga kedha, “Awgadhaw ubi kedha, mina pawa ngi nanga kuyk, ngidh ngaru maman manin nginu mabaygal; kedha lawnga, ngidh ngayapa nanga uruy poeyban oltanu yoewdhan.” Ngay ngapa mayginga mina mabaygoepa thuraypa, ngay ngaru wati pawa mabaygoepa thanamulpa buwayl idimpa Awgadhoepa.’

Mabayg mingu aygudagasin Awgadhoepa gamupathamoeypa

(Mareko 2.18-22; Luka 5.33-39)

¹⁴ Sew kalanu Yoewane Paphayson niyay kazil ngapa Yesulpa, yapu poeybemin nubepa kedha, ‘Nginu niyay kazil aygudagasiginga gamupathamaypa, thoeythupagayn Awgadhoepa; ngoey a yoewthaw koey mabaygal Parasayalgal aygudoegasimoeypu koeyma thonaralnga, Awgadhoepa gamupathamoeypa, thoeythupoegayn.’

¹⁵ Yesu thanamulpa kedha adhamintidan, ‘Gethaw garwoeydhamay ay nanga, koey zageth mabayg aygudoeginga garwoeydhamayzi mabaygaw parunu. Nuy niyaypa yoelpayzi garkaz, nuy nanga sena kalmel mabaygan ngaru mura gasaman, aygudaginga lawnga. Wagel bangal koey thonar gasamoene a nuyin niyaypa yoelpayzi mabayg adhapa manin thanamulngu. Senabi thonara kay thana aygudoegasimoeyn.’

¹⁶ Yesu lak wara ya matha ngoedhoegidh aymoedhin thanamulpa, ‘Ina kayn ngurpay ngithamulpa, kayn za ngaru kayn za, a kulba za ngaru kulba za, matha kedha kulba sodhanu, ngidh ngaru kayn dhoemawak woeydhayinga. Nadh kayn dhoemawakun nan beregud palan lak yelgan, pakadaman. Koey zageth pasis woeydhamoeyn kulba sod, kayn dhoemawakun. Ngidh nanga ayman, senawbi kulba sodh lak koeyma pakadamiz.

¹⁷ ‘A matha kedha umal ngukiw za, uruy goengaw aymayzinga. Kulba goengaw ngaru piranga, koey zageth mabaygan na kayn umal nguki malan kulba goengawya; kedha nanga sik waliz mina koeyma arkath dhanaman, mura idiman umal nguki a uruy goengaw. Kedha kay kayn ikay ngaru malan kayn umal ngukiw malay goengawlno, mura zapul kay balbayginga kalanu. Wa, ngaw ngurpay matha kedha kayn za midh.’

*Wara yoepkaz koey kikirilayg
(Mareko 5.21-43; Luka 8.40-56)*

¹⁸ Yesu matha yadu umay senawbi thonara nubepa ngapa urapun Yoewdhayalgaw kupay mabayg, kulun pasayniz nubiya parunu, yoewdhiz kedha, 'Ngaw yoepkaz kazi gar guythuyan, kasa kay kedha ngaw ubi kedha, ngi aya, ngidh kay nabiya nginu geth wanaypa, poeybaypa nabepa lak igililnga, nan kay sena lak igililnga ayimpa.'

¹⁹ Kalanu Yesu uzaraydhin asidhin nubiya, kalmel nungu niyay kazil. ²⁰⁻²¹ Thanamun maboenu dhadhal wara yoepkaz na ngapa kaliya uthiz Yesulpa. Na koey kikirilayg. Nan ubi kedha, nadh kay kasa nanga Yesun dhoemawaku kuth gamu thoeraypa, kuyk nanu ubi balbaygoesipa senabi yoepkaziw kikiringu. Nan gasamadhin muwasinginga twoeylop wathalnga na koey gabu kulka. Nadh na gamu tharadhin Yesun dhoemawaku kuth, ²² nuy kuniya buyal thayaydhin, imadhin nan nubiya kalanu. Nuy nabepa kedha, 'Ngi akag ngaw kazi, ngin kedha zoenguz mina dhoey nidhan, kuyk nginu mina yoepathaman.' Mina senabi thonara na yoepkaz balbaygoesidhin.

²³ Kalanu thana gasamoedhin nungu Yoewdhaylgaw kupay mabaygaw lag. Nuy Yesu muy uthaydhin, nuydh imadhin kedha, nungu Yoewdhayalgaw mabaygaw igalgal si nir, thanamuniya kalmel dhuray na puyay mabaygal. Thana uma mabaygoepa koerkak badhaw may mar. ²⁴ Nuy kedha thanamulpa, 'Adhapa memayi ngitha mura. Sena moegina yoepkaz kasa uthuy yoewipa, na umanga lawnga.' Thana nubepa mina yoepathamayginga. Thana kasa giwn soelmar nuy.

²⁵ Sethabi mabaygal nanga mura adhapa wayiz nuy Yesu senabi thonara muy uthiz nanu uthuy lagapa. Nuydh nanu geth nanga gasamoedhin, na kadaypa miyaydhin. ²⁶ Yadupalgadhin senabi ya mura goegathiya senabi doegumuya, Yesun zageth midh nanga.

Ukasar maygum balbaytidamoedhin

²⁷ Kalanu Yesu a nungu niyaykazil ladhudhin. Maboenu dhadhal ukasar maygum, palamun ubi wigel mabapa Yesulpa. Palay kedha umemar, gima gudiya, 'Yesu, Dhawithan Kazi, ngalbe gar ibupuydhamar?' ²⁸ Nuy nanga mabaygaw lagiya ariz, palay wigel muy areman. Nuy palamulpa kedha, 'Ngipen mina yopathamaypa midh, ngay matha ngoedhagidh ngath kay ngipel balbayg palimpa, lawnga midh?' Palay kedha, 'Yagar, Kuykulnga.'

²⁹ Kalanu Yesu palamun purka gasaman, a kedha muliz, 'Ngipen mina yoepathaman kedha, ngipen purkaw buya

kuniya gasaman. Wa, ngipen kedha mina yoepathaman ina kuyku nidhan.’³⁰ Balbayginga senawbi thonara palay palamun purkaw buya kuniya gasaman. Yesu kedha mulaydhin, koey puridharalnga palamulpa, ‘Mabaygoepa bangal mulayg, ngath miza nanga ayman ngipelpa.’³¹ Kasa kedha palay yadu thuray aymoedhin mura goegathiya senabi doegamoenu.

Yesun balbaytidadhin yagi mabayg

³² Sepalbi maygum balbay tidaman nanga, senawbi thonara wara mabaygal mangemidhin Yesulpa. Thana nubepa yoelpadhin mabayg, nuy ngaru yagig kuyk nuy wati mariw malayzinga.³³ Kasa kay kedha Yesu midh thonara nanga geth nidhaydhin wati mari adhapa madhin nungungu, nuy yagi mabayg senabi thonara ya mulaydhin, nuy lak lawnga yagig. Mura mabaygan imadhin nuyn, thanamulpa mina ngadhagi za aymaydhin. Thana mura kidhakidhan yapupoeybemidhin kedha, ‘Kulay kedha ngoedhal za imayginga ina Isoereylanu?’³⁴ Kasa kedha dhuray thanamuniya Parasayalgal, yoewthaw koey mabaygal. Thana kedha, ‘In Bilzibul mura wati mariw kuyk, nuydh Yesulpa kupay poeyban. Nuy kedha zoenguz ngulayg wati maripa adhapa maypa mabaygoengu.’

Yesun koerkak badh koeyza mura mabaygoepa

³⁵ Senawbi thonara Yesu gurguy ulaypu mura goegathiya. Nuydh nungu ngurpay aympu muynu thanamun yoewthiya; Awgadhaw Basalaya sakar podaypu, kapu yangu wakay thanamulpa. Nuy thanamun mura moegithap kikiran balbaytidepu.

³⁶ Nuydh nanga imadhin mura mabaygal, nungu ngoenakap koey gegeyadh. Nuy koeyma asidhin thanamuniya. Minguz kedha, thanamun ngoenakap gegeyadh, a mabaygoevinga ibupudhaypa thanamulpa. Thana gar ngoedhe mamuy danal poethay mabaygoevinga.³⁷ Nuydh kedha zoengu ya matha ngoedhagidh ayman nungu niyaykazipa, ‘Itha kurusipoegayzi mabaygal, matha kedha ayboewdhaw thonara na gasaman, igililmayl ngoedhe giya aydel, mina koeygarsar kasa kay kedha zagethaw mabaygal kasa moenarimayl kedha mabaygoepa garwoeydhamoeypa Awgadhoepea.’³⁸ Ngitha bangal thoeythupagemipu nubepa wara zagethaw mabaygoepa ngapa woeyaypa, ayboewdhaw zagethoepea garwoeydhamoeypa.’

10

*Yesu nuydh nungu twoeylop niyaykazil thurimoeydhin
(Mareko 3.13-19; Luka 6.12-16)*

¹ Senabi thonara Yesu nuydh nungu twoeylop niyaykazil thurimoeydhin gamupa. Nungu ubi kedha, nuydh thanamulpa kupayl kusuman kikiril mabaygoepa dhoey nidhaypa, mura wati maripa adhapa maypa, kikiril mabaygoengu a wati mariw malayzi mabaygoengu. ² Itha nungu niyaykazil, nungu mina woeyayzi mabaygal, thanamun nelay kedha, Simona, nungu wara nel Petheru, a nungu tukuyap Andhoeru, Zemes, a nungu tukuyap Yoewane, palay Zebadin kazi. ³ Wara nelay itha kedha, Pilip a Bartholemi, Thomas a Mathayu. Nuy Mathayu kulay bokadhzoengu garwoeydhamay mabayg, a wara Zemes nuy Alpiyasan kazi, ⁴ a wara Simona nuy kulay mina ubigig mabayg Romaniw kuyku mabaygoepa, a Yudha nuy Keriyothoelayg Yesun ngadh nanga guda aradhin yoewthaw koey mabaygoepa.

*Yesu nuydh nungu niyay kazil adhapa wayamoeydhin
(Mareko 6.7-13; Luka 9.1-6)*

⁵⁻⁶ Itha nungu twoeylop mabaygal nuydh wayamoeydhin adhapa. Nuydh thabi yangukudul thanamulpa mamayidhin, 'Ngitha ladhu, mura Yoewdhayalgaw mabaygoepa, wara azaz mabaygaw doegampa lawnga; Samariyaw goegathoepa lawnga. Ngitha waza ngulaygal, ngay kulay muliz ngithamulpa kedha, setha Isoereylaw mabaygal guythuyayzi mamuy, mabaygoevinga danal poethaypa. ⁷ Ladhu, ina maygi ya yadu poelgaw thanamulpa kedha, "Awgadhaw Basalaya ngapa amadhan thamiz."

⁸ 'Ngitha bangal kedha zageth aymoene kay thanamuniya, kikirilgal balbaytidamoeyn, a umangu wal memayir igilpa, balbaytidamoeyn wati kikirilgal ngabiya nanga badhal gamunu, wati maril gamungu adhapa mamoyin. In nubi za ngithamulpa modhabinginga poeybayzinga, ngitha lak kedha modhabinginga poeyban.

⁹ 'Ngitha bangal wara za maygi ngithamun maboenu pasinu, a itha thabi zapul kedha, koey bokadhzapul, moegina bokadhzapul oengayg. ¹⁰ Bokadhzoengu yana lak oengayg, bokadhzoepa yapu poeybayg. Wara dhoemawak, a azaz san, a boegi oengayg. Ngitha kasa kedha setha ngithamuniya mi rugal nanga. Ngitha bangal mi goegathiya nanga ngaw zageth oengaypu nanga, matha thanamun kupay ngithamulpa danal poethaypa, ngitha waza ngaw zagethaw mabaygal.'

Yesu matha maw sipa thanamulpa

¹¹ 'Mabaygan ngadh nanga wara goegath gasaman ngithamulngu, mamu mina mabaygoepa nagemipa. Mabaygan ngadh nanga ngitha ayawal mamayin ngitha thanamuniya thuma asimoeyn ngitha mi kuykuthalnga setha memayipa; kurusipa ngidh senabi goegath wanan.

¹² 'Ngitha nanga mabaygaw lagiya muy uthemin, ngitha kedha mulemin, "Awgadhaw woenab kalmel nabi lagoenu."

¹³ Thana nanga ngitha ayawal mamayin nanga, wa senabi woenab matha mepa senabi lagoenu. Thana nanga ngitha ayawal mayginga, wa senabi woenab lagoengu kuniya manin thanamulngu. ¹⁴ Mi buway lawnga goegath nanga ngithamulpa kurusipoegayginga, a ayawal mayginga, wa ngitha wanan senabi goegath lawnga buway. Ngitha memayin sisi adhapa, a buthu lupemin ngithamun sanoengu, wanan senabi goegath lawnga buway.

¹⁵ 'Wa, Awgadhaw thonar sepa mepa, nuydh bangal nubi apaw goewaw zeyzineydhedhe, thanamun kedha mabaygaw kuth mina koey gegeyadh bangal. Ngay ngithamulpa kedha, kulay kay paypa Sodomalgal a Gomoroelgal, thanamun ipidhadh gegeyadh kulay koeyza, kasa kay kedha Awgadhaw kapu ngurpay mamu mina yadupalgayginga thanamun goegathiya. Nubi apaw goewaw zeyzineydhay thonara nanga gasamoene Awgadhoepea thanamulpa koey dharadh aymoeypa lawnga; kasa kay kedha kaybaw kawragigal nanga nuydh bangal koey dharadh mamayine senabi thonara, kuyk thanamun kawrag.'

Yesu nuydh wati danalpoethay yadu palgadhin, miza nanga bangal

(Mareko 13.9-13; Luka 21.12-17)

¹⁶ 'Ngitha kurusipagemiw, ngath kay nanga ngitha wayapa thanamulpa ngurpaypa, ngitha matha kedha mamuy midh a thana matha kedha thoeydhayl umay midh. Ngitha koey poeypiyam bangal sirisiriya uthayle, thabu midh nanga, kasa kay kedha ngitha ngaru gabu ngoenakapulmayl, thoebudh uruy midh nanga.

¹⁷ 'Ngitha ngaru koey poeypiyam wara mabaygoengu ngithamulngu sabiw gasamoeyle. Thana bangal ngitha palngimoeypu thanamun yoewthanu dhadhal. ¹⁸ Kalanu thana ngitha lak mamayipa nubi apaw goewaw adhapudhay kuyku mabaygoepa, kuyk ngitha waza ngaw gamu puziw mabaygal. ¹⁹ Ngitha sethabi zapul ngoenanu maygi, thanamun wati pawapa; kedha zoenguz kedha, thonar na gasamoeyne ngitha bangal kotoenu kaday siparuy, Romaniw kuyku mabaygiya parunu, ²⁰ wa Maygi Marin senabi

thonara bangal ngitha ngurpamoeyne, a ngitha bangal ngaru matha ngoedhagidh Awgadhaw mina ngurpaypa poeybaypa thanamulpa, adhapudhay kuyku mabaygoepa a matha kedha war mabaygoepa. Ngitha akag, senabi thonara ngithamun Daparaw Thathiw poeybayzi both ngithamulpa ngurpay zagethoepa aymaypa. Nungu Woeyayzi Marin bangal ngaru mina yangukudul ngithamulpa poeybamoeypu ngithamun yangukudul lawnga, setha bal nungu yangukudul.

²¹ 'Wa, koey sirisiril bangal mangemine, kedha thonar nanga gasaman nanga apthathkazil yaynanob bangal kidhakidhan sabinu gud aremipu uma mathamoeypa thanamulpa. Matha kedha tukuyap tukuyap, thathi kazi, a matha kedha kazil thanamun aputhathi, kasa ipidhadh gegeyadh. ²² Mura bangal mabaygan wati ngoenakap gasampu ngithamulpa, minguz kedha ngitha ngaw gamu puziw mabaygal, kasa kay kedha mabaygal nanga gaya ngaybiya ngaru kalmel kuthoepa, thana bangal matha ngoedhagidh gasamoene ngaru igililinga.

²³ 'Thana nanga ngithamulpa wati danal poethay ayimpu wara goegathoenu, ngitha kasa gamungu zilmemin wara goegathoepa. Ngitha ngulaygal kedha, ngay wagel bangal Ngaw Thathipa kuniya, kasa kay kedha, ngitha ngithamun ngurpay zageth matha ayimpu, Isoereylaw goegathiya muwasinginga. Wa, senawbi thonara ngay Mabaygaw Kazi lak ngapa kuniya.

²⁴⁻²⁵ 'Na koey zageth kedha, ngurpay moegina kaz gimal aymiz nungu ngurpay mabaygiya, matha kedha ngitha a mura mabaygal; mabayg nanga nungu ngurpay muwasin, wa, nuy kedha ngoedhalnga ayman nungu ngurpay mabayg midh nanga. Ngitha kedha zoenguz ngaru ngulaygal kedha, thana bangal wati danal poethay ayimpa ngithamulpa. Kapu za kedha ngitha ngaybiya ngurpemin. Thana nanga ngoena mulamoeyn kedha, ngay Sathana, thana lak kedha ngitha mulamoeyne mina gegeyadh.'

Mabaygoengu akan maygi

(Yesu matha maw sipa thanamulpa)

(Luka 12.2-7)

²⁶ 'Ngitha mabaygoengu aka gasamayg, thana miza nanga ngithamulpa ayimpu. Setha mi wati pawal nanga abayzi-mayl imayinga, mura muy wati pawal nanga, thana bangal kakal aymoeyne, a ngaw ngurpay ngithamulpa lak kedha.

²⁷ 'Itha mi yangukudul ngath kasa gumi poeybamoeyn ngithamulpa, kalanu kay ngitha thabi yangukudul yadu palgamoeyne mura mabaygoepa. Nubi thonara ngoedhe

kedha kubil midh nanga, mura thabi zapul mabaygoepa gumi. Wagel bangal kakal aymoeyne mura mabaygoepa, matha kedha goeyga midh; ngitha bangal thanamun ngurpay mabaygal aymoeyne. ²⁸ Ngitha akan maygi ngaw ngurpayngu oengayle; wati mabaygaw ngulayg matha kedha ngithamun gamul idimoeypa; thanamulpa koey zageth ngithamun maripa idimoeypa. Mabaygoengu aka gasamayg, matha ngoedhagidh kedha, ngitha matha Awgadhoengu aka gasaman; minguz kedha, matha nuydh, mabaygaw gamu a mari kalmel idiman a koey muypa thayaman. ²⁹ Kasa midh, moegithap zapul a uruyl ngithamun Thathin mura yawaypa, a nuy mura ngulayg. Ukasar uruy barpudhoeman urapun moegina bokadhzapun, kasa nanga urapun moegina uruy pudhiz nanga, nubepa kakal. Nungu nanga ubiginga, wa za aymoeyginga. ³⁰ Ngitha lak kedha ngithamun Daparaw Thathi mura ngulayg ngithamulngu, matha kedha yalbupal midh nanga ngithamun kuykunu urapun dhadh.

³¹ 'Kedha kay, ngitha nubepa koey ubilmayl adhapudhay moegina uruyiya, ngitha mabaygoengu akag.'

Mabaygal ngaya mina azirgigal Yesun nelpa kuykunidhaypa

(Yesu matha maw sipa thanamulpa)

(Luka 12.8-9)

³² 'Ngitha ngaya nanga mina azirgigal ngaw nelpa kuykunidhaypa mabaygaw parunu, wa ngay bangal lak kedha aymidhe ngithamulpa, ngithamun nelay yadu palgedhe Ngaw Thathipa, ngitha waza ngaw mabaygal; ³³ kasa kay kedha ngitha ngaya nanga kawragigal aymoeyn ngawngu wati mabaygaw parunu, wa ngay lak kedha kawragig ayman ngithamun nelngu, Ngaw Thathiw parunu.'

Pawdhoeginga bangal

(Yesu matha maw sipa thanamulpa)

(Luka 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ 'Ngithamulpa sike kedha, ngay na ngapa mulupa ina apal ngaru bangal koewbuginga. Lawnga, kedha lawnga, ngath pawdh ngapa manin lawnga, ngath koewbu gi manin. ³⁵ Wa, ngay ngapa kedha zapa aymaypa, garkaz kazi wati igalayg aymiz nungu thathipa. Yoepkaz kazi lak kedha nanu apupa, a ipi lak kedha nanu yoepkaz irapa. ³⁶ Wa, koezi pawpa mabaygaw mina buway mabaygal bangal ngaru nungu thabukiriw mabaygal.

³⁷ 'Mabaygan ngadh nanga adhapudhay maman mani nungu apu thathipa, nungu mam ngayapa matha ngoedhagidh lawnga; kedha mabayg matha ngoedhagidh lawnga ngaw puziw mabaygoepa. Kazipa lak kedha, mabaygan ngadh nanga koeyma maman mani nungu garkaz kazi lawnga yoepkaz kazi, wa nungu mam ngayapa matha ngoedhagidh lawnga, kedha mabayg matha ngoedhagidh lawnga, ngaw puziw mabayg. ³⁸ Ina ya matha ngoedhagidh, mabaygan ngadh nanga sathawro oengayinga, a ngaybiya oesiginga, wa kedha mabayg matha ngoedhagidh lawnga ngaw puziw mabaygoepa aymoeypa.

³⁹ 'Dhuray ngaw puziw mabaygoengu bangal ngaru uma-mathamoeypu, kasa kay kedha mabaygal setha ngaya nanga thanamun ubi kedha, thana thanamun igililnga danal poethaypa, thana kasa guythuyamoeyne bangal thanamun igililnga. Ngadh nanga nungu igililnga kasa guythuyan kuyk nungu danal poethay ngayapa, nuy kedha mabaygan ngaru gasamoene bangal nungu igililnga.

Awgadhaw sib wanan ngabepa

(Yesu matha maw sipa thanamulpa)

(Mareko 9.41)

⁴⁰ 'Mabaygan ngadh ngitha ayawal mamayin, wa nuydh matha kedha ngoena ayawal manin. Ngoena nanga ayawal manin, wa matha kedha nuyn ayawal manin, ngoena ngadh nanga wayan. ⁴¹ Wa, muynu kedha, ngadh nanga Awgadhaw wayayzi mabayg ayawal manin, minguz kedha nuy kedha zagethaw mabayg Awgadhaw, sepalbi ukasar mabayg kalmel Awgadhaw sib wanan gasaman; a mina mabayg lak kedha, mabaygan ngadh nanga mina mabayg ayawal manin, nuy kedha mina mabaygiya ngoenakap asin nanga, wa sepalbi ukasar mabayg kalmel Awgadhaw sib wanan gasaman.

⁴² 'Wa, kedha yakanurayg, mabaygan ngadh nanga ibupudhay poeyban urapun ngaw zagethaw mabaygoepa, nuy mina apal, ngayapa yakanuraypa lawnga senabi kapu zageth, kasa nguki poeyban ngaw puziw mabaygoepa nanga nuydh poeybayzi mabaygan ngaru gasaman siba wanan. Minguz kedha, senabi kapu danal poethay matha kedha ngayapa.'

11

Yowane Paphthayson niyaykazil ngapa Yesulpa ladhudhin (Luka 7.18-35)

¹ Yesu nanga muwasidhin ngurpay nungu niyaykazipa, thana mura ladhudhin wara goegathoepa, nubepa nungu

yapa ngurpaypa. ² Senawbi thonara Yoewane Papthayso matha Zeyloenu meparuy, kunumoeyzig. Yesun adhapudhay zagethal nanga Yoewanelpa yadu palgadhin, nubiya Yoewaneniya ukasar wakay thamamay; nuy Yesu sike Mina Woeyayzig Awgadhoengu, lawnga lak wara mabayg nubiya kalanu Mina Woeyayzig. Mina ngulaygoepa gasamoeypa, nuydh Yoewane nungu geth niyaykazil wayamoeydhin Yesulpa.

³ Thana Yesuniya kuyk wakayan kedha, 'In ngi a? Awgadhaw Mina Woeyayzinga ngoeymulpa, ngath ngan nanga kulay yadu palgarngu; a lawnga war mabayg si ngapa wagemel?'

⁴ Nuy Yesu kuniya mulaiydhin thanamulpa, 'Ngitha yangukudu kuniya oengaw nubepa Yoewanelpa, mura zapul midh paru; ⁵ mura itha thabi mabaygal lak dhoeynidhamoeyr, maygumal balbay tidamoeyr mabagigal mabapa mamayir, wati goengawl kikirilgal lak buth pathamoeyr muwamayl kawralmayl thana lak buth pathamoeyr, umamayl thana lak igil palemoyr, a thana aygigal zagigal, Awgadhaw kapu yangu wakay gasamar. ⁶ Ngitha nubepa Yoewanelpa kedha mulemiw, "Nginu mina yoepathaman midh? Ngadh nanga ngawngu gegeyadh gasamayginga, wa, nungu ika dhiw bangal koeyza." '

⁷ Yoewanen niyaykazil thana kuniya tidemidhin nanga, Yesu mulaiydhin Yoewanen doegampa mura mabaygoepa, 'Yoewanen maw nanga, ngithamulpa mabaygoegi dhadhabuthoenu. Ngithamun ubilnga za miyay? Ngitha kedha lawnga muku mabaygoepa imaypa, kasa kat palgipa urapu lagoenu siyayginga, ngoedhe kedha bup guban yoewimaypa, wara kuniya a wara kuniya. Ngitha mipa kedha mi ngoedhal mabaygoepa ubin maypa imaypa, adhapuydhapa? ⁸ Ngitha kedha lawnga mina rugal mabaygoepa imaypa. Ngithamun na kedha ubilnga nanga, ngitha nay mopakuyku mabaygaw koey niyay lagoepa, kedha ngoedhal mabaygoepa imaypa. ⁹ Lawnga ngitha na kedha ladhudhin, mina peropethaw imaypa. Wa, ngay ngithamulpa kedha, ngitha Awgadhaw yangu mabaygoepa, Awgadhaw peropetha. Ngitha koey peropetha yawayarngu, nuy ngaru adhapudhay mura peropethaya gimal.

¹⁰ 'Mina kulkub ngalbe Yoewanen ngaru yadu palgeman kedha muynu Minar Poelayzinga, "Nag! Ngath ngaw yaday woeyay mabayg bangal kulay wayane Ngibiya paruya, ngi ngaw mina adhapa Thoemayzinga. Nuydh bangal nginu yabugud buth pathane." '

11 Yesu lak mulaydhin thanamulpa kedha, 'Yoewane, nungu kupay ngaru gimal mura nungu maykuykaw mabaygiya a mabaygal ngaya nubiya kulay; mabayg kulay koesimayginga, kasa kay kedha mabaygal ngaya nanga muya uthemin Awgadhaw Basalaya nanga, kasa mabayg midh, nuy nanga muy yoewthiz Awgadhaw Basalayoepa nungu igililnga ngaru gimal Yoewanen kulay igililnga midh nanga. Kuyk Awgadhaw Basalayoepa muya uthiz.

Ngitha ngithamun balbayginga memayipa wara mabaygaw noegaypa

(Mareko 10.11-12; Luka 16.14-15)

12 'Yoewanen ngurpay thonarngu ngapa kurusipa kayib thabukiri mabaygal gegeyadh memayipu Awgadhaw Basalayapa. Thanamun ubi kedha, thana nan gasamaypa thanamun basalayapa bangal. 13 Mosen Sabi a thana mura peropethal kurusipa Yoewane Paphayson thonar, thana mura yadupalgadhin Awgadhaw Basalaya.

14 'Ngitha nanga thanamun yangukudu mina yoepathaman nanga, wa nuy Yoewane Paphayso, nuy lak kedha Elayza, ngan nanga yadu palgadhin kulkub kedha, "Nuy bangal mangedhe." 15 Ngitha na kawralgal nanga, wa kawran karngemiw.

16 'Thabi maykuyku mabaygal, thana mi ngoedhalmayl? Thana ngoedhe moegina kazil nge, zangu barpudhay lagoenu nipa. Dhuray thana moegina kazil wal mamayipa wara moegina kazipa kedha, "Ngitha mingu oesingina ngoeymuniya, ngalpan sagulpa aymaypa. 17 Ngitha midh paru girel adhayginga ngoey nanga niyaypa yoelpay nathay pudhamoeypa a? Ngitha midh paru may mayginga, ngoey nanga uma mabaygaw na puyampa a? Ngitha koerkak badhoeginga?" 18 A ngitha mina koerngaygi mabaygal ngoedhe sethahi moegina kazil nge. Yoewane Papatayso nuy ngapa, nuydh amenipa ay aygudag asin, a nuy koerawayg umal ngukingu, a ngitha kedha umamoeypu, "Nubiya wati mari muynu." 19 Nubiya kalanu ngay Mabaygaw Kazi na ngapa, ngay aygudoelayg a umal nguki woenile ngulayg, a ngitha kedha, "Nagemiw senabi mabaygoepa! Nuy koey aygudoelayg a koey umal ngukiw woenilayg, wati mabayg. Nuy wati mabaygiya puzipa, bokadhzoengu garwoeydhamay mabaygal a dhuray adhapa imay mabaygal." Kasa kay kedha Awgadhaw mina za kakal yakaman, senabi mina zageth ngaru aydenga a nanu aykap ngapa kakal aymiz.'

Dhuray goegathaw mabaygal nanga Yesun mina yoepathamayginga

(Luka 10.13-15)

20 Kalanu nuydh mulamoeydhin sethabi goegathal, ngalagiya nanga nuydh koeygarsar adhapudhay zagethal aymoeydhin. Thana nungu zageth imadhin, kasa kay kedha thana garki thoeyayinga thanamun ipidhadh gegeyadho-
 engu. 21 Nuydh goegathaw nelay thurimoeydhin kedha, 'Kulay ngitha Korazinalgal, wati za ngithamuniya bangal mangedhe; ngitha Bethsaydhalgal lak kedha; thana kay paypa kulay mabaygal Tayaroenu a Saydoninu nay, kedha adhapudhay zagethal imaydhin nay setha mi zagethal ngithamuniya aymoeypu, thana ngaru nay mina kulkub garki thayamoeyn, a awmaw rugal ubamoeydhin, a muyngu kunural pinimoeydhin kuykuya, thanamun wati wakasinoepa yakamoeypa. 22 Awgadhaw minamay thonar nanga mangedhe, thana Tayaralgall a Saydonalgall lak moegina balbaygi kuth; ngitha Korazinalgal a Bethsaydhalgal ngithamulpa bangal koe y gegeyadh. 23 A ngitha Kapeniyamalgall ngithamun gamu dhuba yoewrui koe yza a ubi kedha, ngitha bangal ngithamulngu kaday nithamoene koe yza dapara; kasa kay kedha, ngitha bangal genoepa idimoeyne. Thana kulay mabaygal, Sodomalgall* nay, kedha adhapudhay zagethal imaydhin setha mi zagethal ngithamuniya aymoeypu, thana ngaru mina kulkub garki thayamoeyn, a thanamun goegath matha memayipu nay. 24 Awgadhaw minamay goeyga na mangedhe bangal, thana kulkubaw mabaygal Sodomalgall lak moegina balbayginga, ngitha nubi maykuyk bangal koe y gegeyadh.'

Ngitha ayawal ngapa ngoenapudhaypa
 (Luka 10.21-22)

25-26 Senawbi thonara Yesu kedha muliz nungu Thathipa, 'Thathi, ngi gimal Daparaw Kuykulnga a ina apal. Ngay ngibepa koeyma gud woeydhiz, kuyk ngidh mina zapul yadu poelgaypu ngurpaygi mabaygoepa, a ngurpayzi mabaygal nanga mina ngulayg mabaygal. Ngidh wara thonara wardhamoeyn thanamulngu imayle. Wa, sena nginu ubilnga koe y mabayg koerawayg a moegina kaz nuy ngulayg, setha ngoenu nanga ngoenakap apal.'

27 Kalanu nuy lak buyal thayadhin thanamulpa kedha, 'Ngaw Thathi nuydh mura zapul ngayapa poeybamoeyn. Mabaygal ngawngu koerawaygal. Matha Thathi kedha ngulayg. Mabaygal lak kedha Thathingu koerawaygal, matha ngay nungu Urapun Kazi nungungu ngulayg, a matha kedha ngaya nanga ngath thanamulpa seysithaman, matha thabi mabaygal ngulaygal.

* **11:23** Sodomaw, Gomoraw mabaygaw ya gidha: wara Zenesis 19.24-28 geth tidi.

28-30 'Ngitha ayawal, ngitha ngunu gamu koewba asin, ngoenakap mapungu. Aya, koezi pawpa nginu zageth kasa thowanga, ngi nanga ngaw zagethaw mabayg. Ngidh ngaw zagethaw rugal kusumoeyn, a ngawngu ngurapiz, ngaw gabu ngoenakapulnga apa pudhepa, ngidh ngaru kapu ngoenapudhay gasaman; ngoeban kalmel zageth ngaru thowanga.'

12

Theoythupoegay goeyga zagethoepa balbayginga lawnga midh

(Mareko 2.23-28; Luka 6.1-5)

¹ Kalanu kay Yesu a nungu niyaykazil, thanamun mab kunaw apaw lagiya dhadhiya; goeyga waza thanamun sabadh, kasa kedha thanamun niyay kaziw koeyma maythal aygyasimoeyn. Thana kuyk ayman moegina kunaw poeray thanamulpa aypa. ² Thana yoewthaw koey mabaygal, Parasayalgal imadhin nanga, thana kedha umadhin Yesulpa, 'Sepa nagi, nginu niyaykazil midh paru zageth ayimpa ngalpan sabadhaw goeyginu, thana sabi pathidhan!'

³ Yesu kuniya mulaydhin thanamulpa kedha, ngitha geth tidayginga, Maygi Thusinu muynu kedha, 'Ngitha ngulaygal a? Kay paypa kulay ngalpan buway apakuyk Dhawitha, nuydh lak kedha za aymoedhin. Wara thonara nuy a nungu mabaygal mina maythal aygyasimoeydhin, ⁴ a kusumoeydhin thanamulpa woenabal thoewa aydel sizi, kalanu purthadhin, matha koey yoewthaw niyay kaziw aydel, sethabi thoewa aydel wara mabaygoepa lawnga, sabilnga; Awgadhoepa poeybayzimayl. Nuydh kusumoedhin thanamulpa maygi bredal Awgadhw lagoengu. Kalanu purthamoeydhin. Nuydh sabi patidhadhin, matha koew yoewthaw niyaykaziw aydel, sethabi bredal. Wara mabaygoepa lawnga.

⁵ 'Wara lak kedha, thanamun misnariw zageth midh, sey koey yoewthanu, sabathoenu? Kay paypa kulay Mose minar paladhin kedha, "Zagethan maygi sabathoenu." Kasa kay kedha thanamun ameniw zageth matha ngoedhagidh sabadhoepea. ⁶ Wa, ngay ngithamulpa kedha, thanamulpa matha ngoedhagidh, a ngaw niyaykazipa lak kedha matha ngoedhagidh; ngitha aykap tidan a? In za mina adhapudhay, Awgadhw koey yoewthiya. ⁷ Awgadhw Minar Poelayzinga kedha, "Ngay koey ubilayg lawnga mabaygaw mathamayzi uruypa yoewthanu, oltanu. Mina ngaw ubi kedha, mabaygal mura kidhakidhan ibupudhay ayman, kapu gabu ngoenakapulmayl." Ngitha kedha yangukudu

na mina tidan nanga, ngithamulpa koey zageth sethabi mina mabaygoepa mulamoeypa. ⁸ Mabaygaw Kazi ngay, Kuykulnga. Ngath mura yawaypa zapul matha kedha sabadhaw goeyga.'

Yesu nuydh mabaygaw geth balbay tidan

⁹ Kalanu nuy uzaraydhin moegina yoewthoepa, nubiya kalmel nungu niyaykazil. ¹⁰ Wara kikirilayg si mepa nungu geth muwayzinga. Koey goersar mabaygal lak memayipa, thanamun ubi Yesulpa mulamoeypa. Thana kedha nubepa, 'In matha ngoedhagidh ngalpan sabinu lawnga midh, kikirilayg lak balbay tidan sabadhoenu?' ¹¹ Nuydh yangukudu lak kuniya thayan thanamulpa, 'Ngi nanga mamuylayg, a senabi mamuy pudhiz koey arakthoenu muynu, sabadhaw goeyginu. Ngidh midh manin, nginu mamuy? Ngidh ngaru senabi mamuy ibupuydhan. ¹² In nubi mabayg adhapudhay mamuya, ngalpan sabinu matha ngoedhagidh mabayg ibupuydhan sabathoenu. Nuy mamuy lawnga.'

¹³ Kalanu nuy kikiril mabaygoepa buwayl thayiz kedha, 'Geth adhapa luwayar, nginu.' Nuydh mabaygan luwayan, a nungu geth nan balbay tidan, nungu wara geth midh nanga.

¹⁴ Thana Parasayalgal geth wanimoeydhin thanamun wati buwayal thoeaypa aymoeypa kedha, 'Ngalpa bangal Yesun mathamoeyne.'

Awgadhaw Yoepayzi Mabayg

¹⁵⁻¹⁶ Yesu nanga karngemidhin kedha, thanamun buwaylthoeyay nubepa mathamaypa, nuy uzaraydhin senabi lagoengu. Koeygarsar mabaygal nubiya kalmel. Nuydh mura thanamun kikirilgal dhoeynidhamoeydhin, kasa kedha nuy moegina koey dharadh mulaydhin thanamulpa kedha, 'Mabaygoepa mulayg ngaw zagethaw ya.' ¹⁷ Nubi zagethan mura kuykunidhadhin Awgadhaw kulba yangukudu; Awgadh kedha nungu peropethaw Isayan gudaw ya,

¹⁸ 'In ngaw zagethaw mabayg,
ngan nanga ngath yapaydhin a yoelpadhin,
nuy mina ngaw Neydhayl Kazi,
nuy ngayapa mina matha ngoedhagidh.

Ngath nuyn bangal kuyku nidhane ngaw Maygi Marin
a nuy bangal ngaw seysithamayzi mabayg.

Nuydh bangal minamoene mabaygoepa
mina matha kedha ngoedhalnga,
mura nubi apaw goewaw buwaypa.

¹⁹ Nuy lawnga Thabukiri mabayg,
nuy silamay yangukudul yaginga,

gima gudiya lawnga, goegathaw mabaw lagoenu dhadhal.

²⁰ Wara kedha, nungu zagethaw rugal moegina pathidhan nanga,

nubepa sethabi zapupa adhathoeyaypa lawnga; nuy ngulayg sethabi zapul lak balbay tidan.

Nungu zagethaw mabayg nanga matha kedha kulba tungi midh, moegina idiman, nuydh kedha mabayg lak kedha ridha palan, nungu buyangu woesomeyle.

Kurusipa mura mina pawal bangal kadaypa memayine. Wati pawal bangal mulupa.

²¹ Kalanu mura mabaygal nuyn mina yoepathamoene, nungu yangukudu bangal oengaypu.'

Yesu a Sathana

(Mareko 3.20-30; Luka 11.14-23)

²² Kalanu wara mabayg ngapa Yesulpa. Nuydh nubepa madhin maygum, nuy lak yagi mabayg, kuyk nuy wati mariw malayzinga. Yesu nuyn dhoeynidhadhin a nuy mabayg lak mulaydhin, a nungu purkaw buya kuniya gasamoedhin. ²³ Thana mura mabaygal koeyma madhu pamemidhin. Thana kidhakidhan kedha, 'In sike, nuy Awgadoengu ngapa, Dhawithan Mina Kazi.'

²⁴ Thana Parasayalغان nanga karngemidhin thanamun ya, thana kedha umadhin, 'Lawnga, in Bilzibul mura wati mariw kuyk nuydh Yesulpa kupay poeyban. Nuy kedha zoenguz ngulayg wati mariw adhapa moeythayle.'

²⁵ Yesulpa kakal kedha, thanamuniya muynu wati wakaythamamayil. Nuy thanamulpa buwayal thayaydhin, ya matha ngoedhagidh aymoedhin kedha, 'Mi lagoenu nanga, nanu mabaygal kasa dhadh poelamay ayman, a kidhakidhan silamoeypu, wa kedha lag ngaru pudhiz. Goegath lak kedha, a buway lak kedha, thanamun kedha mabaygaw igililnga bangal ngaru gegeyadh. ²⁶ Kedha kay, ngitha midh paru ngoena kedha mulemin, "Sathana nuydh kupay poeyban ngibepa, nungu wati maripa idimoeypa." Nuydh nay, kedha za na ayman nay, nungu basalaya sobaginga pudhiz. ²⁷ Lawnga! Kedha lawnga. Ngay koey ngulayg kedha, ngithamun ngurpay kedha, ngithamun niyay kazil ngulayg wati mari adhapa maypa mabaygoengu. Thana ngalagaz thanamun kupay gasamadhin, thana lak Sathanalngu gasaman lawnga midh? Wa, thana ngaru zoeyzi noeydhiz ngitha, ngitha nanga kedha, na kupay ngapa Sathanalngu. (Sathanan wara nel kedha, Bilzibul.)

28 In Awgadhaw Mari ngayapa poeybayzinga, nubi poer-
apar wati maripa adhapa maypa. Kedha zoenguz kedha,
ngitha ngaru ngulaygal kedha, Awgadhaw Basalaya in nubi
thonara danapa yakampa ngithamulpa.'

Lak Yesun ngurpayzi ya mabaygoepa

29 'Sathana ngoedhe koey bibiril mabayg, ngibepa kasa
matha nungu loegiya muya uthuypa lawnga. Nginu nanga
koey magawl mabaygaw lagoengu zapa gasamoeypa ubi,
ngidh ngaru kulay nuyn urukoemin yatharpa. Wagel
kay ngidh nginu ubilnga ayman. 30 A ngitha sike mi
dagam mabaygal? Ngadh nanga ngoena ibupuydhayginga,
nuy ngawngu koeysigal, wati igalayg; a mabaygan ngadh
nanga ngoena ibupuydhayginga mabaygoepa garwoeyd-
hamoeypa, nuydh mabaygal adhapa thoemaypa, thanamun
igililmayl sagul palimoeyn.

31 'Ngay ngithamulpa mina kay mina ya muliz kedha,
ngitha bangal ngaru koey poeypiyam. Awgadhan ngulayg
bangal mura wati pawal gud woeyamoeyne matha kedha
mabaygaw Awgadhoepea kuniya ngoelkay yangukudul, Aw-
gadhan ngulayg adhapa gud woeyamoeyn. Kasa kay kedha
wara urapun za lawnga, mabaygal ngaya nanga Awgadhaw
Maygi Mari mulamoeyn nanga, thanamun kedha ipidhadh
gegeyadh bangal gud woeyayingga.

32 'Mabaygal ngaya nanga, ngoena Mabaygaw Kazi mu-
lamaypa nanga, sena balbayginga thanamun ipidhadh
gegeyadh gud wayane, kasa kay kedha mabaygal ngaya
nanga, Maygi Mari mulamaypa, kedha mabaygal ngaru
bangal gud wayayingga.'

Puy a koewsal
(Luka 6.43-45)

33 Yesu lak ayman ya matha ngoedhagidh thanamulpa
kedha, 'Kapu puy nanga mina koewsalnga, wati puy nanga
wati koewsalnga; kedha zoenguz kakal aymiz, mura mabay-
goepa wati puyl a mina puyl. 34-35 Ngitha Parasayalgal
matha kedha wati thabu midh. Ngithamulpa koey zageth
mina yapa maypa, kuyk ngithamun wati igililnga muynu.
Ngitha matha kedha wati lagaw thathil midh. Ngithamun
kurunu woerdhayzimayl mura wati zapul. Ngitha kedha
wati ubil zapul yakamoeypu wara mabaygoepa. Wara
kedha, mina mabayg nanga, nungu kurunu woerdhayz-
imayl mura mina zapul wara mabaygoepa yakamaypa.
Mabayg nanga nubiya muynu mura wati wakay thama-
mayil nungu ngoenakapoenu, nungu gud lak kedha ngaru
wati gud; mina mabayg nanga, nungu ngoenakap wakay

thamamayil mura balbayginga, wa nungu gud lak balbayginga. ³⁶⁻³⁷ Awgadhaw minamay thonar na mangedhe bangal, senabi goeyginu nanga ngitha a mura mabaygal ngaru zeyzinoeydhemine. Ngithamun koey yangukudul a matha kedha sagulaw yangukudul, ngaru kakal aymoeyne mina yakamaypa kedha, ngithamun igililnga muynu midh, balbayginga lawnga gegeyadh Awgadhoepea.'

Yoewthaw koey mabaygal adhapudhay zageth lumaypa Yesuniya

(Mareko 8.11-12; Luka 11.29-32)

³⁸ Kalanu dhuray thanamun sabiw ngurpay mabaygal a Parasayalgal ngapa Yesulpa kedha, 'Ngurpay Mabayg, ngoeymun ubi ngidh adhapudhay zageth ayman ngoeymulpa imaypa.'

³⁹ Nuy thanamulpa kedha, 'Ngitha nubi maykuyk, ngithamun kawrag mina koezya, mina wati mabaygal. Ngitha midh paru ngoena kedha yapupoyeban? Ngayapa ngithamulpa wara adhapudhay zagethoepea aymaypa lawnga, kuyk ngitha ngoena mina yoepathamayinga. Matha urapun adhapudhay zageth ngitha imane bangal, sena mi adhapudhay zageth aymoedhin kay paypa kulay Yonan doegamunu, wa senabi adhapudhay zageth aymoeyne bangal ngithamuniya dhadhal. ⁴⁰ Ngitha ngulaygal kedha, Yona koey wapiw maythanu meparuy thoeri goeygilnga; wa, ngay Mabaygaw Kazi lak kedha bangal muy uthedhe thoeri goeygilnga koey muynu sakaynu aredhe nubi sama woeydhayzimaynu.

⁴¹ 'Lawnga! Ngithamun ngoelkay yoepathaman koezya. Awgadhaw kuthaw goeyga nanga mura mabaygal bangal kaday nithamoene, matha kedha Ninebaw mabaygal. Na bangal kakal kedha thanamun mina yoepathaman koezya, ngitha lawnga. Minguz kedha thana gasaman Yonan maw a thana garthi thoeyamoeydhin mura wati pawangu. Wara mabayg maw sipa in nuy ngaru koezya Yonaniya. Ngitha minguz garki thoeyayinga?'

⁴² 'Matha kedha wara kuyku yoepkaz Zoey doegamoengu. Kay paypa kulay na ngapa ngalpan kuyku mabaygoepa imaypa, Solomon. Na kakal aymiz kedha nanu mina yoepathaman mina koezya, ngitha lawnga. Kedha zoenguz na uzaraydhin koeysigaz nanu boeradharoengu, koerngaypa Solomonan yoepa, a nungu mina ngurpay. Kasa kay kedha mabayg kay ngithamuniya koezya adhapudhay Solomonaniya.'

Wati mariw kuniya tiday thonar
(Luka 11.24-26)

43 'Ngath nubi maykuykaw kuth seysithamaypa ngithamulpa; mabayg sike wati mariw malayzinga, a senawbi wati mari adhapadhan mabaygoengu, nuy kasa mura loegiya ulaypa, ngukigi lag. Nuy lagiya yan lumepa nubepa uthuypa. Nuydh nanga lag gasamoeyginga
44 nuy nubiya muynu kedha miziz, "Ngay lak ngaw kulay niyaylagoepa kuniya tidepa, senabi mabaygaw igililmaypa muypa." Nuy kuniya tidiz senabi niyay lagoepa. Nuydh iman, pudhunga kapu butha poethayzinga.

45 'Wa, wati mari lak gurguy toedipu igalگوepa lumaypa. Nuydh iman seben lak wati maril mina koey gegeyadh nubiya, a thana ngapa sin nubiya nungu niyay lagoenu. Kurusipa nungu muy yoewthayzi mabaygaw igililnga mina koey gegeyadh, kulay nuy midh nanga kuyk wati maril koeygarsar nubiya muynu.'

Yesun apu a tukuypal

(Mareko 3.31-35; Luka 8.19-21)

46 Senawbi yanu dhadhal, Yesun apu a nungu tukuypal mangemidhin. Thana adhal nithamoedhin, thana nubepa yapa memayidhin. 47 Wara mabayg si amadhan kedha mulaydhin Yesulpa, 'Sepa nagi, nginu apu a tukuypal sey adhal nithaman, ngibepa imaypa.'*

48 Yesu kuniya mulaydhin kedha, 'Mabayg nga ngaw apu, mabaygal ngaya ngaw tukuypal?' 49 Kalanu nuydh yadu palgamoeyn nungu niyaykazil kedha, 'Ngapa nagemiw, thabi mabaygal itha, thana ngaw apu a ngaw tukuypal. 50 Thana setha ngaya aymoeypa ngaw Daparaw Thathiw ubilmayl, wa kedha mabaygal ngaru ngaw tukuypal, a babthal, a ngaw apuwal.'

13

Nagu uthuy mabayg

(Mareko 4.1-9; Luka 8.4-8)

1 Kalanu kay Yesu wanadhin senabi lag, malu buwadhoepa uzaraydhin, niyay kazil nubiya kalmel.
2 Ngabunadhin nanga, mabaygaw moeyay mina koeyza thanamuniya. Yesu nanga gulpa pagadhin, nuy kasa moegina adhal thanuraydhin gulnu; thana bawadhoenu pasinu nithamadhin.

3 Nuydh nungu ngurpay kuykaymaydhin, ya mathan-goedhagidh aymoedhin thanamulpa. Koeygarsar kedha yangukudul aymoeyr, mura war war ngurpay thanamulpa maypa. Nuy kedha thanamulpa, 'Wara thonara, nagu

* 12:47 Dhuray kulkubaw Minar Poelayzimayl, bes 47oegigal.

uthay mabayg uzaraydhin apaw lagoepa, kunaw kapupa uthaypa. ⁴ Nuydh nanga kunaw kapul mura idiman dhoeypa. Dhuray kapul yabugudanu pudhemir uruyl ngapa purthan. ⁵ Dhuray kulal boeradharoenu pudhemir, boeradhar kuthuka a thana kapul sobaginga malguy adhan, kuyk na kuthuka, boeradhar. ⁶ A kalanu goeygin mathamoeydhin. Minguz kedha, boeradhar kasa moegina, thanamulpa koesimoeypa matha ngoedhagidh lawnga, sipil mamu mulupa zilmayginga. ⁷ Dhuray kapul patal bupanu pudhemir. Thana na koesimir, bupan mathaman sethabinagul, thana bibirig palimoeydhin. ⁸ Dhuray mina boeradhariya pudhemir. Thana malguy puydhar, a koesimoeyr, a koewsa puydhemir puy kunal, wara andred, wara siksti, a wara tharti.' ⁹ Yesu kuthanu nuy muliz kedha thanamulpa, 'Ngi nanga kawralnga, wa kurusipagi!'

*Yesu midh paru ya matha ngoedhagidh ayman
(Mareko 4.10-12; Luka 8.9-10)*

¹⁰ Kalanu Yesun niyaykazil ngapa nubepa amadhan thamemidhin, nubepa yapupoeybaypa kedha, 'Ngidh midh paru ya mathangoedhagidh aymarngu thanamulpa mura thonara, kasa yangukudu aymayginga?'

¹¹ Yesu kuniya mulaydhin thanamulpa kedha, 'Senabi mina ngulayg ngithamulpa poeybayzinga, Awgadhaw Basalaya midh nanga, kasa kay kedha mabaygal na ngaya adhal thana kasa gimal kurusipagemipa adhamintidayzi yoepa. ¹² Poeypiyam kulay Awgadhoengu a kurusipagemiziw nungu yapa; ngadh nanga moegina gasaman, Awgadhan bangal nubepa poeybane mina mathangoedhagidh. Ngadh nanga tidayginga, nungungu bangal adhapa mamayine, setha nungu mi moegina zapul. ¹³ Wa, ngurpay lak kedha, thana zagigal ngaya ngurpay doegamoenu, ngath kedha zoenguz thanamulpa ya mathangoedhagidh aympu mura thonara.

Thana nagemipa kasa kay imayginga,
thana kurusipagemipa kasa kay
thana koerngayginga, tidayginga.

¹⁴ 'Kay paypa kulay peropethan Isayan mulayzinga kuykunidhan kaybaw goeyginu kedha, "Ngitha koeyma kurusipagemipu, matha tidayginga, koeyma nagemipu, matha imayginga.

¹⁵ Minguz kedha,
itha thabi mabaygal thanamun thigil aygimayl,
a thanamun geth, thanamun kawral panidhumaypu
a purkal lak kedha gud mathamoeypu.

Aymayinga nay thana imaypa purkan, karngemipa kawran;
 thana mina gasaman Awgadhaw yangukudul thana-
 mulpa nay.
 Thana kedha mabaygal nay ngayapa mina garki
 thayamoeyn,
 thana balbaytidamoeyn nay.”

¹⁶ ‘Ngitha ngaw niyaykazil bangal yakanurayg, nubi woenab ngithamul-pa adhapudhay kapu za, ngitha purkan iman, a kawran gasaman, nubi, Awgadhaw mina zapul.
¹⁷ Koeygarsar maygi peropethal, a wara ngaw mina mabaygal kulay thonara, thana koey ubilgal thabi zapupa imaypa, a thabi ngurpaypa karngemipa ngithamun mi gasamayzimayl, kasa kay kedha thanamulpa lawnga, thonar matha lawnga.

Nagu uthuy mabaygaw yangu seysithamayzinga

(Yesu Nuy Matha Niyaykazipa Ya Mulaydhin)

(Mareko 4.13-20; Luka 8.11-15)

¹⁸ ‘Ngitha karngemiw, ngath nagu uthuy mabaygaw ya adhamintidaypa. ¹⁹ Dhuray mabaygal nubi Basalayaw ngurpaypa kurusipagemipa, kasa kedha thana tidayinga; senawbi ngadhathoeyay matha kedha kunaw kapul mabaw lagoenu. Awgadhaw mina ngurpay mabaygoepa thayamoeyn nanga, Sathana sobaginga ngapa adhapa manin senabi mina ya senawbi mabaygaw ngoenakapoengu, matha kedha kunaw purthay uruyl midh.

²⁰ ‘A dhuray mabaygal thanamun igilaw sakar matha kedha kapul midh kulaw boeradharoenu pudhemin. Mabayg nanga mina ngurpay karngemin, senawbi thonara nungu ika dhiw koezya, ²¹ kasa kay kedha senabi ngurpay mina uthuyginga, nungu igililmaypa muypa, na matha kedha kulal boeradhar midh nanga, kapu mina uthuyginga; nungu mari igililnga mamu mina lawnga. Wati danal poethay mangiz nubiya, nuy lak lawnga ngaw puziw mabayg.

²² ‘Dhuray mabaygaw sakaral matha kedha patal puyil midh nanga. Mabayg nanga mina ngurpay karngemin, kasa kay kedha nuy koey ubilayg nungu gamu igililnga balbaytidaypa nubepa. Nungu ngoenakap memayipa mura nubi apaw goewaw sirisiril, a sethabi sirisiril matha kedha patal puy midh, mura Awgadhaw mina ngurpay adhapa mizin nungu igililmayngu. Nungu senawbi mabaygaw igililnga matha kedha koewsagi nagu.

²³ 'Dhuray mabaygaw igilaw sakaral matha kedha mina boeradharoenu midh thoeyamoeyn. Thana mina ngurpay karngegin a tidan, thanamun igililnga kalanu koewsalmayl aymoeyn; wara thanamulngu 100 koewsalmayl, wara 60 a wara 30.'

Wati bupal apaw lagoenu dhadhal

²⁴ Kalanu Yesu lak wara ya matha ngoedhagidh ayman thanamulpa, mura mabaygal si nubiya, 'Awgadhaw Basalaya matha kedha nagu uthuy mabayg midh. Nuy senawbi mabayg mina kunaw kapul uthamoeyn nungu apaw lagoenu. ²⁵ Wara kubilu mabaygal mura uthuy poelear nanga, nungu wati igalayg mangiz, wati nagul uthumoeydhin kunaw naguya dhadhiya. Kalanu uzaraydhin. ²⁶ Mura nagul na koesimoeydhin, kurusipa sethabin kunal kayn koewsalmayl aymoeydhin.

²⁷ 'Kalanu nungu zagethaw mabaygan imaydhin kedha, thana wati nagul koewsalmayl, kasa aygimayl. Thana nubepa ladhudhin a mulemidhin kedha, "Kuykulnga, ngidh mina kapul uthumoeydhin nginu apawlagiya, setha wati nagul ngalagaz ngapa?" ²⁸ Nuy kedha, "Wara ngalpan thabukiriw mabayg, nuydh kedha wati pawa aymoengu." Thana kedha, "Nginu ubi midh, ngoey sike apaw lagapa duyan thudhaypa, sethabin wati nagupa adhapa pudhaypa?"

²⁹ 'Nuy kedha, "Lawnga, thonar matha lawnga, ngithamulngu mina nagungu kuyk pudhayle, wati naguya kalmel. ³⁰ Thana ngaru kalmel koesimoeypa, kurusipa ayboewdhaw thonara. Senawbi thonara nanga ngay kedha muledhe ngaw garpathamay mabaygoepa, ngitha mamu kulay wati nagul garpathamaw, a muypa idimaw. Kalanu kay mina kunal garpathamoeyn ngaw sawalagoepa." '

*Mina moegina nagu kapu, nanu ya
(Mareko 4.30-32; Luka 13.18-19)*

³¹ Yesu thanamulpa lak kedha wara ya mathangoedhagidh ayman. Nuy kedha, 'Awgadhaw Basalaya ngoedhe mastadaw kapu midh nanga. Mabaygan nan uthun nungu apawlagoenu. ³² Kulay na mina kuthuka, wara kapuginga kedha moegina, kasa kay kedha na kalanu malguyadhan a koey nagu koesimiz, adhapudhay mura wara naguya; na puy aymiz a daparaw uruyl thanamun padhal aymoeyn nabiya, thamiya.'

*Dhubaw wardhay ayngu ya
(Luka 13.20-21)*

³³ Kalanu Yesu lak wara ya matha ngoedhagidh ayman thanamulpa. Nuy kedha, 'Awgadhaw Basalaya ngoedhe

kedha yoepkazin moegina kadaypa mabal ay kusuman a urapun dram kun, kalanu nadh mura kidh thayadhin sepalbi ay, kurusipa na ay mura woeyamiz ayab, kedha zoenguz kedha nabiya kadaypa mabal ay muynu. Wa, kayib nanga mabaygal kasa moegina iman Awgadhaw zageth, na ngaru bangal koesimidhe.'

*Yesu koeygarsar kedha yangukudul aymoeydhin
(Mareko 4.33-34)*

³⁴ Nuydh mura thonara ya matha ngoedhagidhal aymoeyr thanamulpa, nuydh wara yangukudu thanamulpa aymayinga. ³⁵ Nuydh ayman kedha, mina kuykunidhaypa kay paypa kulay maygi peropethaw yangukudu kedha, 'Ngath bangal ya matha ngoedhagidhal aymoeypu thanamulpa.

Ngath mina matha ngadhoegidh zapul yadu palgamoeyne thanamulpa.

Nubi apaw goewaw kuykungu ngapa,
mabaygal kedha ngoedhal zapul koerngayginga.'

Ngoelkay nagu ya seysithaman

³⁶ Kalanu Yesu a nungu niyaykazil wanamoeydhin mura thana mabaygal a lagapa muy uthemidhin. Thana niyaykazil nubepa, yapupoeybemidhin kedha, 'Ngidh kay ngoeymulpa sakar maypa, setha wati nagul apawlagoenu uthuyzimayl, mina aykap midh, senabi gidhaw?'

³⁷ Nuy kuniya mulaiydhin thanamulpa, 'Aykap kedha, mina nagu uthuyzi mabayg, senaw ngay, Mabaygaw Kazi. ³⁸⁻⁴⁰ Senabi apaw lag matha kedha nubi apa goewa, a setha mina kapul, thana Awgadhaw Basalayaw mabaygal. Thana wati nagul nanga thana matha kedha Sathanan mabaygal. Wa nuydh sethabi wati nagul uthumoeydhin. Ayboewdhaw thonara sena matha kedha nubi apaw goewaw kuth, a thana garpathamay mabaygal, thana Awgadhaw angelal. Thana sethabi wati nagul kasa garpathamoeyne bangal, a muypa thoyamoeyne.

⁴¹ 'Wa, senawbi goeyga na mangedhe bangal, ngay Mabaygaw Kazi, ngath ngaw angelal adhapa woeyamoeyne. Thana senabi thonara mura wati mabaygal adhapa mamayipu ngaw basalayoengu, mura setha ngaya nanga ngulaygal nuthay ayimpa wara mabaygoepa. ⁴² Thana mura wati pawa mabaygal, adhapudhay koey muypa thayamoeyne. Thana senawbi thonara koeyma mayanine, a thanamun kikir mina koeyza, dhangal bangal tikitik nudhemine. ⁴³ Kasa kay kedha, Awgadhaw mabaygal

sethabi thonara war ngadh asimoeyne, gamul koey buwayl-mayl bangal, matha kedha goeyga midh, thanamun Thathiw Basalayoenu. Ngitha ngaya nanga kawralgal, kawraw koerngaypa.'

Awgadhaw Basalaya matha kedha koethil za midh

⁴⁴ Yesu nuydh nungu ngurpay niyaykazipa matha ayimpa kedha, 'Awgadhaw Basalaya matha kedha koethil za kasa gumi apawlogoenu, boeradharoenu muynu. Wara mabaygan nan iman nanga nubepa mina koey ubilnga; nungu ika dhiw mina koezya. Kuniya nuydh lak boeradhar thayan, nan lak gud mathaman boeradhar. Nuy sobaginga uzariz; nuydh mura nungu rugal barpudhamoeyn, bokadhzapa gasamoeypa senawbi boeradhoerapa gasamoeypa nubepa. Kalanu nuydh barpudhan nan boeradhar.

Awgadhaw Basalaya matha kedha maykula midh

(Yesu nuy matha niyaykazipa ya mulaydhin)

⁴⁵ 'Wara kedha, Awgadhaw Basalaya matha kedha mabaygan nuydh koethil zapul lumepa, maykulal lumepu barpudaypa. ⁴⁶ Kurusipa nuydh iman mina adhapudhay may kula. Kalanu nuy uzariz mura nungu rugal barpudhamoeyn bokadhzapun; kalanu nan adhapudhay may kula barpudhan.

Awgadhaw Basalaya matha kedha wapiw pinge maluya thayan

(Yesu nuy matha niyaykazipa ya mulaydhin)

⁴⁷ 'Wara kedha, Awgadhaw Basalaya matha kedha wapiw pinge maluya thayan. Mura koeygarsar wapil gasamoeyn. ⁴⁸ Koeygarsar na gasamoeyn nanga, thana zagethaw mabaygan kalmel imaypa wapipa, liyab dhadh maypa. Kapu wapil nanga liday arimoeypa, wati wapil kasa adhathayamoeypa. ⁴⁹ 'Wa, nubi gugu ubidh thoeyayzimayngu kuth lak kedha, senawbi thonara thana angelal ladhune, mura wati mabaygoepa garwoeydhamoeypa adhapa thamaypa mina mabaygoengu. ⁵⁰ Setha wati mabaygal bangal mura thayamoeyne adhapudhay koey muypa. Thanamun bangal may a kikir mina koezya, a dhangal bangal tikitik nudhemine.'

Mina yangukudul, wara kayn yangukudul, wara kulba yangukudul

(Yesu nuy matha niyaykazipa ya mulaydhin)

⁵¹ Kalanu nuy thanamulpa yapupoeybiz kedha, 'Ngitha balbayginga tidamoeypa mura thabi yangukudul a?' Thanu kuniya, 'Wa ngoey tidamoeypa.' ⁵² Nuy kuniya mulaydhin

thanamulpa, 'Wa, ngath thabi kayn ngurpay yangukudul ngithamulpa poeybamoeydhin, koezi pawpa mura sabiw ngurpay mabaygal ngaya nanga ngaybiya asimoeayne, ngaw niyaykazil aymoeyne; thana matha kedha lagaw thathi midh nanga. Ya matha ngoedhagidh kedha, mabaygaw lagoenu muynu nungu mina koethil zapul. Nuy ngulayg nungu igalgoepa yakamoeypa, dhuray kayn zapul, a dhuray kulba zapul. Wa, ngaw ngurpay mabaygal lak kedha, thana kayn ngurpay a kulba ngurpay oengane bangal.'

Mabaygal Yesulpa kurusipoegayinga Nazarethoenu
(Mareko 6.1-6; Luka 4.16-30)

⁵³⁻⁵⁴ Senabi ngurpay kalanu, nuydh senabi lag wanadhin, nungu mina geth lagoepa kuniya uzaraydhin kalmel nungu niyay kazil. Nuydh nungu ngurpay aymaydhin thanamun yoewthanu muynu. Thana na karngemidhin nanga, thana mura mina madhu pamemidhin. Thana kedha, 'Nuydh kedha ngurpay ngalagaz gasaman? Nuy midh paru ngulayg adhapudhay zagethoengu aymoeyle mabaygaw buth poethayle?' ⁵⁵ Nuy wara mabayg lawnga, nuy kamdaw kazi, Yoewsepan kazi. Nungu apu Mariya ina nipa, a tukuypal lak kedha, Zemes a Yoewsepa, Simona, a Yudha. ⁵⁶ Nungu babthal lak kedha, matha itha; nuydh midh paru koey ngurpay mabaygoepa ayimpa.'

⁵⁷⁻⁵⁸ Thana kedha zoenguz nuyn mina yoepathamayingga.

Nuy Yesu mulaydhin thanamulpa kedha, 'Mura lagiya nanga peropethoepa koerngayl kawra aympa, a apasimoeypa, matha nungu goegathoenu koerngayingga mina koezya a matha kedha nungu geth lagoenu.' Nuydh kasa moenarimayl adhapudhay zagethal aymoeydhin, kuyk thana mina yoepathamayingga.

14

Yowane Papthayso uma mathaman
(Mareko 6.14-29; Luka 9.7-9)

¹ Senawbi thonara thanamun Galilayaw mabaygaw kuykulnga nel Erodh. Nuydh kulay uma mathamadhin Yoewane Papthayso. Kalanu nungu Erodhan puziw mabaygal nubepa kedha, Yesun adhapudhay zageth mina koezya. ² Nuy Erodh kedha, 'In nuy lak Yoewane Papthayso umangu kaday tharayngu. Nuy kedha zoenguz koey poerapoeralnga senawbi zagethoepa.'

³ Wagel kay mura thabi zapul, Erodh nuydh kulay Yoewane Papthayson kunumay lagoepa gasamoedhin, kuyk nuydh nungu tukuypaw ipi nubepa madhin. Nanu nel Erodhiyas. Na kulay Erodhan tukuypaw ipi, Pilipan ipi.

⁴ Yoewane nuy Erodhalpa umepu kedha, 'Ngipel kedha maygi, sena wati pawa, ngidh nan niyaypa yoelpaypa.' Na Erodhiyas Yoewanelngu ubigasidhin a kalanu nuydh Erodh zeyloenu kunumoedhin Yoewanen.

⁵ Erodh nuydh buwayl thayadhin nubepa umamath-amoeypa, kasa kay kedha nuy akan. Minguz kedha, mura Yoewdhayalgaw mabaygal kedha, 'Nuy Yoewane peropetha.' ⁶ Wara goeyga nanga Erodhan kazimay thonar, nungu ipiw Erodhiyasana ngoewakaz kazi matha nanu kusayg girel adhar Erodh a mura nungu mabaygal parunu. Nubepa mina kapu ngoedhalnga. Nungu dhiw koeyza. ⁷ Nuy nabepa kedha, 'Ngaw yawoedhayzinga ngibepa kedha, ngi mizapa ubin mepa nanga, moegina za lawnga koey za, ngath ngaru aymoene ngibepa.'

⁸⁻⁹ Kalanu nanu apu nabepa kedha, 'Ngi kedha zapa yapupoeybepa, Yoewane Papthayson kuyk kedha thonar beseninu kay muynu aral.' Wa, na ngoewakaz yapupoeybaydhin. Erodh na gasamoedhin kedha, nuydh koerkak badh gasamoedhin, kasa kay kedha nubepa koey zageth nungu yawoedhayzinga patidaypa mura mabaygaw parunu. ¹⁰⁻¹¹ Nuy kedha zoenguz nungu koewbu mabayg wayadhin. Nuy koewbu mabaygan nuyn Yoewanen kuyk patidhadhin a ngapa aradhin beseninu muynu. Poeybadhin nanga ngoewakazipa, nadh nanu amalpa madhin nungu kuyk.

¹² Kalanu nungu Yoewanen niyaykazil Erodhalpa memayidhin, nungu gamu madhin, moeramathayadhin. Kalanu thana Yesulpa nuyn yadu palgadhin.

Koeygarsar mabaygaw aygud

(Mareko 6.30-44; Luka 9.10-17; Yoewane 6.1-14)

¹³ Yesu karngemidhin nanga senabi yangu wakay, nuy pathaydhin butanu. Kalanu nuy matha nungu kusayg bupapa, mabaygoegi dhadhabuthoepa. Mura mabaygal nanga karngemidhin kedha, nuy pathaydhin, koeygarsar mabaygal mura sethabi goegathoengu gimiya ladhun nu-biya wigel. ¹⁴ Nuydh war doegam buwadh gasamoedhin nanga, mabaygaw moeyay imadhin, nungu thanamulpa koeyma koerkak badh gasamoedhin. Nuydh thanamun kikirilgal buth pathamoeydhin. ¹⁵ Senabi kutapa nanga nungu niyaykazil nubepa ladhudhin a mulemidhin kedha, 'Goeyga pawpa mizin, ina mina mabaygoegi lag aypa barpudaypa. Ngidh mura mabaygal adhapa wayamoeyn, thanamulpa thanamun kutaw aypa barpudaypa, soeyzi wara goegathoengu.'

16 Nuy Yesu kuniya, 'Lawnga thana matha kow, ngitha thanamulpa ayde mamayipa.'

17 Thana mulemidhin kuniya, 'Ngoemuniya matha payb bredal a ukasar wapil, mabayg mina koeygarsar.'

18 Yesu lak mulaydhin thanamulpa, 'Lawnga, ngitha aydel ngayapa mamayiw.' 19 Kalanu Yesu sethabi payb kunaw susul kusuman a ukasar wapi, nuy kalanu daparpa kadaypa nagaydhin a Awgadhoepa eso poeybaydhin. Nuydh kunaw susul kope tidamoeyn a nungu niyay kazipa kusuman thanamulpa mabaygoepa poeybaypa, a nuydh lak ukasar wapi kedha mamaman mura mabaygoepa. Wa, thana niyay kazil mura poeybamoeydhin. 20 Thana mura balbayginga maytha yoeruylna, senabi ay purthadhin, na kulay kasa moegina, kasa kay kedha ay muynu koey garsar, Awgadhan senabi moegina ay kedha madhin, thana niyay kazin thadha wanayzimayn toewaylob mura liday aymoeydhin ayngu 21 Thanamun mabaygaw garsar kedha, matha garkazil 5,000. Yoepkazil a moegina kazil lak koeygarsar.

Yesun mab woerab gimiya

(Mareko 6.45-52; Yoewane 6.16-21)

22 Sew kalanu nanga nuydh nungu niyay kazil wayamoeydhin butiya. Thana nubiya kulay war doegam buwadhoepa, goegath nel Bethsayda. Nuy mabaygoepa mura mulaydhin senabi thonara kedha, 'Ladhu.' Wa, thana mura ladhudhin kalanu. 23 Kalanu matha nuy padiya kadaypa walaydhin, thoeythupoegaypa. Kubilu nanga matha nuy nungu kusayg si gimal, thaythupoegayn. 24 Thanamun niyaykaziw but koeysigal adhal balthayar, gub thanamulpa koeyza, butapa yawarpa gegeyadh.

25 Goeyga na amadhan nanga, Yesu thanamulpa uzaraydhin, nungu mab matha woerab gimiya. 26 Thana niyaykazil na imadhin nuyn, thanamun aka koeyza. Thana kedha, 'A! Mari senaw boey!' Thana gima gudiya wal tiduman, kuyk thanamun aka.

27 Yesu balbayginga muliz thanamulpa senabi thonar. Nuy kedha, 'Ngitha akan maygi, in ngay.'

28 Kalanu Petheru nubepa mulaydhin kedha, 'Kuykulnga, senaw mina ngi a? Ngidh ngoena ngibepa mar, ngay kay lak kedha gimiya woerab uzaripa ngi midh nanga.'

29 Yesu kedha, 'Wa aya ngayapa.'

Kalanu Petheru adhapa pagadhin butangu, Yesulpa mab uzaraydhin woerab gimiya. 30 Maboenu nuydh koey gubalnga imadhin nungu purkan, nuydh aka gasamoedhin, nuy dudupaydhin mulupa woerab. Nuy walmiyaydhin kedha, 'Kuykulnga, ngoena gasamar, ngawngu dudupoeyle.'

³¹ Yesu balbayginga nuyn gasamadhin, nubepa mulaydhin kedha, 'Nginu kapu akasin kasa moegina, ngidh midh paru mina yapathamayginga?'

³² Kalanu palay patimoedhin butanu. Balbayginga senabi thonar gub koeyma mulupa pudhadhin. ³³ Thana niyaykazil si butanu mina thawmadhin nuyn Yesun kedha, 'Ngi Mina Awgadhaw Kazi.'

Yesu kikirilgal buth pathamoeypu sey Genesarethoenu (Mareko 6.53-56)

³⁴ Kalanu thana wara dagam buwadhoepa thardhadhin, goegath nel Genesareth. ³⁵ Sew goegathaw mabaygan nuyn imadhin nanga thana ngulaygal kedha nuyn Yesu. Kalanu thana mura yadu palgadhin thanamun igalgal mura senabi doegumuya, a thana thanamun kikirilgal Yesulpa mamayidhin. ³⁶ Mabayg mina koeygarsar, thana nubepa koeyma apasimir. Thana kedha nubepa, thanamulpa lak matha ngoedhagidh kedha thana nungu koey sodhaw kuth gasaman. Mura thana ngaya nanga nungu koey sodhaw kuth gasaman thana balbaygoesimoeyr senabi thonar.

15

Wara ngurpay thanamun Yoewdhaylgaw thathiw thathingu ngapa (Mareko 7.1-13)

¹ Wara thonara dhuray yoewthaw koey mabaygal mangemidhin Yesuniya. Thana Parasayalgal a sabiw ngurpay mabaygal, ngapa koey mudhaw lagoengu, Yoerusalemoengu. Thana nubepa yapupoeybemidhin kedha, ² 'Nginu niyaykazil mina pawa aymayginga, thana midh paru ngalpan thathiw thathiw ngurpay yangukudul aymayginga? Thanamun ayngu parunu thana ngalpan koey pawa aymayginga, thanamun gethoepa garwalgaypa.'

³ Yesu kuniya thanamulpa kedha mulaydhin, 'Ngitha mipa yapu poeybemipa kedha? Ngitha ngithamun geth sabil aymoeypa, Awgadhaw sabil aymoeyginga.

⁴ Awgadhaw ya kedha, "Ngidh nginu aputhathipa apapudhepa, ngidh nginu thathi, lawnga nginu apu mulamoeyn nanga, sabiw mabaygan nginu kuth tharane bangal." ⁵ Mina pawa kedha, mabayg sike kapu rugalayg, nuydh ngaru nungu apu thathi sib wanampa.

'Kasa kay kedha ngithamun geth pawa mina wardh; ngitha ngulaygal ngoelkay yawadhay ayimpa Awgadhoepea kedha, "Ngath wangel bangal mura mura thabi rugal Awgadhoepea mamayine." ⁶ Kalanu ngitha kedha umamoeypa aputhathipa, "Yagar, mura thabi rugal ngaw lagoenu,

ya woerdhayzimayl Awgadhoepa, ngayapa ngibepa poey-baypa lawnga." Ngitha ruwamaypa Awgadhaw sabingu, ngithamun ngurpaypa. ⁷ Ngitha kasa gimiya muk, muynu loka thoeydhaylmayl. Kay paypa kulay maygi per-opeth Isaya, Awgadhaw yangkudu yadu palgadhin kedha, ngithamun wati pawapa yakamaypa,

⁸ "Sethabi mabaygal ngoena thawmanin thanamun gudan, kasa kay kedha ngoenakap koeysigal.

⁹ Thanamun thawmay wara mina aykapuginga, thana kasa gub sagul poelaypa thawmaythu, a thanamun mina ngurpay kasa koew apa goewaw mabay-gaw aymayzimayl, Awgadhaw aymayzimayl lawnga." ' '

*Mi zapun nanga mabayg kusikus palan
(Mareko 7.14-23)*

¹⁰ Kalanu nuydh mura mabaygal thuremoeydhin nubepa. Nuydh kedha ngurpay aymoedhin thanamulpa, 'Ayawal, kawral bal thayamoey mina ngulaygoepa gasamoeypa. Mabayg midh paru nungu igililnga danal poethaypa, mura wati zoengu igililmayngu kusikus poelayle. ¹¹ Setha mi zapul nanga ngunu muy uthemipa, thana lawnga kusikus poelaypa. Matha setha mi wati zapul adhapadhamoeyn nungu gudiya, sethabethe zapul nuyn kusikus poelaypa.'

¹² Kalanu nungu niyaykazil ngapa nubepa kedha, 'Ngidh imadhin a? Thana Parasayalgal gegeyadh gasamoedhin nginu ngurpayngu.'

¹³ Nuy kuniya mulaydhin, 'Thana matha kedha wati nagu midh. Sethabethe wati nagul ngaw thathiw uthuyzimayl lawnga, kurusipa sethabethe wati nagul ngaru adhapadhamoeyn idiman.'

¹⁴ Ngitha thanamulpa wakay thoemamayg; thana kuyku mabaygal, mabaygaw yoelpay mabaygal matha kedha maygum midh. Kedha ngoedhal mabayg a nungu yoelpayzi mabayg ngaru pudheman koey muydhoenu.'

¹⁵ Petheru mulaydhin kedha Yesulpa, 'Ngi ngoeymulpa muli, senabethe nginu ya matha ngoedhagidh, nanu aykap midh?'

¹⁶ Yesu kedha mulaydhin, 'Ngitha mipa matha tidayinga, matha kedha mura mabaygal midh? ¹⁷ Setha mi aydel nanga, mabaygaw gudiya muy uthiz, thana kalanu nungu maythiya, kurusipa lak adhapadhamoeyn nungu gamungu. Thana muynu ngoenakapoenu mayginga.'

¹⁸ 'Kasa kay kedha, setha mi wati wakaythamayil mabaygaw gudiya adhapadhamoeyn, nungu yangkudul, thana ngalagaz ngapa, thana nungu ngoenakapoenu. Itha

thabi zapul mabaygaw igililinga kusikus palan kedha; ¹⁹thana nuthay wakay thamamayil, mabayg ruwaman wati doegampa kedha, wara mabaygoepa uma mathamaypa, mabaygaw purupa aymaypa, a wara lak kedha wati pawal. Ngitha koey poeypiyam bangal thabi zapungu aymoeyle, purungu aymoeyle, solingu aymoeyle, lawnga wara mabaygoengu egiparayle. ²⁰Itha thabi zapul kusikus palan mabaygaw igililinga. Thanamun Parasayalgaw koey pawa kedha, thana thanamun gethal koeyma garwoelgaypa. Kedha za kasa thanamun geth wakaythamamay, Awgadhoepa mina pawa lawnga.'

*Wara yoepkaz nanu mina yoepathaman koeyza
(Mareko 7.24-30)*

²¹Kalanu Yesu a nungu niyaykazil wanaydhin senabi dagam, Kananaw mabaygaw doegampa. Thanamun koey goegath ukasar, Thayar a Saydon. ²²Wara sew yoepkaz ngapa Yesulpa. Na kedha, 'Kuyku Mabayg, ngay ngulayg kedha ngi Awgadhoengu ngapa, Dhawithan mina kazi. Ngay ngibepa koeyma yoewdhiz kedha, ngidh kay ngoena ibupuydhaypa? Ngoezu yoepkaz kazi gar wati mariw malayzi mabayg, na mina koey gegeyadh.'

²³Kasa kay kedha Yesu nabepa yagig. Nungu niyaykazil nubepa yapupoeybemidhin kedha, 'Yoepkaz na wal mepa, na koeyma puzir ngalpaniya, ngidh gar kay nan adhapa wayar?'

²⁴Yesu mulaydhin kedha, 'Koygarsar Isoereylaw mabaygal matha kedha guythuyayzi mamuy midh, ngoena ngapa wayan thanamulpa ibupuydhaypa, ngaw zageth kedha.'

²⁵Yoepkaz nadh karngemidhin kedha, na mulupa pudhaydhin Yesuniya, nanu paru boeradharapa thayan koeyma yoewdhiz kedha, 'Kuykulnga, ngoena ibupuydhar?'

²⁶Nuy nabepa mulaydhin, ya matha ngoedhagidh ay-moedhin kedha, 'Na matha ngoedhagidh lawnga kedha, ngath moegina kaziw ay manin thoebudh umaypa.'

²⁷Na kuniya mulaydhin nubepa, 'Kuykulnga, ngi mina yadu umepa, kasa kedha thana thoebudh umayl ngulaygal wanayzi ay purthaypa, thanamun kuyku mabaygaw aygu-doezinga.'

²⁸Yesu kuniya mulaydhin, 'Ngi mina yoepathamayzi apu! Wa, ngibepa ayman, matha kedha nginu ubilnga midh.' Balbayginga senabi thonara nanu yoepkaz kazi balbaygoesidhin.

Koygarsar mabaygal kuykunidhamoeydhin

²⁹ Kalanu Yesu a nungu niyaykazil kuniya ladhudhin, Galilayapa. Thana malu buwadhiya ladhudhin, kalanu padhiya kadaypa walemidhin. Nuy si apathanuraydhin. ³⁰ Koeygarsar mabaygal nubepa ngapa, thanamun kikirilgal angamoeydhin nubepa, mabagigal, ngaral gegeyadh mabapa, maygumal, yagigal, a koeygarsar dhuray wara kikirilgal, thana nubepa mamayidhin. Nuydh thana mura dhoeynidhamoeydhin. ³¹ Thana mura mabaygal madhu pamemidhin kedha, yagigal mulemidhin, mabaygaw bibirig asizi thugalal lak balbay tidamoeyr, mabagigal ngaral gegeyadh nuydh lak balbay tidamoeyr, a maygumal thanamun purkaw buya kuniya gasamoemoeyr. Thana mura mabaygal thawmadhin Awgadh, Isoereylaw Awgadh.

*4,000 Mabaygaw Aygud
(Mareko 8.1-10)*

³² Yesu nuydh nungu niyaykazil thuremoeydhin, thanamulpa kedha mulaydhin, 'Ngaw kasa koerkak badh mizin mura thabi mabaygoepa. Thana matha ngaybiya puzimoeyr thoeri goeygilnga. Thana mina aygudagasin. Ngaw ubiginganga kedha, thana kasa kuniya wayamoeyn maytha aygimayl, thanamulngu bibirig oesile maboenu dhadhal.'

³³ Thana niyaykazil kedha, 'Ina mina mabaygoegi lag, ngalpa ngalagaz ay gasamaypa kedha koeygarsar mabaygoepa?'

³⁴ Yesu yapupoeybaydhin kedha, 'Ngithamuniya midh mura kunaw susul?'

Thana kuniya mulemidhin, 'Kunaw susul matha seben mura a moenarimayl moegina wampil.'

³⁵ Kalanu nuy mura mabaygoepa mulaydhin kedha, 'Ngitha sew apa thayaw boeradharoenu.' ³⁶ Kalanu Yesu kusumadhin sethahi kunaw susul, kalanu eso poeybaydhin. Nuydh kunaw susul kope tidamoeyn a nungu niyay kazipa kusuman a thana poeybamoeydhin mabaygoepa.

³⁷ Thana mabaygal mura purthamoeydhin. Thanamun maythal mura yoerimoeydhin. Kalanu thana niyaykazil wanayzi aydel garpathamamoeydhin, seben lidhay mura.

³⁸ Purthayzi mabaygal 4,000 garkazil. Yoepkaziw, moegina kaziw garsar gasamayginga. ³⁹ Kalanu Yesu mura mabaygal kuniya wayadhin. Kalanu nuy wara dagam buwadhoepa pathaydhin butiya, lag nel Magadhan.

16

Yoewthaw koey mabaygal adhappudhay zageth lumaypa Yesuniya

(Mareko 8.11-13; Luka 12.54-56)

1 Wara thonara dhuray Yoewdhayalgaw koey mabaygal Yesulpa memayidhin, dhuray thana Parasayalgaw a dhuray Sadasayalgaw. Thanamun ubi kedha, thana nuyn karum palan, nuthay ayimpa nubepa. Thanamun kasa ubi kedha thana mura mabaygoepa yakamaypa kedha, nungu poerapar mamu mina lawnga. Thana nuyn kedha yapupoebyban, 'Ngidh adhapudhay zageth aymar mina kuykunidhaypa kedha, ngi kupaylnga Awgadhoengu.'

2 Yesu nuy kuniya muliz thanamulpa, 'Ngitha midh paru, wara maku lumaypa? Ngitha mura daparaw maku tidamoeypu, ariw thonar a arigi thonar. Goeyga pudhiz nanga zibazib koey kulka gamulnga, wa ngitha ngulaygal kedha, "Bangal aringinga." 3 Mina bathaynga wara, ziyal sike koey kulka gamulmayl, a kubikubimayl, ngitha ari tidan, kasa kay kedha ngithamulpa koey zageth Awgadhaw thonaral tidamoeypu.

4 'Koeygarsar thonaral woenayzimayl Awgadhaw ngithamulpa yakamoeyzimayl. Ngitha midh paru wara makupa lumaypa, wara adhapudhay zageth yapupoebybaypa? Ngitha nubi maykuyk adhapudhay koerngaygigal Awgadhoepa. Ngitha adhapudhay zageth lumaypa ngaybiya. Lawnga matha urapun adhapudhay zageth ngithamulpa yakamoene bangal. Sena mi adhapudhay zageth aymoedhin kay paypa kulay Yonan Doegamoenu, wa senabi adhapudhay zageth aymoeyne bangal ngithamuniya dhadhal.' Kalanu nuydh kasa wanaydhin thana.

Ngitha koey poeypiyam Parasayalgaw, Sadasayalgaw gamu dhub yoewrayle
(Mareko 8.14-21)

5 Kalanu Yesu a nungu niyaykazil war doegam buwadhoepa memayidhin. Thana niyaykazil bredal oengayingga, yakanuriz thanamulngu. 6-7 Yesu nanga thanamulpa mulaydhin kedha, 'Ngitha koey poeypiyam bangal thanamun gamu dhub yoewrayle, thana Parasayalgaw a Sadasayalgaw.'

Thana niyaykazil kedha buyal thayadhin kidhakidhan, 'Nuy kedha zoengu bredoepa muliz, ngalpalngu bred yakanurema.' Thana tidayingga kedha nuydh ya matha ngoedhagidh aymar.

8 Yesulpa kakal thanamun yangukudu ya midh, nuy kedha, 'Ngitha midh paru ngalpan aypa wakay thoe-mamoeypa kedha, "Ngalpa bredagigal"? Ngithamun mina yoepathaman kasa moegina. 9 Ngitha lak tidayingga lawnga midh? Senabi thonar ngath payb kunaw susul pathidhamoeydhin 5,000 mabaygoepa, ngitha midh mura

wanayzi aydel garpathamoeydhin lidhay wangamoeydhin? ¹⁰ Kalanu seben bredal pathidhamoeydhin 4,000 mabaygoepa, lidhay midh mura? ¹¹ Ngitha midh paru bredoepa wakay thamaypa. Ngalpalpa kedha zapa wakay thamaypa lawnga. Ngitha bangal koey poeypiyam thanamun gamu dhubaw yoewrayle, thana Parasayalgal a Sadusayalgal.'

¹² Kalanu thana gasamadhin kedha, senabi ya nungu, matha ngoedhagidh thanamulpa. Senabi gamu dhub yoewrayle matha bredoenu lawnga. Nanu aykap kedha, thana ngaru koey poeypiyam Parasayalgaw ngurpayngu a Sadusayalgaw ngurpayngu.

Petheru mina thawmanin nungu Kuykulnga
(Mareko 8.27-30; Luka 9.18-21)

¹³ Kalanu thana ladhudhin wara doegampa, koey goegath amadhan nel Sizariya Pilipay. Amadhan nanga Yesu nuydh nungu niyaykazil yapu poeybamoeydhin kedha, 'Mabaygaw wakay thamamay midh, in ngay Mabaygaw Kazi, midh paru mabayg? Ngay nga?'

¹⁴ Thana mulemidhin kedha, 'Mabaygal kedha, ngi umangu lak igililnga. Wara kedha, ngi Yoewane Papatayso. Wara kedha, ngi Elayza, a wara kedha, ngi Eremiya lawnga wara kulkubaw peropetha.'

¹⁵ Nuy lak, yapupoeybaydhin kedha, 'Ngithamun wakay thamamay midh, ngay nga?'

¹⁶ Simona Petheru, nuy kuniya mulaydhin kedha, 'Ngi mina Keriso, ngapa Woeyayzi Mabayg Awgadhaw mina Kazi.'

¹⁷ Yesun yangukudu ya kedha, 'Ngayapa kakal, Awgadhaw wenoewen ngibiya kalmel, Simona Yonan Kazi. Ngidh senabi ngulayg mabaygoengu gasamayginga, matha Ngaw Thathi dapara, sena nungungu poeybayzinga ngibepa. ¹⁸ Wa, nginu wara nel Petheru (aykap muynu kedha, kula) a nubi kula nuy ngaw ekaloesiaw kuyk. Senabi ekaloesiya na matha mepa koezi pawpa ngaru ngaru, zaginga nabepa muwasipa. Dhuray nanu mabaygal bangal um pudhepu, na bangal ekaloesiya matha meparuy. ¹⁹ Ngath ngithamulpa poeybamoeyne bangal Daparaw Basalayaw gud pudayzi kilay. Ngitha ngaw mabaygal kupaylmayl kedha minamay zagethoepa; midh zapun nanga ngitha gud mathamaypa itha apal, wa kedha zapul lak kedha gud mathamoeyn sey gimal dapara; a midh zapul nanga ngitha gud pudhaypa itha apal, wa sethabi zapul lak gud pudhamoeyn gimal dapara.'

²⁰ Kalanu nuydh thana niyay kazil koey dharadh gud wadhamoeydhin mabaygoepa mulayle kedha nuy Keriso.

*Yesu thanamuniya kawriya thayadhin nungu kikir a um
(Mareko 8.31—9.1; Luka 9.22-27)*

²¹ Senawbi thonarngu pawpa nuydh mina kakal ngur-pamoeyngu nungu niyaykazil kedha, 'Kalanu bangal ngay ngaru Yoerusalemoepa a nanu koey mabaygal ngayapa mina wati danal poethay aymoeyne bangal. Thanamun koey mabaygal, kuyku misnarel, a sabiw ngurpay mabaygal bangal ngoena kedha mayparuy, thana ngoena umamath-amoene. Thoeri goeygi kaliya ngoena bangal lak kaday tharane igililnga.'

²² Kalanu Petheru Yesun moegina adhapa yoelpadhin, a nubepa kedha mulaydhin, 'Kedha maygi, Awgadhaw woenab ngin danal poethaypa kedha wati zoengu. Ngayapa adhapudhay gegeyadh, ngibepa nanga kedha za aymoene bangal.'

²³ Yesu buwayl thayadhin Petherulpa, 'Ngaybiya kaliya thoeyay, ngi ngoedhe Sathana, ngi kasa panidhay za ngaw mina yabugudoenu dhadhal. Minguz kedha, ngidh Awgadhaw doegamuya zapul aymayinginga, ngi kasa mabaygaw ubil zapul aymoeypa.'

²⁴ Nuy lak mulaydhin thanamulpa ya matha ngoedhagidh kedha, 'Mabayg nga nanga nungu ubi nuydh ngaybiya asin, wa yakanuriz nungu ubilnga a ngaybiya asir ngaw mab ngalagiya nanga. Ngitha bangal imane koey mangal puy, sathawro ngaw thabaynu. Kedha midh mura ngaybiya asin, ngidh ngaru nginu sathawro manin mura goeygiya, ngath midh nanga. ²⁵ Setha ngaya nanga thanamun ubi kedha thana thanamun igililnga danal poethaypa, thana kasa guythuyamoeyne bangal thanamun igililnga. Ngadh nanga nungu igililnga kasa guythuyan kuyk nungu danal poethay ngayapa, nuy kedha mabaygan ngaru gasamoene bangal nungu igililnga. ²⁶ Matha ngoedhagidh midh, mabaygan sike mura nabi apaw goewaw kapu rugal gasamoeyne, kasa kay kedha nuydh nungu mina igililnga guythuyaypa. Lawnga sena gegeyadh. Zaginga war nubepa maypa nungu mina igililnga kuniya gasamoeypa.'

²⁷ 'Ngay Mabaygaw Kazi lak mangedhe bangal. Ngay senabi thonara Ngaw Thatiw poerapar oengemine a ngaw angelal ngaybiya. Wa, senabi thonara mura mabaygal gasamoene thanamun modhab matha kedha thanamun zagethal midh, mina zageth lawnga wati zageth! ²⁸ Kedha yakanurayg! Dhuray mabaygal nanga itha, thanamulpa umapa lawnga, thana parunu thabi zapul imamoeyne, ngay Mabaygaw Kazi lak ngapa kuniya, ngaw Kuykulmay zagethoepa aymoeypa.'

17

Yesun gamu war ngadh asidhin
(Mareko 9.2-13; Luka 9.28-36)

¹ Sikis goeygi kaliya, Yesu thurimoeydhin Petheru a palay kuyk kazi Zemes a Yoewane. Nuydh thana yoelpamoeydhin koey padapa. Matha thana kadaypa walemidhin.

² Gimal nanga thana thoeri niyaykazil imadhin kedha, nungu Yesun gamu wara ngadh asidhin; nungu paru kidh thayadhin, koey buyalnga mer matha kedha goeyga midh. Nungu rugal lak kedha mina goerab gamulmayl. ³ Kalanu thana imamoedhin ukasar maygi peropeth, Mose a Elayza, Yesuniya ya sagul siyamar. ⁴ Thanamulpa mina ngadhagi za; nuy Petheru kedha mulaydhin Yesulpa, 'Ina mina kapu za, ngalpa itha memayipa. Ngibepa midh, ngoey sike thoeri iradh lagal aymoeypa wara ngibepa, wara Moselpa, a wara Elayzalpa.'

⁵ Nungu Petherun yanu dhadhal, koey buyal ziya pudhaydhin thanamuniya, a senabi ziyangu dhadhaz, yangu wakay thanamulpa kedha, 'In mina ngaw Noeydhayl Kazi, nuy ngayapa mina matha ngoedhagidh. Ngitha nubepa kurusipagemiw.' ⁶ Thana niyaykazil kedha yangu wakay na karngemidhin nanga, thanamun aka mina koeyza. Thana thanamun gamul mulupa patidemidhin boeradharoepa.

⁷ Kalanu Yesu thanamulpa buyal thayadhin a nungu geth woeydhadhin thanamuniya. Nuy kedha, 'Kadaypa memayiw, ngitha akan maygi.' ⁸ Kalanu thana kadaypa nagemidhin boeradharoengu, thana matha nuyn imadhin sey, wara mabaygoeinga.

⁹ Kalanu thana ngapa mulupa pagamaydhin padoengu. Maboenu dhadhal nuy Yesu koeyma mulaydhin thanamulpa, 'Kedha thonar mabaygoepa mulayg, ngitha midh zapun nanga imamoeydhin sey padoenu gimal, kurusipa bangal Mabaygaw Kazi umangu kaday tharedhe.'

¹⁰ Lak moegina ngulaygoepa gasamaypa thana Petheru a sepalbi kuyk kazi lak yapupoeybemidhin kedha, 'Ngibepa midh, thana sabiw ngurpay mabaygal, thanamun ngurpay kedha, Elayza bangal ngapa kuniya tidhedhe, nungu kalanu Awgadhaw Woeyayzi Mabayg kakal yakamiz mabaygoepa?'

¹¹ Yesu kuniya mulaydhin, 'Sena mina yangukudu, Elayza ngaru ngapa kulay, mura zapa buth pathamoeypa. ¹² Ngay ngithamulpa kedha, Elayza kulkub mangaydhin, kasa kay kedha mabaygoepa nubepa kurusipagaypa lawnga. Thana nungu mina kupay tidayginga a thanamun wati danal pathay aymoeydhin nubepa. Kalanu bangal ngay Mabaygaw Kazi lak kedha wati danal poethay gasamoene bangal

thanamulngu.’¹³ Kedha yangukudu na karngemidhin thana, wa thana tidamoeydhin kedha, nuy Yoewane Pap-atayso lak kedha Elayza.

*Wati mariw malayzi garkaz kazi lak balbaytidadhin
(Mareko 9.14-29; Luka 9.37-43)*

¹⁴ Yesu a nungu thoeri niyaykazil nanga mangaydhin nungu wara niyaykazipa, mabayg mina koeygarsar. Ura-pun mabayg ngapa Yesulpa, kulun pasayniz nubiya parunu kedha, ¹⁵ ‘Kuyku mabayg, ngidh gar ngoena ibupuydhar, ngaw garkaz kazi kobegadh thonar rimarimarepa. Wara thonar nuy kasa muypa pudhiz, wara thonar ngukipa. ¹⁶ Ngath nuyn ngapa yoelpadhin ngingu niyaykazipa, kasa kay kedha thanamulpa kasa yan nubepa balbaytidaypa.’

¹⁷ Yesu kuniya mulaydhin nubepa, ‘Ngitha nubi maykuyk, ngitha mina wara pawalgal, ngithamun mina yoepathaman gegeyadh, ngay in mi kuykuthalnga kalmel. Ngaw gamu koewba asin ngithamulngu. Mariw kay sena moegina garkaz ngapa ngayapa!’

¹⁸ Nuy kedha mulaydhin wati maripa, ‘Ngi adhapa nun-gungu, moegina kazingu.’ Balbayginga senabi thonara senabi wati mari adhapadhadhin a nuy kazi balbaygoesidhin.

¹⁹ Kalanu thana niyaykazil muynu mulemidhin Yesulpa kedha, ‘Midh paru ngoey wati mari adhapa mayginga, ngoey koeyma nuthemidhin?’

²⁰ Nuy kuniya mulaydhin thanamulpa, ‘Ngithamun sirisir kedha, ngithamun mina yoepathaman matha ngoedhagidh lawnga; kapu za kedha ngithamun mina yoepathaman igil za, moegina kapu midh nanga, wagel kay na mina koeyza aymiz. Ngingu mina yoepathaman nanga kedha moegina, moegithap kapu midh nanga, kasa kay na igil za, ngi ngulayg koey padoepa muliz kedha, “Pad ngi seyzi adhapa wara doegampa,” a na pad ngulayg wara doegampa thamiz, ngingu ya ayman. Kalanu nanga wara zaginga ngibepa koey zageth, kuyk ngithamun mina yoepathaman.’*

*Yesun umaw thonar lak sakar manin
(Mareko 9.30-32; Luka 9.43-45)*

²²⁻²³ Wara goeyga nanga Yesu a nungu niyaykazil mura garwoeydhamoeydhin sey Galilayoenu. Nuy kedha thanamulpa, ‘Thonar mina amadhan, Mabaygaw Kazi bangal mabaygoepa manine. Thana ngoena mathamoene bangal, kasa kay kedha thoeri goeygiw kaliya, nuyn bangal kadaypa

* **17:20** Dhuray kulkubaw Minar Poelayzimayl, thana wara basalmayl kedha 21. Matha thoeythu poegay a ngidh aygudag asin Awgadhoepa danal poethaypa. Wa, na balbayginga kedha wati maripa adhapa maypa, wara za lawnga.

manine moeram gudoengu.' Thana karngemidhin nanga, thana niyaykazil koerkak badh gasamadhin.

Thanamun koey yoewthaw modhab ngalagaz

²⁴ Senabi thonara thamamun Yoewdhayalgaw sabi kedha, mura garkazil ngaru modhab ayman koey yoewthapa, mura wathanu. Yesu a nungu niyaykazil wara goegathoenu mangaydhin, Kapeniyam. Nabiya muynu bokadhzoengu garwaydhamay mabaygal koey yoewthaw doegampa. Thana Petherun yapupoebyaydhin kedha, 'Nginu kuyku mabayg midh, nungungu yoewthapa modhab maypa a?'

²⁵ Petheru kedha, 'Wa, nuy ngulayg.'

Kalanu nuy lagapa muy araydhin Yesulpa, kasa kedha Yesu mamu nubepa muliz kedha, Simona, 'Nginu wakay thamamaynu midh, mi mabaygal ngulayg modhabiya maypa nubi apaw goewaw gabmenoepa, adhapudhay kuyku mabaygal, lawnga thanamun dagam buway mabaygal, lawnga azaz mabaygal?'

²⁶ Petheru kuniya, 'Matha thana azaz mabaygal ngulayg modhabiya maypa.'

Yesu kedha, 'Wa, ngi mina yadu umepa, buway mabaygal kedha zapa aymaypa lawnga. Ngalpa Awgadhaw mina buway mabaygal, ²⁷ kasa kay kedha ngalpan ubiginga thana gegeyadh gasaman ngalpaniya. Ngi uzar arigapa thoeyaypa. Ngidh kedha imaypa, nginu kulay wapi, nanu gudanu muynu urapun silba bokadhza. Senabi bokadhza matha ngoedhagidh ngoeban koey yoewthaw modhabipa. Ngidh kalanu senabi bokadhza thanamulpa maypa, nginu modhabipa a ngaw modhabipa.'

18

Ngunu kupay koeyza dapara gimal
(Mareko 9.33-37; Luka 9.46-48)

¹ Senawbi thonara Yesun niyaykazil nubepa ngapa, thana kedha, 'Ngunu kupay adhapudhay koeyza Daparaw Basalayanu gimal?' ² Thanamulpa seysithamaypa nuydh urapun moegina kazi thuradhin nubepa, nuy moegina kazi kaday tharaydhin thanamuniya parunu.

³ Yesu kedha thanamulpa, 'Ngitha nanga ngithamun igililmayl sakariya thayamoeyn kedha, moegina kaziw igililmay pawa midh nanga, wa ngitha balbaygimayl kalanu bangal, Daparaw Basalayoepa muy uthuypa. Igiliinga sakariya thoeyayinga nanga ngithamulpa muya yoewthaypa lawnga.

⁴ 'Nga nanga koey apa pudhiz wara mabaygiya matha kedha moegina kazi midh, nungu kupay bangal adha-pudhay Daparaw Basalayoenu; ⁵ a ngadh nanga kedha ngoedhal moegina kazi ngapa mamayin, ngaw mamapa pathoeridhoepa kedha moegina kazipa, nuydh matha kedha ngoena ngapa manin.

Nuthay zapul

(Mareko 9.42-48; Luka 17.1-2)

⁶ 'Ngadh nanga urapun kedha moegina kaz adhapa ruwaman kapu akasiw yabugudangu a kalanu senawbi moegina kazin ngoena mina yathoemayinga, koey gegeyadh bangal senabi mabaygoepa ngadh nanga nuynd adhapa ruwaman. Nubepa balbayginga nay koey kula kunuman nungu muduloenu a nuynd koey malupa thayan nay. ⁷ Ngitha a mura mabaygal ngaru koey poeypiyam bangal. Thabi nuthay zapul ngaru mangemipu, kasa kay kedha ngadh nanga kedha nuthay ayimpa, nungu sirisir adhapudhay koeyza bangal.

⁸ 'Ngitha ngaru koey poeypiyam bangal ngithamulngu kedha wati zoengu aymoeyle. Ngithamulpa matha ngoedhagidh midh, ngithamun mura gamu senabi koey muypa thayan, lawnga midh ngitha guythuyan urapun thugal ngithamun gamungu. Nginu gethan nanga wati pawa ayman, lawnga nginu ngar wati boeradharanu tariz, ngidh nan kazayginga adhapa manin ngoedhe kedha ngidh senabi thugal midh nanga adhapa pathan; ⁹ a matha kedha nginu purkaw noegaypa nanga ngin wati wakay thamamaypa manin, sobaginga adhapa nagiz ngoedhe kedha ngidh midh, nan dan nalban, nginu purka. Matha ngoedhagidh kedha ngi urapun purkalnga mina igililmaynu muya uthiz, nginu ukasar purkapa mamu koey muypa thoyaypa lawnga.

Guythuyayzi mamuy ya gidha

(Yesu lak ngurpay ayman thanamulpa)

(Luka 15.3-7)

¹⁰ 'Ngidh pasipa imayg urapun moegina kazi lawnga mabayg nga nanga mina apal, thanamun danal pathay angelal mura thonara sey daparoenu.* ¹² Ngithamulpa midh, mabayg nanga andred mamuylayg, urapun thanamulngu kasa guythuyan sey bupanu. Nuy senawbi mabayg ngaru woenamoeyn sethabi nayntynayn balbaygi mamuy. Thana kasa bupal purthamoeyr sey padoenu pasinu a nuy

* **18:10** Dhuray kulkubaw Minar Poelayzimayl, thana wara basalmayl kedha 11. Ngay Mabaygaw Kazi ngapa wayan guythuyayzi mabaygoepa lumaypa, kuniya gasamoeypa, matha kedha mamuy danal pathay mabayg.

uzariz nungu guythuyayzi mamuyya lumayya. ¹³ Nuydh nan mamuy lak iman nanga, nungu ika dhiw ngaru mina koeyza, adhapudhay nungu ika mura balbaygi mamuyya. ¹⁴ Ngithamun Daparaw Thathi lak kedha mina ubiginga urapun moegina kazi lawnga kasa mabayg nuy mina apal, wati kuthoepa.

Urapun tukuyap nanga pudhiz

(Yesu lak ngurpay ayman thanamulpa)

¹⁵ 'Wara nginu tukuyap nanga ngibiya bal pudhiz, kapu za ngi nubepa uzariz, nubepa yakaman nungu gegeyadh. Mabaygaw parunu aymayg, matha ngipeniya muynu. Nuydh nanga ngibepa karngemin, wa balbayginga nuy lak nginu igalayg aymiz. ¹⁶ Nuydh nanga ngibepa koerngayginga ngidh nuyn wanan, ngidh mamu urapun lawnga ukasar wara mabayg gasamoeman, kalanu ngipel ukasar lawnga ngitha thoeri mabaygal kalmel nubepa nginu tukuyapoepa ladhun. Mina poelayzinga kedha, "Za ayman ukasar lawnga thoeri mabaygiya parunu a setha mabaygal mura matha kedha yadu poelgayzi ya oengaypa, wa minamay mabaygan ngulayg mina yoepathaman sethabi yangukudul."

¹⁷ 'Nuy nanga thoeri mabaygoepa kurusay poegaypa, wa balbayginga. Nuydh nanga koerngayginga ngithamulpa, ngitha mura ekaloesiyaw mabaygal thuremoeyn a senawbi sirisir mura sakar manin thanamulpa. Nuy nanga thanamulpa kurusipoegayginga nuyn kalanu adhapa pathan ngithamulngu, matha kedha inuraw mabayg lawnga bokadhzangu garwoeydhamay mabayg midh.

Wara zapa ngitha kudu maypa, wara zapa ngitha kudu mayginga

(Yesu lak ngurpay ayman thanamulpa)

¹⁸ 'Wa ngay ngithamulpa kedha, ngitha ngaw mabaygal kupaylmayl kedha minamay zagethoepa; midh zapul nanga ngitha gud mathamaypa itha apal, wa kedha zapul lak kedha gud mathamoeyn sey gimal dapara; a midh zapul nanga ngitha gud pudhaypa itha apal, wa sethabi zapul lak gud pudhamoeyn gimal dapara. ¹⁹ Ngay lak ngithamulpa mulepa kedha, mi thonar nanga ukasar ngithamulngu kalmel wakay thamamay mi za balbayginga nanga a kalmel thaythu poegay ayimpa, kalanu ngaw Daparaw Thathi lak aymoene ngithamulpa, ²⁰ kuyk kedha, mi thonara nanga

ukasar lawnga thoeri mabaygal ngithamulngu, kalmel garwoeydhamaypa ngaw nelpa thawmaypa, ngay lak kedha kalmel ngithamuniya sethabi mabaygiya.'

Zagethaw mabayg nuydh wara mabaygaw gegeyadh gud woeyayinga

²¹ Kalanu Petheru ngapa thamadhin Yesulpa kedha, 'Kuykulnga, ngidh ngoena ngurpar. Wara thonara ngaw tukuyap sike ngayapa gegeyadh ayman koeygarsar thonaralnga, ngayapa midh mura thonaral nubepa gud woeyaypa senabi gegeyadh ngayapa? Ngath sike seben thonaralnga za gud wayan nubepa?'

²² Yesu kuniya mulaiydhin nubepa, 'Matha seben thonaralnga lawnga, seben andred† thonaralnga balbayginga. ²³ Ngath lak ngibepa sakar maypa Awgadhw Basalaya midh nanga, matha kedha nubi gidha midh. Urapun adhapudhay kuykulnga nanga kedha buwayl thayadhin wara goeyginu, "Ngath lak imaypa nuthaypa ngaw niyaykazil, thana thanamun kuniya modhab ngayapa ay-moeypu lawnga midh?"

²⁴ 'Nuydh kasa kuykayman nanga, nungu mabaygal nubepa madhin urapun nungu zagethaw mabayg. Nuy kedha mabayg, nuydh urapun milyoen dolal gasamoeydhin nungu kuyku mabaygoengu, kasa kay kedha nuydh modhab kuniya mayginga. ²⁵ Nungu niyaykaziw bokadhzapul matha ngoedhagidh lawnga senabi modhab kuniya maypa. Nuy kuykulnga mulaiydhin kedha, "Ngayapa kedha, ngidh ngayapa modhabiya mayginga. Ngath ngin gasamaypa, ngi a nginu ipi-kazil a mura nginu rugal kalmel kasa barpudamoeyn, ngayapa moegina bokadhzapa kuniya gasamaypa. Kalanu ngitha kasa mapu zagethaw mabaygal wara mabaygoepa."

²⁶ 'Nuy zagethaw mabayg kulun pasoeyniz kuykulmay parunu, koeyma yoewdhiz kedha, "Thumagar, ngidh nanga moegina kuykuthalnga ugane, kurusipa ngath mura thabi bokadhzapul ngibepa kuniya maypa."

²⁷ 'Nungu kuyku moebaygan koerkak badh gasamoedhin nungu zagethaw mabaygoepa. Nuy kedha, "Lawnga, ngath kasa gud woeyaypa nginu modhab nginungu, ngabalngu kasa yakanuremipa."

²⁸ 'Nuy zagethaw mabayg adhapadhan nanga nungu kuykulmayngu, nuydh wara zagethaw mabayg imadhin,

† 18:22 Lameko nuy kuniya modhabipa ubin mepa mina koeyma; kasa kay kedha Yesu Kerison ubi, mabayg gud woeyaypa koeygarsar thonaralnga. Thanamun Yoewdhaylgaw mina namba ngaru seben: wara Zenesis 4.24 geth tidi.

kuyku mabaygaw. Nuy gud woeyayzi zagethaw mabayg buyal thoeyaydhin kedha nubepa, wara zagethaw mabaygoepa, “Ngidh midh paru kuniya mayginga sethabi moenarimayl dolal ngath ngibepa mamayidhin kasa thawpay thonarpa?” Nuydh nuyn mudulya gasamadhin, koey dharadh mulaydhin nubepa, “Ngidh ngaw bokadhzapul kuniya mamayir.”

²⁹ ‘Nuy wara zagethaw mabayg mulupa pudhiz nubiya parunu, koeyma apasin kedha, “Thumagar, kurusipa ngath mura kuniya manin ngibepa.”

³⁰ ‘Nuy gud woeyayzi zagethaw mabayg matha kurusi-pagayginga nubepa. Nuydh nuyn kunumay danal poethay mabaygoepa madhin, nubepa kasa wanaypa lawnga, kurusipa nuydh mura nungu modhab kuniya manin.

³¹ ‘Kuyku mabaygaw wara zagethaw mabaygal imadhin nanga, nuydh kedha wati danal poethay aymanu nungu tukuypoepa, thana mina koeyma gegeyadh gasamoedhin. Thana sobaginga ladhudhin thanamun kuykulmaypa yadu poelgaypa. ³² Gasamadhin kedha, nuydh nuyn thuradhin, muladhin kedha, “Ngi ngayapa mina wati zagethaw mabayg. Ngath mura ngingu modhab gud wayanu matha kedha ngingu yapu poeybayzinga midh. Ngath mina gabudhan danal poethay aymanu ngibepa; ³³ ngidh midh paru ngingu tukuypoepa koerkak badh mayginga, ngath midh nanga ngibepa aymanu? Ngidh midh paru nungu modhab gud woeyayginga?” ³⁴ Nuydh kuykulmayn mina gegeyadh gasamoedhin nungu zagethaw mabaygoepa. Nuydh nuyn mina wati kunumay danal poethay mabaygoepa madhin, nubepa kasa wanaypa lawnga kurusipa bangal nuydh kuniya modhabiya manine.’

³⁵ Nungu Yesu moeygapa yangukudu kedha, ‘Ngitha nanga ngithamun tukuyypaw gegeyadh gud woeyayginga nanga, Ngaw Thathiw danal poethay ngithamulpa matha kedha nungu wati zagethaw mabaygoepa midh. Ngitha ngaru ngithamun tukuyypaw gegeyadh gud woeyaypa ngithamun ngoenakapoenu.’

19

*Matha ngoedhagidh midh ipi adhapa wayan
(Mareko 10.1-12)*

¹ Nungu kedha ngurpay kalanu, Yesu a nungu niyaykazil wanadhin senabi Galilayaw Malu doegam. Thana Yuridhaw Koesaw wara doegam buwadhoepa, Yoewdhayaw doegampa. ² Mabayg koeygarsar nubepa asidhin; nuydh mura buth pathamoeydhin thanamun kikiringu.

³ Dhuray Parasayalgal, Yesulpa nuthaypa aymaypa aymaydhin kedha, 'Ngalpan sabinu balbayginga midh, niyaypa yoelpay pathidhan, alay nanga nungu ipiya oesinginga?'

⁴ Yesu kuniya buyal thayadhin thanamulpa kedha, 'Ngitha ngaru ngulaygal kedha, Minar Poelayzinga kedha, "koezi payap ngapa parungu nubi apaw goewaw sama woeydhayz-imayngu, Awgadhan garkaz a yoepkaz aymoemoedhin.*'

⁵ Nuydh kedha zoepa aymoemoedhin, garkazin bangal nungu apu thathi wanamoene, a nuy garwoeydhamiz nungu ipiya. ⁶ Palamun ukasar mabaygaw gamu kalanu urapun aymiz, palay lak lawnga ukasar moebayg, palamun mamu ngedh urapun gamu aymiz."† Kedha zoeguz Awgadhan nanga garwoeydhamoemoeman mabayg, mabaygoepa dhadh poelamaypa lawnga.'

⁷ Thana Parasayalgal kedha, 'Ngidh gud thamudhan a? Midh kay paru Mosen kedha poeybayzi sabi ngalpan thathipa, "Balbayginga kedha mabayg nungu ipi kuniya wayan a nabepa ayman thusi kedha, palamun niyaypa yoelpay dhadh palamoeyn"?''

⁸ Yesu kuniya mulaydhin thanamulpa, 'Wa, nuydh Mose kedha za gud pudhan, mabaygoepa ipipa kuniya wayaypa, kuyk ngithamun koerngayginga koezya. Kasa kay kedha, Awgadhaw mina buwaylthoeyay nubi gugu ubidh thoeyayz-imaynu sama nanga, na kedha buwaylthoeyay lawnga.

⁹ Mina ngay ngithamulpa muliz kedha, ngadh nanga nungu ipi kuniya wayan, nadh koey wati pawa aymayginga, nuydh kedha mabayg nanga wara ipi na gasamane bangal, wa sena nungu koey wati pawa Awgadhaw parunu.'

¹⁰ Kalanu nungu niyaykazil kedha mulaydhin nubepa, 'Kedha nanga nginu yangukudu midh, matha ngoedhagidh mabayg kasa kawakuyk nay.'

¹¹ Yesu kuniya, 'Ngithamun buyal thoeyay wara mabaygoepa matha ngoedhagidh. Matha setha ngaya nanga Awgadhan thana balbay tidamoeyn ipigi igililmaypa, wa thanamulpa matha ngoedhagidh. ¹² Ipi mabaygal kedha, dhuray kazi manin kedha, ipipa matha ngoedhagidh lawnga, dhuray thana kedha madhin wara mabaygaw gethan, a dhuray kasa ubilgal ipigi igililmaypa, Awgadhaw Basalayapa danal poethaypa. Wa, thana setha ngaya nanga ngulayg nubi ngurpay oengaypu, wa thanamulpa matha

* **19:4** Awgadhan kalanu mabayg aymoemoedhin, garkaz a yoepkaz: wara Zenesis 1.27 a 5.2 geth tidi. † **19:6** palamun mamu ngedh urapun gamu aymiz: wara Zenesis 2.24 geth tidi.

ngoedhagidh. Wara mabaygoepa matha ngoedhagidh lawnga.'

*Yesu moegina kazil kuykunidhadhin
(Mareko 10.13-16; Luka 18.15-17)*

¹³ Kalanu wara mabaygal moegina kazil ngapa mamayidhin Yesulpa, nubepa geth nidhaypa thana, a thaythupoegay aymoeypa, kasa kay kedha nungu niyaykazil lawnga mamayidhin kedha, 'Moegina kazil adhapa memayiw.'

¹⁴ Yesu kedha, 'Ngitha lawnga maygi sethabet moegina kazil, kasa wanamay thana ngapa ngayapa. Minguz kedha, senawbi koey basalaya kay gimal, na kedha ngoedhal moegina kazipa, buth pathayzinga, thanamulpa niyay lag.'

¹⁵ Nuydh kalanu geth gimal wanadhin thanamun moegina kaziw kuykunu. Kalanu nuydh wanaydhin.

*Kayn mabayg nanga koey rugalayg
(Mareko 10.17-31; Luka 18.18-30)*

¹⁶ Wara goeyginu nanga wara kayn mabayg ngapa Yesulpa, kedha yapupoeybaydhin, 'Ngurpay Mabayg, ngath bangal mi mina zageth aymoene mina igililmaypa gasamaypa ngayapa?'

¹⁷ Yesu kuniya buwayl thayadhin nubepa kedha, 'Ngidh midh paru ngaybiya kuyk wakaypa kapu zapa, nuy kapu mabayg matha urapun, ngidh nungu sabi oengar mina igililmaypa gasamaypa.'

¹⁸ Nuy mabayg lak yapupoeybiz kedha, 'Ngidh mi sabil thuremoeypa ngayapa?'

Yesu kuniya nubepa, 'Ngath kedha sabil, mabayg uma-mathamayg, koey wati pawa aymayg, wara mabaygaw rugal kusumayg, sole yangukudu ya mulayg, ngidh koeyma apasin maman manin nginu apu thathi, ¹⁹ a mabaygal ngaya nanga ngibiya amadhan, ngidh thana koeyma maman mamayipa, matha kedha nginu mam a kapu danal poethay nginu geth zapupa.'

²⁰ Nuy kayn mabayg kedha, 'Wa mura itha thabet sabil ngath aymoeyrngu, wara za midh ngayapa aymaypa ngaw igililnga mina balbay tidaypa?'

²¹ Yesu kuniya mulaydhin kedha, 'Nginu ubi nanga nginu igililnga mura balbayginga ngidh mura nginu rugal nanga yoewdhamoeyn bokadhzapa gasamaypa. Kalanu ngidh sethabet bokadhzapul poeybamoeyn mura aygi zagi mabaygoepa. Kalanu nginu kapu rugal koey zapul sey daparaw gimal. Ngidh nanga ayman kedha, wa ngi ngapa ngayapa ngaw puziw mabayg.'

²² Nuy kayn mabayg na karngemidhin nanga Yesun yangukudu ya, nuy kasa wanaydhin, nungu mura dhodho

papudhamoeydhin, kalanu kasa wati ngoedhalnga lagoepa kuniya tidaydhin. Minguz kedha nuy koey aydeg zapulayg.

²³ Yesu buwayl thayadhin kedha nungu niyaykazipa, 'Mabayg nanga koey rugalayg, nubepa moegina zageth lawnga Awgadhaw Basalayapa muy uthaypa. ²⁴ Ngay ngithamulpa kedha, mabayg nga koey rugalayg nanga, nungu muya uthay zageth adhapudhay koeyza Awgadhaw Basalayapa uthaypa, koey uruy kamel midh mina moegina arkath muya uthiz, sapur kimusaw kuykuyaya uthaypa.'

²⁵ Thana niyaykazil kedha, 'Kedha na nanga, mura mabaygoepa sike koey zageth mina igililmaypa gasamaypa.'

²⁶ Yesu thanamulpa wadhe thulu nagaydhin. Nuy kedha thanamulpa, 'Wa, mabaygoepa nungu geth muya yoewthaypa koey zageth, kasa kay kedha Awgadhoepe mura zoepa aymoeypa zagethoengina.'

²⁷ Kalanu Petheru kuniya mulaydhin Yesulpa kedha, 'Ngibepa midh, ngoey mura ngoeymun zapul wanamoeydhin ngibepa oesipa, ngoeymun bangal gasamayza midh?'

²⁸ Yesu kuniya mulaydhin thanamulpa, 'Ngay ngithamulpa mina ya muliz kedha, ngath bangal nanga ngaw kuykulmay kupay niyaylag na gasamoene bangal, wa ngitha twoeylop ngaw puziw mabaygal ngaru lak kedha gasamoeyne twoeylop kuyku mabaygaw kupay niyaylagal, ngithamun minamay zagethoepe aymaypa. Ngitha senabi thonara Isoereylaw twoeylop buway kuykul aymoene. ²⁹ Wa, mura setha ngaya nanga thanamun buway a kapu rugal kalanu wanan, kuyk thanamun ubi ngoena danal poethaypa, kalanu bangal thanamun kapu kozan adhapudhay koeyza. Thana sike tukuypal, babthal, aputhathil, lawnga kazil kasa wanamoeyn, lagal a boeradharal kasa wanamoeyn ngayapa danal poethaypa, thanamun kozan bangal ngaru adhapudhay thanamun kulay guythuyay, urapun andred thonaralnga; a wara kozan thanamulpa, thana mina igililmaypa muya uthaypa.

³⁰ 'Kasa kay kedha koeygarsar mabaygal koey kupaylmayl ina kayib, thanamun kupayl bangal koeyma mulupa manin. A dhuray koeygarsar ngaya nanga kasa mabaygal ina kayib, thanamun bangal kupayl adhapudhay senabi thonar na bangal gasamoene.'

20

Goereypaw apaw lagaw ya

¹ Yesu lak mulaydhin thanamulpa kedha, 'Awgadhaw Basalaya matha kedha goereypaw apawlagaw mabayg midh. Mina baythaynga nanga nuy zangu barpudhay

lagapa kayn zagethaw mabaygoepa thuraypa, nungu apaw lagapa. ² Nuy thanamulpa kedha, "Kutapa nanga ngath mina modhab ngithamulpa maypa, pipti dolal yayanob." Kalanu nuydh thana wayamoeydhin nungu goereypaw apaw lagoepa, zagethoepa.

³⁻⁴ 'Nayn klok nanga nuy lak kuniya barpudhay lagoepa. Nuydh imadhin wara zagethoegi mabaygal, thanamulpa mulaydhin kedha, "Ngitha ladhu, ngaw goereypaw apaw lagapa zagethoepa, a ngath balbaygi modhab ngithamulpa maypa." ⁵ Thana ladhudhin. Dhadha goeyga lak kedha, a thoeri koelokoenu lak kedha, nuydh kayn zagethaw mabaygal gasamoeydhin.

⁶ 'Goeygiw pudhay na amadhan nanga, nuy lak uzarayd-hin barpudhay lagoepa. Nuydh wara zagethoegi mabaygal imaydhin. Nuy kedha muliz thanamulpa, "Ngitha midh paru in goeyga kasa mema."

⁷ 'Thana kuniya, "Mabaygoeinga ngoeymulpa barpudhamoeypa zagethoepa."

'Nuy kuniya, "Yargar, ngitha lak kedha ngaw goereypaw apawlagoepa zagethoepa."

⁸ 'Kutapa nanga apawlagaw mabayg nungu zagethaw kuyk thuradhin a kedha mulaydhin nubepa, "Nag, ngidh mura ngaw zagethaw mabaygal thuremoeyr thanamun modhabipa. Thana moeygapa gasamayzi zagethaw mabaygal, ngidh kulay thuremoeyr, a setha ngaya nanga ngath mina bathaynga gasamoeynu, ngidh moeygapa thuremoeyr." Wa, nuy zagethaw kuyk nuydh aymoedhin.

⁹ 'Kulay nuydh thuremoeydhin thana, setha ngaya nanga thanamun zageth kuykaymaydhin goeyga pudaynu amadhan, a thanamun modhab poeybamadhin pipti dolal yayanob. ¹⁰ Setha nanga ngaya mina bathaynga thanamun zageth kuykaymaydhin, thana nanga imadhin kedha, moeygapa mabaygaw modhab koezya, thana kedha wakay thayaydhin, "Ngalpan modhab sike gimal." Kasa kay kedha thanamun thonar na gasamadhin nanga thanamun modhab mura urapun, mura pipti dolal yayanob.

¹¹ 'Thana nanga gasamadhin kedha, thana gegeyadh gasamadhin, a kidhakidhan umamoeyr kedha, ¹² "Ngoeymun zageth koezya mapunga, goeyga mina koezya; thana moeygapa mabaygal nanga, thana matha urapun awapa zageth aymanu, goeygin thana gasamoeyginga. Midh paru thanamun a ngoeymun modhab matha urapun."

¹³ 'Nuy apawlagaw mabayg buwayl thayadhin urapun mabaygoepa kedha, "Igalayg! Ngi midh paru kedha umepa? Ngath ngin sagul poelayginga; ngaban yawadhayzinga

kedha, nubi goeygiw zagethoepa, ngath pipti dolal ngibepa maypa. Wa, ngath aymoenu. ¹⁴⁻¹⁵ Matha ngaybiya kurusipa ngaw bokadhza maypa. Ngaw ubi kedha, ngithamulpa a thanamulpa modhabiya kay urapun, wa ngi kay kasa yaginga lagapa uzar. Ina ngaw bokadhza, matha ngaw kupay kedha ngath kozan poeyban wara mabaygoepa. Ngi ngaw mina pawanu balpudhiz." ' "

¹⁶ Yesu lak mulaydhin thanamulpa, 'Kedha kay, kalanu bangal nanga kaybaw goeygiw kasa mabaygal ngaru gimal, a kaybaw goeygiw kupay mabaygal nanga, thana bangal ngaru apal.'

Yesu lak yadu palgadhin nungu kikir a um
(Mareko 10.32-34; Luka 18.31-34)

¹⁷ Yesu a nungu niyaykazil thanamun mab kuykaymaydhin Yoerusalemoepa. Thana nanga ladhudhin, nuydh nungu ngurpan aymar thanamulpa. Wara mabaygoepa lawnga, nungu niyaykazipa. ¹⁸ Nuy kedha thanamulpa, 'Kurusipagemiw, ngalpa mura Yoerusalemoepa; senabi lagoenu nanga ngay Mabaygaw Kazi ngaru bangal manine, thanamun kuyku misnarepa, a thanamun sabiw mgurpay mabaygoepa. ¹⁹ Thana sethahi mabaygal kalanu ngayapa kuth thoeraypa a ngoena azaz mabaygoepa bangal manine. Thana azaz mabaygal bangal ngoena giwn soelmaypu, palngine bangal, a ngoena sathawrawpa puydhane. Koey neylan uthumoeyne. Thoeri goeygiw kalanu ngoena bangal kadaypa manine igililnga.'

Wara apuwaw yoewdhayzinga Yesulpa
(Mareko 10.35-45)

²⁰ Kalanu palay kuyk kazi Zebadin, palamun apu yoel-pamoedhin Yesulpa. Na kulun pasoeyniz Yesuniya parunu a koeyma yoewdhiz. ²¹ Nuy kedha nabepa, 'Nginu yoewdhayzinga midh?'

Na kedha mulaydhin nubepa, 'Ngidh bangal palamulpa sib wanane kedha, ngi midh thonara nanga, ngidh nginu adhapudhay kuykulmay kupay gasamoene bangal, palamun kupay kedha, palay apathanur-man nginu getha doegamoenu a nginu boedha doegamoenu.'

²² Nuy thanamulpa kuniya mulaydhin kedha, 'Ngitha koerawaygal ngithamun yapupoeybayzi ya midh nanga.' Nuy palamulpa buwayl thayadhin, ya matha ngoedhagidh aymoedhin thanamulpa, sakar maypa nungu kikir a um, 'Ngipel matha ngoedhagidh lawnga, kedha wati nguki woenipa, ngay mi wati nguki wanedhe nanga, sey Yoerusalemoenu?'

Palay kalanu kuniya, 'Wa, ngoeba buth pathempa kedha zagethoepa aymoeypa.'

²³ Nuy Yesu kuniya, 'Wa, ngipel ngaru wanimoene bangal sena mi wati nguki ngay bangal wanedhe, kasa kay kedha sena ngaw kupay lawnga ngayapa pasiw mabaygoepa thuraypa gimaw kupaypa. Sena Ngaw Thathiw zageth, nuydh sepalbi gethadoegam a boedhadoegam niyaylag buth pathaman, Thathiw ubipa mabaygoepa.'

²⁴ Thana wara ten niyaykazil na karngemidhin, palamun apuwaw yapupoeybayzi ya midh, thana gegeyadh gasaman, palamulpa kuyk kazipa.

²⁵ Yesu mura thuremoeydhin thana. Nuydh kedha yadu umay, 'Ngitha ngulaygal kedha, wara goegathaw mabaygaw pawal midh nanga. Thanamun kuyku mabaygal matha thanamun geth pawanu nipa, mura thanamun kasa mabaygal. Thanamun adhapudhay kuyku mabaygal lak kedha, mina koey gimal mura mabaygiya. ²⁶ Ngitha bangal kedha aymayg. ²⁷ Ngunu bangal nanga ubi kedha, nuy koey mabayg aymoene bangal, nuy ngaru koeyma apasin mura mabaygoepa. Nuy mura mabaygaw mapu zagethaw mabayg aymiz, matha kedha ngay Mabaygaw Kazi midh. ²⁸ Ngay lawnga ngapa nubi apaw goewapa, wara mabayg ngayapa danal poethaypa. Lawnga, Mabaygaw Kazi kedha zoenguz ngapa, koeygarsar mabaygoepa danal poethaypa. Ngaw igililnga mabaygoepa poeyban thanamulpa kuniya maypa Awgadhoepa.'

*Nuy Yesu balbaytidamoedhin ukasar maygum
(Mareko 10.46-52; Luka 18.35-43)*

²⁹ Thanamun Yoerusalemaw yabugud ngaru wara goegathiya, Zerikoniya. ³⁰ Thana na senabi goegath wanadhin, ukasar maygum si niyamar yabugudoenu pasinu. Palay na gasaman kedha nuy pasipa uzaraydhin, palay gima gudiya walmemamoedhin kedha, 'Kuykulnga ngi Dhawithan Kazi, ngidh kay ngalbe ibupuydhampa.'

Mabayg koeygarsar sey Yesuniya, ³¹ thana kedha mulemidhin, 'Yagiyasimariw.'

Kasa kay kedha palay maygum mina koey gimiya memaman, 'Kuykulnga, ngi Dhawithan Kazi, ngalbe gar ibupudhamamar.'

³² Yesu nuy tharaydhin nungu maboenu; nuydh thuremoedhin palay. Mangemidhin nubiya nanga nuy kedha, 'Ngipen ubi midh?'

³³ Palay kedha, 'Kuykulnga, ngidh gar ngalbelpa purkaw buya poeybamar.' ³⁴ Yesu koerkak badh gasamoedhin palamulpa, palamun purkanu geth nidhaydhin. Mina

senabi thonara palay balbayg asimoedhin, palamun purka. Kalanu Yesuniya wagel asimoedhin palay.

21

Thana muya uthemidhin Yoerusalemiya

(Mareko 11.1-11; Luka 19.28-40; Yoewane 12.12-19)

¹ Thana nanga Yoerusalemoepa amadhan thamadhin, moegina goegath sey nel Bethpayz, Olibaw Padanu amadhan. ² Yesu wayamoedhin ukasar nungu niyaykazi. Palamun zageth seysithamadhin kedha, 'Sepa uzarmariw, goegath sey parunu, ngipel balbayginga imane tetel uruy donki sey kunumayzinga, na a nabiyi kalmel nanu kazi. Ngipel kay gud wayamoeyne sepaldi donki a ngapa mamamoene. ³ Mabayg nanga ngipelpa yapupoeybedhe nanga, ngipen zagethoepa ngurpaypa, ngipel bangal kedha mulemoene, "Palbi donki nubepa Kuyku Mabaygoepa, nuy zagethoelayg palamulpa." Mabayg nanga kedha ya na gasaman nanga, nubepa matha ngoedhagidh ngipelpa palamulpa ngapa yoelpaypa.'

⁴ Ina kay paypa kulay peropethaw yangukudu kuykunidhaypa kedha,

⁵ 'Yoerusalema, Zayonaw padaw koey goegath, ngitha karngemiw,

sepa nagemiw ngithamun Adhapudhay Kuykulnga in mangiz ngithamuniya,

nuy koey gabu ngoenakapul mabayg.

Nuy koewbupa ngapa lawnga.

Nuy kasa moegina donkinu ngapa, kazi donkinu.'

⁶ Sepaldi niyaykazi kulay uzarmoedhin a mura aymoedhin Yesun yangukudu ya midh nanga. ⁷ Palay ngapa yoelpamoedhin nan donki a nanu kazi, kalanu thana niyaykazi thanamun koey sodhal ubamoeydhin palbi donkiniya gimiyi, a Yesu gimal thanuraydhin.

⁸ Koeygarsar mabaygal sey Yesuniya, thana thanamun koey sodhal thoeyamoeydhin Yesun yabugudiya, nungu uruy yabugud mina balbayg poelaypa. Wara mabaygal boeythayl lak kedha apiya wanay. ⁹ Koeygarsar mabaygal nubiyi, paruya a koeygarsar nubiyi kaliya, kedha wal tidumar kuykayman,

'Ngoey ngin koeyma thawmanin, ngi mina Dhawithan Kazi, Awgadhaw woenab ngibiya kalmel, nuydh ngin ngapa wayan,

nungu kupayl zagethoepa! Ngoey Awgadh koeyma thawmanin!'

10 Thana matha wal tidumar kedha, kurusipa nuydh Yoerusalema gasamoedhin nanga senabi goegath mura nur poeybaydhin. Mabaygal yapupoeybemidhin kedha, 'Nuy nga?'

11 Setha mura mabaygal ngaya nanga nubiya asimoeyd-hin, thana kuniya mulemidhin kedha, 'In nuy peropetha Yesu, Nazarethoengu, Galilayaw dagamoengu.'

Yesu koey yoewthoepa muy uthaydhin

(Mareko 11.15-19; Luka 19.45-48; Yoewane 2.13-22)

12 Kalanu nuy Yesu koey yoewthoepa muy uthaydhin. Nuy koeyma ya poeybaydhin a adhapa wayaydhin setha mabaygal ngaya nanga zapul yoewdhamoeyr yoewthanu muynu. Bokadhzoengu sakariya thoeyay mabagaw biraygil kuykul idimoedhin, a setha ngaya nanga moegina uruyl yoewdhamoeyr nuydh thanamun apa niyay lagal lak kuykul idimoedhin.

13 Nuy thanamulpa kedha mulay-dhin, 'Awgadhaw yangukudu minar paladhin kedha, "Ina ngaw lag, kedha tharan, Thaythupoegay Lag, kasa kay kedha ngitha wati mabaygal nan puru mabaygaw lag ayman ina." '

14 Kalanu thana maygumal a mabagigal nubepa ngapa, koey yoewthanu muynu. Nuydh thana mura kuykunid-hamoeydhin. 15 Thana kuyku misnarel a sabiw ngurpay mabaygal, nungu adhapudhay zagethal imadhin nanga, thana gegeyadh gasamadhin. Wara lak kedha thanamulpa gegeyadh, thana moegina kazil si koey yoewthanu muynu koeyma wal tidumar kedha, 'Ngi Dhawithan Kazi, ngoey ngin thawmanin!'

16 Thana koey mabaygal ubigigal, thana kedha nubepa, 'Ngidh thana karngegin a? Ngidh minggu thana lawnga mayginga?'

Yesu kuniya mulaydhin thanamulpa, 'Wa, ngath mina karngegin thanamun ya, ngitha kedha Minar Poelayzinga imadhin lawnga midh, "Ngidh nginu moegina kazil a mapethal ngurpamoeydhin kedha, thana mina balbayginga thawmayzi yangukudul poeybar." '

17 Kalanu Yesu koey goegath wanaydhin, nuy wara moegina goegathoepa, Bethoenipa, nubepa dak narpaypa.

Koewsagi puy mathamoedhin

(Mareko 11.12-14,20-24)

18 Mina bathaynga nanga Yesu koey goegathoepa mab uzaraydhin, nungu niyaykazil nubiya; nungu maythaygi asidhin. 19 Maboenu dhadhal nanga nuydh imadhin puy, nungu koewsal kedha tharan pigal. Nuy sipa ruwamaydhin aypa lumaypa, kasa kedha nuydh iman kedha nuy kasa

nisalnga koewsaginga. Kalanu nuy senabi puypa mulaydhin kedha, 'Ngibepa lak koewsapa ubamoeypa lawnga.' Balbayginga senawbi thonara nuy puy kasa um miyaydhin.

²⁰ Nungu niyaykazil koeyma madhu pamemidhin, nubepa yapupoeybemidhin kedha, 'Senabi puy midh paru sobaginga thepadhasin?'

²¹ Yesu kuniya mulaydhin thanamulpa, 'Kedha yakanu-rayg, ngithamun mina yoepathaman mura balbayginga nanga, ngithamulpa zagethoeginga kedha ngidh koey pad mura adhathayan malupa. Wa nan ngulayg kedha ayman nginu yangukudu ya ngidh nanga. Ngoena ngoelkay yapathamayginga. ²² Nginu nanga mina yoepathaman kedha, ngidh gasaman. Wa, mizapa nanga ngidh yoewdhepa nanga, nginu thaythupoegaynu, ngidh nan ngaru gasaman.'

Yesun kupay midh

(Mareko 11.27-33; Luka 20.1-8)

²³ Kalanu nuy Yesu kuniya koey yoewthoepa, ngurpay aymadhin si. Ngurpaynu dhadhal dhuray Yoewdhayalgaw koey mabaygal a kuyku misnarel nubepa ngapa, yapupoeybemidhin kedha, 'Muli ngoeymulpa, ngidh ngalagaz kupay gasamoengu nabi zagethoepa, a ngibepa matha ngoedhagidh ngadh mangu?'

²⁴ Yesu kuniya mulaydhin thanamulpa, 'Wa, ngayapa lak kedha matha urapun yapu poeybay ngithamulpa. Ngitha kay ngayapa mulemipa, ngayapa lak kedha ngithamulpa mulaypa. ²⁵ Sena nungu Yoewane Papthayson Papatayso zageth, na ngalagaz ngapa Yoewanen kupay Awgadhoengu lawnga mabaygoengu?'

Thana na karngemidhin kedha, thanamuniya dhadhpoe-lamay aymaydhin. Thana kidhakidhan umamoeyr kedha, 'Ngalpa na kedha umamaypa nanga, nuydh Yoewane nungu kupay Awgadhoengu gasamadhin. Nuy Yesu sike kedha umaypa ngalpalpa, "Ngitha midh paru Yoewanen mina yapathamayginga, nungu kupay nanga Awgadhoengu?"

²⁶ Wara kedha, ngalpa kedha umaypa nanga, Yoewanen kupay Awgadhoengu lawnga, na kasa mabaygoengu; ngoeymun aka kedha zoengu, wara mabaygoengu silamoeyle. Mabaygaw mura wakay thamamay kedha, nuy Yoewane peropetha.'

²⁷ Kurusipa thana kedha mulemidhin nubepa, 'Ngoey koerawaygal.'

Yesu thanamulpa kuniya mulaydhin, 'Ngitha yagigal, nungu kupay midh paru? Wa, ngay lak kedha, ngath ngaw kupay seysithamayginga ngithamulpa nubi zagethoepa.'

Kuyk kaziw kuyku ya

²⁸ Kalanu nuydh ya matha ngoedhagidh ayman, thanamun igilaw yabugud seysithamaypa, 'Wara mabayg nungu garkaz kazi ukasar, nuy nungu kuykuy kazipa mulaydhin kedha, "Kazi, ngi zagethoepa uzar, ngaw goereypaw apawlagoepa." ²⁹ Nuy kuniya, "Lawnga, ngaw ubiginga." Kasa kay kedha, nuy kuykuy kazi kalanu kay lak karngemidhin, apawlagoepa uzaraydhin, zagethoepa.

³⁰ 'Kalanu nuy thathi kuthay kazipa mulaydhin kedha, "Kazi, ngi zagethoepa uzar, ngaw goereypaw apawlagoepa." Nuy kuthay kazi kedha, "Wa, ngay uzaripa." Kasa kay kedha nuy apaw lagoepa mabaginga.' ³¹ Kalanu nuy Yesu yapupoeybaydhin kedha yoewthaw koey mabaygoepa, 'Mi kazi nanga nungu thathiw ubilinga aymoedhin nanga?' Thana kuniya, 'Nuy kuykuy kazi.'

Yesu kuniya, 'Wa, a ngitha yoewthaw koey mabaygal, ngithamun sakar lak kedha, thana bokadhzoengu garwaydhamay mabaygal a wati pawa yoepkazil, thana ngithamuniya paruya Awgadhaw Basalayapa gasamaypa. ³² Yoewane Papatayso nanga mina yabugud seysithamadhin, kasa kay kedha ngithamun kawrag koeyza; ngitha nuyn mina yathamayginga. Matha thana bokadhzoengu garwoeydhay mabaygal, a wati pawa yoepkazil mina yoepathaman nuyn. Ngitha nanga thanamun garki thoeyay imadhin nanga, ngitha kasa lak koerngayg asimoeyddhin, lak mina yathamayginga.

Goereypaw apawlagaw wati danal poethay mabaygal

(Yesu nuydh matha ngurpamoeyn thana)

(Mareko 12.1-12; Luka 20.9-19)

³³ 'Ngitha kurusipagemiw, ngath wara ngithamulpa maypa, ya matha ngoedhagidh. Wara apaw lagaw mabayg, nungu boeradhar koeyza, nuydh goereypaw apawlag aymaydhin mina matha ngoedhagidh. Nuydh pa pagaydhin mura nabiya war war doegamuya. Koey gimanoeka nuydh moegina wetha moeydhadhin, mabaygoepa thuraypa. Wara nuydh kulanu muydh aymoedhin, goereypal nanga almathamoeyn nanga, ikay sinaki pungaypa. Kalanu nuy yoenu madhin senabi apaw lag danal poethay mabaygoepa. Ya woedhayzinga kedha, ayboewdhaw thonar nanga gasaman, mura ayde dhadhiya mamayin nubepa a thanamulpa. Kalanu nuy pathaydhin koeysigal lagoepa.

³⁴ 'Ayboewdhaw thonar nanga nuydh zagethaw mabaygal wayamoeydhin nungu modhabipa gasamaypa. ³⁵ Thana

apaw lagaw wati danal poethay mabaygal wati pawa ay-moedhin thanamulpa, nungu zagethaw mabaygoepa. Wara thana palngidhin, wara thana umamathamoedhin, a wara thana kulun mathamoedhin.

³⁶ 'Kalanu nuydh wara zagethaw mabaygal wayamoeyd-hin thanamulpa, a thana wati danal poethay mabaygal lak kedha wati pawa aymoeydhin thanamulpa.

³⁷ 'Moeygapa, nuy mabayg nungu geth kazi wayad-hin, nungu modhabipa dhadhiya maypa. Nungu wakay thamamay kedha, "Thana ngaru koeyma apasin ngaw geth kazipa." ³⁸ Kasa kay kedha, thana wati danal poethay mabaygal, thanamun wakay thamamay gegeyadh. Thana mura umamoeyr kedha, "Ngalpa nanga nuyn mathaman, nungungu nungu thathiw buthoengu gasamoeyle bangal, ngalpa nubi apawlag gasamoene ngalpan geth za."

³⁹ Kalanu thana nuyn gasamoedhin, apawlagoengu nuyn kazi adhathayadhin, a kalanu umamathamadhin.'

⁴⁰ Wa, Yesu kedha yapupoeybaydhin thanamulpa yoewthaw koey mabaygoepa kedha, 'Nuy mina apawlagaw mabayg na mangedhe nanga, nuydh thanamulpa miza ayimpa wati danal pathay mabaygoepa.' ⁴¹ Thana yoewthaw koey mabaygal kuniya mulemidhin kedha, 'Wa, nuydh bangal ngaru umamathamoeyne sethabi wati danal poethay mabaygal a senabi apaw lag bangal mina mabaygoepa manine setha ngaya nanga ngulaygal, thana bangal mura ayde dhadh mamayine.'

⁴² Nuy Yesu lak mulaiydhin thanamulpa, 'Ngitha ngaru ngulaygal Maygi Thusingu nabi Minar Poelayzinga, adham-intiday ya kedha,

"Lagaw moeydhayzi mabaygal nanga

Thana mina kula adhathayan, wati kulapa thaman.

Kasa kay kedha na mina kula,

nan ngulayg lagaw konanu kabuthan puridhiripa.

Ina zageth ngalpan kuykulmay aymayzinga.

Ngalpan imaypa mina adhapudhay." '

⁴³ Yesu lak mulaiydhin thanamulpa, 'Wa, ngay ngithamulpa kedha, Awgadhaw Basalaya bangal ngithamulngu kusumoene a wara buwaypa bangal manine, setha ngaya nanga thanamun igililnga mina koewsalnga.'*

⁴⁵ Thana kuyku misnarel a Parasayalgal karngemidhin

* **21:43** Dhuray kulkubaw minar poelayzimayl, thana wara basalmayl kedha 44. Mabaygal nanga thabi kulanu gimal pudhemin, kalanu sethabi mabaygal moegina memayin; a wara kedha, nubi kula nanga pudhiz mabaygiya gimal, wa senawbi mabayg mura al mathamoeyn, poethay aymoeyn.

nungu Yesun yangukudu ya, thana tidamoeydhin kedha, nungu yangukudu thanamulpa kuniya. ⁴⁶ Thana buwayal thoeyaymoeydhin nubepa kunumoeypa, kasa kay kedha thana ngaru mabaygoengu akan. Mura mabaygaw wakay thamamay kedha, Yesu nuy peropetha.

22

Kuyku Mabaygaw Kaziw niyaypa yoelpay ya
(Luka 14.15-24)

¹ Kalanu Yesu lak wara ya matha ngoedhagidh aymoedhin thanamulpa. Nuy kedha, ² 'Daparaw Basalaya matha kedha adhapudhay kuykulnga nuydh koey ay ayman nungu garkaz kazipa niyaypa yoelpaypa. ³ Nuydh nungu zagethaw mabaygal woeyamoeydhin mura yadu thurayzi mabaygal garwoeydhamoeydhin, kasa kay kedha thana mangayginga, thana yadu thurayzi mabaygal ubigigal.

⁴ 'Kalanu nuydh wara zagethaw mabaygal wayamoeydhin thanamulpa kedha yadu poelgaypa, "Ngitha sobaginga ayawal, mura zapul buthapoethayzimayl, mura setha bulokal a koey buzalar kazi bulokal thana pugamoeyzimayl!" ⁵⁻⁶ Lawnga, thana mura yadu thurayzi mabaygal kurusipagayginga. Thana matha thanamun geth zagethoepa nagemir, wara mabayg apaw lagoepa, wara mabayg nungu sawalagoepa, a dhuray thana wati danal poethay aymoeydhin nungu zagethaw mabaygoepa.

⁷ 'Nungu kuyku mabaygaw thabukir mina koeyza, nuydh nungu koewbu mabaygal wayamoeydhin thanamulpa mathamaypa, setha ngaya nanga nubepa koerngayg asimoydhin. Koewbuwaw mabaygal umamathamoydhin thana a thanamun goegath muypu nathadhin.

⁸ 'Kalanu nuydh thuremoeydhin nungu zagethaw mabaygal, nuy kedha thanamulpa, "Ngaw niyaypa yoelpay ay mura buth poethayzinga, kasa kay kedha yadu thurayzi mabaygal matha mangayginga. Thana matha ngoedhagidh lawnga nubi koey aypa gasamaypa. ⁹ Ngitha ladhu mura koey yabugudiya wara mabaygoepa lumaypa, thanamulpa ngapa thuraypa." ¹⁰ Thana nungu zagethaw mabaygal ladhudhin mura yabugudiya, mabaygoepa lumaypa. Thana mabaygal ngapa yoelpamoeydhin koey aypa, kapu mabaygal a wati mabaygal mura kalmel aypa purthaypa. Kurusipa lag mura gudiya yoewdhaydhin, mabayg waza koeygarsar.

¹¹ 'Mura sethabi mabaygal ubamoeydhin kapu koey rugal, mi rugal nanga nuy kuykulnga madhin thanamulpa. Matha urapun mabayg nanga kedha rugal ubamayginga. Nuy kuykulnga nanga ngapa nungu mangayzi mabaygoepa

imaypa, nuydh iman kedha, urapun mabayg nuy niyaypa yoelpay rugal ubamayginga. ¹² Nuy kuykulnga kedha nubepa, senawbi mabaygoepa, "Igalayg! Thana midh paru ngin wanan ngibepa muya uthaypa, ngi nanga kayn rugagig?" Kasa kay kedha nuy mabayg ya mulayginga.

¹³ 'Kalanu nuy kuykulnga kedha nungu zagethaw mabaygoepa, "Ngitha nuyn gasamaw, nungu ngar a geth kunumaw a nuyn adhathayaw koey inurpa." Nungu may a kikir bangal koeyza, nungu bangal dhangal tikitik nudhamane.' ¹⁴ Yesu lak mulaydhin kedha, 'Koeygarsar mabaygal thana Awgadhaw yadu palgayzi mabaygal nungu Basalayoepa, kasa kay kedha nuydh kasa moenari mabaygan gasamoeypa.'

Mabaygal modhabiya maypa Romaniw kuyku mabaygoepa lawnga midh

(Mareko 12.13-17; Luka 20.20-26)

¹⁵ Thana Parasayalgal kalanu ladhudhin, thanamun buwaylthoeyay kedha, thana bangal karum palane Yesun. Thana kedha, 'Nungu kuniya ya nanga ngoelkay ya, ngalpa bangal nuyn gasamoene.' ¹⁶ Thana nubepa geth-awoeyamoeydhin dhuray thanamun puziw mabaygal a dhuray puziw mabaygal Erodhan. * Thana ngapa Yesulpa kedha mulemidhin, 'Ngurpay Mabayg, ngoey ngulaygal kedha, ngi mura thonara mina yadu umepa, nginu ngurpay mina matha ngoedhagidh Awgadhaw ubi seysithamaypa mura mabaygoepa, kuyk ngi mabaygoengu akan lawnga; ngidh koey mabaygoepa a kasa mabaygoepa mina matha kedha nginu ngurpay poeybar.'

¹⁷ Wa, nungu Romaniw kuyku mabaygaw yawoedhayzinga kedha, mabaygan ngaru nubepa bokadhza thoeyaypa. Thana nubepa lak mulaydhin kedha, 'Nginu wakay thoemamaynu midh, ngalpan sabinu matha ngoedhagidh ngalpalpa kasa bokadhzapul sakariya thayan Romaniw adhapudhay kuyku mabaygoepa?'

¹⁸ Nuy Yesu ngulayg thanamun wati buwaylthoeyay midh nanga, thanamun ubi nuyn gasamoene. Nuy kedha thanamulpa, 'Ngitha kasa gimiya muk, muynu loka thoeydhaylnga. Ngithamun ubi ngoena kasa karum poelaypa. ¹⁹ Ngitha kedha bokadhza yakamoey ngayapa, mi bokadhza nanga mabaygaw ngulayg Romaniw kuyku mabaygoepa maypa.' Thana manin nubepa. ²⁰ Nuydh thana yapu poeybamoeydhin, 'In ngunu paru a nel bokadhzapunu poelayzinga?'

* 22:16 Nuy Erodh Yoewdhaylgaw kuykulnga.

²¹ Thana kedha, 'Senaw nungu, Romaniw kuyku mabaygaw.'

Nuy kedha muliz, 'Wa, setha mi zapul nanga, nungu Romaniw kuyku mabaygaw rugal, ngalpa nubepa mamayipa; a setha mi zapul nanga Awgadhaw rugal, ngalpa nubepa mamayipa.'[†] ²² Thana na kedha karngemidhin nanga thana koeyma madhu pamemidhin, kuyk thanamun wati buwaylthoeyay kasa idimayzinga. Thana kasa ladhudhin.

Yoepkaz mayk ngunu ipi aymidhe bangal

(Mareko 12.18-27; Luka 20.27-40)

²³ Kalanu kay senabi goeyginu thana Sadosayalgal, wara Yoewthaw koey mabaygal, ngapa Yesulpa. Thanamun mina yoepathaman kedha, mabayg nanga um mizin nanga, nuy lak kaday sipa lawnga, nubi gugu ubidh thoeyayzimaynu kuth bangal mangedhe.

²⁴ Thana mulemidhin nubepa, 'Ngurpay Mabayg, Mosen ngurpay kedha, ipilayg mabayg nanga um mizin, nuy kazigig nanga, mina pawa kedha nungu tukuyap ngaru senabi yoepkaz mayk niyaypa yoelpaypa, palamulpa kazimaypa kulay alaypa, nungu buwayngu poethayle. ²⁵ Wara thonara nanga seben tukuypal si memayipu. Nuy kuykuyg niyaypa yoelpaydhin kasa kedha nuy kalanu umanga kazigig. Kalanu nungu kuthayg senabi yoepkaz mayk niyaypa yoelpaydhin.

²⁶ 'Kalanu nuy lak kedha umanga kazigig; a nan yoepkaz mayk nungu kuthaygoepa madhin. Thana mura tukuyal yaynanob um memayidhin, kuykuyg kulay kurusipa kuthayg, a na yoepkaz na thanamun mura ipi. Thana mura umamayl. ²⁷ Moeygapa na umanga. ²⁸ Nginu ngurpaynu kedha, nubi gugu ubidh thoeyayzi maynu kuth nanga, mura umaw mabaygal lak kaday nithamoene umangu. Na senabi thonara ngunu ipi bangal aymidhe; thana mura nan niyaypa yoelpadhin?'

²⁹ Nuy Yesu kuniya mulaydhin thanamulpa, 'Ngitha mina koey koerawaygal Minar Poelayzinga midh a Awgadhaw operapar midh nanga. ³⁰ Uma mabaygal mi thonara nanga lak kaday nithamoene, thana matha kedha angelal daparoenu midh, garkaz a yoepkaz lak niyaypa yoelpaypa lawnga. ³¹ Wara kedha, thana uma mabaygal ngaru lak kaday nithamoene, kuyk Awgadhaw yangukudu kedha, ³² "Ngay ngaru Abraman Awgadh, Isakan Awgadh, Yakubun Awgadh." Nuy lawnga kedha, "Ngay kulay thonar thanamun Awgadh." Nuy kedha, "Ngay ngaru thanamun Awgadh."

[†] **22:21** *Romaniw kuyku mabaygaw rugal, nubepa mamayipa*: wara Romaniw Thusi 13.6 geth tidi.

Ngay kedha zoenguz ngithamulpa kedha, thana Abrama ngaru igililmayl.' ³³ Thana mura mabaygal na karngemidhin nungu yangukudu thana koeyma madhu pamemidhin, thana kedha ngoedhal ngurpay kulay koerngayginga.

*Awgadhaw koey sabi midh
(Mareko 12.28-34; Luka 10.25-28)*

³⁴ Thana Parasayalgal nanga karngemidhin kedha Yesun ngurpay kedha bibirilnga a thana Sadosayalgal kalanu yagigal, thana Parasayalgal garwoeydhamoeydhin Yesulpa. ³⁵ Urapun thanamun sabiw mgurpay mabayg nuydh yapupoeybay aymoedhin Yesulpa nubepa nuthay aymoeypa. ³⁶ Nuy kedha, 'Ngurpay Mabayg, mi sabi adhapudhay mura wara sabil ngalpan sabinu?'

³⁷⁻³⁸ Nuy Yesu kedha, 'Adhapudhay sabi kedha, "Ngitha ngaru maman manin ngithamun Kuykulnga mura ngithamun ngoenakapoengu, a mura ngithamun mina muy igililmayngu, a mura ngithamun wakay thamamayngu." ³⁹ Wa, sena koe y sabi a wara nabiya wigel kedha, "Mi mabaygal nanga ngibiya pasiya, ngidh ngaru thana maman mamayin, matha kedha nginu mam ngidh ngibepa ayman." ⁴⁰ Sepalbi ukasar ngurpay palay kuyk, a mura wara sabil a nungu Mosen ngurpay, sepalbi ukasar sabingu koesimoeyn.'

*Awgadhaw Woeyayzi Mabayg, nungu thathi nga
(Mareko 12.35-37; Luka 20.41-44)*

⁴¹ Thana Parasayalgal mura garwoeydhamayzimayl nanga, nuy Yesu yapupoeybaydhin thanamulpa kedha, ⁴² 'Ngithamun wakay thamamaynu midh, Awgadhaw Woeyayzi Mabayg Keriso, nungu muruyg nga?'

Thana kedha, 'Nuy Dhawithan Kazi, Dhawithan kulka-
ngi.'

⁴³ Yesu kuniya, 'Keriso nanga Dhawithan Kazi nanga, nuy Dhawitha midh paru nuyn kedha tharan, "Kuykulnga"? Nuydh kedha koe y yangukudu gasamadhin Maygi Maringu, a mulaydhin kedha,

⁴⁴ "Nuy Kuykulnga mulaydhin ngaw Kuykulmaypa kedha, 'Ngi ngapa in thanuripa ngaw getha doegamoenu, kurusipa ngath nginu mura thabukiriw mabaygal mulupa idimpa;
a ngidh ngar tharal thanamuniya gimal.' "

⁴⁵ 'Wa, Dhawitha nuydh nuyn Keriso kedha tharadhin, "Kuykulnga". Ngitha midh paru ngayapa kedha umamaypa, "Keriso nuy Dhawithan Kazi". Dhawitha nanga nuydh nuyn

kedha tharan, “Kuykulnga”?’⁴⁶ Thana mura yangukudugigal nubepa kuniya maypa, a koezi pawpa thanamun aka mina koezya nubepa wara yapa mulaypa.

23

Thanamun sabiw ngurpay mabaygaw a Parasayalgaw wati igililnga

(Mareko 12.38-39; Luka 11.43,46; 20.45-46)

¹ Kalanu Yesu nungu ngurpay aymoedhin thanamulpa, mura mabaygoepa yangu lagoenu. Nungu niyaykazil lak puzimoeyr nubiya. ² Nuy kedha, ‘Thana sabiw ngurpay mabaygal, thanamun kupay kedha, Mosen Sabi ngurpaypa a sakar maypa mura mabaygoepa. ³ Thana mina ngurpayngu ngulaygal, kasa kay kedha thana aymayinginga. Ngitha thanamun yangukudupa kurusipagemipa, thanamun pawanu puzig. ⁴ Thanamun danal poethay kedha wara mabaygoepa, thana koe mapu mayakal wanepa wara mabaygaw thabaynu, kasa kay kedha thanamulpa urapun zapa maypa lawnga kedha mayakaw oengayzi mabaygoepa ibupudhaypa.

⁵ ‘Thana mura thanamun kapu zagethal aymoeypu mabaygaw parunu, kuyk thanamun ubi kedha, mabaygan thana thawmamayipa. Thana ngulayg moegina yanal ubamoeypu paruya, poewthiya a poerthanu, muynu yatharayzimayl, Maygi Thusiw thapiw oengayzimayl. Wa, thanamun kedha moegithap yanal ngaru mura mabaygoepa imaypa. Thanamun koe sodhaw mulupa puzi zamiyakal lak kedha, ngaru mina koe kuykuthalmayl, mura mabaygoepa imaypa. ⁶ Koe ay nanga, thanamun pawa matha kedha, thana mina kapu niyaylagal mamayin thanamulpa. Yoewthanu lak kedha, thanamun geth niyaylagal ngaru wanamoeyn thanamulpa. ⁷ Thanamun mina ubi kedha, mabaygal thanamulpa koeyma apasin barpudhay laganu, a thana kedha tharimoeypa, “Koe ngurpay mabayg”.

⁸ ‘Matha ngoedhagidh lawnga ngin kedha tharan, “Koe ngurpay mabayg”, kuyk ngitha ngaru tukuypal kidhakidhan, a ngithamun ngurpay mabayg matha urapun. ⁹ Nubi apaw goewanu nanga, ngidh mabayg kedha thoerayinginga, “Thathi”, nubepa apasi ayimpa. Minguz kedha, ngithamun Thathi matha urapun sey gimal dapara. ¹⁰ Kuykulnga lak kedha, ngitha mabayg kedha thoerayinginga, “Kuykulnga”, ngithamun Kuykulnga matha urapun, nuy Awgadhaw Mina Woeyayzi Mabayg.

¹¹ ‘Nga nanga ngithamun koe mabayg, nuy ngaru ngithamun zagethaw mabayg. ¹² Ngadh nanga nungu nel

kadaypa maypa, nuyn bangal mulupa manine, a nga nanga koeyma apa pudhiz, nuyn bangal kadaypa manine.'

Mabaygal kasa gimiya muk, muynu loka thoeydhaylnga (Mareko 12.40; Luka 11.39-42,44,47-52; 20.47)

¹³ 'Nag, ngitha sabiw ngurpay mabaygal a Parasayalgal, ngithamun igililnga koey gegeyadh bangal, ngitha kasa gimiya muk, muynu loka thoeydhaylmayl. Ngithamun pawa kedha, ngitha Daparaw Basalaya gud mathampa, wara mabaygoengu muy oerayle; a ngitha lak kedha ngithamulpa muy oeraypa lawnga. Ngitha daparpa ubigigal, ngitha midh paru wara mabaygal wadhepa.*

¹⁵ 'Ngithamulpa koey gegeyadh bangal, ngitha sabiw ngurpay mabaygal a Parasayalgal, ngithamun zageth mamu mina lawnga. Ngitha kedha memayipa, ngitha mura wadhwadhgamupa, wara mabaygoepa lumaypa, thanamulpa garki thoeyaypa ngithamun amenipa. Ngithamun lumay mina koeyza, kasa kay kedha, mabayg garki thayiz nanga, ngitha mina wati ngurpay ayman nubepa, kurusipa nuy adhapudhay wati mabayg aymiz, ngithamun wati pawa midh nanga. Nuy Sathanan kazi aymiz.

¹⁶ 'Ngithamulpa koey gegeyadh bangal, ngitha kuyku mabaygal wara mabaygoepa yoelpaypa, kasa kay kedha ngithamun yoelpay ngoedhe kedha maygum midh, nuydh wara maygum yoelpaypa. Ngitha mina yabugud tidayingina. Ngithamun ngurpay kedha, mabaygan nanga koey yoewth tharan nungu yawoedhayzi yapa ridhapoelaypa, nubepa moegina zageth senabi yawadhayingina patidaypa, kasa kay kedha mabaygan nay koey yoewthaw goli tharan nay nungu yapa ridhapoelaypa, nuydh ngaru ayman nungu yawadhayingina midh nanga.

¹⁷ 'Ngitha matha kedha maygum midh, sethabi ngurpayl kasa ngithamun geth wakay thamamayil. Koey yoewth ngaru adhapudhay nanu golinu. Senabi golin nanu maygi woenab gasaman koey yoewthangu. ¹⁸ Wara ngithamun ngurpay lak kedha gegeyadh; mabaygan nanga olta tharan nungu yawadhayingina ridhapoelaypa, nubepa moegina zageth nungu yangukudu patidaypa bangal, kasa kay kedha nuydh nay kozan tharan oltanu gimal, nuydh ngaru ayman nungu yawadhayingina midh nanga.

* **23:13** Dhuray kulkubaw Minar Poelayzimayl, thana wara basalmayl kedha 14. Ngithamulpa koey gegeyadh bangal, ngitha sabiw ngurpay mabaygal a Parasayalgal. Ngitha kasa ngoelkay modhabinu barpudhamoeypa yoepkaz maykaw lagiya. Kalanu thana uthay aympa thanamun wati pawangu imoeyle, thana koey kuykuthal thoeythu pagemipu, mabaygaw parunu.

19 'Lawnga ngitha matha kedha maygum midh. Olta ngaru adhapudhay uruy kozaningu; senabi uruy kozan nanu maygi woenab gasaman oltangu. 20 Kedha kay, mi thonara nanga mabaygan olta tharan nungu yawad-hayzinga ridhapoelaypa, senabi kozan ngaru urapumayn oltanu. Nuydh nanga olta tharan nanga, urapumayn muynu kozaniw zapul. 21 Koey yoewth lak kedha, mabayg nanga koey yoewth tharan, nungu ya wadhayzinga ridhapoelaypa, nuydh urapumayn muynu Awgadh tharan, koey yoewth waza nungu niyaylag. 22 Dapar lak kedha, mabaygan mi thonara nanga dapar tharan; wa dapar matha kedha Awgadhaw apaniyaylag, a nuy tharayzi mabayg, nuydh urapumayn muynu Awgadhaw maygi nel tharan.

23 'Ngithamulpa koey gegeyadh bangal, sabiw ngurpay mabaygal a Parasayalgal, ngitha kasa gimiya muk, muynu thoydhayl umayl. Ngitha mura moegithap sabil aymoeypa koey yoewthaw doegumuya. Ngithamun bokadhzapul a ayzapul mura dhadhiya dhadh mamayin koey yoewthoepa a ngithamulpa. Ngithamulpa koey zageth urapun moegithap nagungu yakanuraypa, thana ngaru mura dhadhiya dhadh mamayin Awgadhwoepa, kasa kay kedha ngithamulngu yakanuriz mura Awgadhaw koey sabil. Ngitha ngulaygal wara mabaygiya balpudhemin mura thonara. Ngitha mina pawangu koerawaygal; a gabu ngoenakapu pawangu koerawaygal. Ngitha mina kapu akasizi mabaygal lawnga. Kapu za kedha, ngitha moegithap zagethal aymoeypa a koeythap kapu zagethal aymoeypa. Ngitha matha kedha maygumal midh, ngithamulpa koey zageth yakamoeypa mina yabugud wara mabaygoepa.

24 'Ngitha Awgadhaw sabil balbayginga pudhamoeypa lawnga. Ngithamun karum kedha, pasiw sabil nanga ngitha parul thoyamoeyn; kuyku sabil nanga ngitha kasa pasiya wanamoeyn. Ngithamun ngurpay kedha, mabayg midh nanga nguki woenipa mepa; kedha nanga moegina iwi pudhiz muynu, nuydh ngaru nan adhapa maypa. Kedha nanga koey tetel uruy pudhiz ngukinu, nuydh mabaygan uruy wanin urapumayn ngukiya kalmel. Nuydh senabi uruy imayginga.

25 'Ngithamulpa koey gegeyadh bangal ngitha sabiw ngurpay mabaygal a Parasayalgal, ngitha mowaw parul woeydhemipa. Ngitha koeyma garwalgamoeypa ngithamun aygudaw disal. Thana adhiya koey pudhumayl kasa kedha muy dagam koey gegeyadh. Thana minguz koey gegeyadh muynu? Kedha zoenguz kedha ngithamun karum palay zageth. 26 Kuyk na gegeyadh nanga, koewb lak gegeyadh,

ngidh mamu balbay tidan sethabi wati zapul muynu a kalanu nginu aygudaw rugal ngaru mura pudhunga muya a adhiya.

²⁷⁻²⁸ 'Ngithamulpa koey gegeyadh bangal ngitha sabiw ngurpay mabaygal a Parasayalgal. Ngitha kasa azaz paru woeydhemipa, ngitha matha kedha kayn awin pinizi kula midh nanga mabaygaw moeram. Muynu kulba ridhal a woesimayzi gamul, a ngithamun igililinga lak kedha paruya balbayginga, muynu gegeyadh.

Thanamun wati kuth

²⁹ 'Ngithamulpa koey gegeyadh bangal ngitha ngulaygal kulkubaw peropethaw moeramaw lagal mina balbayginga danal poethaypa, a wara parul kulkubaw mina mabaygoepa lak kedha ngitha mina danal poethaypa. Lawnga ngitha kasa gimiya muk, muynu ngitha matha kedha ngithamun thathiw thathil midh. Thana ngulaygal Awgadhaw maygi peropethal umamathamoeypu. ³⁰ Ngitha kedha mulemin, ngitha nay sethabi thonar sey ngitha aymayginga nay, ³¹ kasa kay kedha ngithamun ya kedha, ngitha thanamun kaziw kazil, a ngay ngulayg kedha, ngitha matha kedha wati mabaygal thana midh nanga. ³² Thana nabi za kuykaymadhin a ngitha aymoeyziw.

³³ 'Ngitha thabul a thabu kazil. Ngithamulpa bangal koey zageth aymidhe bup oeraypa senabi woesimoeygi muyngu? ³⁴ Wa, ngay ngithamulpa kedha, ngath ngithamulpa wayane bangal peropethal, a ngulayg mabaygal Awgadhaw, a Awgadhaw. Ngithamun danal poethay thanamulpa lak kedha gegeyadh bangal. Dhuray ngitha ngulayg mathamoeyne bangal a dhuray ngitha sathawro puydhamoeyne, a dhuray nanga ngitha palngemoeyne ngithamun yoewthanu dhadhal, a thana adhapa wayamoeyne mura ngithamun goegathoengu, wara goegathoengu wara goegathoepa. Ngitha kedha zoenguz wati kuth gasamoene bangal, kuyk ngitha mina mabaygal mathamoeypu. ³⁵ Ngitha mina wati maykuyk. Thanamun kulka wal mizin Awgadhoepe, ngithamun wati zageth pugamoeyn. Thana mura kuykugi umamathamayzi mabaygal, mamu Adhaman kazi Abelu,† kurusipa Zakaraya, Berekayan kazi ngan nanga mathamoedhin koey yoewthanu muynu, oltanu amadhan. ³⁶ Ngay ngithamulpa mina muliz kedha, ngitha nubi maykuyk wati kuth gasamoene bangal, mura thabi wati pawangu.'

† **23:35** *Thana mura kuykugi umamathamayzi mabaygal, mamu Adhaman kazi Abelu:* Keyn nuydh nungu tukuyap uma mathamoedhin: wara Zenesis 4.8 geth tidi.

*Yesun koerkak badh Yoerusalemoepa
(Luka 13.34-35)*

³⁷ Kalanu nuy Yesu koey goegathoepa buwayl thayadhin a nungu koey ngoenakap mapu yakamadhin kedha, 'A! Yoerusalema, Yoerusalema, ngitha mura thonara Awgad-haw peropethal uma mathamoeypu, a kulan dhanamoeypu Awgadkaw woeyayzi mabaygal ngithamulpa. Koeyma thonaralnga ngaw mina ubi ngath Ngaga toeydhamoeypa ngaw geth mura ngithamuniya, Yoerusalemaw mabay-giya, ngoedhe apu pawl ngaga toeydhamoeypu nanu kazil boethanu muynu, kasa kay kedha ngitha ngithamun ubiginga ngawngu.

³⁸ 'Kedha kay ngitha ngithamun geth yabugud ayman, kurusipa bangal ngithamun koey yoewth ngaru mabay-goegi dhadhabuth, woenaboenginga. ³⁹ Koezi kayboengu ngithamulpa ngayapa lak imaypa lawnga, kurusipa bangal ngitha mura ngoena imane, a ngithamun kalmel thawmayzi yangukudul kedha, "Awgadkaw woenab a poerapar da-parngu seyzi mulupa. Awgadhan ngin ngapa wayan nungu kupaypa oengaypa." '

24

*Thanamun koey yoewth kalanu pudhedhe
(Mareko 13.1-2; Luka 21.5-6)*

¹ Kalanu thana ladhudhin, Yesu a nungu niyaykazil. Si koey yoewthanu adhal memayir, thana niyaykazil nubepa mulemin kedha, 'Kuykulnga, ngidh iman kedha, nubi koey yoewth mina kapu kulaw moeydhayzinga.'

² Yesu kuniya muliz thanamulpa, 'Wa, sepa nagemiw, setha mina koey kulal, kasa kay kedha kalanu bangal thana kasa mulupa pudhemine, wara kulaginga bangal gimal, mura mulupa idimoeyne.'

*Wati danalpoethay thonara bangal
(Mareko 13.3-13; Luka 21.7-19)*

³ Yesu kalanu padapa uzaraydhin, Olibaw Pad. Matha nungu niyaykazil nubiya ladhudhin. Wara mabaygoenginga, thana nubiya kuyk wakaydhin kedha, 'Sethabi mura zapul nanga, ngidh kulay pudhamoeynu, thana bangal mi thonar mangemine. Ngoey midh paru bangal ngulayg asimoeayne kedha, thonar amadhan thamiz, ngibepa kuniya mangaypa, a nubi gugu ubidh thoeyayzimaynu kuth.'

⁴ Nuy kuniya muliz, 'Thonaral koeygarsar, wara ngoelkay, wara mina. Ngitha koey poeypiyam a wergoegadhasig bangal, ngoelkay mabaygoengu ngithamulngu karum poe-layle. ⁵ Kedha mabaygal bangal mangemine a sole ya

umamoeypu yaynanob kedha, “Matha ngay Kuykulmayngu ngapa ngithamulpa. Ngay nungu Mina Woeyayzi Mabayg.” Wa kedha ngoedhal mabaygal bangal mangemine; koeygarsar mabaygal thanamulpa ruwamoeyne bangal, sethabi ngoelkay mabaygiya asimoeyne.

⁶ ‘Wara kedha, mabaygal bangal koeyma silamoeypu ngithamuniya amadhan a ngithamulngu koeysigal. Amadhan nanga ngitha koewbu nur karngemine, koeysigal nanga ngitha koewbungu yangu wakay gasamoene. Sethabi thonaral ngaru kulay mangemine, mina thonar matha lawnga ka nubi gugu ubidh thoeyayzimaynu kuth. ⁷ Mamu kedha, mura koey goegathal ngaru pazal memayipu kidhakidhan, a koey aygi wathal bangal mangemine, a nubi apaw goewaw boeradhar mura wadhwadhgamuya garguy medhedhe.

⁸ ‘Mura thabi zapul kulay. Wagel bangal sirisir koeyza aymidhe. Kulay mapul nanga, setha ngoedhe yoepkaziw kayn kazimay kikir kayn gamuthariz, kulay kasa moegina, wagel bangal koeyza. ⁹ Sethabi thonaral nanga, thana bangal dhoerdhimoeypu ngitha, wati danal poethay mabaygoepa, umamathamayzi mabaygoepa mamayipu ngitha. Wa, mura nubi apaw goewaw mabaygan bangal wati ngoenakap gasampu ngithamulpa, minguz kedha ngitha ngaw gamu puziw mabaygal. ¹⁰ Kalanu koeygarsar mabaygoepa lak puzipa lawnga ngaybiya, kuyk thana mabaygoengu akan. Thanamuniya midh thonara nanga sirisir puydhiz, thana lak ngaw niyaykazil lawnga. Mabaygal sethabi thonara koeyma imul pathamoeypu kidhakidhan, a wati ngoenakap koeyza bangal meparu senabi thonara.

¹¹ ‘Kalanu koeygarsar wati peropethal yakamoeyne, thana kasa ngoelkay ngaw mabaygal aymoeypa; thana ngulayg mabaygal karum poelimoeyn. Koeygarsar mabaygal adhapa ruwamoeypu mina yabugudoengu thanamuniya, wati peropethaya asimoeypu. ¹² Kawrag bangal mina koeyza, a mabaygaw mam Awgadhoepa mamu mina lawnga; mam kasa moegina.

¹³ ‘Kasa kay kedha, mura setha ngaya nanga mina parul thoeyayzimayl Awgadhoepa, thana lak puzimoeypa nubiya, wa kurusipa thana kuth gasamoene balbayginga. Kedha mabaygal matha ngoedhagidh Awgadhaw Basalayapa. ¹⁴ Wa, Awgadhaw kapu yangu wakay nungu basalaya midh nanga, mamu yadu poelgayzinga mura nubi po gubaw gizuya, mura mabaygoepa yakamaypa, Awgadhaw ngurpay midh nanga. Wa, sew kalanu kuth gasamoene nubi gugu ubidh thoeyayzimayngu.

Abere wati za mangedhe maygi lagoenu dhadhal

(Yesu nuydh ngurpay matha ayman niyaykazipa)

¹⁵ ‘Wa kalanu bangal ngitha imane abere wati ngoedhathoeyay, miza nanga nuy kulkubaw peropetha Daniyel yadupalgadhin kedha, “Ngitha bangal imane abere wati ngoedhathoeyay, Awgadhaw maygi lagoenu dhadhal.” Ngitha mura getha tiday mabaygal matha ngoedhagidh kedha, ngitha nubi ya tidan. ¹⁶ Senawbi thonar mina wati thonar. Ngitha ngaya nanga sey Yoewdhayawl doegamoenu nanga, ngitha kasa sobaginga padapa zilmemin. ¹⁷ Ngitha setha ngaya nanga gabupa thanuriz sey gimal thodhanu, ngithamulpa koey zageth lagapa muy yoewthaypa, rugapa gasamoeypa, lawnga ngitha matha zilmemin. ¹⁸ Ngitha ngaya nanga apawlagoenu, lak kedha lagapa kuniya tidayg sumay sodhoepa. ¹⁹ Thana maythalgai yoepkazil ngaya nanga maythalgai a moegina mapethalgai, thanamun sirisir mina koeyza.

²⁰⁻²¹ ‘Kapu za ngitha Awgadhoepe yoewdhemin, kedha za wati thonarngu dhadha mangayle, a sabadhoengu mangayle. Sumayl thonar nanga apupa, mapethoepe mina wati igililnga sey bupiya, mura mabaygoepe wati igililnga. Kedha wati thonar ngaru adhapudhay mura wati thonaral nubi gugu ubidh thoeayzimayngu samayngu ngapa, a lak kedha seyzi pawpa kurusipa nubi gugu ubidh thoeayzimayngu kuth, kedha ngoedhal wati thonaringa. ²² Kasa kay kedha Awgadh nuydh nan lak thawpayn pathan, senabi wati thonar; nuydh aymayinga nay mura mabaygal ngaru um pudhepa, kurusipa mura eygi thoeyamoeyn. Nuydh minguz nan thawpayn pathan, kuyk nungu yadu thurayzi mabaygal, setha ngaya nanga nuydh nubepa mamayin.

²³ ‘Ngath kedha zoenguz ngithamulpa mura sakar pudhamoeyn nubi ngulayg; wara mabayg sike ngithamulpa muledhe bangal, “Mesaya in Awgadhaw Mina Woeyayzi Mabayg,” lawnga, wara mabayg kedha, “Awgadhaw Mina Wayayzi Mabayg sey senabi goegathoenu.” Ngitha kedha ngoedhal yangukudul mina yoepathamayg, setha kasa ngoelkay yangukudul. ²⁴ Ngoelkay peropethal mangemine bangal, a wara ngoelkay mabaygal ngaya nanga kedha yaynanob umamoeypu, “Matha ngay Awgadhaw Mina Woeyayzi Mabayg.” Thana kedha ngoedhal mabaygal ngulaygal adhapudhay zagethal aymoeyne bangal, senabi thonara. Thanamun kasa ubi kedha, thana Awgadhaw mina thurayzi mabaygal adhapa yoelpamoeyne wati yabugudoepa.

²⁵ 'Wa, ngitha karngemiw, ngay kulay muliz ngithamulpa, thanamulngu ngithamulngu karum poelayle bangal.
²⁶ Mabaygal sike kedha mulemine, "Awgadhaw Mina Woeyayzi Mabayg sey bupanu," lawnga mabaygal kedha, "Nuy sey gumi lagoenu muynu." Ngitha thanamulngu mina yoepathamayg.

²⁷ 'Mi thonara nanga Mabaygaw Kazi mangedhe bangal, ngay mura mabaygoepa kakal yakamidhe, matha kedha poenipoen midh mura yakamiz dapariya woewra doegamoengu kuki doegampa. ²⁸ Mina thonara nanga na ngaru kakal mura mabaygoepa, matha kedha ngagalgal ngaru kakal mura mabaygoepa, ngoedhe uruyn nurimpa gibidhoepa.

Mabaygaw Kaziw kuniya mangay amadhan

(Yesu nuydh ngurpay matha ayman niyaykazipa)

(Mareko 13.24-27; Luka 21.25-28)

²⁹ 'Sethabi wati goeygil kulay, na matha kedha kulba Minar Poelayzinga midh nanga, "Kalanu goeyga zurug asin, a moelpal buyag asin, a setha nanga thithuyl pudhemin daparoengu mulupa. Wa, sethabi mura koey bibiril zugubal, thana mina bibirig asimoeyn." ³⁰ Mabaygaw Kaziw maku kalanu kakal aymiz daparoenu. Senabi thonara mura nubi apaw goewaw buwayl koeyma ngudi sulemin. Kalanu ngay Mabaygaw Kazi mura mabaygoepa kakal aymiz. Ngay bangal senawki ngapa dapariya ziyaya gimiya, bibir a poerapar mina koeyza.

³¹ 'Kalanu koey bu poeybedhe, a ngaw angelal kalanu wayamoey ne wara wadgoepa nubi po gubaw gizuya, ngaw adhapa thurayzi mabaygoepa garwoeydhamoeypa, ngayapa mura wadhwadhgamungu.

Moegina ngurpay gasaman dhani aypuykoewsangu

(Yesu nuydh ngurpay matha ayman niyaykazipa)

(Mareko 13.28-31; Luka 21.29-33)

³² 'Wara aypuykoewsa ngalpaniya nungu nel dhani, kapu za ngitha nubiya ngurpemipa. Nuy nanga mura maludh gamulnga aymiz a kayn nikil malguy adhamoeyn nungu thamoengu, ngitha ngulayg asimoeyn kedha, naygay thonar amadhan thamiz.

³³ 'Wa, ngitha mi thonara bangal thabi moegithap zapul imamoeyne, ngaw kulay yangukudu ya midh nanga, ngitha ngulayg asimoeyne kedha, Mabaygaw Kaziw mangay amadhan. ³⁴ Kedha yakanurayg, mi thonara nanga mura thabi thonaral yakamoeyne bangal, dhuray mabaygal kaybaw maykuykoengu, matha memayipa.

³⁵ 'Kurusipa nabi apa goewa a dapar idimidhe bangal a muwasin kasa kay kedha ngaw yangukudupa ngaru muwasinginga.'

Ngalpa mura koerawaygal senabi thonarngu

(Yesu nuydh ngurpay matha ayman niyaykazipa)

(Mareko 13.32-37; Luka 17.26-30,34-36)

³⁶ Yesu lak mulaydhin thanamulpa, 'Mabaygoeinga ngulayg kedha ngaw Mabaygaw Kaziw mi thonara lak ngapa kuniya. Ngalpa goeygingu koerawaygal, awangu koerawaygal. Thana daparaw angelal a matha kedha ngay ngoey mura koerawaygal. Matha Thathi kedha ngulayg, ngay mi thonara lak ngapa kuniya.

³⁷ 'Thonar na gasamoene bangal matha kedha Nowan thonar midh, kulkub mangaydhin.* ³⁸ Senabi koey dudupay na mangaydhin nanga, mabaygal koeyma madhu pamemidhin; senabi goeyginu parunu thanamun igililnga matha kedha mura thanamun goeyginu midh nanga, thana ay purthar, a dhuray thanamulngu getha dhoerdhimay goeyga. ³⁹ Mi thonar Nowa a nungu buway koey butapa muy thayadhin nanga thana mura wara mabaygal lak tidayginga, Awgadhaw buwaylthoeyay midh nanga, kurusipa koey woer gamutharaydhin, mura sethabi mabaygal mathamoeydhin. Mi thonar nanga ngay Mabaygaw Kazi lak ngapa kuniya, na lak kedha Nowan thonar midh nanga, koeygarsar mabaygal buth poethayginga. ⁴⁰ Senabi thonara bangal ngaw gasamayzi mabaygal ngaru adhangulamoeayne. Ukasar mabayg nanga kalmel zagethan memampa apaw lagoenu, thana ngaw garwoeydhamayzi angelal sepa nanga palamulpa, thana ngulayg wara mabayg oengane a wara mabayg kasa wanan. ⁴¹ Ukasar yoepkaz nanga palamun kalmel kunaw zageth, angelal na mangemin nanga wara yoepkaz sike thanamuniya, a wara kasa wanan sike. ⁴² Ngitha thural yoewaypu bangal, ngitha mura koerawoeygal ngithamun Kuykulmayngu nuy mi thonara lak ngapa kuniya bangal. ⁴³ Kedha yakanurayg, mi mabayg nanga nuy lagalayg, nuy ngaru koey poeypiyam mura thonara, puru mabaygoengu muya uthayle. Lagaw mabaygan wara thonara giyaw woengayginga nanga, wa senawbi thonara za mangiz. ⁴⁴ A ngitha lak kedha ngaru mura thonara buth pathayzimayl, kuyk ngaw Mabaygaw Kaziw kuniya mangay aymidhe bangal ngidh midh thonara nanga ngitha wakay thamamayn gasamayginga.

* **24:37** Nowan mina zageth: wara Zenesis 6.5-8 geth tidi.

Mina zagethaw mabayg a wati zagethaw mabayg

(Yesu nuydh ngurpay matha ayman niyaykazipa)

(Luka 12.41-48)

⁴⁵ 'Nga nanga Awgadhaw mina zagethaw mabayg. Nuy ngoedhe kedha mabayg ngabepa kupay poeybayzinga kedha, nuydh dhuray wara zagethaw mabaygal danal pathepa, thanamulpa minamaypa thanamun ayde zapul. Nuydh ngaru ayman balbayginga senawbi zageth. ⁴⁶ Kapu woenab nubepa zagethaw mabaygoepa kedha, nungu kuyku mabaygan nanga iman nuyn, nuy matha zagethan mepa, kuyku mabaygaw yangukudu midh nanga.

⁴⁷ 'Ngay ngithamulpa mina yadu umepa kedha, nuy kuyku mabaygan ngaru bangal gimaw kupay manine senawbi zagethaw mabaygoepa. Kalanu bangal nuy mura sethabi lagaw zapul danal pathepu. ⁴⁸ Wa, kedha balbayginga, nuy wati zagethaw mabayg nay nuy kedha mulaydhin nay, "Ngaw kuykulnga koey kuykuthalnga adhal, nubepa ngapa mangaypa lawnga." ⁴⁹ Nuydh sike wati pawa ayman nay, wara zagethaw mabaygal koeyma mathamoeypu, a nungu kunubur koeyma, gurukun koeyma woenipa mura wati mabaygiya kalmel a ayde lak kedha koeyma purathipa.

⁵⁰ 'Zagethaw mabaygan kedha wati pawa ayman nay, kurusipa nungu kuykulnga kasa gumi mangiz, a nungu wati pawa nuydh iman, ⁵¹ nuydh nuyn koeyma palngin, kalanu nuyn adhathayan mura wati mabaygiya kalmel. Thanamun kalmel may mina koeyza a thana tikitik nudhemipa dhangal.'

25

Ten ngoewakazil thanamun ya

¹ Yesu lak mulaydhin thanamulpa kedha, 'Senabi goeyginu Awgadhaw Basalaya matha kedha ten ngoewakazil midh nanga. Thana niyaypa yoelpay aypa memayidhin. Thanamuniya yaynanob moegina lamal, a thana si ugadhin niyaypa yoelpayzi garkaz. ² Thanamulngu payb koerngayl ngoewakazil a wara payb koerngaygi ngoewakazil.

³⁻⁴ 'Wara payb thanamuniya kasa moegina idi buyunu thanamun geth lamapa malaypa. Wara payb nanga thana lak idi oengayginga thanamun lamapa malaypa. ⁵ Thana koey kuykuthalnga ugadhin nuyn niyaypa yoelpayzi garkaz. Nungu sob nanga thana moegina uthuy poeydhadhin, kurusipa dhadha kubil gasamoedhin, ⁶ mabaygal wal memayidhin kedha, "Kayn alay in, ayawal ngitha mura nubepa imaypa."

⁷ 'Thana ten ngoewakazil mura danpalemidhin, thanamun lamaw wikil balbay tidamoeydhin. ⁸ Thana koerngaygi ngoewakazil imadhin kedha, thanamun lamal amadhan woesimoeypa, thana kedha koerngayl ngoewakazoepa, "Ngitha gar ngoeymulpa moegina idi malaw ngoeymun lamoengu woesimoeyle?"

⁹ 'Thana kuniya mulemidhin thanamulpa, "Kedha lawnga ngoeymun idingu eygithoeyayle. Ngoeymun idi kasa moeginamayl. Ngitha ladhu barpudhay lagapa, ngithamun geth idipa barpudaw."

¹⁰ 'Kalanu thana koerngaygi ngoewakazil ladhudhin, kasa kay kedha thana nanga sey barpudhay lagoenu mangemidhin nanga, kayn alay mangiz. Thana koerngayl ngoewakazil nubiya kalmel muya uthemidhin niyaypa yoelpay aypa. Kalanu pasa gud matha-maydhin.

¹¹ 'Thana koerngaygi ngoewakazil lak kuniya mangemidhin barpudhay lagoengu kasa kay kedha pasa gud mathamayzinga. Thana nubepa kayn alaypa wal memayidhin kedha, "Ngidh gar pasa pudhar ngoeymulpa muy uthaypa?"

¹² 'Nuy kayn alay kuniya muliz thanamulpa, "Lawnga ngay ngithamulngu koerawayg, ngayapa pasa pudhaypa lawnga." '

¹³ Kalanu nuy Yesu kedha thanamulpa niyaykazipa, 'Ngitha bangal koeyma thural yoewaypu, ngaw kuniya mangay lak kedha, ngitha goeygingu koerawaygal, a awangu koerawaygal.'

Wara Yesun ya matha ngoedhagidh thoeri zagethaw mabaygaw adhi

¹⁴ 'Ngaw kuniya mangay matha kedha kuyku mabayg midh nuy yawarpa ubin mepa, koeysigal lagapa. Nuydh mamu nungu thoeri zagethaw mabaygal thurimoeydhin nubepa, nuydh thanamulpa bokadhzapul mamayidhin thanamulpa moegina bokadhzoengu zagethoepa aymoeypa nungu yawaraw sob.

¹⁵ 'Mabayg nanga bokadhzoengu sakarngu koey ngulayg nanga, nuydh nubepa koey bokadhzapul mamayidhin, mabayg nanga kasa moegina ngulayg, nubepa kasa moegina bokadhza madhin. Nuydh thanamulpa kedha mamayidhin, wara mabaygoepa \$5,000 wara mabaygoepa \$2,000 a moeygapa mabayg nanga, nuydh nubepa madhin \$1,000. Kalanu nuy miyaydhin. ¹⁶ Nuy kulay zagethaw mabayg nanga, nuydh sethabet \$5,000 madhin barpudhay lagoepa, a nuydh kapu zageth aymoedhin, kurusipa nuydh lak wara \$5,000 ukamadhin kuniya.

17 'Nuy wara zagethaw mabayg nuydh nungu \$2,000 madhin barpudhay lagoepa a kapu zageth aymoedhin, kurusipa nuydh lak wara \$2,000 ukamadhin kuniya.

18 'Nuy moeygapa zagithaw mabayg nanga, nuydh kedha aymayginga, wara zagithaw mabayg midh nanga. Nuy kasa kedha aymoedhin, boeradhoeranu muynu moerama thayamoeydhin sethabi nungu kuyku mabaygaw bokadhzapul.

19 'Wara thonara nanga thanamun kuyku mabayg lak kuniya tidaydhin thanamulpa, thanamun bokadhzoengu zagethoepa minamaypa. 20 Nuy kulay zagithaw mabayg nuydh nubepa ngapa madhin wara \$5,000. Nuy kedha nungu kuyku mabaygoepa, "Ngidh ngayapa madhin \$5,000, wa ina nabiyawa wara \$5,000 ukamoeydhin ngaw zagethoengu."

21 'Nungu kuyku mabayg kedha mulaydhin, "Nginu zageth matha ngoedhagidh. Ngidh moegina zageth matha ngoedhagidh oengadhin, wa ngath ngibepa koey kupay manin. Ngi bangal ngaw koey bokadhzoengu danal poethay mabayg. Aya ngapa ngayapa, ngoeba kalmel ika dhiw gasampa, ngaw woenabal igililnga na lak kedha ngibepa."

22 'Nuy wara zagethaw mabayg lak kedha ngapa nungu kuyku mabaygoepa. Nuy kedha mulaydhin nubepa, "Ngidh ngayapa madhin \$2,000, in nubiya wara \$2,000 ukamoeyngu ngaw zagethoengu."

23 'Nuy kuyku mabayg kuniya muliz, "Eso ina mina zageth nginu. Nginu kupay nanga kulay apal, ngidh mina zageth aymoengu. Wa ngath nginu kupay koeyma kadaypa manin, ngi kalanu lak kedha ngaw koey bokadhzoengu danal poethay mabayg. Aya ngayapa ngapa, ngoeba kalmel ika dhiw gasampa, ngaw woenabal igililnga lak kedha ngibepa."

24 'Kurusipa nuy moeygapa zagithaw mabayg ngapa nungu kuyku mabaygoepa. Nungu danal poethayzi modhab kedha, \$1,000. Nuy nungu kuyku mabaygoepa kedha mulaydhin, "Kuyku mabayg, ngay ngulayg kedha, ngi koey dharadh mabayg nginu zagethaw mabaygoepa, ngidh ngulayg ayde gasamoeyn wara apawloegoengu, mi apawlag nanga na wara mabaygaw uthuyzinga, nginu magawngu lawnga. 25 Wa, ngay kedha zoenguz koeyma akan miyaydhin nginu bokadhzoengu sagul poelayle barpudhay lagoenu. Ngay kedha zoenguz nginu bokadhzapun kasa moerama thoeyamoeydhin. Ina ngath ngibepa kuniya manin nginu \$1,000."

²⁶ 'Nuy kuyku mabayg kuniya muliz kedha, "Ngi mina wati zagethaw mabayg, koey goegadhinga. Ngi ngulayg kedha, ngayapa aypa gasamoeypa wara mabaygaw magawngu, a ngayapa ayboewdhaw thonara aypa garwoeydhamoeypa ngalagiya nanga ngath kapul uthuyginga. ²⁷ Wa, ina kedha nanga, ngi ngulayg kedha ngaw ubi midh nanga, ngidh midh paru ngaw bokadhzapul bangoepa mayginga? Ngidh nay kedha aymoedhin nay ngath ngaw bokadhza kuniya gasaman nay nabiya moegina lak ukaman kuniya bokadhzoengu danal poethay mabaygoengu."

²⁸ 'Nuydh kuyku mabaygan nungu wara zagethaw mabaygal thuraydhin, kalanu thanamulpa kedha muliz, "Ngitha setha \$1,000 nungungu mariw, a wara zagithaw mabaygoepa mariw, nubepa ngadh nanga lak ukaman \$5,000 dolangu \$10,000 oepa. ²⁹ Thana setha gaya nanga aydegal nanga, thanamulpa lak ukaman, kurusipa thana koey aydegal; kasa kay kedha thana setha gaya nanga aygigal zagigal, thanamun kasa moenarimayl rugal kalanu thanamulngu kusumoeyn. ³⁰ In nubi zagethaw mabayg nuy kasa wati mabayg. Ngitha nuyn adhathayaw inurpa, nuy kay sey mayoersiziw a tikitik nudhamoeziw nungu dhangal."

Mabaygaw Kazi ngapa kuniya bangal minamay zagethoepa

³¹ 'Kurusipa bangal ngay Mabaygaw Kazi ngapa kuniya tidedhe ngaw kuykulmay kupaypa aymoeypa, ngaw angelal ngaybiya kalmel senawbi thonara. Ngay bangal ngaw adhapudhay kupay niyaylagoenu thanuridhe. ³² Mura nubi apaw goewaw mabaygal senawbi thonara garwoeydhamoeyne ngaybiya parunu. Ngaw minamay zageth kedha, ngath mabaygal dhadhpoelamoeyne ukasar doegampa, matha kedha mamuy danal poethay mabayg midh nanga, nuydh mamuy wara doegampa mamayin, a nanil wara doegampa mamayin.

³³ 'Setha gaya nanga mina mabaygal, matha kedha mamuy midh nanga, ngath getha doegampa mamayin, a setha gaya nanga wati mabaygal matha kedha nanil midh nanga ngath boedha doegampa mamayin.

³⁴ 'Ngaw senawbi thonaraw Kuykulmay yangukudu getha doegam mabaygoepa kedha, "Ngitha ayawal, Ngaw Thathiw woenab ngithamuniya mepa, ina kedha thonar nungu basalaya ngithamulpa kozan. Nubi basalaya ngithamulpa mina balbayginga buthapoethayzinga nubi gugu ubidh theyayzimay kuykoengu ngapa, ina dhadhath mina matha ngoedhagidh. ³⁵ Wara thonara nanga ngaw maytha

ayginga, a ngitha ngayapa ay manin. Ngoena wara thonara ngukin naynin, ngitha ngoena poeyban ngukin. Ngay wara thonar azaz mabayg igalgoegig, ngitha ngoena ayawal manin, ngithamun lagoepa. ³⁶ Ngay wara thonara rugagig nanga, ngitha ngoena rukan ubaman. Ngay kikirilayg nanga ngitha ngoena danal pathan, ngay dhoerdhimoeyzig nanga ngitha ngaybiya gamuya memayipa zeylaya.”

³⁷ ‘Kalanu thana setha mina mabaygal kuniya mulemine ngayapa, “Kuykulnga, ngoey kedha zoengu koerawaygal, ngoey nginu paru kulay imayginga, ngoey midh thonar ngin imadhin aygig a ngoey ngin aydu poeyban, lawnga ngi ngukigig ngibepa nguki manin? ³⁸ Ngoey mi thonar ngin imadhin igalgoegig a ngoey ngin ayawal manin ngoeymun lagoepa, lawnga ngi rugagig a ngoey ngin ubaman rukan? ³⁹ Ngoey mi thonar ngin imadhin kikirilayg lawnga zeylanu a ngoey ngibiya gamuya memayin?”

⁴⁰ ‘Kalanu Kuykulmay yangukudu kuniya kedha thanamulpa, “Ngitha mi thonara nanga kedha ngoedhal za ayman wara ngaw tukuyypoepa, koey mabayg lawnga mabayg nuy mina apal, wa ngidh matha kedha senawbi kapu ibupudhay ngayapa ayman.”

⁴¹ ‘Kalanu ngay boedha dagam mabaygoepa buyal thayadhe a thanamulpa kedha muledhe, “Ngitha ngawngu adhapa ladhu, ngitha ngaya nanga Awgadhaw wati woenab gasamoene bangal! Ngitha kay adhapa thayamayzimayl woesimoeygi muypa, sena miza nanga buthapoethayzinga Sathanalpa a nungu wati angeloepa. ⁴² Ngay mi thonara maythaygin mepa, ngitha ngayapa ay mayginga. Ngoena ngukin naypa, ngitha ngoena ngukin poeybayginga. ⁴³ Ngay mi thonara kasa azaz mabayg ngithamuniya igalgoegig, ngitha ngoena ayawal mayginga. Ngay mi thonara rugagig nanga ngitha ngoena rukan ubamayginga. Ngay wara thonara kikirilayg, wara thonara dhoerdhimayzig zeylanu a ngitha ngoena danal poethayginga.”

⁴⁴ ‘Kalanu thana wati mabaygal ngayapa mulemine kedha, “Kuykulnga, ngoey kulay nginu paru imayginga, ngoey mi thonara ngin imadhin aygig, ngukigig, igalgoegig, rugagig, kikirilayg, lawnga zeylanu dhoerdhimayzig? Ngoey mi thonara nginungu lawnga memayin?”

⁴⁵ ‘Senabi thonara bangal nanga Kuykulmay yangukudu thanamulpa kuniya kedha, “Lawnga, ngay mina yangukudu ya ngithamulpa umepa, mi thonara nanga ngitha lawnga memayin wara ngaw tukuypangu, koey mabayg lawnga

mabayg nuy mina apal, ngitha kedha mabaygoepa ibupudhay aymayinga, wa ngitha matha kedha ngawngu lawnga memayin.”

⁴⁶ ‘Wa, kedha wati mabaygal bangal ngaru wati kuth gasamoene, ngaru ngaru wati danal poethay; kasa kay kedha setha ngaya nanga mina mabaygal nanga thana mina igililmaypa, ngaru ngaru igililnga.’

26

Wati buwaylthoeyay Yesulpa gasamaypa

(Mareko 14.1-2; Luka 22.1-2; Yoewane 11.45-53)

¹ Yesu nanga nungu ngurpay mura muwasidhin, nuy kedha nungu niyaykazipa, ² ‘Ngitha mura ngulaygal kedha ukasar goeygi kaliya bangal Kaludhay Ay Aymay goeyga gasamane, a ngoena bangal senaw Mabaygaw Kazi senawbi goeyginu guda arane sathawro puydhaypa.’ (Kaludhay Ay Aymay thonara thanamun koey thonar thana ngoenanu manin senabi adhapudhay thonar thanamun mabaygal nanga gudaz pudhamoeydhin Aykupithunu, a matha thanamun Aykupithu kuykuy kazil mathamoeydhin.)

³ Senawbi thonara thanamun koey misnarel a matha kedha yoewthaw koey mabaygal garwoeydhamoeydhin Kayapasan lagoenu. Nuy Kayapas thanamun kuyku misnare; nungu kapu koey lag. ⁴ Sey muynu thana gud garwaydhamoeydhin imaypa kedha, thana kay midh paru Yesun gumi gasampa a kay nuyn uma mathampa. Thana kedha umadhin, ‘Ngalpalpa nubepa ay aymay thonara gasamoeypa lawnga, kedha zoengu mabayg mina koey garsar, thanamulngu gegeyadh gasamoeyle a silamoeyle.’

⁵ Thana kedha, ‘Ngalpalpa matha ngoedhagidh lawnga Yesulpa gasamaypa lawnga nabi ay aymay dhadhal kedha zoenguz kedha nuy mabaygoepa koey ubilnga, thanamulngu silamoeyle.’

Kapu wakasu suladhin Yesun padakuykunu

(Mareko 14.3-9; Yoewane 12.1-8)

⁶ Wagel mura thabi zapul, Yesu nuy muynu moegina goegathanu nel Bethoeni, nungu igalgaw Simonan laganu, nuy nga nanga kulay wati goengaw kikirilayg.

⁷ Yesu nanga nungu igalgaw laganu ngoenakap thayar na wara yoepekaz ngapa muy araydhin senabi lagiya, nabiya mer kapu ganul wakasu buyu. Nabi wakasu mina koey modhabilnga. Nadh kalanu senabi wakasu Yesun pada kuykunu suladhin. ⁸ Thana nungu niyay kazin imadhin nan nadh nanga senabi wakasu Yesun pada kuykunu mura kupal madhin, thana gegeyadh gasamadhin nabepa.

Thana kedha kidhakidhan umamoeyr, 'Sena minggu kasa sagul palanu?' ⁹ Nadh senabi wakasu nay mina koey bokadhza pa yoewdhan, kalanu nadh senabi bokadhza aygi zagi mabaygoepa poeyban.'

¹⁰ Yesulpa kakal thana midh nanga umamoeyr, nuy kedha thanamulpa, 'Nan wanaw, ngitha nabepa minggu wati ngoenakap gasaman, ina nadh ngayapa mina adhapudhay thoeyaygi zageth aymoenu. ¹¹ Setha nanga aygi zagi mabaygal thana bangal ngithamuniya kalmel mura thonar ngithamulpa danal poethaypa thana. Ngay nanga ngayapa ngithamuniya ngaru maypa lawnga. ¹² Ina nanga nadh ngaybiya pada kuykunu nabi wakasu sulan, nadh buth pathan ngaw gamu moerama thoeyaypa. ¹³ Mina ngay ngithamulpa kedha, igilaw yangu wakay nanga ngalagiya yadu poelgaypu nubi po gubaw gizunu, a matha kedha in nanu zageth nadh ayman lak bangal kedha yadu poelgaypu mura mabaygoepa, ingaru za nanu doegamuya.'

*Yudhan imul poethayzi zageth
(Mareko 14.10-11; Luka 22.3-6)*

¹⁴ Yesun toewaylop niyay kazingu, urapun nungu nel Yudha Keriyothoelayg uzaraydhin sethabi koey misnarepa. ¹⁵ Nuy kedha thanamulpa, 'Ngath bangal nanga ngitha Yesulpa gasamaypa balbay tidedhe, ngitha bangal ngayapa miza modhabiya manine?' Thana muladhin 30 silba bokadhzapul nubepa maypa. ¹⁶ Soeyzi pawpa nuydh kalanu Yudha dhadhabuthapa nagaydhin Yesulpa thanamulpa poeybaypa.

Koey ayngu purthay thonar

(Mareko 14.12-21; Luka 22.7-14,21-23; Yoewane 13.21-30)

¹⁷ Koeykoeyne goeyga nanga gasamadin thanamun senabi yistagi bredaw aygudaw goeyga thana Yesun niyay kazil nubepa yapu poeybemidhin kedha, 'Kuykulnga, nginu ubi midh, ngoey kay ngalaga ngibepa Kaludhay Aypa aygudoepa zapul balbay tidaypa?'

¹⁸ Nuydh mabayg seysithamadin thanamulpa kedha, 'Ngitha ladhu nubepa nungu lag sey muynu koey goegathanu. Kedha kay nubepa, "Ngurpay Mabayg lak ngibiya yoewdhiz kedha, 'In ngaw thonar gasaman, ngaw ubilnga kedha ngay a mura ngaw niyay kazil kay nginu laganu ngoeymun Kaludhay Aygudoepa gasampa.' " '

¹⁹ Nungu niyay kazin mura nungu ubilmayl aymoeydhin, mura aydel zapul balbay tidamoeydhin Kaludhay Aypa. ²⁰ Mina kutapa Yesu a nungu toewaylop niyay kazil ngabunadhin senabi lagoenu, a kalanu kalmel nithamadin

aygudoepa. ²¹ Ayguda dhadhal nuy kedha thanamulpa, 'Ina bangal kuyku nidhane, ngithamulngu urapu mabaygan bangal ngoena guda arane mabaygoepa.'

²² Thana nanga niyay kazin karngemidhin thana mina gegeyadh gasamadhin, aka a koerkak badh kalmel; thana yaynanob nubepa yapu poebemir kedha, 'Kuykulnga ngidh ngan, ngoena maypa? Ngayapa koe y zageth.'

²³ Yesu kuniya thanamulpa kedha, 'Ngitha mura ngaybiya nithaman kalmel a ngalpa kalmel mura bredal thardhamayn urapu aygudaw zapunu, kasa kay ngaru urapun ngithamulngu bangal ngoena guda arane.'

²⁴ 'Ngay nanga ngay Mabaygaw Kazi ngay ngaru bangal um medhedhe kuyku nidhaypa Awgadhw yawadhayzinga Minar Poelayzinga muynu Maygi Thusinu. Kasa kay kedha ina mina koe gegeyadh senawbi mabaygoepa ngadh bangal nanga senaw Mabaygaw Kazi guda arane! Nubepa matha ngoedhagidh kedha nuyn kasa nay kazi mayginga nubi apa goewanu.'

²⁵ Yudha guda arayzi mabayg, yapu poeybiz kedha, 'Ngurpay Mabayg, ngidh lawnga ngoena maypa.'

Yesu kedha mulaydhin, 'Senaw ngi balbayginga muliz.' Kalanu nuy Yudha uzaraydhin thanamulngu sizi.

Yesu nuydh Maygi Ay kuykaymaydhin

(Mareko 14.22-26; Luka 22.14-20)

²⁶ Thana ay matha purthar, Yesu nuydh madhin nan yistagi bred yoewdhadhin eso Awgadhoepa, kalanu nuydh nan dhadhiya patidhadhin thanamulpa nungu niyay kazipa. Nuy kedha thanamulpa, 'Marew a purthaw ina ngaw gamu.' ²⁷ Kalanu nuydh lak kedha umal ngukiw kap gima gasamadhin, yoewdhadhin eso Awgadhoepa, a kalanu thanamulpa madhin nuyn kap. Nuy thanamulpa kedha mulaydhin.

²⁸ 'Wanimaw ngitha mura, ina ngaw kulka ngath ngithamulpa poeyban. Ina mina kuyku nidhan Awgadhw yatharayzinga, ngaw kulka pay yoewdhayzinga koe goersar mabaygoepa gud woeyaypa ngithamun wati pawangu. ²⁹ Ngay ngithamulpa kedha, ngayapa lak nabi umal ngukipa woenipa lawnga ngithamuniya kalmel, kurusipa senabi thonar ngay bangal wanedhe kayin umal ngukin ngithamuniya kalmel sey Ngaw Thathiw Basalayanu muynu.'

Nubi kubilu kay ngitha mura bup aremipa ngawngu

(Mareko 14.27-31; Luka 22.31-34; Yoewane 13.36-38)

³⁰ Sew kalanu thana maygi na puydhadhin, ladhudhin Olibaw Padoepa. ³¹ Sey padanu nuy thanamulpa kedha,

'Nubi kubilu kay ngitha mura bup aremipa ngawngu, ngoena kay ngaw kusayg woenaypa. Na Minar Poelayzinga kedha, "Awgadhan bangal mamuy danal pathay mabayg uma mathamoene a setha nanga mura nungu mamuy thana bangal wadhwadhgoepa zilmemine." ³² Kasa kay kedha, ngay nanga kaday tharedhe manine, ngaw igililnga kuniya, ngay bangal Galilayapa ngithamuniya kulay.'

³³ Kalanu Petheru kedha Yesulpa, 'Ngayapa ngibepa kasa woenaypa lawnga. Kasa kay midh, thana mura ngingungu gamungu nanithoepa.'

³⁴ Yesu kedha Petherulpa, 'Lawnga, ngay ngibepa kedha, kaybaw kubilu wagel kay garkaz pawl poeybedhe, ngi kay kulay thoeri thonaraInga ngawngu koerawayg kudun tharepa.'

³⁵ Petheru kedha, 'Ngayapa kedha zapa aymoeypa mina lawnga, kasa kay midh ngay kay ngaru umanga ngibeya kalmel.' Kalanu thana mura niyay kazil lak kedha mulemidhin nubepa.

*Yesun thoeythupoegay apaw lagoenu
(Mareko 14.32-42; Luka 22.39-46)*

³⁶ Kalanu Yesu a nungu niyay kazil nubeya kalmel ladhudhin sizi wara lagoepa apaw lag nel Gethsemoene, sey nanga ngabunadhin Yesu kedha thanamulpa, 'Ngitha kow apa pudhay ngaw ugayl ngay mamu kedha uzaripa thoeythupagaypa.' ³⁷ Nuydh nubeya kalmel yoelpamoeydhin thanamulngu Petheru a Zebadin kazi ukasar. Senabi thonara nuy kasa mura goegadh asidhin kuyk nungu koerkak badh koezya. ³⁸ Nuy kedha thanamulpa, nungu thoeri niyay kazipa, 'Ina ngaw ngoenakap kikir mina koezya, ngoena mina koeyma nudhepa. Ngitha kow nithamaw a danal pathay aymoeziw.'

³⁹ Nuy kalanu thanamulngu moegina sigapa uzariz kulun pasoeyniz kuykul kalmel, nungu paru nuydh mulupa boeradharapa thayan, kalanu thoeythupagiz kedha, 'Ngaw Thati ina nanga seyke ngibepa matha ngoedhagidh adhapa mar ina nabi adhapudhay kikiwiw mapu ngawngu, kasa kay kedha ina nginu ubilnga kuyku nidhaypa ngaw ubilnga lawnga.'

⁴⁰ Nuy kalanu kuniya nungu thoeri niyay kazipa imaypa, thana uthuy; nuy kedha Petherulpa, 'Ngitha mingi uthuy poeydhanu? Ngithamulpa gegeyadh kedha ngaybiya kalmel nabi thawpay thonarpa danal poethay ayman?' ⁴¹ Matha ngoedhagidh kedha ngitha danal poethay aymoeziw a yoewdhemiziw ngithamulpa magaw poelaypa, wagel kay sethahi nuthayl zoepun ngitha karum paledhe. Ngithamun

mariw ubil danal poethaypa ngaybiya kalmel aymoeypa kasa kay ngithamun gamul goegadhimayl.'

⁴² Yesu kalanu lak kuniya tidiz a thoeythupagiz kedha, 'Ngaw Thathi, ina kay nanga ngawngu nabi adhapudhay theral ngukiw kap adhapa mayginga, a kurusipa kay ngay wanepa, kuykunidhaypa kay nginu ubilnga.'

⁴³ Sew kalanu nuy lak ngapa kuniya nungu niyay kazipa; nuydh imiz thanamun uthuy, kuyk thanamun gamul koey goegadhimayl, a thanamulpa ngoedhe koey zageth danalayg nagaypa. ⁴⁴ Nuydh thabi thonara thana kasa waniz uthuypa, nuy lak kuniya uzaraydhin thoeythupagaypa. Ina nungu thoeri thonar thoeythupagaypa, a mura nabi thonara nungu thoeythupagay yangukudul matha thana.

⁴⁵ Nabi thonara nanga nuy kuniya niyay kazipa, nuy kedha, 'Ngitha mingi uthuy poeydhanu a? Ina thonar gasaman. Dan palemw! Mabaygaw Kazi kay guda araypa thanamulpa wati pawaw mabaygapa gasamaypa.

⁴⁶ Kadaypa memayiw ngalpa ladhuypa. Kedha nagemiw senawbi mabayg mangiz in, ngadh kay nanga ngoena guda araypa.'

*Yudha mangiz nubiya kalmel koewbu mabaygal
(Mareko 14.43-50; Luka 22.47-53; Yoewane 18.3-12)*

⁴⁷ Yesun yanu dhadhal Yudha wara nungu niyay kazi mangiz. Nubiya kalmel koeygarsar mabaygal; thana koewbu rugalgal, kuyay thurikal a gabagabal. Thanu yoewthaw kuykun a misnaren wayaydhin.

⁴⁸ Wagel kay mura thabi zapul, Yudha kulay mulaydhin koewbu mabaygoepa kedha, 'Ngath kay nanga mi mabayg gud thapampa, ngitha kay nuyn gasamaw.'

⁴⁹ Thanu nanga ngabunadhin Yudha balbayginga Yesulpa uzaraydhin, a nuy kedha, 'Ngurpay Mabayg, kapu woenab ngibiya kalmel.' Kalanu nuydh Yesun gud thapamadhin.

⁵⁰ Yesu kedha, 'Kame! Ngi mipa in, kazayginga aymar ngi mipa nanga ngapa.' Thanu kalanu koewbu mabaygal ngapa a mina koey ridh gasamadhin Yesun.

⁵¹ Wara si pasiw mabayg Yesun nuydh nungu thurik adhapa pardhadhin a woeremadhin koey misnarew zagethaw mabaygiya, adhapa pathadhin nungu kawra.

⁵² Yesu kedha mulaydhin, 'Kuniya wanar senaw nginu kuyay thurik. Mabaygan ngaya nanga thurik gethan gasampa, thana thanamun um gasampa kuyk senaw thurik.

⁵³ Ngi kay matha koerawayg kedha, ngayapa koey zageth lawnga ngay kay nanga Ngaw Thathipa ibupuydhaypa yoewdhepa, nuydh kay mina sobaginga ngalpalpa koeygarsar koewbu angelal wayamoeyne.

⁵⁴ 'Kasa kay kedha ngath kay nanga kedha aympa midh kay paru Moeysi Thusiw ya Minar Poelayzinga kuykunikidhaypa kedha, ina mi ngoedha thoeyay nanga aymiz?'
⁵⁵ Kalanu nuy Yesu mangayzi mabaygoepa muliz kedha, 'Ngitha mipa ngapa, kuyay thurikalgal a gabagabalgal ngayapa gasamaypa? Ngay koerngaygi mabayg sabingu adhiya ulaypa lawnga. Ngay mura goeyginu senaw koey yoewthanu, ngath ngurpay aymarngu ngithamulpa amadhan, kasa kay kedha ngitha nuthayginga ngayapa gasamaypa. ⁵⁶ Itha mura thabi zapul aymaypa kuykunidhaypa Peropethaw Minar Poelayzimayl.' Kalanu nungu niyay kazil mura wadhwadhoepa nanithadhin nungungu.

Yesun Yoewdhaylgaw kotapa madhin

(Mareko 14.53-65; Luka 22.54-55,63-71; Yoewane 18.13-14,19-24)

⁵⁷ Thana Yesun gasamayzi mabaygan nuyn madhin Kayapasan lagapa, sena ngalaga nanga yoewthaw a ngurpay koey mabaygan garwoeydhamoeydhin. Kayapas nuy kuyku misnare. ⁵⁸ Petheru koey sigal wagel woelmay, kurusipa nuy mangaydhin muynu a thanuraydhin kalmel thanamun poepiyamaw mabaygiya, imaypa kedha thana kay miza aympa Yesulpa. ⁵⁹ Nuy kuyku misnari a nubeya kalmel nungu Yoewdhayalgaw koey mabaygal kawnselal. Thanamun ubi Yesulpa mathamoeypa. Thana wati mabayg luman Yesulpa mulamoeypa kedha nuydh za gegeyadh ayman, kasa kay kedha thana wara gegeyadh imayginga nubeya. Nubepa kuthoepa thoeraypa.

⁶⁰ Kasa kay kedha thana wara gegeyadh imayginga nubeya, a kobegadh mamu koeygarsar mabaygal ngapa paypa memayir, ngaru thanamun yaday kuykunidhayginga. Kurusipa ukasar mabayg ngapa paypa memaman. ⁶¹ Palay kedha, 'Ngalbe nubi mabaygaw ya karngemidhin kedha, "Ngath ngulayg idiman Awgadhaw koey yoewth a lak moeydhan thoeri goeygoeglna." '

⁶² Nuy kuyku misnare kaday tariz, Yesun yapu poeyban kedha, 'Ngi wara yangukudulayg sakar maypa a? Sena mura wati za ngibiya woeydhoeypa?'

⁶³ Kasa kay kedha Yesu kuniya ya mulayginga. Nuy kuyku misnare lak muliz Yesulpa kedha, 'Mina koew Awgadhaw parunu ngi ngoeymulpa ridha ya muli. Ngi mina Keriso, Awgadhaw Kazi a?'

⁶⁴ Yesu kuniya nubepa kedha muliz, 'Senaw ngi balbayginga muliz. Kasa kay kedha ngay ngithamulpa kedha, nabi thonarngu pawpa ngitha bangal mina yapa thamane a imane Mabaygaw Kazi Kuykulmay getha dagamoenu

thanuridhe a ngay lak ngapa kuniya daparaw ziyanu gimiya.'

⁶⁵ Nuydh kuyku misnaren nungu dhoemawak pakadamoedhin thabukirin, a wal mizin kedha, 'Wara lak yaginga koezi powpa, ina nungu mina kawrag, nungu kasa ubi Awgadhaw kupaypa gasamaypa. ⁶⁶ Ngithamun wakay thamamay midh?' Thana kedha, 'Nuy wati mabayg, nuyn kay ngaru uma mathamoene.' ⁶⁷ Thana kalanu nungu parupa mosal adhamoeyr a gethan mathamar nuyn; ⁶⁸ senaw gaya nanga nuyn mathamar yapu poebemir kedha, 'Muli ngoeymulpa ngi nanga sike mina Awgadhaw Kazi, in ngin ngadh mathampa.'

Petheru gud thadhaydhin Yesulngu

(Mareko 14.66-72; Luka 22.56-62; Yoewane 18.15-18,25-27)

⁶⁹ Petheru nuy nir si adhal, urapun yoepkaz kuyku misnarew zagethaw mabayg ngapa nubepa kedha muliz, 'Kame! Ngilak kedha Yesun gamu puziw mabayg senawbi Galilayaw mabaygaw.' ⁷⁰ Petheru nuy mura thanamun parunu gud thadhaydhin kedha, 'Ngath ngingu ya tidayginga, ngay senawbi mabaygangu mina koey koerawayg.'

⁷¹ Kalanu nuy sizi thanamulngu moegina adhapa uzariz pasagudhapa. Si wara zagethaw yoepkazin nuyn ngurpan, na kedha thanamulpa, 'Senawbi mabayg nuy Yesun gamu puziw mabayg, senaw nga nanga Nazarethoengu.' (Nazareth wara moegina goegath Galilayoenu.)

⁷² Petheru nuy lak gud thadhaydhin kedha, 'Ngay mina koey balbayginga ya muliz kedha, ngay senawbi mabaygoengu koerawayg.' ⁷³ Moegina both setha gaya nanga sike sir ngapa Petherulpa thana kedha, 'Ngoey ngulaygal ngi mina thanamun mabayg, kuyk ngi nungu urapu yangukudu mabayg.'

⁷⁴ Petheru mina kay koey dharadh nubi thonara gud thadiz, nuy kedha, 'Ngay sike nanga sole yadu umepa, wa Awgadhan bangal ngabiya modhab thayane. Ngay senawbi mabaygangu koerawayg.' Senawbi thonara kay pawl poeybiz, ⁷⁵ nuydh Petheru ngoenanu madhin Yesu midh nanga mulaydhin nubepa, 'Wagel bangal pawl poeybedhe ngi kulay thoeri thonaralnga muledhe kedha, ngi ngawngu koerawayg.' Nuy kalanu adhapadhadhin mayl mayl.

27

Yesun Romaniw kuyku mabaygoepa madhin

(Mareko 15.1; Luka 23.1-2; Yoewane 18.28-32)

¹ Mina bathaynga nanga thanamun kuyku misnarel a koey mabaygal lak garwoeydhamoedhin thanamun wati buwayl thoeaypa aymoeypa, Yesulpa umamathamaypa. ² Thana Yesun kunumoedhin, kalanu Pilatholpa angadhin. Nuy Pilatho Romaniw kuyku mabayg thanamuniya kalmel.

Yudha nungu geth woeth yatharaydhin

³ Yudha nanga imadhin kedha, thana Yesun uma-mathamaypa madhin, nungu koerkak badh mina koeyza nuydh Yesun guda aradhin thanamulpa. Nuydh geth woeydhadhin, a sethabetheerthi silba bokadhzapul nuydh kuniya agaydhin thanamulpa kuyku misnarepa a wara koey mabaygoepa. ⁴ Nuy kedha, 'Ngath gegeyadh aymo-engu; senawbi mabayg ngath ngithamulpa madhin, nuydh za gegeyadh aymayinginga.' Thana kedha, 'Sena nginu mapu, ngoeymun mapu lawnga.' ⁵ Yudha nuydh sethabetheerthi silba bokadhzapul kasa thoeyamoydhin koey yoewthoepa muypa, kalanu adhapadhadhin, nungu geth puynu gimal woeth yatharaydhin. ⁶ Thana kuyku misnarel garwoeydhamoeydhin sethabetheerthi silba bokadhzapul; thana kidhakidhan kedha, 'Ngalpan sabinu nubi bokadhzapul matha ngoedhagidh lawnga yoewthaw bokadhzapa, kuyk ina mabaygaw kulkapa modhabiya manin.'

⁷⁻⁸ Kalanu thana moegina boeradhar barpudhaydhin sethabetheerthi bokadhzapun, a nan boeradhar kalanu azaz mabaygaw moerama thoeay lag aymoeydhin. Senabetheerthi boeradhar na kulay besiniw zagethaw mabaygaw lag; kalanu nan kedha tharadhin, kulkaw boeradhar. ⁹ Ina kay paypa kulay peropethaw Erimayan ya kuykunidhan kedha, 'Thana madhin theerthi silba bokadhzapul, sena Isoereylaw buway mabaygaw modhab nubepa madhin. ¹⁰ Kalanu nan bokadhza boeradharoepa yoewdhaypa. Thana besiniw zagethaw mabaygaw boeradhar barpudhadhin, Awgadhaw yangukudu midh nanga ngayapa.'

*Romaniw kuyku mabaygan Yesun zeyzi noeydhaydhin
(Mareko 15.2-5; Luka 23.3-5; Yoewane 18.33-38)*

¹¹ Thana Yesun madhin Romaniw kuyku mabaygaw lagapa. Nuydh kuyku mabaygan nuyn thuradhin yapu poeybadhin kedha, 'Ngi mina Yoewdhayalgaw Kuykulnga a?'

Yesu kuniya kedha mulaydhin, 'Wa, nginu yangukudu moegina balbayginga.' ¹² Thana mura kuyku misnarel a koey mabaygal kasa mulamoeyr Yesun Romaniw kuyku mabaygoepa, kasa kay kedha nuy Yesu kasa yagig.

¹³ Pilatho kedha nubepa, 'Ngi midh paru kuniya ya mulayginga koepa thanamulpa?' ¹⁴ Kasa kedha Yesu ngaru

kuniya ya mulayginga. Nuy Romaniw kuyku mabayg dan katamaydhin.

Thana Yesulpa kuth tharan

(Mareko 15.6-15; Luka 23.13-25; Yoewane 18.39—19.16)

¹⁵ Wara thanamun pawa kedha, mura wathanu nanga mura Kaludhay Ayngu thonara nanga, nuy Romaniw Kuyku Mabaygan ngulayg urapun kunumayzi mabayg gud-wayan. Mura mabaygal garwoeydhamaydhin; thanamun ubi kunumayzi mabayg thuraypa Romaniw kuyku mabaygoepa gud woeyaypa.

¹⁶ Senawbi wathanu wara mabayg nel Yesu Barabas sey kunumay lagoenu a mura mabaygal nungungu ngulaygal. ¹⁷ Koeygarsar mabaygal garwoeydhamaydhin nanga, nuy Pilatho yapupoeybiz kedha, thanamulpa, 'Ngithamun mi mabaygoepa ubi ngath ngithamulpa kay gud woeyaypa, Yesun nuyn kedha tharan Keriso, lawnga nuy wara Yesu, Yesu Barabas.' ¹⁸ Nuy Pilatho ngulayg kedha, thana yoewthaw koey mabaygan kasa uwanu memayidhin, thana kedha zoenguz Yesun kotapa madhin.

¹⁹ Pilatho nanga kotanu nir, nungu ipiw yangukudu mangiz. Nanu yangukudu kedha, 'Ngi koey poeypiyam senabi mabaygoengu, nuydh za aymayginga, ngoena pikin thayan bongel, koey akalnga, ngidh nuyn mathamayg; nuydh wara za gegeyadh aymayginga.' ²⁰ Thana kuyku misnarel a koey mabaygal ya umamoeyr thanamun wagel parul kedha, 'Kapu za kedha, ngitha Barabasoelpa mulemiw gud woeyaypa a Yesun kay mathamaypa mariw.' ²¹ Pilatho mura mabaygoepa yapu poeybiz kedha, 'Ngithamun ubi midh, ngath kay mabayg ngithamulpa gud woeyaypa palbi mabaygoengu?' Thana mura kidhakidhan kedha, 'Barabas.'

²² Nuy Pilatho thanamulpa kedha muliz kuniya, 'Ngath kay miza ayimpa Yesulpa, nuy kedha tharan, Keriso?' Thana mura kuniya kedha mulemin, 'Nuyn sathawrawo puydhaw.' ²³ Pilatho thanamulpa kedha muliz, 'Nungu gegeyadh midh, ngath kay minggu nuyn sathawrawo puydhaypa?' Thana koezi lak gima gudiya wal memayir kedha, 'Nuyn sathawrawo puydhaw.'

²⁴ Pilatho nuydh iman kedha, thana nubepa kurusi-pagayginga, nuy moegina akan mer koey silamayngu kuykaymayle. Nuydh nguki gasaman, nungu geth garwalagiz thanamuniya parunu. Nuy kedha mulaydhin thanamulpa, 'Nag, in matha ngithamuniya mepa, ngay lawnga.' ²⁵ Thana mura kuniya mulemin kedha, 'Wa, ngoeymulpa matha ngoedhagidh nuyn mathaman, nuy

nanga sike mina mabayg, ngoey a ngoeymun kazin bangal wati za gasamoene Awgadhoengu.'

²⁶ Kalanu Pilatho thanamulpa gudwayan Barabasan, kasa kay kedha nuydh Yesun nungu koewbu mabaygoepa gud aradhin poelngipa, nuyn sathawrawo puydhaypa madhin.

Koewbu mabaygan Yesun giwn soelmadhin

²⁷ Palngi kalanu thana koewbu mabaygan nuyn yoelpan thanamun niyaylagoepa, koey rumoepa. Thana mura garwoeydhamoeyr, nubepa giwn soelmaypa. ²⁸ Thana nuyn rugan thudhan a kulka gamul koey sodh wanan nubiya. Thanamun pawa kedha sethabet goeyginu, adhapudhay kuykulnga ngulayg kulka gamul koey rugan ubamiz.

²⁹ Thana nubepa patal puyngu ngoelkay korone aymoedhin a nungu kuykunu wanadhin gimal. Nubepa puy madhin getha doegam gethoepa, kasa ngoelkay, kuykulmay mabayg midh nanga. Thana apapudhemir nubiya parunu, giwn soelmar a kedha umamoeyr nubepa, 'Nginu igililnga ngaru koey kuykuthalnga, ngi koey woenabalnga, ngi Yoewdhayalgaw Kuykulnga.'

³⁰ Thana nuyn mosen tidar, a nungu boegi madhin, nubiya kuykunu wariman.

Sathawrawpa puydhadhin Yesun

³¹ Thanamun nanga giwn soelmay muwasin, thana kalanu kulka gamul rugal thudhan, nungu rugal kuniya ubaman. Kalanu thana adhapa yoelpadhin nuyn, sathawrawpa puydhaypa nuyn. ³² Yabugudoenu dhadhal thana Sayrinaw mabayg iman, nungu nel Simona. Thana nuyn gasamadhin, Yesulpa ibupuydhaypa sathawrawpa maypa.

³³ Thana ngabunadhin lag nel Golgotha, ngalpadh kedha, Kuyku Ridhaw Lag. ³⁴ Thana nubepa madhin, umal nguki a gal kidhthoeyayzinga. Senabi gal mabaygaw gamu uthuy yoewnay za. Nuydh kasa mith pathan senabi za, nuydh woeniginga. ³⁵ Thana nuyn sathawrawnu puydhadhin, nungu rugal thana thanamulpa mamayidhin, days thayar dhadhiya dhadh mamayir nungu rugal thanamuniya.

³⁶ Kalanu thana kasa nuyn milal nagemir. ³⁷ Thana yangukudu paladhin, nubiya gimal puydhadhin, 'In Yesu, Yoewdhayalgaw Kuykulnga.' Sena mi yangukudu nanga thana yoewthaw koey mabaygal nuyn mulamoeydhin. ³⁸ Wara ukasar mabayg, palay lak sathawrawnu puydhamoedhin wadhwadham Yesuniya. Palbi thabukiri mabayg, matha kedha puru mabayg midh nanga.

³⁹ Mabaygal ngaya sike pasiya tadir, thana kasa kuyk woerimoeyr, kedha umamoeyr. ⁴⁰ 'Ngidh ngulayg idiman Awgadhaw yoewth a lak moeydhan thoeri goeygi kaliya a? Ngi Awgadhaw Kazi, koey poeraparal mabayg a? Midh paru ngi ngingungu balbay tidayginga a? Mingu ngi mulupa poegayginga soeyzi sathawrawngu?' ⁴¹ Thana kuyku misnarel a yoewthaw sabiw ngurpay mabaygal lak kedha nuyn giwn soelmar. ⁴² 'Nuydh wara mabaygal balbayg palimoeyn, kasa kay kedha nuy nungu geth ibupuydhayginga. Nuy kedha mulaydhin, nuy Yoewdhayalgaw Kuykulnga, nuy kay nanga nungu geth mulupa poegaypa, wa ngoey nubepa mina yoepathaman. ⁴³ Nuy kedha, nuy Awgadhaw Kapu Akasizi Kazi, ngalpa kay imaypa, Awgadhan kay midh nuyn ibupuydhaypa.' ⁴⁴ Sepal sathawrawnu wadhwadham poeydhayzi mabaygan lak kedha nuyn giwn soelmar.

Yesun kuth

(Mareko 15.33-41; Luka 23.44-49; Yoewane 19.28-30)

⁴⁵ Dhadha goeyga nanga aymiz, koey inur pudhaydhin matha kedha kubil midh nanga mura doegamuya. ⁴⁶ Thoeri awalnga inur pudhaydhin; kalanu Yesu koey gimiya wal miyaydhin kedha, 'Eli, Eli lema sabakthani?' Muynu kedha, 'Ngaw Awgadh, ngaw Awgadh, ngidh mingu ngoena kasa wananu?'

⁴⁷ Dhuray mabaygal si pasinu sir, thana karngemin. Thana kedha, 'Nuy peropeth Elayzapa wal mepa sike.' ⁴⁸ Urapun mabaygan thanamulngu sobaginga zilamiz sathawrawpa, spanz gasaman, kalanu sisaberal umal ngukinu thardhan; kalanu puy kopin pagan, Yesulpa yudhan nubepa woenipa. ⁴⁹ Kasa kedha dhuray wara mabaygal kedha, 'Thuma, mamu imaypa peropeth Elayza lawnga soeyzi ngapa.' ⁵⁰ Senawbi thonara Yesu lak koey gimiya wal miyaydhin, nungu moeygapa guban.

⁵¹ Balbayginga senawbi thonara, koey yoewthanu thanamun wolaw koey dhoemawaku nanu geth pakadamoeydhin gimanoekaz mulupa. Boeradhar koeyma garguy miyaydhin, kulal papoelamoeydhin; ⁵² koeygarsar kulba uma mabaygaw surumal gud pudhemidhin. Dhuray Awgadhaw mabaygal, setha ngaya nanga kulba umamayl, lak kaday nithamoedhin moeramoengu.

⁵³ Kalanu bangal, Yesun kaday thoeray kalanu, setha kaday thoerayzi mabaygal bangal Yoerusalemiya muy aremine, Awgadhaw maygi goegathiya. Koeyma mabaygan thana imedhe. ⁵⁴ Nuy koewbu kuyku mabayg a setha ngaya nanga nubiya kalmel, thana nanga imadhin kedha boeradhar koeyma garguy miyaydhin, a mura setha zapul

nanga aymoeydhin Yesu midh thonara um miyaydhin, thanamun aka mina koezya. Thana umamoeyr kedha, 'Wa nuy mina Awgadhaw Kazi.'

⁵⁵ Dhuray yoepkazel thana Galilayoengu ngapa Yesuniya asimoeydhin, thana lak kedha nungu mabaygal. Sathawrawpa thana moegina sigaz nagemir. Thana ibupuydhaypu nuyn. ⁵⁶ Dhuray thanamuniya nelay kedha, wara goegathaw mabayg nel Mariya Magdaloengu, wara Mariya, Zemesan apu, a wara Zemesan a Yoewsepan apu. Thana mura Yesun yawayar.

Yesun moeramathayadhin

(Mareko 15.42-47; Luka 23.50-56; Yoewane 19.38-42)

⁵⁷ Pawpa kutapa nanga, wara koey mabayg mangiz, Aramathiyalayg nungu nel Yoewsepa; nuy koey bokadhzapul mabayg. Nuy lak kedha Yesulpa kurusipagepa. ⁵⁸ Nuy Yoewsepa Romaniw kuyku mabaygoepa, Pilatholpa yapupoezbiz kedha, 'Ngidh gar ngayapa Yesun gamu mulupa maypa?' Pilatho nungu koewbu mabaygoepa muliz kedha, 'Yesun gamu nubepa mariw.'

⁵⁹ Kalanu Yoewsepa nungu Yesun gamu kayn pepe dhoemawakun nuran. ⁶⁰ Nungu Yoewsepan geth moeram meparu amadhan, kulanu anarayzinga. Nuydh Yoewsepa, Yesun gamu sin muynu aradhin wigel koey kula adhaz koezi wanadhin gud mathamoedhin, kalanu nuy uzaraydhin. ⁶¹ Sepalbi yoepkaz, Mariya Magdaloengu a wara Mariya, palay si adhal memamar.

Koewbu mabaygan Yesun moeram danal pathadhin

⁶² Senawbi za aymaydhin prayde; wara goeyga nanga thana yoewthaw koey mabaygal Romaniw kuyku mabaygiya mangemidhin kedha. ⁶³ 'Kuyku Mabayg, ngoeymun ngoenanumaypa kedha, senawbi ngoelkay mabayg nga nanga sathawrawnu puydhangu, nuy kedha ngoelkay ya mulaydhin, "Ngay bangal umangu; thoeri goeygiw kaliya ngoena bangal lak kaday tharane umangu." ⁶⁴ Ngidh gar nginu koewbu mabaygal woeyamoeyr, thoeri goeygipa nungu moerampa, mina danal poethaypa; na thanamulpa, nungu niyay kazingu nungungu purunu woerdhayle. Thana niyay kazingu mabaygoengu karum poelayle, "Nungu gamu guythuyan, nuy ngaru kaday thariz." Senabi ngoelkay nay adhapudhay nungu kulay ngoelkay midh nanga.'

⁶⁵ Nuy Romaniw kuyku mabayg kuniya kedha mulaydhin thanamulpa, 'Wa, koewbu mabaygal mamayiw, nungu moerampa mina danal poethaypa.' ⁶⁶ Kalanu thana ladhudhin, moeramaw gud mathamay kula pagasamadhin a

thanamun geth za poelayzinga aymoedhin, kula ngalaga nanga pagasamadhin, wara mabaygoengu kulangu adhapa maythayle. Kalanu sethabi koewbu mabaygal wanamoeyd-hin danal poethaypa.

28

Yesu lak kaday tharaydhin igililnga

(Mareko 16.1-10; Luka 24.1-12; Yoewane 20.1-10)

¹ Thanamun sabathoenu kalanu, Mariya Magdaloengu a wara na Mariya, palay moerampa uzarmoedhin mina bathaynga. ² Palay nanga amadhan aymoeman, kedha nanga boeradhar garguy mizin, Awgadhaw angela mulupa pagan daparngu, kula adhapa thaman, sin gimal thanuriz. ³ Nuy poenipoenidh koey buyalnga a nungu rugal adhapudhay koey goerab gamulmayl.

⁴⁻⁵ Thanamun koewbu mabaygaw aka mina koeyza, gamul koeyma galupamoeyn akan; kalanu thana ngoedhe uma gamul midh nanga.

Nuy Angela yoepkazipa muliz kedha, 'Koeyma wakay thoemamayg, ngay ngulayg kedha, ngipel Yesun lumaypa, ngan nanga sathawrawnu puydhayngu, kasa kay kedha nuy in lawnga. Nuyn kadaypa maninu umangu, nuy kulay midh nanga umepu. Ayawal imaw, nuyn ngalaga nanga wananu. ⁶⁻⁷ Ngipel kazaginga uzarmoeriw nungu niyaykazipa yadu thuraypa kedha, "Nuyn kaday tharayngu umangu nubi thonara, nuy Galilayapa bangal ngithamuniya kulay. Ngitha nanga Galilayoenu mangemine, ngitha bangal nuyn imane." Nuy lak muliz kedha palamulpa, "Ngaw ya ngipelngu yakanurayg." '

⁸ Palay balbayginga moeramoengu kuniya tideman, palamun kedha aka a dhiw muynu. Palay kaday thareman nungu niyaykazipa yadu thuraypa. ⁹ Kedha nanga Yesu dhadha mangiz palamuniya, nuy kedha muliz, 'Woenab ngipeniya kalmel.' Palay nanga karngemin palay lak nungu siyara apapudheman a lak thawmanin nuyn. ¹⁰ Nuy kedha, 'Ngipel akag, uzarmoeriw ngaw tukuyypoepa mulemoeriw kedha, "Galilayapa bangal ladhune." Thana bangal ngoena sin imane.'

Koewbu mabaygan kuyku misnarepa yadupalgadhin

¹¹ Palay nanga sepalbi yoepkaz uzarmoedhin, dhuray koewbu mabaygal, moeram ngaya nanga danal poethar, kuniya ladhudhin, kuyku misnarel ngulayg palaydhin kedha, mura zapul midh nanga.

¹² Kalanu thana kuyku misnarel a dhuray koey mabaygal garwoeydhamoeydhin a buwayl thayadhin kedha koewbu

mabaygoepa, 'Ngitha bangal mura mabaygoepa yadu palgane kedha, "Kubilu ngoey uthun idimar. Wa, senawbi thonara Yesun niyaykazin nungu gamu madhin." Ngitha nanga kedha ya oengane, wa ngoey ngithamulpa kay bokadhzapun poeybane.'

¹³⁻¹⁴ Thana lak koewbu mabaygoepa mulemidhin kedha, 'Ngithamun kuyku mabayg nanga ngulayg asine ngithamun yangukudungu, ngoey bangal nuyn yadu palgane, nungungu gegeyadh gasamoeyle.'¹⁵ Thana danal poethayzi koewbu mabaygal kusumadhin sethahi bokadhzapul a mura mabaygoepa yadu palgamoeydthin setha mi yangukudul nanga thana Yoewdhayalgaw koey mabaygal thanamulpa mulemidhin. Kalanu senabi yangukudu kasa yadu palgadhin mura Yoewdhayalgiya. Soeyzi ngapa kurusipa kayib thanamun ngulayg kedha, Yesun niyaykazin nungu gamu purunu wardhadhin moeramoengu.

Yesu yakamaydhin nungu niyaykazipa

(Mareko 16.14-18; Luka 24.36-49; Yoewane 20.19-23)

¹⁶ Kalanu leben niyaykazil ladhudhin Galilayapa, thanamulpa kulay seysithamadhin thanamulpa garwoeydhamaypa. ¹⁷ Thana nanga nuyn imadhin dhuray thana koesar wakay thamamayil gasamoedhin. Thana koerawaygal kedha, in mina nuy lawnga midh; kasa kedha thana mura nuyn thawmadhin.

¹⁸ Nuy amadhan thamaydhin, thanamulpa kedha mulaydthin, 'In ngayapa poeybangu, mura kupayl daparaw, a matha kedha nubi apaw goewaw. ¹⁹ Ngitha bangal mura nubi apaw goewaw mabaygal ngurpamoeypu, ngithamun mab nanga mura wadhwadhgamuya a thana bangal ngaw niyaykazil aymoeypu. Ngitha bangal thanamuniya papthayso maypa a thana kalanu Awgadhaw buwaypa sakariya thayamoeyne. ²⁰ Ngitha kedha zageth oengaw; ngurpamoeypu bangal thana, ngaw ngurpan ngath ngitha midh zapun nanga ngurpamaydhin. Thana mura kedha ngurpay oengaypa. Ngitha bangal koeyma ngoenanu mayparuy kedha, ngay bangal ngithamuniya kalmel, kurusipa bangal nubi gugu ubidh thoeyayzimayngu kuth.'

Mareko

Yoewane Papthayso nuydh yabugud buth pathan Kerisolpa, Awgadhaw Kazi

(Luka 3.1-18; Yoewane 1.19-28)

¹ In nubi Minar Poelayzinga kedha zapa. Yadu poelgay ya, mabaygoepa in nubi kapu ya Yesu Kerison, na midh paru kuyk aymaydhin, Awgadhaw Thurkuyay Kaziw ya.

² Kay paypa kulay thonara Isaya Awgadhaw peropetha yadu palgadhin kedha, 'Awgadhaw yangukudu kedha,

"Ngath bangal ngaw yaday woeyay mabayg wayane, ngibiya kulay.

Nuydh bangal ngingu yabugud ngibepa kulay buth pathane.

³ Wara mabaygaw yangu wakay poegaypa muynu bupanu

mabaygoegi dhadhabuthanu.

Nuy kedha, 'Buthpathaw balbay tidaw

senabi ruwayl yabugud Kuykulmaypa mabapa.' " "

⁴ Senabi thonara Yoewane yakamaydhin bupanu, nuydh mabaygal papthayso mamayipu, a nuy kedha maw tharepu kedha, 'Adhapa ngithamun wati igililmay pawangu.

Adhapa garthil thayemiw a ngapa papthayso moeypa ngithamun wati pawapa mura gud woeyaypa.'

⁵ Kalanu thana Yoewdhayalgal Yoerusalemoengu a mura sethabi doegamu moegina goegathaw mabaygal Yoewanelpa lad-

hudhin koerngaypa. Thana wati wakasimoeyr a nuydh thana papatysu mamayidhin Yuridhaw Koesanu.

⁶ Nungu Yoewanen dhoemawak kamelaw gamu magadhwoengu ay-

mayzimayl, zagi mabaygaw rugal. Nungu dhadha gar gasamayza moegiridh goengaw, a nungu ay pukath a wam muynu bupanu.

⁷ Nuy Yoewane maw mer kedha, 'Senaw bangal nanga nga boey ngaybiya wigel, nuy ngaybiya koey adhapudhay, koey gimal.

Ngay matha ngoedhagidh lawnga nungu moegina zagethoepa aymaypa, matha kedha nungu azaz sanoepa

adhapa gud idhuypa. ⁸ Ngath nabi thonara ngitha matha ngukin papthayso mamayipa, nuydh bangal kay ngitha

mina papthayso mamayipu, a nungu papatays mina wardh. Nuydh bangal Maygi Mari ngithamuniya woenaypu.'

⁹ Senawbi thonara Yesu ngapa Galilayoengu, moegina goegath nel Nazareth, nuy Yuridhaw Koesapa miyaydhin, Yoewanelpa nubepa papthayso maypa.

¹⁰ Nuy nanga sizi

woerngu kadaypa uzaraydhin, Yoewane imadhin kedha, dapar gud pudhaydhin a sizi ngapa mulupa Maygi Marin uruy gamu ngoedha madhin a nubiya gimal aymay. ¹¹ Senabi thonara yangu wakay pagar daparngu kedha, 'Ina Ngaw Geth Mamal Kazi,* nuy ngayapa mina matha ngoedhagidh.'

*Yesun nuthadhin bupanu muynu
(Mathayu 4.1-11; Luka 4.1-13)*

¹² Senawbi thonara Maygi Marin nuyn Yesun yoelpadhin bupapa, mabaygoegi dhadha sakarpa. ¹³ Nuy meparu bupanu poti goeygilnga. Senawbi thonara Sathanan nuyn nuthadhin. Nuy meparu thoeydhayl uruya dhadhal kasa kay kedha angelan kalmel nubiya muynu ibupuydhaypu.

Yesu po mura thuraydhin nubepa pasiw puziw mabaygal

¹⁴ Yoewane matha maw tharepu Awgadhaw ya yadu poelgaypu, kalanu thana nuyn kunumay lagoenu thayadhin. Senabi kaliya Yesu nuydh nungu zageth kuyk ay-madhin, Awgadhaw kapu ya nuydh yadu palgadhin mura sethabi goegathiya, Galilaya. ¹⁵ Nuy kedha, 'Mina thonar nanga gasamoene, Awgadhaw Basalaya amadhan gasamay. Adhapa buwayl thayemiw ngithamun wati pawangu a gathil thayemiw, ina Awgadhaw igilil yangukudu mina yoepathamaw.'

¹⁶ Nuy nanga wara thonara Galilayaw Malungu boewadhiya walmay, nuydh ukasar wapiw gasamay mabayg imamoedhin, Simona a nungu tukuyap Andhoeru, palay pinggen wafil gasamar. ¹⁷ Yesu kedha mulaydhin palamulpa, 'Ayawal ngapa ngaybiya asimariw, ngipel bangal ngaw pingiw thoeyay mabayg kedha zagethoepa, ngipel bangal mabaygal garwoeydhamoeypu ngayapa.'

¹⁸ Wara yaginga palay kuniya wanadhin palamun zageth. Palay asimoemoedhin Yesuniya, nungu pasiw puziw mabayg aymoemoedhin. ¹⁹ Seyzi thanamun mab nuydh imoemoedhin wara ukasar kuyk kazi, Zemes a nungu tukuyap Yoewane. Palamun kalmel thathi Zebadi. Thanamun butanu balbay tidamar thanamun pingel. ²⁰ Yesu palay sizi thuremoedhin. Palay lak kedha wara yaginga kuniya wanadhin Zebadi palamun thathi a zagethaw mabaygal si butanu. Palay asimoedhin Yesuniya a aymoemoedhin nungu pasiw puziw mabayg.

*Yesu nuydh wati mariw malayzi mabayg dhoey nidhadhin
(Luka 4.31-37)*

* **1:11** Mamal Kazi poeyban: wara Zenesis 22.2 geth tidi.

21 Kalanu Yesu a nungu mura niyay kazil thana mangemidhin koey goegath nel Kapeniyam. Wara nanga sabadh Yesu thanamun yoewthiya muy yoewthaydhin a nuydh ngurpay kuyk aymoedhin thanamulpa. 22 Mabaygan nanga ngaya karngemidhin, thana mina koeyma madhu pamemidhin nungu ngurpay yangukudungu. Minguz kedha, nuy kasa nungu geth yangukuduya yadu umay, nuy ngoedhe mura gimal thanamun ngurpay mabaygiya.

23 Thana nanga si yoewthanu muynu memayir, thana-muniya mangaydhin muynu wati mariw malayzi mabayg. Nuy wal miyaydhin, kedha mulaydhin Yesulpa, 24 'Ngi ngapa mipa, ngoeymulpa mura idimoeypa a? Ngi Yesu Nazarethoelayg. Ngay koey ngulayg kedha ngi nga nanga, ngi Awgadhaw maygi Seysithamayzi Mabayg.' 25 Yesu yangukudu guythuyadhin wati maripa kedha, 'Yagi asir! Adhapa mer seyzi mabaygoengu.'

26 Kalanu wati marin nuyn mabayg mina wati za kasa thayadhin, nuy nanga woelay woelay adhapa miyaydhin mabaygoengu. 27 Mabaygal mura madhu pamemidhin a kidhakidhan kedha umamoeyr, 'Ina miyaw za? Ina miyaw kayn ngurpay kedha? In nubi mabayg mina koey bibiril kupay mabayg, nuy kasa ya muliz a wati marin nubepa karngemin.' 28 Na yadu palgadhin mina mura Galilayaw goegathiya.

*Yesu koeyma mabaygal dhoey nidhamoeydhin
(Mathayu 8.14-17; Luka 4.38-41)*

29 Thana thoyethu poegay koeliya, mina sobaginga ladhudhin Simonom, Andhoeruwom lagoepa. Zeme-saw, Yoewanew wara kalmel asimoedhin. 30 Thana nanga mangemidhin palamun lagoenu mabaygal Yesulpa mulemidhin kedha, nungu Simonan yoepkaz ira sumay kikir muynu uthuy lagoenu.

31 Wa, Yesu muy uthaydhin nabepa imaypa. Nuydh nanu geth gasamoedhin a gamu tharadhin nan. Balbayginga senabi thonara na balbayg asidhin sumayngu. Na kaday tharaydhin nanu zagethaya asidhin, aymaydhin mura zagethal thanamulpa.

32 Senawbi kutoepa nanga goeyga pudhaynu mabaygal mura Yesulpa agaydhin thanamun kikiril mabaygal a dhuray wati mariw malayzi mabaygal. 33 Mura sethabet goegathaw mabaygal, thana mina mura si parunu ngapa pamar Yesu mi lagoenu nanga mer. 34 Yesu sethabet kikiril mabaygal yayanob dhoey nidhamoeydhin a dhuray wati mari malayzi mabaygal lak kedha. A nuydh thana wati

maril yangu mulayle panidhadhin. Minguz kedha, thana ngulaygal kedha, nuy mina nga nanga.

*Yesu maw meparu mura Galilayaw goegathiya
(Luka 4.42-44)*

³⁵ Wara bathaynga nanga mina inuriya Yesu dan palayd-hin a uzaraydhin sizi lagoengu adhapa mabaygoegi dhadhar sakarpa, si nuy thoeythu poegay. ³⁶ Senawbi bathaynga nanga thana dan palemidhin Simona a nungu igalgal ladhudhin, Yesun lumadhin. ³⁷ Thana nanga nuyn imadhin, thana kedha mulemidhin, 'Mura mabaygan ngin lumaypa.'

³⁸ Kasa kay kedha Yesu kedha mulaydhin thanamulpa, 'Ngalpa kay ngaru wara goegathoepa memayipa itha muynu. Ngay kay ngaru lak kedha thanamulpa maw tharepa, ngay kedha zapa ngapa koepa.' ³⁹ Kalanu nuy mura senabi Galilayaw goegathiya gulgupaydhin yoewthiya maw siparu, a wati maril adhapa mamayipu mabaygoengu.

*Yesu nuydh goengaw kikirilayg dhoey nidhadhin
(Mathay 8.1-4; Luka 5.12-16)*

⁴⁰ Wara thonara nanga wati goengaw kikiril mabayg Yesuniya mangaydhin a parunu nubiya kulun pasaynoeyd-hin. Nuy yoewdhaydhin Yesuniya kedha, 'Ngay gar koeyma apapudhiz ngibiya. Ngibepa zagethoenginga kedha ngidh ngoena balbayg tidaypa. Ngidh gar ngoena ibupuydhaw.'

⁴¹ Yesu nanga nuyn imadhin, nungu mina koeyma koerkak badh miyaydhin. Nuydh nungu geth luwayadhin a mulaydhin nubepa kedha, 'Wa ngaw mina ubi kedha, ngath kay ngin balbayg poelaypa. Ngi balbayg asir kedha thonar, nginu kikiringu.'

⁴² Balbayginga, mina sobaginga wati kikir adhapa miyaydhin senawbi mabaygoengu. Nuy kalanu mina goengawlinga aymaydhin.

⁴³ Kalanu nuy senawbi mabaygoepa koey dharadh mulaydhin, a adhapa wayadhin nuyn kedha, ⁴⁴ 'Ngi ngayapa kurusipagi, nginu bangal poeypiyam. Wara mabaygoepa mulayg kedha ngath ngin balbayg tidanu. Balbayginga kedha, ngi uzar ngithamun misnarepa, nubepa ngibepa imaypa, a mina yoepathamaypa kedha, ngi balbayg asin. Sew kalanu kay ngi mer koey yoewthoepa aymaypa nginu eso, ina Mosen Sabi yawoedhayzinga nginu siba wanay za, uruy yoewdhepa mura mabaygoepa imaypa kedha ngi balbayginga.'

⁴⁵ Nuy mabayg uzaraydhin, nuy mura mulaydhin mabaygoepa kedha, Yesun adhapudhay zageth midh nanga. Nubiya kurusipa kasa mura mabaygal ngapa Yesulpa imaypa,

a nubepa Yesulpa matha ngoedhagidh lawnga goegath-oepa mabapa mabaygiya paruya. Mabaygaw garsar nuyn ngoedhe kabuya panidhar. Nuy matha mabaygoegi dhadhabuthoenu meparu a mabaygal ngapa nubepa imaypa kasa mura doegamoengu.

2

*Yesu nuydh dhag dhoey nidhadhin
(Mathayu 9.1-8; Luka 5.17-26)*

¹ Moenari goeygi koeliya Yesu kuniya tidaydhin Kapoen-amoepa. Ngulayg sobaginga gasaman kedha nuy mangiz lagoenu. ² Thana garwoeydhamoeydhin nungu lagoenu, mabayg koeygarsar, buthaginga muya uthaypa pasagudiya. Yesu nuy maw tharaydhin thanamulpa. ³ Dhadhal nanga po mabaygal mangemidhin, thana ngapa angadhin dhag kikirilayg, magawgig.

⁴ Mabayg koeygarsar, thana yan nuthemin Yesulpa gasamaypa. Thana kadaypa memayin thodhapa, arkath ayman lagaw thodhanu balbayginga Yesuniya gimal. Thana nuyn senabi kikirilayg arkathiya mulupa madhin, apal wakunu yoewthan.

⁵ Yesu na imadhin thanamun mina yoepathaman koeyza, nuy dhagoepa ya mulaydhin kikiril gamupa, 'Ngaw Kazi, nginu mura wati pawal gud woeyamoeyn.'

⁶ Dhuray sabiw ngurpay mabaygal thana sin nir. Thanamun wakay thoemamay muynu kedha, ⁷ 'Nuy midh paru kedha umepa, mogo pugan Awgadh! Matha Awgadhaw kupay kedha nuydh gud wayan wati pawa!'

⁸ Yesu senabi thonara nuy nungungu ngulayg asin thanamun wakay thoemamay midh nanga, nuy thanamulpa mulaydhin kedha, 'Ngitha minga senawbi wakay thoemamipa? ⁹ Ngitha koey ngulaygal kedha palbi ukasar zageth ngaru kalmel za, wara kedha ngay kikiril mabaygoepa muliz, "Nginu mura wati pawal gudwoeyamoeyn!" lawnga ngay na kedha muliz, "Kaday tari a kusumar nginu uthuy rugal a mab uzar lagoepa." ¹⁰ Ngath ngithamulpa kakal ayman kedha, Mabaygaw Kazi kupaylga ina apal gud woeyamoeyn mabaygaw wati pawal.' Kalanu nuy dhagoepa buwayl thayadhin a mulaydhin, ¹¹ 'Ngay ngibepa muliz kedha, kaday tari, nginu uthuy zapul kusumaw a lagoepa uzar!'

¹² Balbayginga senabi thonara, kikiril mabayg, kaday thariz, kusuman nungu uthuy rugal, uzariz lagoepa. Thana mura mina koeyma madhu pamemidhin, thanamun aka

koeyza. Thana Awgadh koeyma thawmadhin kedha, 'Ngoey kedha ngoedhal za kulay imayinga.'

Yesun Lebin thuran
(*Mathayu 9.9-13; Luka 5.27-32*)

¹³ Kalanu Yesu kuniya tidaydhin Galilayaw Malu buwad-hoepa. Koey garsar mabaygal nubiya kalmel. Nuydh kuykaymoedhin thanamulpa ngurpan. ¹⁴ Nungu maboenu woelmay nuydh iman bokadhzoengu garwoeydhamay mabayg nel Lebi, Alpiyasan kazi. Nuy muynu nungu zagethaw lagoenu. Yesu nubepa muliz, 'Asir ngaybiya.' Nuy matha koerar asin Yesulpa, wigel asin.

¹⁵ Wigel kay Yesu nuy nanga Lebin lagoenu muynu aydu purthay, kalmel nungu niyay kazil a dhuray koey garsar mabaygal si kalmel, bokadhzoengu garwoeydhamay mabaygal a adhapa imay mabaygal muynu. Thana nanga aydu purthay. ¹⁶ Dhuray Parasayalgal, a sabiw ngurpay mabaygal thana iman, Yesun aygudan kalmel sethabi pasipa imay mabaygal a bokadhzoengu garwoeydhamay mabaygal. Thana nungu niyay kazipa yapu poeybemidhin, 'Nuydh midh paru ay purthaypa kedha wati mabaygiya kalmel, a ngukiw wanimpa, bokadhzoengu garwoeydhamay mabaygal a pasipa imay mabaygal?'

¹⁷ Yesu karngemidhin thanamun Parasayalgaw ya; nuydh adhamintidan thanamulpa kedha, 'Mabayg nanga kikirigig, nuy doktapa ubin mayginga, mabayg nga kikirilayg, wa nuy ubin miziz. Ngay ngapa mayginga mina mabaygoepa thuraypa, ngay ngaru wati pawa mabaygoepa thanamulpa buwayl idimpa Awgadhoepa.'

Mabayg midh paru aygudagasin Awgadhoepa danal pathaypa

(*Mathayu 9.14-17; Luka 5.33-39*)

¹⁸ Wara thonara Yoewane Paphayson niyay kazil a mura Parasayalgal aygudag asimoeydhin Awgadhoepa apasin. War mabaygal ngapa Yesulpa yapu poeybaypa, 'Minguz kedha Yoewanen niyay kazil a Parasayalgal ngulayg aygudagasin, a nginu niyay kazil lawnga?'

¹⁹ Yesu thanamulpa kedha adhamintidan, 'Gethaw garwoeydhamay ay nanga, koey zageth mabayg aygudoenginga garwoeydhamayzi mabaygaw parunu. Nuy niyaypa yoelpayzi garkaz, nuy nanga sena kalmel mabaygan ngaru mura gasaman, aygudaginga lawnga. ²⁰ Wigel bangal koey thonar gasamoene a nuyin niyaypa yoelpayzi mabayg adhapa manin thanamulngu. Senabi thonara kay thana aygudoe-gasimoeyn.' ²¹ Nuydh lak wara ya matha ngoedhagidh aymoedhin thanamulpa, 'Ina kayn ngurpay ngithamulpa,

kayn za ngaru kayn za, a kulba za ngaru kulba za, matha kedha kulba sodhanu, ngidh ngaru kayn dhoemawak woeydhayginga. Kedha nanga nadh kayn dhoemawakun nan beregud palan lak yelgan, pakadaman.

²² 'A matha kedha umal ngukiw za uruy goengaw ay-mayzinga. Kulba goengaw ngaru piranga, mabaygoepa matha ngoedhagidh lawnga kayn umal nguki malan kulba goengawya; nadh mina koeyma arkath dhanaman, mura idiman umal nguki a uruy goengaw. Kapu za kedha ngidh ngaru kayn umal nguki kayn uruy goengawya malan.' Minguz kedha, kayn umal ngukiw sik ngaru koey bibirilnga, kulba goengawya.

*Yesu nuy matha kedha sabadhaw kuyk
(Mathayu 12.1-8; Luka 6.1-5)*

²³ Yesu nungu mab woelmay kunaw apaw lagiya sabadhoenu, a nungu niyay kazil kalmel. Thana niyay kazil kasa moenarimayl puy kunal tidamoeyn. ²⁴ Thana Parasayalgal nubepa Yesulpa kedha mulemin, 'Nagi, nginu niyay kazin pathidhan ngalpan sabi. Ina sabadh! Matha ngoedhagidh lawnga thana sabadhoenu zageth ayman!'

²⁵ Yesu kuniya mulaydhin thanamulpa kedha, 'Ngitha geth tidayginga, Maygi Thusinu muynu kedha, kay paypa kulay ngalpan buway apakuyk, Dhawitha nuydh lak kedha za aymoedhin. Wara thonara nuy a nungu mabaygal koey maytha aygi pagar; thana ngaru ay purthar. ²⁶ Nuy muy yoewthaydhin Awgadhaw lagiya a kusumoeydhin thanamulpa woenabal thoewa aydel sizi, kalanu purthadhin, matha koey yoewthaw niyay kaziw aydel, sethabi thoewa aydel wara mabaygoepa lawnga, sabilnga; Awgadhoepa poeybayzimayl. Senabi thonara Abiyatha koeyu misnari thanamuniya.'

²⁷ Yesu nuy kuth madhin kedha, 'Senaw sabadh Awgadhan aymoedhin mabaygaw igililmaypa ibupuydhaypa. Ngitha sabadhaw sabi koey puridharalnga aymayg, sena mabaygoepa mapu poeybaypa. ²⁸ Mabaygaw Kazi ngay Kuykulnga, ngath mura yawaypa zapul matha kedha senabi goeyga.'

3

Matha ngoedhagidh midh kikiril mabayg balbay tidan sabadh goeyginu

(Mathayu 12.9-14; Luka 6.6-11)

¹ Wara na Sabadh nanga Yesu a nungu kalmel niyay kazil thana ladhudhin yoewthoepa. Wara mabayg si mepa nungu geth muwayzinga. ² Wara Parasayalgan thana ngoelkay

ayman, matha nuyn Yesu danal pathar gegeyadhoepa kedha; na kay midh, nuydh zageth ayimpa sabadhoenu, dhoey nidhaypa senabi mabayg sabathoenu.

³ Wa, Yesu thanamulngu ngulayg. Nuy muwayzi mabaygoepa muliz kedha, 'Sew parunu kaday tari, mura mabaygoepa imaypa.' ⁴ Nuy Yesu mulaydhin thanamulpa kedha, 'Matha ngoedhagidh midh, sabadhoenu ayimpa mina za lawnga wati za kedha, igil palan mabayg lawnga mathaman?' Thana kasa yagi asimoeyn. ⁵ Nuy thanamulpa gegeyadh nagiz, nungu koerkak badh thanamulpa, thana koey ridha kuykul. Nuy kuniya buwayl thayiz mabaygoepa kedha, 'Nginu geth adhapa luwayar.' Wa, nuydh luwayadhin, na geth mina balbayg asin.

⁶ Thana Parasayalgal sizi ladhudhin uwan, Erodhan mabaygoepa, kaliya tharaydhin Yesun, 'Ngalpa bangal nuyn mathamoeyne.'

Koeygarsar mabaygal wagel asimoeyn Yesuniya

⁷ Yesu nuy adhapa uzaraydhin a Galilayaw Malupa. Kalmel nubiya koey goersar sew Galilayaw goegathaw mabaygal asimoeydhin. ⁸ Koeysigaw lagaw mabaygan na karngemidhin nuy midh na merparuy, thana mura ngapa nubepa ladhudhin Yoewdhayangu, Yoerusalemoengu, Idu-mayangu, a matha kedha Yuridhaw Koesaw wara doegam buwadhoengu, koeysigaw goegathoengu, a matha kedha Thayar a Saydon. ⁹⁻¹⁰ Nuydh koeygarsar mabaygal dhoey nidhamoeydhin kedha zoengu mabayg koeygarsar kalmel kikirilgal thana amadhan pathamar nubepa gethan nidhaypa. Nuy buthagasir, zagethoepa a nuy niyay kazipa muliz kedha, moegina gul nubepa buth pathan.

¹¹ Dhuray rimarim mabaygal wati mariw malayzimayl thana na midh thonar Yesun iman, thana wal tiduman kedha, 'Ngi Awgadhaw Kazi.'

¹² Nuy thanamulpa koey dharadh mulaydhin kedha, 'Maygi, wara mabaygoepa mulayg, ngay nga nanga.'

Yesun toewalob adhapa thamayzi mabaygal aposoelal, nungu yangu ngurpay mabaygal
(Mathayu 10.1-4; Luka 6.12-16)

¹³ Wara thonar Yesu uzaraydhin padaw kibupa, kalanu nuy nungu ubilgal mabaygal thuraydhin, a thana asimoeydhin nubiya. ¹⁴ Nuydh toewalob adhapa thamayidhin kupay poeybadhin aposoelal aymoeydhin, thanamulpa nubiya kalmel oesipa; bangal wara goeyginu thana wayaydhin adhapa, nungu zagethoepa oengaypa maw siparuy a ¹⁵ kupay

poeybadhin thanamulpa wati maripa adhapa woeyaypa rimarim mabaygoengu.

¹⁶ Itha thana toewalob aposolaw adhapa thamayzi mabaygaw nelay kedha, Simona. (Yesu nubepa wara nel poeybadhin Petheru.) ¹⁷ Zemes a nungu tukuyap Yoewane. Palay Zebadin kazi. (Nuydh thanamulpa kedha nel poeybadhin, Gigi Kazi. Thanamun yangukudu kedha bowanoerzi.) ¹⁸ A wara thanamun nelay itha kedha, Andhoeru, Pilip, Bartholemiw, Mathayu, a wara Zemes Alpiyasan kazi, a Thadiyus, a wara Simona. (Thana nuyn kedha thoeraypu koey buway mabayg.) ¹⁹ A wara Yudha nuy Keriyothoelayg, ngadh na Yesun kalanu guda aradhin.

*Yesun kupay midh a Sathanan kupay midh
(Mathayu 12.22-32; Luka 11.14-23; 12.10)*

²⁰ Yesu nuy lagoenu mangaydhin nanga mabaygan lak mina koey garsar garwoeydhamoeydhin. Thana buthag asimoeydhin sew lagaw mabaygal aypa aygudoepa. ²¹ Nungu buway mabaygan nanga kedha karngemidhin, nuydh za-ge-th kedha oengaypa, thana ladhudhin nubepa adhapa gethiya yoelpaypa lagoepa. Thanamun wakay thoemay kedha, 'In nuydh kuyk guythuyaypa.'

²² Dhuray sabiw ngurpay mabaygal ngaya nanga Yoerusalemoengu, thana lagoepa ladhudhin Yesulpa, a kedha mulemidhin, 'Sena nuy Sathanan mariw gethiya yoelpayzinga, matha kedha nuyn Bilzibaban gethiya yoelpan; nuydh kedha zoengu ngulayg wati mariw adhapa maythayle; nuydh senawbi kupay gasamoedhin thanamun wati pawa mopakuykoengu.'

²³ Kalanu Yesu thana thuraydhin a mulaydhin kedha, 'In kay ngath ngithamulpa adhamintidaypa; midh kay paru Sathana, Sathanan adhapa maypa mabaygoengu? ²⁴ Midh kay paru basalaya nanu geth dhadhiya mepa. Kedha nanga, senabi basalayapa kuykuthalnga kaday thoeraypa lawnga. ²⁵ Buway lak kedha, nanu geth kay nanga dhadhiya mepa, nabepa kuykuthalnga kaday tharepa lawnga.

²⁶ 'Sathanan nanga lak kedha ngoedhal za ayman nanga, nubepa lak kedha kuykuthalnga kaday tharepa lawnga. Ngitha nanga ngayapa kedha, ngay Sathanan mariw malayzinga, wa midh kay paru ngath Sathanan mari adhapa maypa mabaygoengu? Kedha nay na ngaru Sathanan kuth. ²⁷ Sathana ngoedhe koey bibiril mabayg, ngibepa kasa matha nungu loegiya muya uthuyapa lawnga. Nginu nanga koey magawl mabaygaw lagoengu zapa gasamoeypa ubi, ngidh ngaru kulay nuyn urukoemin yatharpa. Wigel kay ngidh nginu ubilnga ayman.

28 'Ngay ngithamulpa mina kay mina ya muliz kedha, ngitha bangal ngaru koey poeypiyam. Awgadhan ngulayg bangal mura wati pawal bangal gud woeyamoeyne matha kedha mabaygaw Awgadhoepa kuniya ngoelkay yangukudul, Awgadhan ngulayg adhapa gud woeyamoeyn. 29 Kasa kay kedha mabaygan ngaya nanga Maygi Maripa ngoelkay yangukuduya ya umamoeypa, thanamun senawbi gegeyadh bangal ngaru thanamuniya kuthaginga kuykuginga. Thanamun kedha gegeyadh ngaru gud woeyayinga.' 30 Nuy kedha zoenguz kedha mulaydhin thanamulpa kulay, minguz kedha thana kedha mulamoeydhin, nubiya muynu Sathanan mari.

Yesun mina gamu buway ngaya nanga

31 Senabi thonara nanga Yesun apu a tukuypal thana adhal mangemidhin, a ya madhin nubepa adhapa thuraypa, yapa yapupoeybaypa. 32 Nubepa na senabi yangukudu mar nanga, sinubi thonara mabayg nubiya mina koey goesar nuyn zug nanamipa. Thana nubepa kedha mulemidhin, 'Nginu apu a tukuypal thana si adhal ngin lumaypa.' 33 Nuy kedha mulaydhin thanamulpa kuniya, 'Mabaygal ngaya ngaw apu a tukuypal?'

34 Kalanu nuy mabaygiya mura gurguy nagaydhin nubiya ngaya nanga nir; nuy kedha, 'Ngaw apu a tukuypal itha! 35 Mabaygan ngaya nanga Awgadhaw ubilnga ayimpa, thana sethahi mabaygal, ngaw apu, ngaw babath, a ngaw tukuyap.'

4

Nagu mabayg

(Mathayu 13.1-9; Luka 8.4-8)

1 Yesu lak ngurpan ayman, Galilayaw Malu buwadhoenu pasinu. Mabayg mina koey garsar nubiya. Nuy gulay pathiz adhal woeray amadhan tawalpa, mura mabaygoepa nungu yoepa koerngaypa. Nuy apal gulay thanuriz a thana woerngu dhangoenu kaday sir.

2 Nuy thanamulpa maw tariz, ngurapiz koey garsar zapul ya matha ngoedhagidh aymoeyr. Nuy kedha, 3 'Karngemiw! Wara thonara nagu uthuy mabayg apaw lagoepa uzaraydhin kunaw kapupa uthuypa. 4 Nuydh nanga kunaw kapul mura idiman dhoeypa. Dhuray kapul yabugudanu pudhemin uruyl ngapa purthan.

5 'Dhuray kural boeradharoenu pudhemir, boeradhar kuthuka a thana kapul sobaginga malguy adhan, kuyk na kuthuka boeradhar. 6 Kalanu goeygin mathamoeydhin.

Minguz kedha, boeradhar kasa moegina; thanamulpa koesimoeypa matha ngoedhagidh lawnga, sipil mamu mulupa zilmayginga.

⁷ 'Dhuray kapul patal bupanu pudhemir. Thana na koesimir, bupan mathaman sethabi nagul, thana koewsagimayl.

⁸ 'Dhuray mina boeradhariya pudhemir. Thana malguy puydhar, a koesimoeyr, a koewsa puydhemir puy kunal, wara 30, wara 60, a wara 100.' ⁹ Yesu kuthanu nuy muliz kedha thanamulpa, 'Ngi nanga kawralnga, wa kurusipagi!'

Yesun adha min tidayzi yaday midh nanga

¹⁰ Yesu nanga nungu kusayg, dhuray mabaygal Yesun ya na gasaman nanga thana ngapa nubepa nungu toewalob niyay kaziya kalmel. Thana nubepa yapu poeybemin, nuydh lak sakar pudhan nungu adhamintidayzi ya.

¹¹ Yesu kuniya mulaydhin thanamulpa kedha, 'Ngithamulpa ya mura yadupalgadhin muy ya, Awgadhaw Basalaya midh nanga, kasa kay kedha mabaygal na ngaya adhal thana kasa gimal kurusipagemipa adhamintidayzi yoepa. ¹² Thana kedha zoenguz matha kedha Minar Poelayzinga midh nanga,

"Thana nagemipa kasa kay imayginga.

Thana kurusipagemipa kasa kay thana koerngayginga, tidayginga.

Thana nay mina gasaman Awgadhoepa buwayl thayamin, wa balbayginga, nuydh guythuyan mura thanamun gegeyadh." '

Yesu sakar pudhan senabi nagu gidha thanamulpa

¹³ Kalanu Yesu kedha mulaydhin thanamulpa, 'Ngitha toela thoeyayginga thabi sakariya thoeyayzi yaday? Kedha nanga ngitha imayginga ngitha midh paru wara sakariya yaday gasamoeyn? ¹⁴ Sew nagu mabayg, nungu thoeyayzi kapul thana matha kedha Awgadhaw yangukudul.

¹⁵ 'Dhuray mabaygal thana matha kedha kapul yabugudiya pudhemin. Thana na karngemin Awgadhaw ya, Sathana ngapa sobaginga adhapa manin, idiman thanamun igililmayngu.

¹⁶ 'A dhuray mabaygal thanamun igilaw sakar matha kedha kapul midh, kulaw boeradhanu pudhemin. Thana mina ngurpay na karngemin nanga, senawbi thonara thanamun ika dhiw koeyza, ¹⁷ kasa kay kedha thanamun mari igililnga gimiyaya muk, sipil mamu mulupa zilmayginga. Thana kasa thawpay thonarpa balbayginga. Midh thonara

nanga wati za dhadha mangiz lawnga koerawayg mabaygal mangemin, thana aka palimoeyn. Thana kasa akan zilmemin sobaginga geth wanemin Awgadhaw yangu.

¹⁸ 'Dhuray mabaygaw sakaral matha kedha kapul midh, patal bupanu pudhemin. Thana karngemin Awgadhaw ya, ¹⁹ kasa kay kedha thana koeyma ubin memayipa apaw goewaw igililmaypa. Thanamun wakay thoemamay thanamun gamu igililmay a nabi apaw goewaw sirisiril, a sethabi sirisiril matha kedha patal puy midh. Mura Awgadhaw mina ngurpay adhapa mizin thanamun mina igililmayngu. Thanamun sethabi mabaygaw igililnga aykapuginga.

²⁰ 'A wara mabaygal thanamun igilaw sakaral matha kedha kapul midh mina boeradhanu pudhemin. Thana karngemin a ayman senawbi mina ya, koesimiz a koewsa puydhiz. Wara igililmayl puydhamoeyn 30 koewsal a wara 60 a wara 100.'

Buya ngaru nagepa gimal
(Luka 8.16-18)

²¹ Yesu lak adhamintidayzi ngurpay ayman thanamulpa, mina igilaw sakar midh nanga, 'Koey zageth mabaygan thungi manin a besininu apal wardhan, lawnga uthuy lagoenu apal. Nuydh ngaru gimal wanan nanu siyay lagoenu. ²² Mi zapul kayib gumi ngaru bangal kakal mabaygaw parunu, a mi zapul woerdhayzimayl nanga ngaru bangal woerdhayginga. ²³ Ngi nanga kawralnga, wa karngemin.'

²⁴ Nuy thanamulpa mulaydhin kedha, 'Mamu karngemin, mina yoepa a ngidh ayman sethabi zapul sena nginu pawa midh wara mabaygoepa, wa, nginu Daparaw Thathi lak bangal gimal kabuthan senawbi pawa ngibepa. ²⁵ Poeypiyam kulay Awgadhoengu a kurusipagemiziu nungu yapa; ngadh nanga moegina gasaman, Awgadhan bangal nubepa poeybane koeyza. Ngadh nanga tidayginga, nungungu bangal adhapa mamayine, setha nungu mi moegina zapul.'

Yesun sakariya thoeyayzi ya, nagu koesimiz
(Mathayu 13.31-32,34; Luka 13.18-19)

²⁶ Yesu nuy matha umepu Awgadhaw Basalaya yadu poelgaypu, 'Awgadhaw Basalaya ngoedhe kedha nge, mabaygan kapul idiman mura nungu zagethaw boeradhoeriya. ²⁷ Kalanu nuy war zagethan meparu goeyga kubil koey garsar. Kasa midh kubil nungu uthuy, goeyga nuy gurguy ulaypu nungu ubilmaypa.

'Setha nungu uthuyzimayl kapul nanga kasa thanamun geth malguy puydhoedhin, a koesimoeydhin nubepa gumi.

28-29 Minguz kedha, na boeradhar waza kapu boeradhar, nagul balbayginga malguy palgidhin, kalanu kayn ay puydhaydhin, a burugam asidhin. Ay nanga giya asin ayboewdhaw thonar gasaman. Senaw ngadh nanga uthudhin, nuy bangal sobaginga uzaridhe, giya aypa adhapa poethaypa.'

³⁰ Kalanu Yesu nuy nubepa yapu poeybiz kedha, 'Ngalpa kay mi kuykul ina Awgadhaw Basalaya sakar pudhaypa; ngath kay mi sakariya thoeyayzi ya pudhamoeypa?'

³¹ Awgadhaw Basalaya na ngoedhe kedha nge mastadaw kapu midh nanga, na kuthuka wara kedha moegina kapuginga ngithamun nagu lagoenu. ³² Kasa kay kedha ngidh nan boeradharoenu uthun na koesimiz koezya, war nagul kuthukamayl. Nanu thamal koey zapul uruypa padoepa aymoeypa matha ngoedhagidh nanu iradhoepa, a thanamulpa lag aymoeypa.' ³³ Nuydh koey garsar zapul thanamulpa adhamintidaydhin a nuydh thana gabudhan ngurpamoeypu, thanamulngu koerawaygoengu.

³⁴ Nuydh wara thanamulpa mamu ngedh ngurpay aymayinga. Mura nungu ngurpayl thanamulpa mabaygoepa nanga, mura kakal ya matha ngoedhagidh aymoeyzimaya. Matha nuydh nungu niyay kazipa mina mura moegithap sakar madhin nungu ngurpay aykap midh nanga.

*Yesu gub a baw apa thayadhin
(Mathayu 8.23-27; Luka 8.22-25)*

³⁵⁻³⁶ Goeygiw kutapa nanga nuy nungu niyay kazipa kedha mulaydhin, 'Ngalpa thakaripa malu war doegam buwadhoepa.' Wa, nungu niyay kazil nubiya kalmel pathemidhin war doegam buwadhoepa butanu. Thanamuniya kalmel dhuray butal. Mabaygaw garsar kasa si kuniya wanaydhin.

³⁷ Thana nanga pungar, thanamuniya dhadhal gub mangaydhin, baw lugitharadhin butaw mina amadhan dudupay, woer kasa zapun muy thayar. ³⁸ Nuy Yesu senawbi thonar uthuy yoewir kunanu, guzinu kuyk woeydhayzinga mer. Thanamun aka mina koezya; thana nuyn walman, kedha mulemin nubepa, 'Ngurpay Mabayg, kame! Kame! Ngidh midh wakay thoemamipa, in ngalpan amadhan dudupay?'

³⁹ Nuy nanga dan palaydhin nuy gubapa kedha mulaydhin, 'Mulupa pudi, ngi mingu puridha asinu?' a malupa nuy kedha mulaydhin, 'Thuma asir.' Sew kalanu mina koey idi pudhaydhin ngalagaw gub baw apasidhin.

⁴⁰ Kalanu nuy nungu niyay kazipa buwayl thayiz, kedha muliz, 'Ngitha mingu akan memayipa. Ngitha matha mina yapa thoemayinga ngayapa?' ⁴¹ Thanamun aka mina koey

zapul, thana kedha kidhakidhan, 'In midh paru mabayg, gub a malu nubepa karngeminu?'

5

*Yesu nuydh wati mariw malayzinga balbay tidan
(Mathay 8.28-34; Luka 8.26-39)*

¹ Thana Galilayaw Maluya bal pagadhin wara doegam buwadhoepa. Thana gasamoedhin Geroesinaw goegathoepa. ² Yesu nanga pagan butangu nubiya mangiz mabayg, wati mariw malayzinga. Nuy ngapa moeram gudoengu.

³⁻⁴ Nungu niyay lag sakaynu muynu, moeram gudoenu. Nuy koey thabukiriw mabayg kasa kay kedha mabaygan koey zageth nuyn yatharan. Matha kedha malil urikam matha ngoedhagidh lawnga nuydh lak papudhamoeyn, ngarangu a gethangu. Mabaygoepa matha ngoedhagidh lawnga nubepa kunumaypa. ⁵ Goeyga kubil koey garsar nuy kasa gurguy ulaypa moeram gudiya a padiya; ar pugepa, a nuy nungu geth gamu kulan papathamipa. ⁶ Koey sigapa nuydh Yesun imadhin, wa nuy zilmaydhin a kulun pasayniz nubiya parunu.

⁷ Nuy koey gimiyaw wal miyaydhin, 'Yesu Awgadhaw Kazi, nuy Awgadh koey gimal, ngi mi ubilmaypa ngapa ngayapa? Awgadhaw parunu ngidh kay ngayapa kuth thoerayg!' ⁸ Wagel kay senabi garkaz wal miyaydhin, Yesu kulay kedha mulaydhin, 'Wati mari ngi adhapa senabi mabaygoengu.'

⁹ Kalanu Yesu yapu poeybiz nubepa, 'Nginu nel nga?'

Nuy mabayg kedha nubepa muliz, 'Ngaw nel koeygarsar kuyk koeygarsar wati maril in gamunu muynu.' ¹⁰ Nuy koeyma thonaralnga Yesulpa yoewdhaydhin kedha, 'Maygi adhapa woeyayg wati maril thabi boeradharoengu.'

¹¹ Koeygarsar buruman amadhan padaw berowiya ay purthaypu. ¹² Thana wati maril Yesulpa mulemidhin, 'Ngoey kedha burumpa woeyay, ngoey kay setha muy aremipa burumoenu.'

¹³ Wa, nuy kudu madhin a thana wati maril dhana-maydhin mabaygoengu a burumiya uthemidhin. Sena burumaw woelak, thana mura padiya mulupa zilmemidhin, a dudupamoeydhin malunu adhal. Senabi burumaw garsar 2000 mura. ¹⁴ Thana burumaw danal poethay mabaygal zilmemidhin yangukudu madhin mudhaw lagoepa a matha kedha mura moegina mudhaw loegiya. Mabaygal imaypa ubin memayidhin, na za miza nanga aymaydhin.

¹⁵ A thana nanga Yesulpa, thana imadhin nuyn mabayg wati marin ngan na siparuy kulay. Thana nuyn dhoe-mawakulayg imadhin, a nuydh mina wakay thoemamay

kuniya gasamadhin. Thana nanga iman thanamun aka koeyza. ¹⁶ Thana ngaya na imadhin Yesun zageth, thana umamoeyr mabaygoepa kedha, zapul midh nanga aymoeydhin wati mariw moelayzi mabaygoepa, a matha kedha burumal midh na dhanamay.

¹⁷ Mabaygal Yesulpa mulemidhin kedha, thana bangal wanane senabi koey boeradhar. ¹⁸ Yesu nuy butanu pathaydhin, nuy kulay nga nanga wati, mariw malayzinga ngapa Yesulpa a yoewdhaydhin kedha, 'Ngay kay ngibiya oesipa.'

¹⁹ Kasa kay kedha Yesu nuyn wadhadhin kedha, 'Lawnga, ngi kuniya tidi nginu lagoepa a nginu mabaygoepa, a thana yadu thuremoeyr kedha, kuykulmay mi mina za ngibepa ayman, a mina koerkak badhal pawa.'

²⁰ Wa, nuydh mabaygan Yesun wanan, nuy uzaraydhin 10 mudhaw lagoepa, senabi doegam nel Dekapolis. Nuydh thana mura yadu thuraydhin kedha, Yesu nubepa mi matha ngoedhagidh aymadhin. Mura setha ngaya nanga karngegin, thana mina madhu pamemidhin.

*Yesu dhoey nidhadhin yoepkaz kikirilayg
(Mathayu 9.18-26; Luka 8.40-56)*

²¹⁻²² Yesu a nungu niyay kazil, thana nanga kuniya tidemidhin wadhoegam buwadhoengu, mabaygan mina mura garwaydhamoeydhin nubepa. Nuy ka matha woerngu buwadhoenu mer, wara thanamun yoewthaw kuyku mabayg nel Zayroes ngapa sin nubiya parunu kulun pasayniz, ²³ a mina koeyma yoewdhiz kedha, 'Ngaw yoepkaz kaziw gar amadhan um, ngi gar aya ngaybiya asir. Ngidh gar kay kasa nanga geth wanaypa nabiya, nanungu umangu?'

²⁴ Kalanu Yesu nubiya asidhin, senawbi mabaygaw garsar lak nubiya wagel asimoeydhin, dhuray mamu zug nanamoeyr Yesuniya. ²⁵ Senabi thonara thanamuniya wara yoepkaz puzir. Na senabi yoepkaz moelpalan ipi yapaydhin 12 wathoepa, goeyga kubil koeygarsar. ²⁶ Nadh mura doktal imaypa nuthaydhin, a thana mura yaynanob nuthemidhin dhoey nidhaypa nabepa, kasa kay kedha nanu kikir kasa lak mapu oesipu a bokadhza mura guythuyadhin.

²⁷ Senabi thonar nadh karngegin Yesun adhapudhay dhoey nidhay zageth, na kedha zoengu wagel asidhin Yesuniya. Mabaygiya dhadhiya nadh Yesun koey sodh gethan gasamoedhin. ²⁸ Nadh nabiya kedha wakay thamayidhin, 'Ngath kay na nungu koey sodh gethan gasampa, ngay kay mura balbaygoesipa ngoezu nabi kikiringu.'
²⁹ Nadh na mi thonara gamu tharadhin Yesun sodh, senabi

kikir nanu wath pathadhin, senabi thonara, nadh nanu gamunu muynu gasamoedhin kedha, na balbayg asidhin.

³⁰ Senabi thonara Yesu ngulayg asidhin kedha, nungungu woenab a poerapar adhapa miyaydhin; nuy kuniya tharaydhin a mabaygoepa yapu poeybaydhin kedha, 'Ngaw sodh, ngadh gethan gamu tharanu?' ³¹ Thana nungu Yesun niyay kazil nubepa kedha, 'Ngidh imayginga, ngibepa kakal kedha, in mabayg mina koey garsar zug nanamipa, ngi mipa yapu poeybepa kedha, ngin ngadh gamu tharanu?'

³² Kasa kay kedha Yesu ngaru nagay, imaypa kedha mabaygan ngadh nungu sodh gamu tharanu. ³³ Na yoepkaz na nanunguz ngulayg nanu gamunu kikir muwasidhin. Na matha uzaraydhin Yesulpa apa pudhaydhin nubiya parunu, nanu gamu gar lupar akan. Na mina mura soleginga yadu palgadhin zapul midh paru nanga. ³⁴ Kalanu Yesu mulaydhin nabepa kedha, 'Ngaw kazi uzar, woenab ngibiya kalmel; ngin kedha zoenguz mina dhoey nidhan, kuyk nginu mina yoepathaman.'

³⁵ Nuy nanga yadu umay Zayroesan zapa woeyay mabaygal ngabunadhin nungu lagoengu kedha yadaygal, 'Nginu yoepkaz kazin muwasinu; ngidh nuyn Ngurpay Mabayg yoelpayg nginu lagoepa, ngidh nungu thonar guythuyayg.' ³⁶ Yesu nanga thanamun yangu wakay gasamoedhin, nuy kedha mulaydhin yoewthaw kuyku mabaygoepa, 'Akan maygi, thanamulpa koerngayg, lak akag kasa mina yoepathamar.' ³⁷ Nuydh senabi mabaygaw garsar mura wadhaydhin, nuydh yoelpamoeydhin nubiya kalmel matha Petheru, Zemes, a nungu tukuyap Yoewane.

³⁸ Thana nanga amadhan aymoeydhin yoewthaw kuyku mabaygaw lagoepa nanga, Yesu imadhin kedha mabaygan may mar a thana mina koey gimiyaya may mar. ³⁹ Nuy nanga muy yoewthaydhin nuy kedha mulaydhin thanamulpa, 'Ngitha mingi mina koey gimiyaya may maypa, ina moegina kaz um mayginga, na kasa uthuy yuwipa.' ⁴⁰ Thana kasa giw mar nubepa. Kalanu nuydh thana sizi lagoengu mura adhapa wayaydhin muyngu. Nubiya si matha apu thathi a nungu pasi puziw mabaygal; thana muya uthemidhin na moegina yoepkaz ngalaga nanga yuwir.

⁴¹ Nuy nanu gethanu nidhaydhin a thanamudh kedha mulaydhin nabepa, 'Talitha kum.' (Aykap muynu kedha, 'Moegina yoepkaz, kaday tari, ngay ngibepa kedha muliz.')

⁴² Na moegina yoepkaz mina senabi thonara kaday tharaydhin, a mab uzaraydhin; na matha toewalob wathaylayg. Thana sethabi thonara mina koeyma madhu pamemidhin.

⁴³ Nuy thanamulpa mina koey ridha ya woedhan aymoeydhin, si muynu kedha, 'Wara bangal kobegadh mabaygoepa mulayg, ngath miza nanga aymoenu.' Nuy thanamulpa wara kedha mulaydhin, 'Ngitha nan aydu poeybaw.'

6

Yesulpa apasiginga nungu goegathaw mabaygal
(*Mathayu 13.53-58; Luka 4.16-30*)

¹ Senabi ngurpay kalanu Yesu nuydh senabi lag wanadhin, nungu mina geth lagoepa kuniya uzaraydhin kalmel nungu niyay kazil. ² Sabadhoenu nuydh nungu ngurpay kuyk aymoedhin thanamun yoewthanu muynu. Koeyma mabaygan ngaya nanga karngemidhin, thana mina koeyma madhu pamemidhin kedha, 'Ey, nuydh ngalagaz sethabet ngurpay zapul gasamoeydhin; nubepa koey ngulayg ngalagaz? Nuy midh paru ngulayg adhapudhay zagethoengu aymoeyle mabaygaw buth poethayle?' ³ Nuy kasa kamda, koey ngurpay mabayg lawnga, nuy miyay Mariyana kazi, a nungu tukuypal Zemes a Yoewsepa, Yudha, a Simiyon. A nungu babthal itha muynu.' Kedha zoenguz thana nubepa koerngayl kawra mayginga, a apasiginga.

⁴ Yesu kedha thanamulpa, 'Mura lagiya nanga peropethoepa koerngayl kawra aympa, a apasimoeypa, matha nungu goegathoenu koerngayginga mina koeyza, a matha kedha nungu geth lagoenu, nungu kulkaw mabaygiya.'

⁵ Nubepa matha ngoedhagidh lawnga koey zagethoepa aymoeypa, kasa gegeyadh, nuydh matha moenarimayl kikiril mabaygal balbay tidadhin a dhoeynidhamoeydhin.

⁶ Nuy mina koeyma madhu pamaydhin nuydh nanga imadhin kedha mabaygan mina yapathamayginga nubepa. Thanamuniya thimedh mayginga.

Yesu wayaydhin nungu toewalob niyay kazil
(*Mathayu 10.5-15; Luka 9.1-6*)

Kasa kay kedha nuydh Yesu ngurpay matha ayimpu goegath goegathiya. ⁷ Wara goeyginu nanga Yesu ngapa thuraydhin nungu niyay kazil. Kalanu nuydh wayaydhin thana ukasar ukasar mura yayanob goegathoepa. Nuydh thanamulpa kupay madhin thanamulpa mabaygoepa wati maripa adhapa maypa. ⁸ Nuydh yawoedhan aymoedhin thanamulpa kedha, 'Wara zapul bangal maygi ngithamuniya kalmel maboenu, matha boegi kedha. Kunaw susu lawnga, a rugaw yana lawnga, a bokadhza maygi ngithamuniya kalmel. ⁹ Ngitha bangal matha azaz ngaral kusumoene, a setha ngithamuniya mi rugal nanga soeyzipa; matha

kedha, wara lak rugal maygi.' ¹⁰ Nuy lak mulaydhin thana-mulpa kedha, 'Ngitha na mi lagiya muya idiman nanga, matha sew bangal kurusipa ngitha sizi wara goegathoepa ladhun.

¹¹ 'Ngitha nanga mi goegathan ayawal mayginga a koerngayginga nanga ngithamulpa, ngitha wara goegathoepa ladhun sizi. Ngitha buthu lupemin sanoengu; thana nanga iman, wa thana ngulayg asin kedha, thanamun koerngayginga koeyza thana ngoedhe inuraw mabaygal nge.'

¹² Kalanu thana ladhudhin ukasar ukasar yaynanob maw siparu goegath, goegathiya kedha, 'Adhapa buwayl thayemiw ngithamun wati pawangu, garthil thayemiw Awgadhoepa.' ¹³ A thana wati maril adhapa mamayir mabaygoengu, a kikiril mabaygiya thana wakasun pini-moeypu, kalanu kuyku nidhamoeydhin thana thanamun kikiringu.

*Yoewane Papthayson kuthaw ya
(Mathayu 14.1-12; Luka 9.7-9)*

¹⁴ Thanamun Yoewdhayalgaw kuyku mabayg Erodh nuydh Yesun mura zagethaw yaday karngemidhin, kuyk Yesun ya mura goegathiya zoelmaydhin. Dhuray mabaygal sethabi thonara kedha, 'Nuy Yoewane Papthayso umangu kaday tharayngu! Nubiya kedha zoenguz senabi woenab mepa adhapudhay koey zagethoepa aymoeypa.'

¹⁵ Wara kedha umamoeyrngu, 'Nuy peropeth Elayza!' a dhuray kedha, 'Nuy peropetha, setha kulay mi peropethal nanga kulay.' ¹⁶ Erodh nanga midh thonara karngemidhin nanga senawbi ya, nuy kedha mulaydhin, 'Senaw nuy Yoewane Papthayso! Ngath nungu kuyk adhapa pathadhin kulay, kasa kay kedha nuy midh paru lak igiliinga!'

¹⁷ Wagel kay mura thabi zapul, Erodh nuydh kulay Yoewane Papthayson kunumay lagoepa gasamoedhin, kuyk nuydh nungu tukuypaw ipi nubepa ipi madhin. Nanu nel Erodhias. Na kulay Erodhan tukuypaw ipi, Pili-pan ipi. ¹⁸ Yoewane nuy mura thonara kedha umepu Erodhalpa, 'Sena matha ngoedhagidh lawnga ngi niyaypa yoelapiz nginu tukuypaw ipiya.' ¹⁹ Nanu Erodhiasana ubi Yoewanelpa uma mathamoeypa, kasa kay kedha nabepa kedha aymoeypa koey zageth. ²⁰ Minguz kedha, nanu alay Erodh nuy akan kedha wati zoengu aymoeyle. Nuy ngulayg kedha, Yoewane mina kapu akasizi mabayg, nuydh nuynd kedha zoenguz giyaw woengan umangu. Erodh nuynd ngulayg kasa kobegadh thonara thuran Yoewanen nubepa kurusipoegaypa. Erodhan kasa midh wakay thoemamay koey garsar aymoeypa, nungu kasa ngaru ubi Yoewanelpa.

²¹ Nadh Erodhiyas kurusipa aymoedhin nanu wati ubilnga zageth. Erodhan kazi mayzi goeyga nanga nuydh mina koey tha aymoedhin mura gabmenaw kuyku mabaygoepa, koewbu kuyku mabaygoepa, a matha kedha mura Galilayaw koey mabaygal. ²² Nanu Erodhiyasana yoepkaz kazin mina kapu girel aymoedhin mura mabaygiya parunu senabi thangu lagoenu. Erodh a nungu thurayzi mabaygal thanamulpa mina matha ngoedhagidh, koey dhiwalnga nanu sagul. Nuy kuyku mabayg nabepa kedha mulaydhin, 'Nginu mizoepa ubi, ngath kay ngibepa maypa.'

²³ Nuydh nabepa koeygarsar zapul pa ngoedhalmayl poeybaypa mamayir kedha, 'In ngay Awgadhaw parunu ngibepa mina koey mina yadu umepa, ngath kay ngibepa ngaru maypa, kasa kay moegina mura ngaw niyay lagaw mina zoengu.' ²⁴ Kalanu na adhapadhadhin a nanu apupa yapu poeybaydhin kedha, 'Ngay kay mi zapa mulipa?' Na apu kedha mulaydhin, 'Yoewane Papthayson kuyk kedha thonara, adhapa pathayzinga.'

²⁵ Na yoepkaz kuniya Erodhalpa a kedha mulaydhin, 'Ngoezu ubi kedha ngidh ngayapa kedha thonara mar Yoewane Papthayson kuyk beseninu kay muynu aral.' ²⁶ Nuydh na Erodh gasaman nanga nuydh mina koerkak badh gasamoedhin, kasa kay kedha nubepa ubig oesipa lawnga, kuyk nuy nabepa mulaydhin mura mabaygaw parunu, nuy mi mina koey ya mulaydhin nanga.

²⁷ Nuydh nungu gamu puziw mabayg wayadhin Yoewanen kuykupa ngapa maypa. Nuy nungu gamu puziw mabayg uzaraydhin kunumay lagoepa, Yoewanen kuyk pathadhin. ²⁸ Kalanu nuydh nan beseninu muynu aradhin, a nabepa yoepkazipa madhin. Kalanu nadh nanu apupa madhin. ²⁹ Nungu nanga Yoewanen gamu puziw mabaygan karngemidhin nanga, Yoewanen kuykupoethay ya, thana ladhudhin a nungu gamu madhin. Kalanu thana moerama thayadhin. Kuyk mura nubi sirisir, Erodhan aka mina koeyza nuydh na senabi kasa ya karngemidhin kedha, Yoewane Papatayso lak kaday tharaydhin umangu. ³⁰ Yesun niyay kazin nanga zageth muwasidhin thana kuniya tidemidhin nubepa yadu thuraypa thana zapul midh paru nanga aymoeyr, a ngurpay thanamun.

³¹ Senabi thonara mabayg mina koey garsar, Yesu a nungu niyay kazil thanamulpa kasa aygudoepa gegeyadh. Yesu kedha mulaydhin thanamulpa, 'Ayawal, ngapa ngaybiya asimoey, ngalpa mabaygoegi dhadhasakarpa ladhuypa ngoenapudhaypa, matha ngalpa.' ³² Kalanu thana thana-

mun butanu mamayidhin mabaygoegi dhadhasoekarpa ngoenapudhaypa.

³³ Kasa kay kedha mabaygan thana imaydhin a kulay thayamidhin ngaran gimiya, woelay woelay wamayir mura goegathoengu. ³⁴ Thana na mangemidhin nanga Yesu kadaypa pagadhin a imadhin mabaygaw garsar; nungu koerkak badh miyaydhin thanamulpa, minguz kedha thana gar ngoedhe mamuy danal poethay mabaygoevinga. Sina nuydh matha ngurpay kuykayman mura zapun ngur-pamoeyr thana.

³⁵ Goeysa na pawpa aymiz nanga, nungu niyay kazil ngapa nubepa a kedha mulemin, 'In goeyga mina pawpa, ina amadhan goegathoevinga, ina zaginga thanamulpa aypa gasamoeypa. ³⁶ Ngidh thana wayi amadhan apawlagaw sawalagoepa a amadhan goegathoepa lak kay thana ayde barpudhamoeypa thanamulpa aygudoepa.'

³⁷ Nuy kuniya thanamulpa kedha mulaydhin, 'Lawnga, ngitha thanamulpa ayde mamayi aygudapa.'

Thana kedha nubepa Yesulpa, 'Nginu ubi midh kedha, ngalpa kasa koeyma bokadhza sagul poelaypa, ngoey kay ngalagaz kedha koey bokadhza gasampa ten tawsan dolal sikedh, puy kunoepa barpudaypa thanamulpa aygudoepa?'

³⁸ Kalanu Yesu thanamulpa yapu poeybiz kedha, 'Ngithamuniya midh mura sey puy kusnaw susul. Ladhu imaypa.'

Thana na imiz thana nubepa kedha mulemin, 'Itha matha payb kunaw susul a ukasar wapi.'

³⁹ Yesu kedha muliz nungu niyay kazipa, 'Apa niyaypa mamayi setha mabaygal, kedha thana yaynanab, kapu maludh gamul bupiya gimiya niyaypa.' ⁴⁰ Thana gar thana-mun kuwaya nithaman, wara kuwaynu pipti mabaygal, a wara kuwaynu andred mabaygal.

⁴¹ Kalanu Yesu sethabi payb kunaw susul kusuman a ukasar wapi. Nuy kalanu daparpa kadaypa nagaydhin a Awgadhoepa eso poeybaydhin. Nuydh kunaw susul kope tidamoeyn a nungu niyay kazipa kusuman thanamulpa mabaygoepa poeybaypa. A nuydh lak ukasar wapi kedha mamaman mura mabaygoepa. ⁴² Thana mura balbayvinga maytha yoeruynga, senabi ay purthadhin, na kulay kasa moegina, ⁴³ kasa kay kedha ay muynu koey garsar, Awgadhan senabi moegina ay kedha madhin, thana niyay kazin thadha wanayzimayn toewalob mura liday aymoeydhin ayngu kunaw susul a wapi. ⁴⁴ Senabi moegina aydu poeybadhin nanga mabaygaw garsar mina koeyza, garkazil mura payb tawsan.

*Yesun mab woerab gimiya
(Mathayu 14.22-33; Yoewane 6.16-21)*

⁴⁵ Sew kalanu nanga nuydh nungu niyay kazil sobaginga wayaydhin butanu. Thana nubiya kulay war doegam buwadhoepa, goegath nel Bethsayda. Nuy mabaygoepa mura mulaydhin senabi thonara kedha, 'Ladhu.' Wa, thana mura ladhudhin kalanu.

⁴⁶ Mabaygaw yawal woeyay kalanu Yesu nuy padoepa kadaypa uzaraydhin, thoeythupoegaypa. ⁴⁷ Inur nanga toedimoeydhin, thanamun niyayziw ngulaynga, but matha malu dhadhiya pungar. Senabi thonara nuy Yesu matha gimanoeka, nungu kusayg lumadhoenu.

⁴⁸ Nuydh imadhin kedha, nungu niyay kaziw sirisir thana mina koey gubiya paypa thapar but. Goeyga pudhaynu nanga nuy thanamulpa pagan woerab gimiya mab woelmay. Nuy nanga yabay thoeyaydh miyaydhin nanga ⁴⁹⁻⁵⁰ thana nuyn imadhin nuy woerab gimiya woelmay. Thanamun wakay thoemamoeypa kedha, 'A! Mari senaw boey!' Thana ar pugemidhin, thanamun akal mina koey zapul, thana nanga nuyn imadhin. Yesu balbayginga thanamulpa mulaydhin kedha, 'Ngitha akag, in ngay.'

⁵¹ Kalanu nuy thanamuniya kalmel pathaydhin butanu. Sinubi thonara abere gub muwasidhin. Nungu niyay kazil mina koeyma madhu pamemidhin, muynu thana kedha memayiyir, 'In midh paru mabayg.' ⁵² Thana nungu kulay goeygiw zagethal pudhamayginga matha kedha payb tawsan mabaygal nanga aydu poeybaydhin. Thana sew aykap gasamayginga.

Yesu kikiril mabaygal dhoey nidhaydhin goegath nel Genesareth

⁵³ Kalanu thana wara doegam buwadhoepa thardhadhin, goegath nel Genesareth. Thana na si mangaydhin thana but kunaw urun aymaydhin, ⁵⁴ thana na kadaypa tadir nanga, sew goegathaw mabaygan nuyn ngurpadhin kedha, 'A, in Yesu.' ⁵⁵ Kalanu thana mura gurguy zilmemidhin yadu thuraypa kidhakidhan. Mura na goegathiya ya zilmaydhin nanga, thana mura thonara ngapa garwoeydhamoeypu nubepa kikiril mabaygal doey nidhaypa mamayidhin. Thana angemidhin uthuy lagoenu.

⁵⁶ Yesun mab ngalagiya thana kikiril mabaygal sepa thonarpa agay, nuy mi goegathiya woelmay a mi apaw lagiya woelmay, mabaygaw garsar ngalaga nanga, thanamun goegathiya dhadhiya thana sepa thonarpa mina agay. Thana nubepa siyara apa pudhemir a yoewdhemir kedha, 'Thana gar kay, nginu kasa kay nanga dhoemawak gamu

thoeraypa? Thana kay gar mura balbayg asimoeypa.' Setha ngaya nanga mura kikirilgal nanga thana nungu dhoe-mawak nanga gamu tharal gethan, thana matha gethiya balbayg asimoeyr, mura thanamun kikiringu yayanob.

7

Wara ngurpay thanamun Yoewdhaylgaw thathiw thathingu ngapa

(Mathayu 15.1-9)

¹ Wara thonara dhuray yoewthaw koey mabaygal, Parasayalgal a sabiw ngurpay mabaygal ngapa Yesulpa ladhudhin. Thana wara koey mudhaw lagoengu, Yoerusalemoengu. ² Thana imadhin kedha dhuray nungu niyay kazil getha garwalgayginga ay purthay thonara kedha lawnga kedha Parasayalgaw kulba pawa midh nanga gethoepa garwalgaypa.

³ Parasayalgal a mura Yoewdhayalgal thanamulpa kasa matha aygudoepa lawnga getha garwalgayginga, thana kay ngaru kulay gethal garwalgemipa thanamun thathiw thathiw ngurpan midh nanga parunguz ngapa. ⁴ Thana na nanga ayde gasamoeyn, ayngu sakariya lagoengu thana ngaru kulay garwalgane, kasa matha purthayginga, a matha kedha koey garsar dhuray thanamun igililmay pawal thana gasamoeydhin thanamun thathiw thathingu; panikinaw a abuwasadidhaw, a komal ngukiw zapul.

⁵ Kalanu thana Parasayalgal a sabiw ngurpay mabaygal Yesulpa yapupoeybemidhin kedha, 'Nginu niyay kazil mingi ngoeymudh kulay igililmaydh zageth mabaginga, thana kasa getha garwalgayginga aygudoepa?'

⁶ Yesu kuniya kedha mulaydhin thanamulpa, 'Ngitha kasa mamuy goengawl gimiy a oengemipu. Senabi kulba peropeth Isaya, nuydh ngitha yadu mayparuy, nungu Minar Poelayzinga kedha,

"Sethabi mabaygal ngoena thawmanin thanamun gudan, kasa kay kedha ngoenakap koeysigal.

⁷ Thanamun thawmay wara mina aykapuginga, thana kasa gub sagul poelaypa thawmaythu, a thanamun mina ngurpay kasa koew apa goewaw mabagaw aymayzimayl, Awgadhaw aymayzimayl lawnga."

⁸ 'Wa, ngitha kasa mabaygaw aymayzimayl kulay thayamoeydhin, a Awgadhaw aymayzimayl sabil kay ngitha mayginga.' ⁹ Nuy matha umay kedha thanamulpa,

'Ngithamulpa kedha, ngitha mina koey ngulaygal Awgad-haw sabi midh nanga, kasa kay kedha ngitha Awgad-haw sabi pasinu wanan a ngithamun geth aymayzi sabiw yangukudul kay gima thoeridhoemoeypa, a yakaman mabay-goepa. ¹⁰ Awgad-haw wara sabi Moselpa maynguzinga kedha, "Ngidh nginu apu thathipa ngaru apa pudhepa, ngidh nginu apu lawnga nginu thathi mulamoeyn nanga, sabiw mabaygan ngin bangal umapa wayane."

¹¹ 'Mina pawa kedha, mabayg sike kapu rugalayg, nuydh ngaru nungu apu thathi sib wanampa, kasa kay kedha ngithamun geth pawa mina wardh; ngitha ngulaygal ngoelkay ya woedhay ayimpa Awgadhoepa kedha, "Ngath wagel bangal mura itha thabi rugal Awgadhoepa mamayine."* ¹² A kalanu ngitha ngulayg nuyn senawbi mabayg lawnga manin nungu apu thathipa zangu ay-moeyle, kuyk nuydh ayman ina korbaniw yangukudu kedha, "Itha maygi rugal, Awgadhoepa adhapa thamayzimayl." ¹³ Ngitha kedha zoengu Awgad-haw sabi adhapa idimoeypa a ngithamun thathiw thathiw aymayzi sabi kay ngitha ayimpa; ngitha mura thonara kedha memayirngu.'

Dhuray zapul ngulayg mabayg kusikus palan

¹⁴ Kalanu Yesu mura mabaygal lak nubepa thuraydhin a kedha mulaydhin thanamulpa, 'Kurusipagemiw ngayapa a gasamaw kaykedh, ¹⁵ Wara gegeyadhoenginga mabaygaw gudiya adhaz za muya uthiz nubepa kusikus poelaypa; kasa kay kedha setha nanga mi zapul nanga mabaygoengu adhapyudhepa ngulayg nuyn kusikus palan, matha kedha nungu ngoenakap wakay thoemamayl, a yangukudul a zagethal.'†

¹⁷ Kalanu nuy sizi uzaraydhin a lagiya muya uthaydhin; nuydh mabaygal si adhal wanaydhin. Lagoenu muynu nanga nungu niyay kazil nubepa yapu poeybemidhin kedha, senabi adhamintiday yangukudu nungu. ¹⁸ Yesu kedha mulaydhin thanamulpa, 'Ngitha mipa matha ti-dayginga, matha kedha mura mabaygal midh? Mabaygaw gudiya nanga mi zapul muya uthemipa adhaz nuyn mabayg kusikus poelayginga; ¹⁹ minguz kedha, thana nungu ngoenakap muynu gasamoeyginga, thana kasa maythanu muynu lak sizi adhapa mamayin nungu gamungu.' Yesu na kedha mulaydhin nuydh imaypa yakamar kedha, mura aydel mabaygoepa balbayginga aygudoepa.

* 7:11 Nubi pawa nanga thanamudh kedha, korban. † 7:15 Dhuray kulkubaw Minar Poelayzimayl, thana wara basalmayl kedha 16. Ngitha ngaya kawralmayl, wa koerngayl kawra mariw, a mamu gasamaw.

²⁰ Nuy matha umay, 'Mabaygoengu nanga gudiya ya adhapadhan nanga ngulayg nuyn kusikus palan. ²¹ Minguz kedha, mabaygaw ngoenakapoengu mura wati wakay thamamayl, ngoewakaziw kawaku wati pawa, za puru, a mabaygaw mathamay, ²² wara alay ipiw wati pawa, kunubur, wara mabaygaw mina zapa ubin mepa, ngoelkay yangukudul, nginu geth wati wakay thamamayl, uwanmay, a kaliya thoeray, a gamu dhub yoewrui, a matha kedha wakay thoemamaygi za aymay.

²³ 'Wa, itha mura thabi zapul mabaygoengu muyngu adhapuydhepa, wa thana ngulayg mabayg nubi zapun kusikus palan.'

Wara goegathaw yoepkaz nanu mina yoepathaman koeyza

²⁴ Kalanu Yesu nungu niyay kazi kaday tharaydhin, a wanaydhin senabi lag. Thana miyaydhin Tayaraw, Saydonaw mabaygaw boeradharoepa. Thana kasa gumi muy uthaydhin lagoepa ngoenapudhaypa, kasa kay kedha mabaygal ngaru ngulayg gasaman.

²⁵ Wara yoepkaz ngoenu nanga yoepkaz kazi wati mariw malayzinga, nadh ya gasaman, a mina senabi thonar na ngapa Yesulpa a apa pudhaydhin nungu siyara. ²⁶ Na senabi yoepkaz, Isoereylaw mabayg lawnga, na Goerikaw yoepkaz, a nanu geth lag Siriya Ponesianu. Na kasa koeyma yoewdhaydhin Yesulpa kedha, nuydh kay senabi wati mari adhapa woeyaypa nanu kazingu. ²⁷ Nuy nabepa mulaydhin, ya matha ngoedhagidh aymoedhin kedha, 'Mamu kulay ay poeyban moegina kazipa, matha ngoedhagidh lawnga ngath thanamun ay apa thayan thoebudh umaypa.'

²⁸ Wa, senabi Goerikaw yoepkaz nadh mina sobaginga gasaman, nungu aykap muynu miyay. Na kuniya mulaydhin Yesulpa, 'Wa, ngi mina yadu umepa, kasa kay kedha, thoebudh umay ngulayg purthan moegina kaziw ayngu burul biregoengu mulupa pudhayzimayl.'

²⁹ Yesu kuniya mulaydhin nabepa kedha, 'Nginu ya mina matha ngoedhagidh, kuyk nginu senabi ya, nginu yoepkaz kazi ngaru balbayginga; senabi wati marin nuydh muwasin, adhapadhan nanungu. Ngi matha uzar nginu lagoepa kuniya.'

³⁰ Wa, na miyaydhin. Nadh nanga lag gasamoedhin, nadh kedha imadhin, moegina kaz balbayginga yoewipa nanu uthuy lagoenu, wati marin nuydh kasa wanadhin nan.

Yesu muwamay a dhugi mabayg dhoeynidhadhin

³¹ Wa, Yesu a nungu niyay kazil kalanu sizi Tayaroengu, miyaydhin Sidonaw yabuya Galilayaw Malu buwadhoepa; wara goegathaw nel Dekapolis sipa amadhan nabiyaya muynu ten goegathal. ³² Thana malu buwadhoenu ngabunadhin nanga, thana mabaygan nubepa madhin nuy muwamay a nuy dhugi. Thana yoewdhemidhin Yesuniya nubepa dhoey nidhaypa.

³³ Yesu nuyn thanamulngu moegina pasipa yoelpadhin mabaygoengu, a nungu gethaw dhimur kawra goganu wanemoedhin a nuy mosal adhaydhin nungu dhimuriya, kalanu yagi mabaygaw noeythay wanadhin. ³⁴ Kalanu nuy kadaypa nagaydhin daparpa a kuniya poeybaydhin a kedha mulaydhin senawbi mabaygoepa thanamudh kedha, 'Epatha!' (Muynu aykap kedha, 'Gud pudhar!')

³⁵ Mina senabi thonara muwamay nungu kawra gud pudhaydhin, nuydh karngemidhin mabaygaw ya a nuy yangukuduya ya mulaydhin mina thepadhanga ³⁶ Yesu thanamulpa kedha mulaydhin, 'Wara bangal mabaygoepa mulayg.' Kasa kay kedha thana ngaru sethabet ya umamoeyr. Kalanu Yesu lak wadharngu thana kasa kay kedha senabi ya mina mura zilmaydhin.

³⁷ Mabaygaw mina koeyma maril zizimoeydhin a madhu pamemidhin kedha, 'Nuydh kasa mura zapul mina balbayginga aymoeypa. Imaw nuydh muwamay kawral dhoey nidhamoeypa a matha kedha dhugi dhoey nidhepa.'

8

*Yesu nuydh aydu poeybaydhin 4,000 mabaygal
(Mathayu 15.32-39)*

¹ Soeyzi pawpa thawpaynga lak koeygarsar mabaygal ngapa Yesulpa. Kalanu thana aypa thawpay asimoeyn. Yesu nuydh nungu niyay kazil thurimoeydhin a thanamulpa kedha mulaydhin, ² 'Ngaw kasa koerkak badh mizin mura thabi mabaygoepa. Thana matha ngaybiya puzimoeypu thoeri goeygipa, a thana mina aygudagasin. ³ Ngaw ubiginga kedha thana kasa kuniya wayamoeyn maytha aygimayl, thanamulngu bibirigoesile maboenu dhadhal.'

⁴ Thana niyay kazil kedha, 'Ina mina mabaygoegi lag, ngalpa ngalagaz ay gasampa kedha koeygarsar mabaygoepa?' ⁵ Yesu yapupoeybaydhin kedha, 'Ngithamuniya midh mura kunaw susul?' Thana kuniya mulemidhin, 'Matha seben.'

⁶ Kalanu nuy mura mabaygoepa mulaydhin kedha, 'Ngitha sew apa thayaw boeradharoenu.' Kalanu Yesu kusumadhin sethabet kunaw susul, kalanu eso poeybaydhin.

Nuydh kunaw susul kope tidamoeyn a nungu niyay kazipa kusuman a thanamulpa mabaygoepa poeybaypa.

⁷ Thanamuniya lak moenarimayl wapil, Yesu lak thana yoewdhamoeydhin, wagem niyay kazipa mamayidhin, thanamulpa poeybaypa. ⁸ Mabaygan mura purthadhin, a balbayg asidhin, 4,000 mabaygal mura. ⁹ Kalanu thana niyay kazil wanayzi aydel garpathamoeydhin seben lidhay mura guda poelamal. Nuydh Yesu thana wayaydhin mabaygal. ¹⁰ Kalanu nuy butanu pathaydhin kalmel niyay kazil nungu. Thana memayidhin wara goegathaw lag nel Dalmanutha.

*Yoewthaw koey mabaygal Parasayalgal adhapudhay za-
geth lumaypa Yesuniya*

(Mathayu 16.1-4)

¹¹ Wara thonara dhuray koey mabaygal, Parasayalgal ngapa Yesulpa ya pathukamoeypa. Thanamun ubi kedha thana nuyn karum palan, nuthay ayimpa nubepa. Thana nubepa kedha, 'Ngidh ngoeymulpa nginu poerapar yakamar, imaypa kedha ngi Awgadhaw purkapa balbayginga?' ¹² Yesu ridh koewba asidhin thanamulngu kedha, 'Minguz kayibaw mabaygal mura thonara adhapudhay zageth purkaw imaypa umamoeypa? Lawnga ngay ngithamulpa kedha, kedha ngoedhal za ngithamulpa purkaw imaypa lawnga!'

¹³ Kalanu nuydh waniz thana, nuy lak butoepa kuniya tidiz, a thardhan wara doegam buwadhoepa, senabi maluya.

*Ngitha koey poeypiyam Parasayalgaw gamu dhuba
yoewruyle a matha kedha kuyku mabayg Erodh*

(Mathayu 16.5-12)

¹⁴ Thana niyay kazin matha ngoedhagidh thoewaw ayde mayginga, matha urapun thana madhin thanamuniya kalmel butoepa. ¹⁵ Yesu nanga thanamulpa mulaydhin kedha, 'Ngitha koey poeypiyam bangal thanamun Parasayalgaw gamu dhuba yoewruyle, a thanamun kuyk Erodh.'

¹⁶ Thana niyay kazil thana thanamulngu umamoeyr kedha, 'Nuy kedha zoengu bredaw ya muliz, ngalpa bred mayginga.' ¹⁷⁻¹⁸ Yesulpa kakal kedha thana mi ya na umamoeypa. Nuy thanamulpa kedha mulaydhin, 'Ngitha midh paru bredaw ya umamoeypa, "Ngalpa bredoegigal." Ngithamuniya ngulayg mayginga, ruwamayginga, thigil koey sobalmayl. Ngitha purkalgal, midh paru imayginga; ngitha kawralgal, midh paru koerngayginga? Ngitha wakay

thayemin a? ¹⁹ Ngath nanga mamayidhin a pathidhemoe ydhin payb kunaw susul, payb thawsan mabaygoepa, midh wanayzi burul ngapa liday wangamoeydhin, guda palampa?' Thana nubepa modhabiya kedha mulemidhin, 'Toewalob lidhay.'

²⁰ A nuy lak yapu poeybaydhin thanamulpa kedha, 'Ngath nanga pathidhemoe ydhin seben thoewa ayde, po thawsan mabaygoepa, wanayzi lidhay midh, moegina buru guda poelamal, thadha wanayzimayl, ngitha midh mamayidhin?' Thana kedha, 'Seben.' ²¹ Yesu lak mulaydhin thanamulpa, 'A ngitha midh, matha imayinga a tidayginga?'

Yesun nuydh maygum dhoeynidhadhin

²² Thana ngapa wara goegathoepa Bethsayda, wara mabaygal nubepa madhin maygum, a Yesulpa yoewdhadhin lak nuy nidhiz nubiya. ²³ Yesu nuydh nuyn maygum gethiya yoelpadhin mudhaw lagoengu adhapa; kalanu nungu purkanu mos woeydhadhin, kalanu Yesu geth gimal wanadhin a yapu poeybadhin nuyn, 'Ngidh zapul imiz a?'

²⁴ Nuy maygum kadaypa nagiz a kedha muliz, 'Wa, ngay nagiz kasa moegina imiz, mabaygal ngoedhe puyl nge toedipa.' ²⁵ Yesu lak geth wanan maygumaw purkanu. Nuydh mayguman koeyma nuthadhin noegaypa senabi thonara nuydh mina kuniya gasaman nungu purkaw zuru; nuydh iman mura zapul koey pudumayl. ²⁶ Yesu nuyn kuniya wayan lagoepa, a kedha muliz, 'Ngi goegathoepa kay mabayg.'

*Petheru ya mulaydhin kedha, 'Ngi mina Keriso'
(Mathayu 16.13-20; Luka 9.18-21)*

²⁷ Kalanu Yesu a nungu mura niyay kazil memayidhin wara goegathoepa nel Sizariya Pilipiya. Dhadhal nuy thanamulpa yapu poeybaydhin kedha, 'Ngayapa mulemiw, mabaygal midh umamoeyrngu kedha, ngay nga?'

²⁸ Thana nubepa kedha mulemidhin, 'Mabaygal kedha, ngi umangu lak igililnga. Wara mabaygal kedha, ngi Yoewane Paphayso, a wara kedha, ngi Elayza, a wara kedha ngi wara kulkubaw peropetha.'

²⁹ Nuy lak yapu poeybaydhin nungu niyay kazipa kedha, 'Ngithamun wakay thoemamay midh, ngay nga?'

Petheru kuniya nubepa kedha mulaydhin, 'Ngi mina Keriso, ngapa Woeyayzi Mabayg.'* ³⁰ Kalanu nuydh thana koey dharadh gud wadhamoe ydhin mabaygoepa mulayle kedha nuy nga nanga.

* 8:29 Thanamun yangukudu kedha, Mesiya.

*Yesu nuy mulaydhin nungu kikir a nungu um
(Mathayu 16.21-28; Luka 9.22-27)*

³¹ Kalanu Yesu kuyk aymoedhin ngurpan nungu niyay kazipa kedha, 'Mabaygaw Kazin bangal ngaru gegeyadh gasamoene mura zoengu a thana yoewthaw kuyku mabaygal bangal ngoena adhapa yawaypu. A matha kedha kuyku misnarel a sabiw ngurpay mabaygal, thana bangal ngoena uma mathamoene. Thoeri goeygi koeliya ngay bangal kaday tharedhe igilpa.' ³² Wa, Yesu na mura kakal aymoedhin nungu kuthaw thonara. Petheru nuyn moegina adhapa yoelpadhin sizi kalanu mulaydhin kedha, 'Kuykulnga, kedha gar maygi, ngibepa umapa lawnga.'

³³ Kasa kay kedha nuy nanga Yesu kuniya nagaydhin nungu niyay kazipa. Nuy Petherulpa kedha mulaydhin, 'Ngaybiya kaliya thayay, ngi ngoedhe Sathana, ngidh Awgadhaw doegamuya zapul aymayinga, ngi kasa mabaygaw ubil zapul aymoeypa.' ³⁴ Nuydh kalanu mura mabaygal thuraydhin a nungu niyay kazil, kedha mulaydhin thanamulpa mura, 'Mabayg nga nanga nungu ubi nuydh ngaybiya asin, wa yakanuriz nungu ubilnga a ngaybiya asir ngaw mab ngalagiya nanga. Ngitha bangal imane koey mangal puy, sathawro ngaw thabaynu. Kedha midh mura ngaybiya asin, ngidh ngaru nginu sathawro manin mura goeygiya, ngath midh nanga.'

³⁵ 'Setha ngaya nanga thanamun ubi kedha thana thanamun igililnga danal poethaypa, thana kasa guythuyamoeyne bangal thanamun igililnga. Ngadh nanga nungu igililnga kasa guythuyan kuyk nungu danal poethay ngayapa, nuy kedha mabaygan ngaru gasamoene bangal nungu igililnga. ³⁶ Matha ngoedhagidh midh, mabaygan sike mura nabi apaw goewaw kapu rugal gasamoeyne, kasa kay kedha nuydh nungu mina igililnga guythuyaypa. Lawnga sena gegeyadh. ³⁷ Zaginga wara nubepa maypa nungu mina igililnga kuniya gasamoeypa.'

³⁸ 'Nga nanga aziran mepa ngawngu a ngaw yangukudungu, wa Mabaygaw Kazi ngaru senawbi mabaygoungungu aziran bangal memayine, ngaw kuniya mangay nanga wagem. Koey poeraparal thonara, ngaw koey poerapar a matha kedha Ngaw Thathingu poerapar, a nungu maygi angelal kalmel.'

9

*Yesu wara gamu aymaydhin sey padoenu
(Mathayu 17.1-13; Luka 9.28-36)*

¹ Yesu matha umepu thanamulpa kedha, 'Yakanurayg, dhuray mabaygal itha, thanamulpa umapa lawnga, kurusipa thana Awgadhaw Basalaya thanamun purkan imane, a nanu mina bibir.' ² Siks goeygiw koeliya nanga Yesu nungu gamu puziw mabaygal yoelpamoeydhin Petheru, Zemes, a Yoewane. Thana yoelpaydhin kadaypa koey padoepa. Thana si thanamun kusaygal. Thana nanga Yesulpa nagemir thana imadhin Yesun gamu sakariya thoeyay wara ngadh asidhin. ³ Nungu gamu rugal lak kedha goerab gamul koethilmayl aymoeydhin, wara mabaygan kedha gamupa dhoemawak garwalgayginga nubi apa goewanu.

⁴ Thana niyay kazil mura imadhin kedha, wara ukasar mabayg Yesuniya ya soegul siyamar, Mose a Elayza. ⁵ Senawbi thonara Petheru Yesulpa kedha mulaydhin, 'Ngi waza ngoeymun Ngurpay Mabayg. Itha mina balbayginga ngalpa itha, ngoey sike ngithamulpa yaynanob thoeri iradh lagal aymoeypa, ngibepa, Moselpa, a Elayzalpa.' ⁶ Wa, nungu Petheru a ukasar nungu igalayg thanamun aka mina koeyza, nuy koerawayg kedha nuy kay mi yangukuduya balbayginga ya mulepa.

⁷ Kalanu koey iradh al ziya thanamuniya gimal pudhaydhin. Sizi ziyangu thana yangu wakay gasamadhin kedha, 'In ngaw geth mina mamal garkaz kazi, kurusipagemiw nubepa.' ⁸ Ziyaw kalanu nanga thana nagemidhin sobaginga imadhin matha Yesun, wara mabaygoevinga pasinu.

⁹ Thana na padia mulupa tadir nanga Yesu mina koeyma mulaydhin thanamulpa kedha, 'Wara bangal mabaygoepa mina sogum mulayg, ngitha miza nanga iman, kurusipa bangal Mabaygaw Kazi umangu kaday tharedhe.' ¹⁰ Thana nubepa karnagemidhin, kasa kay kedha thana matha thanamuniya muynu nungu yangukudu pudhamoeyr kedha, 'Ina na "umangu kaday tharay yangukudu" aykap muynu miyay?' ¹¹ Thana Yesulpa yapu poeybemidhin kedha, 'Kuykulnga, ngoey imadhin gimal padoenu Elayza ngibiya kalmel. Thana sabiw ngurpay mabaygal midh paru kedha ngurpan aymarngu, Elayza bangal ngapa kuniya tidhedhe, nungu kalanu Awgadhaw Woeyayzi Mabayg kakal yakamiz mabaygoepa?'

¹² Yesu kuniya mulaydhin thanamulpa, 'Wa mina, senabi kulba peropeth Elayza, nuy ngaru ngapa kulay, mura zapul balbayginga lak ayman. Kedha nanga, Maygi Thusin midh paru ngalpan ngurpan kedha, "Mabaygaw Kazi ngaru kikir koeyma gasaman ngalpalpa, a mabaygan nuyn adhathoeyaypu." ¹³ Ngay ngithamulpa kedha muliz, Elayza

muwasidhin nuy kuniya tidaydhin ngapa, a thana matha kedha nubepa gegeyadh danal pathadhin nuyn. Thana thanamun ubinu zapul matha aymoeypu, matha kedha mina poelayzinga midh nanga.'

Moegina garkaz wati mariw malayzinga Yesu dhoey nidhadhin

(Mathayu 17.14-21; Luka 9.37-43)

¹⁴ Yesu a nungu thoeri niyay kazil nanga mangemidhin nungu wara niyay kaziya, mabayg mina koeygarsar thanamuniya. Dhuray sabiw ngurpay mabaygal ya pathowkamoeyr niyay kaziya. ¹⁵ Thana nanga mabaygan Yesun iman thana madhu pamemin, a tari zilmemin nubepa, a ayawal manin nuyn.

¹⁶ Yesu yapu poeybaydhin nungu niyay kazipa kedha, 'Ngitha miyaw ya pathridhamoeypa thanamuniya?'

¹⁷ Urapun mabayg sizi mabaygaw miyayngu kuniya muliz, 'Ngurpay Mabayg, ngath ngaw kazi ngapa manu ngibepa, kuyk nubiya muynu wati mari a nuy dhugi. ¹⁸ Midh thonara nanga wati marin nuyn gasaman, nuyn mulupa thayan boeradharoepa, a nubiya sik adhapadhan gudiya, a dhang tikitik nudheman, a nungu mura gamu puridhar asin. Ngay ngingu niyay kazipa mulaydhin wati maripa adhapa moeypa, kasa kay kedha thana yan.'

¹⁹ Yesu kuniya mulaydhin, 'Ngitha nubi maykuyk, ngitha mina wara pawalgal, ngithamun mina yoepathaman gegeyadh, ngay in mi kuykuthalnga kalmel. Ngaw gamu koewba asin ngithamulngu, mariw kay sena moegina garkaz ngapa ngayapa!'

²⁰ Wa, thana nuyn ngapa madhin Yesulpa. Sobaginga wati marin Yesun iman, nuydh gegeyadh manin moegina garkaz, boeradharoepa mulupa thayan a boeradhariya paw tharipa sik gudanu. ²¹ Yesu yapu poeybaydhin senabi moegina kaziw thathipa, 'Mi kuykuthalnga nuy kedha?'

Nuy thathi kuniya mulaydhin kedha, 'Mapethoengu kuyk aymoedhin. ²² Koey garsar thonaralnga wati marin nuthayngu nubepa uma mathamoeypa, muypa thoyaypa, a wara thonara woerpa thoyaypa nubepa uma mathamoeypa. Ngidh gar koerkak badh gasaman ngalbelpa a ibupuydhaypa. Ngi nanga ngulayg, ngidh gar aymar.'

²³ Wa, Yesu kuniya mulaydhin, 'Ngi mipa kedha ngayapa, "Ngi nanga ngulayg", ngidh koersar wakay thoemamipa, lawnga midh? Wara zagethoenginga, ngidh nanga mina yoepathaman, na za sobaginga aymiz.'

²⁴ Moegina kaziw thathi nuy gar koeyma muliz, 'Ngaw mina yoepathaman mepa, kasa kay kedha moegina,

ngidh gar ngoena ridh palan a koesimar ngaw mina yoepathaman?’

²⁵ Yesu imadhin kedha, palay moegina buthag asimoeyn zagethoepa, mabaygan amadhan palamulpa. Nuy kedha mulaydhin wati maripa, ‘Ngi wati mari dhugidh a muwamay, ngay ngibepa muliz, ngi adhapa soeyzi moegina garkazingu. Lak bangal nubepa kuniya tidayg!’

²⁶ Wati mari ar pugiz, a kasa thayan nuyn garkaz mina gegeyadh, nungu gamu mura puridhar asin, a nuy mari adhapadhadhin nungungu. Kalanu moegina kaziw gamu koeyma sin thayadhin, ngoedhe uma gamu nge. Thana mura mabaygal kedha, ‘Senaw nuy umanga.’ ²⁷ Kasa kay kedha Yesu nubiya gethanu nidhaydhin a ibu puydhadhin nuyn a kaday tharadhin. Kalanu moegina garkaz balbayginga taraydhin.

²⁸ Wa, Yesu muy yoewthaydhin lagiya, a kalmel nungu niyay kazil. Thana muynu nubepa kedha yapu poeybemidhin, ‘Midh paru ngoey wati mari adhapa mayginga, ngoey koeyma nuthemidhin?’

²⁹ Yesu kuniya mulaydhin thanamulpa kedha, ‘Matha thoeythu poegay balbayginga kedha wati maripa adhapa maypa, wara za lawnga.’

*Yesu lak mulaydhin nungu kuthaw ya
(Mathayu 17.22-23; Luka 9.43-45)*

³⁰ Yesu a nungu niyay kazil kalanu thana sizi ladhudhin Galilayaw yabuya, kasa kay kedha thana koey yabuya lawnga, Yesun ubiginga mabaygoepa ngulayg oesipa kedha nuy ngalaga nanga. ³¹ Kedha zoenguz kedha, sena waza nungu ngurpay thonar nungu niyay kazipa kedha, ‘Mabaygaw Kazi bangal wati mabaygoepa manine, thana bangal nuyn uma mathamoene. Kasa kay kedha thoeri goeyga koeliya nuy bangal kaday tharedhe igililmaypa.’ ³² Thana tidayginga, gasamayginga nungu ngurpay aykap a thana aka gasamar nubepa kuniya yapu poeybaypa.

Mabayg nga mina koey gimal

³³ Thana nanga Kapeniyamoenu mangemidhin, thana kalanu muya uthemidhin lagiya. Si muynu Yesu yapu poeybaydhin nungu niyay kazipa kedha, ‘Ngitha mi moegithap ya umamoeydha ngalpa nanga ngapa tadidha?’ ³⁴ Kasa kay kedha thana nubepa kuniya ya mulayginga; minguz kedha thana ya pathowkamoeyr yabugudoenu dhadhal kedha, ‘Ngalpalngu nga lak mina koey gimal.’

³⁵ Yesu thana thuraydhin nungu toewalob niyay kazil, a kedha mulaydhin thanamulpa, ‘Ngithamulngu nga nanga

kulay thoeyaypa ubin mepa, nuy ngaru mura mabay-giya wagel, a kasa mabaygoepa nuy ngaru ibupuydhay mabayg.’³⁶ Kalanu nuydh moegina kaz madhin a thana-muniya parunu kaday tharaydhin. Kalanu Yesu nuyn gamupa gasamoedhin a kedha mulaydhin thanamulpa,³⁷ ‘Mabaygan ngadh nanga ngaw nel tharan moegina kazipa ayawal maypa, nuydh matha kedha ngoena ayawal manin, a muynu nanga matha ngoena lawnga ayawal manin, nuydh urapun mayn ayawal manin ngoena ngadh nanga ngapa wayadhin.’

Nga nanga ngalpalpa wati igalayg lawnga nanga nuy ngaru ngalpan mabayg

³⁸ Yoewane kalanu Yesulpa kedha muliz, ‘Ngurpay Mabayg, ngoey mabayg imanu, nuydh nginu nel thoeraypu wati maripa adhapa maypa mabaygoengu, a ngoey kay nuyn lawnga manu, minguz kedha nuy ngalpan thamu mabayg lawnga, ngalpaniya puziginga.’

³⁹ Kasa kay kedha Yesu kedha mulaydhin thanamulpa, ‘Ngitha nuyn lawnga maygi. Mi mabaygan nanga ngaw nel tharan adhapudhay zagethoepa aymoeypa, nubepa koey zageth ngayapa adhiya thoeraypa lak sizi.’⁴⁰ Mabayg nanga nga ngalpalpa wati igalayg lawnga nanga nuy ngaru ngalpan mabayg.

⁴¹ ‘Ngay ngithamulpa mina ya mulepa, mabaygan ngadh nanga ngibepa woeniw nguki poeyban, kuyk ngi Kerison mabayg, nuydh bangal ngaru nungu modhabiya gasamoene, kuyk nuydh ngaw nel kadaypa manin ngaw ubilnga ayman ngaw mabaygoepa.’⁴² Wara ina kedha, ngadh nanga moegina kazi adhapa ruwaman ngawngu, a mathaman nungu moegina kaziw mina yoepathaman, nubepa senawbi mabaygoepa balbayginga nay, koey kula muduloenu yatharan kalanu nuyn malupa thayan. Nungu mabaygaw kuth ngaru gegeyadh.⁴³ Nginu gethan nanga wati pawa ayman, ngidh nan sobaginga adhapa manin ngoedhe kedha ngidh nginu geth midh nanga adhapa pathan. Ngibepa matha ngoedhagidh midh kedha, nginu mura gamu senawbi koey muypa thayan, lawnga midh ngidh guythuyan urapun thugal nginu gamungu a ngi gethagi mabayg muya uthiz mina igililmaynu a? Senabi muy ngaru woesimoeyginga.*⁴⁵ Nginu ngar lak kedha wati

* **9:43** Dhuray kulkubaw Minar Poelayzimayl, thana wara basalmayl kedha 44, 46. Senaw ngalaga nanga wati za kuper umaginga koey garsar a koey muy ngalaga nanga woessimayginga siyaypa. Senaw ngalaga nanga wati za kuper umaginga koeygarsar, a koey muy ngalaga nanga woessimayginga siyaypa.

pawal boeradharoenu tariz nanga, ngidh nan sobaginga adhapa manin ngoedhe kedha ngidh nginu ngar midh nanga adhapa pathan. Ngibepa matha ngoedhagidh kedha, ngi kasa muwayzinga muya uthiz mina igililmaynu, nginu ukasar ngaroepa mamu muypa thoeyaypa lawnga.

⁴⁷ 'A matha kedha nginu purkaw noegaypa nanga ngin wati wakay thoemamaypa manin, sobaginga adhapa nagiz ngoedhe kedha ngidh midh nan dan nalban nginu purka. Matha ngoedhagidh kedha ngi urapun purkalnga mina igililmaynu muya uthiz, nginu ukasar purkapa mamu koey muypa thoeyaypa lawnga. ⁴⁸ Senaw ngalaga nanga wati za kuper umaginga koey garsar a koey muy ngalaga nanga woesimayginga siyaypa.'

⁴⁹ 'Matha koerngaygi mabaygal lawnga. Wati thonar na gasaman akalnga ngoedhe muy nge gamu woedhan, nan yoeluthan, ridh palan gamu. Nuy gud ayman wara wati zoengu. In mina za igililmaypa gud ayman adhabadh midh madhu pinin ridh palan, kuykuthal ay. ⁵⁰ Na sol mina za, kasa kay kedha nadh na nanu mith guythuyan na wati za aymiz, aydu kuykuthalnga mayginga, na mithagasin. A mina igililnga na ngaru mina mithalnga muynu ngalpaniya, gabu pawa nipa kidhakidhan.'

10

*Yesu ngurpay ayman alay ipiw dhadh poelamayapa
(Mathay 19.1-12; Luka 16.18)*

¹ Yesu miyaydhin sisi wara lagoepa, yoewdhayapa. Thana Yuridhaw Koesaya dhadhiya pudhemidhin woeraw doe-gapa, a mabaygal lak kedha koeygarsar ngapa nubepa garwoeydhamoeydhin. Nuydh thana lak ngurpamoeydhin nungu pawa midh nanga. ² Dhuray Parasayalgal sethabi thonara ngapa nubepa nuthaypa, thana kedha yapu poeybe-midhin, 'Ngalpan sabiw yawoeydhayzinga midh, garkazipa matha ngoedhagidh nungu ipipa adhapa woeyaypa?'

³ Yesu lak kedha yapu poeybaydhin kuniya thanamulpa, 'Mosen yawoedhayzi yangukudu ngithamulpa midh?'

⁴ Thana kedha, 'Mose kudu madhin garkazipa nungu dhadh poelamay yangukudupa thusinu poelaypa a nabepa kuniya woeyaypa.'

⁵ Yesu thanamulpa kedha mulaydhin, 'Wa, Mose kedha zoenguz ngithamulpa kedha sabi paladhin, kuyk ngithamun koerngayginga koeyza. ⁶ Kasa kay kedha, koezi payap

ngapa parungu nubi apaw goewaw sama woeydhayzi-mayngu, Awgadhan garkaz a yoepkaz aymoemoedhin,* matha kedha Maygi Thusiw ya midh nanga. ⁷ Nuydh kedha zapa aymoemoedhin, garkazin bangal nungu apu thathi wanamoene, a nuy garwoeydhamiz nungu ipiya. ⁸ Palamun ukasar mabaygaw gamu kalanu urapun aymiz, palay lak lawnga ukasar mabayg, palamun mamu ngedh urapun gamu aymiz. ⁹ Kedha zoenguz Awgadhan nanga garwoeydhamoemoeman mabayg, mabaygoepa dhadh poelamaypa lawnga.'

¹⁰ Kalanu Yesu a nungu niyaykazil lak lagiya muya uthemin, thana nubepa yapu poeybemidhin, nungu sethabi ngurpay yoepa. ¹¹ Nuy thanamulpa kuniya kedha mulaydhin, 'Mi mabaygan nanga, nungu ipi kasa wanan a wara yoepkaz niyaypa yoelpan, nuydh nabepa adhapudhay wati pawa ayman. ¹² A nadh nanga nanu alay wanan a wara garkaziya niyaypa yoelapiz, nadh adhapudhay wati pawa ayman.'

Yesu a moegina kazil

(Mathayu 19.13-15; Luka 18.15-17)

¹³ Mabaygan mura thonara thanamun kazil ngapa Yesulpa agepu nubepa kuyku nidhaypa thanamulpa kasa kay kedha, nungu niyay kazil thana lawnga mamayidhin. ¹⁴ Nuydh nanga Yesu imadhin, nuy thabukirin miyaydhin a kedha mulaydhin niyay kazipa, 'Ngitha lawnga maygi sethabi moegina kazil, kasa wanamay thana ngapa ngayapa. Minguz kedha, Awgadhaw Basalaya kedha ngoedhal moegina kazipa, buth pathayzinga, thanamulpa niyay lag.

¹⁵ 'Ngay ngithamulpa mina ya mulepa, ngunu nanga ubi Awgadhaw Basalayapa muy uthaypa, nuy ngaru kedha aymiz ngoedhe moegina kaz midh nanga. Nuydh nanga kedha ngoedhalnga aymayginga nanga, nubepa Awgadhaw Basalayoepa gasamoeypa lawnga.' ¹⁶ Kalanu nuydh thana thoeridhoemoeydhin nungu gethan a geth gimal kabuthan thanamuniya, a kuyku nidhamoeyr thana.

Koey ayde zapul mabayg

(Mathayu 19.16-30; Luka 18.18-30)

¹⁷ Yesu na mab sizi lak kuykaymadhin nanga, urapun garkaz nubiya parunu kulun pasoeynaydhin a kedha

* **10:6** Awgadhan kalanu mabayg aymoemoedhin, garkaz a yoepkaz, wara Zenesis 1.27 geth tidi, a Zenesis 5.2.

yapu poeybaydhin, 'Mina Ngurpay Mabayg, ngath bangal mi mina zageth aymoene, ngayapa mina igililmaypa gasamoeypa?'

¹⁸ Yesu kedha kuniya mulaydhin nubepa, 'Ngidh midh paru ngoena mina Ngurpay Mabayg tharan? Wara mina mabaygoevinga matha Awgadh kedha. ¹⁹ Ngi sabi yawoedhayzimayngu ngulayg a? Mabayg uma mathamayg, wara mabaygaw ipiya a alaya puru aymayg, mabaygaw za purunu woerdhayg, mabaygiya ngoelkay ya butha woeydhayg, mabayg dhipa yoewthayg, a ngi ngaru apasin nginu apu thathipa.'

²⁰ Nuy senawbi mabayg kuniya Yesulpa kedha mulaydhin, 'Ngurpay Mabayg ngath mura thabi zapul aymoeyrngu ngaw yatha pathayngu thonarngu ngapa kurusipa kayib.'

²¹ Yesu na nuyn imadhin nuydh nuyn maman madhin. Nuy kedha mulaydhin, 'Matha urapun za ngidh aymoeyginga. Matha ngoedhagidh kedha ngidh yoewdhamoeyne bangal mura nginu zapul bokadhzapupa; a sethabi bokadhzapul mamayine aygi zagi mabaygoepa. A nginu bangal matha ngoedhagidh gimal daparoenu, kow kalanu ngi asir ngaybiya.'

²² Nuydh nanga mabaygan Yesun yangukudu karngemidhin nanga, nungu mura dhodho papudhamoeydhin, kalanu kasa wati ngoedhalnga lagoepa kuniya tidaydhin, minguz kedha nuy koey aydeg zapulayg.

²³ Kalanu Yesu nungu niyay kazipa buwayl thayadhin a kedha mulaydhin, 'Mabayg nga nanga koey aydeg zapulayg, nubepa moegina zageth lawnga Awgadhaw Basalayapa muy uthaypa.'

²⁴ Thana niyay kazil mina koeyma madhu pamemidhin nungu yangukudungu, kasa kay kedha Yesu thanamulpa lak mulaydhin, 'Ngaw kazil, sena ngoelkay za lawnga Awgadhaw Basalayapa muya uthaypa! ²⁵ Ngay ngithamulpa kedha mulepa, mabayg nga nanga koey aydeg zapulayg nubepa koey zageth muya uthaypa Awgadhaw Basalayapa, koey uruy kamela midh nanga mina moegina arkathiya muya uthiz, sapur kimusaw kuykuyaya uthaypa.'

²⁶ Thana nungu niyay kazil koeyma madhu pamemidhin a kidhakidhan kedha umamoeyr, 'Kedha na nanga, mura mabaygoepa sike koey zageth mina igililmaypa gasamaypa.'

²⁷ Nuy Yesu thanamulpa balbayginga nagiz a kedha muliz, 'Wa, mabaygoepa muya yoewthaypa lawnga nungu geth, kasa kay kedha Awgadhoepe mura zapa aymoeypa zagethoeginga.'

28 Petheru nubepa kedha mulaiydhin, 'Ngoey ngoeymun mura zapul wanaydhin, a ngoey ngibiya wagel asimoe-ydhin, ngoey midh.'

29 Nuy Yesu kedha, 'Wa, ngay ngithamulpa mina ya muliz kedha, mabaygan ngadh nanga, kasa waniz, nungu niyaylag, tukuypal, babthal, a nungu apu thathi, a nungu kazil, a nungu zagethaw boeradhar ngaybiya oesipa a mina yangukudupa oengaypa. 30 Nuydh bangal ngaru, mura koey gimal gasamoene nabi thonaraw aydu zapunu urapun andred thonaralnga, niyay lagal, tukuypal, babthal, apu thathil, a kazil, a matha kedha zagethaw boeradharal. Kasa kay kedha nuydh bangal lak kedha ipidhadh bangal gegeyadh mina gasampu, a matha kedha wagelaw goeyginu, nuydh ngaru igililnga gasamoene. 31 Dhuray koey garsar koey kupaylga nubi apa goewanu nanga, thana bangal mamu ngedh wagel, kalaw igililmaynu. A dhuray nanga kayib apal, thanamun kupay bangal koeyza senabi igililmaynu.'

Ina thoeri thonaralnga Yesu nuydh nungu kuth yadu palgadhin nungu niyay kazipa

(Mathayu 20.17-19; Luka 18.31-34)

32-33 Thana nanga Yoerusalemoepa tadir Yesu matha kulay woelmay thanamuniya. Yesun niyay kazil a mura mabaygal ngaya nanga asimoe-ydhin thana mina koeyma madhu pamemidhin, kedha nuy senawbi lagoepa koezi, a thana aka gasamoedhin. Yesu lak pasipa thuraydhin nungu niyay kazil, a mulaiydhin kedha, 'Kurusipagemiw, zapul bangal kedha aymoeyne ngayapa. Ngalpa ngaru Yoerusalemoepa a Mabaygaw Kazi bangal gud arane thanamulpa, kuyku misnarepa, a sabiw ngurpay mabaygoepa. Thana bangal ngoena umapa wayane, wara goegathaw mabaygoepa bangal manine. 34 Thana bangal ngoena giwn mayparuy, a mosan tidaypu, a poelngipu ngoena a umapa mathamoene, kasa kay kedha thoeri goeygiw koeliya, ngay bangal kadaypa igililnga.'

Zemes a Yoewane palamun yapu poeybiz mina zapa

(Mathayu 20.20-28)

35 Wa, Zebadin ukasar garkaz kazi Zemes a Yoewane, palay uzarmoedhin Yesulpa kedha mulemoedhin, 'Ngurpay Mabayg, ngalben ubi kedha ngidh gar kay ngalben ubilnga aymar?'

36 Nuy kedha mulaiydhin, 'Na ngipen ubilnga midh ngayapa ngipelpa aymoeypa?'

³⁷ Palay kedha nubepa, 'Ngi bangal nanga kadaypa ngidh gar ngalbepa mina niyaylag nginu getha doegamoenu a nginu boedha doegamoenu adhapa thamamoene, nginu basalayoenu?'

³⁸ Yesu palamulpa kedha mulaiydhin, 'Ngipel koerawayg kedha, ngipel mipa umempa. Ngipelpa matha ngoedhagidh kedha ngipel wati ngukin waneman ngay mi wati ngukin wanedhe bangal nanga, a ngipelpa papthayso maypa ngaw bangal wati papthaysomay midh nanga?'

³⁹ Palay kedha mulemoedhin, 'Wa, ngalbepa matha ngoedhagidh.'

Yesu palamulpa kedha mulaiydhin, 'Wa, ngipel bangal wanimoene senabi wati ngukin, ngay bangal mi wati ngukin wanedhe nanga, a papthayso mamamoene ngaw papthayso-may midh nanga, ⁴⁰ kasa kay kedha, ngaw getha doegam a boedha doegam niyaypa nanga sena ngaw kupay lawnga aymoeypa sepalbi niyay lag nanga both pathamoedhin matha palamulpa Ngaw Thathin mabayg ngawal nanga adhapa thamamoedhin sew niyaypa.'

⁴¹ Thana nanga wara nungu ten niyay kazil karngemidhin, palamun yapu poeybayzi ya midh nanga, thana mura gegeyadh gasamoedhin palamulpa, Zemesaw Yoewanew mulipa.

⁴² Yesu mina mura nungu niyay kazil thuraydhin nubepa, kalanu kedha mulaiydhin thanamulpa, 'Ngitha ngulaygal kedha, setha wara goegathaw mabaygaw pawal midh nanga thanamun koey kupaygal, thana kasa thanamun geth pawanu nipa, a thanamun koey mabaygal kasa mura thanamun geth pawalgal mura thanamun mabaygiya. ⁴³ Ngitha bangal kedha aymayg, kasa kay kedha ngithamulngu ngunu nanga ubi koey kupaypa gasamoeypa, nuy bangal ngaru apapudhepa a mura mabaygaw zagethaw mabayg aymiz.

⁴⁴ Ngunu nanga ngithamulngu kulay thoyaypa ubi, nuy ngaru ibupuydhay mabayg mura mabaygaw, ngoedhe kedha nge nubepa zagethoepa aymoeygi maypa lawnga. Nuy ngoedhe mapu zagethaw mabayg mura mabaygoepa ⁴⁵ ngoedhe kedha Mabaygaw Kazi midh nanga, ngay ngapa lawnga mabaygoepa ngayapa zagethoepa. Ngay ngapa mabaygoepa zagethoepa, ngaw igililnga kuth thoeraypa thanamulpa gudaz puydhaypa wati pawaw doegamoengu.'

*Yesu dhoey nidhadhin maygum Bartimayoes
(Mathayu 20.29-34; Luka 18.35-43)*

⁴⁶ Thana nanga si Zerikonu mangemidhin Yesu a nungu niyay kazil a koey garsar mabaygal mabapa nanga lak

buth pathemidhin. Wara mabayg maygum nel Bartimayoes, Timayoesan kazi nuy si yabugudaw pasinu nir, aypa zapa ngoena yoewdhaypa mabaygoepa. ⁴⁷ Nuydh nanga karngemidhin kedha, Yesu Nazarethoelayg si, nuydh walmay kuyk ayman kedha, 'Yesu, ngi adhapudhay mabayg Dhawithan Kazi, ngoena gar sib wanar.'

⁴⁸ Mabaygan nuyn koey dharadh lawnga mar wal maythayle, a kedha umamoeyr, 'Yagi asir.'

Kasa kay kedha nuy lak sizi koey gimiya wal mer, 'Dhawithan Kazi, ngoena gar ibupuydhar.'

⁴⁹ Yesu kuniya baltharaydhin a kedha mulaydhin, 'Ngapa thuraw nuyn.'

Thana nuyn maygum thuradhin. Thana kedha nubepa, 'Oy! Ngibepa mina yangu wakay, kaday tari nuydh ngin thuran.' ⁵⁰ Nuydh sobaginga nungu koey sodh adhathayan, mamu katpalgidhin, kalanu Yesulpa uzaraydhin.

⁵¹ Yesu nubepa kedha yapu poeybaydhin, 'Midh nginu ubilnga, ngath kay miyay aympa ngibepa?'

Nuy maygum kedha mulaydhin, 'Ngurpay Mabayg, ngidh gar ngaw purkaw buya balbayg tidamar?'

⁵² Yesu nubepa kedha mulaydhin, 'Kaday tari, uzar, nginu mina yoepathaman ngayapa, nginu purka balbayg paliman.' Mina senabi thonara nuy balbayg asidhin, nuy balbayginga nagaydhin kalanu nuy Yesuniya wagel asidhin yabugudoenu.

11

*Koey dhiwalnga Yoerusalemiya muya uthaydhin
(Mathayu 21.1-11; Luka 19.28-40; Yoewane 12.12-19)*

¹ Yesu a mura mabaygal Yoerusalemoepa amadhan ay-moeydhin, thana gasamoedhin ukasar moegina goegath nel Bethpayz a Bethoeni. Thana ngapa Olibaw Padoepa amadhan. Yesu kulay wayamoedhin ukasar nungu niyay kazi.

² Palamun zageth yadu palgadhin kedha, 'Sepa uzarmoeriw mudhaw lag sey parunu, ngipel kay na mangempa ngipel balbayginga imane asinaw kazi, yatharayzinga. Mabayg kulay niyayginga, senabi asinaw kazi. Gud wayaw ngapa ngayapa mariw koepa.

³ 'Mabayg kay na ngipelpa yapu poeybay kedha, "Ngipel mipa manin?" Ngipel kay kedha mulemoeriw nubepa, "Kuykulnga ubin mepa, a lak kay ngapa kuniya maypa sobaginga." '

⁴ Palay uzarman a iman asinaw kazi yabugudoenu, dhoerdhimoeyzinga lagaw pasa gudoepa. Palay gud idhun nanga, ⁵ dhuray mabaygal pasinu palamulpa kedha

mulemin, 'Ngipel mipa kedha ayman, gud wayan asinaw kazi?' ⁶ Palamun kuniya ya kedha, Yesu palamulpa midh na mulaydhin, mabaygan palay kasa guythuyamin. ⁷ Palay nan asinaw kazi Yesulpa manin a thanamun koey sodhal gimiya gud palimoeydhin asinaw kaziya, a Yesu thanuraydhin gimal.

⁸ Koey garsar mabaygal thanamun koey sodhal gud palemoeydhin yabugudiya, a wara mabaygal puy thamal tidamoeyr boeradharoengu, a yabugudiya idimar. ⁹ Koey garsar mabaygal nubiya parunu a koeygarsar nubiya kaliya, kedha wal tidumar kuykayman,

'Ngoey Awgadh koeyma thawmanin, woenab ngi ngapa Kuykulnga.

Awgadhaw nel adhapudhay koey gimal, a ngi ngapa nungu kupaynu muynu, a nungu nel.

¹⁰ Awgadh koeyma thawmaypa, a woenab ngibepa nga ngapa gudaz puydhaypa ngalpan thathiw Dhawithan basalaya, a thawmanin Awgadh.

Senabi basalaya ngaru koey ridhanga.'

¹¹ Yesu nuy muy yuthiz Yoerusalemiya, a nuy muy yoewthaydhin koey yoewthanu, a imaydhin mura nanu zapul muynu. Nuy goeyga koey pawpa, nuy a nungu niyay kazi lak adhapa ladhudhin senabi moegina mudhaw lagoepa, Bethoeni.

*Yesu wati kuth madhin aypuy koewsapa, dhani
(Mathayu 21.12-19; Luka 19.45-48; Yoewane 2.13-22)*

¹² Wara goeyga thana kuniya tidedmidhin Bethoeningu a Yesun gamu ayginga ¹³ nuydh wara aypuy imadhin puy nel dhani, koey maludh nisalnga. Nuy imaypa sipa uzaraydhin kedha, nuy aydenga. Nuy na ngapa nuydh iman kedha, matha nisal ayginga. Nungu ayngu thonara lawnga.

¹⁴ Nuy Yesu mulaydhin dhaniw puypa kedha, 'Lak war mabaygoepa nginungu purthaypa lawnga.' Thana niyay kazin nungu ya karngemin.

¹⁵ Thana nanga mangemidhin Yoerusalemoenu, Yesu uzaraydhin koey yoewthoepa. Nuy koeyma ya poeybaydhin a adhapa wayaydhin setha mabaygal ngaya nanga zapul yoewdhamoeyr yoewthanu muynu. Bokadhzoengu sakariya thoyay mabagaw biraygil kuykul idimoedhin. A setha ngaya nanga moeginga uruyl yoewdhamoeyr nuydh thanamun apa niyay lagal lak kuykul idimoedhin. ¹⁶ A nuy lak ubig asidhin mabaygoengu yoewthaw boeradhariya

thawpay pasi luman adhaw zapun gurepa muya yoewthaw boeradhariya.

¹⁷ Kalanu nungu ngurpay ya mabaygoepa kedha, 'Awgadhaw yangukudu Minar Poelayzinga kedha, "Ngaw koey lag, kedha thoeraypu ngaw thoythu poegay lag, mura nubi apaw goewaw mabaygoepa". Kasa kay kedha ngitha ngoedhe puru mabaygal ngoelkay modhabilmayl zapul yoewdhamoeypa maygi lagoenu muynu!' ¹⁸ Thana koey misnarel a sabiw ngurpay mabaygal karngemin senabi ya, zapul midh paru nanga, thana lak thabukir gasaman, luman wara doegam Yesulpa mathamoeypa. Thana iman kedha mura mabaygal madhu pamemidhin a asimoydthin nubiya, thana kedha zoenguz akan nungungu. ¹⁹ Kut dhib asidhin nanga Yesu a nungu niyay kazil, thana senabi goegath wanadhin.

Yesu thonara tidan ya dhaniw puypa

²⁰ Mina bathaynga wara goeyginu thana tadir yabugudiya, thana iman senawbi dhaniw puy Yesu kulay kuth madhin yadu nubepa, nuy mura umanga sipil kalmel. ²¹ Petheru nuy wakay thayadhin Yesu midh na mulaydhin, a nubepa kedha mulaydhin, 'Ngurpay Mabayg, nagi senawbi aypuy na umanga, senaw mi dhaniw puy ngidh kuth tharadhin.'

²² Yesu kuniya mulaydhin thanamulpa, 'Kedha yakanurayg, ngitha nanga Awgadh mina yoepathaman, ²³ ngithamulpa zagethoenginga kedha ngidh koey pad mura adhathayan malupa. Ngidh na mina yoepathaman nginu ngoenakapoenu nanga ngoelkay yoepathamayinginga, ngidh gasaman mi zapa nanga ngi yoewdhepa. ²⁴ In nabi za kedha, ngay ngithamulpa muliz, ngitha nanga thoythu pagemin a yoewdhemun ngithamun ubilmaypa, ngidh ngaru mina yoepathaman Awgadh kedha, senabi za ngidh gasaman muynu ngibiya. Wa, kedha nanga ngibepa Awgadhan poeyban, ngi mi ubilmaypa nanga umepa. ²⁵ A wara kedha ngithamun thoythu poegaynu nanga, nginu ngoenakap gegeyadh, kuyk wara mabayg gegeyadh ayman ngibepa, ngidh ngaru guythuyan senabi gegeyadh, mabaygoepa; ngidh na kedha wanan nanga nginu Daparaw Thathin guythuyan mura gegeyadh nginu.'*

Yesu nuydh nungu kupay ngalagaz gasaman zagethoepa (Mathayu 21.23-27; Luka 20.1-8)

* **11:25** Dhuray kulkubaw Minar Poelayzimayl, thana wara basalmayl kedha 26. Ngidh nanga gud woeyayinginga senabi wara mabaygaw gegeyadh, nginu Thathin lak kedha ngibepa nginu gegeyadhak gud woeyayinginga.

²⁷ Yesu a nungu niyaykazil lak kuniya tidemidhin Yoerusalemoepa. Nuy nanga koey yoewthiya woelmay, thana koey misnarel, a sabiw ngurpay mabaygal, a thanamun koey mabaygal ngapa nubepa ²⁸ a kedha mulemin, 'Muli ngoeymulpa, ngidh ngalagaz kupay gasamoengu nabi zagethoepa, a ngibepa matha ngoedhagidh ngadh mangu kedha aymoeypa?'

²⁹ Yesu kuniya mulaydhin thanamulpa, 'Wa, ngayapa lak kedha matha urapun yapu poeybay ngithamulpa. Ngitha kay ngayapa mulemiw, wa ngayapa lak kedha ngithamulpa mulaypa kedha, ngaw kupay ngalagaz. ³⁰ Sena nungu Yoewanen Papthayso, nungu papthayso zageth, na ngalagaz ngapa; Yoewanen kupay Awgadhoengu lawnga mabaygoengu?'

³¹ Thana kidhakidhan ya umamoeyr thanamuniya muynu, 'Ngalpa kay midh mulemipa. Ngalpa kay na kedha mulemipa, Yoewane nungu kupay Awgadhoengu ngapa, nuy kay kedha mulepa, "Ngitha minguz Yoewanelpa mina yoepathamayinginga?" ³² Wara kedha, ngalpa kedha umamoeypa nanga, "Yoewanen kupay Awgadhoengu lawnga, na kasa mabaygoengu!" ngoeymun aka kedha zoengu, wara mabaygoengu. Mabaygaw mura wakay thoemamay kedha, nuy Yoewane Peropetha.'

³³ Kurusipa thana kedha mulemidhin nubepa, 'Ngoey koerawaygal.'

Yesu thanamulpa kuniya mulaydhin, 'Ngitha yagigal, nungu kupay midh paru? Wa, ngay lak kedha ngath ngaw kupay seysithamayginga ngithamulpa nubi zagethoepa.'

12

*Goereypaw apaw lagaw ya thonar tidayzinga
(Mathayu 21.33-46; Luka 20.9-19)*

¹ Kalanu nuy thanamulpa yoewthaw kuyku mabaygoepa ya thonar tidan kedha, 'Wara thonar apaw lagaw mabayg nuydh goeraypal uthun nagu boeradharoenu. Nuydh pa pagaydhin mura nabiyaw war war doegamuya. Wara doegamoenu nuydh arkath aymoedhin, goereypal nanga almathamoeyn muynu nanga, ikay sinaki pungaypa. Koey gimal nanga nuydh thuraw lag moeydhadhin mabaygoepa danal poethaypa. Kalanu nuy yoenu madhin senabi apaw lag danal poethay mabaygoepa. Ya woeydhayzinga kedha, ayboewdhaw thonar nanga gasaman, mura ayde dhadhiya mamayin nubepa a thanamulpa.

² 'Ayboewdhaw nanga nuydh nungu zagethaw mabayg wayadhin nungu modhabipa gasamaypa thanamulngu.

³ Thana apaw lagaw wati danal poethay mabaygal, nuyn gasamoedhin a palngidhin a kuniya wayadhin, wara nubepa modhabiya mayginga za.

⁴ 'Kalanu nuydh wara wayadhin zagethaw mabayg, kasa thana apaw lagaw danal poethay mabaygal nuyn kuykuya mathamoedhin, a gegeyadh nuyn madhin aziralnga. ⁵ Nuydh kuykun lak wara wayadhin, a thana nuyn uma mathamoedhin. Koeygarsar ngapa kalanu thana kedha wati pawa ayman, palngimoeyr, a dhuray thana uma mathamoeyr.

⁶ 'Kurusipa wara mabaygoevinga, matha urapun wanadhin kuyku mabaygaw garkaz kazi, nungu mamal kazi; nuydh nuyn wayan. Nuy nubiya muynu kedha, "Thana ngaru apasin ngaw kazipa."

⁷ 'Kasa kay kedha thana apaw lagaw danal poethay mabaygal kidhakidhan ya mulemin kedha, "In kuyku mabaygaw kazi, ngalpa mathampa nuyn, lak bangal nungu aykuyk mura ngalpa manine, lak bangal nungu mura zapul ngalpan zapul." ⁸ Lak thana nuyn gasamoedhin, uma mathamoedhin, a adhathayadhin nungu gamu apaw lagoenu.'

⁹ Kalanu Yesu sethabi kuyku mabaygoepa yapu poeybaydhin kedha, 'Ngithamulpa midh, matha ngoedhagidh a? Nuy apaw lagaw kuyk ngaru ngapa thanamulpa uma mathamoeypa, wati mabaygoepa, a poeyban apaw lag wara nagu mabaygoepa. ¹⁰ Ngitha ngaru ngulaygal Maygi Thusingu nabi Minar Poelayzinga, adhamintiday ya kedha, "Lagaw moeydhayzi mabaygal nanga

thana mina kula adhathayan, wati kulapa thaman.

Kasa kay kedha na mina kula,

nan ngulayg lagaw konanu kabuthan puridhiroepa.

¹¹ Ina ngalpan kuykulmay aymayzinga zageth

Ngalpan imaypa mina adhapudhay." '

¹² Thana Yoewdhayalgaw kuyku mabaygal ubin memayidhin Yesulpa kunumaypa, kuyk thana gasamoedhin kedha nuy thanamulpa kuniya yadu umay, kasa kay kedha thana mura mabaygoengu akan, mabayg koeygarsar. Kalanu thana nuyn wanadhin, a ladhudhin adhapa.

Yapu poeybay ya bokadhzoengu modhabiya maya Romaniw kuykulmaypa

(Mathayu 22.15-22; Luka 20.20-26)

¹³ Kalanu thana mabaygal wayamoeydhin dhuray Parasayalgal a dhuray Erodhan mabaygal. Erodh nuy thanamun kuyk sabi doegam. Thana ngapa Yesulpa ya

nuraypa a gasamoeypa nubepa. ¹⁴ Thana ngapa a kedha mulemin, 'Koe y Ngurpay Mabayg, ngoey ngulaygal kedha ngi mina balbayginga yadu umepa mura mabaygoepa. Ngidh kasa wakay thoemamayginga Awgadhaw ngurpay yadu umepa kasa midh, mabayg kupay mabayg a mabayg kasa mabayg. Wa, nungu Romaniw kuyku mabaygaw ya woedhayzinga kedha, mabayg ngaru nubepa bokadhza thoeyaypa.' Thana nubepa lak mulaydhin kedha, 'Muli ngoeymulpa, ngalpan sabinu matha ngoedhagidh midh ngalpalpa kasa bokadhzapul sakariya thayan Romaniw mopakuyku mabaygoepa?'

¹⁵ Nuydh Yesu iman thanamun ya nuray, nuy kedha muliz thanamulpa, 'Ngitha mingu ngayapa ya nuraypa? Ngapa mar silba bokadhza, a ngath imaypa.' ¹⁶ Thana nubepa urapun manin, a nuy yapu poeybiz, 'Ina ngoenu paru a nel bokadhzapunu poelayzinga?'

Thana kedha, 'Romaniw kuyku mabaygaw.'

¹⁷ Yesu kuniya muliz, 'Setha mi zapul nanga, nungu Romaniw kuyku mabaygaw zapul,* ngalpa nubepa mamayipa; a setha mi zapul nanga Awgadhaw zapul, ngalpa nubepa mamayipa.' Thana nanga karngemidhin, thana mina koe yma madhu pamemidhin Yesun yangukudungu.

*Yoepkaz mayk ngunu ipi aymidhe bangal
(Mathayu 22.23-33; Luka 20.27-40)*

¹⁸ Wagel nge thana Sadiusaygal ngapa Yesulpa. Thana lak kedha yoewthaw koe y mabaygal, thanamun mina yoepathaman kedha, mabayg umangu kaday tharaypa lawnga, kuthaw thonara. ¹⁹ Thana mulemidhin nubepa, 'Ngurpay Mabayg, Mosen ngurpay kedha, ipilayg mabayg nanga umanga, nuydh wanan ipi kaziginga, mina pawa kedha nungu tukuyap ngaru niyaypa yoelapiz senabi maykiya, lak palay kazil gasamoeyn kulay alaypa, nungu buwayngu poethayle.

²⁰ 'Wara thonara thana seben tukuypal mura. Kuykuyg nuy niyaypa yoelpaydhin, nuy kazigig umanga. A nubiya wagel nuydh nungu mayk yoelpadhin a nuy kalanu umanga kazigig.

²¹ 'Wagel nanga nungu tukuypan yoelpadhin nanga; lak kedha nuy kazigig umanga. ²² Sizi pawpa mura seben tukuypal nabiya niyaypa yoelpemipa nanga kasa kay kedha kazigigal mura um poegaypu. Mina kalanu na mayk umanga.

* **12:17** *Setha mi zapul nanga, nungu Romaniw kuyku mabaygaw zapul:* ngidh wara Romaniw Thusi 13.6-7 geth tidi.

23 'Nginu ngurpaynu kedha, senabi thonara kay bangal mura umaw mabaygal lak kaday nithamoene umangu. Na senabi thonara ngunu ipi bangal aymidhe; thana mura seben tukuypal nabiya niyaypa yoelpemidhin?'

24 Nuy Yesu kuniya mulaiydhin thanamulpa, 'Ngitha mina koey koerawaygal Minar Poelayzinga midh a Awgadhaw poerapar koey bibirilnga. 25 Uma mabaygal mi thonara nanga lak kaday nithamoene, thana matha kedha angelal daparanu midh nanga, garkaz a yoepkaz lak niyaypa yoelpaypa lawnga.

26-27 'Wara kedha thana uma mabaygal, ngaru bangal kaday nithamoene. Ngitha Mosen Thusi geth tidaydhin a? Ngurpan ngalpan muynu, muy na siyay bupanu. Sena mina poelayzinga kedha, "Awgadhaw ya kedha Moselpa, 'Ngay ngaru Abraman Awgadh,† Isakan Awgadh, Yakubun Awgadh.'" Nuy lawnga kedha, "Ngay kulay thonar thanamun Awgadh." Nuy kedha, "Ngay ngaru thanamun Awgadh." Ngay kedha zoenguz ngithamulpa kedha, thana Abramiya ngaru igililmayl. Ngitha mina koey yababir umamoeypa.'

*Awgadhaw koey sabi midh nanga yawoedhayzinga
(Mathayu 22.34-40; Luka 10.25-28)*

28 Yesu nanga Sadusaylgoepa yadu umay urapun sabiw ngurpay mabayg lak si mer, nuydh karngemidhin thanamun ya pathukamay ya. Nuydh imadhin kedha Yesu thanamulpa mina balbayginga mura umay, kalanu nuy lak yapu poeybaydhin Yesulpa kedha, 'Mi sabiw yawoedhayzinga adhapudhay mura wara sabiw yawoedhayzimaya?'

29 Yesu kuniya kedha mulaiydhin, 'Mina adhapudhay sabiw yawoedhayzinga ina kedha, "Kurusipagemiw ngitha Isoereylaw mabaygal, ngalpan Kuykulnga urapun, Awgadh. Matha nuy kedha, 30 'Ngitha ngaru maman manin ngithamun Kuykulnga mura ngithamun ngoenakapoengu, a mura ngithamun mina muy igililmayngu, a mura ngithamun wakay thamamayngu, a ngithamun gamu moegawngu.'

31 ' "Ina wara wigelkun lak kedha koey mina sabiw yawoedhayzinga, 'Ngitha ngaru maman manin ngithamun tukuyap, ngidh nginu gamu midh mina koeyma maman maypa.' Wara sabiginga palamuniya lak gimanoeka, ipal ngaru adhapudhay mina sabi." '

32 Nuy sabiw ngurpay mabayg nubepa Yesulpa kedha mulaiydhin, 'Ngi mi mina yadu umepa kedha, matha Kuykulnga kedha mina Awgadh, wara kedha ngoedhal mabaygoevinga

† 12:26-27 Wara Zenesis 12.1-7 geth tidi: in nubi lag ngath bangal poeybane nginu kaziw kazipa.

nubiya pasinu, ³³ a mabaygan ngaru nuyn maman maypa mura nungu ngoenakapoengu a mura nungu mina muy igililmayngu, a mura nungu wakay thoemamayngu, a mura nungu gamu magawngu, a nuydh ngaru nungu pasiw tukuyap maman manin nuydh nungu gamu midh maman maypa. Ipal palbi ukasar sabi adhapudhay mina sabi, wara kedha ngoedhal sabiginga, kasa ngidh midh uruy poeyban oltanu Awgadhoepa nuy mina balbayginga, kasa kay kedha na kedha lawnga ipal palbi ukasar sabi midh nanga.'

³⁴ Senabi thonar Yesu imadhin kedha, nungu sabiw ngurpay mabaygaw yoeday mura mina balbayginga. Yesu nubepa kedha mulaiydhin, 'Nginu mina amadhan Awgad-haw Basalayapa muya uthaypa, ngi koey sigal lawnga.' Sethabi thonara yoewthaw kuyku mabaygal thana Yesulpa lak yapa yapupoeybayginga. Minguz kedha, thana matha ngoedhagidh lawnga.

Yesun yapupoeybay thanamulpa Awgadh ngan na wayad-hin

(Mathayu 22.41-46; Luka 20.41-44)

³⁵ Kalanu Yesu nuydh ngurpay aymoedhin koey yoewthanu muynu. Nuy yapu poeybiz, "Thana sabiw ngurpay mabaygal midh paru kedha ngurpay ayimpu, "Awgadhaw Mina Woeyayzinga Mesaya, nuy ngapa Dhawithan buway mabayg, Dhawithan Kazi?" ³⁶ Kay paypa kulay Dhawitha, Maygi Mariw bibirinu muynu, nuydh yadu palgadhin nuyn kedha,

"Nuy Kuykulnga mulaiydhin ngaw Kuykulmaypa kedha, 'Ngi ngapa in thanuripa ngaw getha doegamoenu, kurusipa ngath nginu mura thabukiriw mabaygal mulupa idimpa; a ngidh ngar tharal thanamuniya gimal.' "

³⁷ 'In nubi yangukudunu muynu, Dhawitha nungu geth nuyn Kuykulnga thoeraypa, Awgadhaw Woeyayzi Mabayg. Thana midh paru kedha, "Awgadhaw Woeyayzi Mabayg Dhawithaniya wagel." Lawnga nuy mina kay paypa kulay, meparu Awgadhiya kalmel.'

Koey poeypiyam bangal sabiw ngurpay mabaygoengu
(Mathayu 23.1-36; Luka 20.45-47)

³⁸ Yesu nanga thana mabaygal ngurpamoeyr nanga nuy thanamulpa kedha mulaiydhin, 'Kulay bangal nagemipu, a koey poeypiyam bangal sabiw ngurpay mabaygoengu, thana ngulayg gurguy toedipu, koey kuykuthal sodhalgal mabaygoepa thanamulpa apasipa, a thanamun ubi kedha, mabaygoepa thanamulpa apasidh ya umamoeypa

barpudhay lagoenu. ³⁹ A mabaygoepa thanamulpa mina niyay lagoepa buth woenaypa yoewthanu, a matha kedha aygudaw lagoenu lak kedha.

⁴⁰ 'Kasa kay kedha thana mina azirginga, kasa ngoelkay modhabinu barpudhamoeypa yoepkaz maykaw lagiya. Kalanu thana uthay aympa thanamun wati pawangu imoeyle, thana koey kuykuthal thoeythu pagemipu, mabaygaw parunu. Kedha ngoedhal mabaygan bangal mina koey gegeyadh gasamoene kuth.'

*Yoepkaz mayk nadh ukasar kula bokadhza poeyban
(Luka 21.1-4)*

⁴¹ Nuy Yesu kalanu pasinu thanuraydhin, imaypa mabaygan ngalaga nanga bokadhza thayar yoewthoepa. Koey garsar bokadhzapul mabaygan koey bokadhzapul idimar, yoewthapa. ⁴² Kasa gar kay kedha urapun yoepkaz mayk, nadh gar matha ukasar mina moegina kula bokadhza thayamoedhin.

⁴³ Yesu kalanu mura nungu niyay kazil thuraydhin a kedha mulaiydhin thanamulpa kedha, 'In ngay ngithamulpa mina ya muliz, ina nabi yoepkaz maykan nadh mura gimal thyanu mabaygiya mura thanamun thoeyayzimaynu. ⁴⁴ Thanamun matha ngoedhagidh mina koeyza, urapun kay kedha thana poeybamoeyn Awgadhoepa moenari koethil zapul, kasa na mayk nadh mura poeyban bokadhzagimay bokadhza; nadh mura nanungu poeyban Awgadhoepa.'

13

*Yesu nungu ngurpan koey yoewthaw idimay ya
(Mathaya 24.1-2; Luka 21.5-6)*

¹ Yesu nanga adhapa padhadhin koey yoewthangu, nungu niyay kazil nubepa mulemin kedha, 'Ngurpay Mabayg, sepa nagi, nubi kapu yoewth mina kapu kulaw moeydhayzinga.'

² Yesu kuniya mulaiydhin thanamulpa, 'Ngitha imiz setha koey lagal moeydhayzimayl. Kasa kay kedha kalanu bangal sethabi moeydhayzi kulal mura noeridhedhe, wara urapun kulapa woenaypa lawnga.'

*Wagelaw goeyginu mabaygan kasa moegan ngithamun
gegeyadh maypa*

³ Senabi kaliya Yesu kadaypa Olibaw Padiya, nuy apa thanuraydhin sey, sizi nuy bal nagaydhin koey yoewthapa. Nungu niyay kazil ngapa wagel, Petheru, Zemes, Yoewane, a Andhoeru, nubepa yapa yapupoeybaypa muynu, thanamun ya ubilnga. ⁴ 'Sethabi mura zapul nanga, ngidh kulay pudhamoeynu, thana bangal mi thonar mangemine? A

ngoey midh paru bangal ngulayg asimoeyne kedha, thonar amadhan thamiz?’

⁵ Yesu kuniya thanamulpa kedha muliz, ‘Thonaral koey garsar, wara mina a wara ngoelkay. Ngitha koey poeypiyam a wergoegadhasig bangal ngoelkay mabaygoengu ngithamulngu karum poelayle. ⁶ Kedha mabaygal bangal yaynanob mangemine a thana bangal koey garsar mabaygal ngoelkemoeypu kedha, “Matha ngay Kuykulmayngu ngapa ngithamulpa. Ngay nungu Mina Woeyayzi Mabayg.” Wa, koeygarsar bangal mabaygal thanamuniya asimoeyne wati mabaygiya, thanamun wati yabugudiya.

⁷ ‘Wara kedha, mabaygal bangal koeyma silamoeypu ngithamuniya amadhan a ngithamulngu koey sigal. Amadhan nanga ngitha koewbu nur karngemine, koey sigal nanga ngitha koewbu ya gasampu. Aka bangal gasamayg, sethabi thonaral ngaru kulay mangemine, mina kuthaw thonar matha lawnga ka. ⁸ Mamu kedha mura koey goegathal ngaru pazalmemipu kidhacidhan, a koey aygi wathal bangal gasamoeyne, a kobegadh lagiya nanga nabi apaw boeradhar bangal garguy medhedhe. Mura thabi zapul ngaru kulay, wigel bangal sirisir ngaru koeyza aymidhe. Kulay mapul nanga setha ngoedhe yoepkaziw koeykoeyne kazimay kikir kayn gamu tariz. Kulay kasa moegina wigel bangal koeyza.’ ⁹ A ngitha lak kedha, ngitha bangal ngaru koey poeypiyam, wati thonar bangal dhadha mangepu mura thonara, a ngitha bangal sabipa mamayine yoewthaw kuyku mabaygiya parunu, wati ngadh oesipa poelngin. A ngitha bangal sabipa mamayine kuyku mabaygoepa a matha kedha mopakuykupa, ngitha senabi thonar aka gasamayg, sena kapu buth ngaw yoepa yadu poelgaypa thanamulpa.

¹⁰ ‘Wa, in bangal kapu igilaw yangu wakay ngaru bangal yadu poelgaypu mura goegathiya. ¹¹ A ngitha bangal nanga sabin gasamoeypu nanga ngitha bangal akag sabiw kuyku mabaygoengu, a nungu minamay zagethoengu. Koeyma wakay thoemamayg kotaw thonarnu parunu ngitha bangal miza nanga ya umamoeypa. Thonara na gasamoene bangal, nuydh Maygi Marin ngaru danal pathar ngitha, a mina yangukudul poeybamoeypu ngithamulpa umamoeypa kuyku mabaygiya parunu. ¹² Kedha thonar nanga gasaman nanga apthathkazil yaynanob bangal kidhacidhan sabinu gud aremipu uma mathamoeypa thanamulpa. Matha kedha tukuyap tukuyap, thathi kazi, a matha kedha kazil thanamun apu thathi, kasa ipidhadh gegeyadh. ¹³ Mura bangal mabaygan wati ngoenakap gasampu ngithamulpa, minguz kedha ngitha ngaw gamu puziw mabaygal, kasa

kay kedha mabaygal nanga ngaya ngaybiya ngaru kalmel kuthoepa thana bangal matha ngoedhagidh gasamoene ngaru igililnga.'

Ngitha bangal imane koey gegeyadh

¹⁴ Yesu lak mulaydhin thanamulpa kedha, 'Ngitha bangal imane koey gegeyadh za. Nuy bangal kaday tharedhe wara kupay lagoenu, nungu kupay lawnga. (Ngitha getha tidayzi mabaygal ngitha gasaman a? Ngath miyay thonar tidan, a ngoenu maygi laganu muynu.) Senabi thonar mina wati thonar; ngitha ngaya nanga sey Yoewdhayawlgaw doegamoenu nanga, ngitha adhapa zilmemin padoepa sobaginga. ¹⁵ Ngitha nanga ngaya gabupa thanuriz sey gimal thodhanu, ngithamulpa koey zageth lagoepa muya yoewthaypa, rugapa gasamoeypa; lawnga ngitha matha zilmemin. ¹⁶ Ngitha ngaya nanga apawlagoenu, lak lagoepa kuniya tidayg sumay sodhoepa. ¹⁷ Thana yoepkazil ngaya nanga maythalgat a moegina mapethalgat, thanamun sirisir mina koeyza. ¹⁸ Kapu za ngitha Awgadhoepa yoewdhemin kedha wati zangu dhadha mangayle gabu thonara. Gabu thonara nanga wati thonar, mapethoepa mina koey gegeyadh sey adhal bupanu; mura mabaygoepa gegeyadh.

¹⁹ 'Kedha wati thonaraw goeygil nanga ngaru mina koey gegeyadh. Kedha wati thonar ngaru adhapudhay mura wati thonaral nubi gugu ubidh thoeyayzimayngu kulay ngapa kurusipa nabi thonara a nabi gugu ubidh thoeyayzimay bangal kuth, kedha ngoedhal wati thonarginga. ²⁰ Kasa kay kedha Awgadhan nuydh nan lak thawpayn pathan sethabi goeygil. Nuydh aymayinga nay mura mabaygal ngaru um pudhepa, kurusipa mura eygi thayamoeyn. Nuydh minguz thawpayn pathan sethabi goeygil, kuyk nungu adhapa thamayzi mabaygal, setha ngaya nanga nuydh bangal nubepa mamayine.

²¹ 'Ngath kedha zoenguz ngithamulpa mura sakar pudhan, mabayg bangal nanga ngithamulpa muledhe kedha, "Mesaya in Awgadhaw Mina Woeyayzi Mabayg!" a wara mabaygan wara yadu palgan kedha, "Senaw nuy." Sepa bangal mina yoepathamayg. ²² Ngoelkay peropethal mangemine bangal, a wara ngoelkay mabaygal ngaya nanga kedha yaynanob umamoeypu, "Matha ngay Awgadhaw Mina Woeyayzi Mabayg." Thana kedha mabaygal ngulaygal adhapudhay zagethal aymoeyne bangal senabi thonara. Thanamun kasa ubi kedha thana Awgadhaw adhapa thamayzi mabaygal, adhapa ruwamoeyne wati yabugudoepa. ²³ Koey poeypiyam bangal, wigel kay thabi

zapul, ngath ngithamulpa kulay yadu palgan mura mina zapul.

Mabaygaw Kaziw kuniya mangay thonar

²⁴ 'Sethabi wati goeygil kulay, kalanu goeyga zurug asin a moelpal buyag asin, ²⁵ a setha nanga thithuyl pudhemin daparngu mulupa. Wa, sethabi mura koey bibiril zugubal thana mina bibirig asimoeyn, a thana adhapa mamayin thanamun mina yabugudoengu.

²⁶ 'Senabi thonara bangal mabaygan mura kakal imane ngay Mabaygaw Kazi bangal ziyanu ngapa mulupa, ngay-biya mura bibir, woenab a poerapar. ²⁷ Ngaw bangal kalanu angelal wayedhe mura thabi po gubaw gizuya garwoeydhamoeypa ngaw adhapa thoemayzi mabaygal, mura nubi po gubaw gizungu wara kibungu wara kibupa.

Wara ay puy koewsa dhani ngitha nubiya ngurpemipa

²⁸ 'Wara ay puy koewsa meparu nungu nel dhani, kapu za ngitha nubiya ngurpemipa. Nungu nanga mura thamangu kayn nikil kadaypa puydhan a maludh gamulnga aymiz, ngitha ngulayg asimoeyn kedha, naygay thonar amadhan thamiz. ²⁹ Wa, ngitha mi thonara bangal thabi moegithap zapul imamoeyne, ngaw kulay yangukudu ya midh nanga, ngitha ngulayg asimoeyne kedha, Mabaygaw Kaziw mangay amadhan. ³⁰ Kedha yakanurayg, mi thonara nanga mura thabi thonaral yakamoeyne bangal, dhuray mabaygal kaybaw maykuykoengu matha memayipa. ³¹ Kurusipa nabi apa goewa a dapar idimidhe bangal a muwasin kasa kay kedha ngaw yangukudupa ngaru muwasingina.'

*Mabaygal mura koerawaygal senabi thonarngu
(Mathayu 24.36-44)*

³² Yesu lak mulaydhin thanamulpa, 'Mabaygoeinga ngulayg kedha ngaw Mabaygaw Kaziw mi thonara lak ngapa kuniya. Ngalpa goeygingu koerawaygal, awangu koerawaygal. Thana daparaw angelal a matha kedha ngay ngoey mura koerawaygal. Matha Thathi kedha ngulayg, ngay mi thonara lak ngapa kuniya.'

Ngoena ugaziw ngay bangal lak boey mura mabaygoepa

³³ Yesu lak mulaydhin thanamulpa kedha, 'Koey poeypiyam, ngoena bangal ugaypu, ngay bangal lak boey, kasa kay kedha midh thonara ngitha koerawaygal. ³⁴ Ina ngoedhe kedha ngoedhalnga mabayg koey kuykuthalnga yawar mizin, nuydh zapul mura a lag ya wadhiz nungu zagethaw mabaygiya. Nuydh thanamulpa yaynanob zagethal thuraydhin. A nuydh pasa gudaw danal pathay

mabaygoepa kedha mulaydhin, "Thura bangal yawaypu."
³⁵ A ngitha lak kedha ngitha mura ngaru bangal thura yawaypu, ngitha koerawaygal kedha lagaw Kuykulnga bangal midh thonara boey kuniya tidhedhe, midh kuthoepa lawnga dhadha kubilu, lawnga pawlaw poeybaynu, lawnga bathaynga.

³⁶ 'Nuy bangal nanga dhadha sakara mangedhe nanga, nubepa ngithamulpa uthuyg imaypa lawnga. ³⁷ Ina ngaw yangukudu ngithamulpa a matha kedha mura mabaygoepa, kedha, danal bangal poethaypu.'

14

*Thanamun wati buwayl thoeyay Yesulpa mathamoeypa
 (Mathay 26.1-5; Luka 22.1-2; Yoewane 11.45-53)*

¹ Ukasar goeyga na wanamoedhin nanga thanamun yoewthaw koey thonara amadhan thamayidhin, thana matha yistagi thoewa ay purthaypu. Thanamun kuyku misnarel a sabiw ngurpay mabaygal thana sakariya nagemir kedha, thana kay midh paru Yesun gumi gasampa a kay nuyn uma mathampa. ² Thana kedha umadhin, 'Ngalpalpa nubepa ay aymay thonara gasamoeypa lawnga, kedha zoengu mabayg mina koey garsar, thanamulngu gegeyadh gasamoeyle a silamoeyle.'

³ Wa, Yesu senawbi thonara moegina goegathoenu mer, Bethoeninu nungu igalgaw Simonan lagoenu, nuy nga nanga kulay wati goengaw kikirilayg. Yesu nanga nungu igalgaw laganu ngoenakap thayar, wara yoepkaz ngapa muy araydhin senabi lagiya. Nabiya mer pudu wakasu kapu ganulnga buyunu. Nabi wakasu mina koey modhabilnga, wakasu nel nad. A nanu buyu na koethil kulaw aymayzinga, nadh kalanu buyu mudul papoelamoeydhin a senabi wakasu Yesun pada kuykunu suladhin.

⁴ Senabi thonara mabaygan mura imadhin kedha nadh Yesun pada kuykunu mura kupal madhin senabi wakasu, wara mabaygan gegeyadh gasamoedhin kedha. Thana kidhakidhan umamoeyr kedha, 'Sena minggu kasa sagul palanu. ⁵ Nadh senabi wakasu nay mina koey bokadhzapa yoewdhan, kalanu nadh senabi bokadhzaza aygi zagi mabaygoepa nay poeyban, 15,000 dolapa.' Thana kedha zoenguz koey dharadh mulaydhin nabepa.

⁶ Yesu kedha mulaydhin, 'Nan wanaw ngitha nabepa minggu wati ngoenakap gasaman, ina nadh ngayapa mina adhapudhay thoeyaygi zageth aymoenu. ⁷ Setha ngaya aygi zagi mabaygal thana bangal ngithamuniya kalmel mura thonar koeygarsar, ngitha thonaralgal thanamulpa

danal poethaypa. Ngay nanga ngayapa ngithamuniya ngaru maypa lawnga. ⁸ Ina nanga nadh senaw kedha zapun kulay yakamoedhin, nanu mina ibupuydhan, nadh ngaybiya pada kuykunu nabi wakasu sulan nadh buth pathan ngaw gamu moerama thoeyappa.

⁹ 'Mina ngay ngithamulpa kedha, igilaw yangu wakay nanga ngalagiya yadu poelgaypu nubi po gubaw gizunu a matha kedha in nanu zageth nadh ayman lak bangal kedha yadu poelgaypu mura mabaygoepa, ingaru za nanu doegamuya.'

Yudhan imul poethayzi zageth
(*Mathayu 26.14-16; Luka 22.3-6*)

¹⁰ Kalanu Yudha Keriyothoelayg nuy wara Yesun niyaykazi toewalob niyaykazingu, uzaraydhin Yesulpa yadu poelgaypa kuyku misnarepa. Nungu imul poethay kedha. ¹¹ Thanamun dhiwa mina koeyza nuy kay midh nanga mulepa, thana waza nubepa mulemidhin nungu modhabipa gasamoeypa. Kalanu Yudha buth thoemaypu Yesulpa yadu poelgaypa thanamulpa.

Yesu kalmel nungu niyay kaziya Kaludhay Ay aymay thonara kalmel aydu purthay
(*Mathayu 26.17-25; Luka 22.7-23; Yoewane 13.17-33*)

¹² Koeykoeyne goeyga nanga gasamoedhin, senabi yistagi bredaw aygudaw goeyga thana Yesun niyay kazil nubepa yapu poeybemidhin kedha, 'Nginu ubi midh ngoey kay ngalagapa ladhuypa ngibepa kay Kaludhay Aypa buth poethaypa.'

¹³ Nuydh ukasar kulay wayamoedhin nungu niyay kazi, kedha yadayg, 'Uzarmariw kedha koey goegathoepa. Ngipel kay nanga ngukiw zapulayg garkaz imaypa, nubiya kay wagem asimariw. ¹⁴ Nuy kay na mi lagiya muya uthuy, ngipel kay sew lagaw thathipa kedha mulemariw, "Ngalbe Ngurpay Mabaygan ngapa wayamoenu kedha, nungu aygudaw lag ngalaga, nuy kay ngalaga Kaludhay Ay aymay aydu purathipa nungu niyay kaziya kalmel." ¹⁵ Nuy kay nungu gethan yadu poelgaypa aygudaw lag kapu koey gualnga kathaygoenu gimanoeka, mura nanu zapul si nabiya muynu, sew kay ngalpalpa buth pathane.'

¹⁶ Kalanu palay kulay uzarmoedhin, koey goegathoepa. Palay mangemidhin nanga palay imaydhin mina mura zapul balbayginga kedha, mina Yesulpa palamulpa midh nanga mulaydhin. Kalanu palay aygudaw zapul mura buth pathamoeydhin Kaludhay Aypa. ¹⁷ Sethabi kutoepa nanga Yesu a nungu niyay kazil thana ngabunadhin. ¹⁸ Ayguda

dhadhal nuy kedha mulaydhin nungu toewalob niyay kazipa, 'In bangal kuyku nidhane ngithamulngu urapu mabaygan bangal ngoena gud arane, kasa kay nuy lak mamu kay kalmel ngalpaniya aydu purathipa.'

¹⁹ Thana niyaykazin karngemidhin nanga thana mina gegeyadh gasamoedhin aka a koerkak badh kalmel, thana yaynanob nubepa yapu poebemir kedha, 'Kuykulnga ngidh ngan maypa, ngoena a?'

²⁰ Yesu kuniya mulaydhin nungu toewalob niyaykazipa kedha, 'Ngitha mura ngaybiya nithaman kalmel, a ngalpa kalmel mura bredal thardhamoeypa urapun aygudaw zapunu, kasa kay ngaru urapun ngithamulngu nuydh bangal ngoena ngaru guda arane. ²¹ Ngay nanga ngay Mabaygaw Kazi ngaru bangal um medhedhe kuyku nidhaypa Awgadhaw yawoedhayzinga Minar Poelayzinga muynu Maygi Thusinu, kasa kay kedha ina mina koey gegeyadh senawbi mabaygoepa ngadh bangal nanga senaw Mabaygaw Kazi guda arane. Nubepa matha ngoedhagidh kedha nuyn kasa nay kazi mayginga.'

Yesu nuydh Maygi Ay kuykaymaydhin

²² Thana matha ay purthar, Yesu nuydh madhin nan bred a eso poeybadhin Awgadhoepa. Kalanu nuydh nan dhadhiya patidhadhin thanamulpa nungu niyay kazipa. Nuy kedha thanamulpa, 'Mariw ina a gasamaw ngaw gamu.'

²³ Kalanu nuydh lak kedha, umal ngukiw kap madhin a eso poeybaydhin, Awgadhoepa. Kalanu thanamulpa madhin nuyn kap, a thana mura wanimoedhin.

²⁴ Nuy thanamulpa mulaydhin kedha, 'Wanimaw koezi ngitha mura, ina ngaw kulka ngath ngithamulpa poeyban, ina mina kuyku nidhan Awgadhaw yawoedhayzinga, ngaw kulka pay yoewdhiz mura mabaygoepa. ²⁵ Ngay ngithamulpa mina ya muliz kedha, ngayapa lak nabi umal ngukipa woenipa lawnga, kurusipa bangal senawbi thonar ngay bangal wanedhe kayin umal ngukin Awgadhaw Basalayoenu muynu.'

²⁶ Sew kalanu thana maygi na puydhadhin a ladhudhin Olibaw Padoepa.

*Nubi kubilu kay ngitha mura bup aremipa ngawngu
(Mathayu 26.31-35; Luka 22.31-34; Yoewane 13.36-38)*

²⁷ Nuy thanamulpa kedha mulaydhin, 'Nubi kubilu kay ngitha ngaru mura bupa aremipa ngawngu, ngoena kay ngaw kusayg woenaypa. Na Minar Poelayzinga kedha, "Awgadhan bangal mamuy danal poethay mabayg uma mathamoene a setha nanga nungu mamuyul thana bangal

wad wadgoepa zoelmemine.” A ngitha matha kedha guythuyayzi mamuyi midh. ²⁸ Kasa kay kedha Thathin bangal ngoena lak kadaypa manine moeram gudangu ngay bangal ngithamuniya kulay Galilayapa.’

²⁹ Petheru kedha Yesulpa, ‘Ngayapa ngibepa kasa woenaypa lawnga. Kasa kay ngidh, thana mura ngingungu kuniya pudhemine, ngay bangal ngaru ngibiya kalmel.’

³⁰ Yesu kedha mulaydhin Petherulpa, ‘Kame! Ngay ngibepa kedha muliz, kaybaw kubilu wagel kay garkaz pawl poeybepa ukasar thonaralnga, ngi kay kulay thoeri thonaralnga ngawngu koerawayg kudun tharepa.’

³¹ Petheru kuniya koey dharadh mulaydhin kedha, ‘Ngayapa kedha ngoedhal zapa wara aymoeypa mina sogum lawnga, kasa kay midh thana sikedh ngoeba kalmel uma mathampa ngay kay ngaru kalmel ngibiya.’ Thana kalanu mura kedha mulemidhin nubepa.

*Yesun thoeythupoegay apaw lagoenu
(Mathayu 26.36-46; Luka 22.39-46)*

³² Wa, thana gasamoedhin apaw lag nel Gethsemoene. Yesu a nungu niyay kazil si nanga ngabunadhin nuy kedha thanamulpa, ‘Ngitha koew ngoena ugaw, ngay mamu kedha uzaripa thoeythupoegaypa.’ ³³ Nuydh nubiya kalmel yoelpamoeydhin thanamulngu Petheru, Zemes, a Yoewane. Senabi thonara nuydh mina koeyma ngoenakap kikir gasamoedhin a koerkak badh. ³⁴ Nuy kedha thanamulpa, nungu thoeri niyay kazipa, ‘Ina ngaw ngoenakap kikir mina koeyza, ngoena mina koeyma nudhepa. Ngitha koew nithamaw a danal poethay kay aymoewziw.’

³⁵ Nuy kalanu thanamulngu moegina sigapa uzaraydhin si nuy kasa boeradharoepa nungungu mulupa gud pudhaydhin a thoeythupagaydhin kedha, ‘Ngibepa sike balbayginga kedha in nubi gamu mapu adhapa manin ngawngu.’ ³⁶ Nuy kedha thoeythu poegaydhin, ‘Bab! Ngaw Thathi, wara zaginga ngibepa koey zageth aymoeypa, ngidh gar adhapa mar in nabi kikiriw mapu ngawngu, kasa kay kedha ina nginu ubilnga aymar, ngaw ubilnga lawnga.’

³⁷ Wa, nuy na ngapa kuniya tidaydhin, nuydh imiz thana uthuy. Nuy kedha Petherulpa, ‘Simona, ngitha mingu uthuy poeydhanu? Ngithamulpa urapu awapa danal poethay matha koey gegeyadh a? ³⁸ Matha ngoedhagidh kedha ngitha danal poethay aymoewziw a yoewdhemiziw ngithamulpa magaw poelaypa, wagel kay sethabi nuthayl zapun ngitha karum paledhe. Ngithamun mariw ubil danal poethaypa ngaybiya kalmel aymoeypa, kasa kay ngithamun gamul goegadhimayl.’

³⁹ Yesu kalanu lak kuniya tidiz a thoeythupagiz kulay yangukudu ya. ⁴⁰ Sew kalanu nuy lak ngapa kuniya nungu niyay kazipa, imiz thana uthuy, minguz kedha thanamun gamul koey gegadhimayl. Thana wara kuniya nubepa yangukudugigal. ⁴¹ Nuy lak uzaraydhin thanamulngu kalanu ngapa kuniya tidaydhin. Nuydh imiz thana matha uthuy, nuy kedha thanamulpa, 'Ngithamun ubi uthuy, wa matha uthuy palemoeziw, thonar gasaman Mabaygaw Kaziw, gud aran wati mabaygaw gethoepa.

⁴² 'Kadaypa memayiw, ngalpa ladhuypa. Wa, kedha nagemiw senawbi mabayg mangiz, in ngadh kay nanga ngoena gud oeraypa.'

Yudha mangiz nubiya kalmel koewbu mabaygal
(*Mathayu 26.47-56; Luka 22.47-53; Yoewane 18.3-12*)

⁴³ Yesun yanu dhadhal, Yudha wara nungu niyay kazi mina sobaginga mangiz; nubiya kalmel koey garsar mabaygal thana koewbu rugalgal, kuyay thurikal a gabagabal. Thana kuyku mabaygan wayaydhin, kuyku misnaren, sabiw ngurpay mabaygan, a yoewthaw koey mabaygan.

⁴⁴ Wagel kay mura thabi zapul, Yudha kulay mulaydhin koewbu mabaygoepa kedha, 'Ngath kay nanga ngan gud thapampa, ngitha kay nuyn gasamaw, a kasa kay balbayginga nuyn adhapa yoelpan.' ⁴⁵ Yudha na mangaydhin, nuy balbayginga Yesulpa uzaraydhin a nuy kedha mulaydhin, 'Ngurpay Mabayg senaw ngi?' Kalanu nuydh Yesun gud thapamoedhin. ⁴⁶ Thana kalanu koewbu mabaygal ngapa mina koey ridh gasamoedhin Yesun.

⁴⁷ Wara pasiw puziw mabayg Yesun, nuydh nungu kuyay thurik adhapa paradhin a woerimadhin koey misnariw zagethaw mabaygiya, adhapa pathadhin nungu kawra.

⁴⁸ Kalanu nuy Yesu Yudhan mabaygoepa muliz kedha, 'Ngitha ngapa mipa kuyay thurikalgal a gabagabalgal, ngayapa gasamoeypa? Ngay sabiw koerngaygi mabayg lawnga. ⁴⁹ Ngay nanga ngithamuniya amadhan, senaw koey yoewthanu ngath ngurpay aymarngu ngitha ngoena gasamoeyginga.' Itha mura thabi zapul aymoeypa nanga kuyku nidhaypa Maygi Thusinu Minar Poelayzimayl.

⁵⁰ Kalanu nungu niyay kazil mura wad wadgoepa nanithadhin nungungu.

Yesun Yoewdhaylgaw kotapa madhin
(*Mathayu 26.57-68; Luka 22.54-55,63-71; Yoewane 18.13-14,19-24*)

⁵¹ Thana nanga Yesun adhapa yoelpadhin nanga, nuy wara kayin mabayg Yesuniya wagel asidhin. Nungu gamu

rug matha urapun dhoemawak. Thana nuyn gasamaypa madhin, kasa thana kasa nungu dhoemawak gasamoedhin.⁵² Nuydh gamu woerdhay zagig zoelmaydhin.⁵³ Thana nuyn Yesun madhin, kuyku misnariw lagoepa, mura koey misnarel, a yoewthaw koey mabaygal, a sabiw ngurpay mabaygal ngalaga nanga garwoeydhamoeydhin.

⁵⁴ Petheru koey sigal wagel woelmay a muya yoewthaydhin kotaw boeradhariya kuyku misnariw lagoenu. Nuy si muythay pasinu nir kom poelaypa nungu gamupa, kuyku misnariw danal poethay mabaygiya kalmel.⁵⁵ Nuy kuyku misnari a nubeya kalmel nungu Yoewdhayalgaw koey mabaygal kawnselal, thanamun ubi Yesulpa mathamoeypa. Thana kasa kobegadh mabayg luman Yesulpa mulamoeypa kedha, nuydh za gegeyadh ayman. Kasa kay kedha thana wara gegeyadh imayinga nubiya, nubepa kuthoepa thoeraypa.

⁵⁶ Koeygarsar mabaygal ngapa sole yangukudu ya umamoeyr nubepa gasamoeypa, kasa kay kedha thanamun yaynanob yangukudul ngaru kotanu balbayg oesiginga Yesulpa kuthoepa thuraypa.⁵⁷ Dhuray thanamulngu kaday nithamoedhin a ngoelkay yangukudu butha woeydhamoeydhin kedha,⁵⁸ 'Ngoey kulay karngemidhin nuyn, nuy kedha umay, "Ngath bangal idimoene ina gethaw aymayinga, koey yoewth idimoene, a lak bangal ngath moeydhane thoeri goeygilnga; ngaw gethan lawnga, kasa bangal yangukudun." ' ⁵⁹ Kasa kedha thanamun yangukudul lak kedha balbayg oesiginga, Yesulpa kuth thoeraypa.

⁶⁰ Nuy kuyku misnare kaday tariz thanamuniya dhadhal Yesulpa yapu poeybiz kedha, 'Ngi wara yangukudulayg sakar maypa a? Sena mura wati za ngibiya woeydhoeypa?'

⁶¹ Nuy Yesu kasa ngaru yagig. Nuy kuyku misnari lak Yesun yapu poeyban kedha, 'Ngi mina Keriso a. Nungu Kazi sey nga nanga koey woenabalayg pika gimal?'

⁶² Yesu kuniya mulaydhin nubepa kedha, 'Wa senaw ngay, a ngitha bangal imane Mabaygaw Kazi Kuykulmay getha doegamoenu daparaw niyay lagoenu gimanoeka, ngay bangal boey mura daparaw ziyanu dhadhal.'

⁶³ Nuydh kuyku misnaren nungu dhoemawak pakadamoedhin thabukirin a wal mizin kedha, 'Wara lak yaginga koezi powpa,⁶⁴ ngalpa mura nungu ya karngemidhin kedha, ina nungu mina kawrag Awgadhoepa. Ngithamun wakay thamamay midh?' Thana kedha, 'Nuy wati mabayg, nuyn kay ngaru uma mathamoene.'

⁶⁵ Dhuray thanamulngu parupa mosal adhamoeyr a purkiya za yatharadhin nubiya; kalanu koey dharadh

mathamar nuyn a kedha umamoeyr, 'Imaypa ka muli, ngin ngadh mathampa, ngi nanga sike mina peropetha a?' Kalanu danal poethay mabaygan madhin a dak tidar nuyn.

Petheru gud thadhaydhin Yesulngu

(*Mathayu 26.69-75; Luka 22.56-62; Yoewane 18.15-18,25-27*)

⁶⁶⁻⁶⁷ Senawbi thonar nuy Petheru matha ka apal muynu kulaw panu muynu, muythay komoepa pasinu nir. Kedha nanga na kuyku misnariw zagethaw yoepkaz nagiz nanga. Nadh nuyn iman, na kedha muliz nubepa, 'Kame! Ngi wara senaw, ngi puzir senawbi Nazarethoelgiya, Yesuniya.'

⁶⁸ Kasa kay kedha Petheru mina koeyma gud thadhaydhin kedha, 'Ngay koerawayg ngi mi yadu umepa, ngath nginu ya tidayginga.' Kalanu nuy pasagudoepa uzaraydhin sisi. Sinubi thonara kay kalakala poeybiz.

⁶⁹ Nadh zagethaw yoepkazin nuyn mi thonara lak iman, na mabaygoepa buwayl thayiz nabiya ngaya nanga pasiya sir. Nadh sinubi thonara nuyn azir pagan kedha, 'Nagemiw, senaw nuy, nuy wara puzir.' ⁷⁰ Petheru mina koeyma gud thadhiz.

Mina moegina buth, kalanu mabaygal Petherulpa kedha mulemin, 'Kasa balbayginga muli kedha, ngi wara puzir, senaw ngi lak Galilayaw mabayg kakal.'

⁷¹ Petheru kedha mulaydhin thanamulpa, 'Ngay ngithamulpa mina yadu umepa, ngay nungungu koerawayg ngitha mi mabaygaw ya nanga umamoeypa. Ngay kay na ngoelkay ya mulepa nanga, ngath bangal wati kuth gasamoene Awgadhoengu.'

⁷² Mina senawbi thonara kay kalakala lak poeybiz; nuydh Petheru ngoenanu madhin Yesun midh nanga mulaydhin nubepa kedha, 'Wagel kay kalakala lak poeybepa, ngi kay ngaru mina sobaginga ngawngu gud thadhi thoeri thonaralnga.' Nuy nanga Petheru ngoenanu mamayidhin sethahi yangukudul Yesun, nungu kasa may mina koeyza.

15

Yesun parunu tharadhin Pilathoniya

(*Mathayu 27.27-31; Yoewane 19.2-3*)

¹ Mina bathaynga nanga thana kuyku misnaren mina sobaginga garwoeydhamoeydhin. Thanamuniya kalmel yoewthaw koey mabaygal a sabiw ngurpay mabaygal a dhuray wara koey mabaygal, mura thanamun Yoewdhay-algaw kawnselaw mabaygal. Thana garwoeydhamoeydhin

ya umamoeypa, Yesulpa mathamoeypa. Thana Yesun urukamin aymoedhin a yoelpaydhin nuyn Pilatholpa.*

² Pilatho nuyn yapu poeybadhin kedha, 'Ngi Mina Yoewdhayalgaw Kuykulnga a?'

Yesu kuniya kedha mulaydhin, 'Wa, ngingu yangukudu moegina balbayginga.'

³ Thana kuyku misnaren nuyn kasa mina koeyma mulamoeyr. ⁴ Pilatho lak yapu poeybadhin nubepa, 'Ngi midh paru thanamulpa kuniya ya mulayginga, nagi thana mura wati za ngibiya woeydhoeypa?'

⁵ Yesu kasa ngaru yagig. Nuy Pilatho dan kathamaydhin kedha, nuy Yesu midh paru kuniya yagig. ⁶ Nungu Pilathon pawa kedha, mura Kaludhay Ayngu thonara nanga, nuydh ngulayg mabaygaw ubilnga kunumayzi mabayg pa wayan.

⁷ Senawbi thonara nanga wara mabayg Barabas muynu kunumay lagoenu, minguz kedha nuy koey kawragil mabayg, wara thonara nuy koey silamaynu muynu Yoerusalemoenu, a wara mabayg nuydh uma mathamoedhin. ⁸ Mabaygan garwoeydhamoeydhin a yapu poeybemidhin Pilatholpa kedha, 'Ngi kay pa woeyaypa ngoeymulpa urapun mabayg kulay midh nanga.'

⁹ Nuy yapu poeybiz thanamulpa kedha, 'Ngithamun ubi midh, Yoewdhayalgaw Mopakuyk ngithamulpa pa woeyaypa a?' ¹⁰ Minguz kedha, nuy Pilatho mina koey ngulayg kedha, thana yoewthaw koey mabaygal kasa uwan memayidhin, thana kedha zoenguz Yesun kotoepa madhin.

¹¹ Kasa kay kedha thana kuyku misnarel mulaydhin mabaygoepa kedha, 'Ngitha kedha wal mamayi, "Barabasan kay ngoeymulpa ngapa pa wayar".' Thana Yesulpa wal mayginga. Thana Barabasoelpa walmemayir.

¹² Pilatho kedha yapu poeybadhin thanamulpa, 'Kedha kay nanga, wa ngath kay miza ayimpa nubepa ngan nanga ngitha kedha thuraypu Yoewdhayalgaw Mopakuyk?'

¹³ Thana kedha wal memayir, 'Sathawro puydhaw nuyn.'

¹⁴ Nuy kay Pilatho kedha umay thanamulpa, 'Mipa kay nuyn sathawro puydhaypa, nuydh za miyay gegeyadh aymoenu?'

Thana na kay zizigi moeyngu mina gegeyadh wal memayir kedha, 'Sathawro puydhaw nuyn.' ¹⁵ Pilathon ubi nuydh mabaygaw ngoenakapul balbayg palepa. Nuydh Barabasan pa wayadhin thanamulpa, kasa kay kedha nuydh Yesun nungu koewbu mabaygoepa gud aradhin poelngipa, kalanu sathawro puydhaypa madhin.

* 15:1 Nuy Pilatho thanamun Romaniw mura zagethaw danal poethay mabayg.

*Koewbu mabaygan Yesun giwn madhin
(Mathayu 27.27-31; Yoewane 19.2-3)*

¹⁶ Thana koewbu mabaygan Yesun muya thayadhin gabmenaw lagiya.† A thana thuradhin mura thanamun koewbu mabaygal. ¹⁷ Kasa nubepa giwn maypa thana bamagadh gamul koey sodh Yesuniya angadhin. Minguz kedha, sena matha mopakuyku oengay gamul dhoemawak. Thana nubepa patal puyngu ngoelkay korone aymoedhin a nungu kuykuya angadhin.

¹⁸ Kalanu thana nuyn mina gegeyadh giwn soelmar kedha, 'Ngaru Igilil Mopakuyk Yoewdhayalgaw.' ¹⁹ Thana nuyn boegin kuyk tidar, a parupa mosan tidar. Thana nubeya parunu kulun pasoenomoeyr. ²⁰ Thanamun nanga giwnsoelmay muwasin, thana kalanu bamagadh gamul rugan thudhan a nungu geth rugan kay kuniya ubaman. Kalanu thana adhapa yoelpadhin nuyn, sathawro puydhaypa.

*Yesun sathawro puydhadhin neylan
(Mathayu 27.32-44; Luka 23.26-43; Yoewane 19.17-27)*

²¹ Senawbi thonara urapun mabayg nungu maboenu woelmay, nungu nel Simona, Sayrinoelayg nuy, Alesandoerom a Rupoesom thathi. Thana apasinga nuyn gasamoedhin Yesun sathawropa thoeridhoeypa. ²² Thana Yesun adhapa madhin padoepa, nel Golgotha. Ngalpadh kedha Kuyku Sibuy.

²³ Thana nubepa nuthan madhin umal ngukiw a therall za garwoeydhamoeyzinga muynu. Senabi therall za nel mer. Kasa kay kedha Yesu ubigasidhin woenile.

²⁴ Kalanu thana nuyn sathawro puydhadhin neylan a nungu gamu rugal thanamuniya dhadh mamayidhin. Thana days thayar imaypa kedha ngadh kay gasamaypa mi dhoemawakul. ²⁵ Senawbi bathaynga nayn koelokoenu thana nuyn sathawro puydhadhin nanga, ²⁶ thana nubeya yangukudulnga za wanadhin gimal kuyku laganu kedha yadaynga, 'Yoewdhayalgaw Mopakuyk.' ²⁷ Nubeya wara ukasar wadhwadham sathawro poeydhamoedhin ukasar mina koey geth geth puru kaz mabayg. Wara getha doegamoenu wara boedha doegamoenu.‡

²⁹ Mabaygal ngaya nanga sike pasiya tadir, thana kasa kuyk woerimoeyr kedha umamoeyr, 'Ngidh ngulayg idiman Awgadhaw lag, yoewth a lak moeydhan thoeri goeygiw

† 15:16 Thana kedha thoeraypa Pretoriyam. ‡ 15:27 Dhuray kulkubaw Minar Poelayzimay I, thana wara basalmayl kedha 28. Yesu kuniya mulaydhin, 'Ngi mina yoepathamayzi apu! Wa, ngibepa ayman, matha kedha ngin ubilnga midh.' Balbayginga senabi thonara, nanu yoepkaz kazi balbaygoesidhin.

kaliya a? ³⁰ Midh paru ngi ngingungu balbayg tidayginga a? Ngapa mulupa pagar seyzi sathawrowngu nginu igililnga kuykuthal palal.' ³¹ Thana koey misnarel a yoewthaw sabiw ngurpay mabaygal lak kedha nuyn giwn soelmar kedha, 'Nuydh wara mabaygal gudaz pudhepa, kasa kay kedha nuy nungu geth ibupuydhayginga.' ³² 'Nuy kedha mulaydhin, nuy Keriso, Isoereylaw Kuykulnga. Ngalpa kay imaypa, nuy kay nanga nungu geth mulupa poegaypa, wa ngoey kay nubepa mina yoepathamoeypa.' A sepal ngawal nanga nubeya wadhwadham sathawro puydhamoedhin, palay lak nuyn giwn mar.

Yesun kuth gasamoedhin

(Mathaya 27.45-56; Luka 23.44-49; Yoewane 19.28-30)

³³ Dhadha goeyginu nanga mura wadhwadham inur thoeydhamoeydhin, senabi koey goegathoenu kurusipa thoeri klok. ³⁴ Kalanu Yesu koey gimiy wal miyaydhin thanamudh kedha, 'Eli, Eli lema sabakthani?' Muynu kedha, 'Ngaw Awgadh, ngaw Awgadh, ngidh ming u ngoena kasa wananu?'

³⁵ Dhuray mabaygal si pasinu sir thana karngemidhin, thana kedha mulemidhin, 'Nuy Peropethoepa Elayzalpa wal mepa sikedh.'

³⁶ Urapun mabayg thanamulngu zilamiz sathawropa a spanz sobaginga sisaberal ngukinu muynu thardhan, kalanu puy kopin pagan Yesulpa yoewdhan nubepa woenipa a kedha mulaydhin, 'Thumaka mamu ugaypa, nuydh kay sikedh peropetha Elayza nuyn mulupa maypa sathawrowngu.'

³⁷ Senawbi thonara Yesu gimiy wal miyaydhin, nungu moeygoepa guban, ³⁸ a koey yoewthanu thanamun wulaw koey dhoemawak§ nanu geth pakadamoeydhin gimanakaz mulupa.

³⁹ Nuy koewbu kuyku mabayg nanga imadhin kedha, Yesu midh paru nanga muwasidhin gimal sathawronu, nuy kedha mulaydhin, 'In nubi mabayg nuy mina Awgadhaw Kazi.'

⁴⁰ Dhuray si memayir yoepkazil, thana moegina sigaz nagemir. Thanamuniya kalmel Mariya Magdalangu, a Salome a wara Mariya na moegina Zemes a Yoewsepa, palamun apu. ⁴¹ Thana nubeya kalmel Yesu na Galilayoenu mer, a ibupuydhar nuyn, aymoeyr mura nungu ubilmayl. A matha kedha dhuray yoepkazil nubeya ngaya nanga Yoerusalemoepa asimoydhin, thana lak si mamayir.

§ 15:38 Thanamun wulaw koey dhoemawak, na koertoen.

*Yesun moeramathayadhin**(Mathayu 27.57-61; Luka 23.50-56; Yoewane 19.38-42)*

⁴²⁻⁴³ Wara koey mabayg thanamuniya, thanamun Yoewd-hayalgaw kawnselaw mabayg, nungu nel Yoewsepa, Aramathiyalayg. Nuy lak mina kapu akasizi mabayg, nuydh ugar Awgadhw Basalayaw mangay thonar. Thanamun za buthapoethay goeyga kutoepa nanga sabadhaw paru, nuy Yoewsepa mina akaginga Pilatholpa pa uzaraydhin a yapu poeybaydhin Yesun gamupa. Nuy thanamun sabadhoengu kikumidhin. ⁴⁴Yoewsepa Pilathon madhu paman nuy nanga Yesun gamu lumar. Nuydh Pilatho koewbu kuyku mabayg thuran a kalanu yapu poeybiz kedha, 'Yesu mina kulkub um mema?'

⁴⁵ Mura nanga karngemidhin koewbu kuyku mabaygaw yangukudu nanga Pilatho kalanu Yoewsepalpa wa madhin kedha, nubepa gamu maypa, Yesun gamu.

⁴⁶ Nuydh Yoewsepa mina kapu goerab gamul dhoemawak barpudhadhin, Yesun gamu mulupa madhin, a senabi kayn dhoemawakun nuradhin. Kalanu kulaw sakaynu muynu aradhin, sena mi sakay nanga kulangu adhapa pamadhin. Mura na muwasidhin nuydh mina koey kula gawan thayadhin parunu senabi sakay gudanu. ⁴⁷ Mariya Magdala a wara Mariya, Yoewsepan apu, palay yawayar Yesun gamu ngalaga nanga wanadhin.

16*Yesu kaday taraydhin**(Mathayu 28.1-8; Luka 24.1-12; Yoewane 20.1-10)*

¹ Sabadhaw kal Mariya Magdaloengu, a wara Mariya Zemesan apu, a Salome thana ganul wakasul mamayidhin Yesun gamupa pinipa. ² Mina bathaynga, kulay wiki goeyga Sandi, wagel kay goeyga palgin, thana ladhudhin moeram gudoepa. ³ Yabugudiya thana tadir, thana kedha umamoeyr, 'Ngadh kay sena moeram gudangu kula adhapa thamaypa ngalpalpa, sena pasagudoengu?' ⁴ Sena mina koey kula.

Thana nagemin a iman na kula muwasizinga adhapa thamayzinga. ⁵ Thana muya uthemidhin senabi sakaynu muynu; thana iman kayn mabayg getha doegamoenu nir, nungu goerab gamul dhoemawak koey gamulnga. Thana mina koeyma madhu pamemidhin.

⁶ Nuy kedha, 'Koyema wakay thoemamayg, ngay ngulayg ngitha Yesun lumaypa Nazarethoelayg, ngan nanga sathawro puydhangu, kasa kay kedha nuy in mayginga, nuy kaday tharayngu. ⁷ Ngitha kuniya tidemiw, a in

nubi ya nungu niyay kazipa mariw, a Petheru wara, "Nuy Galilayapa uzaridhe, bangal ngithamuniya kulay, ngitha bangal imane nuyn sin, nuy ngithamulpa midh na mulay-dhin." ' 8 Thana sethabi yoepkazil kuniya zilmemidhin moeram gudoengu, thana koeyma aka gasamoedhin. Thana wara mabaygoepa mulayginga kuyk thanamun aka koeyza.

Yesu yakamoeydhin Mariyalpa Magdalinalayg
(*Mathayu 28.1-11; Luka 24.36-49; Yoewane 20.19-23*)

⁹ Kuykuyam wiki goeyga nanga Yesu kaday tharaydhin umangu; kulay nuy yakamoeydhin Mariyalpa Magdalinalayg. Nan ngan nanga nuydh kulay kapu zageth ay-moedhin nabepa kedha, nuydh seben wati maril adhapa mamayidhin nanungu.

¹⁰ Nadh nanga Yesun imadhin nanga nuy igililnga, na sepa uzaraydhin nungu puziw mabaygoepa, thanamun koerkak badh a may Yesulpa. ¹¹ Thana nanga karngemin nanu ya kedha, Yesu igililnga, nadh nuyn iman, thana mina yoepathamayginga.

Yesu wara kuniya yakamoeydhin ukasar niyay kazipa

¹² Yesu wara kuniya yakamoeydhin ukasar niyay kazipa palay na palamun maboenu woelmemar moegina goegath-oepa. ¹³ Palay na kuniya tidemoedhin wara niyay kazipa mulemoedhin, kasa kay kedha thana mina yoepathamayginga.

Yesu lak yakamoeydhin nungu leben niyay kazipa
(*Mathayu 28.16-20; Luka 24.36-49; Yoewane 20.19-23*)

¹⁴ Yesu lak yakamoeydhin mina moeygoepa nungu eleben niyay kazipa thana nanga ay purthar. Nuy koey dharadh mulaydhin thanamulpa, minguz kedha, thana mina yoepo-ethamoeyginga; thana kasa koey kuyk woelempu thanamulpa senaw ngaya nanga nuyn imadhin kedha nuy lak igililnga. ¹⁵ Nuy thanamulpa kedha mulaydhin, 'Ladhu Awgadhaw aymayzi mabaygal ngalagiya nanga thabi po gubaw gizunu muynu nipa, in bangal nubi mina igilil-may yangukudu mawthu yaday poelgaypu thanamulpa. ¹⁶ Ngaya bangal nanga mina yoepathamoeypu a papthayso mamayipu nanga, thana bangal gudaz puydhamoeyne. A ngaya nanga mina yoepathamayg, thana bangal wati kuthoepa wayedhe.

¹⁷ 'Setha ngaya nanga mina yoepathamoeyzagal thanamulpa bangal poeybane Awgadhaw bibirpa yakamoeypa kedha; thana bangal wati maril adhapa mamayipu, kuyk thana bangal ngaw nel gima gasampu; thana bangal wara yangukuduya umamoeypu. ¹⁸ Thana kasa kobegadh

thabul gasamoeyn lawnga moerampa uma mathamay wati nguki wanimpa, thanamulpa umapa lawnga. Wara kedha thana bangal ngulayg kikiril mabayg dhoey nidhamoeypu a balbay tidamoeypu kikiringu.'

Yesu kaday thariz daparpa

¹⁹ Yesun senawbi yangukudu kalanu, nuyn kadaypa madhin daparpa, Awgadhaw getha doegam niyay lagoepa.

²⁰ Thana niyay kazil ladhudhin, maw siparuy mura doegamuya; Kuykulnga zagethan meparuy thanamuniya kalmel; a mina yoepathamaypa thanamun maw nuydh bibir palimoeypu thanamun zageth, thana matha ngoedhagidh koey zagethoepa aymoeypa.

Luka

Luka minar paladhin nabi ngulaygaw thusi Thiyopolaypa getha madhin mura kedha nungu ngulayg midh nanga

¹⁻² Thiyopolay, ina ngaw thusi ngibepa. Itha mina zapul ngath yadu mamayipa aymoeydhin ngalpaniya muynu. Ngalpaniya koeyma mabaygal kulay, itha thabi ngoedha thoeyayl thana purkan imadhin mura Awgadhaw kuyku nidhayzi zagethal mina kuykoengu, a maw tharemipu mura thabi ngadha thoeyayl midh nanga. Wara mabaygan koey magaw gasamoedhin senabi ngulayg minar paladhin thusinu muynu.

³ Wa, ngay lak kedha, ngath mura itha thabi ngoedha thoeyayl ngaw ngulaygoepa ngurpamoeydhin geth tidemidhin woergi nopa mina kuykoengu kuthoepa; wagel kay ngath minar palimoeyngu ngibepa ngi wara koey mabayg ngalpaniya, itha mura ngibepa mina balbayginga thayamoeyn. ⁴ Wa, ngibepa mina ngulaygoepa gasamoeypa koezi, pasinu ngin midh nanga ngurpadhin.

⁵ Wa, nabi ya kedha kuykaymaydhin. Wara misnare meparu Yoewdhayanu, nungu nel Zakaraya. Nungu zageth misnarew zageth kedha, nuy Abayzan doegam mabayg. Senawbi thonara thanamun Yoewdhayaw mopakuyk Erodh. Zakarayan ipiw nel Elisapetha. Na lak misnarew buwayngu Aronan buwayngu ⁶ Palamun ngara pudhamay kalmel balbayginga Awgadhaw parunu. Awgadhaw maygi ya woedhay sabil palay pathidhayginga. ⁷ Kasa kay kedha palay gar mina kazigig, kuyk Elisapetha kazigi kupa a matha kedha palay kalmel apu thathi aymoemoedhin.

Awgadhaw angela danapa yakamiz Zakarayoepa

⁸⁻⁹ Wa nabi thonara nanga Zakaraya a nubiya nungu doegam mabaygal misnarel thanamun thonara koey yoewthapa danal pathaypa. Thanamun misnarew wara koey pawa kedha, kasa ubipa misnaren nabi mina zageth aymayginga koey yoewthanu muynu thanamun mura garwoeydhamay thonara. Thanamun kulba pawa kedha mamu kulaw aymayzi za mamaman nge. Thana ngulayg za ayman, imaypa kedha ngunu thonara nge. Ngaru nuy senawbi misnaren yoewthoepa mina muypa, maygi dhadhabuthoepa. Nabi thonara kulaw aymayzi za pudhamoedhin Zakaraniya. Nuy mina muy doegampa senawbi zagethoepa, muy aymoeydhin oltanu gimal, ganul thupa.

10 Wa nuy nanga muynu sensa thayar mura mabaygal adhal thana thoeythu pagemir thanamun pawa kedha. 11 Nuy nanga si muynu Awgadhaw angela danapa yakamiz nubepa oltaw getha doegamoenu tharaydhin senaw ngalaga nanga ganul thu. 12 Zakaraya nanga Angela imadhin nuyndh mina koeyma madhu pamadhin a nuydh koey aka gasamoedhin.

Yoewane Papthayso ngaru bangal koesimidhe mina adhapudhay mabayg Awgadhaw parunu

13 Kasa kay kedha Angela nubepa kedha mulaydhin, 'Zakaraya, ngi akan maygi Awgadh nuydh karngemidhin nginu thoeythu poegay a nginu ipin bangal thurkiyay kazi imane, a ngidh bangal nuyndh nel tharane Yoewane. 14 Ngi bangal ika dhiw gasamoene kalmel koeyma mabaygal nungu kazimay thonara.

15 'Nuy ngaru bangal koesimidhe kadaypa mina adhapudhay koey mabayg Awgadhaw parunu. Nuy bangal woenig umal nguki a matha kedha puridhoeral umal nguki. Nungu kazimay thonarngu Maygi Mari nubiya muynu magaw poelaypa nubepa nungu zagethoenu. 16 Nuydh koey garsar Isoereylaw mabaygal bangal kuniya ruwaymaypa thanamun Kuykupa Mina Awgadh. 17 Nungu zageth bangal Awgadhaw parunu ngoedhe kedha Elayza, nuy bangal Maygi Mariw magawnu siparuy Kuykulmay yabugud buth pathan. Nuydh bangal mabaygaw ngoenakap lak balbayg poelaypa thathiw ngoenakap thanamun kazipa a matha kedha kawragi mabaygal garthil thoeyaypa balbayginga niyaypa mina mabaygiya. Nuydh mabaygal dhoeynidhaypu balbayginga Kuykulmaypa.'

18 Nuy Zakaraya kuniya mulaydhin Angeloepa kedha, 'Ngath kay midh paru ngulayg kedha, ngalbe bangal kazi gasamoene, kedha zoengu ngay koey thathi a ngaw ipi koey mabayg aymayzinga.'

19 Nuy Angela kedha mulaydhin nubepa, 'In ngay Gabriyel. Ngay mura thonara Awgadhaw parunu kaday sipa a nuydh ngoena ngapa wayanu ngibepa nabi kapu wakayl yangukudu manin. 20 Ngi kurusipagi, wa ngidh ngaw yangukudul mina yoepathamayginga; a ngidh bangal imane. Itha bangal thabi yangukudul kuykunidhamoeyne mina balbayginga sethabet thonara. Wa, ngibepa kedha, ngi bangal yagig kurusipa senabi thonar gasamoene, kuyk ngidh ngaw ya mina yoepathamayginga.'

21 Wa, senabi thonara mura mabaygan ugar Zakarayan, thanamulpa kakal nuy koey kuykuthalnga muynu oltanu. 22 Nuy nanga adhapadhadhin nuyndh yagi paladhin. Wa,

thana ngulayg asimoeyn kedha, nuydh adhapudhay za goeygiw piki iman muynu koey yoewthanu, kedha zoengu nuy ya mulayginga. Nuy thanamulpa gethan ya muliz. ²³ Nungu zagethaw thonar nanga muwasidhin muynu koey yoewthanu, nuy kuniya tidaydhin lagoepa. ²⁴ Soeyzi moegina dhadhabuth nungu ipi Elisapetha na mapunga aymaydhin. Payb moelpalalnga na matha lagoenu muynu. ²⁵ Na kedha mulaydhin, 'Ngay mina koey kuykuthalnga kasa uzaraydhin, kazigig kurusipa Kuykulmay ibupuydhan a kozan ngayapa poeyban. Ngayapa lak azirpa lawnga mabaygaw parunu.'

Yesu Kerison kazimay ya

²⁶ Elisapethana nanga siks moelpalal aymoeydhin maythapa, Awgadhan nungu yaday woeyay Angela wayadhin Gabriyelan Galiyoepa, moegina goegath nel Nazareth. ²⁷ Nubiya yangukudu mer muynu ngoewakazipa, Yoewsepalpa nga nanga gudapa thurayzinga. Nuy Yoewsepa Dhawithan buway mabayg. Nanu ngoewakaziw nel Mariya, kapu akasizi ngoewakaz. ²⁸ Angela ngapa nabepa kedha mulaydhin, 'Awgadh ngibeya kalmel a nungu adhapudhay koey woenab.'

²⁹ Wa, Mariya nabiya koeygarsar wakay thoemamay, Angelaw yangukudungu. Nadh kedha wakay thayadhin, 'Ina kow aykap gar sike midh paru.'

³⁰ Kasa kedha Angela nabepa kedha mulaydhin, 'Mariya ngi akag, Awgadhan ngin mina adhapa thamadhin. ³¹ Ngi bangal mapunga aymidhe a ngidh bangal thurkuyay kazi gasamane, ngidh bangal nungu nel tharane Yesu. ³² Nuy bangal mina adhapudhay, a nuyng bangal kedha thoeraypu Awgadhaw Kazi, nuy koey Awgadh gimal. Awgadhan nuyng bangal Mopakuyk aymoene, Dhawitha nanga midh, nungu buway apakuyk. ³³ Nuy bangal Yakubun kaziw kaziw ingaru Mopakuyk, nungu basalaya kuthaginga kuykuginga!'

³⁴ Na Mariya angeloepa kedha mulaydhin, 'Ngath bangal midh paru kazi gasamoene, ngay alaygig ngoewakaz?'

³⁵ Angela kedha mulaydhin Mariyalpa, 'Awgadhaw Maygi Mari bangal ngibiya kalmel, a Awgadhaw bibir a woenab bangal ngibiya ngidh bangal gasamoene. Kedha zoenguz nginu maygi kazi bangal kedha thoeraypu "Awgadhaw Kazi."

³⁶ 'Wa, ngidh nginu tukuyap Elisapethana ngoenanu maypa? Thana waza kedha, "Nabepa kazipa gasamoeypa lawnga." Kasa kay kedha na nanu geth lak mapunga lak

siks moelpalal, na kasa koey apu. ³⁷ Awgadhoepa mura za aymoeypa zagethoeginga,* mura balbayginga.'

³⁸ Na Mariya kedha, 'Ina bangal ngaybiya aymidhe nginu yangukudu ya midh nanga. Wa, ngay mina Awgadhaw zagethaw mabayg.' Kalanu Angela nan wanadhin.

Mariya uzaraydhin Elisapethalpa

³⁹ Angelaw yangukudu kalanu nanga, Mariya wakay thoe-mamayn gasamadhin nanu tukuyap Elisapethana. Nadh nanu moenari rugal matha thoeray buth pathaydhin kalanu sobaginga uzaraydhin Yoewdhayoepa Elisapethana goegath muynu padaw dhadhabuthanu.

⁴⁰ Na nanga mangaydhin si, na muy araydhin Zakarayan lagiya Elisapethana alay. Mariya nan Elisapethana ikan gasamadhin. ⁴¹ Sena namuyth nanga Mariya ikan gasamadhin Elisapethana. Senawbi thonara Elisapethana mapeth ikan dhiwan soersimoeydhin muynu nabiyaya. Mina senabi thonara na ngulayg asidhin Maygi Mariw zageth nabiyaya, a Maygi Mariw woenab nabiyaya ngoena pudhaydhin.

⁴² Na gima gudiya mulaydhin kedha, 'Wa, Awgadhaw woenab ngibiya, a ngin mina adhapa thamayidhin mura yoepkaziya, a Awgadhaw woenab nginu kaziya senaw ngibiya nanga muynu! ⁴³ Ina mingu mina adhapudhay za ngayapa aymiz kedha, ngoezu Kuykulmay apu ngayapa ngapa imaypa mema? ⁴⁴ Sena namuyth nanga ngath karngeginu nginu ikal yangukudu nguzu mapeth muynu ngaybiya ikan dhiwan katan theoydhadhin. ⁴⁵ Wa, ika dhiw gasamar ina mina matha ngoedhagidh ngidh mina yoepathamadhin Kuykulmay woeyayzi yangukudu ngibiya kuyku nidhane.'

Mariya na Dhiwaw Na

⁴⁶ Mariya kedha,
'Ngath ngoezu ngoenakapun Kuykulnga koeyma thaw-maypa;

⁴⁷ ngath koey ika gasamoedhin
kuyk ngaw Kaludhay Mabayg, Awgadhw.

⁴⁸ Nuydh ngoena ngoenanu manin
ngay nungu parunu koey apal zagethaw mabayg.

Koezi kayboengu pawpa mura mabaygal
ngoena bangal kedha thoeraypu, "Koey dhiwal yoepkaz."

⁴⁹ Kedha zoenguz kedha adhapudhay Koey Awgadhw
nuydh mina kapu zageth ayman ngayapa.

Ngalpa ngaru koeyma thawmanin nungu maygi nel.

* 1:37 Awgadhoepa mura zapa aymoeypa zagethoeginga: wara Zenesis 18.14 geth tidi.

50 Nuydh nungu pawdh a gabu pawa yakaman ngalpalpa mura mabaygal ngaya nanga apasin nubepa, maykuyk mulupa maykuyk kadaypa.

51 Nuydh nungu koey bibiril geth woenabalnga, poera-paralnga, adhapa gud paliman gamu dhub yoewruyl mabaygoepa mathamaypa.

Thanamun buwayl thoeyay idimoeyn mura.

52 Nuydh ngulayg Adhapudhay Mopakuykul mulupa thayamoeyn, thanamun kupay zagethoengu.

A mabaygal ngaya mina apal nuydh kadaypa mamayin.

53 Aygi zagi mabaygal nuydh zapun poeybiz, gamul dhiba mamayin,

a setha ngaya aydegal a zapulgal

thana adhapyudhan gethal aygimayl.

54 Nungu kulkubaw yawadhayzinga ngalpan thathiw thathipa, nuyn kuyku nidhan kayib.

Nuy ngapa Isoereylaw kaziw kazipa ibupuydhaypa

55 Nuydh ngoenanu manin Abrama, yakaman nungu sib wanan

a matha kedha mura nungu kaziw kazipa ngaru a ngaru, nungu kulay yangukudu midh nanga.'†

56 Mariya na sike thoeri moelpalalnga Elisapethaniya, wagel kay na kuniya tidaydhin nanu lagoepa.

Yoewane Papthayson kazimay ya

57 Na na gasamadhin thonar Elisapethana kazimay thonar, nadh gasamadhin thurkiyay kazi. 58 Nanu pasiw mabaygal a mura nanu buway karngemidhin kedha, Kuykulmay mina pawa midh, nabepa. Thana mina koey ika gasaman nabiya kalmel.

59 Urapun wiki kaliya thana mura ngapa mapethoepa motho poethaypa. Wa, thanamun ubi kedha thana nuyn Zakarayan thoeraypa, nungu thathiw nel. 60 Kasa kay kedha nungu apu kedha, 'Maygi, nungu nel bangal Yoewane.'

61 Thana kedha nabepa, 'Buwaynu muynu kedha nel-ginga!'

62 Kalanu thana nungu thathipa geth aymayn yapu poeybemin kedha, 'Nginu ubilnga mi nel nubepa maypa?'

† 1:55 Awgadhaw yawoedhayzinga Abramalpa, wara Zenesis 17.7 geth tidi.

⁶³ Zakaraya gethan yadu palgan thusi poelay za, kalanu kedha palan, 'Nungu nel Yoewane.' Thana koeyma madhu pamemidhin.

⁶⁴ Mina senabi thonara nuy Zakaraya balbayg asidhin gudiya ya muliz a nuydh mina koeyma thawmanin Awgadh.

⁶⁵ Thanamun pasiw igalgal mina koey aka gasamoedhin sethabi zapungu. Na ya gud palaydhin adhapa nupa mura senabi padaw lagiya Yoewdhayanu muynu. ⁶⁶ Mura setha ngaya nanga karngemidhin thana ngoenanu madhin senabi zapa a yapu poeybemidhin, 'Nuy bangal senawbi mapeth mi mabayg?' Mabaygoepa kakal kedha Kuykulmay woenab nubiya muynu.

Wagel kay zapul aymoeyn, Zakaraya kulay yadu palgan

⁶⁷ Nungu mapethaw thathi Zakaraya, nubiya muynu Maygi Mari, nuydh Awgadhaw ya yadu poelgaypu kedha,

⁶⁸ 'Ngalpa koeyma thawmanin Kuykulnga Isoereylaw Awgadh!

Nuy ngapa ngalpalpa ibupuydhaypa
a nungu mabaygoepa gudaz puydhaypa.

⁶⁹ Nuydh ngalpalpa poeybadhin

Adhapudhay Kaladhuy Mabayg Dhawithan buwayngu ngapa,

nuy Dhawitha Awgadhaw zagethaw mabayg.

⁷⁰ Nuydh mina kulay mulaydhin, a ya wadhadhin nungu maygi peropethaya kedha,

⁷¹ "Nuydh ngalpan gudaz puydhamoeyne mura wati mabaygoengu,

a sethabi wati bibiringu mabaygan ngadh ngalpan gegeyadh yawaypa."

⁷² Nuy senawbi thonara thanamulpa mulaydhin kedha,

"Nuydh bangal yakaman gabu pawa a pawdh ngalpan thathiw thathipa.

A ngoenanu maypa nungu maygi ya woedhayzinga ngalpalpa."

⁷³⁻⁷⁴ Ya woedhan koey ridhanga nuydh ayman ngalpan muruygoepa Abramalpa.

Nungu koey ridha ya kedha,

nuydh gudaz puydhamoeyn ngalpa ngalpan wati mabaygoengu.

Nuydh ayman ngalpa nungu zagethaw mabaygal, akapa lawnga mina zageth ayman.

⁷⁵ Lak ngalpa balbayginga nungu adhapa thoemayzimayl,

maygi mabaygal nungu parunu,

mura ngalpan igililmay goeyginu.

76 Ngaw Kazi ngin bangal kedha thoeraypu,
Maygi peropetha, Mina Koey Awgadhaw.

Ngi kulay thayiz ngalpan Kuykulmaya
Buth pathan yabugud nubepa.

77 Lak ngidh nungu mabaygal yadu thuriz kedha,
thana bangal kedha kuniya gudaz puydhamoeyne,
gudwoeyamoeyn thanamun wati pawal.

78-79 Ngalpan Awgadh koey pawdhal Awgadh,
nuydh ngara pudhamay ngalpan balbay tidaypa mina
yabugudiya.

Nungu bangal mina kaludhay thonar gasamoene,
mura zapul bangal kapu ngoedhalmayl
nungu buya nanga zuru pathane na gimaz daparngu,
kayin goeyga midh nanga miziz

inura nanga ngaya nipa,
um koey amadhan,
nuydh adhapa yoelpamoeyn mina yabugudoepa,
balbayginga gabu pawanu nipa.'

80 Nuy senabi mapeth koesimipu, koey bibirilnga koey
magawlnga nungu gamu igililnga a nungu mari. Nuy
mabaygoegi dhadhabuthanu niparuy kurusipa nungu
thonar gasamoedhin nuy kakal aymoedhin mura Isoerey-
law mabaygoepa.

2

Yesun kazimay thonar
(*Mathayu 1.18-25*)

1 Senabi thonara nanga, wara Romaniw adhapudhay
mopakuyk meparuy, nungu nel Augustus. Nuydh ya
madhin kedha, 'Mura mabaygaw nelay ngaru getha tiday
mabaygoepa poeybamoeyn, mura thanamun goegathiya.'

2 Senawbi thonara thanamun kuyku mabayg sey Siriyaw
doegamoenu nel Koewiriniyus. Sena waza thanamun
mina koeykoeyne, mabaygaw getha tiday Koewirininsan
thonarnu.

3 Wa, mura mabaygal ngaru thanamun lagoepa, nelpa
poeybaypa getha tiday zagethaw mabaygoepa. 4 A thana-
muniya muynu Mariyana maku thoeyayzinga Yoewsepa,
nuy lak miyaydhin moegina goegathoengu, Nazaretho-
engu, Galilaya doegamoengu. Nuy kuniya nungu kazimay
lagoepa, goegath Bethliyama Yoewdhayanu. Thanamun
kulkubaw mopa kuyk Dhawitha lak senawbi goegathoenu
kazi madhin, a Yoewsepa nuy Dhawithan buway mabayg.
Nuy kedha zoenguz Bethliyamapa miyaydhin.

⁵ Nubiya kalmel nungu maku thoeyayzi yoepkaz Mariya, palamulpa palamun nelpa mulaypa zagethaw mabaygoepa. Na sinubi thonara mapunga. ⁶ Thana sey Bethliyanu nanga nanu kazimay thonar gasamadhin. ⁷ Nadh nanu kuykuy kazi imadhin thurkuyay kazi. Nadh nuyn dhumawakun nuradhin a powbiyaw lagoenu muynu wanadhin nuyn; kedha zoenguz kedha, thanamulpa waza buthaginga uthuypa mura lagal.

Mamuy danal poethay mabaygal a Awgadhaw angelal

⁸ Dhuray mamuy danal poethay mabaygal sey adhal bupanu. Senabi kubilu thana thanamun mamuy danal pathar. ⁹ Kedha nanga thana imadhin Awgadhaw Woeyayzi Angela, thanamulpa tharaydhin, senawbi thonara Awgadhaw buya a poerapar thanamuniya nagaydhin. Wa, thanamun mamuy danal poethay mabaygaw aka mina koey zapul.

¹⁰ Kasa kay kedha nuy Angela kedha mulaydhin, 'Ngitha akan maygi, ngath kapu yangukudu oengaypa ngithamulpa a matha kedha mura mabaygoepa, ikal dhiwal yangukudu. ¹¹ In nubi goeyginu ngithamulpa ngithamun Kaludhay Mabayg dan adhanu, sey Dhawithan goegathanu. Nungu nel Keriso, ngithamun Kuykulnga, Awgadhaw Mina Adhapa Thamayzinga. ¹² Ngithamulpa bangal kakal, ngitha bangal nuyn mapeth imane powbiyaw lagoenu muynu nuy dhoemawakun abayzinga. Nuyn Awgadhan kedha maku thayadhin.'

¹³ Senabi thonara koey garsar daparaw angelal danapa yakamoeydhin. Thana na puyamar Awgadhoepea thawmaypa kedha,

¹⁴ 'Awgadh nuy ngaru woenabaw a poerapoeraw Awgadh sey gimal dapara,
a in apal kapu woenab, a pawdh ngithamulpa;
minguz kedha, mabaygal nanga balbayginga Awgadhaw purkapa.'

¹⁵ Thana nanga angelal kuniya tidemidhin daparpa, thana mamuy danal poethay mabaygal mulemin kidhakidhan, 'Ngalpa ladhuypa, Bethliyamapa senabi zapa purkaw imaypa, Kuykulmaypa midh na mulaydhin ngalpalpa.'

¹⁶ Thana sobaginga ladhudhin; imadhin Mariya a Yoewsepa a mapeth muynu poebiyaw lagoenu yoewir. ¹⁷ Thana nanga mamuy danal poethay mabaygal mapeth imadhin, thana yadu thuray aymoedhin aputhathipa, Angela thanamulpa midh na umamoeyr senawbi mapeth yadu palgadhin.

18 Mura mabaygal ngadh na karngemidhin thana koeyma madhu pamemidhin mamuy danal poethay mabaygal midh na umamoeyr thanamulpa. 19 Mariya mina koeyma ngoenanu mamayidhin sethabi yaday a koeyma kuykunu wanamoeydhin. 20 Thana nanga mamuy danal poethay mabaygal kuniya tidemidhin, thana koeyma thawmadhin Awgadh, thana midh na karngemidhin a imaydhin, angelal midh na umamoeyr thanamulpa.

Yesun nel tharan

21 Urapun wiki kaliya, thonara nanga gasamoedhin moegina mapethoepa motho poethaypa, thana nuyn nel tharadhin Yesun, angelaw poeybayzi nel. Wagel kay Mariya maythalayg, angela kulay Mariyalpa mulaydhin.

Thana Mapeth yakamoedhin koey yoewthanu

22-23 Thanamun senabi thonaraw igililnga kedha, Mosen minar poelayzimaynu muynu kedha, 'Matha kuykuy garkaz kazil ngaru Awgadhoepa kuniya poeyban a eso manin.' Mariya nanga puduya adhadhin palay Yoewsepaw kazi oengadhin Yoerusalemau koey yoewthoepa, Awgadhoepa yadu poelgaypa, a eso maypa. 24 Palay sipa aymoeypa mura sabiw yawoeydhayzinga midh nanga, ukasar moegina uruy ngaru Awgadhoepa mamaman. Sethabi moegina uruy goeynaw ngoedhalmayl.

25 Senawbi thonara Yoerusalemoenu mabayg meparu, nungu nel Simiyon, nuy mina Awgadhiya gathil thoeyayzi mabayg a Maygi Mari waza nubiya kalmel. Mura nungu thoeythu poegaynu muynu ubi kedha, kurusipa bangal nungu danal Isoereylaw buway koerkak badh bangal balbayg asine; 26 kalmel nubiya Maygi Mariw ibupuydhay, kuykunidhaypa Awgadhaw Adhapa Thoemayzi Mabayoepa imaypa, wagel nungu kuth.

27 Maygi Mari yoelpadhin Simiyonan koey yoewthaw boeradharoepa muypa senabi thonarnu. Senabi thonaraw Yoewsepaw Mariyaw palay palamun kazi Yesun yoewthiya muy thayadhin mura zapa balbayg poelaypa, thanamun sabi midh nanga. 28 Simiyon nuydh kazi thoeridhaydhin nungu gethan palamulngu, gamupa gasamoedhin a Awgadhoepa eso pugaydhin kedha,

29 'Kuykulnga, ngidh nginu yawoeydhayzinga kuyku nidhan,

a ngaw zageth ina apal mura muwasin;
ngidh ngoena pawoeyar mura kay balbayginga,
matha kedha nginu kulba yangukudu midh nanga.

30 Minguz kedha, ngath ngaw purkan iman
nginu Adhapa Thamayzi Gudaz Puydhay Mabayg.

31-32 Ngidh nanga mura mabaygaw danal buth pathadhin kedha,
 nuy bangal nginu buya mekath azaz mabaygoepa yakamoeypa,
 nginu mina igililmay yabugud,
 a adhapudhay woenab a poerapar yakamoeypa Iso-
 ereylaw mabaygiya.'

33 Palay kaziw aputhathi mina koeyma madhu pamem-
 oedhin Simiyonan yangu, palamun kazipa. 34 Kalanu Simiyon kuyku nidhadhin thanamuniya a kaziw apupa kedha mulaydhin, 'In nubi kazi adhapa thamadhin Awgad-
 haw koey zagethoepa aymoeypa. Nungu may dhuray bangal Isoereylaw mabaygal mulupa idimpu a dhuray bangal kadaypa gasamipu. Nuy bangal ngoedhe Awgad-
 haw maku thoeyayzinga, kasa kay kedha koeygarsar mabaygal nubepa kuniya lak bangal koey dharadh umamoeypu. 35 Minguz kedha, thanamuniya wara wati wakay thamamay muynu Awgad-
 haw Sey Sithamayzi Mabaygoepa. Wa, thanamun kedha wati wakaythamamayil bangal kakal aymidhe. Ng-
 inu koerkak badh a ngoenakap mapu bangal adhapudhay koeyza ngoedhe nginu ngoenakapoenu kulka yoewdhepu.'

36-37 Wa, senabi thonara lak mina koey apu peropetha meparu; nanu nel Ana na Panuwelan kazi, na Asan buway mabayg. Na 84 wathalayg a nanu alay mina kulkub um miyaydhin, palamun niyaypa yoelpay wathal matha seben mura. Kalanu nadh yoewth gamupa gasamoedhin. Kubilu goeyga na aygudoeginga matha thoeythu pagepu. 38 Na balbayginga mina senabi thonara mangaydhin, Awgad-
 hoepa eso pugaydhin Kazipa, a mulaydhin kapu ya Kaziw doegumuya mabaygan ngaya nanga ugadhin Awgad-
 haw thonara Yoerusalemoepa gudaz puydhaypa.

39 Kalanu palay Mariyaw Yoewsepaw mina mura ay-
 moedhin Awgad-
 haw poeybayzi sabiw ubilnga, kalanu thana kuniya tidemidhin thanamun lagoepa, Nazarethoepa Galilayoenu muynu. 40 Nuy kazi si koesimadhin, koey magawlnga, a mina koey gudal ngulayg moegina kaz, a Awgad-
 haw woenab nubiya kalmel mura thonara.

Yesu nanga 12 wathalayg aymaydhin nuy Yoerusalemoepa miyayadhin thoeythu poegaypa muynu koey yoewthanu

41 Wa, mura woethiya Yesun apu thathi Yoerusalemoepa memampu Kaludhay Ay Aymay thonarpa. 42 Yesu nanga toewalob wathalayg aymoedhin thana lak memayidhin thanamun pawa midh nanga; 43 Ay aymay nanga muwasid-
 hin, thanamun mab kuyk aymaydhin lagoepa kuniya, kasa

kay kedha Yesu nuy yaw pugaydhin kuniya Yoerusalemoenu. Nungu apu thathi koerawayg kedha nuy palamun mabaygiya kalmel oesiginga. ⁴⁴ Palamun wakay thoemaypa kedha, nuy mabaygaw mopanu kalmel, palay kedha zoengu kay woenag.

Kurusipa kutapa palay lumadhin nuyn palamun igalgepa a tukuypoepa yapupoeybemar. ⁴⁵ Palay nuyn yan lumar, kalanu palay kuniya tidemoedhin Yoerusalemoepa, nuyn lumadhin.

⁴⁶ Kurusipa thoeri goeygilnga nanga palay nuyn imadhin muynu koey yoewthanu. Nuy nir thanamun yoewthaw sabiw ngurpay mabaygiya, kurusipagay thanamulpa, a yapu poeybay mura moegithap sabi muynu. ⁴⁷ Mura setha ngaya nanga nungu yoepa kurusipagemir nuy kuniya midh nanga umay thanamulpa ngurpay mabaygoepa, thana mina madhu pamemidhin kedha, nungu ngulayg mina koeyza. ⁴⁸ Nungu apu thathin nanga nuyn imadhin koey yoewthanu muynu, palay mina madhu pamemidhin. Nungu apu kedha nubepa, 'Ngoezu kazi, ngidh midh paru kedha aymoenu ngalbepa? Nginu thathi a ngay, ngidh ngalbe mina wakay thoemaypa mamamoenu imaypa lumarngu ngin.' ⁴⁹ Nuy kedha palamulpa, 'Mingu ngipel ngoena lumarngu? Ngipel nay ngulayg kedha ngay ngaru Ngaw Thathiw lagoenu muynu?'

⁵⁰ Kasa kay kedha palay tidayinginga nungu ya nuy palamulpa kuniya midh nanga mulaydhin. ⁵¹ Nuy kalanu asidhin palamuniya kuniya Nazarethoepa, a koey kurusipoegayl kazi palamulpa. Nungu apuwan mura thabi zapul thabi ngoedha thoeyay nanu ngoenakapoenu muynu gasamoeypu. ⁵² Yesu koesimaydhin kalmel koey ngulayg a gamu magaw mina balbayginga Awgadhaw parunu a mabaygaw parunu.

3

Yoewane Papatayso nungu zageth, yabugud buthpathan (Mathayu 3.1-12; Mareko 1.1-8; Yoewane 1.19-28)

¹ Yoewanen zageth kedha kuykaymaydhin. Senabi thonara Taybiriyoos thanamun Romaniw mina mopakuy. Nuy 15 wathalnga kuyk thanamun. Nubiya apal puwa kuyku mabaygal kedha, Pontiyas Pilatho Yoewdhayalgaw kuykulnga, a Erodh nuy Galilayaw kuykulnga. Nungu tukuyap Pilip nuy kuykulnga thabi koey goegathoepa, Ithuriya a Trakonaytiz, a koey goegath Abilene thanamun mopakuy Laysaniyas. ² Thanamun Yoewdhayalgaw kuyku misnare sepalbi thonara Anas a Kayapas. Wa, palamun

thonara nanga Awgadhaw yangukudu ngapa Yoewanelpa, Zakarayan kazipa, nuy mabaygoegi dhadhabuthoenu. ³ Nuy mura maw tharepu muynu Yuridhaw Koesaw dhadhabuthiya. Nuy kedha umepu, 'Adhapa ngithamun wati igililmay pawangu, adhapa garthil thayemiw a ngapa papthayso moeypa ngithamun wati pawapa mura gud woeyaypa.' Mabaygal ngaru paptayso mamayin garthil thoeyaypa thanamun wati pawangu, a thanamun wati pawal mura gud woeyamoeyn, a mura garwalgamoeyn; Awgadhan guythuyan senabi gegeyadh.

⁴ Mina kay paypa kulay Awgadhaw kulba peropethan, Isaya minar paladhin kedha,

'Yangu wakay poegaypa muynu bupanu
mabaygoegi dhadhabuthanu,

"Buth pathaw, balbay tidaw senabi ruwayl yabugud,
Kuykulmaypa mabapa.

⁵ Mura muydhal bangal gud mathamoeyne,
mura bangal moegina padal a koey padal apa
thoeyamoeyne.

Ruwayl yabugudal mura bangal balbay tidamoeyne,
mura sethabi wati yabugudal ngaru bangal balbay
tidamoeyne Kuykulmaypa mabapa.

⁶ Wagel kay mura mabaygan imane kedha,
Awgadhaw Gudaz Puydhay Mabayg mangedhe koey
poeraparoelnga." '

⁷ Nuy Yoewane adha min tidar kedha thanamulpa setha mi mabaygaw moeyay ngapa nubepa thanamulpa paptayso moeypa, 'Ngay madhupamiz ngitha yoewthaw mabaygal ngapa ngayapa. Ngithamun mari igililnga ngithamulpa balbayginga lawnga midh? Ngitha midh paru ngulaygal kedha, ngitha lak kedha ngaru koey poeypiyam Awgadhaw thabukiringu? Nungu thonar senaw ngapa ngithamulpa, kasa kay kedha ngitha matha kedha mina nanga thabul muyngu akan pungamoeypa! ⁸ Ngitha kedha mulayg, "Ngoey Abraman buway, Awgadhaw mina mabaygal." Sena kasa ngithamun geth wakay thamamay; Awgadhan ngulayg ngitha adhal waniz kupayngu, a wara mabaygal muy arimoeyn, ngithamun buth manin. Awgadhoepa zagethoeginga kedha, nuydh mabayg ayman thabi kulangu, Abramalpa kazel. ⁹ Ngitha a mura mabaygal matha kedha puy midh, thurik senaw buyal woeydhaypa poethaypa sethabi puypa, apa kuykuya pathaypa sipiya; puy nanga mina koewsan mayginga, nuyn adhapa pathan a muypa thayan.'

¹⁰ Thana mabaygal nubepa yapu poeybemir kedha, 'Wa, kedha midh, ngoey bangal midh memayine?'

¹¹ Nuydh Yoewane sakar pudhaydhin thanamulpa kedha, 'Nginu nanga ukasar koey sodh, matha ngoedhagidh ngidh poeybar urapun nubepa senaw nga nanga zagig a matha kedha ay, senaw nga nanga aygig, ngidh poeyban nubepa.'

¹² Bokadhzoengu garwoeydhamay mabaygal lak kedha ngapa, nubepa thanamulpa paptayso maypa. Thana kedha nubepa, 'Ngurpay mabayg, ngoey bangal midh memayine?'

¹³ Nuy kedha thanamulpa, 'Bokadhzangu garwoeydhamay nanga, kasa balbaygi bokadhza mar mabaygoengu, kuyk ngithamun sabi midh nanga. Lak wara bokadhzapul pasinu maygi.' ¹⁴ Koewbu mabaygal lak kedha yapu poeybemir, 'Wa, ngoey bangal midh memayine?' (Thanamun koewbu mabaygal matha kedha kunumay mabaygal.) Nuy kedha thanamulpa, 'Koey kuyk woelayg mabaygoepa, a thanamulngu bokadhzapul koey dharadh maygi, aka poelayg thana, kuyk ngithamun sole yaday ngithamun kuyku mabaygoepa. Ngitha moegina bokadhza gasampa ngithamun zagethaw modhabiya, sena matha ngoedhagidh ngithamulpa.'

Mabaygan koersar wakay thoemamaydhin

¹⁵ Mura sethahi thonara mabaygan koey garsar wakay thoemamaydhin kedha, 'Yoewane sike Awgadhaw Mina Adhapa Thamayzinga, Keriso.' Kuyk thana Kerisolpa thural yawaypu, a moeydhemipu nungu moengaypa. ¹⁶ Yoewane nuy mura gudiya mulaydhin thanamulpa mura kedha, 'Ngay koey mabayg lawnga, ngath ngitha kasa ngukin paptayso mamayipa, kasa kay kedha ngaybiya nga nanga ngapa wagel, nuy ngaybiya mina adhapudhay nungu poperapar koeyza. Ngay matha ngoedhagidh lawnga nungu azaz sanaw urikampa dhoerdhimaypa. Ngath nabi thonara ngitha matha ngukin papthayso mamayipa, nuydh bangal kay ngitha mina papthayso mamayipu, a nungu papthays mina wardh. Nuydh bangal Maygi Mari ngithamuniya woenaypu.

¹⁷ 'Senabi goeyga bangal na ngoedhe kedha ayboewdhaw thonar midh nanga, Mina Apaw Lagaw Mabayg bangal mangedhe, nubiya nungu zagethaw rug a nuydh bangal dhadhiya dhadh mamayine mina kunaw kapul a wati zapul, ayngu noeral. Ayngu noeral, bupal nuydh adhapa mamayin, adha mulan ingaru muypa thayan. Mina zapul ayde aymoeyn, sawalagoenu waniz.' ¹⁸ Matha ina lawnga, nuydh lu palepu thana koeygarsar sakaral yakamoeypu thanamun mina igililmaypa, a koerngaypa Awgadhaw mina yangukudu.

Yoewane Papthayson kunumay lagoenu thayadhin

¹⁹ Nuydh matha kedha thanamun kuyku mabayg Erodhalpa koey dharadh mayparuy kuyk nuy nungu tukuy-paw ipi gamupa thamadhin nubepa ipi. Nanu nel Erodhiyas. Erodh nuydh pasinu wara wati zapul aymoeypu.
²⁰ Kalanu nuydh adhapudhay gegeyadh aymoedhin, Yoewanen kunumay lagoenu thayadhin.

Yesun Papatayso thonar

(Mathayu 3.13-17; Mareko 1.9-11)

²¹ Wagel kay Yoewanen kunumay lagoenu thayadhin nuydh kulay paptayso mamayidhin mura mabaygal. A thanamuniya kalmel Yesu lak kedha ngapa Yoewanelpa nubepa papthayso maypa. A nungu paptayso kalanu nungu thoythu poegay. Balbayginga senawbi thonara dapar gud pudhaydhin, ²² A sizi ngapa mulupa Maygi Marin uruy gamu ngoedha madhin a nubiya gimal aymay, a matha kedha yangu wakay ngapa daparoengu kedha, 'Ina Ngaw Geth Mamal Kazi,* nuy ngayapa mina matha ngoedhagidh.'

Yesun thathiw thathil

(Mathayu 1.1-17)

²³ Wa, senabi kalanu Yesu nungu zageth kuyk aymoedhin nungu wathal sey kedha thoerti. Nuy midh thonara moegina mapeth mabaygoepa kedha nuy Yoewsepan kazi. Yoewsepa nuy Elin kazi.

²⁴ Eli nuy Mathathan kazi,

Mathatha nuy Lebin kazi, Lebi a Melkin kazi,

Melki nuy Zanayn kazi, Zanay nuy Yoewsepan kazi.

²⁵ Yoewsepa nuy Mathathayasan kazi,

Mathathayas Aymosan kazi, Aymos a Naman kazi,

Nama Eslin kazi,

Eslin Nagayn kazi.

²⁶ Nagay Mathan kazi,

Matha Mathayasan kazi,

Mathayas Seman kazi,

Sema Zosikan kazi,

Zosika Zodan kazi,

a Zoda Yonan kazi,

a Yona Resan kazi.

²⁷ Resan Zerubaybelan kazi,

Zoerababel Seyaltiyalan kazi,

a Seyaltiyal Nerin kazi.

²⁸ Neriya Melkin kazi,

a Melki Adin kazi,

---

* **3:22** Mamal Kazi poeyban: wara Zenesis 22.2 geth tidi.

Adi nuy Kosaman kazi,
 Kosama Elmadaman kazi,
 Elmadama Eran kazi.
²⁹ A Era Zosuwan kazi,
 a Zosuwa Elayzan kazi,
 Elayza Zoriman kazi,
 Zorima Mathathan kazi,
 Mathatha Lebin kazi.
³⁰ Lebi Simiyonan kazi,
 Simiyon Yudhan kazi,
 Yudha Yoewsepan kazi,
 Yoewsepa Yonaman kazi,
 Yonam Elikaman kazi.
³¹ Elikam Mileyan kazi,
 Mileyana Menan kazi,
 Mena Mathathan kazi,
 Mathatha Nathoenan kazi,
 Nathan Dhawithan kazi.
³² Dhawitha Zesin kazi,
 Zesi Obedan Kazi,
 Oben Bowazan kazi,
 Bowaz Salmonan kazi,
 Salmon Nasonan kazi.
³³ Nason Aminoedaban kazi,
 Aminoedaba Adimanan kazi,
 Adimin nuy Aronan kazi,
 Aroen nuy Ezronan kazi,
 Ezron nuy Perezan kazi,
 Perez nuy Yudhan kazi.
³⁴ Yudha Yakubun kazi,
 Yakubu Isakan kazi,
 Isaka Abraman kazi,
 Abrama Teran kazi,
 Tera nuy Nayon kazi.
³⁵ Nayo Serugan kazi,
 Serug nuy Rewan kazi,
 Rewa nuy Pelegan kazi,
 Peleg Eberan kazi,
 Eber Selan kazi.
³⁶ Sela Kananan kazi,
 Kanana nuy Arpakasan kazi,
 Apakas nuy Seman kazi,
 Sem nuy Nowan kazi,
 Nowa Lamekon kazi.
³⁷ Lameko nuy Matuselan kazi,
 Matusela nuy Enokan kazi,
 Enoka nuy Zaredan kazi,
 Zareda Malalelan kazi,

Malalel Kananan kazi,
 38 Keynana Enosan kazi,
 Enos Sethan kazi,
     Seth Adhaman kazi,
 a Adham Awgadhaw kazi.

4

Sathana Yesun nuthadhin
 (Mathayu 4.1-11; Mareko 1.12-13)

¹ Yesun papthayso kalanu nuydh Yuridhaw Koesangu uzaraydhin a Maygi Mari nubiya muynu magaw paladhin a nuyn yoelpadhin mabaygoegi dhadhasakarpa. ² Si Sathana Yesun nuthadhin poti goeygilnga a senawbi thonara nuy aygudagig, kutanu nungu maytha mina ayginga.

³ Wa, Sathana ngulayg, nuy ngapa Yesulpa a kedha mulaydhin, 'Ngi nanga Awgadhaw Mina Kazi, koey bibiril mabayg ngidh nabi kula kidh thoeypa ngibepa aypa, nginu geth yangukudun.'

⁴ Yesu nubepa kuniya buwayl thayaydhin, mamayidhin Maygi Thusiw yangukudul kedha, 'Mabayg lawnga matha ayngu igililnga.'

⁵ Kalanu Sathanan nuyn kadaypa yoelpadhin koey gimapa, dantayadhin nubepa mura nubi gugu ubidh thoeypayinga a nanu basalayal muynu. ⁶⁻⁷ Nuy kedha Yesulpa, 'Mura itha ngath kay ngibepa poeybamoeypa kalmel woenab a poerapar a ngath kay ngin aympa Kuykulnga thanamulpa, ngidh kay ngoena nanga thawmaypa a kulun pasoenipa ngayapa. Kedha zoenguz kedha ngoena kuyk aymoedhin mura itha thabi adhapudhay zapul a ngay kupaylayg kedha, ngath ngulayg ngibepa poeyban ina a matha kedha wara mabaygoepa.'

⁸ Yesu kuniya mulaydhin Sathanalpa, 'Lawnga, kedha lawnga Maygi Thusinu muynu kedha, "Ngidh matha nginu Kuykulnga Awgadh thawmaypa a matha nubepa apa pudhemipa. Matha nuy urapun." '

⁹ Kalanu Sathana nuyn madhin Yoerusalemoepa koey yoewthoepa. Nuydh nuyn yoelpadhin mina koey gimanoeka thodhapa, kalanu kedha mulaydhin nubepa, 'Ngi nanga sike Awgadhaw Kazi, katpoelag koezi mulupa. ¹⁰ Wara Minar Poelayzinga Maygi Thusinu muynu kedha, "Awgadhan kay woeyamoeypa nungu danal poethayzi angelal.

¹¹ Ngibepa kadaypa gasamoeypa thanamun gethan nginungu kulangu panoenamoeyle nginu ngarangu." '

¹² Yesu kedha nubepa, 'A, kasa kay wara mina yangukudu kedha, "Maygi ngidh nuthan ngingu Kuykulnga Awgadh."'
'¹³ Wa, Sathana nanga nuydh mura nungu nuthay za-
geth muwasidhin nuydh kalanu Yesun wanadhin moegina
buthapa.

*Yesu nuydh gasamoedhin Maygi Mariw bibir zagethoepa
(Mathayu 4.12-17; Mareko 1.14-15)*

¹⁴ Yesu nuydh gasamoedhin Maygi Mariw bibir zageth-
oepa; kalanu kuniya tidaydhin Galilayapa. Nungu ya mura
zilmaydhin sethabi goegathiya. ¹⁵ Nungu zageth nuydh
ngurpan, matha ayimpu muynu thanamun yoewthal, mura
goegathiya. Mabaygan nuyn mura thawmayparuy.

*Matha Nungu kuyku goegathoenu Nazarethoenu thana
nuyn ngoelkay yoepathamaypu*

¹⁶ Kalanu Yesu uzaraydhin Nazarethoepa, nuyn ngalaga
na koesimoeydhin. Wa, sabadhaw goeyginu nuy uzaray-
dhin yoewthoepa amenipa, nungu pawa midh nanga. Si
muynu nuy kaday tharaydhin Maygi Thusipa getha tidaypa,
mabaygoepa. ¹⁷ Thana nubepa madhin Isayan Minar Poe-
layzinga thusi. Nuydh gud pudhadhin a imadhin ngalaga
nanga Minar Poelayzinga kedha,

¹⁸ 'Kuykulmay Maygi Mari ngaybiya muynu.

Nungu ubilnga ngay,
ngath nungu kapu yangu wakaypa yadu poelgaypa
mabaygoepa mura.

Gamu ayginga gamu zaginga.

Nuydh ngoena wayan gud idhuypa mabaygal
ngaya gegeyadh nipa, yatharayzimayl;
a matha kedha maygumal lak purkaw zuru bangal kuniya
gasamoene;

a pa woeyamoeyne bangal mabaygal ngaya nanga
gegeyadh gasampa.

¹⁹ A ngath bangal mina thonar yadu palgane,
Kuykulnga mi thonara bangal nungu mabaygal kalud-
hamoeyne.'

²⁰ Yesu tupal thayan thusi a kuniya manin zagethaw
mabaygoepa. Kalanu apa thanuriz nungu mawpa, thana-
mun pawa midh nanga. Mura mabaygal yoewthanu matha
nuyn yawayar. ²¹ Nuydh nungu ngurpan muyngru thusingu
yadu palgan, 'In nubi minar poelayzi yangukudu kuykunid-
han, ina nabi thonara. Ngitha nan kawran karnge-min.'

²² Mura mabaygan madhu pamemidhin kedha, nungu
yangukudul mina adhakupdhay. Thana kidhakidhan kedha
mulemidhin, 'E! Nuy ngoedhe koey mabayg koey ngulayg

pawdhal yangukudu mulayle. In mina nuy Yoewsepan kazi; nuy midh paru nungu geth kadaypa thamepa?’

²³ Nuy thanamulpa kuniya mulaydhin kedha, ‘Wa, ngayapa kakal kedha ngithamun wakay thoemamay midh. Ngitha karngemidhin mura setha zapul ngath aymoeydhin Kapoeniyamoenu a ngithamun wakay thoemamay kedha, Nubi mabayg matha ngoedhagidh mayginga kedha adhapudhay zagethoepa aymoeypa ina. Kulba yangukudu waza kedha, “Dokta, ngidh ngaru kulay nginu geth gamu balbayg tidan, a matha kedha nginu geth mabaygaw gamul.” Wa, na kedha kuniya Ngitha karngemidhin mura setha zapul ngath aymoeydhin Kapoeniyamoenu a ngithamun ubi ngath lak adhapudhay zagethal kow aymoeypa, kasa kay kedha ngitha ngoena mina yoepathamayginga aymipa. ²⁴ Ngay kedha zoenguz ngithamulpa kedha, mura mabaygal thana peropeth ayawal mayginga muynu nungu goegathoenu.

²⁵ ‘Kulba peropethal lak kedha matha moenari thanamulpa kurusipagemipu. Peropeth Elayzan thonarnu nanga, dapar mura thamudhaydhin aringinga thoeri wathalnga a sikis moelpalalnga mina aygi thonar mura ngalpan goegathiya. Ngalpan yoepkaz maykal koey garsar maythaygin memayipu senawbi thonara ina Isoereylanu, ²⁶ kasa kay kedha peropeth Elayzan thanamulpa woeyayginga. Awgadhan nuyn wayadhin maykoepa, wara goegathoepa muynu Sidonoenu, goegath nel Zarepath.

²⁷ ‘Wara peropeth Elisan thonarnu lak kedha wati goengawl kikirilgal koeygarsar Isoereylanu, kasa kay kedha wara thanamulngu mabayg dhoeynidhayginga, Siriyalayg Naman adhaw mabayg nuyn dhoey nidhadhin.’

²⁸⁻²⁹ Thana nanga Yesun thabi yangukudu karngemidhin, thana thabukirin kaday nithamadhin. Thana sobaginga adhapa wayadhin nuyn thanamun goegathangu kalanu gimal pawaw guypa. Thanamun ubi thana nuyn padoengu mulupa thayan padaw dhadhasakarpa, mina koey gudalnga. Kasa kay kedha thana yan ayman. ³⁰ Nuy mabaygaw kubinu dhadhal araydhin a uzaraydhin adhapa.

*Mabayg wati mariw moelayzinga Yesu buth pathadhin
(Mareko 1.21-28)*

³¹ Yesu nuy uzaraydhin Kapoeniyamoepa, na wara goegath, Galilayoenu muynu. Wara nuydh Sabadhoenu mabaygal ngurpamoeyr. ³² Thana mina madhu pamemidhin nungu ngurpayngu, kedha zoenguz kedha nuy mina akaginga nungungu maw tharepu.

³³ Wara mabayg thanamuniya yoewthanu muynu wati mariw moelayzinga muynu. Nuy mina koey gimiya ar

pugay kedha, ³⁴ 'E! Ngi mipa ngoeymulpa ubin mepa, Yesu Nazarethoelayg? Ngi ngapa mipa, idimaypa ngoeymulpa? Ngay ngulayg ngi nga nanga, ngi Awgadhaw Maygi Mabayg, Mesiya!'

³⁵ Kalanu Yesu kedha puridharalnga mulaydhin, poeybiz wati maripa, 'Yagi asir! Ngapa adhapadhar mabaygoengu!' Wati marin nuyn mabayg mulupa thayan boeradharoepa thanamuniya parunu, adhapadhan nungungu mabaygoengu. Wara za gegeyadh mayginga nubepa kuniya.

³⁶ Mabaygal mina koeyma madhu pamemidhin, kidhakhidhan mulemin kedha, 'Setha midh paru, sethabi yangukudul nungu; nungu kupaynu, a koey bibirilnga nuy ya muliz wati maripa, a thana maril ngulayg dhanamiz mabaygoengu muyngu.' ³⁷ Senabi za Yesu aymoedhin, ya mura zilmaydhin muynu sethabi goegathiya.

*Yesu koeygarsar mabaygal dhoey nidhamoeydhin
(Mathayu 8.14-17; Mareko 1.29-34)*

³⁸ Nuydh Yesu wanadhin yoewth, Simonan lagoepa uzaraydhin. Simonan yoepkaz ira si muynu koey sumaylayg. Si thana nanu kikiriw yadu thuran Yesun.

³⁹ Wa, nuy uzariz a nanu uthuy lagoenu pasinu tariz. Nuy ya muliz kedha, 'Kikir adhapa nanunguz!' Wa, nanu gamu thoew asin, kikiriw nan wanan. Na sobaginga kaday tariz a ayman zageth mabaygoepa.

⁴⁰ Goeyga na pudhiz nanga, mura ngoenu igalgal na kikirilgal, kobegadh kikirilgal thana Yesulpa ngapa mayin; nuydh geth gimal wanar thanamuniya mura balbay tidamoeyr. ⁴¹ Wati maril lak kedha nuydh adhapa mamayir koey garsar mabaygoengu. Thana ar pugemir kedha, 'E! Ngi Awgadhaw Kazi!' Yesu mulaydhin thanamulngu ya mulayle, kedha zoenguz kedha thana ngulaygal kedha nuy Awgadhaw Woeyayzi Mabayg, Mesiya.

*Yesun maw siparuy mura goegathaw yoewthiya
(Mareko 1.35-39)*

⁴² Goeyga na miziz nanga Yesu nuydh senabi mudhaw lag wanan, nuy uzariz adhapa yagi doegampa, kasa kay kedha mabaygan nuyn luman. Thana nanga nuyn iman thanamun ubi kedha nuy kay sin thanamuniya, thanamun ubiginga nubepa maboepa wadgoepa. ⁴³ Yesu thanamulpa kedha, 'Lawnga, ngay ngaru maw sipa ina nabi kapu ya Awgadhaw. Ngay ngaru wara mudhaw lagoepa, matha ina lawnga. Awgadhan ngoena kedha zagethoepa ngapa wayadhin aymoeypa.'

⁴⁴ Wa, nuy maw siparuy mura goegathaw yoewthiya war kuniya, a wara kuniya. Nuy mura Yoewdhayalgiya.

5

Yesu Nuydh Nungu koeykoeyne niyay kazi thuremoemoedhin

(Mathayu 4.18-22; Mareko 1.16-20)

¹ Wara goeyginu Yesu nuy malu buwadhoenu mer. Malu nel Genesareth. Nuy si sir kasa kedha mabaygaw moeyay mina koeyza mamu zug nanamoeyr nubiya mura doegamuya. Thana nungu mawpa koeyma ubin memayir, Awgadhaw yoepa koerngaypa. ² Nuydh ukasar wapi gasamay but imamoedhin thawala gimal. Thana wapiw zagethaw mabaygal kay adhal thawala; thana pingel garwalgamoeyr.

³ Wara wapiw gasamay mabayg thanamulngu nel Simona. Yesu pathaydhin Simonan butanu a nubepa muliz kedha, 'Ngidh gar moegina adhapa, guythuyaypa nan but lagaw buwadhoengu?' Wa, nuy Yesu si pathaydhin. Nuy apa thanuraydhin a nuydh ngurpay ayman thanamulpa, mura mabaygoepa, adhaz malungu. ⁴ Ngurpay na muwasin nanga Yesu kedha mulaydhin Simonalpa, 'Ngitha nan but adhapa thapar malupa, pingepa lak thoeyaypa.'

⁵ Nuy Simona kedha mulaydhin, 'Kuyku Mabayg, ngoey mura kubilu koeyma nuthemirngu wapipa, kubil kuthal marngu kasa moegan wapiginga, kasa kay kedha, nginu ya ngath kay pinge thoeyaypa.' ⁶ Kalanu thana thayamoeydhin pingel. Thana wapil mina koeygarsar gasamoeydhin, pingel mina amadhan pakadamay. ⁷ Thana thanamun zagethaw igalgoepa geth aymoeyn wara butangu thanamulpa ibupu-daypa. Kalanu sepalbi but mura gudiya yoewdhiz wapiinga, mina amadhan dudupay.

⁸ Simon Petherulpa kakal kedha ina ngadha thoeyay mina wardh, nuy kulun pasayniz Yesuniya parunu, a kedha mulaydhin, 'Kuykulnga, ngi ngawngu uzar, ngay kasa wati pawa mabayg, ngay ngibepa matha ngoedhagidh lawnga.'

⁹ Nuy a nungu zagethaw igalgal, thana mina koeyma madhu pamemidhin kedha, gasamayzi wapil mina koey garsar.

¹⁰ Zemes a Yoewane ukasar kuyk kazi Zebadin, palay wara butaw mabayg. Palay a Simona mura thonara zageth kazil. Palay lak kedha mina madhu pameman. Yesu kedha mulaydhin Simonalpa, 'Ngi akan maygi, ngitha bangal ngaw pingew thoeyay mabaygal kedha zagethoepa, ngitha bangal mabaygal garwoeydhamoeypu.' ¹¹ Thana palbi but kadaypa yoewthemoedhin thawaliya, mura zapul wanaydhin, kalanu Yesuniya wagel asimoeydhin.

*Yesu wati kikirilayg balbay tidan
(Mathayu 8.1-4; Mareko 1.40-45)*

¹² Wara thonara nuy Yesu mudhaw lagoenu; nuy mabayg si kikirin pungaypu, wati goengawl kikirilayg. Nuydh kikiril mabaygan Yesun imadhin, nuy ngapa nubiya kulun pasayneydhin. Nuy yoewdhaydhin Yesuniya kedha, 'Kuykulnga nginu ubi nanga ngibepa zagethoenginga kedha, ngidh ngoena balbayg poelaypa; a ngaw gamu bangal pudhunga aymiz.'

¹³ Yesu nanga nuyn imadhin nungu mina koeyma koerkak badh miyaydhin. Nuydh nungu geth luwayadhin a gasamoedhin nuyn a kedha mulaydhin, 'Wa ngaw mina ubi kedha ngath kay ngin balbayg poelaypa. Ngi balbayg asir kedha thonar nginu kikingu.' Mina sobaginga nuy balbayg asidhin.

¹⁴ Kalanu Yesu nubepa koeyma mulaydhin kedha, 'Wara mabaygoepa mulayg, ngi balbayginga uzar misnarepa nuydh kay ngin zoeyzoeynidhepa a mina yapathamaypa kedha, ngi balbayg asin. Sew kalanu kay ngi mer koey yoewthoepa aymaypa nginu eso uruy poeyban; ina Mosen Sabi yawoedhayzinga, mura mabaygoepa imaypa kedha ngi balbayginga mabaygiya oesipa.'

¹⁵ Wa, Yesu nuyn gud wadhadhin kasa kay na ya pungaypu mabaygiya adhapa war lagiya. Mabaygal na karngemipu nanga thana ngapa nubepa koerngaypa, koey garsar mabaygal. Thana ngapa toedipu koerngaypa Yesun mina ya a nubepa thanamun kikiril mabaygoepa balbayg tidaypa. ¹⁶ Nuy ngaru adhapa thamepu yagi dhadhabuthoepa, lak nuydh mina thonara gasampu nungu Thathipa thoythupoegaypa.

*Magawgi mabayg gamu soersimayginga Yesu balbay tidan
(Mathayu 9.1-8; Mareko 2.1-12)*

¹⁷ Wara goeyga Yesu ngurpay aymar mabaygoepa. Dhuray Parasayalgal a sabiw ngurpay mabaygal lak si nir. Thana garwoeydhamoeydhin mura goegathoengu, Galilayoengu, a Yoewdhayangu, a matha kedha ngapa Yoerusalemoengu. Kuykulmay woenab koey bibirilnga ngaru Yesuniya senabi thonara kikiril mabaygoepa balbay tidaypa.

¹⁸ Dhadhal nanga wara mabaygal mangemidhin thana ngapa angadhin dhag kikirilayg, magawgig. Thana nuyn thoeidhar nuy uthuy lagoenu yoewir. Thana muya yoewthaypa nuthemir Yesulpa, nuyn parunu wanan. ¹⁹ Mabayg koeygarsar, thana yan nuthemin Yesulpa gasamaypa. Thana kadaypa thodhapa nuyn thoeidhan;

arkath ayman lagaw thodhanu, balbayginga Yesuniya gimal. Thana nuy senabi kikirilayg arkathiya mulupa madhin apal wakunu yoewthan Yesuniya parunu.

²⁰ Yesu na imadhin thanamun mina yoepathaman koezya nuy dhagoepa ya mulaydhin kikiril gamupa, 'Ngaw igalayg, nginu mura wati pawal gud woeyamoeyn.'

²¹ Dhuray sabiw ngurpay mabaygal thana kalmel nir a Parasayalgal thana thanamuniya muynu kedha umamoeyr 'In mabayg nga yadu umepa, Awgadh mogo pugan! Matha Awgadhaw kupay kedha nuydh gud wayan wati pawal!'

²² Yesu senabi thonara ngulayg asidhin thanamun wakay thoemamay midh nanga, nuy thanamulpa mulaydhin kedha, 'Ngitha minga senawbi wakay thoemamipa?'

²³ Ngitha koezya ngulaygal kedha palbi ukasar zageth ngaru kalmel za, wara kedha ngay kikiril mabaygoepa muliz, "Nginu mura wati pawal gudwoeyamoeyn!" lawnga ngay na kedha muliz, "Kaday tari a kusumar nginu uthuy rugal a mab uzar lagoepa." ²⁴ Ngath ngithamulpa kakal ayman kedha, Mabaygaw Kazi kupaylga ina apal gud woeyamoeyn mabaygaw wati pawal.' Kalanu nuy dhagoepa buwayl thayadhin a mulaydhin, 'Ngay ngibepa muliz kedha, kaday tari, nginu uthuy zapul kusumaw a lagoepa uzar!' ²⁵ Thanamuniya parunu thana nagemir, nuy kikiril mabayg, kaday thariz, kusuman nungu uthuy rugal, uzariz lagoepa. Nuydh Awgadh mina koezma thawmadhin.

²⁶ Mabaygan mura mina koezma madhu pamemidhin, thanamun aka koezya. Thana koezma Awgadh thawmadhin kedha, 'Ngoey kedha kapu ngoedhal za kulay imayinga, ina kayib miza nanga.'

Yesun Lebin thuran

(Mathayu 9.9-13; Mareko 2.13-17)

²⁷ Senabi kalanu Yesu uzaraydhin adhapa, a imadhin bokadhzoengu garwoeydhamay mabayg nel Lebi, nuy muynu nungu zagethaw lagoenu. Yesu nubepa muliz, 'Ngaybiya asir.' ²⁸ Nuy matha koerar asin zapul mura nungu waniz, a nuy asin Yesuniya.

²⁹ Kalanu Lebi koezya ayman nungu lagoenu Yesulpa, a nungu niyay kazil a koezya garsar dhuray mabaygal kalmel, bokadhzoengu garwoeydhamay mabaygal a wara mabaygal. ³⁰ Dhuray Parasayalgal, a sabiw ngurpay mabaygal thana iman, Yesun aygudan kalmel sethahi pasipa imay mabaygal a bokadhzoengu garwoeydhamay mabaygal. Thana nungu niyay kazipa yapu poeybemidhin, 'Ngitha minga kedha wati mabaygiya kalmel ay purthaypa a

ngukiw wanimpa, bokadhzoengu garwoeydhamay mabaygal a pasipa imay mabaygal?’

³¹ Yesu thanamulpa kuniya muliz kedha, ‘Mabayg nanga kikirigig, nuy doktapa ubin mayginga, mabayg nga kikirilayg, wa nuy ubin miziz. Ngay ngapa mayginga mina mabaygoepa thuraypa, ngay ngaru wati pawa mabaygoepa thanamulpa buwayl idimpa Awgadhoepa.’ ³² Ngay ngapa mayginga mina mabaygoepa thuraypa setha ngaya nanga kedha, thana matha ngoedhagidh, ngath ngaru thuran ibuy-puydhan wara mabayg, wati pawa mabaygal thanamulpa garthil thoyaypa.

Mabayg mingu aygudagasin Awgadhoepa gamupathamoeypa

(Mathayu 9.14-17; Mareko 2.18-22)

³³ Wara mabaygal Yesulpa kedha, ‘Yoewane Papthayson niyay kazil a matha kedha mura Parasayalgaw niyay kazil ngulayg aygudoegasimoeypu Awgadhoepa apasin, a thoyethu pagemipa, koey garsar thonaralnga. Midh paru nginu niyay kazil matha ay purthaypa?’

³⁴ Yesu thanamulpa kedha adha min tidan, ‘Gethaw garwoeydhamay ay nanga, koey zageth mabayg aygudoeginga garwoeydhamayzi mabaygaw parunu. Nuy niyaypa yoelpayzi garkaz, nuy nanga sena kalmel mabaygan ngaru mura gasaman, aygudaginga lawnga. ³⁵ Wagel bangal koey thonar gasamoene a nuyn niyaypa yoelpayzi mabayg adhapa manin thanamulngu. Senabi thonara kay thana aygudoegasimoeyn.’

³⁶ Yesu lak wara ya matha ngoedhagidh aymoedhin thanamulpa, ‘Koey zageth mabaygan kayn sodh pakadaman, pasis gasaman nanungu a kulba sodhanu woeydhan. Lawnga na gegeyadh nuydh gegeyadh manin kayn sodh a wara kedha sena kayn dhoemawak matha ngoedhagidh lawnga kulapa sodhanu woeydhan.

³⁷ ‘A matha kedha umal ngukiw za, uruy goengaw aymayzinga. Kulba goengaw ngaru piranga, mabaygoepa matha ngoedhagidh lawnga kayn umal nguki malan kulba goengawya; kedha nanga sik waliz mina koeyma arkath dhanaman, mura idiman umal nguki a uruy goengaw. ³⁸ Kapu za kedha kayn umal nguki nanga nan ngaru kayn uruy goengawya malan. ³⁹ Nga nanga kulba umal ngukiw woenilayg nuy ngaru kayn umal nguki ubiginga. Nungu wakay thoemamay kedha, kulba nguki ngaru balbayginga. Ngitha sike kayn ngurpayngu ubigigal.’

6

Thoeythu poegay goeyga zagethoepa balbayginga lawnga midh

(Mathayu 12.1-8; Mareko 2.23-28)

¹ Senabi thonara Yesu a nungu niyay kazil, thanamun mab woelmay kunaw apaw lagiya dhadhiya, goeyga sabadh. Thana niyay kazil puykunaw tiday kuyk ayman, a poey palemoeyr gethanu, thanamulpa aygudapa. ² Wara thana Parasayalgal yapu poeybemin, 'Ngitha midh paru zageth ayimpa sabadhaw goeyginu? Ina ngalpan sabinu wadhan sabadhoenu mabaygan zageth ulaypa?'

³ Yesu kuniya mulaydhin thanamulpa kedha, 'Ngitha geth tidayginga, Maygi Thusinu muynu kedha, kay paypa kulay ngalpan buway apakuyk, Dhawitha nuydh lak kedha za aymoedhin. Wara thonara nuy a nungu mabaygal koey maytha aygi pagar. Nuy muy yoewdhaydhin Awgadhaw koey yoewthoepa, ⁴ A kusumoeydhin thanamulpa woen-abal thoewa aydel sizi, kalanu purthadhin. Matha koey yoewthaw niyay kaziw aydel, sethahi thoewa aydel wara mabaygoepa lawnga, sabilnga; Awgadhoepa poeybayzimayl.'

⁵ Kalanu Yesu kuth madhin thanamulpa, 'Mabaygaw Kazi ngay Kuykulnga, ngath mura yawaypa zapul matha kedha sabadhaw goeyga. Mabaygaw Kazi lak kedha sabadhaw kuyk.'

Yesu balbay tidadhin mabaygaw geth umanga

(Mathayu 12.9-14; Mareko 3.1-6)

⁶ Wara Sabadh Yesu uzaraydhin moegina yoewthoepa, nubiya kalmel nungu niyay kazil. Wara kikirilayg sey nungu getha doegam geth muwayzinga. ⁷ Dhuray sabiw ngurpay mabaygal a wara Parasayalgal, thanamun koey ubi Yesulpa karum poelaypa thana, kedha zoenguz nuyn danal poethaypa koey amadhan, imaypa kedha nuydh mabayg dhoey nidhan sabadhoenu. Thanamun ubi nuyn kotapa maypa.

⁸ Yesu nuy ngulayg thanamun wakay thamamayl. Nuy muliz kikiril mabaygoepa kedha, 'Kaday tari ngapa koepa uzar parupa.' Wa, nuy mabayg kaday thariz a sir si.

⁹ Kalanu Yesu buwayl thayadhin thanamulpa a yapu poeybaydhin, 'Ngay ngithamulpa kedha muliz, ngalpan sabi midh, sabadhoenu midh ayman? Matha ngoedhagidh midh mabayg ibu puydhan lawnga gegeyadh manin a? Igil palan lawnga uma mathaman mabayg?' ¹⁰ Nuy thanamulpa mura nagiz kalanu kedha mulaydhin kikiril mabaygoepa, 'Geth adhapa luwayar.' Nuy kikiril mabaygan ayman, a

nungu geth balbayg asidhin senabi thonar. ¹¹ Thanamun thabukir mina koezya, thana ya mulemin kidhakidhan, 'Ngalpa bangal Yesulpa miza aymoeyne?'

*Yesu nuydh nungu toewalob niyay kazil thuremoeydhin
(Mathayu 10.1-4; Mareko 3.13-19)*

¹² Senabi thonara Yesu nuy kadaypa padoepa walaydhin thoeythupoegaypa. Nuydh thoeythupoegay mura kubil madhin si, Awgadhoepa ¹³ Goeyga nanga miziz nuydh nungu niyay kazil thuriz nubepa, a thanamulngu nuydh toewalob mamayidhin, adhapa thamamayidhin thana nungu mabaygal. Nuydh thanamulpa kupay zageth poeybadhin kedha, thana bangal nungu zageth oengaypu.

¹⁴ Wara nungu nel Simona (nuydh nuyn nel tharadhin Petheru) a wara Petherun tukuyap Andhoeru; Zemes a Yoewane, Pilip a Bartholemi, ¹⁵ Mathayu a Thomas, wara Zemes Alpiyasan kazi a Simona (thana nuyn kedha thoeraypu koey buway mabayg). ¹⁶ Yudha nungu thathiw nel lak Zemes a war Yudha Keriyothoelayg Yesun ngadh nanga guda aradhin yoewthaw koey mabaygoepa.

*Yesun maboenu koey garsar mabaygal nubiya ngaru kalmel puzimoeypu
(Mathayu 4.23-25)*

¹⁷ Kalanu Yesu a nungu toewalob niyay kazil kalmel mulupa pugamoeydhin padoengu. Nuy si tharaydhin. Mabaygaw moeyay mina koezya, a koey garsar dhuray thanamulngu nungu niyay kazil ngaya nanga nubepa kurusipagemipu. Thana mura doegamoengu ngapa mura Yoewdhayaw goegathoengu, matha kedha Yoerusalemoengu, a malu buwadhoengu goegathal Thayar a Saydon. ¹⁸ Thana ngapa nubepa nungu ngurpaypa kurusipagaypa a nubepa thanamun kikiripa dhoey nidhaypa. Matha kedha dhuray thanamuniya setha ngaya nanga wati mariw malayzimayl, nuydh thanamuniya lak kedha dhoey nidhamoeydhin.

¹⁹ Mura mabaygal yaynanob muynu kuwanu nuthemir nubiya gamu thoeraypa, kuyk thana gasamar thanamun gamunu nungu woenab a bibir, dhoey nidhamoeyr thana, thanamun kikiringu.

*Ngaya ika a dhiw gasampa a ngaya koerkak badh gasampa
(Mathayu 5.1-12)*

²⁰ Yesu mina wadhe thulu nagaydhin nungu niyay kazipa a kedha mulaydhin, 'Ika dhiw gasamaw ngitha ngaya nanga zagigal,

kuyk Awgadhan ngithamulpa za matha
ngoedhagidh ayman muynu nungu basalayoenu.

21 A ngitha ngaya nanga maythaygin memayipa ina kayib,
ika dhiw gasamaw,
kuyk ngitha bangal mina balbayg tidamoeyne.
Ika dhiw gasamaw ngitha ngaya nanga may maypa kayib,
kuyk ngithamuniya bangal giw guda nithane.

22 'Ngitha nanga koey dharadh mamayipa a mabaygaw
ngithamulpa ngoenakapul mapu puydhemipa a pasipa
yawayipa ngoedhe wati mabaygal, kuyk ngitha ngaw puziw
mabaygal, ika dhiw gasamaw ngitha. 23 Wa, kedha ngadha
thoeyay nanga aymiz ngitha ngaru ika dhiw gasaman a
mina katan thoeydhamin ikan, kuyk ngithamun modhabiya
bangal koeyza daparoenu gimal. Kay paypa kulay thana-
mun thathin lak kedha ngoedhal pawal aymaypu maygi
peropethoepa, itha thana ngithamulpa mi wati pawal nanga
aymoeypa kayib.

24 'Kasa kay kedha, wati za bangal mangedhe ngithamuniya,
ngitha ngaya nanga koey aydegal zapulgal kayib.
Sena ngitha gasampa kayib ngithamun modhabiya.

25 Ngithamun ngunu nanga maythal gimal wazimoeypa
a gamul dhub yoerimaypa kayib,
wati za bangal ngithamuniya mangedhe
a ngitha bangal maytha aygi thoeyaypu.
A matha kedha ngitha ngaya nanga giw maypa kayib,
wati za bangal ngithamuniya mangedhe
a ngitha bangal may mayparuy.

26 'Midh thonara nanga mura mabaygan thawmaypa
ngin a apasimaypa ngidh ngaru koey poeypiyam senabi
thonara nginungu poethingu oerayle. Nginu zageth midh,
mabaygaw purkapa matha ngoedhagidh, lawnga Awgad-
haw purkapa matha ngoedhagidh, nginu igililnga sike na
ngoedhe ngoelkay peropetha midh nanga. Kulba mabaygan
thanamulpa mina yoepathamoeypu kasa kay kedha thana
mina peropethoepa kurusipoegayinga.'

Nginu mam wati igalgoepa
(*Mathayu 5.38-48; 7.12*)

27 Yesu lak mulaydhin thanamulpa kedha, 'Kedha ngay
ngithamulpa muliz, ngitha ngayapa nanga koerngayl
kawralmayl, ngitha ngaru mam pathridhan ngithamun wati
igalgoepa, mina pawa ayman mabaygan ngadh ngin adhapa
iman. 28 Woenabal ya muliz, mabaygoepa ngadh wati za
bag thayan ngithamulpa a thoeythu pagedha thanamulpa

mabaygan ngaya ngithamulpa mogo pugaypa. ²⁹ Mabayg nanga ngibepa gegeyadh, matha kedha nuydh ngibiya getha doegam dakanu wariman, matha ngoedhagidh kedha yoewdhan nubepa nginu wara doegam dak nubepa lak warimoeypa. Mabaygan nga nginu gabu sodh manin, wa nginu sodh lak kedha nubepa mar.

³⁰ 'Mabayg nanga ngibepa yoewdhiz, matha ngoedhagidh poeybar senabi za nubepa. A mabaygan nanga nginungu za manin ngi lak mulayginga kuniya maypa, senabi zapa. ³¹ Kedha ngoedhal za nginu mi zapa ubi thana ayman ngibepa, matha ngoedhagidh kedha ngidh kedha ngoedhal pawa ayman mura mabaygoepa. ³² Midh kay paru Awgadhan ngibepa woenab poeybaypa, pud balbayg tidaypa, ngidh nanga maman maypa, matha setha ngaya nanga ngibepa koey ubilmayl; wati mabaygoepa lak kedha senabi kapu pawa ayimpa.

³³ 'A ngidh nanga kapu pawa ayimpa matha thanamulpa mabaygal ngaya mina pawa ayman ngibepa, midh kay paru ngidh Awgadhoengu woenab gasaman? Wati mabaygal lak kedha senabi mina pawa ayimpa. ³⁴ A ngidh nanga zapul thawpay thonarpa kusuman matha nginu igalgoepa, a lak kuniya kusuman, midh kay paru ngidh Awgadhoengu woenab gasaman? Wati pawa mabayg lak kedha mina pawa ayimpa. Minguz kedha, thanamulpa kedha thana lak kuniya gasaman thana miza nanga manin.

³⁵ 'Lawnga ngitha ngaru wati igalgal maman maypa*, mina pawa thanamulpa ayman. Ngidh nanga za kasa thawpay thonarpa poeyban, koeyma wakay thoemamayg kedha, thana kay lak kuniya maypa ngibepa lawnga midh. Ngitha bangal kedha koey modhabiya gasamoene, ngitha bangal nungu kazil aymoeyne, koey Awgadh gimal. Ngidh mina pawa angan nanga, mina mabaygoepa, a wati mabaygoepa, wa sena balbayginga, Awgadhaw pawa midh nanga. ³⁶ Ngi ngaru mabaygoepa gabudhan mepa, koey dharadh mayginga, a ibupuydhay ayman mina mabaygoepa a matha kedha wati mabaygoepa nginu Daparaw Thathi midh na koey gabunga.'

*Wara mabayg gegeyadh mulamayg
(Mathayu 7.1-5)*

³⁷ 'Mabaygal bangal mulamayg†, Awgadhan lak ngin mulamayginga, zoeyzi noeydhayginga. Mabaygan yadu idimayg, Awgadhan lak ngin idimayginga. Wati pawal mabay-

* **6:35** *ngitha ngaru wati igalgal maman maypa*: wara Romaniw Thusi 12.14 geth tidi. † **6:37** *Mabaygal bangal mulamayg*: wara Romaniw Thusi 2.1 geth tidi.

gaw guythuyan, Awgadhan lak kedha guythuyan nginu wati pawal. ³⁸ Ngitha bangal koeyma zapul poeybamoeypa wara mabaygoepa, mabayg amadhan a mabayg sigal, ngidh Awgadhoengu gasaman koey modhabiya; nungu ibupuydhan matha pungaypa, watha pathayginga daparoengu nginu gethoepa; ngidh gasaman koey gudapalam. Ngidh midh na minampa mabaygoepa za poeyban, wa, Awgadhan bangal lak kedha ngoedhalnga ngibepa minampu, ngidh mabaygoepa midh nanga minampa.'

³⁹ Yesu muliz thanamulpa nubi adha min tidayzi ya kedha, 'Urapun maygum nubepa lak matha ngoedhagidh lawnga wara maygum yoelpan nubiya kalmel; palamun kalmel mab matha ngoedhagidh lawnga, palay kasa pudheman muydhiya mulupa. ⁴⁰ Ngurpay moegina kaz nanga gimal lawnga thanamun ngurpay mabaygiya, matha kedha mura mabaygal; thana nanga thanamun ngurpay muwasin, wa thana kedha ngoedhalnga aymoeyn, thanamun ngurpay mabayg midh nanga. ⁴¹⁻⁴² Mipa ngidh nubi pawa ayimpa nginu tukuypaw gegeyadh abaypa a nginu gegeyadh nanga mina koeyza? In nabi pawa matha kedha thoekay midh. Ngi kay midh paru tukuypoepa mulaypa adhapa maypa, kasa kay kedha ngidh imayginga kedha nginu purkanu lak kedha mina koey thoekaylnga. Paru idhayg, nginu purka kulay balbay tidar, lak kay ngi pudhunga nagepa nginu tukuypoepa ibupuydhaypa, thoekay adhapa maypa nungu purkangu.'

Puy koewsa

(*Mathayu 7.16-20; 12.33-35*)

⁴³ Yesu lak adha min tidar thanamulpa kedha, 'Mina puynu wati puy koewsa puydhayginga, matha kedha puy bibirigoesiginga, mina koewsa puydhayginga. ⁴⁴ A matha kedha mura puyl thana koewsa parempa thanamun geth koewsalmayl. Ngalpa kedha kuniya seysithaman a iman, mina puy kakal a wati puy kakal; a matha kedha mura puyl ngalpa puy koewsangu ngulaygal. Matha kedha pigal, ngidh koey zageth paran patal puynghu, a koey zageth ngidh goeraypal paran bupangu.

⁴⁵ 'Wara kedha, mina mabayg nanga, nungu kurunu woerdhayzimayl mura mina zapul wara mabaygoepa yakamaypa. Mabayg nanga nubiya muynu mura wati wakay thamamayl nungu ngoenakapoenu, nungu gud lak kedha ngaru wati gud; mina mabayg nanga, nungu ngoenakap wakay thoemamayl mura balbayginga, wa nungu gud lak balbayginga. Gudan yadu palgan nginu, muynu nginu ngoenakap balbayginga a gegeyadh.'

Ukasar lagaw moeydhay mabayg
(*Mathayu 7.24-27*)

⁴⁶ 'Ngitha minggu ngoena kedha thoeraypa, "Kuykulnga, Kuykulnga," a ngitha ngaw ya aymoeyginga ngay na ngithamulpa umepa. ⁴⁷ Mabaygal ngaya ngapa ngayapa a karnagemin ngaw yangukudul, a ayman sethabi yaday, wa balbayginga. Ngath ngithamulpa adha min tidan senabi mabaygaw igililnga.

⁴⁸ 'Matha kedha mabaygan ngadh mina lag moeydhan; nuydh kulay Anaran koey mulupa kulapa, a koey ridhanga nan kulan malan. Koey bubunu nanga nan garguy mayginga, kuykul thoeyayginga, kedha zoenguz kedha na balbaygi boeradhoeranu moeydhayzinga. ⁴⁹ Kasa kay kedha mabaygal ngaya karnagemipa kasa kay thana aymoeyginga sethabi yaday, thana matha kedha senawbi mabayg, nga nanga lag moeydhan kasa boeradharoenu gimal, mamu kuyk ridh poelayginga. Koey bubu na lag gasaman nan sobaginga kuykul thayan, al mathaman.'

7

Yesu dhoey nidhadhin Romaniw koewbu kuyku mabaygaw zagethaw mabayg
(*Mathayu 8.5-13*)

¹ Yesu nanga muwasidhin ya, mura zapul yadu pal-gamoeydhin mabaygoepa, nuy kalanu Kapoeniyamoepa uzaraydhin. ² Wara Romaniw koewbu kuyk si, nungu zagethaw mabayg nubepa mina kapu mabayg nungu kikir mina koeyza, amadhan um. ³ Nuydh nanga koewbu kuyku mabaygan karnagemidhin Yesun ya, nuydh wayadhin wara igalgal, Yoewdhayalgaw koey mabaygal, yoewdhemidhin nubepa ngapa thuraypa, balbay tidaypa senawbi zagethaw mabayg kikirilayg.

⁴ Thanu ngapa Yesulpa, koeyma apa pudhemin nubepa balbay tidaypa kikiril mabayg. Thanu kedha, 'In Romaniw kuyk mina mabayg, kapu za ngidh nuyn ibupuydhan. ⁵ Nuydh maman mamayipu mura ngalpan mabaygal a nuydh nungungu ngoeymulpa yoewth moeydhadhin.'

⁶ Yesu asidhin thanamuniya, Romaniw kuyku mabaygoepa. Thanu nanga lagoepa amadhan aymoeydhin nuydh lak wayadhin igalgal, kuyku mabaygaw yaday mamayin kedha Yesulpa, 'Kuykulnga ngidh nginungu koeyma zageth aymayg ngoeymulpa. Ngay matha ngoedhagidh lawnga ngi ngapa muy ariz ngaw lagiya, ⁷ A matha kedha ngaw imaypa kedha, ngay matha ngoedhagidh lawnga ngibiya kalmel thanuriz. Ngibepa matha ngoedhagidh kedha,

kasa nginu yangukudu mar a ngaw zagethaw mabayg kay balbaygoesipa. ⁸Ngay ngawngu ngulayg, kuyk ngaw zageth, ngaybiya gimal ngaw mopakuykul a ngaybiya apal koewbu mabaygal zageth ulaypa. Ngay wara mabaygoepa kedha, "Uzar!" Nuy uzariz. Ngay na kedha, "Aya." Nuy uzariz ngapa. Ngay ngaw danal poethay zagethaw mabaygoepa kedha, "Ina aymar" nuydh ayman senabi zageth. A nginu yangukudu ngaru koey bibirilnga ngaybiya, kasa nginu yangukudu manin nanga, ngaw zagethaw mabayg kay balbaygoesipa nungu kikiringu.'

⁹ Yesu nanga karngemidhin Romaniw mabaygaw yangukudu, nuy madhu pamaydhin, kalanu buwayl thayadhin mabaygoepa setha ngaya nanga nubiya puzimoeyr. Nuy kedha thanamulpa, 'Wa, ngay kay ngithamulpa mina ya mulepa, nubi Romaniw mabaygaw mina yoepathamay mina adhapudhay. Ngath kedha ngoedhal mina yoepathamayzi mabayg kulay imayinga, matha kedha Isoereylaw buwaynu imayinga.' ¹⁰ Zapa woeyay mabaygal kuniya tidemidhin koewbu kuyku mabaygaw lagoepa thana iman kedha, nungu zagethaw mabayg koey balbayginga nungu kikiringu.

Yesu nuydh maykiw garkaz kazi igil paladhin

¹¹ Moegina buth dhadhal Yesu kuniya tidaydhin wara goegathoepa, goegath nel Noeyn. Nubiya kalmel nungu niyay kazil a dhuray koey garsar mabaygal. ¹² Nuy nanga goegathiya muiy uthaydhin, e, nagi! Nuydh imadhin mabaygaw koey garsar angar uma mabayg. Wara yoepkaz mayk, in nanu kazi, garkaz umanga. In gar nanu poeypiyam kakur, na wara kazigig. ¹³ Nuy Kuykulnga nanga imadhin nungu koerkak badh kasa koeyza nabepa. Nuy nabepa kedha mulaydhin, 'Ngi mayg asir.'

¹⁴ Kalanu nuy uma gamupa uzaraydhin a geth luwayadhin, gasamoedhin na ngalaga na thoekaminoenu gimal yoewir. Kalanu thana oengayzi mabaygal thuma asidhin a nuy kedha mulaydhin uma mabaygoepa, 'Kayn mabayg, ngay ngibepa kedha muliz, kaday tari.' ¹⁵ Kalanu nuy uma mabayg dan paliz, a nuy igi thanuraydhin, a ya muliz. Wa, ina kedha kuniya Yesu nuynd madhin nungu apupa kuniya.

¹⁶ Thanamun mura aka koey zapul, a thana Awgadh thawmadhin kedha, 'Ina kakal kaday tariz mina koey peropeth ngalpaniya dhadhal!' a wara thanamun yangukudu kedha, 'In Awgadh ngapa nungu mabaygoepa gudaz puydhaypa.' ¹⁷ Nubi za kasa koeyma yadu palgadhin mura Yoewdhayal-goepa, a dhuray koeygarsar goegathal.

Yoewane Papatayso nungu yaday woeyay mabaygal Kerisolpa

(Mathayu 11.2-19)

¹⁸ Wara thonara Yoewane Paphayson niyaykazil mulemidhin nubepa, mura sethabet yaday, Yesu Kerison zageth midh nanga. Yoewane nuydh ukasar nungu niyay kazi thuremoedhin, ¹⁹ Kuykulmaypa wayamoedhin yapu poeybaypa kedha, 'In ngi a? Awgadhaw Mina Woeyayzinga ngoeymulpa, ngath ngan nanga kulay yadu palgarngu; a lawnga war mabayg si ngapa wagel?'

²⁰ Palay nanga Yesuniya mangemidhin palay kedha, 'Yoewane Paphayso ngalbe wayaman yapu poeybaypa kedha, in ngi a, ngoeymulpa Awgadhaw Woeyayzi Mabayg, nuydh ngan nanga yadu palgadhin, a lawnga wara sey ngapa wagel a?' ²¹ Mina senabi thonar Yesu koey garsar mabaygal dhoey nidhamoeydhin thanamun mura kikiringu, a matha kedha wati maril adhapa wayamoeyn malayzi mabaygoengu, a maygumal balbay tidamoeyr balbayginga noegaypa.

²² Nungu Yesun kuniya ya palamulpa, Yoewanen niyay kazipa kedha, 'Kuniya uzarmariw, mulemoeriw Yoewanelpa, ngipel midh purkan iman ina, a kawran karngemin? Mayguman purkaw buya kuniya gasaman a iman balbayginga, a muwayzimayl thana mab ladhun, a setha nga wati goengawl kikirilgal thana balbayg asimoeyn, lak mina goengaw kuniya gasaman. Kawaragig nanga thana karngemin yaday; uma mabaygal thana igililnga kuniya gasaman a kaday nithaman; a Awgadhaw kapu yangu wakay na mura lagiya yadu poelgaypa zapugi mabaygoepa. ²³ Ngi kedha muli nubepa, "Nginu mina yoepathaman midh? Ngadh nanga ngawngu gegeyadh gasamayginga, wa, nungu ika dhiw bangal koeyza."

²⁴ Kalanu Yoewanen yaday wayay mabayg kuniya tide-man, a Yesu kuyk aymoedhin Yoewanelpa mulaypa, kedha yadu palgan mura mabaygoepa, 'Yoewanen maw nanga, ngithamulpa mabaygoegi dhadhabuthoenu. Ngitha imaypa, adha puydhaydhin. ²⁵ Ngithamun ubilnga za miyay? Ngitha kedha lawnga muku mabaygoepa imaypa, kasa kat palgipa urapu lagoenu siyayginga, ngoedhe kedha bup guban yoewimaypa, wara kuniya a wara kuniya. Ngitha mipa kedha mi ngoedhal mabaygoepa ubin maypa imaypa, adha puydhapa? Ngitha kedha lawnga mina rugal mabaygoepa imaypa. Ngithamun na kedha ubilnga nanga, ngitha nay mopakuyku mabaygaw koey niyay lagoepa, mina dhoe-mawakul mabaygal si muynu. ²⁶ Ngayapa mulemiw, ngitha mi mabaygoepa imaypa ladhudhin, ngitha Awgadhaw

yangu mabaygoepa a? Awgadhaw peropetha? Wa, ngay ngithamulpa kedha ngitha koey peropetha yawayarngu, nuy ngaru adhapudhay peropethaya gimal. ²⁷ Mina kulkub ngalbe Yoewanen ngaru yadu palgeman kedha muynu Minar Poelayzinga,

“Nag! Ngath ngaw yaday woeyay mabayg bangal kulay wayane ngibiya paruya, ngi ngaw mina Adhapa Thoemayzinga. Nuydh bangal nungu yabugud buth pathane.” ’

Awgadhaw Basalayaw igililnga midh nanga

²⁸ Yesu lak mulaydhin thanamulpa kedha, ‘Yoewane, nungu kupay ngaru gimal mura nungu maykuykaw mabaygiya, a mabaygal ngaya nubiya kulay; kasa kay kedha mabaygal ngaya nanga muya uthemin Awgadhaw Basalaya nanga kasa mabayg midh, nuy nanga muy yoewthiz Awgadhaw Basalayoepa nungu igililnga ngaru gimal Yoewanen kulay igililnga midh nanga. Kuyk Awgadhaw Basalayoepa muya uthiz.’

²⁹ Yesun senabi yangukudu nanga, thana kasa mabaygal, a bokadhzoengu garwoeydhamay mabaygal thana karngemidhin. Thanamulpa kakal kedha na mina yabugud Awgadhaw; setha mabaygal ngaya nanga ngapa Yoewanelpa, nubepa thanamulpa paptayso maypa.

³⁰ Kasa kay kedha thana Parasayalgal a sabiw ngurpay mabaygal, thana sethabi mina igililmaypa ubigigal, Awgadhaw ubilmaya mabaginga, minguz kedha thana Yoewanelngu paptayso maythayle ubigigal.

³¹ Yesu nuy adha min tidadhin kedha, ‘Thabi maykuyku mabaygal, thana mi ngoedhalmayl? ³² Thana ngoedhe moegina kazil nge, goegathoenu dhadhal sagul sipa. Dhuray moegina kazil wal memayipa kedha wara moegina kazipa, “Ngitha mingi girel adhayginga ngoey nanga niyaypa yoelpay na puyampa nanga ngithamulpa? Ngitha sagulginga. Ngoey mamu awmaw na nge puyampa a ngitha may adhayginga?”

³³ ‘A ngitha mina koerngaygi mabaygal ngoedhe sethabi moegina kazil nge. Yoewane Papatayso nuy ngapa, nuydh amenipa ay aygudag asin, a nuy koerawayg umal ngukingu, a ngitha kedha umamoeypu, “Nubiyawati mari muynu.” ³⁴ Nubiyawati kalanu ngay Mabaygaw Kazi na ngapa, ngay aygudoelayg a umal nguki woenile ngulayg; a ngitha kedha, “Nagemiw senabi mabaygoepa! Nuy koey aygudoelayg a koey umal ngukiw woenilayg, wati mabayg. Nuy wati

mabaygiya puzipa, bokadhzoengu garwoeydhamay mabaygal a dhuray adhapa imay mabaygal.”

³⁵ ‘Kasa kay kedha Awgadhaw mina za kakal yakaman mabaygaw igililmaynu muynu, mura ngaya koerngayl, kawralmayl.’

Wati pawa yoepkaz nadh kapu ganul wakasu suladhin Yesun siyara

³⁶ Wara thonara urapun thanamun yoewthaw koey mabayg Parasayalayg nuydh Yesun thuradhin nungu lagoepa aygudoepa. Yesu nanga apa thanuriz aypa nanga ³⁷ E! Nagi, wara wati pawa yoepkaz senabi goegathaw, ngapa miyaydhin nubepa. Nadh ya karngemidhin kedha nuy ngapa Parasayalgaw lagoepa aypa, a na kedha zoenguz nubepa ngapa a na angadhin mina kapu ganul wakasu, koey modhabil za. Kapu kulaw aymayzinga, koethilnga. ³⁸ Na kalanu thanuraydhin nungu siyara apal a mayoesir kay. Nanu ngudin gar nungu siyar garwalgamar. Kalanu nadh nanu yalbupan ngudi adhapa madhin. Gud thapaman nungu siyar Kalanu nadh nanu wakasu gud pudhan a suladhin nungu siyara.

³⁹ Nuy senawbi yoewthaw koey mabayg, nuydh imadhin a nuy kedha mulaydhin nubiya muynu, ‘Yesu nay mina peropetha nuy ngaru nanungu ubigasini. Nubepa kakal nay na mi doegam mabayg ngadh nanga gasaman nungu siyar, a nanu wati pawa igililnga midh.’

⁴⁰ Kasa kay kedha Yesu mulaydhin nubepa kedha, ‘Simona, ngay ngibepa moegina yoepa mepa.’ Nuy kuniya mulaydhin, ‘Ngurpay Mabayg, wa, ngi muli.’

⁴¹ Yesu kedha mulaydhin, ‘Wara thonara ukasar mabayg memampu. Palay yaynanob yoewdhemadhin bokadhza bokadhzoengu mabaygoengu. Wara mabaygaw yoewdhayzinga matha pipti dolal a wara koeyza payb andred. ⁴² Thonar na gasamoedhin nanga bokadhzoepa modhabiya maypa, palamulpa koey zageth kasa kay kedha nuy bokadhzoengu mabayg kasa pawayadhin palamun umanga. Ngibepa midh, palamulngu ngunu mam koeyza nubepa bokadhzoengu mabaygoepa?’

⁴³ Simona kuniya mulaydhin kedha, ‘Ngayapa sike kedha, ngunu nanga umanga koeyza gud wayan, nungu mam ngaru koeyza.’

Yesu kuniya mulaydhin, ‘Wa ngi mina yadu umepa.’

⁴⁴ Kalanu nuy yoepkazipa buwayl thayaydhin a kedha mulaydhin Simonalpa, ‘Ngidh nan imar, senabi yoepkaz; ngay ngapa nginu lagoepa kasa kay kedha ngidh ngayapa nguki poeybayginga siyarpa garwalgaypa, senabi koey

pawa aymayginga. Nadh ngaw siyar nanu ngudin garwalgadhin a yalbupan woernu adhapa madhin. ⁴⁵ Ngidh ngoena gud thapamayginga ayawal maypa, nadh senabi koey pawa ngayapa aymadhin. Kuykuthalnga ngaw siyar gud thapamar. ⁴⁶ Ngidh idi sulayginga ngaw kuykunu, nadh koey modhabıl waku suıadhin mura ngaw siyara. ⁴⁷ Wa, ngay ngibepa kedha muliz, nanu mam ngaru koeyza, minguz kedha, nanungu mura wati pawa guythuyadhin. Kasa kay kedha ngunu nanga kasa moegina gegeyadh guythuyan, nungu kuniya mam kasa moegina.'

⁴⁸ Kalanu Yesu nabepa mulaydhin, 'Nginu mura gegeyadh hal mura gud wayamoeyn.'

⁴⁹ Mura sethabi ayngu purthayzi mabaygal koeyma madhu pamemidhin kedha, 'Nuy midh paru mabayg, nuy sike matha ngoedhagidh mabaygaw gegeyadhoeпа gud woeyaypa lawnga midh?'

⁵⁰ Kalanu nuy yoepkazipa buwayal thayadhin a kedha mulaydhin, 'Ngin kedha zoenguz kaludhan, kuyk nginu mina yoepathaman. Awgadhaw woenab ngibiya kalmel.'

8

Yoepkazil ngaya nanga Yesuniya kalmel

¹ Wara thonara Yesu lak miyaydhin wara goegathiya a wara goegathiya. Nuydh senabi kapu yangu wakay Awgadhaw Basalayaw ngurpamoeydhin. Nungu toewalob niyay kazil nubiya kalmel. ² A dhuray lak yoepkazil ngaya nanga Yesu kulay dhoey nidhamoeydhin wati maringu a dhuray kikiringu. Mariya (nanu goegath Magdala) Yesu nanungu adhapa mamayidhin seben wati maril, ³ A Yowana Thusan ipi, nuy wara zagethaw kuyku mabayg Erodhan lagoenu, a wara Suzana a dhuray wara yoepkazil ngaya nanga ibupudhay ayimpu Yesulpa a nungu niyay kazil thanamun geth bokadhzoengu.

Nagu garkaziw, nubepa thonar tidar (Mathayu 13.1-9; Mareko 4.1-9)

⁴ Mabaygal mura goegathoengu ngapa Yesulpa kedha, wara goegath a kedha ngapa wara goegathoengu nge. Kurusipa mura garwoeydhamiz urapun lagoenu, Yesu nuydh thanamulpa adha min tidan kedha, ⁵ 'Wara thonara nagu uthuy mabayg uzaraydhin apaw lagoepa, kunaw kapupa uthuy. Nuydh kapul mura thayaydhin wad wadgoepa apaw lagiya. Dhuray kapul pudhemidhin mabawlagiya, a mabaygal kasa ngaran thoejdhamoeydhin sethabi kapul, a dhaparaw uruyl matha purthamoeydhin.

6 'Wara boeradhar nanga koey kulalnga, boeradharoeginga. Setha mi kapul nanga pudhemidhin thana sobaginga malguy adhemidhin, kasa kay kedha boeradhar koey thep-adhanga, thanamun malguyl kay pisamoeydhin sobaginga.

7 'Wara dhuray kapul pudhemidhin poethalaya, a nuy poethalay ngaguya paw thoeraydhin, bibirig palimoeydhin.

8 'Dhuray kapul mina boeradharoenu pudhemidhin, nagul koesimoeydhin, a ayde pudhemidhin kunaw; urapun puy kun nanga andred mura kapul muynu.'

Kalanu Yesu gima gudiya kuth madhin kedha, 'Ngi nanga kawralnga, wa kurusipagi!'

Yesu midh paru ya matha ngoedhagidh ayman

9 Kalanu nungu niyay kazil yapu poeybemidhin Yesulpa kedha, 'Nginu adha min tiday ya, muynu mi kuykul?'

10 Nuy kuniya mulaydhin thanamulpa kedha, 'Senabi mina ngulayg ngithamulpa poeybayzinga, Awgadhaw Basalaya midh nanga, kasa kay kedha mabaygal na gaya adhal,

"Thana kasa gimal

kurusipagemipa adha min tidayzi yoepa.

Lak thana nagemipa, mina muynu imayinga;

lak thana kurusipagemipa, tidayginga." '

Nagu uthuy mabaygaw ya matha ngoedhagidh ay-mayzinga Yesu sakar manin

(Mathayu 13.18-23; Mareko 4.13-20)

11 'Ina na ya adha min tidayzinga kedha, setha kapul Awgadhaw yaday. 12 Setha mi kapul pudhemipa yabugudoenu pasinu. Ina ngoedhe kedha nge mabaygan gaya na karngemin, kasa kay kedha Sathana ngapa adhapa manin senabi mina ya thanamun ngoenakapoengu; thanamulngu mina yoepathamoeyle a mina igililmayngu gasamoeyle.

13 'A setha na mi kapul kulal boeradharoenu pudhemin thana kasa thawpay thonarpa malguy adhemin. Ina matha kedha mabaygaw igililmay thonara tidayzinga kedha, thana karngemin Awgadhaw ya, kasa gimal koey ikalnga thawpay thonarpa. Nuthan nanga ngapa aymiz thanamulpa, thana sobaginga pudhemin adhapa Awgadhoengu.

14 'Setha mi kapul patal boeradharoenu pudhemin, ina ngoedhe kedha nge mabaygal, thana ngurpay karngemin, kasa kay kedha thana koey ubilgal gamu igililmaypa balbaytidaypa thanamulpa. Thanamun ngoenakapul memayipa mura nubi apaw goewaw sirisiril, a sethabi sirisiril matha kedha patal puy midh, goegadh palan mabaygaw mina igililinga, ay puy koewsal matha puydhayginga.

15 'Dhuray mabaygal thanamun igililmay doegam bal-bayginga, ngoedhe puy kapul mina boeradharoenu pud-hemin. Thana mina ngurpay karngemin a tidan, mina ngoenakapoenu thana matha puzimoeypa, kurusipa mina koewsa gudiya adhan; thana ngaru koewsalmayl.'

*Koey zageth mabaygan lamapa apal wanan besininu
(Mareko 4.21-25)*

16 Yesu lak adha min tidar thanamulpa kedha, 'Koey zageth mabaygan lampa gamu woeydhan, a kalanu besininu wardhan, lawnga uthuy lagoenu apal tharan. Matha ngoedhagidh kedha nuydh lampa nanu thoeray lagoenu tharan. Lak mabaygan iman nanu buya, thana na ngapa muya uthemin lagiya. 17 A matha kedha mabaygaw mina pawa lawnga wati pawa, mi zapul kayib gumi, ngaru bangal kakal mabaygaw parunu, a mi zapul woerdhayzimayl nanga ngaru bangal woerdhayginga.

18 'Poeypiyam kulay Awgadhoengu a kurusipagemiziw nungu yapa; ngadh nanga moegina tidan, Awgadhan bangal nubepa poeybane koeyza. Ngadh nanga tidayginga, nungungu bangal adhapa mamayine, setha nungu mi moegina zapul.'

*Yesun apu a tukuypal
(Mathayu 12.46-50; Mareko 3.31-35)*

19 Kalanu Yesun apu a tukuypal ngapa nubepa imaypa nuthemir, kasa kay kedha mabayg koeygarsar nuyn zug nanamipa. 20 Wara mabayg si amadhan kedha mulaydhin Yesulpa, 'Poeypiyam kulay Awgadhoengu a kurusipagemiziw nungu yapa; ngadh nanga moegina tidan, Awgadhan bangal nubepa poeybane koeyza. Ngadh nanga tidayginga, nungungu bangal adhapa mamayine, setha nungu mi moegina zapul. Sepa nagi, nginu apu a tukuypal ngapa ngibepa imaypa.'

21 Yesu kedha mulaydhin thanamulpa mura, 'Ngaw apu a ngaw tukuypal, matha kedha ngaya na karngemin Awgad-haw ya, a ayman nan.'

*Yesu wadhan baw a gub
(Mathayu 8.23-27; Mareko 4.35-41)*

22 Wara goeyginu Yesu a nungu niyay kazil thana butanu pathemidhin. Nuy thanamulpa kedha muliz, 'Ngalpa tapa maluya wara doegam buwadhoepa.' 23 Thana memayin, Yesu uthuy yoewnan. Dhadhal thana koey guban gasaman malunu, a woer butanu malay, mina koey akalnga. 24 Thana ngapa Yesulpa walman kedha, 'Kuykulnga! Dan pali! Dan

pali! Ibupuydhamoeyr ngalpa, wagel kay ngalpa kasa umamayl.'

Yesu kadaypa mizin, nuydh nungu yangukudun thayamoemoedhin, baw a gub mulupa pudhaydhin, kalanu mina koey idi kayar thoejdhamoeydhin. ²⁵ Kalanu nuy niyay kazipa kedha mulaydhin, 'Ngithamun kapu akasin ngalaga?'

Thana mina koeyma madhu pamemidhin akan. Kid-hakidhan mulemin kedha, 'In mabayg nga? Nagemiw, bawan a guban ngulayg nubepa karngemin.'

*Yesu balbay tidadhin mabayg wati mariw malayzinga
(Mathayu 8.28-34; Mareko 5.1-20)*

²⁶ Yesu a nungu niyay kazil thana thardhadhin wara buwadhoepa Galilayoengu, Geroesinaw mabaygaw boer-adharapa ²⁷ Yesu pagan kadaypa, nuydh urapun mabayg gasaman senabi goegathaw, nubiya muynu kuykuthalnga wati maril siparuy. Nuy dhoemowakugig ulaypa, koeyma goeygilnga, a lagoenu niyayingga. Nungu niyay lag uma mabaygaw moerama thoejay sakayil.

²⁸ Nuydh nanga Yesun iman, nuy koey may puydhan, mulupa pudhiz nungu siyara, a koeyma wal miziz kedha, 'Yesu, Koey Awgadhaw Kazi, ngidh kay miza ngayapa ayimpa. Ngay ngibiya koeyma yoewdhiz, ngayapa kuth thoerayg!' ²⁹ Wagel kay mariw woengayzi mabayg wal miyaydhin, Yesu kulay mulaydhin, nubepa wati maripa ad-hapa maypa, senawbi rimarim mabaygoengu. Koey garsar thonaralnga marin nubiya muynu gegeyadh mayparuy, kasa midh mabaygan nuyn kunumpu a dhoerdhimoeypu nungu geth a ngar malil urukamin; kasa kay kedha nuy papudhamoeypu, a wati marin nuyn aka palan adhapa mabaygoegi dhadhabuthoepa.

³⁰ Yesu nubepa yapu poeybaydhin kedha, 'Nginu nel nga?'

Nuy mariw woengayzi mabayg kuniya muliz Yesulpa, 'Ngaw nel koeygarsar.' Nuy kedha zoenguz kedha muliz, nubiya wati mari muynu koeygarsar. ³¹ Sethabi wati maril yoewdhaydhin Yesun kedha, 'E! Ngidh gar ngoey senabi koey arkathoepa woeyayg, ngoey mina ubigigal genoepa?'

³² Koeygarsar buruman amadhan padaw berowiya ay purthaypu. Thana wati maril Yesulpa koeyma yoewdhemidhin kedha, nuydh thana wayay burumpa. Wa, Yesu thana wayaydhin. ³³ Kalanu thana wati maril dhanamaydhin mabaygoengu a burumiya uthemidhin. Sena burumaw woelak, thana mura padiya mulupa zilmemidhin, a dudupamoeydhin malunu adhal.

³⁴ Thana burumaw danal poethay mabaygan imadhin, za miza na aymaydhin; thana zilmemidhin, ya angadhin koey goegathoepa a moegina zagethaw mudhaw lagiya.

³⁵ Mabaygal adhapa ladhudhin imaypa za midh aymaydhin. Thana ngapa Yesulpa, thana imadhin mabayg, wati maril ngungungu na dhanamoeydhin, nuy matha ngoedhagidh Yesun ngaranu apal nir. Nuy doemawakulayg, a nungu wakay thoemamay balbayginga. Thanamun mura mabaygan nuyn imadhin aka koeyza thanamun. ³⁶ Thana ngaya na imadhin Yesun zageth, thana umamoeyr mabaygoepa kedha, sena mariw malayzi mabayg midh paru balbay tidadhin, a nuy balbayg asidhin.

³⁷ Kalanu mura mabaygal sethabi geroesinaw goegathaw, mulemidhin adhapa wayadhin Yesun, kedha zoengu thanamun aka mina koeyza. Wa, Yesu butanu pathiz a geth waniz kuniya wara goegathoepa. ³⁸ Sena ngungungu nanga wati marin adhapa dhanamoeydhin, nuy Yesuniya koeyma yoewdhiz, ngay gar kay ngibiya pathepa. Kasa kay Yesun nuyn kuniya wayan, a kedha muliz nubepa, ³⁹ 'Lagoepa kuniya uzar, ngi ngulayg Awgadhan ngibepa mina zageth ayman. Uzar kuniya nginu lagoepa a yadu thuri thana Awgadhan ngibepa kapu zageth ayman.' Wa, nuy kuniya. Mariw dhanamoeyzinga mabayg balbayginga kuniya tidaydhin koey goegathoepa, a mura mabaygal yadu thuraydhin, Yesu nubepa mi kapu zageth na aymoedhin.

*Ukasar yoepkaz balbayg palimoedhin
(Mathayu 9.18-26; Mareko 5.21-43)*

⁴⁰ Yesu na kuniya tidaydhin war doegam pasingu malungu, koey garsar mabaygal ayawal madhin nuyn, thana kuykuthalnga nuyn ugadhin. ⁴¹ Nuy na butangu pagadhin nanga urapun yoewthaw kuyku mabayg, senabi goegathaw, nel Zayroes nuy kulun pasoeyniz Yesun siyara. Nuy koeyma apasin nubepa kedha, 'Ngi kay ngaybiya oesipa, ngaw lagoepa?' ⁴² Nuy kedha zoenguz yoewdhaydhin, nungu urapun yoepkaz kazi toewalob wathalayg, na koey kikir, amadhan um.

⁴³ Wara yoepkaz nan moelpalaw kikiran gasamadhin toewalob wathalnga. Nadh nanu matha ngoedhagidh mura sagul paladhin doktaya lumaypa, nabepa balbaygoesipa; kasa kay kedha lawnga na balbayg oesiginga. ⁴⁴ Wa, na kalanu ngapa palamay, a dhadhiya sakar thoeray mabaygiya Yesulpa gasamaypa, a nungu dhoemawaku kuth nadh gasaman. Nanu kikir senabi thonara wath pathadhin. ⁴⁵ Yesu yapu poeybiz, 'Ngoena ngadh gasaman?'

Mura mabaygal koerawayg kudun tharemin. Petheru nubepa kedha muliz, 'Kuykulnga, mabayg koeygarsar in zug nanamipa ngibiya.'

⁴⁶ Yesu kedha muliz, 'Lawnga ngay ngulayg, ngayapa kakal mabayg ngaybiya nidhiz. Ngaybiya kakal gamunu za aymiz, ngath poeyban woenab.' ⁴⁷ Nadh yoepkazin iman kedha, nan dhadha iman, na ngapa koeyma lupan akan, Yesun siyara apasin. Mura mabaygiya parunu nadh mina mura yadu palgadhin senabi kikir, nadh mipa nanga nuyn gamu tharadhin, a senabi thonara nanu kikir muwasin.

⁴⁸ Yesu nabepa kedha muliz, 'Ngaw kazi uzar, woenab ngibiya kalmel a nginu yabugud bangal balbayginga. Ngin kedha zoenguz mina dhoey nidhan, kuyk nginu mina yoepathaman.'

⁴⁹ Yesu nanga senabi yadu umay, yaday woeyay mabayg ngapa seyzi yoewthaw kuyku mabaygaw lagoengu, Zayroesan lagoengu. Nuy yaday woeyay mabayg kedha muliz nubepa, 'Nginu ayde kazi gar guythuyan, mamu Ngurpay Mabayg yoelpayg, kasa thonarngu guythuyayle.'

⁵⁰ Yesu karngemidhin a nubepa Zayroesoepa muliz, 'Akan maygi, mina za mina yoepathaman, a na kay balbaygoesipa.'

⁵¹ Yesu midh thonara lagiya muya uthiz, nuy ubigig wara mabayg nubiya kalmel, matha Petheru, Yoewane, a Zemes, a moegina kaziw aputhathi. ⁵² Mura mabaygaw may a koerkak badh nabepa, senabi moegina kazipa. Yesu kedha muliz thanamulpa, 'Mayg asimoe! Moegina kaz um mayginga, na kasa uthuy yoewipa!'

⁵³ Thana kasa nuyn giwn manin, thana ngulaygal kedha, 'Na umanga.'

⁵⁴ Kasa kay kedha Yesu nabiya gethanu nidhiz a ya muliz, 'Kaday tari ngaw kazi!' ⁵⁵ Nanu igililnga kuniya tidiz nabepa, a senabi thonara na kaday thariz. Yesu thanamulpa kedha muliz, 'Aydu poeybaw sena nan.' ⁵⁶ Nanu aputhathi mina koeyma madhu pamemidhin, kasa kay Yesu thanamulpa kedha muliz, 'Mabaygoepa mulayg, ina miza ayman nanga.'

9

Yesu garwoeydhamoeydhin nungu toewalob niyay kazil (Mathayu 10.5-15; Mareko 6.7-13)

¹ Wara goeyginu nanga Yesu ngapa thuraydhin nungu niyaykazil. Nuydh thanamulpa kupay poeyban a woenab mura wati maripa adhapa maypa mabaygoengu; a matha kedha mabayg dhoey nidhan kikiringu. ² Sew Kalanu nuydh

wayaydhin thanamun, thanamulpa Awgadhaw Basalayapa yadu poelgaypa, a matha kedha dhoey nidhaypa kikiril mabayg. ³ Nungu yangukudu thanamulpa kedha, 'Wara za maygi ngithamuniya kalmel ngithamun maboenu; boegi lawnga, yana lawnga, thoewa ay lawnga, bokadhza lawnga, a wara modhabayg sodh ngithamuniya kalmel lawnga.

⁴ 'Ngitha na mi lagiya muya idiman nanga, matha sew bangal kurusipa ngitha sizi wara goegathoepa ladhun. ⁵ Ngitha nanga mi mabaygal ayawal mayginga a koern-gayginga nanga ngithamulpa, ngitha ladhun sizi. Ngitha buthu lupemin sanoengu thana nanga iman. Wa, thana ngulayg asin kedha, thanamun koerngayginga koezya thana ngoedhe inuraw mabaygal nge. Ngitha ngaru wara goegathoepa.' ⁶ Wa, Yesun niyay kazil geth wanemidhin a ladhudhin mura mudhaw loegiya, igilaw ya mura yadu palgadhin a mabaygal balbay tidamoeypu, mura sethabi goegathiya.

Erodhan wakay thoemamayil koeygarsar
(*Mathayu 14.1-12; Mareko 6.14-29*)

⁷ Kalanu Erodh thanamun Galilayaw kuyku mabayg, ya gasamoedhin zapul midh na aymoeypu, a nubiya muynu koeygarsar wakay thoemamay. Minguz kedha, dhuray mabaygal kedha umamoeypu, 'Yoewane Papatayso umangu kaday tharayngu!' ⁸ A wara kedha umamoeyrngu, 'Lawnga, in sike kulba Peropetha Elayza lak yakamiz ngalpalpa.' A dhuray kedha, 'Wara sike kulba peropetha, ngapa kuniya tidayngu igililnga.' ⁹ Kasa kay kedha nuy Erodh kedha, 'Ngath Yoewane kuyk pathadhin nuy umanga, in mabayg nga nge, yadu poelgaypa ngayapa kedha, nungu zageth koezya.' Kalanu nuy koeyma nuthepu Yesulpa imaypa.

Payb thawsan mabaygaw aygud yesuniya kalmel
(*Mathayu 14.13-21; Mareko 6.30-44; Yoewane 6.1-14*)

¹⁰ Yesun niyay kazin nanga nubepa kuniya tidaydhin a mulemidhin mura zapul thana aymoeydhin. Nuydh thana adhapa yoelpaydhin thanamun kusaygal, wara goegathoepa nel Bethsayda. ¹¹ Kasa kay kedha koey garsar mabaygan karngemidhin, thana wagel asimoeydhin. Wa, nuydh thana ayawal mamayidhin a thana thuraydhin a ngurpadhin thanamun kedha Awgadhaw Basalaya midh nanga, a nuydh balbay tidan mabaygan ngaya nanga kikirilgal.

¹² Goeyga na pawpa aymiz nanga, nungu toewalob niyay kazil ngapa nubepa, kedha mulemin, 'Setha mabaygal kuniya wayamoeyr thanamulpa thanamun kutaw aypa barpu-daypa, a uthuy lagoepa gasamoeypa, amadhan goegathiya,

a mudhaw lagiya; kedha zoenguz kedha ina mabaygoegi lag.'

¹³ Nuy Yesu kuniya kedha muliz thanamulpa, 'Lawnga, ngitha thanamulpa ayde mamayipa.'

Thana kuniya nubepa kedha mulemin, 'Itha ngalpaniya matha payb thoewa aydel a ukasar wapi. Nginu ubi midh ngalpa thanamulpa ayde barpudamoeyn, in mabayg koeygarsar.' ¹⁴ Senabi thonara mabaygaw garsar mina koeyza, matha garkazil payb thawsan mura.

Yesu kedha mulaydhin nungu niyay kazipa, 'apa thanuri thana, balbayginga pipti, a wara pipti kubiya.'

¹⁵ Wa, thana niyay kazin muwasin ayman nungu ubilnga, mura mabaygal apa nithamoedhin. ¹⁶ Yesu mamayin sethabi payb thoewa aydel a ukasar wapi, a kadaypa nagaydhin daparpa a eso madhin. Kalanu nuydh pathidhan poeybadhin nungu niyay kazipa dhadhiya mamayidhin mura mabaygoepa. ¹⁷ Thana mura gamu dhiba mamayidhin senabi moegina ayngu. Kalanu nungu niyaykazil mura garwoeydhamoeydhin moegina burul. Thana 12 mura liday gasamoeydhin mabaygaw wanayzi aydel.

Petheru koeyma mina yoepathamadhin Nungu Kuykulnga (Mathay 16.13-19; Mareko 8.27-29)

¹⁸ Wara thonara Yesu nuy kay adhal thoeythu pagan; nungu niyaykazil sey nubiya, thana matha thana, mura mabaygal lawnga. Nuydh thana yapu poeybamoeydhin kedha, 'Mura thana mabaygal, thanamun wakay thoemamay midh, ngay nga?'

¹⁹ Thana kuniya mulemidhin, 'Wara mabaygal kedha, ngi Yoewane Papatayso, ngi umangu lak igililnga; a wara kedha ngi Elayza; a wara mabaygal kedha muliz, ngi wara kulkubaw peropeth.'

²⁰ Nuy lak yapupoeybaydhin kedha, 'Ngithamun wakay thoemamay midh, ngay nga?'

Petheru nuy kuniya mulaydhin kedha, 'Ngi Awgadhaw Woeyayzinga, ngi Keriso.'

²¹ Kalanu nuydh thana gud wadhaydhin kedha, 'Mabaygoepa bangal mulayg in nubi ya.' ²² Nuy lak ngurpan aymaydhin thanamulpa kedha, 'Mabaygaw Kazi ngaru bangal kikir gasamane, a thana yoewthaw koey mabaygal a kuyku misnarel a yoewthaw ngurpay mabaygal bangal ngoena adhapa yawaypu. Kalanu mabaygal ngoena uma mathaman a lak thoeri goeygilnga Ngaw Thathin ngoena bangal igil palane umangu.'

*Yesu thanamuniya kawriya thayadhin nungu kikir a um
(Mathayu 16.21-28; Mareko 8.31—9.1)*

²³ Kalanu nuy mura mabaygoepa mulaydhin ya matha ngoedhagidh kedha, 'Mabayg nga nanga nungu ubi nuydh ngaybiya asin, wa yakanuriz nungu ubilnga a ngaybiya asir ngaw mab ngalagiya nanga. Ngitha bangal imane koey mangal puy, sathawro ngaw thabaynu. Kedha midh mura ngaybiya asin, ngidh ngaru nginu sathawro manin mura goeygiya, ngath midh nanga. ²⁴ Setha ngaya nanga thanamun ubi kedha thana thanamun igililnga danal poethaypa, thana kasa guythuyamoeyne bangal thanamun igililnga. Ngadh nanga nungu igililnga kasa guythuyan kuyk nungu danal poethay ngayapa, nuy kedha mabaygan ngaru gasamoene bangal nungu igililnga. ²⁵ Matha ngoedhagidh midh, mabaygan sike mura nabi apaw goewaw kapu rugal gasamoeyne, kasa kay kedha, nuydh nungu mina igililnga guythuyan. Lawnga sena gegeyadh, zaginga nubepa maypa nungu mina igililnga kuniya gasaman.

²⁶ 'Nga nanga aziran mepa ngawngu a ngaw yangukudungu, wa Mabaygaw Kazi ngaru senawbi mabaygoengu aziran bangal memayine, ngaw kuniya mangay nanga wagem. Koey poeraparal thonara, ngaw koey poerapar a matha kedha Ngaw Thathingu poerapar, a nungu maygi angelal kalmel. ²⁷ Ngay ngithamulpa mina yangukudu umepa, dhuray mabaygal itha, thanamulpa umapa lawnga, kurusipa thana Awgadhaw Basalaya thanamun purkan imane.'

*Yesun gamu war ngadh asidhin
(Mathayu 17.1-8; Mareko 9.2-8)*

²⁸ Yesun senabi ngurpay eyth goeygi koeliya sikedh nuydh mamayidhin nubiya kalmel Petheru, a Zemes, a Yoewane thana kalanu padapa kadaypa woeydhamoeydhin thoeythu poegaypa. ²⁹ Si gimal nanga Yesu nuy thoeythu pagay, nungu paru ngadha kidh thayadhin, a nungu dhoemawakul adhapudhay goerab gamulmayl aymoeydhin.

³⁰ Balbayginga senabi thonara thana imamoedhin ukasar mabayg Yesulpa yadu umemar, kulba peropetha Mose a Elayza. ³¹ Palay lak dhadhal palamun poerapararu, Yesuniya ya sagul siyamar nungu kuthaw thonara midh paru nanga dhadha mangedhe muynu Yoerusalemoenu. ³² Petheru a wara ukasar niyay kazi thana koeyma uthuyn idimar kasa kay kedha thana uthuyginga, kurusipa thana imadhin senabi adhapudhay ngadhathoeyay sepaldi ukasar mabayg nanga siyamar Yesuniya.

³³ Palay nanga peropetha nungungu geth waniman Petheru kedha Yesulpa, 'Kuyku mabayg ina mina kapu za, ngoey kalmel ngithamuniya itha. Kedha midh, ngoey kay thoeri iradh lagal moeydhamoeypa urapun ngibepa, a urapun Moselpa, a urapun Elayzalpa?' Senabi thonara Petheru koerawayg kedha nuy kay midh mulepa. ³⁴ Nungu yanu dhadhal, koey iridhal ziya ngapa thoeydhamoeydhin thanamuniya, thana mura muynu ziyanu, niyay kaziw akal koey zapul. ³⁵ Yangu wakay ngapa ziyangu kedha thana-mulpa 'In Ngaw Geth Kazi, ngaw Adhapa Thoemayinga, nubepa kurusipagemiw.'

³⁶ Yangu wakay kalanu nanga thana imadhin matha Yesu nungu kusayg. Nabi za matha thanamuniya niyay kaziya, thana wara adhapa mulayginga senabi thonara.

Moegina garkaz wati mariw malayzinga Yesu dhoey nidhadhin

(Mathayu 17.14-18; Mareko 9.14-27)

³⁷ Wara na goeyga Yesu a nungu thoeri niyay kazil poegamoeydhin mulupa padoengu koey garsar mabayg Yesuniya dhadha mangaydhin. ³⁸ Urapun mabayg sizi mabaygaw goersarngu wal miyaydhin, 'Ngurpay Mabayg, ngay ngibiya koeyma apasin, ngidh ngaw kazi iman, nuy gar ngaw Urapun Kazi?' ³⁹ Wati mari nubiya koey garsar thonaralnga, nuy senabi thonara ar pugiz a, ariridh ariz a mulupa pudhiz, a sik gudiya adhan kuyk senabi wati mari. Koey garsar thonaralnga nuydh nuyn gegeyadh manin, a nungu igililnga sagul palan. ⁴⁰ Ngay nginu niyay kazipa yoewdhaydhin, kasa kay kedha thana mulpa kasa yan nubepa balbay tidaypa.'

⁴¹ Yesu kuniya mulaydhin, 'Ngitha nubi maykuyk, ngitha mina wara pawalgal, ngithamun mina yoepathaman gegeyadh, ngay in mi kuykuthalnga kalmel. Ngaw gamu koewba asin ngithamulngu, ngapa koepa kay nginu garkaz kazi mar.'

⁴² Wa, nuy moegina kaz ngapa Yesulpa, dhadhal nuyn wati marin mulupa thayadhin boeradharapa, nuy ariridh ariz. Yesu koey dharadh gar ngalkan senabi wati mari, a balbay tidan nuyn kazi, a kuniya manin nungu thathipa. ⁴³ Mura mabaygal madhu pamemidhin, kuyk thana imadhin Awgadhaw koey bibiril zageth, moegina kaz dhoey nidhadhin.

Mura mabaygiya na ngoenakapoenu thariz nanga Yesu mina zageth, nuy nungu niyay kazipa mulaydhin kedha,

Yesu lak yadu palgadhin nungu kikir a um
(Mathayu 17.22-23; Mareko 9.30-32)

44 'Ngitha ngayapa kapu kurusipoegay ayman, yakanu-rayg, ngay ngithamulpa mi yadu umepa kedha, Mabaygaw Kazi bangal gud arane nubi apaw goewaw mabaygoepa.'

45 Kasa kay kedha thana niyay kazil koerawaygal, nungu aykap midh, nuy miyaw yadu umepa. Nuy uthay thanamulpa yangu thanamulngu gasamoeyle, a thana akan memayir nubepa kuniya yapu poeybayle.

Kupay ngunu koeyza dapara gimal

(Mathayu 18.1-5; Mareko 9.33-37)

46 Kalanu thana niyay kaziw ya kasa koeyza woelmay, thanamun ubi imaypa kedha, thanamulngu ngunu kupay koeyza bangal. 47 Wa, Yesu ngulayg thanamun wakay thoemamay midh nanga. Nuy moegina kaz thuradhin a nubiya pasinu kaday tharadhin, 48 A mulaydhin thanamulpa, 'Mabaygan ngadh nanga ngaw nel tharan nubi moegina kazipa ayawal maypa, nuydh matha kedha ngoena ayawal manin, a muynu nanga matha ngoena lawnga ayawal manin, nuydh urapun mayn ayawal manin ngoena ngadh nanga ngapa wayadhin. Wa, ngithamun ubi imaypa, mabayg nga ngithamulngu koey gimal. Nuy nga nanga koey apal nungu geth imaynu, nuy senawbi mabayg ngaru gimal.'

49 Kalanu Yoewane kedha mulaydhin Yesulpa, 'Kuyku mabayg, ngoey mabayg iman, nuydh nginu nel thoeraypu wati maripa adhapa maypa mabaygoengu, a ngoey kay nuyn lawnga manu, minguz kedha nuy ngalpan thamu mabayg lawnga, ngalpaniya puziginga.'

50 Yesu kuniya mulaydhin nubepa a matha kedha mura nungu niyay kazipa, 'Maygi, nuyn lawnga maygi. Mabayg nga nanga nginu zageth mulupa thoeyayinga nuydh ngin ibupuydhan.'

Samarayaw mabaygal yesun ayawal mayginga

51 Yesun thonar na amadhan thamayidhin nungu Thathi ubin miyaydhin nubepa kadaypa maypa daparpa, nuy Yesu koey ridhanga parul thayadhin Yoerusalemoepa.

52 Nuydh mabaygal wayamoeydhin, thana muy uthemidhin Samariyaw mudhaw lagoepa, mura zapa balbay tidaypa nubepa, 53 kasa kay kedha thana Samariyaw mabaygan nuyn ayawal mayginga kuyk thana imadhin nungu mab Yoerusalemoepa kuniya, thanamun wati igalgoepa.

54 Ukasar nungu niyay kazi Zemes a Yoewane imadhin senabi wati ngoedha thoeyay, a kedha mulemoedhin, Yesulpa, 'Kuykulnga midh, ngi ubilayg ngalpa dapara muy thuraypa mulupa sethabi wati mabaygoepa mathamoeypa?'

⁵⁵ Yesu koey dharadh buwayl thayaydhin palamulpa ubi-gasidhin. ⁵⁶ Kalanu thana wara goegathoepa miyaydhin.

Mabaygal ubilgal Yesuniya puzir kasa kay thanamun gamu magawginga

(Mathayu 8.19-22)

⁵⁷ Thana nanga lak kuykayman mab wara mabayg ngapa Yesulpa a kedha mulaydhin, 'Ngaw ubi gar ngibiya oesipa koezi kayboengu, nginu mab ngalaga nanga. Ngay bangal nginu gamu puziw mabayg.'

⁵⁸ Yesu kedha nubepa kuniya, 'Ngibepa matha ngoed-hagidh midh? Poksal thana lagalgal, thanamun lagal arkathal boeradharoenu, a uruyl thana lak kedha moey-dhamoeypa padhal thanamulpa lagal, kasa kay kedha Mabaygaw Kazi nanga ngay lagagig ngaw gamupa ngoena-pudhaypa, ngaw igililnga koey mapunga.'

⁵⁹ Nuy wara mabaygoepa kedha mulaydhin, 'Ngaybiya asir.'

Kasa kay kedha nuy mabayg kedha mulaydhin nubepa, 'Kuyku mabayg, kedha midh, ngath mamu Ngaw Thathiw thonar ugaypa, moerama thoeyaypa nuyn. Sew kalanu kay ngay ngapa kalmel bangal ngibiya puzipa.'

⁶⁰ Yesu nubepa kedha, 'Ngi kedha lawnga, setha gaya nanga kalal idimpa Awgadhiya, thana matha kedha uma mabaygal midh. Ngidh thana wani thanamun geth uma mabaygoepa moerama thoeyaypa; ngi uzar, mabaygal ngapa thuraypa Awgadhaw Basalayaw yangu wakay yadu poelgaypa thanamulpa.'

⁶¹ Wara mabayg kedha mulaydhin, 'Ngurpay Mabayg, ngaw ubi ngibiya oesipa kasa gar kay kedha kulay ngay mamu kuniya ngaw buwaypa yawo thuraypa.'

⁶² Yesu kedha mulaydhin nubepa, 'Ngibiya sike ukasar wakay thoemamay. Mabayg nga nanga nungu geth luwayan boeradharaw zagethaw zapa, matha ngoedhagidh, a nga nanga kuniya nagepa sena gegeyadh, nuy matha ngoedhagidh lawnga Awgadhaw Basalayapa a kedha matha ngoedhagidh lawnga.'

10

Yesu nuydh wayamoeydhin 72 mabaygal

¹ Kalanu Keriso lak adhapa thamayidhin 72 mabaygal. Nuydh thana kulay ukagud wayadhin mura yaynanab goegathoepa, a nuy lak nungungu wigel mabaw mabayg mura sethabi goegathoepa. ² Wa, wigel kay nuydh thana woeyamoeydhin, nuydh kulay adha min tidadhin thanamulpa kedha, 'Itha kurusipoegayzi mabaygal, thana

matha kedha ayboewdhaw thonara na gasaman, igililmayl ngoedhe giya aydel, mina koeygarsar kasa kay kedha zagethaw mabaygal kasa moenarimayl kedha mabaygoepa garwoeydhamoeypa Awgadhoepa. Ngitha bangal thoeythupagemipu apaw lagaw Kuykulmaypa nubepa wara zagethaw mabaygoepa ngapa woeyaypa, ayboewdhaw zagethoepa garwoeydhamoeypa.

³ 'Ngitha ladhu, ngath ngitha wayamoeypa thanamulpa ngurpaypa. Ngitha matha kedha mamuy midh, a thana matha kedha thoeydhayl umay midh. ⁴ Ngitha bangal kedha za oengayg ngithamun maboenu, bokadhzoengu yana lawnga, zangu yoewdhay yana lawnga, a wara azaz san lawnga. Thuma asig ngithamun maboenu mabaygoepa gud bangal thoerayg. ⁵ Ngipel mi thonara nanga lagiya muy uthemin, kedha muliz thanamulpa, "Awgadhaw pawdh a woenab ngithamuniya kalmel." ⁶ Nuy lagaw mabayg nanga kapu gabu ngoenakapul mabayg, wa balbayginga ngipen pawdhaw yangukudu ngaru mepa nubiya. Nuy nanga mina mabayg lawnga, wa ngipen pawdhaw yangukudu ngaru lagoengu kuniya tidiz ngipelpa. ⁷ Ngipel matha senabi urapun lagoenu niyampa ngipen sob senabi goegathaw. Ngipel matha thanamun poeybayzi aydel purthempa a matha thanamun poeybayzi nguki. Matha ngoedhagidh kedha modhab poeyban zagethaw mabaygoepa. Matha thanamuniya puzir ngipen aypa, mura laga lagiya maygi.

⁸ 'Mi thonara nanga ngipel muy uthiz goegathiya a thana ngipel ayawal mamaman, ngipel matha purthema setha mi ayde ngipelpa poeybiz. ⁹ Dhoeynidhamoeyr thanamun goegathaw kikirilgal, a thanamulpa kedha muli, "Awgadhaw Basalaya amadhan aymiz ngithamuniya. Nuydh ngitha ngapa thuriz."

¹⁰ 'Mi goegath nanga ngipel muy uthemin kasa kay kedha thana ngipel ayawal mayginga ngipelpa kurusipoe-gayginga, wa matha thanamun yabugudoenu dhadhal kaday thariman a kedha mulaypa thanamulpa, ¹¹ "Ngapa nagi, ngalbe poey palemangalben sanoengu, ngithamulpa mina yoepathamaypa ngithamun kawrag. Kasa kay kedha Awgadhw Basalaya yakanurayg. Ina waza ngithamun buth, nungu Basalaya amadhan mema ngithamulpa." '

¹² Nuy lak mulaydhin nungu sebhentitu niyay kazipa kedha, 'Ngay ngithamulpa kedha muliz, kulay kay paypa Sodomalgal* thanamun ipidhadh kulay koezya kasa kay kedha nubi apaw goewaw zoeyzineydhay thonara

* **10:12** Sodomaw, Gomoraw mabaygaw ya gidha, wara Zenesis 19.24-28 geth tidi.

gasamoene nanga, Awgadhoepa thanamulpa koey dharadhoepa aymoeypa lawnga. Nuydh ngaru bangal kaybaw kawragi goegath koey dharadh mamayine bangal.'

Wara kawragi mabaygal nanga thanamun kuth lak kedha ngaru bangal gegeyadh

¹³ Kalanu nuydh mulamoeydhin sethabi goegathal ngalagiya nanga nuydh koey goersar adhapudhay zagethal aymoeydhin. Thana nungu zageth imadhin, kasa kedha thana garki thoeyayinga thanamun ipidhadh gegeyadhoengu. Nuydh goegathaw nelay thurimoeydhin kedha, 'Kulay ngitha Korazinalgal, wati za ngithamuniya bangal mangedhe; ngitha Bethsaydhalgal lak kedha; thana kay paypa kulay mabaygal Tayaroenu a Saydoninu nay, kedha adhapudhay zagethal imaydhin nay setha mi zagethal ngithamuniya aymoeypu, thana ngaru nay mina kulkub garki thayamoeyn a awmaw rugal ubamoeydhin a muylungu kunural pinimoeydhin kuykuya thanamun wati wakasinoepa yakamoeypa. ¹⁴ Awgadhwaw minamay thonar nanga mangedhe, thana Tayaralgal a Saydonalgal lak moegina balbaygi kuth, ngitha Korazinalgal a Bethsaydhalgal, ngithamulpa bangal koey gegeyadh. ¹⁵ A ngitha Kapoeniyamalgal ngithamun gamu dhuba yoeruy koeyza a ubi kedha, ngitha bangal ngithamulngu kaday nithamoene koeyza dapara; kasa kay kedha, ngitha bangal genoepa idimoeyne.'

¹⁶ Yesu nungu niyay kazipa lak mulaydhin kedha, 'Ngitha mina yangukudu mabaygal. Nga nanga koerngaylnga ngithamulpa, wa nuy koerngaylnga ngayapa, a ngadh nanga ngitha adhapa imiz nanga, adhapa iman ngoena, a ngadh nanga ngoena adhapa iman nuydh adhapa iman urapun mabayg ngoena ngadh na wayadhin.'

¹⁷ Wa, thana ladhudhin senawbi zagethoepa oengaypa. Kalanu nanga thana kuniya tidemidhin koey ikalnga dhiwalnga. Thana kedha mulemidhin, 'Kuykulnga, lak wara zaginga, wati marin ngoeymulpa karngemin ngoey nanga ginu nel tharan.'

¹⁸ Yesu thanamulpa kedha, 'Ngath Sathanan imadhin, nuy pudhaydhin daparngu ngapa mulupa ngoedhe poenipoen nge. ¹⁹ Karngemiw kedha, ngath ngithamulpa kupayl madhin kedha, ngithamun maboenu Sathanan nuthan dhadha mangiz. Aka gasamayg Sathanan nuthayl zoengu. Wara thonara ngi gimal tharan thabunu a watharaw githalay. Ngitha gegeyadh gasamayginga kuyk ngath ngitha danal pathapa Sathanalngu. Wara gegeyadh zapa ngithamulpa gasamoeypa lawnga. ²⁰ Kasa kay kedha, kasa moegina ika

gasamaw kedha thana wati maril ngaru ngithamuniya apal, a adhapudhay ika dhiw gasaman ngithamun nelay gimal poelayzimayl dapara.'

Senawbi thonara Yesun ika koeyza kuyk Maygi Mari nubiya

(Mathayu 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Senawbi thonara Yesun ika koeyza kuyk Maygi Mari nubiya, a nungu thawmayzi yangukudu kedha, 'Thathi, ngi gimal Daparaw Kuykulnga a ina apal. Ngay ngibepa koeyma gud woeydhiz, kuyk ngidh mina zapul yadu poelgaypu ngurpaygi mabaygoepa, a ngurpayzi mabaygal nanga mina ngulayg mabaygal. Ngidh wara thonara wardhamoeyn thanamulngu imayle. Wa, sena nginu ubilnga koey mabayg koerawayg a moegina kaz nuy ngulayg, setha ngoenu nanga ngoenakap apal. ²² Mura sethabeti zapul Ngaw Thathin ngayapa mamayidhin muwasimoeydhin, a matha nuy Thathi ngulayg nungu kazingu, mabaygal mura koerawaygal. Matha kedha thana Thathingu lak koerawaygal, matha ngay Nungu Urapun Kazi nungungu ngulayg, a matha kedha ngaya nanga ngath thanamulpa seysithaman, matha thabeti mabaygal ngulaygal.'

²³ Kalanu nuy nungu niyay kazipa buwayal thayadhin, a muynu kedha mulaydhin, 'Koey woenabalnga ngitha, mabaygal ngaya nanga purkan iman thabeti mina zapul kayib. ²⁴ Wa, ngay ngithamulpa kedha muliz kedha, kuykuthalnga mabaygal yan ugadhin senabeti zapa imaypa thanamun purkan, matha kedha koeyma kulba peropethal, a kuyku mabaygan, a thanamun ubi thana purkan iman a kawran karngimir nabu mina za, kasa kay kedha lawnga. Nabu maykuykoepa kakal yakaman.'

Wara yoewthaw sabiw ngurpay mabayg ngapa Yesulpa

²⁵ Wara thonara yoewthaw sabiw ngurpay mabayg ngapa Yesulpa, nubepa yabu lumay ayman. Nuy yapupoeybaydhin, 'Ngurpay Mabayg, ngath bangal miza aymoeyne gasamoeypa ngaru igililmaypa?'

²⁶ Yesu kuniya modhabiyu muliz nubepa, 'Maygi Thusi midh maw tharepa a yadu palgan a? Nginu imaypa midh?'

²⁷ Nuy kedha, 'Ngitha ngaru maban manin ngithamun Kuykulnga mura ngithamun ngoenakapoengu, a mura ngithamun mina muy igililmayngu a mura ngithamun wakay thamamayngu, a ngithamun gamu moegawngu.'

²⁸ Yesu kuniya, 'Wa, ngi balbayginga muliz, ngidh na mina ayman nanga, wa gasaman ngaru igililnga.'

²⁹ Nuy yoewthaw ngurpay mabayg, nungu ubi nuydh kay nungu ya oengaypu kay ngaru. Nuy kedha, 'Ngaw pasiw mabaygal ngaya ngayapa thanamulpa maman maypa?'

³⁰ Yesu nubepa kuniya adha min tidar kedha, 'Wara mabayg nuy mulupa miyaydhin Yoerusalemoengu Zerikopa. Dhadhal nanga wati mabaygal nubiya dhadh mangemidhin, mathamoedhin a gamu rugal kusumoedhin, a badh paladhin; wanadhin nuyn thatha igililnga. ³¹ Wagel ngapa misnare, nuyn imadhin yabugudoenu. Nuydh kasa iman, nungu mab matha walman wara doegamuya. ³² A wagel ngapa senabi yabugudiya misnari buway mabayg; kasa purkan iman, mab matha woelmay. ³³ Nubiya wagel Samariyalayg ngapa senabi yabugudiya. Nuydh iman, a nungu ngoenakap koey koerkak badh. ³⁴ Nuy gamupa uzaraydhin a umal nguki suladhin nungu badhiya; kalanu wakasu suladhin, a kuykuthal dhoemawakun nurimoeydhin a thoeridhaydhin nungu donkipa. Nuydh madhin nuyn mabaygaw danal poethay lagoepa nubepa danal poethaypa. ³⁵ Bathaynga na goeyga nanga nuydh ukasar koey bokadhza poeybamoedhin danal poethay mabaygoepa a mulaydhin, "Danal bangal in poethaypu nuyn, ipal palay bokadhzapul eygi thayaman nanga, ngaw kuniya tiday ngapa, ngath lak ukaman ngidh nanga sagul palan nubepa."'

³⁶ Yesun moeygoepa yangukudu nubepa kedha, 'Nginu imay midh, itha thoeri mabaygoengu, mathamayzi mabaygaw pasiw mabayg nga?'

³⁷ Nuy yoewthaw mabayg kedha kuniya mulaydhin, 'Nubepa ngadh nanga ibupudhay ayman.'

Yesu kuniya mulaydhin, 'Wa, ngi uzar, ayman senawbi mina pawa.'

Yesu mangaydhin Mathaw Mariyaw muliya lagoenu

³⁸ Yesu a nungu niyay kazil thanamun maboenu tadir ngapa wara mudhaw lag ngalaga nanga yoepkaz nel Matha. Nadh Yesu a niyaykazil muya idiman nanu lagiya. ³⁹ Nanu tukuyap wara, nel Mariya. Na Yesun ngaranu apal thanu-raydhin, kurusipoegay nungu ngurpaypa.

⁴⁰ Kasa kay kedha nanu tukuyap kedha muynu wakay thoemamiz, ngath kay midh paru aydu poeybepa a danal poethay thanamulpa. Na sipa Yesulpa a muliz kedha, 'Kuykulnga, ngibepa matha ngoedhagidh midh; ngoezu tukuypan ngoena ibupuydhayginga; nadh mura zapul ngayapa wakayn pagepa! Nabepa ya mulaypa ngayapa ibupuydhaypa.'

⁴¹ Nuy Kuykulnga nabepa kuniya mulaydhin, 'Matha Matha, ngi mipa koeyma wakayn toemamipa mura thabi zapa; ⁴² nginu tukuyap Mariya, nabepa urapun za matha ngoedhagidh ubilnga; matha ngoedhagidh lawnga nanungu adhapa manin, senawbi mina za, senabi za matha ngoedhagidh mura mabaygoepa.'

11

Yesu Nuydh thoeythupoegay ngurpay ayman nungu niyay kazipa

(Mathayu 6.9-13; 7.7-11)

¹ Wara thonara Yesu nuy nungu kusayg wara lagoepa thoeythu poegaypa, nuydh na muwasin nanga wara niyay kazi nubepa muliz kedha, 'Kuykulnga, ngidh bangal ngoey ngurpamoeypu thoeythupoegayn Yoewane midh nanga nungu niyay kazil ngurpamoeydhin?' ² Nuy kedha thana-mulpa, 'Ngitha bangal nanga thoeythupagemipa kedha, "Ngoeymun Thathi gimal dapara,

ngoeymulpa koey ubilnga nginu maygi nel thawmanin a kapu za nginu basalaya danapa yakamiz a mura mabaygal ayman nginu ubilnga ina apal, a matha kedha ngoedhalnga gimal dapara.

³ Ngidh ngoeymulpa matha ngoedhagidh poeybar ngoeymun goeygipa ay.

⁴ Ngidh ngoeymulpa ngoeymun ipidhadh gegeyadh gudwayar, a ngoey lak kedha wara mabaygaw ipidhadh gegeyadh gudwayamoeyn, thana mi thonara nanga ngoeymuniya bal pudhemipa.

Ngidh gar ngoey ridh palimoeyn mura nuthayl zoengu ngoeymulngu wati zoengu aymayle." '

⁵⁻⁶ Kalanu nuy niyay kazipa mulaydhin kedha, 'Wara thonara nanga nginu igalayg sike mangiz dhadha kubilu. Nuy ngapa koeysigaz lagoengu. Ngi nanga aygig nanga, ngi ngaru wara igalgoepa a yoewdhiz kedha, "Ngaw igalayg, ngidh gar ngayapa thoeri thoewa aydel kasa thawpay thonarpa? Wara ngaw igalayg mangiz koey sigaz lagoengu; ngay zagig nubepa poeybaypa!"

⁷ 'Kasa kay kedha nginu igalayg sike kedha muliz ngibepa, "Ngi ngapa maygi, ngaw pasa muynguz thamudhayzinga; ngay a ngaw kazil ngoey uthuy lagoenu. Ngayapa koey zageth uthuy lagoengu dan poelaypa ngibepa zapa poeybaypa." ⁸ Wa, nuy ubigig nungu igalgoepa ibupuydhaypa

kedha zoenguz kedha dhadha kubil, kasa kay kedha ngidh ngaru yapu poeybaypa, kurusipa nuy ridha koewban dan paliz a poeyban ngibepa nginu ubilnga mura.

⁹ 'Wa, ngay ngithamulpa kedha muliz, ngi muliz a ngibepa poeyban, ngidh luman a ngidh iman, pasa mathamar, a na ngaru gud pudhiz ngibepa. ¹⁰ Mura setha ngaya yudhemipa, thana gasaman, a ngadh luman thana iman, a ngadh mathaman wa pasa pudhiz. ¹¹ Ngitha thathil ngaya nanga, ngitha ngulaygal miza balbayginga ngithamun kazipa. Nginu kazi nanga ngibepa wapi tharan, ngidh koey zageth thabu manin nubepa. ¹² A matha kedha nuydh ngibepa kakur tharan, ngidh koey zageth nubepa watharaw githalay manin.

¹³ 'Ngithamun igililnga koey garsar zapul yoewdhempa, kasa kay kedha ngitha ngulaygal mina za ngithamun kazipa midh. Daparaw Thathi siba wanan ngaru mina adhapudhay ngithamulpa matha kedha Maygi Mari poeyban mabaygoepa ngaya nanga nubepa yoewdhemipa.'

*Yesu kupay midh a Sathanan kupay midh
(Mathayu 12.22-30; Mareko 3.20-27)*

¹⁴ Wara thonara Yesu, nuydh lak kedha zageth ayimpu, a wati mari nuydh adhapa madhin mabaygoengu. Nuy mabayg ngaru yagig, kuyk senawbi wati mari nuy kedha ngoedhalnga, kasa kay kedha wati marin nanga adhapa-dhadhin mabaygoengu, nuy kalanu ya mulaydhin balbayginga senabi mabayg. Mura mabaygal madhu pamemidhin.

¹⁵ Dhuray mabaygal thanamulngu kedha, 'In Bilzibul mura wati mariw kuyk nuydh Yesulpa kupay poeyban. Nuy kedha zoenguz ngulayg wati maripa adhapa maypa mabaygoengu.' ¹⁶ Wara mabaygal yabu luman ayman Yesulpa. Thana nubepa mulemidhin kedha, nuydh kay adhapudhay zageth ayimpa, lak mura mabaygan purkan gasaman kedha, midh Awgadh nubiya kalmel.

¹⁷ Nuy Yesu koey ngulayg thanamun wakay thoemaynu midh. Nuy kedha thanamulpa, 'Koey goegath nanga dhadhiya miziz ukasar thamu muynu, kidhakidhan pathowkaman, ngaru piranga sobaginga idimiz, a buway lak kedha, thanamun kedha mabaygaw igililnga bangal ngaru gegeyadh. ¹⁸ Matha kedha Sathanan buway. Na nay nabiya muynu ukasar thamu kidhakidhan pathowkaman, midh paru na kuykuthalnga kaday sipa Sathanan buway. Ngithamun kasa wakay thoemamay kedha ngath ngaw kupay gasaman Sathanalngu wati maripa adhapa maypa.

19 'Lawnga! Kedha lawnga. Ngay koey ngulayg kedha ngithamun ngurpay kedha, ngithamun niyay kazil ngulayg wati mari adhapa maypa mabaygoengu. Thana ngalagaz thanamun kupay gasamadhin, thana lak Sathanalngu gasaman lawnga midh? Wa, thana ngaru zoeyzi noeydhiz ngitha, ngitha nanga kedha, na kupay ngapa Sathanalngu. (Sathanan wara nel kedha, Bilzibul.)²⁰ Na ngaru kakal ngithamulpa kedha ngay ngulayg wati mari adhapa manin kuyk Awgadhaw geth ngaybiya gimal. Kedha nanga Awgadhaw Basalaya dhadha mangiz ngithamuniya, zageth ngaru magawlna.²¹ Koey magawl mabayg nanga nubiya mura nungu koewbu rugal butha pathayzimayl danal poethaypa nungu lagoepa; wa muynu mura zapul nungu, balbayginga.

22 'Wara na mina koey magawl mabayg mangiz nubiya, a senabi lagaw mabayg mulupa thayan, kalanu nuydh koewbu rugal adhapa mamayin senabi lagoengu. Nuy lagaw thathiw mina yoepathaman kedha, nuy balbayginga kuyk sethabi koewbu rugal, kasa kay thana mura adhapa mamayin, a nuydh kowebuzi mabayg nungu ubin dhadh mamayin zapul mura nungu mabaygoepa.²³ A ngitha sike mi dagam mabaygal? Ngadh nanga ngoena ibupuydhayginga, nuy ngawngu koeysigal, wati igalayg; a mabaygan ngadh nanga ngoena ibupuydhayginga mabaygoepa garwoeydhamoeypa, nuydh mabaygal adhapa thoemaypa, thanamun igililmayl sagul palimoeyn.

*Wati mariw kuniya tiday thonar
(Mathayu 12.43-45)*

24 'Ngath nubi maykuykaw kuth seysithamaypa ngithamulpa; mabayg sike wati mariw malayzinga, a senawbi wati mari adhapadhan mabaygoengu, nuy kasa mura loegiya ulaypa, ngukigi lag. Nuy lagiya yan lumepa nubepa uthuypa. Nuydh nanga lag gasamoeyginga nuy nubiya muynu kedha miziz, "Ngay lak ngaw kulay niyaylagoepa kuniya tidepa, senabi mabaygaw igililmaypa muypa."

25 'Nuy kuniya tidiz senabi niyay lagoepa. Nuydh iman, pudhunga kapu butha poethayzinga.²⁶ Wa, wati mari lak gurguy toedipu igalgoepa lumaypa. Nuydh iman seben lak wati maril mina koey gegeyadh nubiya, a thana ngapa sin nubiya nungu niyay lagoenu. Kurusipa nungu muy yoewthayzi mabaygaw igililnga mina koey gegeyadh, kulay nuy midh nanga kuyk wati maril koeygarsar nubiya muynu.'

Awgadhaw mabaygan koey ika gasaman thana ngaya Nubepa kurusipagemipu

²⁷ Yesun kedha ngurpaynu dhadhal, a urapun yoepkaz na wal miziz mabaygoengu dhadhaz. Na nubepa kedha, 'Koey woenabalnga, ika gasaman senabi yoepkaz ngadh ngin kazi madhin nanga a danal poethaypu.'

²⁸ Yesu nabepa kedha mulaydhin, 'Kedha za moegina woenabalnga, kasa kay kedha koey woenabalnga kedha mabayg nga Awgadhaw yoepa kurusipagepa a aymoeypa nungu ubilmayl.'

Thanamun ya kedha, nuydh ngaru nungungu koeyza za ayman thanamuniya parunu
(*Mathayu 12.38-42*)

²⁹ Wa, mabaygal mina koeyma ngapa Yesulpa, nuy yadu matha umay kedha, 'Mina koey gegeyadh kaybaw maykuyk. Ngitha mura thonara adhapudhay zageth purkaw imaypa umamoeypa. Matha urapun adhapudhay zageth ngitha imane bangal, sena mi adhapudhay zageth aymoedhin kay paypa kulay Yonan doegamoenu, wa senabi adhapudhay zageth aymoeyne bangal ngithamuniya dhadhal. ³⁰ Yonan sakara nanga nuyn kay paypa kulay yakamoedhin Ninebaw mabaygoepa. Thana imadhin koey zageth kuyk senabi peropetha, a ngitha bangal lak kedha ngoedhal za imane Mabaygaw Kazipa kaybaw maykuykoepa.

³¹ 'Lawnga! Ngithamun ngoelkay yoepathaman koeyza. Awgadhaw kuthaw goeyga nanga mura mabaygal bangal kaday nithamoene, matha kedha wara kuyku yoepkaz zoey doegamoengu. Kay paypa kulay na ngapa ngalpan kuyku mabaygoepa imaypa, Solomon. Na kakal aymiz kedha nanu mina yoepathaman mina koeyza, ngitha lawnga. Kedha zoenguz na uzaraydhin koeysigaz nanu boeradharoengu, koerngaypa Solomonan yoepa a nungu mina ngurpay. Kasa kay kedha mabayg kay ngithamuniya koeyza adhapudhay Solomonaniya.

³² 'A Ninebaw mabaygal lak kedha kuthaw goeyginu nanga thana mura kaday nithamoene. Na bangal kakal kedha thanamun mina yoepathaman koeyza, ngitha lawnga. Minguz kedha thana gasaman Yonan maw a thana garthi thoeyamoeydhin mura wati pawangu. Wara mabayg maw sipa in nuy ngaru koeyza Yonaniya ngitha minguz garki thoeyayinga?'

Ngalpa midh paru gasaman buya ngalpan gamupa
(*Mathayu 5.15; 6.22-23*)

³³ Yesu lak mulaydhin thanamulpa kedha, 'Mabaygan koey zageth thungi gamu woeydhan, kalanu bupa wardhan a matha kedha kubarnu apiya thayan. Lawnga nuydh ngaru nanu thoeray lagoenu tharan, kalanu mabaygal muya na uthemin nanga thana iman nanu buya. ³⁴ Nginu purka matha kedha thunge nginu gamupa, nginu purkiya nanga balbayginga nginu mura gamu koey zurulnga, balbayginga. Wara kedha nginu na purka gegeyadh nginu gamu mura inur, igililnga ngaru gegeyadh.

³⁵ 'Ngithamulpa sike kedha ngithamun gasamayzi ngur-pay ngoedhe koey buyalnga. Ngay ngithamulpa kedha muliz, koey poeypiyam bangal, na lawnga inur. ³⁶ Ngi nanga buyanu nipa nanga sena buya nginu gamunu muynu wara moegina kopi inur mayginga, na zuru mura pathan, matha kedha thunge zuru midh nanga ngi zurunu dhadhal nipa.'

³⁷ Yesun senabi ngurpay kalanu, wara Parasayalayg nuyn thuradhin thanamuniya kalmel aygudoepa. Wa, Yesu kalmel asidhin thanamuniya a apa thanuraydhin aygudoepa.

³⁸ Nuy Parasayalayg madhu pamaydhin nuydh na imadhin kedha Yesun nuy geth garwalgayginga kulay, wagel kay aygud, purthaydhin.

³⁹ Kuykulnga kedha mulaydhin nubepa, 'Ngitha Parasayalgal, ngitha kasa adhiya aygudaw rug garwalgan, mina muynu gamunu nanga ngitha mina koey gegeyadh, kunubur a matha kedha wati pawa. ⁴⁰ Ngitha koey rimarim mabaygal, Awgadh nuydh aymoeydhin mura zapul, za adhal a matha kedha za mina muynu. ⁴¹ Lak ngithamun mina ubi nanga ngitha pudumayl gamunu muynu, zapa garwalgaypa ngoenanu maygi, ngitha ngaru ngoenakapoengu poeybamoeyn aygi zagi mabaygoepa; kalanu ngitha mura balbayginga. ⁴² Ngitha bangal gegeyadh gasamoene, Parasayalgal, ngitha mura moegina sabil koey garsar aymoeypa, matha kedha ngitha ngulayg mura moegithap nagul dhadhiya dhadh mamayipa Awgadhoepa a ngithamulpa, kasa kay kedha ngitha mina pawaginga mabaygoepa, a Awgadhaw mamanu maboeginga. Kapu za ngidh oengaypa a wagel kay ngidh aymoeypa mura moegina sabil.

Thanamun sabiw ngurpay mabaygaw a Parasayalgaw wati igililnga

(Mathayu 23.1-36; Mareko 12.38-40)

⁴³ 'Ngitha bangal gegeyadh gasamoene Parasayalgal, ngitha koey ubilgal kedha kulay, mina niyaylagal adhapa

thamayin ngithamulpa, yoewthanu muynu, a sawalagoenu lak kedha, ngithamun koey ubi mabaygal mura apasimoeyn ngithamulpa. ⁴⁴ Wa, ngitha bangal gegeyadh gasamoene, ngithamun igililmayl kasa gimiya muk ngitha ngoedhe kulba moerama thoeyay lagal bupanu muynu pada kuyku kulaginga, mabaygal koerawaygal kasa gimiya toedipu, thanamulpa gumi kedha thana senabi zoengu gegeyadh palimoeyn amenipa.'

⁴⁵ Wara sabiw ngurpay mabayg, nuy Yesulpa muliz kedha, 'Ngurpay Mabayg, ngi na senabi yangukuduya umepa ngidh matha kedha ngoey mogo pugamoeypa.'

⁴⁶ Nuy Yesu nubepa kuniya kedha muliz, 'Wa, ngithamulpa lak kedha ngitha sabiw ngurpay mabaygal. Ngithamulpa koey gegeyadh bangal. Ngitha mapu thabaynu kabuthoepa mabaygiya, thanamulpa koey mapunga thoeridhoeypa. Ngitha wara moegina thana ibupuydhayginga, senawbi mapu. ⁴⁷ Ngithamulpa bangal mina koey gegeyadh kedha, ngitha mina thawmanin ayman mura kulba peropethoepa, kapu padhakuyku kulal ayman thanamulpa. Kasa kay kedha ngithamun thawmanin kasa ngoelkay. Minguz kedha, ngithamun thathiw thathil umamathamoeyn thana, ⁴⁸ A ngithamun ubi kedha, ngitha asimoeyn senabi wati pawa ngithamun thathiw a ayman. Thana umamathampu Awgadhaw woeyayzi peropethal, a ngitha lak thanamulpa pada kuyku kulal aymoeypu. Mina muynu nanga ngithamun ngoenakap ubilnga matha kedha ngithamun thathiw thathil midh.

⁴⁹ 'Wa, Awgadh koey ngulayg ngithamun buway ngapa midh paru nanga. Nuy nungu adhapudhay ngulaygoengu kedha mulaydhin, "Ngath bangal woeyadhe peropethal a yangu mabaygal sethabi buwaypa, a thana bangal wara umamathamaypu a wara adhapa imepu, a danal poethay thanamulpa gegeyadh." ⁵⁰ Wa senabi gegeyadh nabi maykuykun bangal gasamoene, mura parungu ngapa ngithamun buway gegeyadh, ina gugu ubidh thoeyayzinga na aymoeydhin ina apal.

⁵¹ 'Kuykayman Aboelan kulka* pay yoewdhaydhin a kurusipa pawpa peropeth Zakaraya kuykuginga mathamoedhin yoewthanu muynu, nuy dhadhal oltanu a koey maygi lag. Wa, ngay ngithamulpa muliz kedha, kaybaw goeygiw mabaygoepa, ngitha bangal mapu gasamoene senabi gegeyadhoengu, parungu ngapa kurusipa kayib. ⁵² Ngithamulpa sabiw ngurpay mabaygoepa mina koey

* **11:51** *Aboelan uma mathamoedhin*: wara Zenesis 4.8 geth tidi.

gegeyadh. Pasa pudhay za ngithamun gethoenu mepa pasapa gud pudhaypa, ngalaga nanga mura Awgadhaw mina ngurpan lagoenu muynu mepa. Ngithamun ubiginga muya yoewthayle a matha kedha ngitha wara mabaygal ibupuydhayginga, kalanu thana senabi buya gasamayginga.'

⁵³ Yesu nanga geth wanaydhin senabi lagoengu, thana Parasayalgal a sabiw ngurpay mabaygal, thana wagemel asimoeydhin a koeygarsar ya umamoeyr a mogo pugar nuyn. Thana na nuyn yapa mar yapu poeybemir koey garsar zapa.

⁵⁴ Minguz kedha, thana nubepa poethi aymar thanamun ubi kedha, thana nuyn gegeyadh manin thana nanga nungungu wati ya gasaman.

12

Yesun ridh poelayzi yangukudul mura nungu kurusipagayzi mabaygoepa
(Mathayu 10.26-27)

¹ Senabi thonara mabayg buthudh koeygarsar ngapa Yesulpa. Thanamulpa maboepa gegeyadh woerginopa tadir. Yesu kulay nungu niyay kazipa ngurpay ayman kedha, yadu thuriz, 'Ngitha kulay poeypiyam, Parasayalgal koey gamu dhoebu yoeruylgal, kasa mamuy goengaw oengemipa.

² Kasa kay kedha setha mi wati pawal nanga abayzimayl imayginga, mura muy wati pawal nanga thana bangal kakal aymoeyne. ³ Kasa midh, ngi inura yadu umepa nginu ya bangal gasaman goeygiw buyanu. Kasa ngi midh koey muynu yadu umepa nginu ya bangal karngemin kedha, mabayg thodhanu wal mepa. ⁴ Ngaw igalgal ngay ngithamulpa kedha muliz, ngitha akan maygi gamun ngadh umamathampa, nubepa kalanu zapa wara aymoeypa lawnga.

⁵ 'Ngay ngithamulpa yadu poelgaypa akal mabayg nga nanga; matha nuy urapun kupaylga gamu uma mathaman a mari genoepa thayan. Ngayapa mina yoepathamaw, matha nuy urapun kedha akalnga, nubepa apasimaw.

⁶ Awgadhaw danal poethay mura mabaygoepa, matha kedha ngidh payb moegina uruyl yoewdhan ukasar moegina bokadhzoepa, modhab koey apal kasa kay kedha Awgadhaw yakanurayginga urapun kedha moegina uruy. ⁷ A nungu danal pathan mura ngalpalpa kedha ngoedhalnga, kedha zoenguz kedha nginu kuyku yalbulpal nanga, nuy mura ngulayg, nubepa mura kakal. Akaginga, nungu mam a ubilnga mabaygoepa koeyza kedha moegina uruyaya lak gimal.'

⁸ ‘Wa, ngay lak ngithamulpa ya muliz kedha, mabayg nga ngulayg nuy mabaygaw parunu yadu umepa kedha, nuy ngaw mabayg, wa Mabaygaw Kazin bangal nubepa lak kedha aymoeyne mura Awgadhw angelaw parunu, senabi goeyginu. ⁹ A mabayg ngadh nanga ngoena adhapa yawaypa mabaygaw parunu, wa Mabaygaw Kazin lak kedha bangal adhapa imane Awgadhw angelaw parunu. ¹⁰ Mabayg nga gegeyadh yadu umepa ngoena Mabaygaw Kaziya, wa Awgadhw ngulayg nubepa guythuyan sena nungu gegeyadh, kasa kay kedha ngadh nanga Maygi Mari mogo pungan, lawnga nubepa kedha gegeyadhoepe pa woeyaypa lawnga.

¹¹ ‘Wagel bangal thana yoewthaw kuyku mabaygal kasa kobegadh ngitha mamayine thanamun yoewthoepe a ngitha bangal kotoepe gasamoeyne thanamun kupay mabaygiya parunu. Wagel kay bangal nubi za, ngitha koeyma wakay thoemamayg kedha, ngithamun kuniya midh ngithamulpa kaludhaypa. ¹² Maygi Mari bangal senabi thonara kalmel, a nuydh bangal ngitha yangukudun ngurpamoeypu sethahi thonara a ngithamun balbaygi yaday midh nanga kuniya kupay mabaygoepe.’

Kunubur aypa zapa lawnga, nubi apaw goewaw gugu ubidh thoeayzinga

¹³ Mabayg mina koey garsar; urapun mabayg thanamulngu nuy ngapa Yesulpa muliz kedha, ‘Ngurpay Mabayg, ngaw tukuypan ngayapa dhadh mayginga Ngaw Thathiw wanayzinga aykuyk. Ngi gar bangal nubepa muledhe?’

¹⁴ Yesu nubepa kedha muliz, ‘Kame, sena ngaw kupay lawnga, ngipen zapa dhadhiya dhadh maypa.’

¹⁵ Nuy kalanu mura mabaygoepe mulaydhin kedha, ‘Koey poeypiyam bangal, kunubur oesig ayngu zoengu, setha mabaygaw mina igililmay zapul lawnga, nuy mi koey aydeg zapulayg nanga in apal.’

¹⁶ Kalanu Yesu thanamulpa adha min tidar kedha, ‘Wara mabayg nuy koey aydeg zapulayg, nungu apawlagoenu ay mina koey goesar. ¹⁷ Nubiya muynu nuy wakay thamamaynu kedha, “Garwoeydhamoeyzi ayde mina koey garsar. Ngaw sawalagal matha ngoedhagidh lawnga bupa woerdhaypa, ngath bangal miza aymoene?” ¹⁸ Nuy kedha wakay thamamayidhin, “Wa, ngath bangal mulupa idimoeyne sawalagal, kalanu bangal ngath koey zapul moeydhamoeyne, ngayapa buthalnga ngaw kun a mura zapa bupaw woerdhaypa. ¹⁹ Kalanu ngay ngayapa muliz kedha, kapu woenab itha mura ngaw kapu zapul mura koey goersar wathaw igililmaypa. Ngay sike bangal matha

ngoena pudhedhe; ngay kay mina koeyma aydu purathipa a kay koeyma nguken wanepa.”

²⁰ ‘Kasa kay kedha senabi kubilu Awgadh mulaydhin nubepa kedha, “Ngi matha ngoedhagidh lawnga. Ngi kasa matha ngi ngibepa, kaybaw kubilu ngath kay nginu igililnga maypa. Kalanu itha thabi zapul ngadh gasamoeyne, nginu kudun mamayidhin?” ’

²¹ Kalanu Yesu kedha mulaydhin, ‘Ina bangal kedha gegeyadh nanga, mabayg matha ngoedhagidh lawnga nuy nubepa nubiya muynu, kasa kay kedha nungu rugal kasa moenarimayl Awgadhaw doegamoenu.’

Koeyma wakay thoemamayg nubi apaw goewaw zapa, aypa zapa

(Mathayu 6.25-34)

²² Yesu nuy muliz nungu niyay kazipa, ‘Wa, nuy matha nungu maythapa wakay thoeyaydhin. Ngitha koeyma wakay thoemamayg ngithamun aypa lak ngitha igililmayl, a ngithamun gamu ubamay rugal. ²³ Ngithamun igililmayl ngaru mina zapul, a ngithamun aydel kasa ngoelkay zapul. Ngithamun gamul lak kedha mina zapul, a rugal kasa thawpay thonarpa.

²⁴ ‘Matha kedha ngitha uruyl imiz, kuwal, thana nagu uthuyginga a aygud gasaman. Thana sawalagoegigal thanamun aypa garwoeydhamoeypa, kasa kay kedha Awgadhan aydu poeybepa thana, a ngitha nanga mabaygal, Awgadhoepa adhapudhay mamalmayl uruyiya. ²⁵ Koey zageth ngidh moegina kuykuthal palan nginu igililnga, kasa midh ngidh koeyma wakay thoemamipa. ²⁶ Ngi nanga koey kuthuka kedha moegina zagethoepa nanga, ngidh kay midh paru koeyma ngoenanu maypa nginu mura igililmay sakarpa? ²⁷ Nginu dhoemawakupa lak kedha; nagemiw thana setha bupaw poelawal, thana zageth aymayinginga, doemawakul aymayinginga thanamulpa, ngay ngithamulpa kedha muliz, thana ploewal adhapudhay rugalgal Solomon midh nanga, nuy adhapudhay kuykulnga.

²⁸ ‘Matha Awgadhaw zageth kedha, nuydh bupaw poelawal kapu ngadh poelaypa, setha thawpay thonaraw zapul. Kayib thana kapu ngoedhalmayl, bathaynga nanga thana kay asimoeyn a muypu noegidhan. Nuydh ngaru ngin rугan ubampa nginu kapu akasin midh paru kuthuka? ²⁹⁻³⁰ Koeyma ngoenanu maygi kedha, nginu aypa ngukipa. Inuraw mabaygaw pawa kedha, thana koeyma ngoenanu-maypa sethabi zapa. Ngitha kedha maygi. Maythaw doegampa ngoenanu maygi, kuyk nginu Daparaw Thathi ngulayg kedha nginu gamupa za miyay matha ngoedhagidh.

³¹ Mamu ngidh ngoenanu manin kuykulmay zageth, a mura nungu ubilmayl; a nuydh kay ngingu ubilnga ayman mura, sena nungu kozan ngibepa.'

Ngithamun koey garsar mina za gimal dapara

³² 'Ngitha ngaw gamu puziw mabaygal, ngitha koey bibiril mabaygal lawnga, ngoedhe kedha moegina mamuy kubi. Akan maygi, kuyk ngithamun Thathiw ubilnga kedha nuydh ngithamulpa bangal manine mina zageth nungu Basalayanu muynu. ³³ Ngoenanu maygi ngithamun rugal itha apal. Ngidh mamu sakariya bokadhzapupa, ngingu rugal. Kalanu ngidh sethabi gasamayzi bokadhzapul poey-bamoeyn aygi zagi mabaygoepa. Kalanu ngithamun bokadhzoengu yanal itha apal lawnga. Thana matha ngoedhagidh gimal idimaygi zapul ngalaga nanga, puru mabaygoevinga, a matha kedha moegina uruyginga idimaypa. ³⁴ Ngalaga nanga ngingu kapu ubil za, ngingu ngoenakap ngaru sin mepa, a zagethal lak kedha thimedhalnga.

³⁵ 'Ngitha ngaru buth poethayzimayl mura thonara, ngithamun rugaw ubamoeypa zagethoepa aymaypa, a ngithamun thungiyal ngaru siyamaypa. ³⁶⁻³⁷ Ngitha ngoedhe kedha nge, zagethaw mabaygal thanamun kuyku mabayg ugan nuy nanga ngapa kuniya, niyaypa yoelpay ayngu koey kubilu. Matha ngoedhagidh kedha nuy na ngapa nanga pasa mathaman, thana sobaginga pasa pudhan nubepa, kuyk thana danalgal nuyn ugan. Thanamun woenab kedha nuydh iman thana nubepa mina danal poethaypu. Kalanu nuy nungu geth buth pathiz a thanamulpa muliz. Thana mura apa thayan ayngu purthay lagoenu a nuy ngoedhe thanamun zagethaw mabayg; nuydh thana aydu poeybiz.

³⁸ 'Wa, thanamulpa matha ngoedhagidh kedha, nuy mi thonar mangiz nanga, dhadha kubil lawnga amadhan goeygipa, thana ngaru danalgal. ³⁹ Kedha yakanurayg, mi mabayg nanga nuy lagalayg, nuy ngaru koey poeypiyam mura thonara, puru mabaygoengu muya uthayle. Lagaw mabaygan wara thonara giyaw woengayinga nanga, wa senawbi thonara za mangiz. ⁴⁰ A ngitha lak kedha ngaru mura thonara buth pathayzimayl, kuyk ngaw Mabaygaw Kaziw kuniya mangay aymidhe bangal ngidh midh thonara nanga wakay thamamayn gasamayginga.'

Mina zagethaw mabayg a wati zagethaw mabayg

⁴¹ Kalanu Petheru mulaydhin, 'Kuykulnga, in ngingu adha min tiday, matha ngoeymulpa niyaykazipa, lawnga mura mabaygoepa?'

⁴² Nuy Kuykulnga kuniya, 'Ngay ngabepa kedha muliz kedha, ngithamulngu ngaya nanga kapu akasi zagethaw mabaygal. Mina zagethaw mabayg nga? Nuy kedha ngoedhal mabayg. Nungu kuyku mabayg nanga nubepa kupay poeyban mura lagaw zapa danal poethaypa a aydel dhadhiya dhadh maypa mura mabaygoepa. Nuydh ngaru ayman balbayginga senawbi zageth. ⁴³ Kapu woenab nubepa zagethaw mabaygoepa kedha nungu kuyku mabaygan nanga iman nuyn, nuy matha zagethan mepa, kuyku mabaygaw yangukudu midh nanga.

⁴⁴ 'Ngay ngithamulpa mina yadu umepa kedha, nuy kuyku mabaygan ngaru bangal gimaw kupay manine senawbi zagethaw mabaygoepa. Kalanu bangal nuy mura sethabi lagaw zapul danal pathepu. ⁴⁵ A wara kedha, wati zagethaw mabayg nanga, nuy nubiya muynu kedha gasaman, "Ngaw kuyku mabayg koey sobalnga, nubepa ngapa kuniya tidaypa lawnga sobaginga." Kalanu nungu kawrag kedha, nuy ngulayg palngin wara zagethaw mabaygal, garkazil a matha kedha yoepkazil, nuy koey aygudalnga a koey woenilayg a kasa matha umanga ulaypa. ⁴⁶ Lawnga na gegeyadh, sena nungu wati zagethaw mabaygaw kuyku mabayg ngaru bangal kuniya. Wara goeyginu, nuy dhadha mangiz, nubepa zagethaw mabaygoepa gumi. Nuy zagethaw mabayg senawbi goeygingu koerawayg, a awangu koerawayg. Senawbi wati zagethaw mabaygaw kuth kasa ipidhadh gegeyadh, koeyma mathaman, kalanu kawragi mabaygiya wanan.

⁴⁷ 'Zagethaw mabayg nga ngulayg nungu kuyku mabaygaw ubilnga midh nanga aymoeypa, kasa kay kedha nungu geth buth pathayginga a aymayginga, nuyn ngaru koeyma palngin, ⁴⁸ A zagethaw mabayg nga nanga koerawayg nungu kuyku mabaygaw ubi midh nanga. Nubepa gumi nuydh kuyku mabaygaw ubilnga aymayginga, nuyn ngaru kasa moegina palngin. Wa, zagethaw mabaygaw kupay yaynanab. Ngunu nanga kupay koeyza nuydh ngaru nungu kuyku mabaygaw ubilnga koeyma oengan, a ngunu nanga kupay apal nuydh moegina oengan nungu kuyku mabaygaw ubilnga.'

Kerison zageth ngoedhe muydh yayapa nabi po gubaw gizuya

(Mathayu 10.34-36)

⁴⁹ Kalanu Yesu adha min tidadhin thanamulpa kedha, 'Ngay ngapa mulupa ngaw zageth ngoedhe muy siyaypa nubi apaw goewaya. Matha ngoedhagidh nay yayamiz kedha thonar. ⁵⁰ Ngoena ngaru bangal paptayso maypa,

na wara papatays koey mapunga, a ngaw ngoenakap mapu ngaru koeyza kurusipa bangal kuyku nidhane. ⁵¹ Ngithamulpa sike kedha, ngay na ngapa mulupa ina apal ngaru bangal koewbuginga. Ngay ngithamulpa kedha, ngay ngapa kedha zapa lawnga. Ngay na ngapa nanga na ngaru dhadh poelamay, pawdh lawnga.

⁵² 'Koezi pawpa ngalpa imane dhadh poelamay urapun buwaynu. Payb mabaygal nanga uka modhabilinga wara doegamoenu a ukasar wara doegamoenu. Thana ngaru kidhakidhan wati igalgal. ⁵³ Thanamun dhadh poelamay kedha, thathi a nungu garkaz kazi palay kidhakidhan wati igalayg, a wara apu a nanu yoepkaz kazi lak kedha palay kidhakidhan wati igalayg, a matha kedha apu a nanu yoepkaz ira kidhakidhan wati igalayg aymiz.'

Sethabi thonaral bangal midh paru

⁵⁴ Yesu kedha muliz mabaygoepa, 'Ngitha nanga ziyal imiz kuingu ngapa ngitha balbayginga ngulayg asimoeyn kedha, "Ari kayke" a na kalanu pudhiz. ⁵⁵ A zey gub nanga gamu tariz, ngitha kedha mulemin, "A, komalnga kayke" a na kalanu aymiz. ⁵⁶ Ngitha kasa ngoelkay, ngitha iman a tidan boeradharaw thonaral a matha kedha ziyal a gubal, Awgadhaw thonaral ngitha matha tidayginga. ⁵⁷ Ngitha midh paru thonar tidayginga kedha, mina pawa midh?

⁵⁸ 'Wara thonara mabaygan ngin thuran kotoepa, yapa sakar maypa. Kapu za kedha, ngidh ngaru kulay wakay thayiz, yoepa balbayg poelaypa nubiya. Kapu za ngidh ya balbayg palan adhal nginungu dhoerdhimay mabaygiya mangayle. Kalanu nginu kuth koeyza, ngin bangal dhoerdhimay lagoenu aranu. ⁵⁹ Ngay ngibepa kedha muliz, ngibepa adhaphadhaypa lawnga ngidh bangal kurusipa mura modhabiya manine, bokadhza senabi gegeyadhoepa.'

13

Mabaygal gaya nanga garki thoeyayinga ngaru wati kuth gasamoene bangal

¹ Senabi thonara dhuray mabaygal Yesun ngulayg paladhin kedha, Pilatho nuydh mabaygal uma mathamoeydthin thana nanga oltanu parunu uruypa poeybaypa Awgadhoepe. Thana Galilayaw mabaygal. ² Yesu kuniya mulaydthin thanamulpa kedha, 'Ngithamun wakay thoemamay sike kedha thana sethabi mabaygal ngaru adhaphudhay wati pawalgal mura wara Galilayaw mabayg midh nanga, thana sikedh kedha zoenguz wati kuth gasamoeydthin.

³ 'Lawnga! Ngay ngithamulpa lawnga. Ngitha lak kedha ngaru garkidh thoeyappa ngithamun wati pawangu. Aymayinga nanga ngitha ngaru bangal kedha ngoedhal kuth gasamoene. ⁴ Wara kedha ngitha ngulaygal wara lag na koey kuykuthalnga apaz kadaypa na mulupa pudhaydhin a eythin mabaygal uma mathamoeydhin say Silomoenu. Ngithamun wakay thoemamay sikedh kedha thana adhapudhay wati pawalgal mura wara Yoerusalema mabaygal midh nanga.

⁵ 'Lawnga! Ngay ngithamulpa lawnga, ngitha lak kedha ngaru garkidh thoeyappa ngithamun wati pawangu. Aymayinga nanga ngitha ngaru bangal kedha ngoedhal kuth gasamoene.'

Koewsagi ay puy koewsana nel dhani

⁶ Kalanu Yesu thanamulpa adha min tiday yangukudu kedha umadhin, 'Wara apaw lagaw mabayg nuydh dhaniw nagu utudhin nungu goereypaw apaw lagoenu muynu. Nuy sepa aypuypa aypa lumaypa kasa kay yan. ⁷ Kalanu nuy kedha mulaiydhin nungu zagethaw mabaygoepa, "Sepa nagi nuy kasa wati puy, thoeri wathalnga ngay ngapa aypa lumaypa kasa kay yan! Ngidh nuyn mulupa pathar, kalanu nubi apaw lag lak moegina buthalnga mina nagupa."

⁸ 'Kasa kay kedha zagethaw mabayg nuyn yoewdhaydhin kedha, "Kuyku mabayg, ngidh nuyn gar wanar matha urapun wathoepa lak. Ngath nuyn moegina adhiya a narpa kuykuya, lak puwa woeydhaypa moegina saya poelaypa. ⁹ Kalanu ngoeba wara wath ugan imaypa. Nuy nanga koewsana puydhiz balbayginga, nuy nanga ayginga adhapa pathan."'

Yesu muwayzi yoepkaz balbay tidan sabadhoenu

¹⁰ Wara sabadhoenu nanga Yesu nuydh nungu ngurpay ayman moegina yoewthanu muynu. ¹¹ Urapun yoepkaz sina muynu na muwayzinga 18 wathalnga, minguz kedha wati mari nan gegeyadh marngu, na paypa yoewimoeyzinga. Koey zageth na balbayginga kaday thariz.

¹² Yesu nan iman nanga nuydh nan gamupa thuran, a nabepa muliz, 'Kake, ngi kedha thonara pa wayan a muwasin nginu kikingu.' ¹³ Kalanu nuydh geth nabiya gimal kabuthadhin. Senabi thonara na kaday thariz mina balbayginga, a koeyma thawmanin Awgadh.

¹⁴ Thanamun yoewthaw kuyku mabayg sey senabi thonara, nuydh gegeyadh gasamadhin kedha, Yesu nanga nan balbay tidadhin sabadhaw goeyginu. Nuy koeyma ya mulaiydhin mabaygoepa kedha, 'Ngitha ngapa mipa Yesulpa

sabadhoenu. Ngalpa ngulaygal siks goeygil zagethaw goeygil. Sethabi goeygil matha ngoedhagidh ngithamulpa ngapa nubepa zagethoepa, sabadh lawnga.'

¹⁵ Yesu nuydh kuniya ya madhin nubepa kedha, 'Ngitha yoewthaw zagethaw mabaygal, ngitha ngoelkay. Sabadhaw goeyginu nanga, mura ngitha ngulayg zagethaw uruy, donki lawnga kaw gud wayan adhapa a yoelpan ngukiw lagoepa, ngukipa poeybaypa. ¹⁶ Uruy danal poethay, sabadhoenu ngithamulpa balbayginga a? Ina nabi yoepkaz midh, na Abraman buway mabayg, a Sathana nuydh nan 18 wathoepa kunamoedhin. Ngath ngaru nan gud wayan sabadhoenu, senabi wati zangu.'

¹⁷ Wa, thana nanga nungu wati igalgal karngemidhin nanga, thanamun azir koeyza a gegeyadh gasamoedhin, kasa kay kedha mura mabaygaw koey ika dhiw thana nanga imadhin sethabi adhapudhay zagethal.

Yesun adha min tiday yangukudu, mastadaw kapu midh nanga

(Mathayu 13.31-32; Mareko 4.30-32)

¹⁸ Yesun kasa ya kedha, 'Ngalpan pudhamay midh Awgadhaw Basalayoepa, a nanu ngoedha midh, a na midh paru? ¹⁹ Na ngoedhe mastadaw kapu midh nanga. Nagu uthuy mabayg nan uthun nungu apaw lagoenu. Kalanu na koesimiz a koeyza aymiz ngoedhe puy nge. Uruyl ngapa thamoenu nipa senabi puynu.'

²⁰ Yesu lak mulaydhin, 'Ngalpan pudhamay Awgadhaw Basalaya na mi ngoedhalnga. ²¹ Na ngoedhe kedha, yoepkazin moegina kadaypa mabal ay kusuman a urapun dhram kun. Kalanu nadh mura kidh thayadhin sepaldi ay, kurusipa na ay mura woeyamiz ayab, kedha zoenguz kedha nabiya kadaypa mabal ay muynu. Wa, kayib nanga mabaygal kasa moegina iman Awgadhaw zageth, na ngaru bangal koesimidhe.'

Moegi gudal pasagud midh

(Mathayu 7.13-14,21-23)

²² Yesu nungu maboenu woelmay nuydh ngurpay ngaru aymar mudhaw lagiya, kasa kay kedha nungu mab parul thoeyayzinga mepa Yoerusalemapa. ²³ Nungu maboenu wara mabayg ngapa nubepa, kedha yapu poeybaydhin, 'Kuyku mabayg, kasa moenari mabaygal sike kaludhamoeyne wati kuthoengu?'

Yesu kuniya mulaydhin mabaygoepa, ²⁴ 'Koeyma nuthemipu bangal moegi gudal pasiya muya uthaypa. Ngay ngibepa kedha muliz, koey garsar bangal mabaygal

nuthemipu muy yoewthaypa, kasa kay yan. ²⁵ Minguz kedha, senabi thonara Lagaw Thathi bangal kaday tharedhe pasa thamudhane. Ngi nanga adhal siparuy ngidh bangal pasa yan mathampu. Ngidh bangal kedha muledhe, "Kuykulnga, ngidh gar pasa pudhar ngoeymulpa." A nuy bangal ngithamulpa kedha kuniya mulemine, "Ngay ngithamulngu koerawayg, ngitha ngalagaw mabaygal?" ²⁶ Ngithamun kuniya yangukudu kedha, "Ngoey wara thonara ngibiya kalmel ay purthaypa a nguki wanempa. A wara ngidh ngurpay aymoeydhin ngoeymun mudhaw lagoenu." ²⁷ Kasa nuy lagaw thathi lak ngur woeydhiz, "Ngay ngithamulngu koerawayg, ngitha adhapa ngawngu mura wati pawa mabaygal."

²⁸ 'Wa! Senabi thonara may kasa koezya, a dhangal tikitik nudhemipu. Ngitha nanga imedhe Awgadhaw Basalayanu muynu Abrama, Isaka, a Yakubu a mura setha peropethal; kasa kay kedha ngitha bangal adhapa yawamoeypu. ²⁹ Senabi thonara bangal koey garsar mabaygal ngapa po gubaw gizungu woewr, kuki, naygay, a zayangu. Thana mura garwoeydhamoeyne a apal nithamoene, koey ay bangal purthane Awgadhaw basalayoenu. ³⁰ Setha nanga ngaya wagel kayib, senabi thonara thana bangal kulay, a thana kayib ngaya kulay thana bangal wagel.'

*Yesun koerkak badh Yoerusalemoepa
(Mathayu 23.37-39)*

³¹ Senabi thonara dhuray Parasayalgal ngapa Yesulpa a mulemin nubepa kedha, 'Ngi kay koezi uzar wara doegampa, kuyku mabayg Erodh nuydh ngin mathamaypa maypa.'

³² Yesun kuniya yangukudu thanamulpa kedha, 'Ngitha kuniya ladhu senabi wati kuyku mabaygoepa nga nanga ukasar neylayg, a kedha ngulayg palane nuyn; ngay za-gehaw mab ulaypa, mabaygan balbay tidepa, a wati maril adhapa mamayipa kayib a bathaynga; wara goeyginu ngath bangal zageth muwasine.'

³³ Kalanu nuydh thana moegina mulupa thoeyamoeydhin kedha, 'Wa, ngay kay ngaru uzaripa ngaw maboenu kayib a bathaynga, a wara koey na goeyga. Matha ngoedhagidh lawnga Awgadhaw peropeth kay adhal mathampa. Nungu kuth ngaru Yoerusalemoenu muynu. ³⁴ A! Yoerusalema, Yoerusalema, ngitha mura thonara Awgadhaw peropethal uma mathamoeypu, a kulan dhanamoeypu Awgadhaw woeyayzi mabaygal ngithamulpa. Koeyma thonaralnga ngaw mina ubi ngath ngaga toeydhamoeypa ngaw geth mura ngithamuniya, Yoerusalemaw mabaygiya, ngoedhe

apu pawl ngaga toeydhamoeypu nanu kazil boethanu muynu, kasa kay kedha ngitha ngithamun ubingina ngawngu.

³⁵ 'Nag! Ngithamun goegath kasa ngithamulpa wanan; a ngay ngithamulpa puridharalnga muliz kedha, Awgadhan kay ngitha wanedhe a ngithamulpa lak ngaw parupa imaypa lawnga kurusipa bangal kuthaw goeyga ngitha bangal kedha umamoeypu, "Koey woenabalnga, nga na balbayginga ngapa Awgadhaw kupaynu muynu." '

14

Yesu Nuydh kikiriw mabayg buth pathan Sabadh goeyginu

¹ Wara goeyginu sabadhaw goeyginu, Yesu miyayd-hin wara Parasayalgaw kuyku mabaygoepa, aygudoepa. Mabaygal danal pathar nuyn, ² kuyk wara kikirilayg sey, nungu gamu bibiriginga.

³ Imaypa, Yesu kedha mulaydhin thanamulpa Parasayal-goepa a yoewthaw sabiw ngurpay mabaygoepa, 'Ngalpan sabinu midh, matha ngoedhagidh kedha mabaygan dhoey nidhan sabathoenu lawnga midh?' ⁴ Kasa kay kedha thana kuniya ya mulayginga. Kalanu nuydh kikiril mabayg madhin. Nuydh dhoeynidhadhin a wayadhin nuyn.

⁵ Kalanu nuy koey mabaygoepa buwayl thoeyadhin a kedha mulaydhin, 'Ngithamun nanga garkaz kazi mulupa arkathiya pudhiz, lawnga ngithamun kow arkathiya pudhiz, ngitha sobaginga kadaypa manin? Matha kedha goeyga sabadh ngitha ngulayg kadaypa manin a?' ⁶ Thanu kasa yagi asimoydhin.

Matha ngoedhagidh ngi nginu geth apapudhiz koey ayngu lagoenu

⁷ Yesu nuydh iman kedha, mabaygan kasa thanamulngu mina niyaylagal mamayir; nuydh thanamulpa adha min tidar kedha, ⁸ 'Mabaygan nanga ngin thuran niyaypa yoelpay aygudoepa nanga, ngidh koey mabaygaw niyaylag mayginga. Kedha nanga wara mabayg ngapa ngibiya wigel koey mabayg ngibiya. ⁹ Nuy lagaw thathi ngadh nanga ngin thuran a matha kedha koey mabayg, nuy ngaru ngibepa kedha muliz, "Sena mina niyay lag koey mabaygoepa mar." Kalanu ngi koey aziralnga mulupa pagan. ¹⁰ Mabaygan nanga ngin thuran niyaypa yoelpay aypa nanga, matha ngoedhagidh kedha ngi kasa matha thanuriz wati niyaylagoenu, kalanu nuy lagaw thathi kay ngibepa muliz, "Igalayg, aya mina lagoepa thami." Senabi mina pawa mabaygaw parunu ayman, a ngin thawmanin.

11 'Nga nanga nungungu kadaypa thamiz, nuy ngaru bangal koey aziralnga mulupa thayan, a mabayg nga nanga nungu geth apa pudhiz, bangal nuy gimal thawmanine.'
 12 Nuy senawbi lagaw thathi ngadh na thuraydhin mabaygal aygudoepa, nuy wara Parasayalgaw kuyku mabayg. Kalanu Yesu nubepa buwayl thayadhin kedha, 'Ngidh nanga koey ay ayman, maygi ngidh thuran matha nginu pasiw mabaygal, matha kedha nginu igalgal, nginu tukuypal, a setha ngaya nanga kedha bokadhzapul mabaygal ngibiya amadhan. Ngidh na ayman, thana lak kedha ngin thuran kuniya modhabiya. 13 Kedha lawnga, ngidh nanga koey ay ayman, thuran aygig a zagig, muwayzinga a maboegig, a maygum.

14 'Kedha na ayman ngidh woenab ngibepa gasaman. Thana aygi zagi mabaygal ngin kuniya modhabiya mayginga, matha ngi thanamulpa mina pawa ayman. Mi thonara nanga Awgadhaw mabaygal lak kaday nithamoene umangu, ngidh bangal mina modhab gasamoene.'

Yesun adha min tidayzi ya koey ay aymoey midh nanga (Mathay 22.1-10)

15 Wara ayngu mabayg Yesuniya pasinu, nuydh nanga karngemidhin Yesu midh na umay, nuy kuniya mulaydhin kedha, 'Koey woenabalnga bangal mabayg nga nanga aydu purathidhe, Awgadhaw koey ay aymoeynu, nungu Basalayoenu muynu.'

16 Yesun kuniya ya nuydh adha min tidadhin kedha, 'Wara mabayg nuydh buwayl thoeyadhin koey aypa buth pathaypa. Nuydh mura mabaygal thurimoeydhin senabi buthathayzimoeypa. 17 Thonar nanga gasaman nuydh nungu zagethaw mabayg wayadhin thurayzi mabaygoepa ngapa garwoeydhamoeypa kedha, "Ayawal, mura zapul butha pathayzimayl."

18 'Kasa kay kedha thana mura yaynanob butha mathamoeydhin. Wara mabayg kedha, "Ngath ngayapa kayn boeradharoepa barpudhan, ngay ngaru sepa imaypa. Ngidh gar ngoena pa wayar." 19 Wara mabayg kedha, "Ngath kayn barpudamoeyn 10 kawal, zagethaw uruyl, ngath ngaru thanamun zagethoepa nuthaypa. Ngidh gar ngoena pa wayar?" 20 Wara mabayg kedha, "Ngath matha kayne geth dhoerdhimiz, ngayapa ngapa maboepa lawnga."

21 'Nuy zagethaw mabayg ngapa kuniya tidiz nungu kuyku mabaygoepa, a ngulayg palan nuyn. Kalanu kuyku mabaygaw ngurum koeyza; nuy zagethaw mabaygoepa kedha muliz, "Kasa mabaygal ngapa thuri, ngi matha paypa mura goegathaw yabugudiya uzar. Mura koey yabugudiya

a moegina yabugudiya uzar. Mabaygal ngaya aygigal, a roepaylgal, a maygumal, a matha kedha maboegigal; mura thana ngapa thuri ngaw koey ay aygudoepa.”

²² ‘Wa, nuydh ayman kasa kay buthal matha memayipa. Nuy kuyku mabaygoepa muliz kedha, “Kuyku mabayg, ngath ayman kasa kay buthal matha memayipa.” ²³ Nuy kuyku mabayg kuniya mulaydhin kedha, “Ngi lak uzar mura yabugudiya, matha kedha mura bupiya moegina yabugudiya uzar, a puridharalnga muli thanamulpa ngapa maypa, kurusipa ngaw lag mura gudiya yoewdhiz. ²⁴ Wa, ngay ngithamulpa kedha muliz, mura setha kulay thurayzi mabaygal, thanamulpa mithal poethaypa lawnga, ngaw koey aygudoepa.” ’

*Ngi nanga Yesun mabayg nginu igililnga ngaru wara thonara koey mapunga
(Mathayu 10.37-38)*

²⁵ Mabaygaw goersar mina koeyza Yesuniya kalmel puzimipa. Nuy thanamulpa adha min tidan kedha, ²⁶ ‘Mabayg nga nanga nungu ubi ngaybiya puzipa, nungu mam ngaru ngayapa, apu thathipa lawnga, nungu ipipa kazipa lawnga, a tukuypoepa babathoepa lawnga, a matha kedha nungu geth igililmaypa lawnga. Nungu mam ngayapa ngaru adhapudhay, lawnga nanga Nuy matha ngoedhagidh lawnga ngayapa niyay kazi tariz.

²⁷ ‘Ngi nanga mapu zagethoengu ubigasins, nginu geth sathawropa oengaypa ngay midh nanga, lawnga ngi koey zageth ngaw niyay kazi aymiz. ²⁸ Matha ngoedhagidh kedha ngidh kulay zapul zoeyzi noeydhemin, wagem kay ngidh zageth ayman. Matha kedha nginu ubi nanga ngidh kuykuthal lag moeydhan kadaypa, mamu bokadhza seysithaman kulay, a matha ngoedhagidh senabi lagoepa ngidh nanga mura muwasipa moeydhan.

²⁹ ‘Wara kedha, ngidh kuyk apal kabuthan a muwasiginga kuyk nginu bokadhza mura sagul palan, mura mabaygal nay iman thana ngin giwn manin kedha, ³⁰ “In nubi mabaygan kuykuthal lag moeydhaypa a muwasipa lawnga.”

³¹ ‘Wara lak kedha mopakuy nanga koewbupa mepa, nuy ngaru kulay zoeyzoeynoeydhiz a sakar pudhan kedha, nungu koewbu mabaygal matha ngoedhagidh a, wara kuyku koewbu mabaygiya? Nungu mabaygal sike matha ten tawsan a wara koewbu mopakuyu twenti tawsan. ³² Nuydh nanga iman kedha nuy matha ngoedhagidh lawnga, nungu mabaygal moenarimayl, nuydh ngaru kulay mabaygal wayamoeyn, wara koewbu mopakuykupa yoewdhemin pawdhoepa.

33 'A ngitha lak kedha, mabayg nga nanga mura nungu geth zapul kuniya wayayginga, nuy matha ngoedhagidh lawnga ngaw niyaykazipa.'

*Kapu igililnga matha kedha sol
(Mathayu 5.13; Mareko 9.50)*

34 Yesu matha maw sipa thanamulpa kedha, 'Thimedhoegi mabayg nuy ngoedhe wati sol midh nanga. Ngithamun igililmayl ngaru nubi apa goewanu dhadhal a ngithamun mina zageth matha kedha kapu sol midh, ay mith palan; ngitha nanga Awgadhaw mina ngurpay oengayginga nanga ngithamun wati igililmayl ngoedhe kedha wati sol midh nanga, nadh nanu mina mith guythuyan. Nan lak kuniya sol aymayinga, na kasa wati za aymiz.

35 'Na matha ngoedhagidh lawnga nginu apaw lagaw boeradharoepa ukamaypa, a matha kedha na matha ngoedhagidh lawnga puwa woeydhan. Kedha wati adhabadh ngaru kasa adha thayan. Wa, ngitha ngaru koey poeypiyam bangal. Ngitha nanga kawralgal, kurusipoegemiw.'

15

*Yesu Kerison adha min tiday ya guythuyayzi mamuy midh nanga
(Mathayu 18.12-14)*

1 Wara thonara koey garsar bokadhzoengu garwoeydhamay mabaygal a adhapa imayzi mabaygal thana ngapa Yesulpa kurusipoegaypa. 2 Thana Parasayalgal a yoewthaw sabiw ngurpay mabaygal nanga imadhin thana moegithap ya umadhin kedha, 'In nubi mabayg nuydh midh paru ayawal maypa kedha ngoedhal adhapa imayzi mabaygal, a thanamuniya lak woergiya kalmel thanuriz a aydu purathiz?'

3 Yesulpa kakal kedha thana midh nanga umamoeyr, nuydh thanamulpa buwayl thayadhin a kedha adha min tiday yangukudu mulaydhin, 4 'Urapun mabayg ngithamulngu andred mamuylayg nanga a urapun thanamulngu kasa guythuyan sew bupanu, nuydh ngaru miza aymoene? Nuydh ngaru wanamoeyn sethabi naynti nayn balbaygi mamuy, thana kasa bupal purthamoeyr. Nuy uzariz a luman guythuyayzi mamuy. 5 Kurusipa nuydh iman a nungu ika koeyza. Nuydh nungu thabaynu wanan, 6 a kuniya lagoepa manin senabi guythuyayzi mamuy. Nuydh mura thurimoeyn nungu igalgal a pasiw mabaygal a thanamulpa kedha muliz, "Ngalpa kalmel ika dhiw gasampa kedha, ngath ngaw guythuyayzi mamuy luman, a ngath iman. Ngalpa kalmel ay ayimpa." '

⁷ Kalanu Yesu lak mulaydhin thanamulpa, 'Kedha kay urapun wati pawa mabayg nanga mina garki thayan nungu kulay igililmayngu, ina za koey ikalnga dhiwalnga thanamulpa sey daparoenu gimal. Wara nayntinayn mabaygal thana sike balbayginga goeygi matha toedipu; kasa kay kedha Awgadth nuydh kedha koey ika gasamoeyginga nuydh midh na gasamadhin senabi garki thoeyayzi mabaygoepa.'

Yesu Kerison adha min tiday ya guythuyayzi kula bokadhza midh nanga

⁸ Kalanu Yesu nuydh lak thonara tidamoeyr kedha, 'Wara yoepkaz nabiyana ten koethil silba bokadhzapul. Nadh urapun guythuyan, sew kaliyana nadh luman. Nadh thunge gamu woeydhan a mathay tadin lagiya a nadh ngaru luman kurusipa nadh iman. ⁹ Kalanu nadh amadhan mabaygal thurimoeydhin a igalgal. Na thanamulpa kedha muliz, "Ika gasamaw ngaybiyana kalmel, ngath ngoezu guythuyayzi bokadhza luman a ngath iman." Wa, na matha kedha ngoedhalnga muliz, "Ngay ngithamulpa kedha, ngalpa kalmel ay ayimpa a sagul."'

¹⁰ Wa, Yesu yangukudu thanamulpa kedha, 'Ina ngoedhe kedha ngoedhalnga, Awgadthaw angelal midh, ika koeyza urapun wati pawa mabayg garthi thayan nungu wati pawangu, Awgadthoepa.'

Yesu Kerison adha min tiday ya Nungu, thathiw guythuyayzi kazi midh nanga

¹¹ Kalanu Yesu lak mulaydhin thanamulpa kedha, 'Wara mabayg nanga nubiyana ukasar kuyk kazi. ¹² Wara goeyginu nuy kuthay kazi kedha mulaydhin nungu thathipa, "Thatthi, kedha thonar ngidh ngayapa mar, setha mi rugal nanga ngaw ya tharayzimayl mura ngaw kupay." Wa, kalanu nuy thatthi dhadhiya dhadh mamayidhin thanamun boeradhar a rugal nungu ukasar kuyk kazipa.

¹³ 'Kasa moenari goeygil kalanu nuy kuthay kazin nungu kupay boeradhar a rugal yoewdhaydhin bokadhzapupa. Kalanu nuydh nungu lag geth wanaydhin, nubiyana kalmel mura sethapi bokadhzapul. Nuy koey sigal lagoepa miyaydhin a senawbi lagoenu nanga nuydh kasa sagul paladhin mura nungu bokadhzapul mura nungu kasa ubi midh nanga.

¹⁴ 'Kurusipa nuydh mura nungu bokadhzapul sagul palimoeydhin nanga koey aygi wath mangaydhin a nuy kazi koey aygi zagi mabayg aymoedhin. ¹⁵ Nuy uzaraydhin senabi goegathaw mabaygoepa, zagethaya lumaydhin, a nuydh nuyn aymoedhin nungu burumpa danal poethaypa. ¹⁶ Nungu gamu ayginga, amadhan nungu burumaw ayngu

purthay, bupaw puy koewsal, a mabaygan nuyn aydu poeybayginga.

¹⁷ 'Kurusipa nuydh kuniya wakay thoemamay gasaman kedha, "Ngaw Thathiw Ayza mina koey garsar, a mura nungu zagethaw mabaygal, ngay mipa ngapa koepa, ina ngath koey maytha aygi gasampa?" ¹⁸ Ina gegeyadh, matha ngoedhagidh kedha ngay lak kaday tharepa a uzaripa Ngaw Thathipa, a bangal muledhe nubepa, "Bab ina ngaw gegeyadh ngath aymoedhin Awgadh a matha kedha ngin. ¹⁹ Ngay bangal matha ngoedhagidh lawnga mabaygal ngoena bangal ngibepa kazi ayman. Ngay bangal koey apal nginu ya lumayzi zagethaw mabayg midh nanga."

²⁰ 'Wa, nuy kaday tharaydhin a kuniya uzaraydhin nungu thathipa,

'Nuy matha koey sigal lagoengu woelmay ngapa, nungu thathi nuyn iman. Nungu thathiw ika dhiw mina koeyza, a koerkak badh; nungu tari, kazipa a geth thayan, a gud thapaman nuyn. ²¹ Nuy kazi kedha mulaydhin, "Thathi, ngath koeyma gegeyadh madhin Awgadh a matha kedha ngin. Matha ngoedhagidh lawnga mabaygan bangal ngoena ngibepa kazi ayman."

²² 'Lawnga thathin nuydh nuyn maman manin, a gamupa gasaman, mura zagethaw mabaygal thuriz a muliz thana-mulpa, "Ayawal tharay, setha mina rugal ngapa mamayi, ubamaw in, a koethil za kay oengaw dhimuriya, a azaz san kay ngaranu angimoeriw. ²³ Ladhu, seyzi ngalpan buzarl kazi kaw ngapa mariw a mathamaw kay, ngalpan kay koey aygud a sagul kayke. ²⁴ In ngaw kazi ngoedhe maygum nge, nuydh lak nungu purkaw buya gasaman, nuyn guythuyaydhin, a ngalpa lak nuyn iman." Wa, thana koey ay aymoedhin.

²⁵ 'Senabi thonara nuy kuykuy kazi adhal zagethaw boeradharoenu. Nuy nanga kuniya tidaydhin, amadhan na lagoepa aymoeydhin, nuydh na karngemin a soegul. ²⁶ Imaypa, nuydh wara zagethaw mabayg thuran, a yapu poeybiz, "Sena miyay ayimpa."

²⁷ 'Nuy zagethaw mabayg nubepa kedha muliz, "Nginu tukuyap ngapa kuniya tidema lagoepa, a nginu thathin mathamoenu koey buzarl kazi kaw. Thathiw ika koeyza dhiw kedha, nuy balbayginga kuniya mangiz." ²⁸ Nungu kuykuygaw thabukir koeyza, nuy muy uthayginga loegiya. Kalanu nungu thathi ngapa adhapadhan, a nubepa yoewdhaydhin ngapa muya yoewthaypa.

²⁹ 'Nuy kuykuyg ubigig. Nuy kedha mulaydhin thathipa, "Bab, ngi ngulayg kedha, ngay ngoedhe zagethaw mabayg

koeyma wathalnga ngibepa zagethan merngu. Ngath wara nginu ya pathidhayginga. Ngidh ngayapa za miyay manin, mina lawnga moegina uruy, nani, ngayapa mayginga, ngayapa ngaw igalgoepa aypa aymoeypa. ³⁰ Kasa kay kedha in nubi kazi nginu, nuydh mura sagul paladhin nginu zapul, wati yoepkazipa, a nuy na lagoenu kuniya mangiz ngidh buzara kazi kaw mathaman nubepa.”

³¹ ‘Nuy thathi nungu kuykuy kazipa kuniya mulaydhin, “Ngaw kazi, ngi mura thonara in ngaybiya, ngoeba ngoedhe urapun nge, mura ngaw zapul nginu zapul. ³² Nginu tukuy-paw doegam nanga, koey soegalulnga koey dhiwalnga, kedha zoenguz kedha, nuy kuthayg ngoedhe maygum nge nuy lak purkaw zuru kuniya gasaman; a nuy thadhumay asidhin, a ngalpa lak nuyn imangu.” ’

16

Ukasar paru bokadhzoengu danal poethay mabayg

¹ Kalanu Yesu nuydh za thonar tidan nungu niyay kazipa kedha, ‘Wara koey aydeg zapulayg, mabaygal nuyn yadu palgadhin kedha, nungu bokadhzoengu danal poethay mabayg nuy wati mabayg, nuydh kasa nungu kuyku mabaygaw bokadhzapul sagul palepu. ² Kuyku mabayg nuyn thuran a nubepa kedha mulaydhin, “E! Ngi midh merngu nginu zagethan? Ngath wara yaday kerngemipu nginu may. Ngidh ngaru ngoena ngulayg palaypa kedha, nginu mura bokadhzoengu zageth midh nanga, mura ngaw zapul. Ngi bangal lawnga ngaw bokadhzoengu mabayg, ngibepa ngath muwasin poeybane.”

³ ‘Nuy bokadhzoengu mabayg muliz kedha nubiya muynu, “Ngaw kuyku mabaygan bangal ngoena adhapa wayane kupayngu. Ngath bangal mi zageth gasamoene aypa zapa; ngay matha ngoedhagidh lawnga dharbaw zagethoepa, a ngayapa koey aziralnga ngay bokadhzoepa yoewdhepu mabaygoepa. ⁴ Wa, ngath igalayg bangal koesimoeyne koeyza, lak bangal thana ngoena muya thoyaypu thanamun niyay lagiya, ngay bangal zagethoegig nanga.”

⁵ ‘Kalanu nuydh thuremoeydhin mabaygal ngaya nanga nungu kuyku mabaygoengu umamayl aymoeydhin. Nuy thanamulpa yaynanob mulaydhin kedha, nuydh thanamun umamaypa mulupa thoyaypa. Nuy kulay mabaygoepa kedha, “Nginu umamayl midh?” ⁶ Nuy kuniya, “100 moegina dramal idilmayl.” Nuy bokadhzoengu mabayg kedha mulaydhin, “Ngoeba mulupa thayan matha 50.” ⁷ Nuy yapupoeybaydhin wara mabaygoepa kedha, “Nginu umamayl midh?” Nuy kuniya, “1,000 baykal kunalmayl.”

Nuy bokadhzoengu mabayg kedha mulaydhin, “Ina nginu umanga poelayzinga, ngoeba mulupa thayan matha 800.”⁸ Nuy aydeg zapulayg moegina thawmadhin nungu wati zagethaw mabayg, kuyk nuydh koeyma wardhan nungu gegeyadh, a igalayg koesimadhin nubepa. Nubi apaw goewaw mabaygal setha ngaya nanga yoewthaw kal thoeyayzimayl, thana mina koey ngulaygal thanamun matha ngoedhagidh ngalagaz. Matha Awgadhaw mabaygal koerawaygal.’

⁹ ‘Matha ngoedhagidh kedha ngidh nubi apaw goewaw mina zapul balbayginga maypa, a ngibepa igalayg koesimoeypa kay nginu ingaru niyaylagoenu. ¹⁰ Ngadh nanga moegina zageth balbayginga angan nanga, wa kakal kedha senabi mabayg balbayginga angane koey zageth; a ngadh nanga za puru ayman nanga moegina zagethoenu, na gegeyadh, nuydh bangal koey zageth lak kedha gegeyadh oengane.

¹¹ ‘Matha kedha nginu pawa na gegeyadh nanga, nginu igililmay zapa ina apal danal poethaypa, ngidh bangal daparaw zapul midh danal pathepu. Zoeyzi noeydhay mabaygan koey zageth ngibepa senabi zageth poeyban. ¹² Wara mabaygaw za nanga ngidh gegeyadh danal poethaypu nanga, mabaygal mura ubigigal nginungu zangu poeybayle nginu geth za, ngi waza wati danal poethay mabayg.

¹³ ‘Mabaygan koey zageth ukasar kuykupa zagethan meparu. Wara kuyk Awgadh a wara kuyk bokadhza. Wara nuydh maman manin urapun, a wara kuykupa nuy mamagig. Nuydh matha urapun kuyku mabaygaw ubilnga ayman, a wara kuyku mabayg nuydh adhapa iman. Nginu ngoenakap nginu bokadhzapunu mepa, ngidh Awgadhaw ubilmayl aymoeyginga.’

Ngitha ngithamun balbayginga memayipa wara mabaygaw noegaypa

(Mathayu 11.12-13; Mathayu 5.31-32; Mareko 10.11-12)

¹⁴ Thana Parasayalgal matha memayipu si. Nungu senabi ngurpay nanga nuydh ayimpu, thana nuyn mulupa thoeyaypu, minguz kedha, thana koey bokadhzoengu ubilgal.

¹⁵ Nuy Yesu thanamulpa kedha mulaydhin, ‘Ngitha ngithamun balbayginga memayipa wara mabaygaw noegaypa, matha Awgadh ngithamun ngoenakapoengu ngulayg. Ngitha nanga kasa mamuy goengaw oengimipa nanga, na mabaygaw noegaypa balbayginga sike, na abere wati za Awgadhaw imaypa.’

16 Yesu lak mulaydhin thanamulpa kedha, 'Ngoenanu manin Awgadhaw kulba yabugud mabaygoepa; matha kedha sabil Minar Poelayzimayl a kulba peropethaw yaday kurusipa Yoewane Papthayson thonara. Sizi pawpa kapu yangu wakay yadu poelgaypu mabaygoepa; kasa kay kedha ngitha koerngayl kawra thoeyayingga. Ngitha midh paru imayingga kedha, mabaygal kayib koeyma nuthemipa gasamaypa senabi mina niyay lag? 17 Kasa kay kedha sabi bangal yakanurayg. Na ngoedhe moegina zageth kedha dapar kasa zaginga bangal aymoene a matha kedha ina gugu ubidh thoeyayingga mura muwasin, kasa kay kedha Awgadhaw sabi na ngaru koey ridhanga kaday sipa, moegina za nanungu wara guythuyayingga. 18 Matha kedha mina garwoeydhamay pawa midh nanga. Mabaygan ipi kuniya wayan, kalanu wara yoepkaz yoelpan; na ngoedhe kedha nge, nuydh puru ayman wati pawa; a mabayg nga nanga garwoeydhamiz wara mabaygaw kuniya woeyayzi yoepkaziya, nuydh lak puru ayman.'

Ukasar mabaygaw kuth, wara koey aydeg zapulayg a wara aygig zagig, nel Lazaroos

19 Wa, Yesu thanamulpa adhamintidadhin kedha, 'Wara mabayg koey aydeg zapulayg. Nuy matha kapu minaral rugan guraypu, a nuy niparuy mura mina ngoedhal zapunu, koey aygudoelayg. 20 Wa, nuy wara mabayg nel Lazaroos, mina aygig zagig, nungu gamuya mura badhal. Nungu mabaygal nuyn mura goeyginu oengaypu, adhal pangu pasagudanu wanaypu, senabi koey aydeg zapulgaw mabaygaw lagoenu. 21 Nuy ubin mepa wati aypa aygudoepa senabi mabaygaw lagoengu, a matha kedha nungu badhal buth pathayingga, kasa kobegadh umayl ngapa nungu badhiya neythay tadimoeypa.

22 'Kurusipa nuy aygig zagig um miyaydhin, angelan nuyn madhin kadaypa, Abramaniya amadhan nithadhin, koey ikalnga dapara gimal. Kalanu nuy aydeg zapulayg umanga a moerama thoeyadhin, 23 a nuy muynu genoenu. Nuydh mina koey gegeyadh kikir gasampu. Nuydh na gima nagaydhin, Abraman koey sigapa imadhin, a nubiya amadhan Lazaroos.

24 'Wa, nuy wal miyaydhin, "Thathi Abrama, ngidh ngayapa koerkak badh gasampa, ngidh Lazaroosan ngayapa wayar. Kapu za kedha nuydh nungu dhimur ngukinu thardhar woeray, ngaw neypa gabu poelaypa. Ngath gar koey kikir gasampa, ngay in genoenu thoeyaypa."

25 'Abrama nubepa kuniya kedha muliz, "Ngi wakay thayiz, ngaw kazi, nginu igililmaynu ngin matha mina

zapun guraypu, a Lazaroos nungu mura zapul wati zapul. Wa, kedha thonara nuydh mina koey ika ina gasampa, a ngidh kay gegeyadh gasampa. ²⁶ A wara kedha, mina koey moeram ngoebaniya dhadhal, mabaygaw ubi nanga koezi ngibepa gasamoeypa, lawnga koey zageth; a seyzi na nginungu ngapa ngoeymulpa, lak koey zageth.”

²⁷ ‘Kalanu nuy nga nanga kulay aydeg zapulayg apa pudhiz Abramalpa, “Ngaw Thathi, wara kedha ngidh gar Lazaroosan ngaw buwaypa wayar. ²⁸ Ngaw payb tukuypal sey, nuyn wayar a nuydh ngulayg palemoyr thana. Thana bangal koey poeypiyam kedha wati lagoengu mangayle, a kedha koey kikingu gasamoeyle.”

²⁹ ‘Abrama nubepa kedha mulaydhin kuniya, “Minar Poelayzimayl thusil sey nginu tukuypoepa ngurpaypa, thana ngaru Moselpa a matha kedha kulba peropethoepa kurusipoegaypa.”

³⁰ ‘Nuy kuniya mulaydhin kedha, “Lawnga, Ngaw Thathi, thana koerngayginga, kasa kay kedha mabayg na kaday tariz umangu uzariz thanamulpa, ngulayg palimoeyn, wa thana karngemin, a garthil thayamin thanamun wati pawangu.” ³¹ Abrama nubepa kuniya kedha mulaydhin, “Thanamulpa nanga Mosen thusipa koerngaypa lawnga, a matha kedha peropethaw Minar Poelayzimayl, thanamun ngoelkay yoepathaman koeyza kedha, mabayg na kuniya tidiz umangu thanamulpa, thana lak ngoelkay yoepathaman.” ’

17

*Mabaygaw pawa midh, gegeyadh ayman lawnga midh, mina yoepathaman a kapu akasin
(Mathayu 18.6-7,21-22; Mareko 9.42)*

¹ Kalanu Yesu nuydh muynu ngurpan nungu niyay kazil kedha, ‘Mabaygiya nuthayl zapul ngaru dhadha mangemipu, mabaygal adhapa ruwamoeypa, kasa kay kedha nuy nga nanga yabugud, kedha ngoedhal wati zapa, nuydh bangal koey gegeyadh gasamoene. ² Nagemiw moegina kaz koeygarsar, a matha kedha mabaygal ngaya nanga koey ngulaygal lawnga; thana adhapa yoelpayg sethabi wati yabugudoepa. Koey gegeyadh bangal thanamun yoelpayzi mabaygoepa, nubepa matha ngoedhagidh kedha nubiya koey kula katanu thayan a malunu dudupan.

³ ‘Ngitha ngaru danal poethaypa ngithamun mab.

‘Nginu tukuyap na wati pawa, ngidh nuyn gar ngalkan; nuydh nanga senabi wati pawa wanan, a garthil thayan, wa, balbayginga, ngidh ngaru gud wayan nuyn ⁴ Nuydh nanga

lak ayman, a kalanu lak garthil thayan, wa ngidh nubepa lak guythuyan nginu ngoenakapoengu. Seben thonaralnga urapun goeyginu nanga nuydh ayman a mura thonara nuy ngapa ngibepa a kedha muliz, "Ngay garthi thayiz nubi wati pawangu." Wa, ngidh ngaru guythuyan nungu wati pawa seben thonaralnga.'

⁵ Kalanu thana niyay kasil kedha mulaydhin, 'Kuykulnga, ngidh bangal koesimoene ngoeymun mina yoepathaman.'

⁶ Yesu kuniya mulaydhin thanamulpa kedha, 'Nginu na mina yoepathaman mina za nanga kasa midh moegina, ngoedhe bupaw moegina kapu midh nanga, wa, ngi ngulayg koey puypa muliz, "Puy, ngi boeradharoengu adhapa soeyzi malupa." A nuydh puy ayman nginu ubilnga.'

⁷ Kalanu Yesu lak ngurpay aymoedhin thanamulpa kedha, 'Ngithamulngu nanga wara mabayg zagethaw maobaygoelayg, ngithamulpa matha ngoedhagidh nuydh mi zageth ayman? Mamu nungu apaw poepathay zageth, lawnga mamuy danal poethay, kuniya na lagoepa tidiz nanga, kedha lawnga kedha nginu zagethaw mabayg kulay thayan aypa.'

⁸ Na pawa kedha, kuyku mabayg muliz nungu zagethaw mabaygoepa kedha, "Ayde ngayapa buth pathamay, a ngi nginu geth buth pathi, a ngaw ayde ngukil kay yawaymidha. Sew kalanu kay ngidh nginu aygud gasamar a nguki."

⁹ Sena nungu zagethaw mabaygaw zageth, nuydh kedha aymoeypa, nuy zagethaw kuyk eso poeybayginga.

¹⁰ 'Wa, ngitha lak kedha Awgadhaw zagethaw mabaygal, ngitha nanga zageth ayman mura nungu ubilnga nungu yangukuduya; wa, ngi ngibiya muynu kedha, "In ngay kasa nungu zagethaw mabayg, ayman nungu ubilnga; mura zagethaw mabaygaw pawa midh nanga." '

Ten wati goengawl kikirilgal balbay tidamoeyn

¹¹ Yesun mab matha ulaypu Yoerusalemoepa, nungu yabugud dhadhiya pudhaydhin ukasar koey goegath, Galilaya boedha doegamoenu a Samariya getha doegamoenu. ¹² Nuy na ngapa mudhaw lagoepa woelmay, nubepa ngapa ten wati goengaw kikirilgal. Thana koey sigaz ¹³ wal tiduman kedha, 'Yesu! Kuykulnga! Ngidh gar koerkak badh gasamar ngoeymulpa.'

¹⁴ Yesu nuydh imiz, a thanamulpa kedha muliz, 'Ngithamun misnarepa ladhu, thana kay ngitha zoeyzi noeydhemipa.' Wa, thana ladhudhin, thanamun maboenu thanamun gamunu badhal pupumoeydhin, mura balbayginga.

¹⁵ Matha urapun mabayg thanamulngu Yesulpa kuniya tidaydhin, nuydh nanga imadhin kedha nuy balbayginga

nungu kikiringu; a nuy gima gudiya thawmadhin Awgadh.
 16 Nuy nanga Yesuniya mangaydhin, nuy apa pudhaydhin boeradharoepa Yesun siyara apal, a koeyma eso poeybaydhin. Senabi mabayg nuy Yoewdhayaw mabayg lawnga, nuy Samariyalayg.

17 Yesu nuyn mabayg thawmadhin kedha, 'Setha wara nayn mabaygal ngalaga, setha mura ten balbayg asimoeynu a?' 18 Ina imaw, dhuray ngapa kuniya tidayginga eso poeybaypa Awgadhoepa, a thawmaypa. Matha in urapun ngapa wara goegathaw mabayg koeyma eso poeybema.' 19 Yesu nubepa kedha mulaydhin, 'Wa, ngi kaday tari a uzar, ngin mura buth pathan kuyk nginu mina yoepathaman.'

Awgadhaw Kupay bangal midh paru, a Nungu Basalaya (Mathayu 24.23-28,37-41)

20 Wara thonara thana Parasayalgal Yesulpa yapu poeybe-midhin kedha, 'Awgadhaw Basalaya a nungu kupay midh thonara bangal imane?' Nungu Yesun kuniya ya kedha, 'Awgadhaw Basalaya mabaygan purkan imayginga, 21 A mabaygoepa kedha mulaypa lawnga, "E! Imaw, kupay lag Awgadhaw, ina." Lawnga wara sena, "E! Sepa nagemiw, Awgadhaw kupay lag." Na kedha zoenguz kedha, Awgadhaw niyay lag in kayib ngithamuniya dhadhal.' 22 Kalanu nuy buwayl thayadhin nungu niyay kazipa kedha, 'Nan bangal thonar gasamoene kedha, Mabaygaw Kazi lak ngithamuniya mayginga, a ngithamun koey ubi senabi thonarpa gasamoeypa ngithamulpa purkaw gasamoeypa Mabaygaw Kazipa, kasa kay imayginga. 23 Mabaygoepa kurusipoegayg kedha, "Mabaygaw Kazi sey." Lawnga wara mabayg kedha, "In nuy." Lawnga gurguy zoelmayg mabaygiya oesig. 24 Mabaygaw Kaziw kuniya mangay thonara nanga gasamoene, ngoedhe poenipoeniw buyadh bangal zilamidhe dapara gimal wara gizungu wara gizupa.

25 'Wagel kay bangal thabi zapul aymoeyne, kulay nuydh koeyma gegeyadh gasamoene, a nubi maykuyku mabaygan nuyn adhapa imane. 26 Wagel bangal nungu ngapa kuniya mangay, matha kedha Nowan thonar midh nanga,* 27 mabaygan ay saran poegaypu, garkazil ipin poeybepu, a yoepkazil alaypa mamayipu, kurusipa senabi goeyginu Nowa uzaraydhin nungu koey butoepa muypa. Kalanu woer wayaydhin nubi apa goewaya a mura thoerpumaydhin, mura zapul uma mathamoeydhin.

28 'Wa, Mabaygaw Kaziw kuniya mangay kedha kuniya, gumi za mabaygal kulay koerawaygal. Matha kedha

* 17:26 Nowan zageth: wara Zenesis 6.5-8 geth tidi.

Lothan thonar midh nanga, mabaygan ay saran poegaypu zapul sakariya idimpu, nagul uthumoeypu, a lagal moey-dhamoeypu. ²⁹ Senabi goeyga, Lothan mabaygal koern-gaylmayl, thana ladhudhin Sodomoengu. Kalanu koey muy a salpa ngapa daparoengu mulupa, mura mathamoeydhin Sodomaw mabaygal. ³⁰ Kedha ngoedhalnga Mabaygaw Kazi bangal yakamidhe senabi goeyginu.

³¹ 'Senabi thonara mabayg nanga lagaw thodhanu gimal thanuriz gabupa, na matha ngoedhagidh lawnga nubepa mulupa maypa zapa gasamoeypa; matha kedha ngoedhalnga, mabayg nga zagethaw lagoenu adhal, koey zageth kuniya tidiz lagoepa. Matha ngoedhagidh ngi ngaru sobaginga. ³² Ngoenanu manin Lothan ipiw Kuth.†

³³ Mabaygan nanga nuydh nungu igililnga kaludhan, lawnga na gegeyadh nuydh guythuyan, a nga nanga sagul palan nungu igililnga mabaygoepa, wa nuydh bangal gasaman nungu igililnga.

³⁴ 'Senabi kubilu bangal mabaygaw kuth yaynanob, ukasar mabayg nanga urapun uthuy lagoenu muynu; wara mabayg palamulngu balbayginga adhapa yoelpan a wara kasa wanan. ³⁵ Zagethaw lagoenu lak kedha; ukasar yoepkaziw kunaw aymay zageth kalmel, palamulngu wara balbayginga adhapa yoelpan Mabaygaw Kazipa a wara na kuniya wanan.‡

³⁷ Kalanu nungu niyay kazil nubepa kedha yapupoeymbaydhin, 'Kuykulnga, sethabi zapul bangal ngalaga?'

Nuy kuniya kedha mulaydhin thanamulpa, 'Senabi thonara bangal kakal, ngoedhe uruyn nurimpa gibidhoepa.'

18

Yoepkaz mayk nga nanga koeyma yoewdhepu zoeyzi noeydhay mabaygoepa

¹ Kalanu Yesu adhamintidadhin nungu niyay kazipa thanamulpa ngurpaypa kedha, thana ngaru thoyethu pagemipu mura thonara gamu kawbasinginga. ² Nuy kedha, 'Wara goegathoenu zoeyzinoeydhay mabayg ni-paruy. Nuy apasigig Awgadhoepa, Awgadhoengu akagig a nungu mabaygoepa koerkak badhoeginga. ³ Senabi goegathoenu meparu urapun yoepkaz mayk, na mura thonara ngapa nubepa, nanu mapunga nadh oengaypu

† 17:32 Lothan ipiw ya gidha, wara Zenesis 19.26 geth tidi. ‡ 17:35 Dhuray kulkubaw Minar Poelayzimayl, thana wara basalmayl kedha: 36 Ukasar mabayg nanga kalmel zagethan memampa apaw lagoenu, thana ngaw garwoeydhamayzi angelal sepa nanga palamulpa, thana ngulayg wara mabayg oengane a wara mabayg kasa wanan.

nubepa nabepa ibupuydhaypa. Na mura thonara kedha umepu, “Ngoezu wati igalayg mura thonara ngoezu doegam gegeyadh madhin.”

⁴ ‘Kasa thonarpa nanga nuy ubig asidhin nanungu ibupuydhayle, kurusipa nuy muynu kedha muliz, “Nag! In nubi yoepkaz mura thonara ngapa ngayapa. Ngay Awgadhoegi mabayg a matha kedha ngay mabaygoepa nagayginga, ⁵ kasa kay kedha, nubi yoepkaz mayk mura thonara ngapa ulaypu ngayapa; ngath nanga nan ibupuydhayginga ngath bangal ngoenapudhay gasamayginga. Ngath ngaru nanu doegam balbayg palan, ngawngu gamungu kawbasile.” ’

⁶ Kalanu Kuykulnga kedha mulaydhin thanamulpa niyay kazipa, ‘Ngoenanu manin nungu wati zoeyzi noeydhay mabaygaw yangukudupa. Kurusipa nuydh ibupuydhay ayman. ⁷ A Awgad midh, nuydh ngaru balbayginga ayman nungu Adhapa Thamayzi Mabaygoepa, setha ngaya nanga nubepa yoewdhemipu goeyginu a kubilnu. Nubepa thanamulpa adhapa imaypa lawnga. ⁸ Nuy mina nagepa kedha, kedha mabaygaw doegam ngaru balbay tidan. Kasa kay kedha Mabaygaw Kazi bangal ngapa wara goeyginu midh, nuydh iman kapu akasiw mabaygal itha apal a?’

Yesu nuydh thonar tidadhin Parasayalayg a bokadhzoengu garwoeydhamay mabayg, palamun igililnga sakar pudhadhin

⁹ Dhuray mabaygal senabi lagoenu thanamun noegaypa thana balbayginga. Thana ngulayg wara mabaygiya mulupa noegaypa. Yesu nuydh thanamun igililmayl thonar tidadhin kedha, ¹⁰ ‘Wara goeyginu, ukasar mabayg uzarmoedhin ngapa yaynanab koey yoewthoepa thoeythu poegaypa, wara Parasayalayg a wara bokadhzoengu garwoeydhamay mabayg.

¹¹ ‘Nuy Parasayoelayg kadayn thoeythu poegay, a nuy kasa nungungu yakamay Awgadhoepa kedha, “Awgad ngay ngibepa eso poeybiz kedha, ngay kedha lawnga wara mabaygal midh nanga; ngay sagul poelay mabayg lawnga, mabayg gegeyadh mayginga, a ngath wara mabaygaw ipi yoelpayginga; ngay kedha lawnga kedha bokadhzoengu garwoeydhamay mabayg midh pinungap. ¹² Mura woekiya ngay aygudagoesipu ukasar thonarlnga ngaw apasin ngibepa, a ngath ngibepa mura ngaw gasamayzi zoengu moegina moegina pathaypu, mura ten zapul nanga urapun ngaru ngibepa.”

¹³ ‘Nuy gar bokadhzoengu garwoeydhamay mabayg koeysigal thoeythu poegay, matha kedha nuydh paru gima thoeyayginga daparpa, a nungu wati wakasin nuy kabu

mathamay a Awgadhoepa yoewdhaydhin kedha, “Ngaw koerkak badh, ngay mina wati pawa mabayg, ngibepa ngaw wati pawapa noegaypa lawnga, balbay tidar ngoena.”

¹⁴ Wa, Yesu lak mulaydhin, ‘Ngay ngithamulpa kedha, in bokadhzoengu mabayg balbayginga kuniya tidaydhin, nungu lagoepa, nuy Awgadhaw purkapa matha ngoedhagidh, a in lawnga Parasayoelayg, nuy gegeyadh Awgadhoepa. Ngaya nanga koey zapul aymoeypa thanamun geth kadaypa thamemipa, thana bangal mulupa thayamoeyne. A ngaya nanga apa pudhemipa, thana bangal mina koey gimal gasamoene.’

*Yesu woenab poeybadhin moegina kazipa
(Mathayu 19.13-15; Mareko 10.13-16)*

¹⁵ Thana mabaygal mapethal mamayidhin Yesulpa, nubepa nungu gethapa gimal kabuthapa thanamuniya. Thana niyay kazil nanga imadhin thana lawnga mayayidhin mabaygal. ¹⁶ Kasa Yesu thuremidhin mura mapethal nubepa, a kedha mulaydhin, ‘Ngitha lawnga maygi sethabi moegina kazil, kasa wanamay thana ngapa ngayapa. Minguz kedha, Awgadhaw Basalaya kedha ngoedhal moegina kazipa, both pathayzinga, thanamulpa niyay lag. ¹⁷ Ngoenanumanin kedha, ngunu nanga ubi senabi mina niyay lag gasaman Awgadhaw, nuy ngaru wara zaginga, moegina mapeth midh nanga. Kedha na lawnga, ngibepa mua yoewthaypa lawnga.’

*Wara yoewdhayalgaw kuyku mabayg nanga koey rugalayg
(Mathayu 19.16-30; Mareko 10.17-31)*

¹⁸ Wara Yoewdhayalgaw kuyku mabayg yapu poeybaydhin Yesulpa kedha, ‘Mina Ngurpay Mabayg, ngath bangal mi mina zageth aymoeyne mina igililmaypa gasamoeypa ngayapa?’

¹⁹ Yesu kedha kuniya mulaydhin nubepa, ‘Ngidh mipa ngoena kedha thoeraypa ngay mina mabayg? Wara urapun mina mabaygoeginga, matha Awgadhadh kedha. ²⁰ Ngidh ngulayg nungu ten sabingu a? Mabaygiya puru aymayg, za puru aymayg, ngidh woeydhayg wara mabaygiya, a ngidh koeyma apasin nginu apu a nginu Thathi.’

²¹ Wa, nuy kuyku mabayg kedha kuniya mulaydhin, ‘Ngath mura thabi zapul aymoeyrngu ngaw yatha pathayngu thonarngu ngapa kurusipa kayib.’

²² Yesu na karngemidhin senawbi ya, nuy nubepa mulaydhin kedha, ‘Matha urapun za ngidh aymoeyginga. Matha ngoedhagidh kedha ngidh yoewdhamoeyne bangal

mura ngingu zapul bokadhzapupa; a sethabi bokadhzapul dhadhiya mamayine aygi zagi mabaygoepa, a ngingu bangal matha ngoedhagidh gimal daparoenu, kow kalanu ngi asir ngaybiya.'

²³ Nuydh na karngemidhin nanga nungu ngoenakap koey mapunga, kedha zoenguz kedha nuy koey aydeg zapulayg.

²⁴ Yesu imadhin nanga nungu ngoenakap mapu, a mulaydhin nubepa, 'Mabayg nanga koey rugalayg nubepa moegina zageth lawnga Awgadhaw Basalayoepa muya uthaypa. ²⁵ Wa, mabayg nga koey rugalayg nanga, nubepa muya uthaypa Awgadhaw Basalayoepa koey zageth. Koey uruy kameloepa matha ngoedhagidh sapur kimusaw kuykuyaya uthaypa.'

²⁶ Mabaygan ngadh nungu ya karngemidhin, thana nubepa yapupoeybemidhin, 'Kedha na nanga, mura mabaygoepa sike koey zageth mina igililmaypa gasamaypa.'

²⁷ Yesu kuniya mulaydhin thanamulpa kedha, 'Miza nanga mabaygoepa koey zageth aymoeypa, Awgadhan ngulayg ayman.'

²⁸ Kalanu Petheru mulaydhin, 'Nagemiw, ngoey mura geth wanemidhin ngoeymun lagoengu, a ngibiya asimoeydhin, ngoey midh?'

²⁹ Wa, Yesu kedha mulaydhin thanamulpa, 'Ngay mina ya muliz ngithamulpa mura; ngadh lag wanan, ipi, lawnga tukuypal, apu thathi, a kazil, kuyk thanamun ubi thana Awgadhaw Basalaya ayman, ³⁰ thanamun kozan ngaru koeyza gasaman kayib thana midh guythuyan, a thanamun bangal ngaru igililnga kalaw goeyginu.'

*Yesu lak yadu palgadhin nungu kikir a um
(Mathayu 20.17-19; Mareko 10.32-34)*

³¹ Kalanu Yesu adhapa yoelpamoeyn nungu toewalob niyay kazil, a nuydh wakay mamayin thana, 'Kurusi-pagemiw, ngitha mura ngulaygal kedha, ngalpa ladhun Yoerusalemoepa. Wa, gasaman nanga ngitha bangal imane, mura setha kulay peropethaw minar palayzimayl ngaru bangal kuyku nidhamoeyne, Mabaygaw Kazi midh bangal nanga. ³² Nuyn bangal wara goegathaw mabaygoepa manine, a thana bangal nuyn giwn mayparuy, a egi paraypu, a mosan tidaypu. ³³ Thana nuyn poelngipu a umamathan. Thoeri goeygiw koeliya nanga nuy bangal kaday tharidhe igililnga.'

³⁴ Thana niyay kazin wara nungu ya gasamoeyginga, thana aykap senabi yangukudu imayginga, koerawaygal nuy na midh umay.

Wara maygum nuy yabugudoenu pasinu zapa yoewdhepu, Yesun nuyn balbay tidadhin

(Mathayu 20.29-34; Mareko 10.46-52)

³⁵ Yesu a nungu niyay kazil thanamun mab woelmay amadhan Zerikopa. Wara maygum nuy yabugudanu pasinu nir, zapa yoewdhay nungu gamupa matha ngoedhagid-hoepa. ³⁶ Nuy na karngemin kedha koeygarsar mabaygaw mab nubiya amadhan woelmay, nuy mabaygoepa yapu poeybiz, 'Ina za miyay.'

³⁷ Thana nubepa kedha mulemidhin, 'Yesu Nazarethoelag in ulaypa.'

³⁸ Nuy gima gudiya wal miyaydhin kedha, 'Yesu, Dhawithan Kazi, ngoena gar sib wanar?'

³⁹ Mabaygan Yesuniya kulay tadir, koey dharadh mulemin maygumoepa kedha, 'Yagi asir.' Kasa kay kedha nuy maygum lak koey gimiya wal miziz, 'Dhawithan Kazi ngoena gar ibupuydhar?'

⁴⁰ Yesun mab panidhan, a nuy muliz, 'Sena maygum ngapa mariw ngayapa amadhan.'

⁴¹ Kalanu Yesu yapu poeyban nuyn, 'Nginu ubi midh, ngath kay miza ayimpa ngibepa?'

Nuy kuniya mulaydhin, 'Kuykulnga, ngaw ubi ngath lak ngaw purkaw buya kuniya gasaman.'

⁴² Yesu nubepa muliz, 'Ngidh kuniya gasamar nginu purkaw buya, kuyk nginu mina yoepathaman.'

⁴³ Mina senabi thonara nuy balbayg asidhin, nuy balbayginga nagaydhin, kalanu nuy Yesuniya wagel asidhin, thawmadhin Awgadh. Mura nanga mabaygal nuyn imadhin thana lak thawmadhin Awgadh.

19

Yesu nuydh thuradhin bokadhzangu garwoeydhamay mabayg nel Zakiyoes

¹ Yesu a nungu niyay kazil, goegath Zeriko thana muya uthemidhin, mab thanamun woelmay. ² Nuy wara kuyku bokadhzangu garwoeydhamay mabayg nungu nel Zakiyoes, nuy si niparuy, nuy koey zapulayg. ³ Nuy koeyma nuthepu Yesulpa imaypa, nuy koey thawpay mabayg, Yesun imayginga, mabaygaw kubiya. Nuy muynu wakay thayiz, thana mulngu mabayg nga Yesu. ⁴ Nuy tari zilamiz mabaygiya kulay thayiz a waliz kadaypa koey puya, Yesulpa imaypa, nungu kay mab ulaypu sinaki.

⁵ Yesu nanga senabi lag gasaman, nuy kadaypa nagiz, a Zakiyoesalpa kedha muliz, 'Zakiyoes, ngapa tharay mulupa pagar. Kayibaw goeyginu ngay kay ngaru nginu lagoenu

kalmel.' ⁶ Zakiyoes sobaginga mulupa pagan a gud woeydhiz Yesun koey ikalnga.

⁷ Mura mabaygal thana na iman nanga thana dhubdhub ya mulemin, a ubigigal kedha, 'Nuy midh paru sepa wati pawaw mabaygaw lagoepa?'

⁸ Kasa kay kedha nuy Zakiyoes kaday tharaydhin a mulaydhin Kuykulmaypa kedha, 'Kuykulnga, kurusipagi ngayapa, ngath kedha thonara ya ayman kedha, mura zapul ngaw dhadhiya mamayin, ukasar doegampa a wara doegam ngath aygi zagi mabaygoepa mamayine, a wara kedha, ngath nanga gethal oengay aymadhin kulay, ngaw yangukudu kedha, ngath kuniya modhabiya manin po thonaralnga gimal kabuthan.'

⁹ Yesu kedha mulaydhin, 'Wa, ina balbayginga mangiz nubi lagaw mabaygiya, Awgadhan nuyn kaludhan kayib. Nuy lak kapu akasin, matha kedha nuy Abraman buway mabayg.' ¹⁰ Mabaygaw Kazi ngapa lumaypa a kaludhaypa mabaygal ngaya guythuyayzimayl.

*Yesun adha min tidayzi ya ten koethil bokadhzoepa
(Mathay 25.14-30)*

¹¹ Wa, thana kurusipagemir Yesulpa, nuydh thana ngurpamoeyr. Nuy amadhan Yoerusalemoepa, a mabaygaw kasa wakay thoemamay kedha, Awgadhaw Basalaya ngaru kakal iman senabi thonara. Lawnga, na kasa thanamun wakay thoemamay kedha, ¹² Nuydh thanamulpa ngurpay yadu umay kedha, 'Wara koey mabayg, nungu mina thonar gasamoedhin nubepa koey sigal goegathoepa, thanamulpa nubepa kuykulnga aymoeypa. Nungu ubilnga kedha thana nanga nuyn kuykulnga ayman, nuy lak kuniya lagoepa. Nungu niyay lag ngaru sey.

¹³ 'Wagel kay nuy geth wanaydhin nuydh thurimoeydhin ten zagethaw mabaygal nungu zagethaw mabaygoengu. Nuydh thanamulpa yaynanob madhin urapun bokadhza koethilnga. Nuy thanamulpa kedha mulaydhin, "Ngitha bangal koesimoene sethabi bokadhzapul, kurusipa bangal ngaya kuniya tidhedhe."

¹⁴ 'Kasa kay kedha nungu goegathaw mabaygal nungungu asimoeyginga; thana mabaygal yaday wayaydhin kedha, "Ngoey ubigigal kedha nubi mabayg ngoeymun kuykulnga."

¹⁵ 'Lawnga, nuyn ngaru kuyku mabayg aymoeydhin; kalanu nuy ngapa kuniya. Sobaginga nuydh nungu zagethaw mabaygal garwoeydhamaydhin nubepa, imaypa kedha thanamun bokadhzoengu zageth thana midh aymoeydhin.

16 'Nuy kulay mabayg ngapa muliz, "Kuykulnga, ngath koesimoedhin nabi bokadhza koethilnga, aymoedhin wara ten koethil bokadhzapul."

17 'Nuy kuykulnga kedha mulaydhin, "Nginu zageth matha ngoedhagidh, ngidh moegina zageth matha ngoedhagidh oengadhin. Wa, ngath ngibepa manin ten goegathal, ngi thanamun kuyku mabayg aymiz."

18 'Nubiya wigel ngapa kedha muliz, "Kuykulnga, ngath koesimoedhin nabi bokadhza koethilnga, aymoedhin wara payb koethil bokadhzapul."

19 'Nungu kuyku mabayg kedha mulaydhin, "Wa, itha nginu payb goegathal, ngi bangal sew kuyku mabayg."

20 'Lak wara zagethaw mabayg ngapa. Nuy kedha mulaydhin, "Kuyku mabayg, ina nginu koethil bokadhza, ngath kasa aradhin dhoemawakunu muynu. 21 Ngath kedha zoenguz wardhadhin, ngay akan nginungu kedha ngi koey yadayg, ngidh kasa zagethoenginga za gasaman, a matha kedha ayboedhaw thonara ngidh ay gasaman wara mabaygaw uthuyzimayl."

22 'Nuy kuyku mabayg nubepa kedha mulaydhin, "Ngi wati zagethaw mabayg, nginu geth yangukudu na ngin idimoene. Ngi kedha, nginu purkapa kedha ngay koey yadayg, a ngath kasa zagethoenginga za gasaman, a matha kedha ayboedhaw thonara ay gasaman wara mabaygaw uthuyzimayl. 23 Kedha nanga nginu imaypa nanga ngidh minggu ngaw bokadhza muynu bokadhzoengu sakariya thoeyay lag oerayinginga. Ngay nay ngapa kuniya ngath balbayginga gasaman, ngaw bokadhza moegina gimal nay."

24 'Kalanu kuyku mabayg wara mabaygoepa muliz, mabaygal si gaya na memeyir, "Sena nungu koethil bokadhza nungungu adhapa mar, a sepa mar sena nga nanga ten koethil zapulayg."

25 'Thana nubepa kedha mulemidhin, "Kuykulnga, nubiya memayipa ten koethil zapul."

26 'Nuy kuyku mabayg kedha mulaydhin, "Ngay ngithamulpa muliz, mabayg nanga koey zapulayg, lak gimal kabuthan nubepa, a mabayg nanga zapugig, nungu moenarimayl zapul mura adhapa mamayin nungungu." 27 A nungu kuyku mabaygaw wara ridha yangukudu kedha "Setha ngaw wati igalgal gaya nanga ngawngu ubigasimoeydhin ngay thanamun kuyku mabayg, thana mura ngapa mamayi koepa. Thana uma mathamoey ngaw parunu."

*Koeyma mabaygan Yesun thawmadhin nungu Yoerusale-
maw mangay*

(Mathayu 21.1-11; Mareko 11.1-11; Yoewane 12.12-19)

²⁸ Yesun senabi ngurpay kaliya nuy Yoerusalemoepa miziz, mabaygiya kulay. ²⁹ Nuy nanga amadhan aymiz ngapa ukasar moegina mudhaw lagoepa Bethpayz a Bethoeni, palay dhadhal Olibaw Padoenu, nuy wayamoedhin ukasar nungu niyay kazi kulay, palamun zageth seysithamadhin kedha, ³⁰ 'Sepa uzarmariw, goegath sey parunu, ngipel balbayginga imane asinaw kazi sey kunumayzinga. Mabaygan kulay niyayginga senabi asinaw kaziya. Ngidh nuyn adhapa gud wayar a ngapa mar kay.

³¹ 'Wara mabayg kay na yapu poeybay, "Ngipel mipa gud woeyaypa?" Kedha kay mulemiriw, "Kuykulnga asinaw kazipa ubin mepa." '

³² Sepalbi kulay woeyayzi niyay kazi kulay uzarmoedhin a mura zapul imaydhin Yesu palamulpa midh na mulaydhin. ³³ Palay nanga gud wayadhin nuyn asinaw kazi, thana asinaw kaziw mabaygal kedha mulemidhin, 'Ngipel mipa gud woeyaypa?'

³⁴ Palay kedha, 'Kuykulnga ubin mepa.'

³⁵ Wa, palay madhin senabi asinaw kazi Yesulpa, kalanu palamun koey sodhal gud paliman senabi asinaw kaziya, a Yesun gimal nithan. ³⁶ Koeygarsar mabaygal sey Yesuniya, thana thanamun dhoemawakul thayamoeydhin Yesun yabugudiya poeydhamoeyn, nungu uruy yabugud mina balbayg poelaypa.

³⁷ Thana nanga Olibaw Padaw Guyanu thardhamoeydhin, mura nungu puziw mabaygal gima gudiya thawmadhin Awgadh, koey ikalnga, kedha zoenguz kedha mura adhapudhay zagethal nungu, thana imadhin. Thana kedha,

³⁸ 'Awgadhaw woenab nubepa, Mopakuykupa, nga ngapa Awgadhaw zagethoepa oengaypa, a nungu nel.

Dapara gimal bangal pawdh,
a poerapar bangal gimal ngaru.'

³⁹ Parasayalgal wara si mabaygiya muynu. Thana kedha mulemidhin Yesulpa, 'Ngurpay Mabayg setha nginu gamu puziw mabaygal lawnga mamayir.'

⁴⁰ Yesu kedha muliz, 'Ngay ngithamulpa kedha, ngitha thana woerdhayg, thana ngaru ayman. Mabaygan nanga thawmayginga, wa, nubi thawmanin ngaru ngapa matha kedha kulangu.'

⁴¹ Yesu na ngapa amadhan aymiz Yoerusalemoepa, nuydh na imadhin senabi goegath nungu ngudi suleman, koerkak badhan. ⁴² Nuy kedha mulaydhin, 'Ngitha Yoerusalema mabaygal, ngitha nay ngulaygal kayib, ngithamun pawdhaw pawa midh; lawnga ngitha imayingina, ngitha koerawaygal. ⁴³ Wati thonar bangal ngapa gasamoene; ngithamun thabukiriw mabaygal senabi thonara mina wati koewbu rugal moeydhamoeyne nabi koey goegathaw, yabugudaw pasi yathay bangal zilmemine. ⁴⁴ Thana bangal ngithamun mura mathamoene, a matha kedha ngithamun moegina kazil muynu. Wara urapun lagaw kula gimal woenaypa lawnga, mura lag idimoeyn, kedha zoenguz kedha, Awgadh ngithamuniya mangiz zagethoepa, a ngitha koerawaygal.'

Yesu muy yoewthaydhin koey yoewthiya

(Mathayu 21.12-17; Mareko 11.15-19; Yoewane 2.13-22)

⁴⁵ Kalanu Yesu muy yoewthiz koey yoewthiya, a nuy butha poethay zageth kuyk aymoedhin muynu yoewthanu. Zangu sakariya thoeyay mabaygal nuydh koey dharadh adhapa wayayamoeyn. ⁴⁶ Nuy thanamulpa kedha mulaydhin, 'Awgadhaw yangukudu Minar Poelayzinga kedha, "Ngaw niyay lag, bangal mabaygaw thoeythu poegay lag, kasa kay kedha ngitha wati mabaygal nan puru mabaygaw lag ayimpa."'

⁴⁷ Mura sethabi goeygil Yesu nungu ngurpay matha ayimpu muynu koey yoewthanu. Thana kuyku misnarel, a sabiw ngurpay mabaygal, a matha kedha Yoewdhayalgaw koey mabaygal, thana ubin memayipu Yesulpa mathamoeypa. ⁴⁸ Kasa kay kedha thana yabugud gasamoeyginga aymoeypa, kedha zoenguz kedha, mabaygal mura nubepa koeyma kurusipagemipu.

20

Yesun kupay midh

(Mathayu 21.23-27; Mareko 11.27-33)

¹ Wara goeyginu Yesu nuydh mabaygal ngurpadhin koey yoewthaw panu muynu. Nuydh kapu yangu wakay yadu palgadhin thanamulpa. Dhadhal nanga thana kuyku misnarel a sabiw ngurpay mabaygal ngapa nubepa, thanamuniya dhuray yoewthaw koey mabaygal. ² Thana mulemin nubepa, 'Muli ngoeymulpa, ngidh ngalagaz kupay gasamoengu nabi zagethoepa, a ngibepa matha ngoedhagidh ngadh mangu?'

³ Yesu kuniya mulaydhin thanamulpa kedha, 'Ngay lak kedha ngithamulpa urapun yangukudupa yapu poeybepa,

⁴ Yoewane, nungu paptayso zageth ngalagaz ngapa, Awgadhoengu lawnga mabaygoengu?’

⁵ Thana matha thanamuniya luman kedha, ‘Ngalpa kay nubepa midh mulemipa? Wara kedha, ngalpa kedha, Yoewanen zageth ngapa Awgadhoengu, nuy kay Yesu kedha mulepa ngalpalpa, “Ngitha midh paru Yoewanen mina yoepathamayginga, nungu kupay nanga Awgadhoengu?”

⁶ A wara kedha, ngalpa kay nubepa kedha mulemipa, Yoewanen kupay Awgadhoengu lawnga, nuy kasa mabaygoengu, ngoeymun aka kedha, mabaygoengu ngalpalngu kulan mathamayle. Mabaygaw mina yoepathaman kedha, nuy Yoewane mina peropetha.’

⁷ Kurusipa thana kedha mulemidhin, ‘Lawnga ngoey koerawaygal, nungu kupay na ngalagaz ngapa.’

⁸ Yesu kedha thanamulpa, ‘Ngitha lak yagigal a, nungu kupay midh paru? Wa, ngay lak kedha, ngath ngaw kupay seysithamayginga ngithamulpa nubi zagethoepa, na ngalagaw kupay.’

*Goereypaw apaw lagaw wati danal poethay mabaygal
(Mathayu 21.33-46; Mareko 12.1-12)*

⁹ Wa, nuy ngaru ngurpay yadu umepa mura mabaygoepa; adha min tidan kedha, ‘Wara mabayg nuydh goereypaw apaw lag uthudhin, kalanu nuy yoenu madhin senabi apaw lag danal poethay mabaygoepa, a thana yawadhadhin kedha, ayde bangal dhadhiya dhadh mamayipa. Kalanu nuy kuykuthalnga yawar miyaydhin. ¹⁰ Ayboewdhaw thonar nanga nuydh zagethaw mabayg wayadhin danal poethay mabaygoepa, nungu modhabipa gasamaypa. Thana nuyn kasa palngidhin a aygig adhapa wayadhin. ¹¹ Nuy kuyku mabayg lak wara wayadhin zagethaw mabayg, a thana lak kedha palngidhin nuyn a wati pawa aymoedhin nubepa, kalanu aygig adhapa wayadhin. ¹² Nubiya wagel nge wara zagethaw mabayg wayadhin a thana nuyn badhal paladhin, a adha thayadhin.

¹³ ‘Kalanu nuy goereypaw apawlagoelayg, koeyma ngoenanu madhin kedha, nuydh za miyay aymoene bangal. Nuy kedha “Ngath kay ngaw mamal kazi woeyaypa, thana sike nubepa apasimoeypa.”

¹⁴ ‘Thana nanga wati danal poethay mabaygal nuyn imadhin nanga thana kidhakidhan kedha mulemidhin, “In kuyku mabaygaw kazi, ngalpa mathampa nuyn, lak bangal nungu aykuyk mura ngalpa manine, lak bangal nungu mura zapul ngalpan zapul.”

¹⁵ ‘Kalanu thana nuyn kazi adhathayadhin goereypaw apaw lagoengu, a uma mathamadhin.

'Nuydh apawlagalgalan midh kay ayimpa wati danal poethay mabaygoepa?' ¹⁶ Wa, nuydh bangal ngaru ngapa umamathamoeayne sethabi wati danal poethay mabaygal senabi apaw lag bangal mina mabaygoepa manine.'

Mabaygan na karngemidhin senabi ya matha ngoedhagidh, thana kedha, 'Maygi, na mina wati ngoedha thoeyay.' ¹⁷ Yesu wadhe thulu nagaydihin thanamulpa a kedha kuniya mulemidhin, 'Ngitha mura ubigigal a? Kedha nanga na midh paru kulkub minar paladhin adhamintiday ya kedha,

"Lagaw moeydhayzi mabaygal nanga,
thana mina kula adhathayan, wati kulapa thaman.
Kasa kay kedha na mina kula,
nan ngulayg lagaw konanu kabuthan puridhiroepa."

¹⁸ 'Mabaygal nanga thabi kulanu gimal pudhemin, kalanu sethabi mabaygal moegina memayin; a wara kedha nubi kula nanga pudhiz mabaygiya gimal, wa sethabi mabaygal mura al mathamoeyn, poeythoey aymoeyn.' ¹⁹ Thana sabiw ngurpay mabaygal a kuyku misnarel yabugud lumadhin nubepa gasamaypa senabi thonara, minguz kedha thana tidamoeyn kedha nungu ya matha ngoedhagidh thanamulpa kuniya. Kasa kay kedha, thana koey akan mabaygoengu.

Mabaygal modhabiya maypa Romaniw kuyku mabaygoepa, lawnga midh
(*Mathayu 22.15-22; Mareko 12.13-17*)

²⁰ Wa, thana nuyn danal poethaypu wara buthoepa, yabu lumay mabaygiya aremidhin. Sethabi mabaygaw kasa ngoelkay ubi ngurpaypa gasamoeypa Yesulngu, kasa gimiyana mina pawa oengaypu nubepa. Thanamun Yoewdhayalgaw kuyku mabaygaw ubi thana bangal karum palane Yesun, a nuyn gasaman a poeyban, Romaniw kuyku mabaygaw gethoepa poeyban.

²¹ Sethabi yabu lumay mabaygal kedha mulemidhin Yesulpa, 'Ngurpay Mabayg ngoey ngulaygal kedha, ngi mura thonara mina yadu umepa, nginu ngurpay mina matha ngoedhagidh Awgadhaw ubi seysithamaypa mura mabaygoepa, kuyk ngi mabaygoengu akan lawnga; ngidh koey mabaygoepa a kasa mabaygoepa mina matha kedha nginu ngurpay poeybar. ²² Ngibepa midh, ngalpan sabinu matha ngoedhagidh ngalpa kasa bokadhzapul sakariya thayan Romaniw adhapudhay kuyku mabaygoepa, lawnga midh?'

²³ Yesulpa kakal kedha thana kasa gimal, muynu karum palay aymar nubepa. Nuy thanamulpa kedha mulaydhin, ²⁴ 'Ngitha kedha bokadhza yakamay ngayapa, a? Na ngunu paru a nel bokadhzapunu poelayzinga?'

²⁵ Thana kedha, 'Sena nungu, Romaniw kuyku mabaygaw.'

Nuy kedha muliz, 'Wa, setha mi zapul nanga, nungu Romaniw kuyku mabaygaw rugal, ngalpa nubepa mamayipa; a setha mi zapul nanga Awgadhaw rugal, ngalpa nubepa mamayipa*.'

²⁶ Wa, thana kasa yan nuthemidhin nubepa karum poelaypa mabaygaw parunu. Minguz kedha nuy ngaru balbayginga yadu umepu. Thana koeyma madhu pamemidhin, kasa yagigal.

*Umaw kalaw igililnga midh nanga
(Mathayu 22.23-33; Mareko 12.18-27)*

²⁷ Kalanu Sadiusaygal ngapa Yesulpa. Thana mina yoepathamayginga, sena nanga wara igililnga umaw kalanu. Thanamun ngulayg kedha, mabaygoepa lak igililpa lawnga umaw kalanu. ²⁸ Thana ngapa Yesulpa kedha yapu poeybay ladhudhin, 'Ngurpay Mabayg, Mosen poelayzinga ngoeymulpa kedha, "Garkaz nanga umanga, nuydh nungu ipi wanan kaziginga, ²⁹ nungu tukuyap ngaru geth dhoerdhimiz nabiya senabi maykiya, lak palay kazilayg aymoeman; lak nuydh nungu tukuyapaw buth gud mathaman, palay nanga kazilayg aymoeman." Wara thonara thana setha seben kuyk kazil, nuy kuykuyg geth dhoerdhimaydhin, kalanu nuy umanga kazigig. ³⁰ Nubiya wagel nanga lak nabiya geth dhoerdhimaydhin. ³¹ A dhoedhaylayg lak kedha kurusipa thana mura seben nabiya geth dhoerdhimoeydhin. Kalanu thana mura umamayl kazigigal. ³² Moeygoepa na yoepkaz umanga.

³³ 'Kedha kay, kuthaw goeyginu nanga mura mabaygal bangal kadaypa memayine umangu, ina bangal nanga kuthaw thonar gasamoene, na bangal thanamulngu ngoenu ipi. ³⁴ Mura setha seben kuyk kazil waza nabiya geth dhoerdhimoeydhin.'

Yesu kedha thanamulpa, 'Garkazil a yoepkazil mura thabi thonara geth dhoerdhimoeypa, ³⁵ kasa kay kedha sethabi thonara mabaygal ngaya nanga Awgadhaw imaypa balbayginga, thana kaday thoeraypa umangu nungu basalayoepa,

* **20:25** Awgadhaw rugal, ngalpa nubepa mamayipa: wara Romaniw Thusi 13.6 geth tidi.

nuy senabi thonaraw igililnga bangal geth dhoerdhimoey-
ginga. ³⁶ Thana bangal kedha, angelal midh nanga umag-
inga, ngoedhe kedha Awgadhaw kazil kedha zoenguz thana
bangal kaday nithamoeyne umangu. ³⁷ Mosen ya kuyku
nidhan kedha, umangu mabayg lak kaday tariz igililnga.
Kedha zoenguz Moselpa lak yakamaydhin, mi thonara
nanga nuydh imadhin bupanu muy yayamaydhin nuy
mulaydhin kedha, "Mina Kuykulnga, Abraman Awgadh, a
Isakan Awgadh, a Yakubun Awgadh." ³⁸ Wa, aykap muynu
kedha, nuy Awgadh ngaru Awgadh igil mabaygoepa, umaw
mabaygaw Awgadh lawnga. Moselpa kedha, nubiya nungu
kulay mabaygal muruygal ngaru igililmayl. Nuy kedha
zoenguz kedha mulaydhin, "Abraman Awgadh, a Isakan
Awgadh, a Yakubun Awgadh." ' "

³⁹ Dhuray thanamulngu sabiw ngurpay mabaygal, balbay-
ginga mulemidhin Yesulpa kedha, 'Ngurpay Mabayg, ngi
mina balbayginga umayngu.' ⁴⁰ Na kalanu thanamulpa
koey zageth nubepa kuniya yapu poeybaypa.

Awgadhaw Mina Adhapa Thamayzig, nuy ngunu kazi?
(*Mathayu 22.41-46; Mareko 12.35-37*)

⁴¹ Kalanu Yesu thanamulpa yapu poeybaydhin kedha,
'Mabaygal midh paru yadu poelgaypu kedha Awgad-
haw Mina Woeyayzi Mabayg, Dhawithan Buway Kazi,
⁴² Dhawitha, nuydh minar paladhin nungu nangu thusinu
muynu kedha,

"Nuy Kuykulmaypa mulaydhin ngaw
Kuykulmaypa kedha,

'Ngi ngapa in thanuripa ngaw getha doegamoenu,

⁴³ kurusipa ngath nginu mura thabukiriw mabaygal mulupa
idimpa,

a ngidh ngar tharal thanamuniya gimal.' "

⁴⁴ 'Wa, Awgadhaw Woeyayzi Mabayg nanga, Dhawitha
nuydh nuyn kedha tharadhin, "Kuykulnga". Ngitha midh
paru ngayapa kedha umamoeypa, nuy Dhawithan Buway
Kazi, Dhawitha nanga nuyn kedha tharan, "Kuykulnga".
Nuy ngaru gimal.'

*Thanamun sabiw ngurpay mabaygaw a Parasayalgaw
wati igililnga*

(*Mathayu 23.1-36; Mareko 12.38-40*)

⁴⁵ Sey mura mabaygaw parunu Yesu mulaydhin nungu
niyay kazipa, mabaygal mura kurusipagemir. Nuy kedha,
⁴⁶ 'Koey poeypiyam bangal sabiw ngurpay mabaygoengu,
thanamun pawa kedha, thana kuykuthal rugalgal toedipa,

kapu koewsalmayl. Thanamun koey ubi kedha mabaygaw ayawal may thanamulpa koeyma apasin muynu zangu sakariya thoeyay lagoenu. Thana adhapa thayan mina niyay lagal thanamulpa muynu yoewthanu, a matha kedha koey aygudaw lagoenu thana ubin memayin koey mabaygaw niyay lag niyaypa. ⁴⁷ Muynu thana gegeyadh, alaygi mabaygaw rugal sagul palay ayimpu; thana midh paru koeyma gasampu kedha zagi mabaygoengu? Gimiya thana mamuy goengawl oengemipu, thanamun thoeythu poegay koey kuykuthalmayl. Kedha mabaygaw kuth bangal ngaru ipidhadh gegeyadh.'

21

Yoepkaz mayk nadh mura nanu bokadhza poeyban Awgadhoepa

(Mareko 12.41-44)

¹ Yesu nanga yoewthanu muynu nir, nuy thana yawaymir koey bokadhzapul mabaygal, thana koethyl bokadhzapul idimoeyr yoewthapa poeybamoeyn.

² A wara nuydh iman aygi zagi yoepkaz mayk, nadh thayamoeman ukasar kula bokadhza. ³ Nuy mabaygoepa mulaydhin kedha, 'Ngay ngithamulpa mina yadu umepa kedha, nabi aygi zagi yoepkaz, nanu poeybay koeyza mura thanamun kalmel poeybayzimaya. ⁴ Thanamun matha ngoedhagidh mina koeyza, urapun kay kedha, thana poeybamoeyn Awgadhoepa moenari koethyl zapul, kasa na mayk nadh mura poeyban bokadhzagimay bokadhza. Nadh mura nanungu poeyban Awgadhoepa.'

Thanamun koey yoewth midh paru

(Mathay 24.1-2; Mareko 13.1-2)

⁵ Dhuray niyay kazil nubepa kedha Yesulpa, 'Itha yoewthaw moeydhayzi kulal mina kapu ngoedhalmayl.' Thana thawmadhin zey kulal a yoewthaw rugal dhuray, mabaygaw poeybayzimayl Awgadhoepa, koethyl zapul.

⁶ Yesu kedha mulaydhin, 'Kedha kapu zapa wakaythoemoemayg. Mura kapu zapul ita ngitha imiz, wa senabi thonara nanga gasamoene mura bangal noeridhedhe lak urapun kula gimal woenaypa lawnga.'

⁷ Thana bangal yapu poeybemidhin, 'Ngurpay Mabayg, mi thunara bangal? a ngalpa midh paru ngulayg gasamoene senabi thonara nanga gasamoene?'

⁸ Yesu kedha, 'Ngitha bangal koey poeypiyam a wer goegadhasig bangal ngoelkay mabaygoengu, koey garsar mabaygal bangal ngapa ngithamulpa kedha umamoeypu, "Mina mabayg ngay, Awgadhw Adhapa Thoemayzinga",

a wara kedha umamoeypa, “Thonar amadhan thamiz.” Ngitha bangal thanamuniya oesig. ⁹ Ngitha akan maygi, koewbu yaday bangal ngaru koeyza gasaman. Mabaygal koey kawragigal koeyma silamaypa ubin memayipa. Kedha ngoedhal zapul bangal ngaru aymoeypu, lak moegina wigel nubi gugu ubidh thoeyayzimayngu kuth.’

¹⁰ Yesu lak mulaydhin kedha, ‘Goegathal bangal kidhakidhan koewbu zapul siparu, a kuyku mabaygal bangal yatharmoyepu, ¹¹ senabi thonara bangal boeradhar koeyma garguy medhedhe, laga lagiya; ayginga zaginga sethabi thonara bangal kikir mangedhe a kobegadh zapul ngapa a akal zapul kakal yakamoeypu dapara gimal. ¹² Wigel bangal thabi zapul aymemine, ngitha kulay gasamoeyn a thana ngaru ngitha gegeyadh danal poethaypu, a thana kalanu ngitha yoewthoepa mamayin thanamun kuyku mabaygiya paruya. Wa, thana ngulayg ngitha kunumoeyn, a koew apaw goewaw Kuykulmaypa poeybamoeypu, lawnga zoeyzinoeydhay mabaygoepa poeybamoeypu, kuyk ngitha ngaw puziw mabaygal. ¹³ Ina ngithamulpa dhadhabuth pudhiz Awgadhaw yoepa yakamoeypa, kedha koey mabaygoepa.

¹⁴ Ngitha koeyma wakay thoemamayginga kotow parunu, ngithamun kotow yangukudupa, ¹⁵ kedha zoenguz ngath bangal kasa ngithamulpa poeybaypu yangukudu a ngulayg, kedha ngoedhalnga ngithamun wati igalgoepa koey zageth mulupa moeypa. Wa, thanamun danal poethay ngithamulpa kasa midh, ngithamun mina yangukudul ngaru kaday sipa, kuyk ngaw danal poethay ngithamulpa.

Mura bangal mabaygan wati ngoenakap gasampu ngithamulpa

¹⁶ Ngitha bangal ngithamun apuwan thathin a tukuypan igalgan adhapa yawaymoeypu, a dhuray bangal ngithamulngu uma mathamoeypa. ¹⁷ Mura bangal mabaygan wati ngoenakap gasampu ngithamulpa, minguz kedha ngitha ngaw gamu puziw mabaygal.

¹⁸ ‘Kasa kay kedha ngithamun igililmayl ngaru bangal balbayginga, na ngoedhe kedha nge, ngithamulngu urapun yalbupoengu ngithamun kuykunggu guythuyaypa lawnga. ¹⁹ Koey ridhanga bangal siparuy ngithamun matha ngoedhagidh sey mepa.

*Abere wati za mangedhe Maygi Lagoenu dhadhal
(Mathayu 24.15-21; Mareko 13.14-19)*

²⁰ Ngitha nanga iman koewbu mabaygal amadhan thamemin mura karngur pagamiz Yoerusalemiya, ngitha

ngulayg asimoeyn kedha, senabi ipidhadh gegeyadh bangal amadhan aymidhe.

²¹ 'Ngithamun mabaygal ngaya nanga sey Yoewdhayalgaw doegamoenu, ngitha kasa sobaginga padoepa zilmemin seyzi. Ngaya nanga nabi koey goegath Yoerusalemoenu muynu, ngaru sobaginga adhapa, a ngaya nanga adhiya lumadhiya thanamulpa muya uthaypa lawnga nabi koey goegathoepa. ²² Kedha zoenguz kedha setha Minar Poelayzimayl midh nanga, sena bangal kuyku nidhane. Sethabi thonara gasaman wati modhabiya ²³ Awgadhan ngaru bangal koey dharadh mamayine. Mina koey gegeyadh bangal sethabi goeyginu yoepkazil ngaya nanga maythalgal a moegina mapethalgal! Sena bangal mina koey koerkak badhalnga nubi koey goegathiya bangal gasampu.

²⁴ 'Mabaygal bangal kuyay thurikan mathamoeypu, a dhuray mabaygal kunumoeypu. Thana bangal adhapa yoelpamoeyne, a mura bangal goegath goegathiya thana wanedhe. Wa, Yoerusalema a nanu mabaygal senabi thonara mina goeygeyadh gasamane. Koewbu mabaygal adhaz ngapa koewbupa garwoeydhamoeyne, thana bangal idimoeyne goegath muynu. Ngitha bangal thanamuniya siyara apal kurusipa bangal thanamun kuth.

Nuy bangal Mabaygaw Kazi lak mangedhe

²⁵ 'Wa, senabi thonar bangal nanga amadhan thamidhe mura mabaygan imane senabi ngoedha thoeyay. Daparoenu gimal, goeyga, moelpal a thithuyl bangal mura ngoedhal asimoeyne, a ina apal bangal mura goegathal mina koeyma aka gasamoene malu bubu a bawaw nur, a mabaygaw wakay thoemamay koey garsar. ²⁶ Mabaygal gamul gegeyadh memayipu a mulupa bangal pudhemipu akan, senabi ugay thonara; kuyk thanamulpa kakal kedha senabi wati ngoedha thoeyay bangal aymidhe. Mura daparaw zapul ngadhag asimoeyne. ²⁷ Thana bangal imane Mabaygaw Kazi ngapa ziyanu dhadhal kalmel nungu woenab a poerapar.

²⁸ 'Senabi thonara bangal aymidhe ngitha balbayginga kaday nithaman, parul balbayginga kadaypa thayamoeyne, kuyk sena ngithamun gudaz puydhay thonar amadhan thamiz.'

Wara puy dhani midh nanga, nanu kayn malguy adhay midh nanga

(Mathayu 24.32-35; Mareko 13.28-31)

²⁹ Sew kalanu Yesu nuydh adha min tidar thanamulpa kedha, 'Ngitha imaw senaw puy nel dhani, a matha

kedha setha dhuray puyi; ³⁰ thana nanga kayn nikil guythuyamoeyn a kalanu maludh gam asin nisal, ngi ngulayg asin kedha, naygay thonar amadhan. ³¹ Matha kedha ngitha bangal nanga imane sethabi koey thonaral, ngitha bangal ngulayg asimoeyne kedha, Awgadhaw Basalaya amadhan thamiz, a nungu kupay zageth.

³² 'Ngay ngithamulpa balbayginga muliz kedha, dhuray nabi maykuyku mabaygan bangal imane, thana bangal igililmayl, senabi thonara. ³³ Daparaw zapul bangal a matha kedha ina apal, ngaru bangal muwasine, kasa kay kedha ngaw ya bangal matha meparu.'

Ngalpa mura koerawaygal senabi thonarngu

³⁴ 'Ngitha koey poeypiyam bangal, ngithamun ngoe-nakapoengu mura nabi apaw goewaw pawaya oesile. Matha kedha koeyma gurukun woenig, a koewbadh wakasig thabi apaw goewaw mura goeygiw buwayl thoyayl midh paru nanga. Ngithamun igililmayl kedha ngoedhalmayl nanga senabi goeyga ngithamulpa gumi mangedhe, ngoedhe poethe midh nanga uruypa.

³⁵ 'Wa, senabi goeyga bangal mura nubi apaw goewaw mabaygoepa aymidhe. ³⁶ Wati za koeyza bangal kaday tharidhe. Ngitha ngaru koey poeypiyam, a thoyethu pagemipu mura thonara, senabi thonarngu ngithamulngu idimoeyle. Matha ngoedhagidh kedha, ngitha bangal mina ridh palimoeyn, ngithamulpa kadaypa moeypa Mabaygaw Kazinu parunu senabi goeyginu.'

Yesun moeygoepa goeygil

³⁷ Yesu mura goeyginu ngurpamoeypa koey yoewthaw boeradharanu muynu, a mura kubilu nuy mer padoenu gimal, nel Olibaw Pad. ³⁸ Matha kedha mura baythanga mabaygal sobaginga garwoeydhamoeypu nungu ngurpaypa koerngaypa yoewthanu muynu.

22

Yudhan imul pathan Yesuniya

(Mathayu 26.1-5; Mareko 14.1-2; Yoewane 11.45-53)

¹ Thanamun yoewthaw koey thonara amadhan thamayidhin, thana matha yistagi thoewa ay purthaypu. Nuy senabi za kedha thoeraypu kaludhay thonar, Awgadhaw mak mabaygaw lagiya pasa gudanu kulkal ngalagiya nanga, thana Awgadhaw mabaygal. ² Thana kuyku misnarel a sabiw ngurpay mabaygal, thanamun ubi thana Yesun gumi gasaman umapa, thana aka gasamoedhin nubepa zangu aymoeyle mabaygaw parunu.

³ Kalanu Sathana muy yoewthaydhin Yoewdhaniya. Nuy Keriyothoelayg, wara urapun Yesun mabayg, nungu toewalob niyay kazingu. ⁴ Yudha uzaraydhin a mulaydhin Kuyku misnarepa a yoewthaw danal poethay kuykupa, nuydh bangal Yesuniya midh bangal imul pathane thanamulpa.

⁵ Thanamulpa koey ubilnga a thana nuyn bokadhza ya wadhadhin.

⁶ Wa, nuy asin, kalanu nuy koeyma nuthay kapu buthapa Yesulpa thanamulpa maypa kasa gumi mabaygoepa.

*Yesun kalmel thanamuniya Moeygoepa Aygud
(Mathayu 26.17-25; Mareko 14.12-21; Yoewane 13.17-33)*

⁷ Wa, thana koey goeyga gasaman, yistagi kunaw aygudoepa, a kalmel kaludhay mamuyul mathamoeyn yaynanab mura lagiya, eso Awgadhoepa. ⁸ Kalanu Yesu wayamoedhin Petheru a Yoewane, ya kedha mulaydhin, 'Uzarmariw, a buth pathaw Kaludhay Ay ngalpalpa purthaypa.'

⁹ Palay kuniya nubepa kedha mulemin, 'Nginu ubi ngalaga kay buth pathaypa.'

¹⁰ Nuy kedha muliz, 'Ngipel kay na koey goegath muynu gasampa, ngipeniya kay mabayg, garkaz mangepa. Nubiya kay ngukiw za meparuy ngukilnga. Asimariw kay nubiya, a muy uthemariw nubiya. ¹¹ Mulemariw kay lagaw thathipa kedha, "Ngalpan Ngurpay Mabaygan yaday wayaman ngibepa kedha, 'Aygudaw lag ngalaga, ngay a ngaw niyay kaziw ngoeymulpa Kaludhay Aypa gasamoeypa'."

¹² Nuydh kay nungu gethan yadu palgaypa aygudaw lag kapu koey gualnga gimal kathaygoenu, mura nanu zapul si nabiya muynu sew kay buth pathane.'

¹³ Wa, palay uzarmoedhin. Mangemidhin nanga palay imaydhin mina mura zapul balbayginga kedha, nuy Yesu nanga palamulpa midh mulaydhin. Kalanu palay aygudaw zapul mura buth pathamoeydhin Kaludhay Aypa.

¹⁴ Wa, nan nanga thonar amadhan thamayidhin, nuy apa thanuraydhin nungu niyay kaziya kalmel lawlowya. ¹⁵ Nuy thanamulpa kedha mulaydhin, 'Ina ngaw koey ubilnga kedha, wigel kay ngaw kikir, ngay ngaru kulay nubi Kaludhay Ay purthar ngithamuniya kalmel. ¹⁶ Ina kedha zoenguz ngayapa koey ubilnga, ina ngaw moeygoepa buth ngayapa ngithamuniya kalmel nubi ay purthar, kurusipa nubi za mina kuyku nidhane Awgadhaw Basalayanu muynu.'

¹⁷ Kalanu nuydh lak kedha, umal ngukiw kap madhin a eso poeybaydhin Awgadhoepa. Nuy thanamulpa kedha mulaydhin, 'In, mar a ngithamuniya dhadhiya dhadh maypa. ¹⁸ Ngay ngithamulpa kedha, koezi pawpa ngayapa

lak woenipa lawnga nabi puy koewsaw ngukipa, kurusipa Awgadhaw Basalaya bangal mangedhe.'

¹⁹ Kalanu Yesu nuydh madhin nan yistagi bred yoewdhadhin eso Awgadhoepa, kalanu nuydh nan dhadhiya patidhadhin thanamulpa, nungu niyay kazipa. Nuy kedha thanamulpa, 'Ina ngaw gamu ngath ngithamulpa poeyban. Ngitha nubi za bangal aymparuy ngayapa ngoenanu maypa.'

²⁰ Senabi aygudaw kal nuydh matha kedha ngoedhalnga umal ngukiw kap gasamadhin, yoewdhadhin eso Awgadhoepa, a kalanu thanamulpa madhin nuyn kap, a thanamulpa kedha mulaydhin, 'In nubi kap matha kedha kayn yawoedhayzinga ngithamulpa, ngaw kulka ngithamulpa pay yoewdhayzinga.'

²¹ Kalanu nuy lak mulaydhin thanamulpa kedha, 'Ina bangal kuyku nidhane kedha, urapu mabayg ngithamulngu nuydh kedha thonar ngaybiya kalmel aydu purthar, kasa kay kedha nuydh bangal ngoena guda arane mabaygoepa.

²² Ina mina yangukudu kedha, Mabaygaw Kazi ngaru uma mathamoene matha kedha Awgadhaw mulayzinga midh nanga, kasa kay kedha mabaygan ngadh nanga ngoena guda arane, nungu kuth bangal ngaru adhapudhay gegeyadh.' ²³ Thana kidhakidhan kedha yapu poeybepa, thanamulngu ngadh kay ayimpa nubi za.

Thanamulngu nga adhapudhay mabayg

²⁴ Kalanu thana niyay kazil kidhakidhan ya pathukamoeyr kedha, thanamulngu nga nanga adhapudhay.

²⁵ Yesu karnagemidhin a thanamulpa kedha mulaydhin, 'Nubi apaw goewaw mopakuykul mura koey goegathaw, thana thanamun pawanu nipa mura thanamun mabaygiya gimiya, a mabaygal ngulayg kedha ngoedhal mopakuyk kedha thoeraypu, ibupuydhay mabayg.

²⁶ 'Kasa kay kedha ngitha kedha pawanu niyayg. Matha ngoedhagidh kedha ngithamulngu nga nanga adhapudhay nungu igililmay pawa ngaru mina kayn mabaygaw pawa midh nanga. Ngithamun kuyku mabayg nuy ngaru kedha nge, zagethaw kaz midh nanga. ²⁷ Ngithamulpa midh, wara mabayg nanga nuydh aydu purthan a wara nuydh aydu poeyban a danal poethay ayman nubepa. Palbi ukasar mabaygoengu adhapudhay mabayg nuy nga purthayzi mabayg, lawnga mabaygan ngadh nanga nubepa aydu poeyban a danal poethay ayman? Wa, ngitha ngulaygal kedha, mabaygal kedha umepu, ayngu purthayzi mabayg ngaru adhapudhay, kasa kay kedha ngay in ngithamuniya

ngay ngoedhe kedha senawbi zagethaw kaz ngadh nanga danal poethay ayman. ²⁸ A ngithamulpa kedha, ngitha ngaybiya puzimoeyrngu mura thonara, matha kedha ngaw nuthaynu. Thonar koe y bedhalnga.

²⁹ 'Ngaw Thathi nuydh ngayapa kupay poeyban mopakuyku zagethoepa aymoeypa, a ngay matha kedha ngithamulpa ya woedhaypa kupayl. ³⁰ Ngaw Basalayanu muynu nanga ngitha ngaru bangal kalmel aydu purthane ngaw lawlowya a ngitha mura yaynanob kupay niyay lagalgal Isoereylgaw mabaygaw toewalob buway kuykul, minamay zagethoepa aymoeypa thanamulpa.'

Yesu kulay yakamaydhin Petherun gud thadhay yangukudu

(Mathayu 26.31-35; Mareko 14.27-31; Yoewane 13.36-38)

³¹ 'Simona, Simona ngayapa kurusipagi, Sathana gudoepa thoerayngu ngithamulpa nuthaypa, kedha ngoedhalnga ngoedhe kunaw kapu nanga apaw lagaw zagethaw mabaygan adha ngulamoe yn noerangu.

³² 'Kasa kay kedha ngath thoeythu poegay aymarngu ngibepa kedha, nginu mina yoepathamoeyle idimoeyle. Kurusipa ngidh lak ngayapa buwayl thoeyaypa. Wa senawbi thonara ngidh ngaru ridha palan nginu tukuypaw mina yoepathaman.'

³³ Petheru kuniya mulaydhin Yesulpa kedha, 'Ngayapa ngibepa kasa woenaypa lawnga, kasa midh thana ngin kunumay lagoenu thayan lawnga uma mathaman, wa thana ngoena lak kedha mathaman.'

³⁴ Yesu kedha kuniya mulaydhin Petherulpa, 'Kame, ngay ngibepa kedha, lawnga! Kaybaw kubilu, wigel kay garkaz pawl poeybepa, ngi kay kulay thoeri thonaralnga ngawngu koerawayg kudun tharepa.'

Yabugudaw rugal thanamulpa niyay kazipa

³⁵ Kalanu Yesu wara yangukudu mulaydhin thanamulpa kedha, 'Ngitha ngoenanu mamayipa kedha, kulay thonar nanga ngath ngitha adhapa woeyamoeydhin zagethoepa, ngitha senawbi thonara wara rugagigal; bokadhzoegingu zapugigal, yanagigal, wara azaz sanoegigal, kasa kay kedha ngithamun igililnga matha ngoedhagidh sethabi thonara a?'

Thana kuniya, 'Wa, ngoeymun igililnga sethabi thonara mura balbayginga.'

³⁶ Kalanu nuy kedha yangukudu poeybaydhin thanamulpa, 'Wa, kulay balbayginga, kasa kay kedha ina thonar wardh, ngithamulngu nga nanga bokadhzangu za lawnga yana nuydh ngaru nubiya oengaw. A ngithamulngu

nga nanga kuyay thurikoegig nuydh ngaru nungu koey sodh yoewdhan bokadhzapupa, a nungu geth thurikoepa barpudaypa. ³⁷ Maygi Thusinu Minar Poelayzinga ngoena yakamaypa kedha, "Mabaygal nuyn madhin wati mabaygiya kalmel." Wa, in nubi minar poelayzi yangukudu ngaru bangal kuyku nidhane ngaw doegamuya.'

³⁸ Thana nubepa kuniya mulaydhin kedha, 'Kuykulnga, ukasar kuyay thurik ipal ngalpaniya.'

Nuy kedha, 'Wa, kasa kedha woenaypa.'

*Yesu thoeythu poegaydhin Olibaw Padoenu
(Mathayu 26.36-46; Mareko 14.32-42)*

³⁹ Kalanu Yesu wanadhin koey goegath, Olibaw Padoepa nuy miyaydhin, nubiya kalmel nungu niyay kazil. Kedha waza nungu mura goeygiw apa niyay lag. ⁴⁰ Gasamadhin nanga, senawbi lag nuy thanamulpa kedha mulaydhin, 'Ngitha thoeythu poegay aymoeziw ngithamulngu karum poelayle.'

⁴¹ Kalanu nuy thanamulngu moegina sig thamadhin. Nuy kulun pasinoeydhin a thoeythu pagaydhin kedha, ⁴² 'Thathi, in gar nubi zageth ngoedhe kedha koey sisaberal ngukiw kap ngayapa woenipa. Ina nanga sike ngibepa matha ngoedhagidh adhapa mar ina nabi adhapudhay kikiriw mapu ngawngu, kasa kay kedha ina nginu ubilnga kuyku nidhaypa, ngaw ubilnga lawnga.'

⁴³ Senawbi thonara daparaw angela nubepa yakamoeydhin a nungu ngoenakap lak ridh paladhin. ⁴⁴ Nuydh lak koey magawlnga thoeythu pagaydhin a nungu ngoenakap kikir mina koeyza. Nungu mag kasa koeyza ngoedhe kulkaw sulay poewthangu mulupa pudhaydhin boeradharoepa.

⁴⁵ Kalanu nuy kaday tharaydhin a kuniya miyaydhin nungu niyay kazipa, imaypa thana uthuy kuyk thanamun koerkak badh mura goegadh paladhin thana. ⁴⁶ Nuy thanamulpa kedha mulaydhin, 'Ngitha mingu uthuy poeydhanu? Dan palemw, kaday tharemiw, yoewdemiziw nuthayl zapungu ngithamulngu karum poelayle.'

*Yudha mangiz nubiya kalmel koewbu mabaygal
(Mathayu 26.47-56; Mareko 14.43-50; Yoewane 18.3-11)*

⁴⁷ Yesun yangu dhadhal koey garsar mabaygal mangemidhin, Yudha wara nungu niyay kazi thana ngapa yoel-pamoeydhin. Nuy ngapa Yesulpa nubepa gud thapamoeypa.

⁴⁸ Yesu nubepa kedha mulaydhin, 'Yudha! Ngidh mipa ngapa gud thapamoeypa, Mabaygaw Kazipa guda arane?'

49 Yesun mabaygal nanga imadhin kedha, zapul midh paru nanga, thana nubepa kedha yapupoeybaydhin, 'Kuykulnga, ngoey midh, koewbu ayimpa ngoeymun kuyay thurikan?' 50 A wara thanamulngu nuydh nungu kuyay thurikan adhapa pardhadhin a woeremadhin koey misnarew zagethaw mabaygiya, adhapa pathadhin nungu getha doegam kawra.

51 Yesu kedha mulaydhin, 'Kedha lak aymayg.' Kalanu nuydh gethan gasamoedhin nungu kawraw poethayzi mabaygaw kawra, a nuyn kuyku nidhadhin. 52 Nuy thanamulpa buwayl thayadhin, kuyku misnarel, a koey yoewthaw kunumaynbaygal, a koey mabaygal. Nuy thanamulpa kedha mulaydhin, 'Ngitha mipa ngapa, kuyay thurikalgal a gabagabalgal ngayapa gasamaypa? Ngay koerngaygi mabayg sabingu adhiya ulaypa lawnga. 53 Ngay mura goeyginu senaw koey yoewthanu, ngath ngur-pay aymarngu ngithamulpa amadhan, kasa kay kedha ngitha nuthayginga ngayapa gasamaypa. Ina nubi zageth ngithamun kedha ngoedhalnga, ngitha ngaru ngapa nungu inuraw mopakuykulmay thonarnu.'

Petheru nuy gud thadhaydin Yesulngu

(Mathayu 26.57-58,69-75; Mareko 14.53-54,66-72; Yoe-wane 18.12-18,25-27)

54 Thana nuyn gasamoedhin a yoelpamoeydhin nungu kuyku misnariw lagoepa. Petheru nuy sigal woelmay Yesun wagel uzaraydhin. 55 Kulaw pangu muynu thana zagethaw mabaygal gamu woeydhadhin muy a ngapa muypa garwoeydhamoeydhin apa nithamoedhin, a Petheru thanamuniya kalmel thanuraydhin. 56 Urapun zagethaw yoepkaz mopakuyku misnariw, nadh Petheru imadhin si, kuyk muyngu buya. Na wadhe thulu nagaydhin nubepa a kedha mulaydhin, 'Nubi mabayg nuy kulay sey senawbi yatharayzi mabaygiya kalmel.'

57 Kasa kay kedha Petheru gud thadhaydhin kedha, 'Kake! Ngay nungungu koerawayg.'

58 Wagel kay moegina dhadhabuth, wara mabaygan nuyn imadhin a kedha mulaydhin, 'Ngi lak kedha senawbi doegam mabayg.'

Kasa kay kedha Petheru kuniya mulaydhin, 'Kame! Ngay kedha doegam mabayg lawnga!'

59 Wagel kay moegina dhadhabuth urapun awa sikedh, wara mabayg nuy koey dharadh mulaydhin kedha, 'Ingalpalpa kakal! In nubi mabayg nuy ngaru sethabi mabaygoengu, kuyk nuy lak kedha Galilayaw mabayg.'

⁶⁰ Petheru kuniya mulaydhin, 'Kame, ngay koerawayg kedha ngi ngabiya mulepa.' Nungu yanu matha dhadhal kalakala poeybaydhin.

⁶¹ Mina senabi thonara, Kuykulnga buwayl thoeyadhin a wadhe thulu nagaydhin Petherulpa. Nuy Petheru ngoenanu mamayidhin Yesu midh nanga mulaydhin nubepa kedha, 'Wagel kay kalakala poeybepa, ngi kay kulay mina sobaginga ngawngu gud thadhepa thoeri thonaralnga.'

⁶² Nuy adhapadhaydhin a nungu kasa may mina koeyza.

Romaniw koewbu mabaygan giwn soelmadhin a gethan mathamadhin Nuyn

⁶³ Yesun kunumaynbaygal matha giwn soelmaydhin a gethan mathamadhin nuyn. ⁶⁴ Thana dhoemawak yatharadhin nungu purkiya, kalanu kobegadh mabaygal thanamulngu mathamadhin nuyn a nubepa kedha mulaydhin, 'Ngi peropetha a, ngi ngoeymulpa muli kedha, ngadh ngin mathaman a?' ⁶⁵ Thana lak koey garsar giwn soelmay yangukudul nubepa mulemidhin.

*Yesu mura yoewthaw koey mabaygiya parunu
(Mathayu 26.59-66; Mareko 14.55-64; Yoewane 18.19-24)*

⁶⁶ Baythaynga na goeyga nanga, thana yoewthaw koey thathil kawnselaw, matha kedha kuyku misnaren a sabiw ngurpay mabaygal kalmel garwoeydhamoeydhin, a nuyn Yesun thanamuniya parunu thayaydhin. ⁶⁷ Thana nubepa kedha mulaydhin, 'Ngi nanga Keriso Awgadhaw Adhapa Thoemayzig, wa ngoeymulpa muli.'

Yesu thanamulpa kedha kuniya mulaydhin, 'Ngay nay ngithamulpa muliz nay, ngitha ngaru ngoena mina yapathoemayinga, ⁶⁸ A matha kedha ngay nay ngithamulpa wara yapu poeybayzi yangukudu maypa nay ngithamulpa ngayapa kuniya ya mulaypa lawnga, ⁶⁹ kasa kay kedha koezi pawpa Mabaygaw Kazi bangal apa thanuridhe adhapudhay Awgadhaw getha doegam gethanu.'

⁷⁰ Thana mura yapu poeybemidhin kedha, 'Nginu aykap miyay, ngi Awgadhaw Mina Kazi a?'

Nuy kuniya mulaydhin thanamulpa, 'Ngithamun yangukudu balbayginga.'

⁷¹ Thana kedha, 'E! Ina mina kakal, nungu abere wati yangukudu, ngalpalpa wara mabaygoepa lumaypa lawnga nubi zapa yadu poelgaypa kotoenu, kuyk ngalpa mura kawran karnagemin nungu ya!'

23

*Yesu Pilathoniya parunu**(Mathayu 27.1-2,11-14; Mareko 15.1-5; Yoewane 18.28-38)*

¹ Mura sethabi mabaygal thana kaday nithamoedhin, yoelpadhin Yesun Pilatholpa. ² Thana kuyk aymoedhin yaday Pilatholpa, Yesulpa kuniya ngurpu woeydhadhin kedha, nuy ngoelkay mabayg. Thana kedha mulemidhin, 'Ngoey nuyn iman, nuydh adhapa pathamoeypa mabaygal mina yabugudoengu, mura thabi goegathoengu kawragi yabugudoepa. Nuydh mabaygal lawnga mamayipu bokadhzoengu modhabiya maythayle Romaniw kuyku mabaygoepa. A nungu kasa yangukudu kedha, nuy nungu geth Awgadhaw Adhapa Thamayzig, ngoedhe kedha nuy nungunguz nuy Kuykulnga.'

³ Nuy kalanu kay muliz Pilatho, nubepa Yesulpa kedha, 'Ngi Mina Yoewdhayalgaw Kuykulnga a?'

Yesu kuniya kedha mulaydhin, 'Wa, nginu yangukudu moegina balbayginga.'

⁴ Pilatho kalanu kuyku misnarepa, a matha kedha mura mabaygoepa mulaydhin kedha, 'Ngath wara za gegeyadh nubiya imayginga ngayapa nubepa zoeyzinoeydhaypa.'

⁵ Kasa kay kedha thana ngaru koey puridharalnga umamoeyr, 'Lawnga, nuydh ngaru mabaygal ya palimoeypa, nuy mina koey yaday mabayg. Nuydh senabi ya Galilayloenu kuyk aymoeydhin, ngapa mura Yoewdhaya, kurusipa ngapa ina.'

⁶ Pilatho na senabi ya gasamoedhin, nuy kedha yapu poeybadhin, 'In nubi mabayg Galilayaw mabayg a?' ⁷ Wa, nuydh na gasaman kedha, Yesu Galilayaw mabayg, nuydh ngoenanu madhin Erodhan. Nuy Erodh senawbi thoepiw kuyk, a nuy senawbi thonar Yoerusalemoenu muynu. Pilathon wayadhin Yesun nubepa Erodhalpa.

⁸ Erodhan senabi thonara koey ubi Yesulpa imaypa; nuydh kasa yaday karngemipu a nungu ubi koeyza purkaw imaypa, kurusipa nuydh nuyn imadhin. Nungu ubi kedha, Yesu nuydh ayman nungu parunu koey zageth. ⁹ Erodhan yapa yapu poeybay koey garsar Yesulpa, kasa kay kedha nuy kuniya ngaru yagig.

¹⁰ Thana Yoewthaw kuyku misnarel a ngurpay sabiw mabaygal, thana senabi thonara koey puridharalnga yapu poeybaypa a ngurpu woeydhar Yesulpa.

¹¹ Nuy Erodh a nungu koewbu mabaygal thana nuyn mulupa thayan Yesun; thana nuyn kupay mabaygaw rugan ubamar kedha, nungu zageth mulupa thayar a giwn soelmar. Kalanu nuyn kedha rugalayg kuniya wayan

Pilatholpa. ¹² Pilatho a Erodh palay kulay wati igalayg kazi; senabi goeyginu palay mina igalayg kazi aymoemoedhin.

Thana Yesulpa kuth tharan

(Mathayu 27.15-26; Mareko 15.6-15; Yoewane 18.39—19.16)

¹³ Pilatho nuydh lak garwoeydhamoeydhin, kuyku misnarel, a kuyku mabaygal a matha kedha mura mabaygal.

¹⁴ Nuy kedha thanamulpa, 'Ngitha nuyn ngapa ngayapa manu zoeyzinoeydhaypa. Ngithamun kedha, nuydh mabaygal adhapa pathamoeypa kawragi yabugudoepa. Ngath nuyn zoeyzinoeydhiz ngithamuniya parunu, kasa kay kedha zaginga. Ngath gegeyadh imayginga, ngitha ngayapa midh nanga umamoeyrngu. ¹⁵ A ngalpalpa kakal kedha, Erodh nuyn kuniya wayan ngayapa, nuydh lak kedha nubiya gegeyadh muynu imayginga. Na kakal sena kedha nubepa umapa gasamaypa lawnga, ¹⁶ ngath kay nuyn koewbu mabaygoepa poelngipa maypa, wagem kay pa woeyaypa.'*

¹⁸ Mura sethahi mabaygal wal tidun kedha, 'Lawnga, nuyn mathamaw. Ngidh wara mabayg pa wayar ngoeymulpa, Barabasan.' ¹⁹ Barabas nuy sey muynu kunumay lagoenu, minguz kedha nuy koey kawragil mabayg, wara thonara nuy koey silamaynu muynu Yoerusalemoenu, a wara mabayg nuydh uma mathamoedhin.

²⁰ Pilathon ubi kedha, nuydh nuyn kasa kuniya wayan Yesun. Nuy lak yoewdhiz mabaygoepa, ²¹ kasa kay kedha thana wal tiduman kuniya nubepa kedha, 'Sathawro puydhaw nuyn! Sathawro puydhaw nuyn!'

²² Nuy Pilatho thoeri thonaralnga thanamulpa kuniya kedha muliz, 'Miyay za gegeyadh nungu? Ngath nubiya muynu koey kawrag imayginga, nubepa uma mathamoeypa lawnga. Ngath kay nuyn poelngi mabaygoepa maypa, poelngiw kalanu nuyn pa woeyaypa.'

²³ Kasa thana ngaru koey gimiya wal memayir kedha, 'Nuyn ngaru sathawro puydhaw.' Kurusipa kutanu thanamun ubilnga gasaman, kuyk thana midh na wal tidhumar.

²⁴ Kurusipa Pilatho thanamun ubilnga aymoeydhin Yesulpa. ²⁵ Nuydh kunumay lagoengu gud wayan wara mabayg thanamun ubilnga. Nuy ya poelay mabayg a nuy mabaygaw mathamoeyzig. A nuydh nuyn Yesun poeybadhin thanamulpa, nubepa zapa aymoeypa thanamun ubilnga midh.

* **23:16** Dhuray kulkubaw Minar Poelayzimayl, thana wara basalmayl kedha 17. Thanamun koey pawa kedha, mura Kaludhay Ayngu thonara nanga, Pilatho ngaru mabaygaw ubilnga kunumayzi mabayg pa wayan.

*Yesun sathawronu puydhadhin**(Mathayu 27.32-44; Mareko 15.21-32; Yoewane 19.17-27)*

²⁶ Thana nanga Yesun adhapa yoelpadhin nanga, thana wara mabayg imadhin, nel Simona, nuy Sayrinaw mabayg. Nuy goegathoepa ngapa woelmay bupangu. Thana nuyn Simonan gasamoedhin a sathawropa oengaypa madhin Yesuniya wigel. ²⁷ Mabayg mina koey garsar Yesuniya wigel ngapa tadir. Dhuray yoepkakil thanamun koerkak badh, thanamun may mar nubepa.

²⁸ Nuy thanamulpa buwayl thayadhin a kedha mulaydhin, 'Ngitha kow Yoerusalemaw yoepkakil, ngitha ngayapa may mar maygi. Matha ngoedhagidh kedha, ngitha ngithamulpa may maypa, a ngithamun kazipa.' ²⁹ Nuydh thanamulpa thonar tidaypa kedha, 'Senabi thonar bangal mangedhe, ngithamulpa bangal koey mapunga, a ngithamun koerkak badh bangal senabi thonara mina koeyza, ngithamun kazipa. Ngitha bangal kedha umepu, "Moegina balbayginga thanamulpa ngaya nanga kazigigal, setha ngaya nanga susun poeybayginga."

³⁰ 'Senabi thonara nanga mabaygal bangal kedha mulemine padoepa, "Pad, ngi ngoeymuniya pudhi; pad ngidh ngoeymun mura aban, mura koey wati zoengu." ³¹ Kedha thonara nanga ngalpan igilaw sakar moegina balbayginga, na ngoedhe puy kapu maludh gamulnga, kasa kay kedha thana kuyku mabaygal ngaru nubi wati pawa ayimpa. Wigel kay puy nanga mura poelal asin, mabaygal bangal midh wati pawa aymoene?'

³² Wa, thana nuyn yoelpadhin mabaygaw mathamayzi lagoepa. Thana lak ukasar koey kawragil mabayg gasamoedhin, yoelpamoedhin senabi lagoepa, lag nel Golgotha.†

³³ Thana gasamoedhin senawbi lag, thana nuyn sathawro puydhadhin, a sepal ukasar kawragi mabayg wara nungu getha doegamoenu a wara nungu boedha doegamunu puydhadhin.

³⁴ Yesu nungu Thathipa yoewdhadhin kedha, 'Ngaw Thathi, ngidh thana gud wayar thanamun ipidhadh gegeyadh, kedha zoenguz kedha thana koerawaygal thana midh nanga memayipa.' Wa, senabi thonara thana days thayar imaypa kedha thanamulngu ngadh gasampa nungu gamungu rugal.

³⁵ Mabaygal ngaya nanga nuyn milal yawayar, a thana koey mabaygal nuyn mulamoey kedha, 'Nuydh wara mabaygal balbay tidamoeydhin ngalpa kay imane nuy midh, nuydh nungu geth igil paliz a, nuy nanga Awgadhaw

† **23:32** *Golgotha*: muynu aykap kedha, Sibuy Lag.

Adhapa Thamayzinga Keriso?' ³⁶ Thana koewbu mabaygal lak nuyn giwn soelmaypa. Thana nubepa madhin sisaberal nguki.

³⁷ Thana kedha umamoeyr, 'Ngi nanga sike Yoewdhayaw Mopakuyk ngi nginu geth igil pali.'

³⁸ Nubiya gimiya kedha poelayzinga, 'Ina Yesu, Yoewdhayalgaw Mopakuyk.'

³⁹ Wara urapun nubiya pasinu mabayg puzir nuy wati zoen-gu aymoeyzig. Nuydh lak kedha nuyn giw soelmar. Nuy kedha, 'Ngi nanga sike mina Awgadhw seysithamoeyzi mabayg, ngi nginu geth igil pali a matha kedha ngalbe.'

⁴⁰ Nuy wara doegam satharawnu puzi mabayg, nuydh nuyn gud wadhan kedha, 'Ngi minggu apapudhayginga Awgadhoepa? Ngalkan kuth urapun, ⁴¹ kasa kay kedha ngoeba mina kedha gegeyadh, nuy lawnga, nuydh za gegeyadh aymayinga.'

⁴² Kalanu nuy Yesulpa buwayl thayadhin a mulaydhin kedha, 'Yesu, ngidh gar ngoena ngoenanu mayparuy, ngidh nanga bangal nginu Basalaya gasamoene?'

⁴³ Yesu nubepa buwayal thayadhin a mulaydhin kedha, 'Ngay ngibepa mina ya muliz, ina nabi goeyginu, ngi kay ngaybiya kalmel mina kapu lagoenu.'

Yesun umaw thonara

(Mathayu 27.45-56; Mareko 15.33-41; Yoewane 19.28-30)

⁴⁴ Ina waza dhadha goeyga, a urapun kedha senabi lagoenu mura inur pudhaydhin kurusipa thoeri klok. ⁴⁵ Wa, goeyga senabi thonara zurug asidhin a koey yoewthanu wulaw dhoemawak nanu geth pakadamoeydhin.

⁴⁶ Yesu senawbi thonara gimaw gudiya wal miyaydhin, 'Ngaw Thathi, ngath ngaw mari nginu gethanu wanan.' Kalanu nuydh moeygoepa gub uthiz.

⁴⁷ Thanamun Romaniw koewbu kuyk, nuydh nungu purkan imadhin mura sethapi zapul, kalanu nuydh Awgadhw thawmadhin kedha, 'In nubi mabayg nuy ngaru mina mabayg.'

⁴⁸ Mabaygal mura setha ngaya nanga si ngapa imaypa, thana kalanu imadhin senawbi ngoedha thoeyay, a thana lagoepa kuniya tidaydhin thanamun wakay thoemamay koey garsar a thanamun kabu mathamoeyr koerkak badhan.

⁴⁹ Mura setha ngaya nanga Yesulngu ngulaygal, a matha setha dhuray yoepkazil Galilayoengu nanga ngapa Yesuniya wagel asimoeydhin, thana moegina sigal siyamoeyr, a thana yawaymoeyr.

Yesun gamu sakaynu wanaydhin

(Mathayu 27.57-61; Mareko 15.42-47; Yoewane 19.38-42)

⁵⁰ Wara mabayg thanamuniya Yoewsepa, nuy lak koey yoewthaw kupay mabayg, a nungu ngara pudhamay mina balbayginga. ⁵¹ Midh thonara nanga thana koey yoewthaw kupay mabaygal garwoeydhamoeydhin Yesulpa zoeyzi noeydhaypa, nuy Yoewsepa thanamuniya kalmel mayginga. Nuydh thanamun zagethaya oesiginga. Nungu geth niyay lag Aramathiya Yoewdhayanu. Nuy kapu akasi mabayg a nuydh ugadhin Awgadhaw Basalaya. ⁵² Nuy sepa Pilatholpa yapu poeybaydhin Yesun gamupa.

⁵³ Kalanu nuydh nungu gamu mulupa madhin sathawrowngu, a pepe dhoemawakun nuradhin, a kayn kulaw sakaynu muynu wanadhin, na kayn anarayzinga, wara gamu senabi sakaynu wanayginga. ⁵⁴ Nuydh kasa sobaginga zageth aymoedhin, ina thanamun butha poethay goeyga, thanamun sabadh mina amadhan thamaydhin. ⁵⁵ Sethabi yoepkazil gaya nanga Yesuniya wagel uzaraydhin Galilayoengu, thana Yoewsepaniya wagel asimoeydhin kulaw sakaypa imaypa, a nungu gamu midh madhin nanga.

⁵⁶ Kalanu thana kuniya lagoepa tidemidhin. Mura kapu ganul zapul, gamu pini wakasul buth pathamoeydhin, kasa kay kedha thana ngoena pudhaydhin sabadhoenu thanamun koey sabi midh nanga.

24

Yesu kaday thariz

(Mathayu 28.1-10; Mareko 16.1-8; Yoewane 20.1-10)

¹ Wa, ina wikiw kuykuyam goeyga nanga, thana lak zageth ayman sethabi yoepkazil. ² Thana nanga ngabunan thana imadhin kula adhapa moeyzinga, sizi sakay gudoengu. ³ Kalanu muy uthemidhin, kasa kay kedha muynu thana gamu imayginga, Kuykulnga, Yesu matha lawnga muynu.

⁴ Thana nanga sethabi wakay thoemamaynu memayir. Nag! Ukasar mabayg mangemoeman, palamun rugal poenipoenidh koethilmayl. Thana imamoen palay pasinu siyamar. ⁵ Thana yoepkazil parul boeradharoepa mulupa thayan, kedha zoenguz kedha thana akan. Palay garkaz kedha mulemoeman thanamulpa, 'Ngitha mipa ngapa igil mabaygoepa lumaypa, uma mabaygaw niyay lagoepa. ⁶ Nuy koezi matha lawnga. Nuy muwasin kaday tharema! Ngoenanu mayparu nungu kulay ngurpay ngithamulpa, nuy nanga sey ngithamuniya Galilayoenu muynu. Nuy kedha mulaydhin, ⁷ "Mabaygaw Kazi ngaru bangal wati pawaw mabaygaw gethoepa poeybane, nubepa sathawro

puydhaypa, a thoeri goeygiw kalanu nuy bangal lak kaday tharidhe.” ’

⁸ Wa, thana nanga karngemidhin thana lak wakay thayamidhin nungu kulay goeygiw ngurpay thanamulpa. ⁹ Thana nanga kuniya tidemidhin sakayngu, thana mura umadhin leben niyay kazipa, a matha kedha dhuray mabaygal thanamuniya pasinu. ¹⁰ Moebaziw mabaygal, thanamun nelay kedha, Mariya nanu goegath Magdala, a Zowana, a wara Mariya Zemesan apu, a dhuray yoepkazil thanamuniya kalmel.

¹¹ Thana niyay kazil thanamulpa yoepkazipa mina yoepathamayginga, thanamun yangukudul ngoedhe ngadhoewinga. ¹² Imaypa nuy Petheru tari zoelmaydhin sakaypa. Nuy balbayg pudhaydhin muynu sakaynu. Nuydh imadhin matha yatharayzi dhoemawakul muynu mamayir, lak wara zaginga pasinu. Nuy kuniya tidaydhin sizi; nuydh ngoenanu madhin kedha, zapul midh paru muynu nanga.

*Ukasar niyay kaz Yesun imadhin yabugudoenu
(Mareko 16.12-13)*

¹³ Senabi goeyginu ukasar Yesun zagethaw mabayg uzarmoedhin wara mudhaw lagoepa nel Emayoes. Na leben kilomita sike Yoerusalemoengu. ¹⁴ Palay nanga woelmemar, palay sepalbi yadu umemar, sena miza nanga aymoedhin nubepa Yesulpa. ¹⁵ Senabi yangu thonara nuy Yesu palamulpa koeyma gamupa thamaydhin, a nuy kalmel puzir palamuniya. ¹⁶ Kasa kay kedha palamun purka bibiriginga, nubepa ngurpaypa koey zageth.

¹⁷ Nuy yapu poeybadhin palamulpa kedha, ‘Ngipel mi yadu kalmel umempa, ngipel nanga woelmempa?’ Palay taremoeman, palay palamun paru mulupa thayamoeman koerkak badhan.

¹⁸ Wara palamulngu nel Koelopas, Yesulpa mulaydhin kedha, ‘Mura Yoerusalemaw niyayzi mabaygal ngulaygal, sena miza nanga aymayngu senabi goeyginu, matha ngi sike koerawayg.’

¹⁹ Nuy lak yapu poeybaydhin, ‘Miza na?’

Palay kedha, ‘Yesu Nazarethoelayg, nuy peropeth, nungu ya koey bibirilnga, a nungu zageth nuydh ayimpu Awgad-haw parunu a mura mabaygaw parunu.

²⁰ ‘Kasa kay kedha thana kuyku misnarel a matha kedha mura ngalpan koey mabaygal madhin nuyn, mabaygoepa nubepa kuthoepa aymoeypa, kalanu nuyn sathawro puydhangu. ²¹ Ngoeymun kulay koey ubi kedha, nuy Yesu Awgad-haw Adhapa Thamayzi Mabayg, mabaygoepa gethiya

yoelpaypa mura ngalpan sirisiringu. A wara kedha, ina kayib thoeri goeyga gasaman nungu sathawrowngu.

²² 'A wara kedha dhuray ngoeymun yoepkazil madhin ngapa mina wara yangukudu ngoeymulpa, ngoey mina madhu pamamoeydhin. Thana mina bathaynga ladhun nungu kulaw sakaypa. ²³ Thana ngaru imayginga nungu gamu. Thana kuniya ngapa ngoeymulpa yangukudu kedha, thana goeygiw pikinu gasamanu angela, a palay angela kedha, "Nuy Yesu igililnga."

²⁴ 'Kalanu dhuray ngoeymun mabaygal ladhudhin nungu sakaypa. Thana imadhin zapul lak mura matha kedha yoepkazil midh nanga mulemidhin. Thana nuy Yesun ngaru imayginga.'

²⁵ Nuy thanamulpa kedha, 'Ngipel ngaru ngoenanu mayginga, kamel urabanu yan path banithoepa. Ngipel koey sobalnga mina yoepathamaypa, mura kulay peropethaw yaday midh nanga. ²⁶ Ngipel tidayginga kedha, Awgadhaw Woeyayzi Mabayg ngaru kedha kikir gasaman kulay, wagem kay nuydh gasaman koey poerapar a igililnga.' ²⁷ Wa, nuy palamulpa sakar pudhadhin mura peropethaw Minar Poelayzimayl, nuy bangal midh paru nanga. Kuykayman Mose, kalanu mura peropethal a thanamun poelayzimayl nubepa midh nanga.

²⁸ Thana na amadhan aymoeydhin wara mudhaw lagoepa palay ngalagapa nanga woelmemar, palay adhapa ruwamoemoen. Nuy matha woelmay, ngoedhe nuy wara lagoepa.

²⁹ Palay nubepa ngaru umempa kedha, 'Ina goeyga koeyma pawpa aymiz, matha ngoedhagidh ngi kay ngalbeniya dak narpaypa.' Wa, nuy palamuniya asidhin senabi kubilpa. ³⁰ Aygudaw thonara gasaman nanga nuydh kunaw susu manin, eso poeyban a sew kalanu dhadhiya madhin. Nuy palamulpa maypa madhin nanga ³¹ palay mina noegaypa mamamoedhin, a palay nuy ngurpadhin. Senabi thonara nuy imayg asidhin palamulngu palamun purkaw buyangu.

³² Palay kidhakidhan muleman kedha, 'Wa, ngoeban ngoenakap koeyma asidhin nubiya, nuy nanga ya sagul sir ngoealpa yabugudiya dhadhiya, a nuydh ngoealpa mura sakar pudhar muynu Minar Poelayzinga midh nanga.'

³³ Palay sobaginga aygudaw lagoengu kaday thariman a Yoerusalemoepa uzarmoedhin. Palay gasaman Yesun leben niyay kazil, a dhuray igalgal urapun lagoenu nir.

³⁴ Thanamun yangukudu kedha, 'Wa mina, Kuykulnga kaday tariz, nuy yakamema Simonalpa.' ³⁵ Palay ukasar

palamun ya uman, palamulpa miza aymoenu yabugudoenu dhadhal, a kalanu palay ngurpadhin nuydh na kunaw susu pathidhanu aygudoenu.

*Yesu ngapa thanamuniya dhadhal thanuraydhin
(Mathayu 28.16-20; Mareko 16.14-18; Yoewane 20.19-23)*

³⁶ Palay matha ya umemar, Yesu nuy nungu kusayg ngapa thanamuniya dhadhal thanuraydhin. Nuy kedha thanamulpa, 'Awgadhaw woenab ngithamuniya kalmel.'

³⁷ Thana madhu pamemidhin a thanamun aka mina koezya. Thanamulpa kedha ina mabaygaw mari.

³⁸ Nuy kedha thanamulpa, 'Ngitha minggu gegeyadh gasaman a koeyma wakay thoemamipa?' ³⁹ Ngapa nagemariw, ngaw geth a ngar imoemariw. Ina mina ngay. Ngapa ngoena gamu tharaw, a imaw kedha, ngay mari lawnga. Mari ngaru madhuginga a ridhaginga, a ngitha iman ngay midh nanga ngaybiya madhu a ridhal.'

⁴⁰ Nuy nanga thanamulpa umay nuydh yakaman nungu ngar a geth thanamulpa. ⁴¹ Thana yan mina yoepathaman, minguz kedha thanamun dhiw koezya senabi thonara a koeyma madhu pamamoeyn. Nuy thanamulpa yapu poeybiz kedha, 'ngithamuniya wara kay mayginga aygudoepa?'

⁴² Thana nubepa madhin muypu nathayzi wapi. ⁴³ Nuydh madhin a purthadhin thanamuniya parunu.

⁴⁴ Nuy thanamulpa kedha, 'Senaw ngay ngithamulpa umepu, ngay nanga ngithamuniya kalmel meparu. Mura zapul bangal ngaru aymoeyne, setha palayzimayl Mosen Sabinu a matha kedha mura peropethaw Minar Poelayzimayl, a nangu Minar Poelayzimayl.' ⁴⁵ Nuydh thanamun wakay thoemamayl ruwaman thanamulpa tidaypa mura Minar Poelayzimayl midh nanga. ⁴⁶ Nuydh sakar pudhan thanamulpa kedha, kay paypa kulay Minar Poelayzimayl midh nanga. Nuy kedha, 'Awgadhaw Woeyayzi Mabayg, nuydh ngaru kikir gasaman, kalanu kay nungu kuth, thoeri goeygiw koeliya nanga nuy lak kaday tariz umangu.'

⁴⁷⁻⁴⁸ Kalanu bangal nungu yangukudu ngaru yakampu mura koey goegathiya, maw tariz. Yangukudu kedha, mabaygal ngaru garki thayan mura wati pawangu a thanamun wati pawal gud woeyamoeyn, yabugud senawbi mabayg. Nubi zageth kuyk ayimpa Yoerusalemoengu. Nuy lak sakar pudhaydhin thanamulpa kedha, 'Muynu nanga, ngitha mina ngulayg mabaygal mura thabi zapul midh nanga, a ngitha bangal ngaw yangu oengay mabaygal. ⁴⁹ Ngath bangal ibupuydhay mabayg wayane ngithamulpa matha kedha Ngaw Thathiw yawoedhayzinga midh nanga. Ngitha bangal ngaru kow mamayipu thabi

koey goegathoenu, kurusipa bangal ngitha gasamoene koey bibir daparngu ngapa, ngithamun zagethoepa. Na bangal ngoedhe ngithamulpa kayn gamu rug, ngithamulpa ridh poelaypa.'

Nuy kadaypa miyaydhin thanamulngu

(Mareko 16.19-20)

⁵⁰ Kalanu nuydh thana adhapa yoelpamoeydhin, amadhan, moegina goegath Bethoeni. Nuydh nungu geth kadaypa moemoedhin, poeybadhin thanamulpa woenab.

⁵¹ Nungu senabi zagethoenu dhadhal nuyn kadaypa madhin thanamulngu, daparpa. ⁵² Thana nuyn thawmadhin. Kalanu kuniya tidemidhin Yoerusalemoepa, thanamun ika mina koeyza. ⁵³ Thana koeyma thonaralnga koey yoewthanu muynu Awgadhoepa danal poethaypa.

Yoewane

Awgadhaw Adhapa Thoemayzi Mabayg ngapa mulupa nubi apa goewapa

(Zenesis 1.1,2)

¹ Mina kuykungu meparu Yangukudu. Wa, nungu nel Yangukudu, nuy Awgadhiya meparuy a nuy nungu geth Awgadh.

² Wa, nuy Yangukudu Awgadhiya kalmel mina kuykoengu, ³ a mura ina sama woeydhadhin kuyk Yangukudu. Matha nuy kuyk, nuydh wara za woenayinginga, ina apal a gimal. ⁴ Wa, nubi dhiparal yangukudu nuy igilaw kuyk, a nubi igilaw kuyk matha kedha nuy buya mura mabaygoepa. ⁵ Nubi igilaw buya nagaydhin inura, a na inur bibiriginga nubi buyapa mulupa thoeaypa.

⁶ Wa, Yangukudu nuy koey mabayg, mina koey buyalnga a nungu yadu poelgayzi mabayg ngapa Awgadhoengu; mabayg nel Yoewane. Wa, wigel kay Yesu ngapa ngurpaypa; Yoewane Papatayso kulay yadu palgadhin nuyn.

⁷ Nungu Yoewanen mina zageth kedha, nuydh seysithamaypa a ngurpaypa senabi igilaw buya, mabaygoepa mina yoepathamoeypa kuyk nungu seysithamay. ⁸ Nuy nungu geth mina mekath lawnga, nuy kasa ngaru ngapa mekathoepa yadu poelgaypa. ⁹ A senawbi mabayg ngan nanga Yoewane yadu poelgaypa nuy mina adhapudhay buya ngaru Yoewaneniya wigel ngapa nubi apa goewapa, mura mabaygoepa ngulayg poelaypa mina buya midh nanga, matha kedha nuy.

¹⁰ Wa, nubi mina mabayg in apal meparu nungu sama woeydhayzi lagoenu, nubi apa goewanu, kasa kay kedha nubi apa goewaw mabaygan ngaru imayinginga kedha nuy nga nanga. ¹¹ Nuy danapa yakamoeydhin nungu geth goegathanu, kasa kay kedha nungu geth mabaygal nuyn ayawal mayginga.

¹² Matha dhuray sakariya nuyn ayawal madhin a mina yoepathamadhin nungu kupay. Wa, nuydh thanamulpa mina woenab poeybadhin, a aymoeydhin Awgadhaw kazil. ¹³ Thana lak kazi mamayidhin a gasamoeydhin kayin igililnga. Kedha lawnga kulkangu, a lawnga alay ipi garwoeydhamay ubilmayngu; nabi kazimay a kayin igililnga kuyk Awgadhaw ubilnga.

¹⁴ Wa, nubi Yangukudu sakariya thayadhin aymoedhin mabayg, madhin ngalpan gamu kasa moenari wathoepa.

Nuy mina Kuykulnga. Nuydh kakal aymoedhin nungu poerapar mabaygoepa, a ngalpa imadhin nungu senabi poerapar Thathingu, nuy mina Urapun Kazi nungu Thathiw. Nuy nungu geth mina ibupudhay mabayg a nungu igililnga mina balbayginga. ¹⁵ Yoewane maw tharepu yadu mayparuy nuyn mura thonariya nuy kedha, 'In nuy, ngath ngan nanga yadu marngu, nuy ngapa ngaybiya wagel kasa kay kedha nuy lak mina adhapudhay ngaybiya, kuyk nuy ngaybiya kulay, kuykuginga kuthaginga; wagel kay ngoena kazi madhin.'

¹⁶ Ngalpa mura thonara gasampa nungungu, senabi mina koey woenab a sibawanay, nuy mina siba woenay mabayg. ¹⁷ Na maygi sabi gethawoeyadhin ngapa Moseniya, kasa kay kedha kasa sibawanay a mina igililnga ngapa Yesu Kerisoniya. ¹⁸ Wara mabaygan Awgadh imayinga matha nungu Naydhayl Kazin kedha, nuy nungu Thathiw Dhadhazinga, a nuydh ngalpalpa seysithamadhin nungu Thathiw igililnga.

Yoewane Papatayso nuydh Awgadhaw gud madhin mabaygoepa

(Mathayu 3.1-12; Mareko 1.1-8; Luka 3.1-18)

¹⁹ Ina Yoewanen zageth kedha, Yoerusalemaw kuyku mabaygan nanga woeyaydhin thanamun misnarel a sabiw ngurpay mabaygal yapu poeybemir nubepa kedha, 'Ngi nga?' ²⁰ Nuy mina balbayginga mura thonariya umepa thanamulpa nungu zageth midh nanga kedha, 'Ngay Awgadhaw Adhapa Thoemayzi Mabayg, Keriso lawnga.'

²¹ Thana lak yapu poeybemidhin kedha, 'Ngi nga? Ngi peropetha Elayza a?'

Nuy kedha mulaydhin, 'Ngay Elayza lawnga.'

Thana lak yapu poeybemidhin, 'Ngi miyay, koey peropetha, ngan nanga mabaygan kulkub ugadhin?'

Nuy kedha mulaydhin, 'Lawnga.'

²² Thana nubepa kedha mulemidhin, 'Ngoeymulpa muli, ngi nga. Kurusipa ngi kay mulepa ngoey kay nginu yangukudu kuniya maypa thanamulpa ngulaygoepa, ngoeymun Woeyayzi Mabaygoepa, ngi nginu geth kay mi mabayg.'

²³ Yoewane nuydh kulba peropethaw yangukudu madhin thanamulpa, Isayan yangukudu kedha, 'Ngaw zageth kedha, ngay kasa maw merngu bupanu, kasa yangukudu mabayg, Kuykulmay yabugudoepa balbayg poelappa nubepa maboepa.'

²⁴ Wa, sethabi mabaygal ngapa Parasayalgaw mabaygaw woeyayzimayl. ²⁵ Thana nubepa yapu poeybemidhin kedha,

'Ngi nanga Keriso lawnga, a Elayza lawnga, a wara koey peropetha lawnga, ngidh midh paru mabaygal paptayso mamayipa?'

²⁶ Yoewane kuniya mulaydhin kedha, 'Ngath mabaygal paptayso mamayipa woernu, kasa kay kedha wara mabayg ngithamuniya muynu ngitha nungungu koerawaygal, ²⁷ sena kay nuy ngapa urapun ngaybiya wagel, nuy adhapudhay ngaybiya gimal. Ngay matha ngoedhagidh lawnga nungu azaz sanaw urikam gud woeyaypa.'

²⁸ Sethabi zapul mura ayimpa Bethoeninu wara doegam boewadhoenu Yuridhaw Koesanu, sageraw doegam buwadhoenu, Yoewane nagalaga nanga paptayso mayparu.

Yesu nuy Mamuy Kazi Awgadhaw

²⁹ Wara goeyga Yoewane nuydh imadhin Yesun ngapa nubepa woelmay. Nuydh yadu palgadhin kedha, 'Nagemiw Awgadhaw Woeyayzi Mabayg ngapa ngoedhe Kazi Mamuy nge, in nubi apaw goewaw wati pawapa mura adhapa maypa mabaygoengu. ³⁰ Sena urapun nuy, ngath ngan nanga yadu palgarngu kedha, nuy urapun mabayg ngunu nanga mangay wagel nuy ngaybiya mina adhapudhay, kedha zoenguz kedha nungu mina kulba igililnga, ngay wagel kay ngapa. ³¹ A ngay lak kedha ngurpayginga nubiya, kasa kay kedha ngay kedha zoenguz ngapa nubepa yadu poelgaypa mura Isoereylaw buwaypa, kedha zoenguz ngath mabaygal ngukin paptayso mamayipa.'

³² Yoewane thanamulpa madhin koey mapu yangukudu kedha, nungu purkaw imayzinga midh nanga, 'Ngath purkan imangu Maygi Marin uruy goeynaw ngadha madhin, daparngu ngapa mulupa, nubiya gimal aymay. ³³ Ngay ngaru koerawayg kedha senaw nuy, kasa kay kedha Awgadhan ngoena wayadhin ngukiw paptayso maypa a ngayapa kedha mulaydhin, "Maygi Mari ngabiya nanga gimal aymay ngidh bangal imane, senaw nuy." Wa, nuydh bangal nanga mina paptayso mamayipu, nuydh Maygi Mari bangal poeybedhe mabaygaw igililmaypa. ³⁴ Wa, ngath imangu a ngay ngithamulpa muliz, senaw nuy Awgadhaw Kazi.'

Yesu nuydh nungu koeykoeyne niyay kazil thurimoeydhin

³⁵ Wara goeyginu Yoewane a ukasar nungu niyay kazi, thana si sir, ³⁶ ngalaga nanga Yesun mab woelmay. Yoewane nanga Yesun maban imadhin nuy kedha mulaydhin nungu niyay kazipa, 'Kedha nagemariw, Awgadhaw Poeybayzinga Kazi Mamuy senaw ulaypa.'

³⁷ Palay nanga Yoewanen niyay kazi karngemidhin nungu kedha yangukudu, palay nuyn wanadhin, wigel asimoedhin Yesuniya. ³⁸ Yesu bal tharaydhin nanga palay imamoedhin palay nubiya wigel woelmemar, nuy palamulpa yapu poeybiz kedha, 'Ngipel mipa ngapa?' Palay nubepa kuniya kedha yapu poeybeman, 'Rabay, ngi ngalaga merngu?' (Rabay ngalpadh kedha, Ngurpay Mabayg.) ³⁹ Nuy kedha muliz, 'Ayawal a ngipel kay imaypa.' Palay nubiya wigel asimoedhin po klokaw thonara, imaypa nuy ngalaga nanga mepa. Palay senawbi goeyga mura si madhin nubiya. ⁴⁰ Urapun palamulngu kedha thoeraypu Andhoeru, Simonan tukuyap. Simonan wara nel Petheru.

⁴¹ Andhoeru nuy nungu tukuypoepa lumadhin a mina sobaginga mulaydhin, 'Ngalbe Mesaya imanu.' (Mesiya ngalpadh kedha, Keriso Awgadhaw Mabayg.) ⁴² Kalanu Andhoeru nuydh Simonan yoelpadhin Yesulpa. Yesu nanga nubepa nagaydhin, nuy kedha mulaydhin, 'Nginu nel Simona, Yoewanen kazi, kasa kedha ngin bangal kedha thoeraypu Sipas.' (Ngalpadh kedha Petheru, a nanu aykap muynu kedha kula.)

Yesu lak ukasar niyay kaz thuriman Pilipo a Nathaniyel

⁴³ Wara goeyga Yesu ngoenanu madhin kedha, nuy uzaraydhin Galilayapa. Nuydh imadhin wara mabayg nel Pilip. Nuy nubepa kedha mulaydhin, 'Asir ngapa wigel ngaybiya.' ⁴⁴ Pilip a wara ukasar niyaykazi, Andhoeru a Petheru thanamun niyay lag Bethsayda.

⁴⁵ Pilip nuydh lumadhin Nathaniyel a mulaydhin nubepa, 'Ngoey imanu urapun mabayg Mose ngan nanga kulkub yadu palgadhin muynu maygi sabinu; a thana kulba peropethaw Minar Poelayzimayl lak kedha nuyn yadu palgadhin, Yesu, nuy Nazarethoelayg, Yoewsepan kazi.' ⁴⁶ Nathaniyel kedha mulaydhin, 'Midh paru ngidh mina za gasaman senabi goegathoengu Nazareth?' Nuy Pilip kedha, 'Aya nginu geth imaypa.'

⁴⁷ Wa, palay uzarmoedhin, wigel kay palamun mangay, Yesu kulay imamoedhin a mulaydhin kedha Nathaniyelya, 'Ngi mina Isoereylaw mabayg, balbaygi mabayg, ngoelkay yaginga.' ⁴⁸ Nathaniyel kedha, 'Ngi midh paru ngawngu ngulayg?' Yesu kedha mulaydhin, 'Ngath ngin kulay imadhin dhani kuykunu apal, wigel kay Pilip ngin thuradhin.' ⁴⁹ Nathaniyel kuniya mulaydhin kedha, 'Ngurpay Mabayg, ngi mina Awgadhaw Kazi, ngi Mopakuykulnga Isoereylaw.'

⁵⁰ Yesu kedha, 'Ngidh mina yoepathaman kuyk ngaw yangukudu kedha ngath ngin imanu dhani kuykunu apal. Ngidh bangal imane adhapudhay zapul nubi za midh

nanga.’⁵¹ Kalanu nuydh lak yangukudu madhin kedha, ‘Ngay ngibepa mina yadu umepa, ngidh bangal imane dapara gimal gud pudhiz, a ngay Mabaygaw Kazi apal nipa, a Awgadhaw angelal mulupa, kadaypa.’*

2

Koeykoeyne adhapudhay zageth Kananu

¹ Ukasar goeygi koeliya thana gethaw dhoerdhimay ay-maydhin Galilayoenu, na goegath muynu nel Kana. Yesun apu na thanamuniya kalmel mer.

² Yesu a nungu niyay kazil nubiya kalmel lak kedha thurimoeydhin sipa. ³ Thanamun umal ngukil nanga eygithoeyamoeydhin Yesun apu kedha nubepa, ‘Thanamun umal ngukil mura eygi thayamoeyn.’

⁴ Yesu kedha, kuniya nabepa, ‘Ama, ngi mipa ngayapa muliz, ngaw thonar matha lawnga ka.’

⁵ Kalanu na nungu apu, zagethaw mabaygoepa kedha mulaydhin, ‘Ngitha kay aymaw nuy kay ngithamulpa midh nanga mulepa.’ ⁶ Thanamuniya pasinu siyamoeyr sikis mina koey ngukiw zapul. Thanamuniya ngukil muynu yaynanob 90 lital a dhuray 120 lital. Thabi ngukiw zapul siyamoeyr ngukilmayl thanamun ngaraw a gethaw garwalgaypa, thanamun ameniw ngurpay midh nanga.

⁷ Kalanu Yesu kedha mulaydhin zagethaw mabaygoepa, ‘Malimoey setha ngukiw zapul mina guda poelaypa.’ Kalanu thana aymoedhin nungu ubilnga. ⁸ Yesu kedha thanamulpa, ‘Wa, mar senabi nguki soeyzi nguki zapungu lagoepa muypa, ay aymay kuykupa.’ Kalanu thana aymoedhin nungu yangukudu.

⁹ Nuydh ay aymay kuykun mith pathadhin nan nguki, na sakariya thayadhin mina kapu umal ngukipa nuy madhu pamaydhin, minguz kedha nuy koerawayg thana ngalagaz gasamadhin senabi umal nguki. Matha thana zagethaw mabaygal ngulaygal kedha na ngungu aymoeyzinga. Nuydh, ay aymoey kuykun, thuradhin getha dhoerdhimay garkaz adhapa. ¹⁰ Nuy kedha nubepa. ‘Ngidh mingi mina umal ngukiya kuniya thayanu, poeybamoeynu mabaygal kasa umal ngukin? Mura mabaygaw ngulayg kedha mina umal nguki kulay manin, kalanu kay, kasa umal nguki manin; mura nanga mabaygan koeyma gasaman kulay, wagel kay kasa umal nguki poeyban, mabaygal kulay koeyma waniz. Kasa kay kedha ngidh moeygoepa wananu ina mina umal nguki?’

* 1:51 *angelal mulupa kadaypa*: wara Zenesis 28.12 geth tidi.

¹¹ Ina Yesun mina kuyku aymay zageth yakamoedhin muynu Kananu Galilayaw goegathoenu. Nuydh kakal aymoedhin nungu poerapar mabaygoepa, a nungu niyay kazin imadhin a mina yoepathamadhin nuyn.

¹² Sew kalanu nuy a nungu apu a tukuypal, a nungu niyay kazil Kapeniyamoepa memayidhin. Si thana kasa moenari goeygilnga.

Yesu nuydh zangu yoewdhay mabaygal koey yoewthangu adhapa wayiz a thanamun uruyl

(Mathay 21.12-13; Mareko 11.15-17; Luka 19.45-46)

¹³ Thanamun Yoewdhayalgaw mabaygaw Kaludhay Ayngu thonar amadhan thamaydhin. Thana Yoerusalemoenu mura woethiya, ngoenanu maypa Awgadhaw gudaz puydhay thanamulpa Aykupithungu. Thana mura doegamoengu garwoeydhamoeydhin Yoerusalemoepa. Wa, Yesu nuy lak sipa, nubiya kalmel nungu niyay kazil.

¹⁴ Nuydh nanga koey yoewthaw adhaw panu muy uthaydhin, nuydh imadhin mabaygal zapul sakariya thoeyamoeyr bokadhzoepupa, kawal, mamuyl, geynawal, a dhuray lawlowya bokadhzapuya sakariya thoeyayzimayl. Minguz kedha, mura setha wara goegathaw bokadhzapul matha ngoedhagidh lawnga Awgadhoepa poeybaypa. ¹⁵ Nuy ubig asidhin, nuydh urakamiw koezadoengu poelngi za aymoedhin, a thana mura adhapa wayiz poelngi zapun, thanamun mamuyl a kawal kalmel; a bokadhzangu mabaygal nanga nuydh thanamun lawlowl kuykul idimoedhin a thanamun bokadhzapul mura yoelgamoeydhin. ¹⁶ A nuy uruy geynaw mabaygoepa kedha mulaydhin, 'adhapa mamayiw setha koezi. Ngitha midh paru Ngaw Thathiw niyay lag zangu yoewdhay lag aymoedhin, lak bangal aymayg.'

¹⁷ Nungu niyay kazil senabi thonara Maygi Thusiw yangukudu ngoenanu madhin, 'Ngaw koerkak badh mina koeyza nginu niyay lagoepa ngoedhe muy siyaypa ngaybiya muynu, kedha zoenguz kedha ngath iman mabaygaw wati danal poethay.'

¹⁸ Thana Yoewdhayaw kuyku mabaygal nubepa kedha mulemidhin, 'Ngidh mi matha ngoedhagidhoengu senabi za aymoenu koey lagoenu? Ngi kasa nginungu a? Ngidh kay yakamar ngoeymulpa nginu adhapudhay zageth, mabaygoepa ngulayg oesipa kedha, nginu matha ngoedhagidh miyay?'

¹⁹ Yesu kuniya thanamulpa mulaydhin, 'Adhapudhay zageth kedha, ngitha nanga idiman nabi maygi lag, ngath lak kadaypa manin thoeri goeyginu.'

²⁰ Thana Yoewdhaylgan kedha, 'Ina nubi koey yoewth 46 wathalnga moeydhadhin, ngidh midh paru nan thoeri goeygilnga kay kadaypa manin a muwasin?' ²¹ Thana tonar tidayginga kedha, nuy yadu umay nungu gamupa kedha, nungu gamu ngoedhe Awgadhaw maygi lag.

²² Senabi kalanu nanga nungu kuth, a Thathin nuy kadaypa madhin, nungu niyay kasil ngoenanu madhin nungu yaday midh nanga. Thana mina yoepathamadhin kulay Minar Poelayzinga a Yesun ngurpan midh nanga.

Yesu mura mabaygoengu ngulayg

²³ Yesu nanga Yoerusalemoenu meparu Kaludhay Aypa, koey garsar mabaygal nungu adhapudhay zagethal imadhin a thana mina yoepathamadhin. ²⁴⁻²⁵ Kasa kay kedha nuydh thanamulpa mina yapathamayinginga kedha thana kapu akasizimayl. Minguz kedha, nuy mura ngulayg mabaygaw muy wakay thamamay a ngoenakap ubilmayl muynu midh nanga. Nubepa wara igalgoepa yapu poeybaypa lawnga mabaygoepa thonar tidaypa, nuy nungu geth mura ngulayg, zapul muynu midh.

3

Nikodemoes ngapa Yesulpa

¹ Wara Yoewdhayalgaw mabayg Parasayoelayg, nungu nel Nikodemoes, nuy koey mabayg thanamun kawnselaw.

² Nuy ngapa kubilu Yesulpa uzaraydhin, mulaydhin kedha, 'Ngurpay Mabayg, ngoey ngulaygal kedha ngi koey Ngurpay Mabayg Awgadhoengu ngapa. Lawnga nay ngidh kedha ngoedhal adhapudhay zagethal aymayinginga, Awgadh ngibiya kalmel mayginga nay.'

³ Yesu nubepa mulaydhin kedha, 'Ngay ngibepa mina ya muliz, wara mabaygan Awgadhaw Basalaya imayinginga; mamu kulay mabayg lak kazi manin nanga, wa balbayginga.'

⁴ Nikodemoes kedha yapu poeybadhin, 'Mabayg midh paru lak kazi manin nuy na koey mabayg aymiz. Nuy lak kuniya tidayginga lak kazi manin, lawnga midh?'

⁵ Yesu kuniya mulaydhin, 'Ngay ngibepa mina ya muliz kedha, nubi za kedha pudhepa, mabaygaw kazimay ukasar nanga, wa balbayginga. Wara kedha mabayg kazi manin woeray, a wara kedha mabayg kazi manin Maygi Maringu. Lawnga nanga nuydh koey zageth Awgadhaw Basalaya muya uthiz. ⁶ Gamu poeyban kazi manin gamupa, a Maygi Mari poeyban kazi manin Maygi Maripa. ⁷ Koeyma wakay thoemamayg ngaw yoepa, ngitha mura bangal ngaru

ukasar thonaraw kaziw may mabaygal. ⁸ Maygi Mari nuy gumi za, gub midh nanga ulaypa, ngidh karngemin nur kasa kay kedha ngibepa koey zageth gasamaypa gub ngalagaz ngapa a nuy mi kuniya ulaypa. Na matha kedha ngoedhalnga mura mabaygal ngaya nanga Maygi Maringu kazi mamayin.'

⁹ Nikodemoes kuniya Yesulpa kedha yapu poeybaydhin, 'Nuy bangal midh paru aymidhe?'

¹⁰ Yesu kuniya mulaydhin nubepa kedha, 'Ngi midh paru nubi zoengu koerawayg, ngi wara Isoereylaw koey ngurpay mabayg?' ¹¹ Yesu lak mulaydhin nubepa kedha, 'Ngay ngibepa mina yadu umepa, ngoey na midh zapun purkan yawaymoeyrngu, a ngoey ngulaygal, wa, ngoey sethabi zapul yadu poelgaypu, kasa kay kedha ngitha ngaru mina yoepathamayinga, ¹² ngoey midh umamoeypa ngithamulpa koew nubi apaw goewaw ya. Ngoey bangal nanga ngithamulpa daparaw ngulayg nanga yadu palgane, ngitha kay midh paru mina yoepathamaypa? ¹³ Mabayg wara daparpa kadaypa mayginga, matha urapun kedha, Mabaygaw Kazi nga nanga daparngu ngapa mulupa pagadhin.'

¹⁴ Yesu lak mulaydhin nubepa kedha, 'Ina ngoedhe kedha nge Mose midh nanga kopa brasiw aymayzi thabu puynu gima yakamadhin bupanu, a senabi thonara koeygarsar mabaygal umangu gudaz puydhamoeydhin. Wa, sena bangal lak kedha ngoedhalnga ngay Mabaygaw Kazi bangal ngaru kadaypa manine mabaygaw parunu.

¹⁵ 'Mabaygan ngadh ngayapa mina yoepathamana, thana bangal gasamoene ngaru igililnga, ¹⁶ kuyk Awgadhaw mam mina adhapudhay koeyza, nubi apa goewaw mabaygoepa. Kedha zoengu nuydh poeybadhin nungu kazi lak bangal mabaygan ngadh nanga nuyn mina yoepathamaypu thanamulpa guythuyaypa lawnga, thana bangal gasamoene ngaru igililnga.

¹⁷ 'Awgadhan nungu kazi ngapa woeyayinga nubi apaw goewaw mabaygoepa kuthaw thoeraypa, nuyn wayadhin kedha zapa ngapa, nubi apa goewaw mabaygoepa gudaz puydhaypa. Nuy igilaw yabugud. ¹⁸ Ngadh nanga Kazi mina yapathamaypa thanamulpa wati kuthapa gasamoeypa lawnga, a setha ngaya nanga mina yapathamayinga, thana ngaru bangal gasamoene wati kuth. Minguz kedha, thana Awgadhaw Urapun Kazipa mina yapathamayinga.

¹⁹ 'Senaw nuy wati kuth kedha aymipa, buya mangayngu nubi apa goewanu kasa kay kedha mabaygal ngaru inuraw pawanu nipa; thana buyaw mekathaw ngara pudhamayngu

ubigigal. Minguz kedha, thanamun mura ngara pudhamay kasa ngaru ipidhadh gegeyadh. ²⁰ Mabaygal ngaya nanga wati pawal aymoeypa ngaru buyangu mina ubigigal, minguz kedha, thanamun ubiginga thanamun wati pawangu buyangu mura gasamoeyle, mura mabaygoepa kakal aymoeyle. ²¹ Ngadh nanga mura zapul balbayginga aymoeypa, wa nuy kedha mabayg buyanu nipa nanga, senawbi buyan mura kakal aymipa mabaygoepa kedha nuy Awgadhoepa koey kurusipoegayl zagethaw mabayg.'

Yesu Keriso a Yoewane Papatayso

²² Kalanu Yesu a nungu niyay kazil mura Yoewdhayapa ladhudhin muynu mudhaw lagal koeyma. Nuydh moegina koeyma thonaralnga thanamuniya muynu a mabaygal paptayso mamayipu.

²³ Wa, Yoewane Papatayso nuydh lak kedha zageth oengaypa si goegath muynu Eynon, na amadhan Salemoepa. Nguki koeygarsar sethabi goegathoenu. Mabaygal nubepa toedipu paphaysoepa. ²⁴ Senabi zageth nuydh kulay oengaypa, wigel kay nuyn kunumay lagoenu thayadhin.

²⁵ Wara thonara koeyma Yoewanen niyaykazil a urapun Yoewdhayaw koey mabayg koeyma ya mulemidhin kedha, balbayginga midh mabayg ngaru buth pathiz a garwalagiz amenipa, a kedha ngoedhal zapul ²⁶ Kalanu Yoewanen niyay kazil nubepa ladhudhin a mulemidhin, 'Ngurpay mabayg, ngi wakay thayiz, wara mabayg ngibiya mangaydhin sey Yuridhaw Koesaw woeraw doegamoenu, a ngidh nuyn mabaygoepa yadu palgadhin? Wa, nuydh lak kedha zageth ayimpa, mabaygal paptayso mamayipu a mura mabaygal sipa nubepa.'

²⁷ Yoewane thanamulpa mulaydhin kedha, 'Lawnga, Awgadhan kupay poeybayginga nay nubepa koey zageth aymoeypa. ²⁸ Ngitha ngawngu gasamadin kedha, ngaw ngurpan mura mabaygaw parunu kedha, ngay lawnga Awgadhaw Adhapa Thamayzi Mabayg. Ngay kasa nungu yaday wayay mabayg kulay wayadhin ngapa, yabugud nungu buth pathan. ²⁹ Nuy ngoedhe getha dhoerdhimay garkaz ngapa nungu ipipa. Ina thonar koey dhiwalnga, ngayapa thabukiripa gasamoeypa lawnga, ngay ngoedhe nungu igalayg nubiya amadhan. Ngath nanga nungu niyaypa yoelpay mabaygaw wakay gasaman nanga, ngath koey ika gasaman. ³⁰ Nungu doegam ngaru kadaypa, a ngaw doegam ngaru mulupa.'

Mabayg nga ngapa daparngu

³¹ Yoewane lak mulaydhin kedha, 'Nuy nga ngapa gimaz, ngaru koeyza mura mabaygiya. Na kedha ngoedhalnga, nga nanga nubi apaw goewaw mabayg, nuy kow zangu yadu umepa. Wa, mabayg nga nanga daparngu, nuy ngaru gimal, ³² a nuy yadu umepa purkaw imayzinga nungu, a kawra koerngayzinga nungu, kasa kay kedha mabaygal mina yoepathamayginga nungu yapa. ³³ Mabaygan ngadh karngemin nungu yapa a mina yoepathaman wa, Awgad-haw mina yangukudu koey ridhanga kuyku nidhan sethabi mabaygaw igililmaynu muynu.

³⁴ 'Awgadhaw Urapun Mabayg Woeyayzinga, nuy ngaru Awgadhaw yadu umepa. Awgadhan nubepa mura poeyban nungu Maygi Mariw bibir. ³⁵ Thathi maman manin nungu Kazi, a nuydh mura zapul mamayidhin nubepa mina bibirinu. ³⁶ Ngadh nanga mina yoepathaman Kazipa, nubiya mepa ngaru igililnga, a nga nanga koerngayginga Kazipa nuydh mina igililnga gasamayginga, a nungu gegeyadh ngaru bangal Awgadhiya apal.'

4

Yesu a Samariyaw yoepkaz

¹ Wa, Yesu ngulayg asidhin kedha, thana Parasayalgal karngemidhin nungu yangukudu kedha, koeyma niyay kazil nubiya asimoydhin kalmel a nuydh paptayso mamayipu thana. Yoewanen kasa moenarimayl a Yesun koeyma. ² Yesu nuydh lak paptayso aymayginga, matha nungu niyay kazil paptayso zagethaw mabaygal.

³ Yesu nanga karngemidhin, thana Parasayalgaw midh na umamoeypu nuydh Yoewdhayangu uzaraydhin. Nuy a nungu niyay kazil kuniya tidemidhin sizi, thana memayidhin Galilayapa. ⁴ Nungu mab ngaru dhadhiya pudhaydhin Samariyaya.

⁵ Senabi thonariya nanga ngapa moegina mudhaw lag gasaman nel Saykar, na amadhan Yakubun boeradharapa,* nuydh poeybadhin nungu kazipa Yoewsepa. ⁶ Nuy Yakubun may si. Dhadha goeyga nanga thana senabi may gasaman, a Yesu nuydh koey gamu koewba gasamoedhin maboenu, a nuydh thanuraydhin maynu amadhan.

⁷ Sew Samariyaw yoepkaz na ngapa ngukipa ulaypa. Yesu nabepa kedha muliz, 'Ngidh kay ngayapa nguki maypa, woenipa?' ⁸ Sethabi thonara thana niyaykazil thana mudhaw lagoepa ladhudhin aypa gasamoeypa.

* 4:5 Kulay goeyginu Yakubu nuydh senabi boeradhar barpudhadhin: wara Zenesis 33.19 geth tidi.

⁹ Na yoepkaz nubepa muliz, 'E! Kame, ngi Yoewdhayalayg a ngay Samariyalayg. Ngi midh paru ngayapa ngukipa muliz?' (Mura Yoewdhayalgal ubigigal Samariyalgaw ayngu rugangu.)

¹⁰ Yesu nabepa kuniya mulaydhin kedha, 'Ngi nay ngulayg, Awgadhaw za matha ngoedhagidh poeybayzinga midh mabaygoepa, a in ngay nga ngukipa umepa woenipa; wa, matha ngoedhagidh kedha ngi ngayapa yoewdhiz a ngath ngibepa ngaru igilaw nguki poeyban.'

¹¹ Na kuniya nubepa apapudhiz kedha, 'Ngi ngukiw zagig, ina may koey mulupa anarayzinga, ngidh ngalagaz gasampa ngaru igilaw nguki? ¹² Nubi may ngapa ngalpan kulba buway mabaygoengu Yakubulngu. Nuy a nungu kazil a nungu thubudh uruyl mura nubi nguki wanempu. Ngidh midh, ngidh wara nguki gasampa a, ngi lawnga gimal Yakubu midh nanga a?'

¹³ Yesun kuniya ya nabepa kedha, 'Ngadh nanga nabi may nguki waniz, kalanu senabi mabayg lak ngukin naynin, ¹⁴ kasa kay kedha ngadh nanga wanin nabi ngukin ngath manin, kedha mabayg lak ngukin naypa lawnga. Senabi nguki ngath manin nubiya muynu na ngoedhe sakayngu pungaypa igilaw nguki, a poeyban nubepa ngaru igilil-maypa.'

¹⁵ Na mulaydhin kedha, 'Ngidh gar ngayapa mar senawbi nguki, na bangal ngoena ngukin nayginga, a ngayapa lak ngapa maboepa lawnga ngukipa toeydaypa.'

¹⁶ Yesu nabepa muliz, 'Mamu uzar ginu alaypa thuraypa, a ngapa kay kuniya tidemariw.'

¹⁷ Na kedha nubepa, 'Ngay alaygig.'

Yesu nabepa, 'Ngi balbayginga muliz kedha, ngi alaygig. ¹⁸ Ngi kulay payb garkaziya geth dhoerdhimaydhin, a kayib na ngi ngabiya nipa nanga, senaw ginu mina alay lawnga.'

¹⁹ Na mulaydhin, 'Nginu mina yangukudul ngath ngin iman kedha, ngi peropetha, ²⁰ nginu wakay thoe-mamay midh; mina kulkub ngithamun a ngoeymun thathiw thathiw amen sey gimal senabi padoenu thoeythu pagemipu, kasa kay kedha ngitha Yoewdhayaw mabaygal kedha, Yoerusalem mina lag Awgadhoepa thoeythu poegepa?'

²¹ Yesu nabepa kuniya mulaydhin kedha, 'Kake, ngidh ngoena mina yoepathaman, wara bangal si ngapa goeygil, mabaygaw amen Thathipa kedha, matha senabi padoenu lawnga, matha Yoerusalemoenu lawnga, mura lagiya. ²² Ngitha Samariyalgal, ngitha nungungu mamu mina ngulaygal lawnga, ngitha ngabepa thoeythu pagemipa,

ngoey Yoewdhayaw mabaygal ngulaygal nungungu, ngoey ngabepa nanga thoeythu pagemipa. Minguz kedha, Awgad-haw kaludhay zageth ngapa nabi apaw goewapa, yabugud nungu Yoewdhayaw mabaygal.

²³ 'Kasa kay kedha wara goeygil amadhan thamemipa a kayib nanga moegina kuykayman kedha, Thathiw mina ameniw mabaygal, thana thoeythu pagemipa thanamuniya kalmel Maygi Mari, a thanamun amen mina. Wa, kedha ngoedhal mabaygal matha ngoedhagidh Thathipa. ²⁴ Nuy Awgadh nuy Mari, ngadh nanga mabaygan nungu ngoe-nakapoengu mina amen ayman, wa, balbayginga, sena mina.'

²⁵ Na yoepkaz kedha, 'Ngay ngulayg kedha, midh thonara bangal nanga Awgadhaw Adhapa Thamayzi Mabayg, Keriso mangedhe, nuydh bangal ngalpa ngulayg paledhe mura zapul.'

²⁶ Yesu nabepa kuniya muliz, 'In ngay nga nanga ngibepa yadu umepa.'

²⁷ Senabi thonara nungu niyaykazil goegathoengu kuniya mangemidhin. Thana koeyma madhu pamemidhin, thana imadhin nuy yoepkazipa yadu umepa. Kasa kay kedha wara mabayg nabepa ya mulayginga kedha, 'Ngi mipa ngapa?' a thana matha kedha yapu poeybayginga Yesulpa, 'Ngi minga ya sagul sipa nabiya?'

²⁸ Kalanu na yoepkaz wanadhin nanu ngukiw za a kuniya tidaydhin mudhaw lagoepa. Na mabaygoepa kedha mulaydhin, ²⁹ 'Ayawal a imaypa mabayg, nuy ngayapa mura yadu palgan ngoezu aymayzi pawal kulay midh nanga. Nuy lawnga Awgadhaw Adhapa Thamayzi Mabayg?' ³⁰ Wa, thana mura ngapa ladhudhin lagoengu Yesulpa imaypa.

³¹ Senabi thonara Yesun niyay kazil nubepa koeyma yoewdhemir kedha, 'Ngurpay Mabayg, aydu matha purath!'

³² Nuy kuniya mulaydhin, 'Lawnga, ngay aydeg aygu-doepa. Ngitha koerawaygal sethabi ayngu.'

³³ Thana niyay kazil muynu thanamuniya kidhakidhan yapu poeybemir, 'Wara mabaygan nubepa aydu kusumoenu a?'

³⁴ Kasa kay kedha, Yesu kedha, 'Ngath nanga nungu ubilnga ayman ngadh nanga ngoena ngapa wayadhin, na ngoedhe ngaw gamu dhiba manin kuyk nungu poeybayzi zageth ngayapa.'

³⁵ Wa, Yesu lak adhamintidar thanamulpa kedha, 'Ngithamun wara koey yangukudu kedha, po moelpalal

waniz ayboewdhaw thonarpa.' Lawnga, sethabi mabaygoepa nagemiw, thana ngoedhe nagul midh nanga ayboedhaw thonara. ³⁶ Mabayg nga nanga garwoeydhamoeypa, nuydh bangal modhab gasamoene. Minguz kedha, nuydh mabaygan garpathamepa ngaru igililmaypa. Nuy garpathamay mabayg kalmel nagu uthuy mabayg koey dhiw gasaman kalmel. ³⁷ Ina mina yangukudu kedha, 'Wara mabayg nuydh nagu uthun a wara mabaygan seyzi mina gasaman.'

³⁸ 'Ngath ngitha apaw lagoepa wayiz, aypa garpathamoeypa mina igililmaypa, sey ngitha ngalaga nanga zageth kulay aymayinga. Wara mabaygal zageth ayman a ngitha matha ngoedhagidh gasaman wara mabaygaw zagethazimayngu.'

³⁹ Wa, senabi thonara na yoepkaz mudhaw lagoenu yadu thuray aymoedhin. Koey garsar Samariyalgal senabi mudhaw lagaw mina yoepathamadhin Yesulpa, kedha zoenguz kedha na yoepkaz midh na umay thanamulpa, 'Nuy ngayapa mura yadu palgan ngoezu aymayzi pawal kulay midh nanga.' ⁴⁰ Thana Samariyalgal kedha zoengu ngapa nubepa. Thana apa pudhemidhin nubepa sew maypa thanamuniya kalmel, a nungu niyay kazil. Yesu a niyay kazil ukasar goeygipa thanamuniya, Samariyalgiya.

⁴¹ Koeyma mabaygal lak mina yoepathamadhin kuyk nungu geth ngurpan thanamulpa. ⁴² Thana mulemidhin nabepa yoepkazipa, 'Nabi thonara ngoey mina yoepathaman matha nginu yangukudungu lawnga; ngoey ngoeymun kawran nungu ya gasaman; ngoey iman kay nuy nubi apaw goewaw mabaygaw Kaludhay Mabayg.'

⁴³ Ukasar goeygi kaliya Yesu a nungu niyay kazil lak ladhudhin Galilayapa, nungu geth lagoepa.

⁴⁴ Wa, nuy koey ngulayg zapul kay midh paru nanga nungu goegathoenu muynu. Nuy nungu geth kulay mulaydhin kedha, 'Mabaygal peropethoepa apa pudhayginga nungu geth lagoenu.' ⁴⁵ Thana nanga Galilaya gasamoedhin, mabaygan Yesun muy thayadhin, kedha zoenguz kedha, thana wara thonara ladhudhin Kaludhay Aypa gasamaypa Yoerusalemoenu, a thana imaydhin mura adhapudhay zagethal nuydh si aymoeydhin Kaludhay Ayngu thonara, Yoerusalemoenu muynu.

Yesu nuydh koey mabaygaw garkaz kazi dhoey nidhadhin

⁴⁶ Wa, Yesu a nungu niyay kazil thana kuniya tidemidhin Kanapa, wara mudhaw lag Galilayoenu muynu, mi goegathoenu nanga nuydh kulay nguki kidh thayadhin umal ngukipa. Wara mina zagethaw mabayg kuyku

mabaygaw nuy si, a nungu kazi koey kikirilayg wara mudhaw lagoenu Kapeniyam. ⁴⁷ Nuydh karngemidhin kedha Yesu ngapa Yoewdhayangu Galilayapa. Nuy Yesulpa uzaraydhin a yoewdhaydhin kedha, nungu gar kazi koey kikir Kapeniyamoenu, nungu mina amadhan um. Nungu ubi Yesulpa sipa nungu kazipa balbay tidaypa.

⁴⁸ Yesu kuniya muliz nubepa kedha, 'Ngitha ngoedhe kedha ngoedhalnga mura mabaygal midh nanga, ngitha mina yoepathamayginga, mamu ngitha purkan iman adhapudhay zageth, ngitha mina yoepathaman kay.'

⁴⁹ Nuy zagethaw kuyk koeyma apasidhin kedha, 'Aya gar ngaybiya asir, ngaw mamal kazingu umangu.'

⁵⁰ Yesu kuniya mulaydhin kedha, 'Uzar ngingu kazi kay ngidh imaypa, nubepa umapa lawnga.'

Senabi mabaygan mina yoepathamadhin Yesun yaday. Nuy uzaraydhin. ⁵¹ Yabugudoenu dhadhal nanga zagethaw mabaygal nungu yadaygal mangemin kedha, 'Ngingu kazi balbayg asin, nubepa umapa lawnga.' ⁵² Nuy yapu poeybiz thanamulpa, 'Midh thonara ngaw kazi balbayg asin?' Thana kedha, 'Ngul balbayg asingu, wan klokoenu kutapa, nungu kikir sumay muwasingu.'

⁵³ Wa, nuy kaziw thathi ngoenanu madhin, mina senabi thonara Yesu nubepa tharadhin, 'Ngingu kazi bangal balbayg asine.' Kalanu nuy a mura nungu ipi kazil thana mina yoepathamadhin Yesun. ⁵⁴ Ina ukasar thonaralnga Yesu aymoeydhin adhapudhay zageth nuy nanga ngapa Yoewdhayangu Galilayapa kuniya.

5

Yesu nuydh wara dhaga mabayg balbay tidan

¹ Mura senabi zangu kaliya, thanamun Yoewdhayalgaw koey goeyga gasamoedhin, ameniw goeyga, a kalmel koey ay. Wa, Yesu a nungu niyay kazil ladhudhin Yoerusalemoepa senabi thonara. ² Senabi goegathoenu thanamuniya koey kulaw pa poegayzinga adhiya a wara pasa Mamuy Pasa. Si muynu wara koey athadhalnga may, a nabiya pasiya payb kazkaz lagal; thana thanamudh kedha thoeraypu Bethzath.

³ Koeygarsar kikiril mabaygal apiya poelemar sethabi kazkaz lagiya, maygumal, a muwayzimayl, a dhaga mabaygal.* ⁵ Wara urapun mabayg nuy 38 wathoepa kikirilayg meparuy si.

⁶ Yesu nuyn imadhin nuy apiya yoewir si, a nuydh ngurpadhin nuy meparuy si koey kuykuthalnga. Nuy kedha mulaydhin kikiril mabaygoepa, 'Ngi balbaygoesipa mepa, a?'

⁷ Nuy gar kikirilayg kedha muliz, 'Ngurpay Mabayg, ngay mabaygoegig in mulupa woerpa maypa. Ngay na nuthayngu na mulupa, wara mabaygal kulay tharamirngu ngaybiya.'

⁸ Yesu kedha mulaydhin nubepa, 'Kaday tari, a nginu uthuy rugal kusumar a uzar.' ⁹ Yesu muliz! Wa nuy mabayg sobaginga kaday tariz, nungu waku manin a uzariz mina balbayginga.

Senabi za aymaydhin goeyga sabadh.

¹⁰ Thana nanga Yoewdhayalgaw kuyku mabaygal imadhin, thana nubepa mulemidhin, mabayg nga nanga balbayg asidhin kikiringu, 'Ina sabadh, koey sabilnga kedha ngidh nginu wakun ngin guraypa.'

¹¹ Nuy mabayg kuniya, 'Lawnga, ngoena ngadh na balbay tidanu nuy ngayapa mulema, "Waku nginu mar a uzar." "

¹² Thana yapu poeybemin kuniya nubepa, 'Nga nuy adhapudhay mabayg, ngibepa mulema nginu wakupa maypa a mabapa manu ngin?'

¹³ Nuy kikiril mabayg koerawayg nungu balbay tidayzi mabayg nga nanga, kedha zoenguz kedha mabayg muynu koey garsar senabi thonara, a nuy Yesu sobaginga mabaygaw goersar dhadha araydhin.

¹⁴ Kalanu Yesu nuyn imadhin koey yoewthaw boeradharanu muynu. Nuy nubepa mulaydhin, 'Wa, kedha thonara ngi mina balbayginga, poeypiyam wati pawa lak aymayg, koey mapu mayngu nginungu gasamoeyle.' ¹⁵ Nuy senabi mabayg uzaraydhin thanamulpa Yoewdhayalgaw kuyku mabaygoepa. Thanamulpa mulaydhin, nuy kedha, Yesu nuyn balbay tidadhin kikiringu.

Mina igililnga gasaman yabugud, Kaziya

* 5:3 Dhuray kulkubaw Minar Poelayzimayl, thana wara basalmayl kedha 5.3b-4 Thana ugaypu woer nanu bubu uzariz nanga. Thana ngulayg asimoeyn Awgadhaw angela kay mangepa ngapa mulupa, nan woer kay garguy maypa. Mabaygan nga kulay buth gasaman, pagan mulupa woerpa, wa nuy balbayg asin nungu kikiringu.

16 Nungu Yesun senabi mina zagethoengu, thana gegeyadh gasamoedhin a mulupa thayar nuyn. Thanamun imaypa kedha nuydh sabathoenu mabayg balbay tidadhin.

17 Yesu thanamulpa kuniya mulaydhin kedha, 'Ngaw Thathi zagethan mepa koey garsar thonarlnga, a ngay lak kedha zagethan mepa koey garsar thonarlnga.' 18 Nungu sethabi yangukudungu thana Yoewdhayalgal gegeyadh gasamoedhin. Thana ayman nubepa mathamaypa. Matha sena lawnga nuydh sabadhaw sabi patidhadhin, wara thana gegeyadh gasamadhin kedha, Yesu kedha umay, Awgadh mina nungu Thathi. Nuy nungungu balbaygoesipa Awgadhaw ngoedhapa.

Kaziw kupay midh

19 Yesu kedha mulaydhin thanamulpa, 'Ngay muliz ngithamulpa mina ya kedha, Kazin za aymayinginga nungu geth. Kazin aymoeypa, nungu Thathi mi zapul na aymoeypa. Thathi na mi za ayman, kazin lak kedha za ayman, nuydh nungungu wara za aymayinginga.

20 'Wa, zapul kedha kuniya, nuy Thathi maman maypa Kazi, a yadu palgan nubepa mura nuy midh zapul na aymoeypa. A nuydh Kazipa bangal yakamoene adhapudhay zapul itha mi kuniya na aymoeypa. Ngitha bangal mura madhu pamemine. 21 A Thathi midh na mabayg kaday tharan umangu a poeyban thanamulpa igililnga, matha kedha Kazin lak kedha poeyban ngaru igililnga nungu ubil mabaygoepa. 22 A minamay zageth lak kedha, Thathin aymayinginga senabi adhaw mulai; nuydh senawbi matha ngoedhagidh manin nungu Kazipa.

23 'Kalanu mura mabaygal ngaru apa pudhemin Kazipa, kedha ngoedhalnga Thathipa midh nanga apa pudhemipa. Nga nanga apasinginga Kazipa, wa kedha mabayg urupu mayn apasinginga Thathipa, ngadh nanga Kazi ngapa wayadhin. 24 Ngay ngithamulpa mina ya muliz kedha, ngadh mabaygan ngaw ya karngemin a mina yoepathaman nubepa ngadh ngoena ngapa wayadhin, wa kedha mabaygan gasaman ngaru igililnga. Kuthaw thonar bangal gasamoene nanga, nubepa lak lawnga parunu thoeraypa zoeyzi nidhaypa, kedha zoenguz kedha nuyn kaludhan umangu muwasin; nuydh gasaman ngaru igililnga.

25 'Ngay ngithamulpa mina yadu umepa, thonar na amadhan thamepa, a sethabi thonara bangal uma mabaygal ngaru kawran karngemin Awgadhaw Kaziw gud. Ngadh na karngemin thana igil nithaman. A matha kedha kayib dhuray mabaygal ngoedhe maygumal, thana ngaru kawran

karngemin Awgadhaw Kaziw gud, a thana lak kedha igil palimoeyn.

²⁶ 'Matha kedha Thathi nuy nungunguz Igilaw Kuyk, kedha ngoedhalnga nuydh aymoedhin nungu Kazi lak kedha Igilaw Kuyk. ²⁷ Lak nuydh poeybadhin nungu Kazipa matha ngoedhagidh zoeyzi noeydhaypa, kedha zoengu nuy Mabaygaw Kazi. ²⁸ Madhu poemayg ngaw yoengu. Na bangal thonar gasamoene mura uma mabaygal bangal muynu moeram gudanu karngemine ngaw yangu wakay.

²⁹ 'Mura thana bangal kaday nithamoene moeram gudangu. Ngaya na balbayginga nanga thana bangal kaday nithamoene mina igililmaypa. Wa, ngoenu na mab gegeyadh, thana kaday nithaman wati kuthoepa gasamoeypa. ³⁰ Ngath koey zageth ngawngu zageth ayman, ngath nanga adhamulan Ngaw Thathi midh nanga ngayapa muliz, a ngaw adhamulay ngaru matha ngoedhagidh. Kedha zoenguz kedha ngath ngawngu za aymayginga ngaw ubin. Ngath ngaru ayman nungu ubilnga ngoena ngadh wayan ngapa.'

Na midh paru kakal yakaman kedha, Yesu matha ngoedhagidh

³¹ Wa, Yesu lak mulaiydhin thanamulpa, Yoewdhayalgaw kuyku mabaygoepa kedha, 'Ngitha midh, ngayapa mina yoepathamayginga a? Ngay nay matha ngay ngaw ya bibiriginga. ³² Kasa kay kedha wara mabayg ngaybiya kalmel, nuydh ngaw doegam ridh palan, a ngay ngulayg nungu kedha yangukudul mina balbayginga. Ngitha senabi mina mabayg mina yoepathaman lawnga midh.

³³ 'A wara kedha, ngitha wara yangu mabaygal kulay wayamoeydhin Yoewanelpa, a nuydh mina kapu yangukudu kuniya madhin ngithamulpa, thabi mina yaday. Ngitha mina yoepathamayginga a? ³⁴ Ngath matha ngoedhagidh Thathingu gasaman, mabaygoengu lawnga, matha kedha Yoewanelngu lawnga. Ngath kasa yadu palgan ngithamun ibupudhay, ngithamulpa mina yoepathamaypa, kalanu ngitha gasaman ingaru igililnga.

³⁵ 'Yoewane nuy matha kedha thunge midh, nuy siyaypa buyalnga, a ngitha ubin memayin ikalnga senawbi buya gasaman, kasa thawpay thonarpa. ³⁶ Ngaw ngurpay yangukudul ngaru koey ridhanga nubiya, thana ngaru gimal Yoewanen ya midh nanga. Na kedha kuniya, ngath nanga koey zagethal aymoeyn, setha mi zagethal Ngaw Thathi nuydh ngayapa aymaypa manin, thana ngaru yadu palgan ngaw kupay midh nanga, a mabaygal mura iman kedha

nuydh Thathi ngoena ngapa wayadhin. Ngath ngaru ayman kuthoepea nuydh ngayapa midh zagethal mamayidhin.

³⁷ 'A Thathiw yangukudul lak kedha, ngaw doegam koeyma ridh palan. Ngitha ngaru mina yoepathamayinginga a? Koezi pay ngapa parungu ngitha Thathiw yangu wakay gasamayginga a paru imayinginga nungu, ³⁸ a nungu yaday ngithamun ngoenakapoenu muynu mayginga, kuyk ngitha mina yoepathamayinginga urapun mabayg nuydh ngan na wayadhin ngapa. ³⁹ Ngitha koeyma ngurpemipu Maygi Thusiw yaday, kedha zoenguz kedha ngithamulpa kedha, muynu si ngitha iman ngaru igililnga. Ngitha midh paru imayinginga kedha, sethabi yadu ngoena yadu poelgaypa?

⁴⁰ 'Lawnga ngitha ngaru ngapa mabaginga mina igilil-maypa gasamoeypa ngawngu. ⁴¹ Ngay mabaygaw thaw-maypa noegayinginga. ⁴² Kasa kedha ngay ngulayg ngithamulngu kedha, ngithamun mam ngoenakapoenu mayginga Awgadhoepa. Ngitha mingu koeyma nagemipa mabaygaw thawmayzi yoepa? ⁴³ Ngay ngapa Ngaw Thathiw kupaynu, a ngitha ngoena muya thoeyayinginga. Wara na mabayg ngapa kasa nungunguz, ngitha ngithamun lagiya muya thayan nuy.

⁴⁴ 'Ngitha nanga mabaygoepa thawmaypa nagemipa, ngitha wara za gasamayginga kidhakidhan. Ngitha nuthayinginga gasamaypa mina modhabiya urapun Awgadhoengu, koey zageth ngitha mina yoepathaman nuy. ⁴⁵ A ngithamulpa midh, ngithamun zagethal balbayginga Mosen purkapa a? Lawnga, ngay ngithamulpa kedha muliz kedha, kuthaw thonara bangal nanga, ngitha ngaru mulupa thayamoeyn Mosen mina yangukudungu, ngawngu lawnga. Sena kasa ngithamun wakay thoemamay kedha, ngitha balbayginga toedipu Mosen Sabi yangukudunu muynu, a nuydh bangal ngitha ibupudhamoeyne. ⁴⁶ Ngitha nay tidan a mina yoepathaman Mosen Sabi, wa, ngitha ngayapa mina yoepathaman nay. Nungu Thusinu Minar Poelayzimayl nuydh ngoena yadu palgarngu. ⁴⁷ Ngitha mina yoepathamayinginga nungu Minar Poelayzimayl midh nanga, koey zageth ngithamulpa mina yoepathamaypa ngaw yaday midh nanga.'

6

Koeygarsar mabaygaw aygud

(Mathayu 14.13-21; Mareko 6.30-44; Luka 9.10-17)

¹ Wara thonara Yesu nanga amadhan Galilayaw Malupa. Thana nan wara kedha thoeraypa, Taybiriyoos. Wa, nuy a nungu niyaykazil wara buwadhoengu memayidhin,

thana Galilayaw wara doegam buwadhoepa pagadhin sizi.
² Mabaygal sithaki wagel nubiya mina koey gudal goersar; minguz kedha, imamoeydhin nungu adhapudhay woenabal zagethal kikiriw dhoey nidhay.

³ Kalanu Yesu sizi padoepa kadaypa uzaraydhin, nubiya kalmel nungu niyaykazil; thana si gimal nithamoedhin.
⁴ Yoewdhayalgaw Kaludhay Ay oemay thonar amadhan thamaydhin. ⁵ Kalanu Yesu gima nagaydhin a imaydhin mabaygal thanamuniya wagel tadir nubepa imaypa. Nuy Pilipoelpa kedha yapu poeybiz, 'Ngalpa kay ngalagaz kunaw susul barpudhamoeypa thanamulpa aygudoepa?'

⁶ Nuy Yesu nungungu ngulayg kedha, nuydh kay za miyay ayimpa nanga, nuydh kasa Pilipan nuthan.

⁷ Pilip nubepa kedha kuniya mulaydhin, 'Itha mabaygal mina koey garsar, ngalpalpa koey bokadhzapulnga thanamulpa aypa barpudaypa. Urapun zagethaw mabaygaw eyth moelpalaw modhabingu mura yaynanab kunaw susupa barpudaypa matha ngoedhagidh lawnga thanamulpa moegina aypa.'

⁸ Wara Yesun niyay kazi nel Andhoeru, Simona Petherun tukuyap, Yesulpa kedha muliz, ⁹ 'In moegina garkaz, nubiya payb bali kunaw susul a ukasar moegina wapi, kasa kedha itha kay thana midh paru mura balbayg asimoeypa, in mabayg mina koey garsar?'

¹⁰ Yesu kedha muliz, 'Lawnga setha ayde balbayginga, apa niyaypa mamayi setha mabaygal.' Thanamuniya mina kapu thawpay bup niyaypa. Thana kalanu mabaygan apa thayamidhin. Thana getha tidemidhin matha garkazil payb thawsan sike.

¹¹ Kalanu Yesu sethabi payb kunaw susul mamayidhin, a Awgadhoepa eso poeybaydhin. Kalanu mabaygal poeybaydhin setha ngaya nanga apa nir, kasa ubipa ay. Kalanu nuydh lak kedha aymoedhin wapipa, a thana mura koey maytha yoewrulnga purthadhin senabi moegina ay.
¹² Thanamun nanga mura balbayg asimoeydhin maythal, Yesu nungu niyay kazipa kedha mulaydhin, 'Setha garwoeydhamay thadha woenayzi ayde, ayngu sagul poelayle.'

¹³ Kalanu thana garwoeydhamoeydhin mina mura thadha woenayzi ayde a toewalob mura liday wangamoeydhin, sethabi payb bali kunaw susungu. ¹⁴ Thana na nubi adhapudhay woenabal zageth imadhin, thana si sethabi thonara kidhakidhan kedha umamoeyr, 'In mina kay mina peropetha nubi apa goewapa ngan nanga mangay kudun madhin.'

Yesun mab woerab gimiya
(*Mathayu 14.22-33; Mareko 6.45-52*)

¹⁵ Wa, Yesu kulay ngulayg kedha, thana kay nubepa za ayimpa, lak kay nuyn Mopakuyk ayimpa, kasa thanamun ubin. Nuy kedha zoenguz sizi thanamulngu mina sobaginga padapa kadaypa miyaydhin, matha nungu kusayg.

¹⁶ Kutapa nanga inur pudhiz, Yesun niyaykazil mulupa woerpa memayidhin butapa. ¹⁷ Thana thapadhin Kapeniyamoepa. Inur toeydhamoeydhin nanga, a Yesu thanamuniya matha mangayginga ka. ¹⁸ Senabi thonar mina koey gubalnga, bawal mina koey zapul.

¹⁹ Thana nanga thapadhin payb lawnga siks kilomita, thana iman Yesu, nuy ngapa thanamulpa woerab gimiya woelmay. Thanamun mina koey aka thana nanga nuyn iman nanga.

²⁰ Nuy kedha thanamulpa, 'Ngitha minggu akan, in ngay?'

²¹ Wa, thana kalanu nuyn ayawal madhin butoepa. Mina senabi thonara thana war doegam buwadh gasamoedhin, thana ngalagapa nanga memayidhin.

²² Bathaynga na goeyga nanga mura sethabi koeygarsar kuniya wanayzi mabaygal wara doegam malu buwadhoengu, thana ngoenanu madhin kedha, matha urapun but koezi ngalpalngu, a Yesu pathayginga thanamuniya, nungu niyaykaziya senabi butoenu. ²³ Kalanu butal ngapa wara goegathoengu Taybiriyoos sena. Thana mangaydhin amadhan lagoenu ngalaga nanga ay purthayzi mabaygal, Kuykulnga ngalaga nanga eso poeybadhin aypa.

Yesun gamu Igilaw Ay

²⁴ Wa, mabaygal imadhin kedha, Yesu a nungu niyaykazil matha lawnga, thana butiya thayamidhin kalanu memayidhin Kapeniyamoepa Yesulpa lumaypa. ²⁵ Thana nanga mabaygan nuyn Yesun imadhin war doegam buwadhoenu, thana nubepa kedha yapu poeybemidhin, 'Ngurpay Mabayg, ngi midh thonara kay mangema?'

²⁶ Yesu thanamulpa kedha mulaydhin, 'In ngay ngithamulpa kasa mina kay mina ya mulepa. Sena na ngitha ngoena na lumanu, minguz kedha? Ngitha na kunaw susu maytha yoeruypa purthangu ngithamun ubin, a ngitha kay aykap matha gasamayginga ngaw adhapudhay woenabal zagethaw. ²⁷ Kasa bangal aypa zagethaw mabag, senaw ay nanga nuy ngulayg woessay asin. Balbayginga kedha ngitha aypa zageth uzariz kedha aypa, senaw mi ay nanga woessayginga mepa igilaw kuthoepa. Senaw nuyn senawbi ay ngath Mabaygaw Kazin ngithamulpa bangal

manine. Minguz kedha? Awgadhan nungu geth maku ngoena wanadhin mabaygoepa mina yoepathamaypa.'

²⁸ Thana kalanu kedha yapu poeybemidhin nubepa, 'Ngoey kay midh balbayginga matha ngoedhagidh aympa Awgadhaw ubilnga ngoeymulpa midh aymoeypa nanga?'

²⁹ Yesu kedha mulaydhin thanamulpa, 'Awgadhaw ubilnga ngithamulpa kedha, ngitha mina yoepathamaw nuydh ngan nanga ngapa wayadhin, nungu Mina Woeyayinga.'

³⁰ Thana kuniya kedha mulemidhin, 'Ngidh kay mi adhapudhay woenabal zageth aympa, ngoeymulpa imaypa nuy kay ngin mina yoepathamoeypa? Ngidh kay miyay zageth aympa. ³¹ Ngoeymun muruygan mabaygoegi dhadha sakara goerab gamul ay mana purthadhin. Maygi Thusinu Minar Poelayzinga kedha, "Nuydh, Mose thanamulpa daparngu ay madhin aygudoepa."'

³² Yesu kuniya thanamulpa kedha mulepa, 'In kay ngay ngithamulpa mina kay mina ya muliz, sena Moselngu mina ay lawnga, nuydh mi ay na poeybaydhin ngalpan thathiw thathipa. Mina daparaw ay nanga, senaw Ngaw Thathingu gimaz ngapa ngithamulpa. ³³ Mina ay nanga, na Awgadhaw poeybayzinga nubi apa goewapa, senaw nuy ngan nanga daparngu ngapa mulupa; nuy senawbi mabayg nuy mina ay a nuy matha kedha igililnga nubi apa goewapa.'

³⁴ Thana nubepa kuniya kedha mulemidhin, 'Ngurpay Mabayg, ngidh gar ngoeymulpa bangal nubi mina ay mura thonara mayparu?'

³⁵ Yesu kedha mulaydhin thanamulpa, 'In mina Ngay, Igilaw Ay. Mabaygal ngaya ngapa ngayapa, thanamulpa lak maytha aygipa gasamoeypa lawnga, a mabaygan ngaya nanga ngoena mina yoepathamoeypa, thanamulpa lak nguken naypa lawnga. ³⁶ Ngay ngithamulpa mulema kedha, ngitha ngoena purkan iman, kasa kay kedha ngitha ngaru mina yoepathamayinga.

³⁷ 'Mura ngaya nanga mabaygal, Thathiw poeybayzimayl ngayapa, thana ngaru ngaybiya asimoeyn. Wa, koey zageth ngath kedha mabayg adhapa woeyaypa, mabaygal ngaya nanga ngaybiya asimoeypa. ³⁸ Ngay daparngu mulupa mayginga ngaw ubilmaypa aymaypa. Lawnga, ngay kedha zapa ngapa, nungu ubilmaypa aymaypa, ngadh nanga ngoena ngapa wayadhin; ³⁹ a nungu ubilnga kedha, ngaw ngapa Woeyayzi Mabaygaw; mura sethabi mabaygal ngaru kaludhamoeyn, thana setha ngaya nanga nuydh ngayapa poeybamoeyn. Ngaru urapun guythuyayinga kurusipa bangal kuthaw goeyga gasamoene, a ngath mura kaday nithamoeyne thana. ⁴⁰ Ina Thathiw ubilnga kedha, mura

setha ngaya nanga kazipa nagemipa a mina yoepathamaypa nuyn, mura sethabi mabaygal ngaru gasaman ingaru igililnga. Wa ngath bangal sethabi mabaygal kaday nithamoeyne senabi kuthaw goeyginu.'

Thana Yoewdhaylgaw kuyku mabaygal Yesun mina yoepathamoeyginga

⁴¹ Dhuray Yoewdhayalgaw kuykul Yesun kedha yoepa moegithap ya koey garsar aymoedhin, Yesu nanga thana-mulpa umay kedha, 'In mina ngay; ngay mina ay daparngu ngapa mulupa.' ⁴² Kalanu thana kedha umamoeyr, 'In nubi mabayg Yesu a? Yoewsepan kazi. Ngoey ngulaygal nungu apu thathingu. Nuy midh paru kedha umepa nuy daparngu ngapa mulupa?'

⁴³ Yesu kuniya thanamulpa kedha mulaydhin, 'Kidhacidhan moegithap yagi asimoe. ⁴⁴ Mabayg koey zageth nungu geth ngayapa uzariz, nuyn kay lak Ngaw Thathin ngoena ngadh ngapa wayadhin nanga, matha nungu zageth kedha, nuydh Thathi nungu ubilnga mabayg ngayapa yoewthiz gamupa. Wa, kedha ngoedhal mabayg ngath bangal kuthaw thonara kaday tharane. ⁴⁵ Minguz kedha, kay paypa kulay peropethaw Minar Poelayzinga kedha, "Thana bangal mura ngurpamoeyne Awgadhan." ' Mina mura mabaygal ngaya nanga nubepa koerngayl kawra poeybaypa, a nungungu ngurpemipa, mura kedha ngoedhal mabaygal thana ngulayg ngayapa gamupa ladhun. ⁴⁶ Ina kedha kuniya lawnga kedha, mabaygan ngulayg Thathi iman, lawnga matha nuydh iman nga nanga Awgadhoengu ngapa, matha nuydh Thathi imadhin.

⁴⁷ 'Ngay ngithamulpa mina ya mulepa, mabaygan ngadh nanga ngoena mina yoepathaman, nuydh gasaman ingaru igililnga. ⁴⁸ Ngay mina ngay, Mina Igililmay Ay. ⁴⁹ Ngithamun thathiw thathin nanga, thana kasa goerab gamul ay mana purthadhin mabaygoegi dhadha sakara, senaw ngaru Igilaw Ay lawnga, kasa thawpay thonaraw ay. Thonar nanga gasaman, wa thanamun kuth, ⁵⁰ kasa kay kedha, in nubi ay nanga daparngu ngapa mulupa, mabaygan ngadh nanga nubi ay purthane, nubepa umapa lawnga. ⁵¹ Ngay mina ngay, ingaru Igilaw Ay daparngu ngapa mulupa. Mabaygan nanga purthane nubi mina ay, nuy bangal ngaru igililnga. In nubi ay ngath ngithamulpa manin nanga, ina ngaw gamu matha kedha ngath mina igililnga poeyban nubi apa goewapa.'

Mina ay matha kedha ngaw gamu

⁵² Thana nanga Yoewdhayalgaw koey mabaygal karngemidhin nanga, thana kidhakidhan ya pathowkamoeyr kedha, 'In nuydh nubi mabaygan midh paru nungu gamu ngalpalpa ay aygudoepa kudun maypa?'

⁵³ Yesu kedha zoenguz thanamulpa mulaydhin kedha, 'In ngay ngithamulpa mina yadu umepa, ngitha bangal nanga purthayg Mabaygaw Kaziw gamu a nungu kulka ngitha woenig nanga, ngithamulpa ngithamun geth mina igililmaypa gasamaypa lawnga. ⁵⁴ Mi mabaygan nanga ngaw gamu purthan a ngaw kulka wanin nanga, nuydh gasaman ngaru igililnga a ngath bangal nuynd kaday tharane kuthaw goeyginu. ⁵⁵ Minguz kedha, ngaw gamu mina ay a ngaw kulka mina woeni. ⁵⁶ Mi mabaygan nanga ngaw gamu purthan a ngaw kulka wanin nanga nuy bangal ngaybiya muynu meparu a ngay bangal nubiya muynu meparu. ⁵⁷ In ngoedhe kedha nge, Ingaru Igilaw Thathin ngoena ngapa wayadhin a ngath ngaw igililnga nungungu gasampa mura thonara; wa senaw lak kedha ngoedhalnga mi mabaygan nanga ngoena bangal purthane, nuydh bangal ngawngu mura igililnga gasampu. ⁵⁸ Ina mina ay daparngu mulupa. Senaw ngalpan thathiw thathin kulay purthadhin goerab gamul ay mana, na mamu mina ay lawnga, thana kurusipa thanamun kuth gasaman; kasa kay kedha, mabayg nga nanga purathipa koezi nubi mina ayngu, daparngu mi mina ay nanga ngapa mulupa, ngidh gasaman ngaru igililnga.' ⁵⁹ Setha nungu kedha ngurpayzi yangukudul nuydh aymoeydhin Kapeniyamaw yoewthanu muynu,

Koeyma niyaykazil Yesulngu kuniya pudhemidhin

⁶⁰ Dhuray koey garsar niyaykazil Yesun thana na karngemidhin sethabi ngurpay yangukudul, thana kidhakidhan kedha umamoeyr kedha, 'Ina midh paru kuniya ya, ngalpalpa mina koey zageth aymoeypa, ngalpalpa lak nubepa koerngaypa lawnga.'

⁶¹ Nubepa Yesulpa kay kakal kedha, thana nungu niyaykazil moegithap ya umamoeyr ubigasimoeyn; nuy sinubi thonara thanamulpa kedha mulaydhin, 'Ngitha midh paru gegeyadh gasamoenu ngaw ngurpay yangukudungu?

⁶² Ngitha bangal midh mamayine bangal ngitha nanga imane kedha, ngay Mabaygaw Kazi kuniya kadaypa ngay ngalagaz na ngapa? ⁶³ In igililnga ngadh poeybaypa, in gamu nanga nuy kasa zaginga, ngay na ngithamulpa na kulay nuki mi yadu umepa, setha Maygi Mariw mina doegamuya yangukudul a thana matha kedha igilaw yangukudul.

64 Kasa kay kedha wara mabaygan ngithamulngu mina yoepathamayginga.'

Nuy Yesu koezi pay ngapa parungu ngulayg kedha, ngaya nanga thanamulngu mina yoepathamayginga, a nuyn bangal ngadh nanga wati mabaygoepa gud arane. 65 Nuy kedha zoenguz matha umay kedha, 'Ngay kedha zoenguz ngithamulpa kulay mulayngu, mabayg kasa nungungu ngayapa gamupa mabaginga; nubepa kay lak Ngaw Thathin wa maypa ngayapa gamupa mabapa.' 66 Nungu thabi mina ngurpay yangukudungu dhuray koeyma kuniya pudhemidhin Yesulngu, thana lak nubiya puziginga.

67 Kalanu Yesu nungu toewalob niyay kazipa yapu poeybaydhin kedha, 'A ngitha lak kedha, ngitha ngoena woenaypa maypa lawnga midh?'

68 Nungu wara niyay kazi nel Simona Petheru kuniya Yesulpa kedha mulaydhin, 'Kuykulnga, ngoey kay nginungu ngabepa ladhuypa. Mina igilaw yangukudul ngibiya niyaypa? 69 Ngoey kay ngin mina yoepathamangu ngulayg asimoeypa kedha, ngi mina Maygi Mabayg Awgadhaw.'

70 Yesu kuniya mulaydhin thanamulpa kedha, 'Wa, ngath ngitha toewalob mabaygal adhapa thamayidhin ngaw mabaygan, kasa kay kedha ngithamuniya muynu urapun Sathanan mabayg.' 71 Nungu aykap muynu kedha, Yudha Simonan kazi, Keriyothoelayg. Nuy Yudha ngaru thanamuniya toewalob niyay kaziya muynu, kasa kay kedha nungu bangal imul pathay zageth Yesuniya.

7

Yesu a nungu tukuypal

1 Mura sethabet zangu koeliya Yesu a nungu niyay kazil Galilayapa memayidhin. Nungu ubiginga Yoewdhayapa kuniya maypa, minguz kedha sethabet boeradharoenu Yoewdhayalgaw kuyku mabaygan nuyn ugar. Thanamun ubi nubepa mathamaypa. 2 Yoewdhayaw mabaygaw koey ameniw thonar amadhan thamay, Kawamudhaw Thonar a mura mabaygal urapun lagoepa garwoeydhamiz Yoerusalemoepa Yoewdhayanu muynu. Thana amenipa a koey aypa gasamoeypa, ngoenanumaypa Awgadhaw mina danal poethay thanamulpa kay bupanu poti wathalnga Aykupithu thonarngu kalanu.

3 Yesun tukuypal nubepa kedha mulemin, ngi mipa kedha nipa, ngi nanga koey zagethaw mabayg ngidh nubi doegam wanar, a koey mudhaw lagoepa uzar koey garsar mabaygal si. Ngisepa Yoewdhayaw doegampa, lak nginu niyaykazin kay nginu adhapudhay zageth bangal imane. 4 Ngidh

kasa moegan bupiya ayimpa kedha koey zageth, mabaygan mamu imayinginga. Nginu ubi nanga ngi kuyku mabayg, adhapa nupa mabaygoepa mura yakamar, lak bangal thana mina ngulayg gasamoene nginungu. ⁵ Nungu tukuypan, thana lak kedha nuyn mina yoepathamayinginga.

⁶ Yesu kedha muliz thanamulpa, 'Ngaw thonar ka matha gasamoeyginga sepa yabugudoepa maboepa. Mura thonara matha ngoedhagidh ngithamulpa, ⁷ kow apaw goewaw mabaygal ngithamun wati igalgal lawnga, thana ngayapa ubigigal, ngoena adhapa yawaypa. Ngaw maw thanamulpa gegeyadh, thanamun wati pawa kakal kabuthapa. ⁸ Ngitha ladhu sepa koey aypa, ngayapa maboepa matha ngoedhagidh lawnga kedha thonara, kedha zoenguz kedha ngaw mina thonar gasamayginga.'

⁹ Wa, nuy kedha mulaydhin, nuy matha si muynu Galilayoenu. ¹⁰ A nungu tukuyपाल memayidhin koey aypa. Kalanu kay nuy uzaraydhin gumi, kakal lawnga. Nubiya kalmel nungu niyay kazil. ¹¹ Senabi thonar kay Yoerusalemoenu, thana Yoewdhayalgaw kuyku mabaygal nuyn lumar a yapupoeybemir kedha, 'Ngalaga nuy senawbi mabayg?'

¹² Mabaygal muya nungu ya umamoeyr. Wara mabaygal kedha, 'Nuy mina mabayg!' a wara mabaygal kedha, 'Lawnga, nuy wati mabayg, nuydh mabaygal ngalke-moeypa.' ¹³ Wara mabayg kakal mulayinginga, kedha zoenguz thana akan Yoewdhayaw kuyku mabaygoengu.

Yesun ngurpay zageth senabi ayngu thonara

¹⁴ Wa, thana kulay nuyn imayinginga. Senabi koey aygud matha dhadhal nanga, Yesu ngapa koey yoewthaw boer-adharanu mangiz a ngurpay kuykaymadhin. ¹⁵ Thana Yoewdhayaw kuyku mabaygal koeyma madhu pamemir kedha, 'In nubi mabayg minggu koey ngulayg, nuy kedha ngoedhal ngurpay gasamayginga?'

¹⁶ Yesu kuniya mulaydhin, 'Ngath na mi ngurpay ayimpa, ngath lawnga ngawnguz. Ina ngapa urapun mabaygoengu ngadh na ngoena wayadhin ngapa. ¹⁷ Mabayg nga ubilayg aymipa Awgadhaw ubilnga, wa senabi mabayg nuydh balbayginga adhamulaypa ngaw ngurpay midh nanga, Awgadhoengu lawnga midh, kasa ngawnguz. ¹⁸ Mabayg nga nanga kasa nungunguz ngurpay ayman, nuy kedha, nuy nungu geth kadaypa mepa. Ngunu nanga ubi nungu Woeyayzi Mabaygoepa kadaypa maypa, wa nuy mina yadu umepa, a sena muynu wati zaginga, nuy ngoedhe kedha nungu Woeyayzi Mabayg. ¹⁹ Mose nuydh sabi poeyban

ngithamulpa, ngitha midh paru nungu sabinu muynu bal-bayginga mabaginga, a? Ngitha mipa ngoena mathamaypa maypa?’

²⁰ Thana nubepa kuniya kedha umamoeyr, ‘E! Ngibiya muynu wati mari. Ngi mipa wakay thayiz kedha, mabaygan ngibepa nuthemipa mathamaypa?’

²¹ Yesu kuniya mulaydhin thanamulpa kedha, ‘Lawnga, ngayapa kakal kedha, ngath matha urapun koey zageth ay-moedhin, sabadhaw goeyginu a ngitha madhu pamemidhin a gegeyadh gasamadhin. ²² Ngitha koey ngulaygal kedha, za nanga mina koey mina za nanga, ngidh ngaru ayman kasa midh goeyga sabadh. Mose ya wadhadin kedha ngithamun garkaz kazil ngaru motho pathamoeyn kazimay thonarngu pawpa eyt goeyginu.* Senaw kulay parungu ngapa thathiw Thathingu kuykaymoedhin, Moseniya kulay. A ngitha koeyma oengaypu senabi sabi matha kedha goeyga eyt nanga sabadh nanga ngitha ngaru ayman senabi goeyginu. ²³ Wa, ngitha ngulayg moegina garkaz motho pathan sabadhaw goeyginu, Mosen Sabingu pathidhayle; ngitha minguz ubigasimoeyn ngawngu kedha, senabi thonara ngath kikiril mabayg buth pathan sabadhaw goeyginu, kalanu gamu mura balbayg asin nungu?’ ²⁴ Ngithamun zoeyzi noedhay kasa gimiyaya muk. Matha ngoedhagidh kedha ngitha mina iman muynu za.

Yesu nuy Adhapa Thamayzi Mabayg lawnga midh

²⁵ Thana dhuray Yoerusalemagal kedha, ‘Senaw nuy thana kuyku mabaygan kulay mathamaypa marngu? ²⁶ Nagemiw! Nuy mabaygaw parunu yadu umepa a thana za aymayinginga, nuyn mulupa thoeyayinginga. Thana kuykun midh, si muynu thana ngulaygal nuy Awgadhaw Adhapa Thamayzi Mabayg, ²⁷ lawnga midh? Nuy bangal Adhapa Thamayzi Mabayg ngapa, nuy bangal gumi nuy ngalagaz ngapa, kasa kay kedha ngalpa mura ngulaygal nubi mabayg nuy ngalagaz nanga ngapa, nuy Adhapa Thamayzi Mabayg lawnga.’

²⁸ Yesu matha ngurpay aymar yoewthaw boeradhoenu. Nuy koey gimiyaya umay yadu kedha, ‘Ngitha mina ngulaygal ngawngu a? Ngaw goegathoengu ngitha ngulaygal kasa kay kedha ngitha koerawaygal ngay ngalagaz ngapa. Ngaw Woeyayzi Mabayg nungu yangukudul mina yangukudul, a ngitha nungungu koerawaygal. ²⁹ Ngay ngulayg nungungu, minguz kedha ngay nungungu ngapa nuydh ngoena ngapa wayadhin.’

* 7:22 garkaz kazil ngaru motho pathamoeyn kazimay thonarngu pawpa eyt goeyginu: wara Zenesis 17.10 geth tidi.

³⁰ Senabi yangukudungu thana nuyn kunumaypa madhin, kasa kay kedha mabaygan nubiya geth woenayinginga, a gasamayginga, thana kasa yan, minguz kedha nungu thonar matha lawnga. ³¹ Koey garsar mabaygal mabaygaw miyaynu muynu mina yoepathamadhin nubepa. Thana kedha mulemin, 'In ngaru Awgadhaw Adhapa Thamayzi Mabayg; koey zageth wara mabayg ngapa nungu adhapudhay zageth gimal nubi mabayg midh nanga.'

³² Thana Parasayalgal karngemidhin mabaygaw ya, thana Yesun ya umamoeyr. Kalanu thana Parasayalgal a kuyku misnarel wayamoeydhin kunumaynbaygal Yesulpa gasamoeypa.

³³ Yesu mulaydhin, 'Ngay bangal moegina kuykuthalnga in ngithamuniya, kalanu ngay kuniya tidhedhe nubepa ngoena ngadh nanga ngapa wayadhin. ³⁴ Ngitha bangal ngayapa yan nagemipu, ngithamulpa ngayapa lak kay imaypa lawnga. Ngithamulpa sew maypa lawnga ngay bangal ngalaga nanga.'

³⁵ Thana Yoewdhayaw kuyku mabaygal kidhakidhan mulemin, 'Nuy bangal ngalagapa ngalpalpa lak nubepa imaypa lawnga? Nuydh midh buwayl thoyaypa, nuy sike sepa Goerikaw mabaygaw goegathoepa, dhuray ngalpan mabaygal ngalaga nanga? Nuydh Goerikaw mabaygal ngurpamoeypa a? ³⁶ Nungu muynu aykap za miyay kedha, nuy ngalagapa bangal? Nungu kedha yangukudu, "Ngitha bangal ngayapa yan nagemipu, ngithamulpa ngayapa lak kay imaypa lawnga." A wara nungu ya kedha, "Ngithamulpa sew maypa lawnga ngay bangal ngalaga nanga."

³⁷ Moeygoepa goeyga senabi koey ayngu, thanamun mina koey goeyga, Yesu kaday tariz dhadhal a gimiyawakaya muliz, 'Ngan ngukin naynin, ngapa ngayapa ngukipa, ³⁸ a ngadh nanga mina yoepathaman ngoena nuy ngaru nguki waniz. Na matha kedha Maygi Thusi midh yadu palgan, "Ngadh nanga mina yoepathaman ngayapa, igilaw ngukin pay yoewdhiz adhapa nungu ngoenakapoengu."'

³⁹ Yesun nabi yangukudungu nuydh yadu palgan Maygi Mari nungu kalanu bangal na poeybane mabaygan ngadh mina yoepathaman Yesun, wa thana bangal gasamoene ngoedhe bubu ngoenakapoengu pungaypu. Senabi thonara Maygi Mari matha poeybayginga, kedha zoenguz kedha Yesu kaday thoerayinginga nungu poeraparal niyaylagoepa.

Dhadh palamiz ukasar buway ayman

⁴⁰ Koey garsar mabaygaw moeyaynu, karngemin nungu yangukudu. Thana kedha, 'In nubi mabayg ngaru senabi koey peropeth, ngan nanga yadu palgarngu.' ⁴¹ A dhuray

kedha, 'Lawnga, in mina Awgadhaw Adhapa Thamayzinga.' A dhuray ngoelkay yoepathaman kedha, 'Adhapa Thamayzi Mabayg ngapa Galilayoengu maypa lawnga?' ⁴² Maygi Thusi kedha, nuy ngapa Dhawithan buwayngu a kazi iman Bethliyamanu, Dhawithan goegathoenu.' Thana koerawaygal kedha nungu mina kazimay lag ngalaga.

⁴³ Wa, thanamun dhadh poelamayzinga mabaygaw moeyaynu, Yesun may. ⁴⁴ Wara thanamun ubi nubepa gasamoeypa, kasa kay kedha mabayg nubiya geth woenayinga, thana kasa yan.

Yoewdhayaw kuykun nuyn mina yoepathamayginga

⁴⁵ Kurusipa thana kunumaynbaygal kuniya tidemidhin thanamun kuykupa. Thana kuyku misnarel a Parasayalgal kedha yapu poeybemidhin, 'Ngitha minga nuyn ngapa gasamoeyginga?'

⁴⁶ Thana kuniya mulaydhin kedha, 'Mabayg kulay ngoeymulpa puridharal yayab ya mulayginga.'

⁴⁷ Thana Parasayalgal kedha mulemin, 'Nuydh ngitha koeyma ngalkemoeydhin matha kedha mura mabaygal a?' ⁴⁸ Ngithamun kuyku mabaygoengu urapun mabayg mayginga a matha kedha ngoeymulngu Parasayalgoengu urapun mayginga mina yoepathamaypa nubepa. ⁴⁹ Matha thana sethabet mabaygal, ngulayg nuyn mina yoepathaman, minguz kedha thana Mosen Sabingu koerawaygal. Thana bangal ngaru Awgadhoengu za gegeyadh gasamoene.'

⁵⁰ Wara Parasayalayg Nikodemoes, nga na kulay uzaraydhin Yesulpa imaypa, nuy sethabet Parasayalgaw mabaygoengu. Nuy kedha mulaydhin, ⁵¹ 'Ngalpan sabinu muynu mabayg kasa moegan gegeyadh mayginga. Mamu nungu ya karngegin, a mamu iman nuydh miza ayman, wigel kay zoeyzi noeydhiz nuyn.'

⁵² Thana nuyn kedha mulamoeyn, 'Wa, ngi midh? Ngi kedha nuy midh nanga ngapa, ngapa Galilayoengu. Ngi nanga Maygi Thusipa nagepa, ngurapipa. Ngidh iman peropethoeginga ngapa Galilayoengu.' ⁵³ (Kalanu thana mura yayanab geth wanemidhin thanamun lagoepa.)

8

Yoepkaz nadh mabaygaw puru ayman, thana nan iman

¹ Wa, thana mura mabaygal thanamun lagoepa kuniya memayidhin kasa kedha Yesu nuy Olibaw Padoepa uzaraydhin, wara nuringa yaginga. ² Mina bathaynga nanga nuy kuniya tidaydhin koey yoewthoepa, a thana mura

mabaygaw moeyay nubepa lak garwoeydhamoeydhin. Nuy apa thanuraydhin a nuydh ngurpay lak ayman thanamulpa.

³ Thana Parasayalgal a sabiw ngurpay mabaygal nubepa ngapa yoelpadhin yoepkaz, ngan nanga mabaygal imadhin kedha, nadh mabaygaw puru matha aymar. Thana nan mura mabaygaw parunu tharan. ⁴ Thana Yesulpa kedha mulaydhin, 'Ngurpay Mabayg, nabi yoepkaz nadh mabaygaw puru matha aymar nanga mabaygal nan iman. ⁵ Ngalpan sabinu muynu Mosen Poelayzinga kedha, na yoepkaz ngaru kulan mathaman umapa. Nginu yangukudu ya miyay?' ⁶ Thanamulpa kedha, thana poethi ayman Yesulpa, nubepa gasamoeypa a kotoepa maypa. Kasa kay kedha Yesu mulupa pathidiz kulaw ploewapa a poeynu nungu dhimuran ya paladhin.

⁷ Thana nuyn koey garsar thonaralnga yapu poeybar, kurusipa nuy kaday tharaydhin a thanamulpa kedha kuniya mulaydhin, 'Ngithamulngu nga nanga mina wati pawagig, wa matha ngoedhagidh nuydh kulay nabepa kula thayaw mathamaypa.'

⁸ Kalanu nuy lak mulupa apasin kulaw ploewapa, a poeynu ya paladhin. ⁹ Thana nanga senabi za karngemidhin thana urapun dhadh thadhir nungungu, burugamul mabaygal kulay kayn mabaygal wagel kay.

¹⁰ Yesu nuy nungu kusayg wanan, yoepkaz nubiya. Palay matha palay siyamar si. Nuy kaday tharaydhin a nabepa mulaydhin, 'Kake, ngibepa yanguzi mabaygal ngalaga, sena mabaygoevinga ngibepa sabipa maypa?'

¹¹ Na mulaydhin nubepa, 'Ina gar mabaygoevinga.'

A Yesu nabepa kedha mulaydhin, 'Ngayapa lak ngibepa sabipa maypa lawnga, uzar balbayginga bangal, wati pawal lak aymayg.'

Yesu nubi apaw goewaw thunge

¹² Yesu lak mulaydhin mura mabaygoepa kedha, 'Ngay nubi apaw goewaw thunge. Nga nanga ngaybiya kalmel nubi thungenu, nuydh gasaman nabi buyaw igililnga a nuy inuriya maboevinga.'

¹³ Thana Parasayalgal nuyn mulupa tharar, 'Ngi kasa nginungu kedha yadu umepa. Ngi nanga midh umepa aykapuinga.'

¹⁴ Yesu kuniya mulaydhin thanamulpa kedha, 'Lawnga, itha ngaw yaday mina yaday, kasa midh ngay ngawngu ya muliz nanga, thana ngaru mina yaday; minguz kedha, ngay ngulayg ngay ngalagaz na ngapa a ngay bangal mi kuniya nanga kuniya. Ngitha kasa koerawaygal thabi zoengu. ¹⁵ Ngithamun nagay kasa mabaygaw pawanu, mabaygoepa

zoeyzinaydhepa. Ngath wara mabaygoepa zoeyzi noeydhay aymayingga. ¹⁶ Ngath nay kedha pawa ayman, ngaw zoeyzinoeydhay balbayginga nay, minguz kedha, ngay ngaw kusayg lawnga senabi zagethoepa. Thathi mura thonara ngaybiya kalmel ngoena ngadh na wayadhin.

¹⁷ 'Wa, ngithamun sabinu muynu Minar Poelayzinga kedha, "Ukasar na mabaygiya za balbayg asin nanga palamun imaypa matha ngoedhagidh, wa ngalpa ngaru mina yoepathaman ukasar mabaygaw ya.'" ¹⁸ Ngalbe ukasar mabayg yadu umempa, ngaybiya Thathi muynu, ngoena ngadh na ngapa wayadhin. Thathiw ya, a ngaw ya ngaru urapun.'

¹⁹ Thana yapu poeybemir, 'Nuy nginu thathi nga, nuy ngalaga?'

Yesu kuniya, 'Ngitha ngawngu koerawaygal, a matha kedha Ngaw Thathingu koerawaygal. Ngitha nay ngawngu ngulaygal, ngitha lak Ngaw Thathingu ngulaygal nay.'

²⁰ Yesu na nabi ngurpan aymar koey yoewthanu adhal, pasinu ngalaga nanga thanamun bokadhazangu boksal mamayir mabaygoepa poeybaypa, kasa kay kedha mabaygoeinga nubepa gasamaypa, nungu thonar matha lawnga.

Mabaygoepa koey zageth Yesuniya kalmel maypa

²¹ Yesu lak thanamulpa mulaydhin kedha, 'Ngay bangal uzaridhe, a ngitha bangal ngoena lumane, kasa kay kedha ngitha bangal wati pawanu umamayl. Koey zageth ngitha ngaw yabugud gasaman.'

²² Thana Yoewdhayalgaw kuyku mabaygal muynu kedha, 'In, nuy kedha umepa, nungu yabugud nanga ngalpalpa koey zageth nubiya oesipa. Muynu midh, nuy bangal nungu geth uma mathamidhe a?'

²³ Yesu lak mulaydhin, 'Ngitha kow mabaygal a ngay gimaz ngapa. Ngitha kow apaw goewaw mabaygal a ngay koezi apaw goewangu lawnga. ²⁴ Kedha zoenguz ngay ngithamulpa umepa, ngitha bangal wati pawanu um poegaypu. Wa, ngitha bangal wati kuth gasampu ngitha bangal na mina yoepathamayginga ngayapa, ngay nga nanga Ngaru Igililnga.'

²⁵ Thana lak nuyn yapu poeyban, 'Ngi nga?'

Yesu kuniya muliz thanamulpa, 'Ngay senabi mabayg, ngay ngithamulpa parungu kulay midh muleman. ²⁶ Ngaw lak yangukudul ngithamun doegampa koey garsar a ngithamulpa zoeyzinoeydhaypa koey garsar. Urapun mabayg ngoena ngadh na ngapa wayadhin, nuy mina a ngath mura mabaygoepa yadu poelgaypa nungu poeybayzi ngurpay in nubi apa goewanu, ngath midh na nungungu

gasamoedhin.’ ²⁷ Thana nungu ya ruwamayginga kedha nuydh Thathiw yadu umay. ²⁸ Nuy kedha zoenguz thanamulpa lak mulaydhin, ‘Ngitha midh thonara bangal Mabaygaw Kazi kadaypa manine, ngithamulpa bangal kakal aymidhe ngay nga nanga Ngaru Igililnga. Senabi thonara ngitha bangal ngulayg asimoeyne ngath ngawnguz za aymayginga, ngath ayman matha Thathi ngoena midh na ngurpadhin aymoeypa. ²⁹ Ngadh ngoena ngapa wayadhin, nuy ngaybiya kalmel. Nuydh ngoena kasa woenayginga ngaw kusayg, kedha zoengu ngath nungu mura ubilmayl aymoeypa.’ ³⁰ Nungu senabi ngurpaynu dhadhal koey garsar mabaygal mina yoepathamadhin nubepa.

Mabaygaw mina gudaz puydhay yabugud midh?

³¹ Yesu Yoewdhayalgaw mabaygoepa ya muliz, nubepa ngadh na mina yoepathamaypa. Nuy kedha, ‘Koezi pawpa, ngithamun nanga ngara pudhamay balbayginga, karngemin ngaw yaday, ngitha bangal mina ngaw niyay kazil, ³² a ngithamulpa kakal kedha mina balbayginga ngalaga, a ngitha bangal mina guythuyamoeyn ngithamun kulba igililmayngu kuyk ngitha ngaw ngurpaynu muynu.’

³³ Thana ubig asimoeydhin kedha, ‘Ngoey matha ngoedhagidh, Abraman kaziw kazil. Koezi pay ngapa parungu ngoey wara mabaygoepa lawnga, ngaru zageth ulaypa. Ngi mingu kedha umepa, ngidh bangal ngoey guythuyamoeyne?’

³⁴ Yesu kedha mulaydhin thanamulpa, ‘Ngay ngithamulpa mina yadu umepa, mabayg nanga wati pawalayg nanga nuyn kedha zagethoepa manin mina ngaru. Senabi wati pawan nuyn yoelpan, mina ngaru. ³⁵ Ngithamun ngoenanu manin midh, ngitha Awgadhaw buwaynu kalmel ngaru memayipa a? Lawnga, na ngoedhe kedha nge, ya lumayzi mabayg nanga zagethoepa wayan, nuy buwaynu ngaru kalmel lawnga, kasa kay kedha garkaz kazi nanga nuy ngaru mepa nungu thathiw buwaynu muynu. ³⁶ Kazi nanga ngin pa wayan nginu kunumay igililmayngu, wa ngidh mina mukay asin senabi kulba igililmayngu.

³⁷ ‘Ngay ngulayg kedha, ngitha Abraman kaziw kazil. Ngitha midh paru ngayapa mathamoeypa nuthemipa? Kedha zoenguz kedha ngaw ngurpan ngitha gasamoeyginga ngoenakapoenu. ³⁸ Ngitha mina wara pawalgal, ngath Ngaw Thathiw zapul mura yadu palgamoeypa, ngaw imayz-imayl nubiya parunu. A ngitha ngithamun wati thathiw zapul aymoeypa, a nungu mulayzimayl ngithamulpa.’

³⁹ Thana kuniya mulemin kedha, ‘Ngoeymun thathi Abrama.’

Yesu kuniya thanamulpa kedha, 'Ngitha mina Abraman kazil, ngitha nungu zageth nay ulaypa*', nuy midh zagethan na meparuy. ⁴⁰ Lawnga, ngitha mina wara pawalgal, ngithamun buwayl thoeyay kedha, ngitha bangal ngaru ngoena mathamoene. Abramalpa koey zageth nuydh kedha wati za ayman. ⁴¹ Ngitha ngithamun thathiw pawaw pawalgal.'

Wa, thana kedha, 'Ngoeymun Thati urapun, matha Awgadh kedha, a ngoey nungu mina kazil.'

Yesu kedha mulaydhin, 'Ngitha Sathanan kazil.'

⁴² Yesu kedha thanamulpa, 'Awgadh nay ngithamun mina Thati, wa ngitha ngoena nay maman maypa, kedha zoen-guz kedha, ngay Awgadhoengu ngapa a ngay in ngithamu-niya. Ngay ngapa ngawnguz lawnga, nuydh ngoena ngapa wayan. ⁴³ Ngitha minggu tidayginga ngay ngithamulpa midh na umepa? Ina kedha zoenguz, ngitha ngaw yapa koern-gayginga, ubigasimoeypa. ⁴⁴ Ngitha ngithamun thathiw kazil, Sathan. Ngitha ngithamun thathiw ubilmaya toedipa a aymoeypa. Mina parungu ngapa nuy mabaygaw uma mathamay mabayg. Nuy mina pawangu koerawayg, nuy wara mina doegamoenu mayginga, koerawayg; wara mina za muynu nubiya mayginga. Nuy nanga ngoelkay yadu umepa, sena nungu pawa nuydh ayimpa, nuy koey sole yadayg, a nuy koey soliw apa kuyk.

⁴⁵ 'Wa, ngitha ngithamun wati thathiw kaziw kazil, a ngay na ngithamulpa mina yadu umepa nanga ngitha ngaru ngayapa mina yoepathamayginga! ⁴⁶ Mabaygan ngadh wati pawa iman ngaybiya muynu, a yakaman? Ngay nanga ngithamulpa mina yadu umepa, ngitha minguz ngayapa mina yoepathamayginga. ⁴⁷ Nga nanga Awgadhaw mabayg nuydh ngaru karngemin Awgadhaw yoepa. Ngitha kedha zoenguz gasamoeyginga nungu ya, ngitha Awgadhaw mabaygal lawnga.'

Yesu ngaru gimal Abrama midh nanga

⁴⁸ Thana Yoewdhayalgal Yesulpa kedha mulemin, 'Ngaru kedha ngi Samariyaw mabayg a, wati mari ngibiya muynu sipa?'

⁴⁹ Yesu kedha, 'Ngay wati marigig. Ngay balbayginga Ngaw Thathipa apa pudhepa, ngitha midh paru ngayapa apasinga? ⁵⁰ Ngath matha ngayapa za lumayginga. Urapun mabayg nuydh poerapar luman ngayapa, a nuydh zoeyzi noeydheman ngoeba. ⁵¹ Ngay lak ngithamulpa mina

* 8:39 Ngitha mina Abraman kazil, ngitha nungu zageth nay ulaypa: wara Zenesis 17.8-10 geth tidi.

yadu umepa, mabaygan ngadh karngemin ngaw ya, nubepa umapa lawnga.'

⁵² Nungu kedha yoengu thana Yoewdhayalgal nubepa kuniya kedha mulemin, 'Wa, ina lak koey kakal kedha, ngi wati mariw malayzinga. Abrama umanga, a kalanu mura peropethal umamayl, a ngi nginunguz kedha, "Ngadh karngemin ngaw ya, nubepa umapa lawnga." ⁵³ Ngi midh, ngi nginunguz koeyza aymipa Abramaniya? Ngalpan koey thathi Abram, um miyaydhin, a Peropethal lak kedha um pagadhin. Nginu wakay thoemamay midh, ngi nga?'

⁵⁴ Yesu kuniya mulaydhin, 'Ngay nay ngaw geth koeyza aymiz, senabi za kasa zaginga. Mabayg urapun nuydh ngoena kadaypa maypa, matha kedha Ngaw Thathi. Ngitha kedha, ngitha nuyn thawmanin ngithamun Awgadh.

⁵⁵ Lawnga ngitha koerawayg nungungu. Ngay ngulayg nungungu. Ngay nay kedha ngay nungungu koerawayg, ngay ngoelkay mabayg nay, ngitha midh nanga. Ngay nungungu mina ngulayg, a ngath nungu yaday karngemipa.

⁵⁶ Parunu kulay kay paypa, ngithamun thathi Abrama koey ika gasamoedhin kedha, nuy ngaw goeygingu ngulayg. Nuydh imadhin a nubepa koey ikalnga.'

⁵⁷ Thana nubepa kuniya mulaydhin, 'Nginu wathal mina apal pipti wathoepa, ngi midh paru kedha, ngidh Abraman imadhin, kedha kulkubaw mabayg?'

⁵⁸ Yesu kedha mulaydhin, 'Ngay ngithamulpa mina ya muliz, Abraman wagel kay kazi imadhin, ngay ngaru kulay igililnga†.' ⁵⁹ Nungu kedha yangukudungu nanga thana kulal kusuman nubepa thoeyaypa. Kasa kay kedha Yesu uthiz a koey yoewth wanan, nuy uzaraydhin adhapa.

9

Wara mabayg nuy maygum kazimayngu, Yesu dhoey nidhadhin

¹ Wara thonara Yesun mab woelmay, mabaw lagoenu nuydh mabayg iman, nuyn kazi manin maygum. ² Nungu niyay kazi nubepa yapu poeybemin, 'Ngurpay Mabayg, ina mingi maygum kazi iman, ina sike modhab nungu wati pawangu lawnga nungu apuwaw thathiw?'

³ Yesu kedha muliz, 'Lawnga, nungu wati pawangu lawnga, a nungu apuwaw thathiw lawnga; zapul kedha kuniya pudhamoeyn, nuy maygum lak Awgadhaw zagethaw woenab iman nubiya mura mabaygaw parunu, a balbay tidan mura mabaygiya. ⁴ Wa, ina kapu buth zagethoepa

† **8:58** *Abraman wagel kay kazi imadhin, ngay Ngaru kulay igililnga: wara Zenesis 15.1-6 a Zenesis 17.8-10 geth tidi.*

aymoeypa. Ina nanga ngay zagethan mepa, ngalpa ngaru oengan nungu zageth, ngadh ngoena ngapa wayan; inur na pudhedhe bangal mabaygoepa wara zagethoepa aymoeypa lawnga. ⁵ Ngay nanga apa goewanu ngay thunge nubi apa goewapa.'

⁶ Nungu Yesun senabi yangukudungu kalanu, nuy mos alalaydhin boeradharoenu, a say sayab palan mosan. Nuydh pinin say maygumaw purkiya, ⁷ a mulaydhin nubepa kedha, 'Uzar, nginu paru garwalag sew maynu, nel Salom. (Senabi nel pudhamoeyn kedha, wayan.) Nuy mabayg uzaraydhin, nungu paru garwalgaydhin; ngapa kuniya balbayginga, purka balbayginga nuy mina nagaydhin.'

⁸ Nungu pasiw mabaygal a thana ngaya nanga nuyn imadhin kulay, nuy zapa yoewdhepu, thana kidhakidhan kedha, 'In sike senawbi mabayg, nuy kasa urapun lagoenu niparuy a yoewdhepu zapa?' ⁹ Wara mabaygal kedha, 'Senaw nuy!' a dhuray kedha, 'Lawnga, senaw kasa nungu ngoedhalnga.'

Nuy mabayg kalanu nungunguz muliz kedha, 'Ngay nuy.'

¹⁰ Thana nubepa mulemin, 'Ngi midh paru balbayginga ngayngu?'

¹¹ Nuy kedha muliz, 'Mabayg nel Yesu, nuydh say ay-moedhin, tadimoedhin ngaw purkan, a mulaydhin ngayapa, 'Uzar sena may kay Silom, sew kay paru garwalag.' Wa, ngay uzaraydhin. Ngay na garwalgaydhin nanga, senawbi thonara ngay balbayginga nagaydhin, zapul imaydhin.'

¹² Thana yapupoeybemin, 'Ngalaga nuy?'

Nuy kedha, 'Ngay koerawayg.'

Thana Parasayalgal zoeyzi nidhepa senawbi dhoey nidhay

¹³ Wara mabaygan nuyn madhin Parasayalgapa imaypa, nga nanga kulay maygum. ¹⁴ Sena goeyga sabadh, Yesun na mabaygaw purka saytu gud palimoedhin, a nungu purkaw buya poeybadhin. ¹⁵ Thana Parasayalgal nuyn lak yapu poeyban kedha, 'Ngidh midh paru purkaw zuru kuniya gasamangu?'

Nuy thanamulpa kedha muliz, 'Nuydh say woedhamoedhin ngaw purkanu, a ngay paru garwalgayngu, a ngaw purkaw buya ngath kuniya gasamoengu.'

¹⁶ Dhuray Parasayalgal kedha mulemin, 'Mabaygan ngadh senawbi za aymoengu, nuy Awgadhoengu lawnga, kedha zoenguz kedha nuydh sabadhaw sabi oengayginga,' a dhuray kedha, 'Nuy nanga wati pawa mabayg nanga nuy midh paru kedha koey zageth ayman, in midh nanga?' a thanamuniya muynu lak mabaygal dhadh poelayzimayl.

17 Kalanu thana lak nuyn yapu poeybemin kedha, 'Ngi kedha, nuydh nginu purka gud palemoedhin balbayginga nagaypa. Nginu wakay thoemamay midh nuy mi ngoedhal mabayg?'

Nuy thanamulpa kuniya muliz, 'Nuy peropeth.'

18 Thana Yoewdhayalgaw kuykul mina yoepathamayginga kedha nuy kulay maygum a wagel nungu purka balbayg palemoedhin. Thana ngaru nungu apu thathipa thuremidhin mina yoepa. 19 Thana yapu poeybamoedhin palamulpa kedha, 'In ngipen kazi? Ngipen yangukudu kedha nuyn maygum kazi madhin, midh paru nuy balbayginga nagayngu?'

20 Nungu apu thathi kuniya kedha, 'Ngalbe ngulayg nuy ngalben kazi, a ngalbe ngulayg nuyn kazi madhin maygum, 21 kasa kay kedha ngoelbe koerawayg nuy midh paru balbayg asingu nagayngu. Ngalbe lak koerawayg ngadh nanga nungu purka gud palimoengu. Yapu poeybemin kay nubepa. Nuy koey mabayg, nuy kay nungungu mulepa.'

22 Palay kedha zoenguz koerawayg kudun tharemoedhin, palamun aka koeyza Yoewdhayalgaw kuyku mabaygoengu. Thana buwayal thoeyay ayman muwasin, ngadh mina yoepathaman Yesu nuy Awgadhaw Adhapa Thoemayzig, kedha mabayg ngaru adhapa thaman thoeythu poegay lagoengu. 23 Kedha zoengu nungu apu thathi kedha umemar, 'Senaw, nuy koey mabayg yapu poeybaw nuyn.'

24 Thana wagelkun nuyn thuran ngan nanga maygum kazi madhin. Thana Parasayalgal kedha mulemin nubepa, 'Ngi Awgadhaw parunu balbayginga muli, ngoey ngulaygal kedha, mabayg ngidh ngan yadu poelgaypa, nuy wati mabayg.'

25 Nuy mabayg kuniya mulaydhin, 'Ngay koerawayg nungungu nuy mina pawa mabayg, lawnga wati pawa mabayg, kasa urapun za ngay ngulayg; ngay kulay maygum, a nubi thonara ngay balbayginga nagepa.'

26 Thana lak yapu poeyban nuyn, 'Nuydh ngin midh madhin, a midh paru nuydh nginu purkaw gud palemoedhin?'

27 Nuy muliz, 'Ngay ngithamulpa mulema, a ngitha koerngayginga ngayapa; ngitha mipa lak yapu poeybemipa koerngaypa. Ngithamun sike lak ubi ngitha nungu niyay kazipa aymoeyn?'

Thana nuyn giw soelmadhin

28 Nungu senabi yangukudungu thana nuyn giw soelmadhin kedha, 'Ngi senabi mabaygaw niyay kazi, ngoey lawnga, ngoey Mosen niyay kazil. 29 Ngoey ngulaygal kedha,

Awgadhan ya madhin Moselpa; a nubi wati mabayg ngoey nungungu koerawaygal, nuy ngalagaz ngapa.'

³⁰ Nuy mabayg kuniya, 'Ina mina wara za kedha, ngitha koey mabaygal koerawaygal kedha, nuy ngalagaz ngapa, kasa kay kedha nuydh ngaw purka gud paleman. ³¹ Ngalpa mura ngulaygal kedha Awgadh nuy kurusipogayginga wati pawa mabaygoepa. Nuy kurusipagepa mabaygal ngaya apa pudhemipa nubepa a aymoeypa nungu ubilmayl. ³² Nubi za kulay aymayginga koezi pay parungu nabi apaw goewaw samangu, mabaygaw purka gud paleman, mabayg na maygum kazi manin. ³³ Nuy nubi mabayg ngaru Awgadhoengu ngapa, lawnga nay nuydh kedha ngoedhal koey zageth aymayginga nay.'

³⁴ Thana lak kuniya nubepa modhabiya mulemin, 'Ngin kazi madhin wati pawanu a koesimadhin wati pawanu; ngi midh paru nuthepa ngoeymulpa ngurpaypa?' Kalanu thana nuyn adhapa thamadhin thoeythu poegay lagoengu.

Nuy mabayg mina koeyma mina yoepathaman

³⁵ Yesu nanga karngemidhin, thana nuyn thoeythu poegay lagoengu adhapa thamadhin, nuydh nuyn lumadhin a imadhin. Nuy nubepa mulaydhin, 'Ngidh mina yoepathamaypa Mabaygaw Kazi a?'

³⁶ Nuy mabayg kuniya, 'Ngi kay mulepa, nuy nga, lak kay ngath nuyn mina yoepathamaypa!'

³⁷ Yesu kedha nubepa, 'Ngidh iman, a mabayg nga ngibepa yadu umepa kedha thonara, in ngay.'

³⁸ Nuy mabayg kedha muliz, 'Kuykulnga, ngath mina koeyma mina yoepathaman.' A senawbi thonara kulun pasayniz Yesuniya parunu.

³⁹ Yesu kedha, 'Ngay ngapa nubi apa goewapa adhamulaypa mabaygoepa, a kuth thoeraypa. Muynu kedha, maygumal purkaw zuru kuniya gasaman a ngaya nanga mina purkalmayl thana maygumal aymoeyn.'

⁴⁰ Wara Parasayalgal thana nubiya amadhan si, thana karngemin nuy na kedha umay. Thana yapu poeybemin nubepa, 'Ngidh lawnga ngoey mamayipa? Ngibepa sike kedha ngoey maygumal a?'

⁴¹ Yesu kuniya modhabiya madhin thanamulpa kedha, 'Ngitha nanga maygumal, wa moegina balbayginga, ngithamulpa gegeyadh gasamoeypa lawnga, kasa kay kedha, ngitha kedha, "Ngoey balbayginga nagemipa!" sey muynu kedha ngithamuniya ngaru gegeyadh.'

10

Yesun zageth matha kedha mamuy danal poethay zageth midh nanga

¹ Yesu lak adhamintidadhin thanamulpa kedha, 'Ngay ngithamulpa mina ya muliz, mina zageth kedha, na ngoedhe mamuy danal poethay midh nanga. Mabayg nga nanga wati yabugudiya waliz muypa, mamuy niyay lagoepa, kakal kedha nuy wati mabayg, mamuypa adhapa woerdhaypa.

² 'Mabayg nga balbayginga uthiz mamuy lagaw pasiya kulaw moeydhayzinga, nuy mamuy danal poethay mabayg.

³ Pasa pudhan, danal poethay mabaygan nubepa, a nungu geth mamuyl nungu wakay karngemin. Nuydh nanga nungu mamuy nelay tharemoeyn yaynanob, wa thana sobaginga karngemin, a nuydh thana yoelpamoeyn adhapa.

⁴ Nuy kulay thayiz maban, thana nubiya wagel asimoeyn, kedha zoenguz thana nungu wakayngu ngulaygal.

⁵ Thanamulpa koey zageth wara mabaygiya oesipa. Thana akan zilmemin nungungu, thana nungu yangu wakay sey sithamayginga.'

⁶ Wa, Yesu nuydh gimaw ya thonar tidar thanamulpa, mamuy zageth midh nanga, kasa kay kedha thana tidayginga nungu aykap muynu.

Yesu nuy mina Mamuy Danal Poethay Mabayg

⁷ Yesu lak muliz thanamulpa, 'Ngay ngithamulpa mina yadu umepa, ngay ngoedhe mamuy pasagud.

⁸ Ngaybiya ngaya nanga kulay thoe Yamipa kedha, thanamun koey zapul aymoeypa, thana kasa wati mabaygal, puru mabaygal, a thana mamuyl koerngayginga thanamulpa.

⁹ Ngay pasagud. Mabayg nga ngaybiya muy uthiz, wa nuy balbayginga, nuynd kaludhan. Kalanu zagethoeging nuy muy uthiz ngoenapudhaypa, a adhapadhan mina maludh bupapa.

¹⁰ Wati mabayg na mamuy panu muy pudhiz, puru ayman, a mamuy uma mathaman, a idiman za muynu. Ngath ngapa oengan igililnga thanamulpa, mina ngaru igililnga, na apal a gimal.

¹¹ 'Ngay Mamuy Mina Danal Poethay Mabayg, ngadh nanga ngulayg igililnga poeyban mamuypa.

¹² Kasa nanga ya lumayzi mabayg, nuy mina mamuy danal poethay mabayg lawnga, kedha zoenguz kedha nuydh thoe ydhayl uruy nanga iman, nuydh mamuyl kasa waniz, akan zilmamiz koey uruyngu. Senabi koey uruyn ngapa gegeyadh mamayin mamuyn, edhamoeyn. Thana akan zilmemin, urapun lagoenu niyayginga.

13 'Senawbi mabayg nuy kasa adhaz ngapa ya lumayzi zagethoepa, nuydh mamuyl mamu danal poethayingina, mina giyaw aymayingina.

14 'Ngay Mina Mamuy Danal Poethay Mabayg a ngay mura ngulayg thanamulngu, setha thana ngaw geth mamuyl, a thana ngawngu ngulaygal. 15 Ngaw ngulayg thanamuniya lak adhapudhay, matha kedha Ngaw Thathi midh nanga koey ngulayg ngawngu a ngay lak kedha nungungu koey ngulayg. Ngath ngulayg ngaw igililnga poeyban thanamulpa ngaru ngilpa. 16 Ngay lawnga matha nubi mamuypa danal poethay mabayg, ngaw lak kedha wara mamuyl thana thabi kulaw aymayzi pangu mamuyl lawnga. Ngath kay ngaru thana garwoeydhamoeypa. Thana lak kedha ngayapa bangal koerngaylmayl. Kurusipa bangal thana urapun pangu mamuyl, a thanamun danal poethay mabayg bangal ngaru matha urapun.

17 'Ngay kedha zoenguz Ngaw Thathipa koey mamalnga, ngath ngaw igililnga poeyban thanamulpa, a ngath bangal lak kuniya gasamoene ngaw igililnga. 18 Ina ngaw kupay kedha, ngath ngulayg poeyban ngaw igililnga, a ngath lak kuniya manin. Ina Ngaw Thathiw ya ngayapa midh nanga. Koey zageth mabaygan yangukudu ayman ngaw igililmaypa.'

19 Thanamuniya lak dhadh palamoey aymiz Yoewdhayalgiya, kedha zoenguz nubi yoengu. 20 Koey garsar mabaygal kedha umamoeyr, 'Nubiya muynu wati mari, nuy rimarim, ngitha mipa nubepa kurusipagemipa?' 21 Wara mabaygal kedha, 'Nubiya nay wati mari nuy kedha mina ya mulayingina nay; maygumaw purka midh paru nuydh balbay tidamadhin. Wati mariya kedha kupay mayginga.'

Yesun adhapa iman Yoewdhaylgan

22 Gabu thonara, thanamun yoewthaw koey goeyga ay-moedhin Yoerusalemoenu muynu, thana thanamun yoewth ngaru danal poethaypa, a nan buth pathan mura kusikus zoengu na maygi sakar lag. 23 Yesun mab woelmay adhiya koey yoewthangu Solomonan adhazoelmayingina.

24 Thana Yoewdhayalgan nubepa yapa garwoeydhamoey-dhin kedha, 'Ngoey kay mi kuykuthalnga itha ngibiya, ngi kay ngoeymulpa balbayginga ya muli, ngi Awgadhw Adhapa Thamayzi Mabayg, Keriso a?'

25 Yesu kuniya muliz, 'Ngay ngithamulpa mulayngu, a ngitha ngayapa mina yoepathamayingina. Ngath nanga mi zagethal aymoeypa mura Ngaw Thathiw kupaynu muynu, ngitha ngaybiya yawaymipa, ngithamulpa ngaru kakal

kedha ngay nga nanga. ²⁶ Ngitha ngaru mina yoepathamayginga, minguz kedha, ngitha ngaw mamuyl lawnga. ²⁷ Ngaw mamuyl ngaw wakaypa kurusipagemipa, a ngay ngulayg thanamuniya, a thana ngaru puzimoeypa ngaybiya. ²⁸ Ngath poeyban thanamulpa ngaru igililnga, thanamulpa umoepa lawnga. Thana ngaw gethoenu muynu, a mabaygoepa koey zageth ngaw gethangu adhathoeyaypa.

²⁹ 'Wa, thana mina ngayapa poeybamoeyn Ngaw Thathingu, a nuy ngaru adhaphudhay mura mabaygiya koey zageth mabaygan adhathoeyaypa Thathiw danal poethayngu, sethabi danal poethayzi mabaygal. ³⁰ Thathi a ngay ngalbe urapun.' ³¹ Nungu senabi yangukudungu thana Yoewdhayalgal lak kulal kusumadhin nubepa thoeyaypa mamayir.

³² Kalanu Yesu mulaydhin thanamulpa, 'Ngaw mina zagethal ngath koeyma aymoedhin ngithamuniya parunu. Sethabi zagethal ngayapa Ngaw Thathin aymoeypa mamayidhin. Ina ngithamun kuniya modhab a? Ngath mina zageth ayman ngitha ngalaga gegeyadh iman mura sethabi zagethoenu, a ngitha midh paru ngoena kulun mathamaypa ubin mamayipa?'

³³ Yoewdhayalgal kuniya mulemidhin kedha, 'Ngoey ngin nginu mina zagethoepa kulan mathamaypa mayginga, kasa nginu pawa kedha, ngidh Awgadh mulupa thoeyaypa. Ngi kay kasa mabayg, ngi nginunguz Awgadh aymipa!'

³⁴ Yesu kuniya mulaydhin, 'Ngitha midh paru kedha umamoeypa, ngithamulpa kakal kedha Minar Poelayzinga Sabinu muynu, na yangukudu kedha, "Ngitha kuyku mabaygal ngitha mura Awgadhal." ³⁵ Ngitha ngulaygal Maygi Thusiw yangukudul ngaru mina yangukudul kuthaginga. Ina Awgadhw gudaw yangukudu kedha, itha thabi kupay mabaygal thana Awgadhal, Awgadhan thanamulpa kupay manin, sena nungu ya, mabaygan ngadh oengaypa nungu zageth, ³⁶ ngay midh nanga, Thathin zageth ngayapa madhin a wayadhin ngoena nubi apa goewapa. Ngitha midh paru kedha umamoeypa, ngath Awgadh mulupa thoeyaypa, ngay kedha, ngay Awgadhw Kazi?

³⁷ 'Ngath nanga Thathiw zagethal aymayginga, wa ngitha ngayapa mina yoepathamayginga nay. ³⁸ Ngitha yawaypa ngath nungu zagethal aymoeypa. Ngitha midh, ngitha matha mina yoepathamayginga ngoena. Matha ngoedhagidh kedha ngitha ngaw zageth mina yoepathaman. Lak bangal ngitha sobaginga ngulayg asimoeyne mura, Thathi ngaybiya muynu a ngay Ngaw Thathiya muynu.' ³⁹ Thana

nanga karngemin, thana lak nuthemin nubepa gasamaypa, kasa kay kedha nuy adhapa uzariz thanamulngu. ⁴⁰ Kalanu Yesu a nungu niyay kazil adhapa ladhudhin Yoerusalemoengu. Thana Yuridhaw Koesapa kuniya uzariz Yoewane Papatayso ngalaga nanga papthayso kulay mamayipu. Thana si memayipu.

⁴¹ Koey garsar mabaygal ngapa Yesulpa. Thana kedha, 'Yoewanen yaday mina yaday, nuydh nungu geth wara adhapudhay zageth aymayginga, kasa kay kedha nungu yaday nuydh nubi mabayg yadu poelgaypu. Wa nan kuyku nidhan ina.' ⁴² Koey garsar mabaygal Yesun mina yoepathamadhin senabi lagoenu.

11

Lazaroesan um

¹ Wara mabayg nel Lazaroes, nungu niyay lag Bethoeni. Nuyn gar kikirin gasamoedhin. Bethoeni na wara mudhaw lag Mariya ngalaga nanga meparuy, a nanu tukuyap Matha.

² Ina wara Mariya, ngadh nanga ganul wakasu mura suladhin Yesun ngaranu a siyara, kalanu nadh nanu yalbupan thepadhoepa adhapa madhin. Wa, nanu babath Lazaroes kikirilayg.

³ Palay Matha Yesulpa ya madhin kedha, 'Kuykulnga nginu mina koey igalayg koey kikirilayg.'

⁴ Yesu nuydh na ya gasaman, nuy kedha mulaydhin, 'Senabi kikiripa nubepa umoepa lawnga, Lazaroesoelpa. Sena kasa Awgadhaw poerapoerapa yakamoeypa, a muynu lak yakaman Awgadhaw Kaziw poerapar, purkan iman.'

⁵ Yesu nubepa koey mamalmayl Matha, a nanu tukuyap, a Lazaroes. ⁶ Kasa kay kedha nuydh na Lazaroesan yangukudu gasamoedhin kedha, nuy kikirilayg, nuydh lak mamu ukasar goeyga si mamamoedhin. ⁷ Kalanu nuy mulaydhin kay nungu niyay kazipa, 'Ngalpa kuniya tidemipa, Yoewdhayapa.'

⁸ Thana niyay kazil kedha mulemidhin, 'Ngurpay Mabayg, ngalpa ka matha kayne sizi ngapa, Yoewdhayalgan ngin kulaw mathamaypa madhin, ngidh mipa lak ubi ayman kuniya sipa?'

⁹ Yesu mulaydhin, 'Goeyga matha ngoedhagidh zagethoepa aymoeypa, sethabi toewalob awal balbaygi kuykuthalnga zagethoepa. Ngunu nanga mab goeygiw buyanu balbayginga, wa nuy pa walayginga yabugudoenu dhadhal, kedha zoenguz kedha nuy buyanu ulaypa nubi apaw goewaw. ¹⁰ Mabayg nanga kubilu ulaypa, inurpa nuy pa walepa kedha zoenguz kedha, nuy thungegig ulaypa.'

11 Senabi yangukudu kalanu Yesu lak muliz nubiya, Lazaroesan ya nuy muliz thanamulpa, 'Nuy uthuy, ngath kay nuyn kadaypa woelmaypa.'

12 Nungu niyay kazil kedha nubepa, 'Kuykulnga, nuy kay nanga uthuy nanga, nuy kay balbayg oesipa.' 13 Yesun aykap muynu kedha, Lazaroes umanga; thanamun wakay thoemamay kedha, Yesu kedha mulaydhin, nungu kasa uthuy.

14 Kalanu Yesu thanamulpa balbayginga muliz kedha, 'Lazaroes umanga, 15 kasa kay kedha ngayapa matha ngoedhagidh dhiwalnga kedha, ngay sin mayginga. Ngalpa ladhuypa nubepa, ngitha za imane a ngitha bangal mina yoepathamoene kay.'

16 Wara niyay kazi nel Thomas, nungu wara nel koetha kazi, nuy kedha mulaydhin thanamulpa niyay kazipa, 'Ayawal, ngalpa asimoeypa nubiya, kalanu ngalpa kalmel nubiya umamayl.'

Yesu igilaw pasa gud pudhan, mabaygal kuniya umangu mamayin igilpa

17 Yesu a nungu niyay kazil mangemidhin nanga, thana gasaman kedha, Lazaroes umanga, thana nuyn moerama thayadhin sakaynu po goeygi kulay. 18 Sizi Bethoeni amadhan Yoerusalemoepa, thoeri kilomitanu apal.

19 Koeygarsar Yoewdhayaw mabaygal sizi ngapa Matha, Mariya, palamun babath umanga. Thana palamun ngoe-nakapoepa balbayg tidaypa.

20 Matha nanga ya karngemin kedha, Yesu kay mangepa, na adhapadhan nubepa yabugudoepa, Mariyana wanan lagoenu. 21 Matha Yesulpa kedha muliz, 'Kuykulnga, ngi nay kay, ngoezu babath um mayginga nay; 22 kasa kay kedha ngay ngulayg kedha, ina nanga nuy umanga, Awgadhan kay ngibepa maypa, ngi kay mipa na yoewdhepa nubepa.'

23 Yesu muliz nabepa, 'Nginu babath kay kaday tarepa igilpa.'

24 Na lak muliz nubepa, 'Ngay ngulayg, nuyn bangal kadaypa manine kuthaw goeyginu.'

25 Yesu kuniya muliz nabepa, 'Mabaygaw kaday tharay yabugud ngay, a mina igililmaypa, yabugud ngay. Nga bangal mina yoepathaman ngoena, nuy bangal igililnga, kasa nuy kulay umanga. 26 A ngunu nanga igililnga a mina yoepathaman ngaybiya muynu, nubepa umapa lawnga. Ina ngidh mina yoepathaman a?'

27 Na kuniya muliz, 'Kuykulnga, wa ngath mina yoepathaman ngi Adhapathamayzi Mabayg, Awgadhw Kazi, nga nanga nubi apa goewapa ngapa.'

Yesu ngudi suliz

²⁸ Kalanu Matha lagoepa kuniya tidadhin. Nanu tukuyap yadu thuran koey gumi kedha, 'Ngurpay Mabayg kay, nuydh ngin lumadha.' ²⁹ Mariya na karngemin na sobaginga kaday tariz a uzariz adhapa nubepa gasamoeypa. ³⁰ Yesu nuy ka matha mangayginga mudhaw lagoenu, nuy matha si senabi lagoenu, Matha ngalaga na nubiya mangaydhin. ³¹ Thana Yoewdhayalgal thanamun lagoenu awm ngaya nanga palamun balbay tidaman. Thana nanga nan iman na adhapadhan sobaginga, thana wagel asimoeyn. Thanamun wakay thoemamay kedha, na moeram gudoepa, sina kay koerkak badh gasampu.

³² Mariya mangiz Yesu mi thonara nanga. Nadh nanga nuynd iman na nungu siyara apa pudhiz, nadh tharan, 'Kuykulnga, ngi nay kay, ngoezu babath um mayginga nay!'

³³ Yesu nan maynd iman, a Yoewdhayaw mabaygal ngapa kalmel nabiya, thana lak may mar. Wa, nuydh nungu ngoenakapun gasaman, koerkak badh, a ngoenakapoenu muynu ngoedhe muy siyaypa. ³⁴ Nuy thanamulpa yapu poeybaydhin, 'Ngitha nungu gamu ngalaga wanadhin?'

Thana nubepa kedha mulaydhin, 'Aya, ngidh kay imaypa.'
³⁵ Wa, Yesun ngudi sulaydhin.

³⁶ Thana Yoewdhayaw mabaygal kedha, 'Imaw nungu mam mina koeyza nubepa.' ³⁷ A dhuray thana kedha umamoeyr, 'Nuydh maygumaw purka balbay tidaypu, midh paru nuydh Lazaroesan balbay tidayginga umangu?'

Lazaroes nuydh igililnga kuniya gasaman

³⁸ Yesun ngoenakap mapu mina koeyza, nuy balbayginga uzariz moeram gudaw sakaypa, muya uthay koey kulaw guda mathamayzinga. ³⁹ Yesu thanamulpa mulaydhin, 'Senaw kula adhapa thamaw, muya uthay lagoengu!'

Matha, umaw mabaygaw babath Yesulpa muliz, 'Kuykulnga, nungu goeygil po muynu moeram gudanu. Kulay mabaygoengu wati ganungu gasamoeyle!'

⁴⁰ Yesu nabepa kedha muliz, 'Ngidh kedha ngoenanu maypa kedha, Ngay ngibepa mulema, ngidh bangal Awgad-haw poerapar kay imane ngidh nanga mina yoepathaman.'
⁴¹ Thana kula adhapa thaman. Yesu kadaypa nagiz, kedha muliz nungu Thathipa, 'Ngay koeyma eso ngibepa ngidh kay ngayapa karngemir, ⁴² Ngay ngulayg kedha, ngi koey garsar thonarlnga ngayapa kurusipagepa, kasa kay kedha ngay kedha zoenguz kedha muliz, mabaygal itha, lak kay thana mina yoepathamaypa ngidh ngoena ngapa wayadhin.'

⁴³ Nabi yang koeliya nuydh tharan koey gimiya, 'Lazaroes, ngapa adhapadhar!' ⁴⁴ Umaw mabayg adhapadhan, nungu geth a nungu ngar, moeram gudaw dhoemawakun nurayzinga, a matha kedha paruya mura thoeyayzinga. Yesu muliz thanamulpa, 'Mura moeram gudaw dhoemawakul adhapa nungungu, a nuyn kay guythuyaw.'

*Wati buwayl thoeyay Yesulpa mathamoeypa
(Mathayu 26.1-5; Mareko 14.1-2; Luka 22.1-2)*

⁴⁵ Koey garsar Yoewdhayalgal ngaya ngapa Mariyalpa thana imadhin Yesun, nuy miza na aymoedhin a thana koeyma mina yoepathamadhin nubepa. ⁴⁶ Kasa kay kedha dhuray thana kuniya tidemidhin Parasayalgoepa, a yadu thuraydhin Yesu miza nanga aymoedhin, mabayg umangu igil paladhin.

⁴⁷ Thana Parasayalgal, a kuyku misnarel, a mura yoewthaw kuykul garwoeydhamoeydhin a ya uman kedha, 'Ngalpa bangal miza aymoene. Mura adhapudhay zageth nabi mabaygan ayimpa. Adhapudhay zagethal mura mabaygoepa kakal. ⁴⁸ Ngalpa nanga nuyn kedha pawapa kasa wanan, mura mabaygan bangal nubepa ngapa mina yoepathaman. Nuy nanga koey puridharalnga nanga, ngalpan mina amen bangal mulupa pudhedhe. Kedha nanga thana Romaniw kuykul ngulayg ngapa, a gegeyadh manin ngalpan koey yoewth a matha kedha ngalpan goegath mura idiman.'

⁴⁹ Wara thanamun kuyku misnare senabi wathoepa, nungu nel Kayapas. Nuy kedha mulaiydhin, 'Ngitha mina koey koerawaygal, ⁵⁰ ngitha mingku imayginga? Matha ngoedhagidh kedha urapun mabayg umanga, mabaygoepa mura. Matha ngoedhagidh lawnga mura goegath gegeyadh bangal idimoeyne!' ⁵¹ Nuy nungunguz senawbi ya mulaiyginga, kedha maypa kedha, nuy kuyku misnare senabi wathoenu a nuydh kasa peropethaw ya yadu palgan kedha, Yesu bangal umanga mura Yoewdhayalgaw mabaygoepa.

⁵² A matha thanamulpa lawnga, Awgadhaw mabaygal bangal mura garwoeydhamoeyne urapun doegampa mura po gubaw gizungu, kuyk Yesun zageth.

⁵³ Senabi goeygingu Yoewdhayalgaw kuyku mabaygan ya ayman mathamaypa Yesulpa. ⁵⁴ Nuy lak kakal mabaginga Yoewdhayaw doegamuya. Thana geth wanemidhin ladhudhin lag amadhan mabaygoegi dhadhabuth, goegath nel Epreym. Yesu a nungu niyay kazil thana kalmel si memayipa.

⁵⁵ Yoewdhayaw Kaludhay Ay aymay amadhan aymaydhin. Mabaygal mura mudhaw lagoengu garwoeydhamoeydhin Yoerusalemoepa. Thanamun kulay ameniw kedha, thanamun gamu a ngoenakap buth pathan koey goeygipa gasamoeypa. ⁵⁶ Thana Yesun lumar; thana ngapa koey yoewthoepa garwoeydhamoeyr. Thana kidhakidhan umamoeyr, 'Nginu wakay thoemamay midh, nubepa sike koey zageth nuy ngapa nabi thapa gasamaypa, lawnga midh?'

⁵⁷ Thana mura ngulaygal kedha, thana kuyku misnarel a Parasayalgal thana ya manin kedha, 'Mabaygan kay nga nanga ngulayg Yesu ngalaga, ngapa kay ngoeymulpa ya.' Thanamun ubi kedha, thana kay nuyn gasampa.

12

Lazaroesan babath nadh mura suladhin kapu ganul wakasu Yesun sanaya, koey modhabil idi
(Mathayu 26.6-13; Mareko 14.3-9)

¹ Siks goeygil nanga amadhan thamiz Kaludhay Ay oemay thonarpa. Senabi thonara Yesu a nungu niyaykazil thana Betheninu mangemin, Lazaroesan lag ngalaga nanga. Nuy senawbi mabayg Yesun nuyn umangu kaday tharadhin. ² Thana Yesulpa ayawalmay ay ayman. Matha nadh ibupuydhan ayman muynu aygudaw lagoenu, a nanu babath Lazaroes nuy lak Yesuniya kalmel nir aygudaw lagoenu.

³ Kalanu nanu tukuyap Mariya kapu ganul wakasu madhin koey modhabilnga. Nadh mura kupal madhin Yesun siyara apal, a kalanu nanu yalbupan dubu madhin. Kasa mura muynu lagoenu kapu ganu thayan. Wakasu nel nad, nadh mura madhin.

⁴⁻⁵ Wara Yesun niyay kazi nungu nel Yudha koey inulayg, nuy ubigasidhin kedha, 'Ina midh paru kedha. Matha ngoedhagidh kedha, nan wakasu koey bokadhzoepa nay sakariya thayadhin, kalanu nan bokadhza aygi zagi mabaygoepa manin. Na koey modhabilnga, senaw urapun wathaw modhabiw bokadhza zagethaw mabaygoepa.' Nuy senawbi Yudha Keriyothoelayg, wagel nuydh Yesun guda thayadhin. ⁶ Muynu nungu yangukudu kedha, nuydh aygi zagi mabayg ngoenanu mayginga, nuydh ngoenanu manin nungu matha ngoedhagidh. Minguz kedha nuy thanamun bokadhzangu danal poethay mabayg, a muynu nuydh purthaypu, puru kaz.

⁷ Yesu kedha muliz Yudhalpa, 'Ngidh mina za wanar nabepa, sena nanu kasa zageth lawnga. Nanu mina pawa nadh ngaw gamu buth pathan sena, ngaw umaw goeygipa.

⁸ Wa, setha nanga aygigal zagigal ngaru ngithamuniya karmel, mabaygoepa thanamulpa ibupuydhaypa, mura thonar koeygarsar; matha bangal ngay ngithamuniya lawnga. Ina nanu mina thonar ngayapa ibupuydhaypa.'

⁹ Wa, senabi thonara dhadhal koeygarsar mabayg ngapa sethahi goegathoengu, Yoewdhayalgal, kuyk ya mura zilmemidhin. Thana ngapa matha Yesulpa lawnga imaypa thanamun ubi imaypa Yesun ngan nanga kaday tharadhin umangu, Lazaroesan. ¹⁰ Yoewthaw kuyku misnarel ubi-gasimoeydhin, thana lak ya umadhin Lazarasoelpa math-amoeypa. ¹¹ Minguz kedha? Koey garsar Yoewdhalgaw mabaygal ubin memayidhin Yesulpa, kedha zoenguz thana gasamoedhin Yesu nuydh dan wal madhin nuyn umangu Lazarasan. Wa, thana Yoewdhayalgal thanamun ameniw kuykul wanamoeydhin a wagel asimoeydhin Yesuniya. Thana mina yoepathamadhin nuyn.

Yesu Yoerusalemoepa muypa

(Mathayu 21.1-11; Mareko 11.1-11; Luka 19.28-40)

¹² Sethabi goeyginu mabayg mina koey garsar garwoeydhamoeydhin Kaludhay Aypa. Wara goeyginu thana mura karngemidhin kedha, Yesu nuy kay mangepa Yoerusalemoenu muynu. ¹³ Thana wathay boeythay a kusiw boeythay pathamoeyn, a ladhudhin nubepa, nuyn thawmaypa, thana ikan, dhiwan wal tidumar kedha, 'Awgadhaw Gudaz Puydhay Mabayg ngapa ngalpalpa woenab ngi ngapa, Kuykulmay nelnu, a matha kedha nungu kupaynu muynu. Matha kedha Isoereylaw Mopakuyk.'

¹⁴ Yesu nuydh kayn asinaw kazi imadhin, nubepa niyaypa. Na matha kedha kulkubaw Minar Poelayzinga midh nanga,

¹⁵ 'Ngitha Yoerusalemaw yoepkaz kazil, a mura nanu mabaygal, aka gasamayg kedha ngithamun Kuykulnga kay ngapa, nubiya kay ngapa pawdh, na kakal kedha nuy asinaw kazu niyaypa.'

¹⁶ Thana niyaykazil kulay tidayginga kedha, setha kulay peropethan yadu poelgaypu nuyn Yesun. Wagel bangal nuy nanga kaday taraydhin, umangu koey poerapoeralnga, thana wakay thayamidhin thusi Minar Poelayzimayl, 'Setha thonar tidayzimayl nubepa. Yangukudul mura kuyku nidhamoeydhin senabi goeyga Yoerusalemanu muynu. Ngalpa purkan imadhin a aymoedhin Yoerusalemoenu muynu.'

¹⁷ Wara mabaygan ngaya na Yesuniya kalmel senabi thonara, nel Lazaroos, Yesu nuyn kulay thuran moeram gudoengu, a nuy kaday thariz nubepa umangu. Koey garsar mabayg Yesuniya kalmel thana purkan imadhin nungu zageth, kalanu thana mura mabaygal ngulayg palaydhin. ¹⁸ Mabaygal mura Yoerusalemoengu adhapuydhoedhin Yesulpa, kedha zoenguz thana karngemidhin nungu adhapudhay zageth nuydh na aymoedhin.

¹⁹ Kasa kay kedha thana Parasayalgal kedha imadhin a kidhakidhan mulamoeyr Yesun kedha, 'Nagemiw, ngalpalpa gasamoeypa lawnga. Mabaygal mura asimoeyn Yesuniya.'

Wara goegathaw mabaygal ubin memayidhin Yesulpa imaypa

²⁰ Dhuray Goerikaw mabaygal lak kedha ngapa Yoerusalemoepa senabi Kaludhay Ay aymoey thonara, thana ubin memayin Yoerusalemoepa oesipa Awgadhoepa thawmaypa. ²¹ Thana Pilipoelpa ladhudhin, nuy Bethsaydhalayg muynu Galilayoenu. Thanamun yapupoeybay kedha, 'Ngoey Yesulpa imaypa ubin memayipa?' ²² Wa, Pilip nuy uzariz Andhoerupa muliz, a palay kalmel uzarman Yesulpa muleman.

²³ Yesu kuniya mulaydhin kedha, 'Wa, thonar gasaman Mabaygaw Kazin kay gasampa adhapudhay poerapar. ²⁴ In ngay ngithamulpa mina ya muliz, kalanu kay poerapar, ngaru kulay kikir gasaman.' Nuydh thanamulpa kedha adhamintidadhin, 'Mabaygaw igililnga matha kedha kunaw kapu midh. Ngidh na kunaw kapu thayan apaw lagoenu, nuy um miziz, kalanu nuy lak malguy adhan, koesimiz a kayn koewsa puydhiz. Kapu nanga apaw lagoenu uthuyginga, nuy matha nungu kusayg mepa koewsaginga. ²⁵ A mabaygaw igililnga lak kedha, kunaw kapu midh. Ngi nanga nginu igililmaypa nagepa ngidh guythuyan. Ngi nanga apaw igililmay zapa mina nagayginga nanga, ngidh gasaman balbayginga mina igililnga.

²⁶ 'Mabaygaw ngunu ubi ngoena danal poethaypa, nuy ngaybiya kalmel asin, ngay na ngalagiya, ngaw zagethaw mabayg ngaybiya kalmel, a Ngaw Thathin senabi mabayoepa mina pawa ayman, kuyk nungu mina zageth, ngoenu gamu poethamay balbayginga ngayapa. ²⁷ Ngaw ngoenakap mapu kedha thonara mina koeyza. Ngay kay midh mulepa? Wara kedha, Thathi ngidh ngoena adhapa mar nabi kikiringu ngaybiya mangayle. Kasa kay kedha ngay nubi zapa ngapa apa goewapa, nubi zagethoepa oengaypa.

28 'Thathi ngath ngaru ngingu ubilnga ayman, ngingu kupay a nel gima gasampa!'

Mina senabi thonar yangukudu pagar daparngu mulupa kedha, 'Wa, ngath aymoedhin, ngaw nel ina gima gasaman, a matha kedha ngath ngaru aymoene bangal.'

29 Mura mabaygan si sir, ngur karngemidhin. Wara mabaygal kedha, senaw gigi, a dhuray kedha, 'Angela nubepa yadu umepa.'

30 Yesu thanamulpa muliz. 'In nubi yangu wakay ngayapa lawnga, ngithamulpa matha ngoedhagidh ibupuydhaypa. 31 Thonara gasaman, in nubi apaw goewaw mabaygoepa zoezinoeydhaypa, a nubi apaw goewaw wati kuyku mabayg ngaru bangal mulupa thayane, 32 a ngoena bangal nanga kadaypa manine apa goewangu, wa mura mabaygal ngaru iman zageth a poerapar, thana mina yoepathaman a asimoeyn ngaybiya.'

33 Itha nungu sethabi yaday nuydh yadu palgadhin kedha, nungu um mi kuniya nanga, a kikir nuydh gasamoene.

34 Sethabi mabaygal nubepa kuniya mulaydhin, 'Ngoey kedha gasaman Mosen Sabi ngurpay ngoeymulpa, Awgad-haw Adhapa Thamayzi Mabayg ngaru niparuy kuthaginga kuykuginga. Ngi midh paru kedha, "Mabaygaw Kazi ngaru kadaypa manin", a, "Nuy Mabaygaw Kazi nga?"'

35 Nuy kasa adhamintidadhin. Nuy nungu geth nubepa ya matha ngoedhagidh aymoedhin thanamulpa kedha, 'Buya bangal ngithamuniya thawpay thonarpa, nagepu. Matha ngoedhagidh kedha ngitha buyanu muynu toedipa, inurngu ngithamulngu dhadhamangayle ngithamun maboenu. Nga nanga inuriya ulaypa, nuy koerawayg nuy mi kuniya ulaypa. 36 Mina yoepathaman buyapa, itha ngitha buyanu memayipa. Iman sepa kedha ngitha buyaw mabaygal aymoeyn.'

Yesu na muwasidhin ya, nuy thanamulngu uzaraydhin adhapa, imaygi lagoepa.

Yoewdhaylgaw mabaygal lak mina yoepathamayinginga nuy

37 Wa, nungu adhapudhay zagethal koeyma thanamuniya karmel, Yoewdhayalgaw mabaygiya, thana ngaru mina yoepathamayinginga. 38 Ina kuyku nidhan kulay peropetha, Isayan yangukudu kedha,

'Kuykulnga, ngoey ngingu mina yangu wakay yadu palgan, mabaygan mina yoepathamayinginga.

A matha kedha mabaygan imayinginga kedha, ngingu Kuykulmay gethaw bibir.'

39 Na thanamulpa mina koey zageth mina yoepathamoeypa. Matha kedha Isayan wara Minar Poelayzinga kedha,

40 'Awgadhan thana maygumal aymoeydhin,
a koey ridha kuykulmayl aymoeydhin thana.

Kalanu thana imayinginga, gasamoeyginga, ngurpay,
a thana ngayapa buwayl thoeyayinginga,
ngayapa thanamulpa balbay tidaypa.'

41 Kay paypa kulay Isaya imadhin Yesun poerapar, a nuy maw siparuy mabaygoepa yadu poelgaypu senabi thonara, wagem kay Yesu. 42 Wa, muynu nanga koeygarsar Yoewdhayaw mabaygal a thanamun kuykul dhuray, thana mina yoepathamadhin Yesun, kasa kay kedha thana kakal ya mulayinginga. Thana akan Parasayalgoengu thanamulngu adhal wanayle yoewthangu. 43 Thana koey ubilgal kedha, thana balbayginga mabaygaw purkapa, thana ngoenanu-mayinginga Awgadhoepa kuniya midh.

44 Kalanu Yesu gima gudiya maw siparuy kedha, 'Ngadh nanga ngoena mina yoepathamana, matha ngoena lawnga mina yoepathamana, matha kedha nuydh mina yoepathamana mabaygan ngoena ngadh ngapa wayadhin. 45 Mabaygan ngadh ngoena iman nuydh matha kedha iman mabaygan ngadh ngoena wayadhin. 46 Ngay ngapa apa goewapa buya. Mabaygal ngaya nanga ngoena mina yoepathamana, ngitha ngaru adhapa gud ayimpa inuraw pawangu.

47 'Mabaygan na karngemin ngaw ya a mina yoepathamayinginga, aymoeyginga, nungu wati kuth ngawngu lawnga. Ngay ngapa mayginga nubi apa goewaw mabaygoepa zoeyzi nidhaypa, ngaw ubi kaludhaypa. 48 Mabaygan ngadh ngoena adhapa yawaypa, a ngaw yoepa koerngayginga, wa, nungu zoeyzi noeydhay mabayg mepa. Sethabi yangukudul mura ngaw mulayzimayl, thana ngoedhe kedha zoeyzi noeydhay mabayg. Thana bangal koerngaygi mabayg zoeyzinoeydhedhe, kuthaw goeyginu.

49 'Ngay kasa ngawngu yangukudul ya mulayinginga, Thathin ngoena ngadh ngapa wayadhin, nuydh ngayapa yangukudu madhin, ngayapa mulaypa, nungu ubilnga. 50 Ngay ngulayg kedha nungu sabi yangukudul mina balbayginga, thana matha kedha mabaygaw yabugud mina igililmaypa. Ngay kedha zoenguz ngaru oengan mura nungu gud ngithamulpa.'

13

Yesu nuydh nungu geth apapudhaydhin, nungu niyay kaziw ngaral garwalgamoeydhin

¹ Yesu a nungu niyay kaziw thana mura urapun lagoenu, thanamun Kaludhay Aypa gasamoeypa. Nuy Yesu ngulayg kedha nungu thonara amadhan thamiz, nubepa woenaypa ina apa goewa, a kuniya tidiz nungu Thathipa. Nungu mam koeygarsar thonaralnga nungu geth mabaygoepa nubi apa goewanu. A nungu mam thanamulpa ngaru mina koey za.

² Wa, thana kuthaw ay purthar. Sathanan nuydh nungu wati zageth muwasidhin Yoewdhan wakay thoemamaynu muynu a ngoenakapoenu muynu, nubepa Yesulpa gud araypa. Sena nuy Yudha Keriyothoelayg, Simonan kazi.

³ Yesu ngulayg kedha, Thathin mura zapul nungu gethanu wanaydhin; a nuy ngulayg kedha, nuy ngapa mulupa Awgadhoe-ngu a kuniya bangal Awgadhoepa. ⁴ Nuy kedha zoenguz zageth ayman ngoedhe kedha nuy zagethaw mabayg mina apal. Nuy nungu geth apa pudhaydhin; mamu koey sodh adhapa pudhaydhin, a tawoel yathariz pasikapuya. ⁵ Nuydh woer sulan besininu. Kalanu nuydh kuykaymadhin zageth, nungu niyay kaziw ngaral garwalgamoeyn, a senabi yatharayzi tawelan poelal palimoeyn.

⁶ Kalanu Yesu ngapa Simiyona Petherulpa. Nuy Yesulpa kedha mulaydhin, 'Kuykulnga maygi, ngi mulupa pudhayg ngaw ngaroepa garwalgaypa.'

⁷ Yesu kuniya kedha muliz nubepa, 'Ngi koerawayg, ngath miza nanga ayimpa. Ngidh bangal imane kay kalanu.'

⁸ Petheru kuniya, 'Lawnga, koey zageth kedha ngidh ngaw ngar garwalgan.'

Yesu lak mulaydhin nubepa kedha, 'Ngath nanga nginu ngar garwalgayingga, ngi lak lawnga ngaw niyay kazi.'

⁹ Simona Petheru kedha muliz, 'Kuykulnga, matha ngar lawnga, ngaw geth lak kedha a kuyk garwalgamar.'

¹⁰ Yesu kedha nubepa, 'Lawnga, ngitha muwasin woer, ngithamulpa lak woerpa lawnga, matha kay ngaral.' Kalanu Yesu lak adhamintidan thanamulpa kedha, 'Ngadh nanga woer muwasin, matha ngar garwalgan kalanu, a nungu mura gamu balbayginga, kusikusinginga. Ngitha balbayginga kusikusinginga, kasa kedha mura ngitha lawnga.' ¹¹ Wa, Yesu ngulayg, nuyn bangal ngadh na gud arane; nuy kedha zoenguz kedha mulaydhin, 'Mura ngitha lawnga kusikusinginga.'

¹² Yesu muwasidhin ngaraw garwalgay, a nuy lak koey sodh angaydhin, kalanu nungu niyay lagoepa kuniya uzariz. Nuy thanamulpa yapu poeybiz kedha, 'Ngitha mura tidan a,

ngath miza na ayman ngithamulpa, a nanu aykap? ¹³ Ngitha ngoena thoeraypu “Ngurpay Mabayg,” a “Kuykulnga.” Wa sena mina ngay. ¹⁴ Ngay nanga ngithamun Kuykulnga a Ngurpay Mabayg, ngath ngithamun ngaral itha garwalg-amoeyn, wa matha ngoedhagidh kedha ngitha lak kedha mina pawa ayman, kidhakidhan ngaral garwalgamoeyn. ¹⁵ Ina ngaw zageth ngath ngithamulpa yakaman, lak ngitha kedha ayman wara mabaygoepa, ngath ngithamulpa midh na ayman.

¹⁶ ‘Ngay ngithamulpa mina yadu umepa, zagethaw mabayg nuy koeyza lawnga nungu kuyku mabaygiya; a yaday woeyay mabayg nuy koeyza lawnga mabaygan ngadh nanga nuy wayan.

Wara mabayg thanamuniya muynu, Yesun kay gud araypa (Mathayu 26.17-25; Mareko 14.12-21; Luka 22.7-23)

¹⁷ ‘Wa, ngitha gasaman nabi mina pawa, koey woen-abalnga ngitha oengaypa. ¹⁸ Ngath lawnga ngitha mura yadu mamayipa; ngay ngulayg kedha, ngath ngaya nanga adhapa thamayidhin. Kasa kay kedha Minar Poelayzi yangukudu bangal ngaru kuyku nidhane kedha, “Wara mabayg, ngalben kasa ay urapun, kalanu nuydh ngoena dipa yoewthiz.”

¹⁹ ‘Wagel kay nubi za, ngath kulay yadu palgan. Wa, na bangal wagel kay aymidhe, ngitha na imane ngitha bangal mina yoepathamane ngay nga nanga. ²⁰ Ngay ngithamulpa mina yadu umepa kedha, mabayg nga nanga gud woeydhiz, ngaw yaday woeyay mabaygoepa, matha kedha nuy ngayapa gud woeydhiz, a nga mabayg nanga ngayapa gud woeydhiz, nuy matha kedha gud woeydhepa mabaygan ngoena ngadh wayan ngapa.’

²¹ Yesun kedha yangu kal, nungu wakay thoemamay koey garsar, a nuydh thana balbayginga yadu thuriz kedha, ‘Ngay ngithamulpa mina yadu umepa kedha, ngithamulngu urapun mabayg ngoena kay guda araypa.’

²² Thana mura niyay kazil nungu kidhakidhan nagemin. Thana madhu pamemin, ‘Ngalpalngu mabayg nga urapun, nuydh ngan maypa?’

²³ Wara niyay kazi sey muynu, Yesulpa ubilnga nga, nuy nubiya pasinu nir. ²⁴ Simona Petheru nuy geth aymay a yapu poeybay nubepa niyay kazipa, ‘Mabayg nga? Nuydh ngan maypa?’

²⁵ Nuy niyaykazi amadhan thamiz Yesulpa. Nuy yapu poeybiz nubepa balbayginga, ‘Kuykulnga, mabayg nga, ngidh ngan maypa?’

²⁶ Yesu kedha kuniya mulaydhin, 'Ngath kay ngibepa yadu poelgaypa; ngath kay na ngabepa kunaw susu, sabinu thoerdhaypa a maypa kayke, wa mabayg senaw.' Nuydh kedha ayman, kunaw susu sabinu thardhan a Yudhalpa manin, nuy Simonan kazi, Keriyothoelayg nuy.

²⁷ Yudha nanga senabi kunaw susu madhin, Sathana mangiz nubiya gamunu. Yesu nubepa kedha, 'Kazayginga aymar, ngidh miyay aymar ngayapa.' ²⁸ Wara mabayg ngulayg lawnga thanamulngu Yesu mipa kedha umepa nubepa. Thana tidayginga.

²⁹ Nuy Yudha thanamun bokadhzoengu danal poethay mabayg. Wara niyay kaziw wakay thoemamay kedha, Yesu nubepa muliz, aypa barpudaypa, thana mi zapa ubin memayipa koey aypa; a wara kedha, zapul aygi zagi mabaygoepa mamayin.

³⁰ Wa Yudha nuydh kunaw susu manin, a sobaginga uzariz, na kubil nuy inuriya asin. ³¹ Nuy na uzaraydhin, Yesu mulaydhin kedha, 'Kedha thonara Mabaygaw Kaziya poerapar koesimiz, a matha kedha Awgadhaw poerapar kakal yakaman Mabaygaw Kaziw zagethoenu muynu. ³² Ina kidhakidhan kedha, Awgadhan nanga nungu poerapar kakal yakaman Kaziya, wa nuydh ngaru kedha za ayman Kazipa kuniya; nuydh woenab a poerapar Kazipa poeyban, nuydh ngaru kedha thonara sobaginga ayman.'

³³ Yesu lak mulaydhin niyay kazipa kedha, 'Ngaw kazil, ngay bangal ngithamuniya mina thawpaynga. Kalanu ngitha bangal ngoena lumaypu. Ina matha kedha ngay kulay mulaydhin Yoewdhayalgaw kuyku mabaygoepa kedha, "Ngithamulpa koey zageth ngitha ngaybiya asimoeyne ngay ngalagapa nanga, ngath ngitha waniz."

Kayn ya woedhayzi sabi

³⁴ 'Ngath ngithamulpa kayn sabi manin kedha, mam kidhakidhan bangal ngath midh na ngithamulpa maman mamayidhin. Ngitha bangal ngaru mam oengaypu kidhakidhan. ³⁵ Ngitha na kedha kapu mamanu nipa, na ngaru bangal kakal mura mabaygoepa kedha, ngitha ngaw niyay kazil.'

Yesu kulay ngulayg kedha Petheru nuydh nuyn kay gud thadhaypa

³⁶ Kalanu Simona Petheru yapu poeybiz, 'Kuykulnga, nginu mab bangal mi kuniya?' Yesu kedha muliz nubepa, 'Kedha thonara ngibepa ngaybiya oesipa lawnga ngay ngalagapa nanga, ngi koezi bangal wagel wara thonara.'
³⁷ Petheru mulaydhin, 'Kuykulnga, zangu minggu ngayapa

ngibiya oesipa lawnga. Ngath ngulayg ngaw igililnga kasa poeyban ngibepa.'

³⁸ Yesu nubepa kedha mulaydhin, 'Ngi mina butha poet-hayzinga a, nginu igililnga ngidh ngayapa poeyban? Ngay ngibepa mina yadu umepa, wigel kay pawl poeybedhe, ngi bangal kulay gud thadhedhe ngawngu thoeri thonaralnga kedha, ngi ngawngu koerawayg!'

14

Yesu nuydh niyay kaziw ngoenakapul balbay tidamoeyn

¹ Yesu kedha, 'Wa, senabi thonara bangal koey mapunga, ngitha ngoenakap kikir gasamayg. Kapu za kedha ngi gar balbamiz Awgadhiya a mina yoepathaman, a matha kedha kalmel ngay, nginu mina yoepathaman ngaru ngayapa kuniya. ² Ngay matha ngay kedha thonara Ngaw Thathiw lagoepa mina niyay lag buth pathaypa ngithamulpa. Ngaw Thathiw niyay lag mina koey rumalnga lawnga nay ngath ngaru ngitha ngulayg paliz. ³ Ngay na uzariz lagoepa butha poethaypa ngithamulpa. Wa! Ngay bangal ngaru ngapa kuniya tidhedhe ngithamulpa ngayapa moeypa. Ngithamun niyay bangal ngaybiya ngay ngalaga nanga nipa.

⁴ 'Wa, ngitha yabugudoengu ngulaygal ngithamulpa mabapa sipa, ngay ngalagapa nanga.'

Yesu nuy ngalpan yabugud Daparaw Thathipa

⁵ Kalanu Thomas mulaydhin, 'Kuykulnga, ngoey koerawaygal ngi ngalagapa, ngoey kay midh paru yabugudoengu ngulaygal setha mangemipa?'

⁶ Yesu nubepa mulaydhin kedha, 'Ngay ngithamun yabugud, a ngay mina, a ngay ngithamun igililnga. Wara mabaygoepa matha adhiya maboepa lawnga Thathipa, yabugud matha urapun, ngaru ngaybiya. ⁷ Ngitha koey garsar thonaralnga ngaybiya kalmel a ngoena yawaypu. Ngitha ngawngu mina ngulaygal nay, ngitha ngaru Ngaw Thathingu ngulaygal. Koezi pawpa ngitha ngulaygal nun-gungu a matha kedha ngitha nuyn yawaypa.'

⁸ Pilip medha muliz, 'Kuykulnga, ngoeymulpa mina matha ngoedhagidh kedha ngidh Thathi yakaman ngoeymulpa, ngoeymun ubilnga matha kedha.'

⁹ Yesu kuniya mulaydhin kedha, 'Pilip, ngi midh paru ngawngu koerawayg, ngay in kay ngithamuniya mina koey kuykuthalnga? Ngi kay ngawngu matha koerawayg a? Mabaygan ngadh ngoena iman, matha kedha iman Ngaw Thathi. Ngi mipa kedha muliz, "Yakamar Thathi?"

¹⁰ Pilip ngidh ngoelkay yoepathaman kedha, ngaw igililinga

Thathiya muynu a matha medha Thathiw igililnga ngay-biya. Senaw ngay ngithamulpa mi yangukuduya umepu, thana ngaw yaday lawnga. Na kedha kuniya Thathi ngay-biya muynu kalmel, nuydh nungu zageth ayman ngaybiya, a mina yangukudul poeybamoeyn ngayapa.

¹¹ 'Wa! Ngitha ngaru mina yoepathamaw ngaw senabi yangukudu ngithamulpa kedha, ngay Thathiya muynu a Thathi in ngaybiya muynu. Kasa kay kedha, ngidh nanga ngaw ya mina yoepathamayinginga nanga, ngidh purkan gasaman ngaw adhapudhay zageth ngath ayman, kalanu ngidh ngaru mina yoepathaman kedha, ngay Thathiya muynu a Thathi in ngaybiya muynu.

¹² 'Ngay ngithamulpa mina yadu umepa kedha, ngadh nanga ngayapa mina yoepathaman, ngidh ngulayg ayman thabi zagethal kedha, ngay midh nanga. Wa, ngitha ngulaygal nanga, ngaw zageth mina koezya ngithamuniya parunu. Kasa kay kedha ngay nanga Thathipa kuniya, ngithamun zagethal ngaru bangal adhapudhay ngaw kulay zageth midh nanga ina apal. Kedha zoenguz ngay Thathipa kuniya. A ngitha ngaw mabaygal itha apal, ngitha ngaru bangal mura thabi zagethal aymoeyne bangal. ¹³ A ngithamun mi ubilnga za, tharan ngaw nel, a ngath kay ayimpa ngibepa. Wa, ngath bangal koezya ayman ngithamulpa, a nungu Thathiw poerapar yakaman nungu Kaziw zagethaya. ¹⁴ Ngitha na ngayapa yoewdhemin ubilmaypa, ngaw nel tharan a ngath ayman. Ngithamun yapu poeybay zapul ngaru ngaw nel a kupaynu muynu.

¹⁵ 'Wa, zapul kedha kuniya pudhamoeypa; ngadh nanga ngoena maman maypa, nuydh balbayginga ngaw ubil yangukudu ayman. ¹⁶ A in nubi mina zageth ridh palane kedha, ngay bangal Thathipa yoewdhedhe, nuydh bangal ngithamulpa wayane wara Ibupuydhay Mabayg. Nuy senawbi mabayg bangal ngithamuniya ngaru. ¹⁷ Nuy Maygi Mari a nuydh bangal ngitha balbayginga ngurpamoeypu Awgadhaw doegamuya. Nubi apa goewaw koerngaygi mabaygoepa koey zageth nubepa koerngaypa, thana nubiya oesinginga, minguz kedha thana koerawaygal nungungu a nungu zageth imayinginga. Ngitha ngulaygal nungungu, kedha zoengu kedha, nungu niyay kalmel ngithamuniya, a wagel nuy bangal thanuridhe ngithamuniya muynu. ¹⁸ Ngay nanga matha lawnga aymidhe, ngayapa ngithamulpa kasa woenaypa lawnga, mabaygoeinginga danal poethaypa, ngay lak bangal ngapa kuniya ngithamulpa.

19 'Thonar amadhan thamiz, ngay bangal danag asine nubi apa goewaw mabaygoengu, matha ngitha bangal ngoena yawaypu, a ngithamun igililnga bangal ngaru, kuyk ngay igililnga. 20 Senabi thonara na ngapa, ngitha bangal ngulayg asimoeyne kedha, ngay muynu Ngaw Thathiya koeyma thonarlnga, a ngitha lak kedha ngaybiya muynu, a ngay ngithamuniya muynu ngaru. 21 Ngadh nanga mura ngaw ubilmayl koey ridhanga gasampa, a ayman, nuy senawbi mabayg nuydh ngoena maman maypa. A Thathin lak kedha nubepa mam ayman senawbi mabaygoepa ngadh nanga ngoena maman maypa. Ngath lak kedha nuy naman manin a yakamiz nubepa.'

22 Wara niyay kaz sey nel Yudha, nuy wara Yudha, Keriyothoelayg lawnga. Nuy kedha yapu poeybaydhin, 'Kuykulnga ngi minguz kedha, ngi bangal ngoeymulpa yakamidhe, nubi apa goewaw koerngaygi mabaygoepa lawnga?'

23 Yesu kedha mulaydhin nubepa, 'Na kedha kuniya, mabaygan ngoena ngadh maman mamaypa, nuydh ngaw ngurpay karngemin, wa, Ngaw Thathi nuy naman manin senawbi mabayg, a Ngaw Thathi a ngay, ngalbe bangal ngaru nubiya muynu niyay lag aymoene. 24 A ngadh nanga ngoena maman mayginga nuy ngaw ngurpaypa kurusipoegayinga, kawraginga. A itha yoeday ngitha gasamoeyn, ngaw yoeday lawnga, setha ngapa ngaybiya Ngaw Thathingu, ngoena ngadh na wayadhin ngapa. Setha koey mapu yangukudul.

25 'Ngath itha yangukudul ngithamulpa mamayin kedha zoenguz kedha ngay thawpay thonarpa ngithamuniya in. 26 Kasa kay kedha senawbi ibupuydhay mabayg, Maygi Mari, ngan bangal nanga wayane Ngaw Thathin, nuydh ngaru ngaw nel oengane. Nuydh bangal ngitha ngurapidhe zapun mura, matha kedha nuydh bangal wakay thoemamay poeybaypu ngath ngitha kulay midh ngulayg palimoeypu.

27 'Ngithamun wakay thoemamay bangal ngaru urapun. Senabi mina za ngath ngithamuniya wanan, sena ngawngu ngath ngithamulpa manin. Wa, nubi pawdh ngath ngithamulpa maypa nanga, na kedha lawnga kow apaw goewaw koerngaygi mabaygaw pawdh midh nanga. Ngitha koeyma wakay thoemamayg a matha kedha aka gasamayg.

28 'Ngitha karngemin ngay kulay muliz ngithamulpa kedha, ngay bangal geth wanedhe, a ngay lak ngapa kuniya ngithamulpa. Ngitha midh paru ika dhiw gasamayginga ngaybiya kalmel kedha, ngay uzariz Ngaw Thathipa kuniya nuy ngaybiya mina koey gimal, a nungu niyay lag mina

lag. ²⁹ Wa, wagel kay thabi zapul, ngath kulay ngitha ngulayg paliz. Na bangal na senabi za aymidhe, ngitha mina yoepathamoene.

³⁰ 'Ngayapa thonar thawpay asin ngithamulpa yapa. Nag nubi apaw goewaw wati kuykulnga, nungu amadhan mangay. Nuy bibiriginga ngayapa mulupa maypa, ³¹ kasa kay kedha nubi mina za ngaru yakamiz nubi apa goewaw mabaygoepa. Thana ngaru bangal imane kedha ngath maman manin Ngaw Thathi, muynu ngath aymoeyn mura nungu ubilmayl, nuy mulaydhin ngayapa. Ayawal ngalpa koezi ladhuypa adhapa.'

15

Yesu nuy mina nagu, goereypaw

¹ Yesu nuydh matha aymar nungu ngurpay, nungu niyay kazipa. Nuy adhamintidadhin thanamulpa kedha, 'Ngay mina nagu, goereypaw puy koewsaw apaw lagoenu muynu a Ngaw Thathi nuy apaw lagaw danal poethay mabayg. ² Koewsagi tham nuydh ngawngu adhapa pathan, a thamal koewsalmayl nanga nuydh buth pathan kasa moegina adhapa pathan, lak thana koeyma koewsa puydhemin. ³ Ngitha mura buth pathayzimayl, kuyk ngaw ngurpan ngithamulpa. ⁴ Ngitha ngaybiya matha puzimoeypa nanga, ngay lak ngithamuniya ngaru kalmel. Tham kasa magan ay puydhayinga nanu geth; na nanga kuykungu nanga kalmel mina mayzinga, wa senabi tham koewsalnga. A ngithamulpa lak kedha koewsapa puydhaypa lawnga ngithamun geth, ngitha ngaru ngaybiya puzimoeypa, lak ngitha koewsalmayl aymoeyn.

⁵ 'Wa, ngay nagu a ngitha thamal. Nga na mabayg ngaybiya kalmel, a ngay lak kedha nubiya kalmel, wa koewsa koey garsar mabaygaw igililmaynu. Ngawginga nanga, ngithamulpa zapul mura mapu asimoeyn. ⁶ Ngaybiya nanga puziginga, wa nuyn adhathayan puy tham midh nanga umapa wanan. Kalanu sethabeti uma thamal garwoeydhamoeyn a muypa thoeyamoeyn, a thana yayamoeyn.

⁷ 'Ngitha nanga ngaybiya puzimoeypa, a ngaw ngurpay yaday ngitha mina gasamoeypa, ngitha na mi ubilmaypa yoewdhemipa, wa ngitha sobaginga gasaman. ⁸ Ngaw Thathiw poerapar kedha kuniya yakamiz, ngithamun mina zageth koeyza, igililnga koewsalnga. Kedha nanga mabaygal iman kedha ngitha ngaw niyay kazil. ⁹ Ngaw mam ngithamulpa mina koeyza kedha ngoedhalnga Thathin midh ngoena maman maypa. Ngitha ngaru bangal ngaw mamanu muynu.

¹⁰ 'Wa, na kedha kuniya, ngitha nanga ngayapa koerngaylgal, wa ngitha ngaw mamoenu muynu memayipa, ngay midh nanga Ngaw Thathipa koerngaylnga, ngay koey garsar thonaralnga nungu mamoenu muynu.

¹¹ 'Ngay kedha zoenguz ngithamulpa nubi yadu umepa, ngaw ubi kedha ngithamun bangal ika mina koezya mura gudiya yoewdhiz, matha kedha ngaw ika midh gudiya yoewdhiz ¹² Ngaw sabi ngaru waza kedha, mam kidhakidhan angan, ngath midh ngitha mura maman mamayipa. ¹³ Ina adhapudhay mam, mabaygan igililnga poeyban nungu igalgoepa, wara mabaygan ngur thoeyayinga senabi mam.

¹⁴ 'Wa, ngitha ngaw igalgal, ngitha nanga ngaw ya ayman, ngay midh na muliz ngithamulpa. ¹⁵ Koezi pawpa ngayapa ngithamulpa zagethaw mabaygoepa thoeraypa lawnga. Zagethaw mabaygal thana mamu ngulaygal lawnga thanamun kuyku mabaygaw buwayl thoeyay midh nanga. Matha ngoedhagidh kedha ngath ngitha igalgal tharemoeyn. Minguz kedha ngitha ngulaygal ngaw buwayl thoeyayngu. Mura sethabi zapul ngay Ngaw Thathingu ngurapipa. ¹⁶ Ngitha ngoena adhapa thoemayinga ngithamun kuyk, lawnga ngath ngitha adhapa thamayidhin a kusumadhin, yadu palgadhin mina mabaw lag ngithamulpa. Lak ngithamun igililmayl koewsalnga gudiya adhan, sethabi koewsal ngaru ngithamun igililmaynu. Ngitha mizapa nanga yoewdhemin, ngaw nel tharan. Lak Thathin ngithamulpa poeyban. ¹⁷ Ngaw sabi ngaru waza kedha, mam kidhakidhan angan.'

Nabi apaw goewaw mabaygal adhapa imepa Yesun mabaygal

¹⁸ Yesu nuydh matha aymar nungu ngurpay nungu niyay kazipa kedha, 'Wa, ngitha bangal gasamoene nubi apaw goewaw mabaygal ngaru ngitha pasipa yawaymoeypa; ngitha ngaru ngoenanu manin kedha, thana ngoena kulay adhapa imadhin, matha kedha thanamun kulay wati ngoenakap ngayapa. ¹⁹ Ngitha nay thanamun doegam mabaygal, thana ngitha maman nay mamayipa, kasa kay kedha ngath ngitha adhapa kusuman thanamulngu ngitha lak sew mabaygal lawnga. Thana kedha zoenguz ngithamun wati igalgal. ²⁰ Ngoenanu maypa ngay ngithamulpa midh mulaydhin kedha, zagethaw mabayg koezya lawnga nungu kuyku mabaygiya. Ngadh nanga kulay ngoena gegeyadh danal poethaypa; wa, thana lak kedha ngitha gegeyadh danal pathepa. Thana nay ngayapa karngemin, wa thana lak kedha ngithamulpa koerngaylgal nay. ²¹ Thana bangal

kedha zoenguz ngitha gegeyadh danal pathamoeypu, ngitha ngaw mabaygal. Minguz kedha, thana koerawaygal mabaygan ngadh ngoena ngapa wayadhin. ²² Ngath nay thana mulpa ngurpay poeybayginga thana moeinga balbayginga nay, na lawnga thanamun kuyk kedha, thanamun pasiya mab. Lawnga ngath thana balbayginga ngurpaydhin, a thana kurusipoegayginga, thanamun gegeyadh ngaru mepa.

²³ 'Ngadh nanga ngoena adhapa yawaypa, senabi mabaygan lak kedha Ngaw Thati adhapa yawaypa. ²⁴ Zagethal lak kedha, ngath nay kedha ngoedhal adhapudhay zageth yadu palgayginga thana mulpa, setha mi zagethal kulay mabaygan aymayginga, sena lawnga thanamun gegeyadh. Lawnga ngath mura thana mulpa yadu palgan kakal ayman, a thana ngalbe kalmel adhiya thareman, ngay a Ngaw Thati.

²⁵ 'Wa, na ngaru kedha, thanamun minar poelayzi sabi na bangal kuyku nidhane kedha, "Thana kasa moegan ngoena adhiya thoeraypa." ²⁶ Kasa kay kedha, midh thonara nanga ibupudhay mabayg Maygi Mari bangal ngapa, Thathingu nuy bangal ngaw ya mina sakar pudhane. Wa, nuy mina. ²⁷ A ngitha lak kedha ngaw ya yadu poelgaypu bangal, kedha zoenguz ngitha kuykuthalnga ngaybiya koezi pay ngapa parungu, a ngitha mina ngulaygal.'

16

Yesu nuydh matha aymar nungu ngurpay nungu niyay kazipa

¹ Yesu nuydh matha aymar nungu ngurpay nungu niyay kazipa kedha, 'Ngath kedha kuniya zapul mura kakal waniz ngitha mulpa, ngitha mulngu kapu akasiw maboengu guythuyayle bangal, mapu thonar nanga ngitha muniya mangedhe. ² Thana ngulayg ngitha adhal waniz thanamun thoeythu poegay lagoengu. Sethabi goeyginu koey garsar yoewthaw mabaygal kedha, ngitha wati pawa mabaygal. Thana midh thonara ngitha mulngu urapun mabayg uma mathaman, thanamun ngoenanu manin kedha, thana Awgadhoepa mina zageth ayman. Thanamun kasa wakay thoemamay kedha, ngitha koey wati pawalgal. ³ Thana kedha zoenguz nubi za koey puridharalnga ayman, thana mina koerawaygal Thathingu a matha kedha ngawngu.

⁴ 'Wa, ngay ngitha mulpa kulay in muliz, midh thonara nanga gasamoene thana mulpa senawbi wati zapa aymaypa, ngitha bangal ngoenanu manine ngay na ngitha mulpa muliz in.

Maygi Mariw zageth

'Ngath kulay ngithamulpa nubi mapu ya yadu poelgayginga; kedha zoenguz ngay ngithamuniya kalmel danal pathaypa sethabi thonara. ⁵ Kedha thonara na wardh nge! Ngay buth pathiz nubepa kuniya tidaypa ngadh ngoena ngapa wayadhin. Ngitha minguz ngayapa yapu poeybayginga kedha, "Ngi ngalagapa?" ⁶ Ngitha midh paru koey koerkak badh gasaman muynu ngoenakapoenu, ngaw nabi yoengu?

⁷ 'Maygi, koerkak badh gasamayg. Ngay ngithamulpa mina yadu umepa kedha, kapu za ngay geth waniz ngithamulngu. Minguz kedha, ngay bangal danag asine ngithamulngu nanga. Wa! Wara koey Ibupuydhay Mabayg bangal mangedhe ngithamuniya. Ngay na kow, nubepa ngithamuniya mangaypa lawnga. Kasa kay kedha ngay bangal ngaru kadaypa, a nuy bangal senawbi thonara ngithamuniya mangedhe.

⁸ 'Nuy nanga Ibupuydhay Mabayg na ngapa nuydh bangal buwayl idimoene apaw goewaw mabaygal kedha, thana kulay koerawaygal mina pawa midh a wati pawa midh pudhaypa, thana mina yabugud kulay imayginga a Awgadhaw minamay zageth lak kedha thana koerawaygal. ⁹ Sethabi mabaygal ngaru bangal Maygi Maripa kurusipagemine a buwayl thoyamine; minguz kedha thanamun kulay mabgegeyadh, thana ngoena mina yoepathamayginga. ¹⁰ Thana ngaru bangal kurusipagemine a buwayl thayamine, minguz kedha thana kulay mina yoepathamayginga kedha, ngay ngaru bangal Ngaw Thathipa kuniya. ¹¹ Thana ngaru bangal kurusipagemine a buwayl thoyamine, minguz kedha thana kulay imayginga kedha, Awgadh nuydh muwasin, kuth tharan Sathanalpa, nubi apaw goewaw wati kuykulmaypa.

¹² 'Ngaybiya ya mina koeygarsar ngithamulpa mulaypa, kasa kay kedha ngath ngaru ngitha koey gabudhan ngurpamoeypa ngithamulpa kedha thonar matha ngoedhagidh lawnga kedha ngurpaypa. ¹³ Kalanu bangal Maygi Mari na ngapa nanga, nuy mina yakamayzi mabayg Awgadhaw mina zapul midh nanga. Nuydh ngitha gethiya yoelpamoeyne a poeybamoeyne mura mina ngurpay. Nuy matha nungungu ya mulayginga, mina yangukudul nuydh na karngemipa a umepa ngithamulpa, thana bangal zapul kedha ngapa kalanu. ¹⁴ Nuydh thabi ngurpay zapul bangal ngawngu gasamoeyne a poeybamoeyne ngithamulpa. Muynu nuydh ngaw poerapar yakamoene.

¹⁵ 'Mura Ngaw Thathiw zapul thana matha kedha ngaw zapul. Kedha zoenguz ngay kedha, Maygi Marin bangal kusumoene mura zapul ngath nubepa bangal ma-

mayine, a nuydh sethabi zapul bangal yadu palgamoeyne ngithamulpa. ¹⁶ Lak mina moegina pawpa ngithamulpa lak ngayapa imaypa lawnga, a lak bangal sizi pawpa ngitha ngoena lak bangal imane.'

Kulay bangal koerkak badh a wagel bangal koey ika

¹⁷ Dhuray nungu niyay kazil kidhakidhan muynu kedha mulemin, 'Nuydh miyay thonar tidaypa? Nuydh mulai ngalpalpa, "Lak mina moegina pawpa ngithamulpa lak ngayapa imaypa lawnga, a lak bangal sizi pawpa ngitha bangal ngoena lak imane." Wara nuy kedha muliz, "Ina nabi za na kedha kuniya, kuyk ngay bangal Thathipa."'

¹⁸ Thana wara kedha, 'Ngalpa koerawaygal, nuydh mipa mina moegina pawpa mamayipa, nuy miyaw yadu umepa?'

¹⁹ Yesulpa kakal kedha thanamun ubilnga. Nuy matha yapu poeybiz thanamulpa, 'Ngithamun wakay thoemamay koey garsar sike ngaw kedha yangukudungu, "Lak mina moegina pawpa ngithamulpa lak ngayapa imaypa lawnga, a lak bangal sizi pawpa ngitha bangal ngoena imane."

²⁰ 'Ngay ngithamulpa mina yadu umepa kedha, ngitha bangal gegeyadh gasamoene, koerkak badh a may, nubi apaw goewaw mabaygaw ika dhiw senawbi thonara, kasa kay kedha ngithamun koerkak badh, nuy bangal sobaginga sakariya thayadhe, ngapa koey ikalnga dhiwalnga aymidhe.

²¹ Na ngoedhe kedha nge, yoepkaz midh nanga, nanu kazimay thonar gasaman, kulay kaziw kikirin pungaypa, moegina kuykuthalnga nadh kikir gasampa, na nanga pudhuya adhan kazi iman, nanu kikir nanungu yakaturiz, nanu koey ika kedha, mapeth kazi iman, nubi apa goewapa. ²² Na kedha ngoedhalnga za ngithamuniya, kedha thonara ngithamun koerkak badh. Ngay nanga ngithamuniya mangedhe ngithamun ngoenakap bangal koey ikalnga. Senawbi ika koey zageth mabaygoepa adhapa maypa ngithamulngu.

²³ 'Senabi goeyga bangal ngapa ngithamulpa wara zapa ngayapa yoewdhepa lawnga. Ngay ngithamulpa mina ya muliz kedha, senabi goeyginu Thathin bangal ngithamulpa mamayipu ngitha mi zapa nanga yoewdhemipu ngaw nel tharan, ngaw kupaynu muynu. ²⁴ Koezi pay ngapa parungu, ngitha ngaw nel thoerayginga, zapa yoewdhemipa. Kapu za kedha ngitha yoewdhemin a gasaman, kalanu ngithamun ika muwasin mura gasaman.

Yesun mabaygal lawnga mulupa thoeyamoeyn

²⁵ 'Ngath kasa ngithamulpa adhamintidan thabi yaday, ngaw yangu thonara na gasamoene, ngayapa

lak adhiya mulaypa lawnga, ngay bangal balbayginga muledhe ngithamulpa Thathiw ya. ²⁶ Senabi goeyginu nanga ngayapa lak lawnga yoewdhaypa ngithamulpa zapa Thathingu. Ngitha senabi thonara bangal ngitha ngithamun geth kupaylgal nubepa yoewdhemin, ngaw nel tharan.

²⁷ 'Wa, Thathiw mam ngaru ngithamulpa koeyza, kedha zoenguz kedha ngithamun mam ngayapa koeyza, a ngithamun mina yoepathamay ngayapa kedha, ngay ngapa Awgadhoengu. ²⁸ Ngay ngaru ngapa Thathingu, ngay koepa ngapa apa goewapa. Wa ngath bangal apa goewa wanane; ngay bangal kuniya Thathipa.'

²⁹ Kalanu nungu niyay kazil nubepa mulemidhin, 'Nagi nginu yaday koey kakal thabi thonara, lak lawnga adhamintidan. ³⁰ Ngoey ngulayg asimoeyn kedha, ngi ngulayg mura zangu, a nginu yaday koey sakaralmayl pudhamoeypa, lak mabaygoepa ngibepa yapu poeybaypa lawnga. Kedha zoenguz na ngoeymulpa kakal aymiz ngi Awgadhoengu ngapa.'

³¹ Yesu mulaydhin thanamulpa, 'Wa, ngithamun mina yoepathamay kedha thonara kasa moegi ngayapa ³² a mapu thonar bangal mangedhe, na kuyk ayman ina. Na nanga mapu asine, ngitha bangal yaynanab ngithamun lagoepa kuniya ladhune, ngoena bangal matha ngoena wanane. Senabi thonara ngayapa matha ngayapa maypa lawnga, nuy Thathi ngaru ngaybiya kalmel.

³³ 'Ngay ngithamulpa nubi ya muliz, ngithamun ngoe-nakapoepa balbayg poelaypa, ngithamun ngoenakap ngaru ngaybiya kalmel, koeyma ngoenanu maythayle. Mura nubi apaw goewaw koey bibiril mabaygal bangal ngitha koeyma garguy mamayine. Lawnga ngitha ngaru koey puridharalnga bangal siparuy. Akan maygi ngitha imane, ngath bangal mulupa idimoene sethabi mabaygal.'

17

Yesu thoeythu pagiz nungu niyay kazipa

¹ Yesu na muwasin ya niyay kazipa, nuy daparpa kadaypa nagaydhin a kedha mulaydhin, 'Thathi, ina thonar gasaman ngidh ngoena gima thoeridhiz koey poerapoeranu muynu, a nginu poerapar lak yakaman Kaziw igililmaynu muynu.

² Ngidh nubepa kupay madhin mura mabaygiya gimal. A nuy Kazi ngulayg mina igililnga dhadhiya manin mura sethabi mabaygiya ngaya nanga ngidh mamayidhin nubepa danal pathaypa.

³ 'Ngaru igililmaynu muynu kedha, mabaygal ngulayg asimoeyn nginungu, ngi mina Awgadth. Wara Awgadhoenging,

a matha kedha ngibiya pasinu Yesu Keriso ngan na ngidh ngapa wayadhin. ⁴ Ngath nginu poerapar yawayar ina apal, a ngaw zageth ngidh ngayapa poeybadhin, ngath muwasin. ⁵ Thathi, ngay gar ngibepa lak yoewdhiz, ngidh ngayapa nginu parunu nginu poerapar mar. Senabi poerapar mina kulay ngoeban kalmel za, wigel kay nubi gugu ubidh thoeayzinga sama woeydhadhin.

⁶ 'Ngath ngin kakal aymadhin thanamulpa mura nginu maynguzi mabaygal ngaya nanga ngidh ngayapa mamayidhin mura apa goewaw mabaygoengu. Thana nginu mabaygal a ngidh thana ngayapa mamayidhin. Thana koey koerngaylmayl nginu ngurpaypa. ⁷ A thana iman mura sethabi mina zapul nginungu. Kedha thonara thana koeyma ngulayg asimoeyn kedha, sethabi mina zapul ngapa ngalagaz toedipa, ngapa nginunguz.

⁸ 'Wa, mura senabi ngurpay zageth ngidh ngayapa madhin, ngath aymoedhin thana ngurpamoeydhin a thana gasamoedhin thanamun ngoenakapoenu. Thana kayib ngulaygal kedha, ngay ngapa nginunguz, lak thana mina yoepathaman ngay nginu Woeyayzi Mabayg.'

⁹ Wa, Yesu lak muliz nungu Thathipa kedha, 'Ngaw thoeythu poegay kedha thonara thanamulpa, mura nubi apa goewapa lawnga, matha thanamulpa nginu adhapa thoemayzi mabaygal ngayapa, thana nginu mabaygal. ¹⁰ Mura zapul ngaybiya nginu zapul, a nginu zapul ngaw zapul matha kedha mabaygal. Ngaw poerapar nagedhe bangal sethabi mabaygiya. ¹¹ Ngay kuniya tidiz ngapa ngibepa, ngay lak lawnga ina apal kuykuthalnga; thana matha thana itha apal apa goewanu. Maygi Thathi, ngi thanamulpa giyaw aymar thana bangal nginu mabaygal muynu nginu koey bibiril kupay a nginu nel. Thana bangal kedha, urapun ngoeba midh nanga urapun kalmel.

¹² 'Ngay nanga ina apal ngaw danal poethay ngaru thanamulpa, ngay koey poeypiyam, kuyk nginu poeybayzi kupay ngayapa a nginu nel. Wara thanamulngu thadhumay oesiginga, matha urapun guythuyaydhin. Na ngaru kedha nuyn kulay ngapa Maygi Thusin yadu palgarngu, nungu kuth. Wa na Maygi Thusiw ya ngaru kuyku nidhan.

¹³ 'Wa, ngaw thonar gasaman ngay ngapa kuniya tidiz ngibepa. Ngay mamu ngibepa muliz ina apal, thanamuniya parunu, lak thana tidan a koey ika gasaman thanamun ngoenakapoenu, kedha ngaw ika midh nanga. ¹⁴ Ngath thanamulpa nginu ngurpay aymoedhin, kalanu apa goewaw mabaygan thana adhapa imaydhin. Minguz kedha?

Thana apaw goewaw mabaygal lawnga, matha kedha ngay midh nanga, ngay nubi apaw goewaw mabayg lawnga.

¹⁵ 'Ngay ngibepa yoewdhayginga thanamulpa apa goewangu adhapa maypa. Lawnga ngay yoewdhiz ngibepa thanamulpa danal poethaypa Sathanalngu. ¹⁶ Thana kow apaw goewaw mabaygal lawnga, matha kedha ngay kow apa goewaw mabayg lawnga. Thana bangal kedha zoenguz koey mapunga gasamoene. ¹⁷ Adhapa thamayir thana, ayman mina ngoenakap, ngurpan ayman thanamulpa mina yadu, nginu ya mina ya, matha ngoedhagidh thanamulpa balbayginga maboepa wati zapul aymayg.

¹⁸ 'Matha kedha ngidh midh na ngoena wayan nabi apa goewapa, ngath lak kedha thana wayiz mura po gubaw gizuya. ¹⁹ Wa, ngaw igililnga ngaru kakal kabuthan ngibepa, kalanu thana lak kedha ngulayg thanamun igililmayl ngibepa kakal kabuthan, kuyk thana gasaman nginu mina ngurpay.

Yesu thoeythu pagiz mura mabaygoepa

²⁰ 'A matha thabi niyay kazil lawnga ngaw thoeythu poegay ngaru thanamulpa mura ngayapa ngadh bangal mina yoepathamaypa, mabaygal ngaya ngapa wagel, a mina yoepathaman kuyk thabi ngurpayzi mabaygaw zageth. ²¹ Thathi, itha ngaw yoewdhayzi mabaygal, a matha kedha thanamun zagethazi mabaygal wagel. Ngaw koey ubilnga kedha, thana bangal urapun kedha ngoedhalnga, ngi midh ngaybiya muynu a ngay ngibiya muynu, thana bangal ngoebaniya muynu. Lak apa goewaw mabaygan iman koey koerngaylmayl itha a thanamun kidhakidhan mam balbayginga. Kalanu mabaygan mina yoepathaman kedha, ngay ngapa nginungu. ²² Ngath poerapar madhin thanamulpa kedha ngoedhal poerapar ngidh ngayapa madhin, lak thana bangal kalmel urapun aymoeyne matha kedha ngoeba midh nanga urapun.

²³ 'Wa, ngay thanamuniya muynu a ngi ngaybiya muynu, thana mura mina urapun, kalanu nabi apaw goewaw mabaygan iman a mina yoepathaman kedha, ngidh ngoena ngapa wayan, a nginu mam thanamulpa kedha koeyza, nginu mam ngayapa midh nanga.'

²⁴ Yesu lak mulaydhin kedha, 'Thathi, mabaygal itha ngidh ngayapa mamayidhin, ngaw koey ubilnga kedha, thana bangal ngaybiya ngay ngalaga nanga, lak thana imane ngaw poerapar, senabi poerapar ngidh kulkub ngayapa madhin, kuyk nginu mam ngayapa mina kay paypa kulay, wagel kay nubi apa goewa kuyk aymoeydhin.

²⁵ 'Mina Thathi, nabi apaw goewaw mabaygal ngingungu koerawaygal. Kedha kay, ngay ngulayg ngingungu, a matha kedha mabaygal itha, thana ngulaygal kedha, ngidh ngoena wayadhin mulupa. ²⁶ Ngath ngin yadu palgarngu thanamulpa, a ngath ngaru aymarngu thanamulpa, nuy senabi mam ngidh ngayapa aymarngu, kedha ngoedhal mam pathridoepa, muynu thanamuniya koey ridhanga kaday sipa, a matha kedha ngaw igililnga thanamuniya muynu.*

18

Yesu kunumadhin

(Mathayu 26.47-56; Mareko 14.43-50; Luka 22.47-53)

¹ Yesu nanga thoeythu poegay muwasidhin, nuy a nungu niyay kazil thana ladhudhin Kidron Padaw Dhadhar Sakariya pudhemidhin war doegamoenu apaw lagoepa. Kalanu thana muy aremin sike. ² Yudha nuy imulayg nuy ngulayg kedha Yesu a nungu niyay kazil ngalagiya na garwoeydhamoeypu thonar koeygarsar.

³ Wa, Yudha nuydh mabaygal madhin apaw lagoepa matha kedha, Romaniw koewbu mabaygal a koey yoewthaw danal poethay mabaygal. Kuyku mabaygan, misnarel a Parasayalgal thana wayaydhin. Thanamuniya koewbu rugal a thungiyal gurimoeyr. Wagel kay thana mangemidhin si, ⁴ Yesu nuy kulay ngulayg kedha, nubepa kay za miyay aymipa. Nuy paypa thamiz, a yapu poeybiz thanamulpa kedha, 'Ngitha ngan lumaypa?'

⁵ Thana kedha, 'Yesu Nazarethoelayg.'

Nuy kedha, 'Ngay nuy.' Yudha imul poethayzig si thanamuniya sir.

⁶ Yesu nanga thanamulpa kedha muliz, 'Ngay nuy.' Thana pawpa thamemin a apal pudhemin boeradharoepa. ⁷ Yesu lak yapu poeybaydhin kedha, 'Ngitha ngan lumaypa?'

Thana kedha, 'Yesu Nazarethoelayg.'

⁸ Nuy Yesu kedha, 'Ngay ngithamulpa mulema kedha, ngitha sike ngoena nanga lumaypa, wa itha dhuray wayay.'

⁹ Wagel kay thabi zapul nuy kulay mulaydhin kedha, 'Mabaygal itha nginu adhapa thamayzimayl ngayapa, ngath wara urapun guythuyayinga.'

¹⁰ Simona Petheru nuy kuyay thurikalayg, nuydh paradhin a pathadhin getha doegam kawra, kuyku misnariw zagethaw mabaygoengu. Nungu zagethaw mabaygaw nel Malkoes.

* **17:26** *Keriso nanga ngibiya muynu mepa*: wara Romaniw Thusi 8.10 geth tidi nginu igililnga ngaru balbayginga.

¹¹ Yesu kedha Petherulpa, 'Senaw ngingu kuyay thurik kuniya wanar. Ngingu wakay thoemamay midh? Ngath bangal ngaru senabi kuth gasamane Ngaw Thathin ngayapa ngaru senabi kuth poeybadhin?'

¹² Kalanu thana Romaniw koewbu mabaygal kalmel thanamun kuyk a dhuray Yoewdhayalgaw danal poethay mabaygal ngapa Yesun kunumadhin, ¹³ a madhin Anasasalpa. Nuy koey misnari, a nungu kaziw alay nel Kayapas, mina koey misnari senabi wathoenu. ¹⁴ In nuy Kayapas kulay mulaydhin thanamulpa Yoewdhayalgaw kuyk mabaygoepa kedha, 'Matha ngoedhagidh kedha urapun mabaygan igililnga poeyban mura mabaygoepa.'

Petheru koerawayg kudun tariz Yesulngu

(Mathayu 26.69-70; Mareko 14.66-68; Luka 22.55-57)

¹⁵ Simona Petheru a wara niyay kazi, palay wagel woelmemar Yesuniya, dhoerdhimaynbaygal nuyn mi kuniya yoelpar. Kuyku misnare koey ngulayg wara niyay kazingu, a zagethaw mabaygal muy thayadhin nuyn Yesuniya kalmel, kuyku misnariw boeradharoepa muypa.

¹⁶ Petheru nuy adhal sir. Kalanu wara niyay kazi ngoe-nungu koey misnari koey ngulayg, nuy kuniya uzaraydhin pasagudoepa, zagethaw yoepkazipa mulaydhin, Petherulpa soeyzi muypa yoelpaypa. ¹⁷ Na yoepkaz pasagudoenu adhal nubepa Petherulpa yapu poeybiz, 'Ngi wara senawbi mabaygaw niyay kazi a?'

Petheru gud thadhiz, 'Ngay lawnga.'

¹⁸ Senawbi thonara koey gabu thonara; zagethaw mabaygal a danal poethay mabaygal muy zazamadhin, a gamu komoepa muyab kaday thardhamadhin. Petheru thanamuniya kalmel sir komoepa.

Kuyku misnare yapu poeyban Yesun

(Mathayu 26.59-66; Mareko 14.55-64; Luka 22.66-71)

¹⁹ Senabi thonara kuyku misnaren Yesun koeyma kuyk wakayar, nungu niyay kazipa, a wara nungu ngurpan.

²⁰ Yesu kuniya mulaydhin, 'Mabaygal mura ngulaygal, ngay wara gumi ya mulayginga. Mura ngaw ngurpay ya mabaygiya parunu, matha kedha moegina yoewthanu, a koey yoewthanu, Yoewdhayalgaw ngalaga nanga garwoeydhamaypa. ²¹ Ngidh mipa ngaybiya kuyk wakaypa; matha ngoedhagidh kedha ngidh mabaygiya lumaw ngaw ya ngadh na karngemirngu. Thana mura ngulaygal ngaw yaday midh nanga.'

²² Yesun senabi yangukudungu wara danal poethay mabayg koey yoewthaw, nuy ubigasidhin Yesun senawbi

yangukudungu, a nuydh Yesun dakanu woerimadhin. Nuy kedha mulaydhin, 'Maygi! Kedha mulayg kuyku misnarepa.'

²³ Yesu kuniya mulaydhin nubepa, 'Ngay na gegeyadh muliz nanga, yakamar senabi gegeyadh mabaygoepa, a wara kedha ngaw yangukudu sike balbayginga, ngidh mipa ngaybiya woeriman?'

²⁴ Kalanu koey misnaren Anas nuyn matha kunumayzinga wayan kuyku misnarepa nel Kayapas.

Petheru lak gud thadhaydhin thoeri thonaralnga
(*Mathayu 26.71-75; Mareko 14.69-72; Luka 22.58-62*)

²⁵ Nuy Petheru muynu komoepa si matha sir, thana nuyn lak yapu poeybar, 'Ngi wara nungu niyay kazi a?'

Petheru gud thadhaydhin, 'Lawnga, ngay lawnga.'

²⁶ Wara koey misnarew zagethaw mabayg, ngoenu tukuyap Petheru kawra pathadhin adhapa, kedha yapu poeybiz, 'Ngath ngin imadhin si, nubiya puy koewsaw dharbaw lagoenu?'

²⁷ Petheru lak gud thadhaydhin. Senabi thonara pawl poeybiz.

Yesun Pilathoniya parunu tharan
(*Mathayu 27.1-2,11-14; Mareko 15.1-5; Luka 23.1-5*)

²⁸ Thana Yesun sizi Kayapasan lagoengu adhapa yoelpadhin, Romaniw kuyku mabaygaw koey lagoepa. Na mina bathaynga, boelibal zilamiz. Thana Yoewdhayalgaw kupay mabaygal muya uthayginga Romaniw koey lagoepa, thanamun thoythu poegay sabingu idimoeyle. Thana ngaru sabinu balbayginga Kaludhay Ay na purthaypa.

²⁹ Wa, Pilatho adhapadhadhin a yapu poeybamoeydhin thanamulpa kedha, 'Ngitha miyay za gegeyadh yawaypa nubepa?'

³⁰ Thana kuniya kedha mulemidhin, 'Nuydh nay za gegeyadh mayginga, wa ngoey ngapa nuyn yoelpayginga nay.'

³¹ Pilatho kedha thanamulpa, 'Wa, ngitha nuyn mariw a zoeyzi kay ngoeydhay ngithamun sabi midh nanga.'

Thana kuniya kedha, 'Ngoey kupaygigal mabaygoepa uma mathamoeypa.'

³² Wa, Yesu kulay ngulayg, a nuydh yadu palgadhin nungu senawbi um. Ina kuyku nidhadhin. ³³ Pilatho koey lagiya lak kuniya muy ariz, Yesun thuran kedha, 'Ngi Yoewdhayalgaw Kuykulnga a?'

³⁴ Yesu kuniya mulaydhin kedha, 'In senabi ya nginungu, lawnga dhuray mabaygal ngibepa ngaw ya umamoeyrngu?'

³⁵ Pilatho kuniya Yesulpa kedha, 'Ngidh mipa ngoena kedha maypa, ngay yoewdhayalayg. Setha nginu mabaygal matha kedha thanamun kuyku misnarel. Thana ngin ngayapa yoelpanu. Ngayapa muli, ngidh za miza ayמונגו?'

³⁶ Yesu kuniya mulaydhin, 'Ngay kedha ngoedhalnga lawnga nubi apaw goewaw kuyku mabaygal midh nanga; ngay nay kedha ngoedhal kuyku mabayg nay ngaw mabaygan ngaru koewbu ayman ngoena kaludan. Yoewdhayaw kuyku mabaygoengu ngawngu gasamoeyle. Lawnga ngaw basalaya wara doegamoengu.'

³⁷ Pilatho kuniya Yesulpa muliz, 'Ngi midh muliz, ngi Mopakuyk a?'

Yesu kuniya, 'Balbayginga ngi kedha, ngay Mopakuyk, ngoena kedha zapa kazi imadhin, a kedha zapa ngay koepa apa goewapa, senabi urapun zapa, ngath ngaru mina ngurpay yadu poelgaypa. Nga mina doegamu mabayg, nuy kurusipagepa ngayapa.'

Pilatho nuydh wara za gegeyadh imayginga Yesuniya muynu nubepa kuthapa maypa

(Mathayu 27.15-31; Mareko 15.6-20; Luka 23.13-25)

³⁸ Pilatho nubepa kuniya muliz, 'Mina za miyay, mina doegamu mabayg nga?'

Kalanu nuy Pilatho adhapadhadhin a Yoewdhayalgaw kupay mabaygoepa muliz, 'Ngath wara za gegeyadh imayginga nubiya muynu, nubepa kuthapa maypa. ³⁹ Wara ngithamun kulba pawa kedha ngayapa ngithamulpa urapun kunumay mabaygoepa pa woeyaypa, ngithamun Kaludhay Ayngu thonara na gasaman. Ngitha ubilgal ngayapa, ngath kay Yoewdhayaw Kuykulnga pa woeyaypa ngithamulpa?'

⁴⁰ Thana thabukirin koey gimiya wal tidhumar kedha, 'Lawnga, nuy lawnga, ngoeymun ubi Barabasoelpa.' Barabasan koey thabukirilayg nuydh Romaniw kuyku mabaygal mathamoeypa mamayipa.

19

Yesun koewbu mabaygoepa madhin, a thana nuyn palngidhin

¹ Kalanu Pilatho koewbu mabaygoepa madhin Yesun, a thana nuyn palngidhin. ² Thana koewbu mabaygal poethalay thaman, korone ayman a nubiya kuykuya thayan giwn soelmaypa. A thana matha kedha nubiya kuyku mabaygaw kuykuthal dhoemawakun ubaman bamagadh gamulnga.

³ Kalanu thana ngapa nubepa egi paray ya mulemin, 'Ngi Yoewdhaw Mopakuyk a? Matha ngoedhagidh, kedha nginu igililnga koey kuykuthalnga.' Lak thana nubepa ngapa gethan poelngin nuyn.

⁴ Pilatho lak adhapadhadhin Yoewdhayaw mabaygoepa a mulaydhin kedha, 'E! Nagemiw. Ngath kay nuyn ngapa maypa ngithamulpa imaypa, ngath nubiya za gegeyadh imayingga nubepa wati kuthapa tharaypa.'

⁵ Wa, Yesun adhapa yoewthaydhin, nubiya kuykunu thoeyayzinga patal korone, a nubiya bamagadh gamul sodh pagar. Pilatho kedha mulaydhin thanamulpa, 'Ngapa nagemiw, mabayg in.'

⁶ Thana nanga kuyku misnarel a yoewthaw danal poethay mabaygal purkan gasaman nuyn, thana wal tiduman kedha. 'Sathawro puydhaw nuyn! Sathawro puydhaw nuyn!'

Pilatho kuniya mulaydhin thanamulpa kedha, 'Ngitha mariw in, sathawro puydhaw nuyn. Ngath za imayingga nubepa wati kuth thoeraypa.'

⁷ Yoewdhayalgaw kuniya mura mulemin kedha, 'Ngalpan sabi muynu kedha, nuydh kay ngaru um gasampa, kedha zoenguz kedha nuy nungu geth Awgadhwaw Kazi aymayngu.'

⁸ Pilatho nanga thanamun kedha ya gasaman, nungu aka mina koeyza, ⁹ nuydh lak kuniya muy yoewthiz koey la-goepa, Yesulpa yapu poeybiz nubepa kedha, 'Ngi ngalagaw mabayg?' Yesu kuniya ya mulayingga.

¹⁰ Pilatho lak mulaydhin nubepa kedha, 'Ngi midh paru ngayapa ya mulayingga; ngoenanu madha ngaybiya kupay mepa ngibepa gud idhuypa, matha kedha ngaybiya kupay lak mepa ngibepa sathawro puydhaypa.'

¹¹ Yesu kuniya mulaydhin kedha, 'Awgadhan nay ngibepa kupay mayginga, ngidh ngayapa za aymayingga nay. Ngoena nanga ngadh ngibepa poeybanu, nungu gegeyadh ngaru koeyza ngibiya.'

¹² Nuydh nanga Pilatho Yesun senawbi ya karngemidhin, nuydh koeyma lumadhin, Yesulpa gud idhuypa. Kasa kay kedha mura Yoewdhayalgaw moeyay kuniya wal tidumar kedha, 'Ngidh kay nuyn guythuyaypa, ngi bangal mopakuyku mabaygaw wati igalayg aymidhe. Ngunu nanga mopakuyku mabaygaw kupaypa ubi nuy ngaru wati igalayg aymiz ngithamun mopakuyku mabaygoepa.'

¹³ Pilatho nanga nabi ya gasaman, nuydh Yesun ngapa adhapa yoewthiz. Kalanu Pilatho apa thanuraydhin zoeyzi noedhay mabaygaw niyay lagoenu. Nuy senawbi lagaw nel Kulaw Mabawlag. (Yoewdhayaw yangukudu kedha Gabatha.) ¹⁴ Thonar amadhan dhadha goeygipa thamiz.

Wara goeyginu kay Kaludhay Ay. Pilatho kedha muliz Yoewdhayalgoepa, 'Nag! Ngithamun mopakuyk ina.'

¹⁵ Thana lak wal tidhun, 'Mathamaw, mathamaw, nuyn sathawropa niylan uthu.'

Pilatho kuniya muliz, 'Ngitha midh paru ngayapa niylan uthuyapa maypa sathawropa ngithamun Mopakuyk?'

Thana kuyku misnarel kuniya mulemidhin kedha, 'Ngoey wara Mopakuyku mabaygoegigal, matha Romaniw mopakuyk ngoeymun kuyku mabayg.'

¹⁶ Kalanu Pilatho Yesun poeybadhin zagethaw mabaygoepa sathawropa puydhaypa.

Yesun niylan uthun sathawropa

(Mathayu 27.32-44; Mareko 15.21-32; Luka 23.26-43)

Wa, thana nuyn madhin sathawropa puydhaypa.

¹⁷ Kalanu Yesu adhapadhadhin, nubiya thabaynu sathawro mer. Thana gasamadhin lag nel Kuyku Ridh. (Yoewdhayalgan nan kedha thoeraypa Golgotha.)

¹⁸ Thana nuyn sathawro puydhadhin senawbi lagoenu. Wara ukasar mabayg wadgam, wadgam puzimar, a nuy dhadhal. ¹⁹ Pilatho gimal koey minar paladhin. Nuy kedha paladhin a nungu zagethaw mabaygoepa madhin sathawropa gimal woeydhaypa kedha, 'Yesu Nazarethoelag, Yoewdhayalgaw Mopakuyk.' ²⁰ Yesun sathawro amadhan koey mudhaw lagoepa, nuy sathawronu puzir. Koey garsar mabaygal geth tiday nuyn senawbi minar badhanu. Na Minar Poelayzinga, Yoewdhayalgaw yangukudu, Romaniw yangukudu, a Goerikaw yangukudu.

²¹ Thana Yoewdhayaw kuyku misnarel kedha mulemidhin Pilatholpa, 'Kedha poelayg "Yoewdhayalgaw Mopakuyku Mabayg.'" Matha ngoedhagidh ngidh kedha palan, "Nabi mabaygaw ya kedha, 'Ngay Yoewdhayalgaw Mopakuyk.'" "

²² Pilatho kuniya muliz kedha, 'Ngath nanga midh palan, wa ngath palan, na matha kedha woenipa.' ²³ Thana koewbu mabaygal nanga muwasidhin Yesun sathawro puydhay, thana nungu dhoemawakul kusuman, a thanamulpa po mabaygiya dhadhiya mamayin sethabi rugal. Kasa kay kedha thana nanga nungu kuykuthal dhoemawak manin thanamulpa kakal kedha, na urapun mayn thoepayzinga, thanamulpa koey zageth dhadhiya maypa dhoemawakungu idimayle.

²⁴ Thana koewbu mabaygal kidhakidhan mulemin, 'Ngalpalpa pakadamoeypa lawnga, Ngalpa kay daysaw sagul ayimpa, imaypa kedha nan kay modhabiya ngadh gasampa.' Na kay nabi za ngapa Maygi Thusiw kulba yadu balbayg

oesipa, 'Thana ngaw gamu rugal dhadhiya mamayin thana-mulpa, a thana daysaw sagul aman, imaypa kedha ngaw kuykuthal dhoemawak ngadh kay gasampa.' Wa, thana koewbu mabaygan kedha ayman.

²⁵ Dhuray yoepkazil Yesulpa amadhan sathawropa sir, nungu apu a nungu apuwaw tukuyap, a wara Mariya Koelopasan ipi, a wara Mariya Magdalanuw goegathaw yoepkaz.

²⁶ Wa, Yesu nuydh nungu apu imadhin, na si sir, a nabiya pasinu niyay kazi nga nanga Yesulpa koey mamalnga. Nuy Yesu nuy nungu apupa muliz, 'Apu, senaw nginu kazi.' ²⁷ A wagel nuy niyay kazipa muliz, 'Sena nginu apu.' Sizi pawpa senawbi niyay kazin nan nungu lagoepa madhin, na nubiya si meparuy.

Yesun um

(Mathayu 27.45-56; Mareko 15.33-41; Luka 23.44-49)

²⁸ Yesu nuy ngulayg asin mura zapul kuth palgemoeydhin. Maygi Thusiw kulba minar poelayzimaypa kuyku nidhaypa, nuy kedha muliz, 'Ngoena nguken naypa.' ²⁹ Na muyl za si, nabiya muynu wara umal nguki kasa moeinga sisaberalnga. Thana spanz thardhan puy thamanu pagan a Yesulpa kadaypa yoewdhan gudoepa. ³⁰ Yesu nuy waniz senabi umal nguki, kalanu muliz kedha, 'Wa, ina muwasin.' Kalanu nuydh kuyk mulupa pathidhan, a nuydh muwasin.

Koewbu mabaygan Yesun bawan pagan

³¹ Thana Yoewdhayaw kupay mabaygal imadhin kedha, thonar thawpay asin, ina wikiw kuthaw goeyga, bathaynga sabadh, na thanamun wara koey goeyga. Thana ubigigal kedha sathawro mabaygal matha gimal puzimoeypa koey sabadhoenu. Thana kedha zoenguz Pilatholpa mulemidhin ngaroepa patidaypa. Lak kay thana sobaginga um memayipa, a thanamun gamul adhapa mamayin satharawongu gimaz, wagel kay sabadh gasaman.

³² Wa, thana koewbu mabaygal ladhun a ngar pathidhaman, Yesuniya mi mabayg nanga kalmel gimal puydhamoedhin. Wara mabayg kulay a wara doegam mabayg wagel. ³³ Thana nanga ngapa Yesuniya mangemin, thana iman nuydh muwasin kulay. Kedha zoenguz thana ngar pathidhayginga. ³⁴ Thanamulngu urapun koewbu mabaygan, Yesun pasiya beroya bawan pagadhin, ngapa sobaginga kulka a woer adhpadhan.

³⁵ Urapun mabaygan ngadh na imadhin purkan, nuy umay nuydh midh na imadhin, lak ngitha karngegin a mina yoepathaman nuy mina yadu umepa. Wa, nuy

nungu geth ngulayg, nuy ngaru mina yadu umepa. ³⁶ Ina kuyku nidhan, Maygi Thusiw Minar Poelayzinga kulkub ngapa kedha, 'Wara urapun nungu ridh pathidhayginga.' ³⁷ A wara nabiyu Minar Poelayzinga kedha, 'Mabaygan bangal nuyn purkan imane kedha, thana nuyn midh bawan pagadhin.'

Yesun kulaw sakaynu muynu wanadhin

(Mathayu 27.57-61; Mareko 15.42-47; Luka 23.50-56)

³⁸ Wara mabayg nel Yoewsepa, nuy Aramathiyalayg, nuy Pilatholpa mulaydhin Yesun gamupa maypa. Yoewsepa lak kedha Yesun kalmel puziw mabayg, koey muya nuy, Yoewdhayalgaw kupay mabaygoengu akan, nungungu imayle. Pilatho nubepa Yoewsepalpa kudu madhin, gamupa maypa. Wa, nuydh madhin. ³⁹ Nubiyu pasinu wara igalayg nel Nikodemoes, wara thonar nga nanga Yesulpa kulay uzaraydhin, kubilu. Wa, palay kalmel sizi uzarmoedhin zagethoepa. Nikodimoesaniya 30 mura kilogram puy ikay kapu pisa ganulmayl, a wara lak kedha kapu ganul zapul uma gamupa pinipa (thanamun yangukudu kedha moer a aloez).

⁴⁰ Kalanu palay Yesun gamu madhin a buth pathan thanamun Yoewdhayalgaw pawa midh nanga. Thana kapu ganul wakasul pinidhin, kalanu dhoemawakun nuradhin. ⁴¹ Wara apaw lag si amadhan Yesun ngalaga nanga mathamoedhin; si muynu kayn sakay, wara mabaygaw gamu si kulay wanayginga. ⁴² Ina sabadh mina amadhan thamayidhin. Palay sabadhongu kikimoedhin zagethan, senabi kayn sakaynu nungu gamu wanadhin.

20

Yesun moeram gud ayginga

(Mathayu 28.1-8; Mareko 16.1-8; Luka 24.1-12)

¹ Sabadhaw koeliya koey bathaynga mina inuriya, Mariya na uzaraydhin moeramgudoepa. Na wara Mariya Magdelinalayg. Nadh imadhin kula sakay gudoengu adhathoeyayzinga. ² Na kuniya zoelmaydhin palamulpa Simona Petheru, a wara niyay kazi Yesulpa nga nanga koey mamalnga. Na palamulpa mulaydhin, 'Thana Yesun adhapa mangu sakayngu. Ngalpa koerawaygal, thana ngalaga wanangu!'

³ Kalanu Petheru a wara niyay kazi palay uzarmoedhin sakay gudoepa. ⁴ Palay zilmeman. Petheru nuy wagel mangiz a wara niyay kazi mina koey women pungar a moeram gud kulay gasaman. ⁵ Nuy balbayg pudhiz moeram

gudiya, a gamu nurayzi dhoemawak iman. Nuy kasa adhaz nagay sakayngu, muy yoewthayginga.

⁶ Nubiya wagel ngapa Simona Petheru. Nuy matha uthiz moeram gudiya. Nuydh lak kedha kasa dhoemawak iman. ⁷ A Yesuniya na kuykuya nuray dhoemawak, na kalmel gamu dhoemawakunu mayginga. Na nanu kusayg tupal thoeayzinga mer.

⁸ Kalanu nuy kulay mangayzi niyay kaz lak muya uthaydhin imaypa. Nuydh zapul purkan imaydhin, a mina yoepathamadhin. ⁹ Paru goeyginu Yesun niyay kazil mamu mina gasamoeyginga, Maygi Thusiw Minar Poelayzimayl kedha, nuy bangal kaday tharedhe umangu. ¹⁰ Kalanu palay kuniya tidemoedhin lagoepa.

*Yesu kakal aymaydhin Mariyalpa Magdaliniw mabayg
(Mathayu 28.9-10; Mareko 16.9-11)*

¹¹ Kasa kay kedha Mariya na may si sakaynu adhal. Na Mariya Magdelinalayg. Na matha may oesir, a na balbayg pudhiz sakay gudoepa. ¹² Muynu nadh imamoeman ukasar angela goerab gamul rugalayg, Yesun gamu maynguzinga ngalaga nanga. Yesun gamu matha lawnga. Wara angela kuykunu sir, a wara ngaranu. ¹³ Palay lak nabepa yapu poeybemidhin, 'Kake ngi mingu may oesipa?'

Na kuniya muliz, 'Thana ngoezu Kuykulnga adhapa manu; ngay koerawayg thana nuyn ngalaga wananu?'

¹⁴ Nabi yangu kalanu na adhapa nagiz, nadh Yesun iman. Nuy sir sina moeram gudanu pasinu kasa kay kedha na koerawayg nuy Yesu. ¹⁵ Yesu nabepa yapu poeybaydhin, 'Kake, ngi mingu may oesipa? Ngidh ngan lumaypa?'

Nabepa kedha, nuy apaw lagaw zagethaw mabayg. Na nubepa kedha muliz, 'Ngidh gar nanga nuyn manu, ngidh kay ngayapa sey sithamar ngidh nuyn ngalaga wananu, lak kay ngath nuyn maypa?'

¹⁶ Yesu nabepa mulaydhin, 'Mariya?'

Na nubepa parul thoeyiz, a thanamudh kedha muliz, 'Rabonay.' (Muynu kedha, Ngurpay Mabayg.)

¹⁷ Yesu kedha nabepa, 'Ngoena gasamayg. Ngay bangal mamu Ngaw Thathiya mangedhe. Ngi mamu ngaw igalgoepa uzar kedha kay muledhe, ngay bangal kaday tharedhe Ngaw Thathipa, a ngithamun Thathi, matha kedha ngaw Awgadhoepa a ngithamun Awgadh.' ¹⁸ Senabi yangu kalanu Mariya niyay kazipa uzaraydhin. Na thanamulpa mulaydhin Kuykulnga nabepa midh na umay, si sakaynu pasinu.

*Yesu lak yakamaydhin nungu niyay kazipa
(Mathaya 28.16-20; Mareko 16.14-18; Luka 24.36-49)*

¹⁹ Wa, sethabi zapul mura aymoeydhin wikiw kuykuyam goeyginu. Goeyga nanga pawpa mizin manga thana mura niyay kazil kalmel nir, pasa kinu uthuyzinga muynu lagaw, kedha zoenguz thana Yoewdhayaw kupay mabaygoengu akan memayir. Yesu ngapa thanamuniya dhadhal tariz. Nuy thanamulpa kedha mulaydhin, 'Pawdh ngithamuniya kalmel'. ²⁰ Senabi yangu kaliya, nuydh thanamulpa geth yakaman a bero. Niyay kaziw ika mina koeyza, thana nanga nuyn iman, Kuykulnga.

²¹ Yesu lak muliz thanamulpa, 'Pawdh ngithamuniya kalmel. Matha kedha Thathin midh ngoena wayadhin, ngath lak kedha ngitha wayiz.' ²² Nuydh nanga nabi ya muwasin, nuydh gub poeyban thanamulpa, a kedha mulaydhin, 'Gasamaw in Maygi Mari. ²³ Koezi pawpa ngitha ngaw mina zagethaw mabaygal. Ngitha wara thonara mabaygaw wati pawal gud woeyamoeyn; wa thana gud woeyamoeyn; a ngitha mi mabaygaw wati pawa gud woeyayingga, wa thanamun wati pawa gud woeyayingga.'

Yesu a Thomas

²⁴ Wara urapun toewalob niyay kazingu, nel Thomas (nungu moegina nel koetha kazi). Nuy senabi niyay thanamuniya mayginga, Yesun na niyay kaziya mangaydhin. ²⁵ Thana na niyay kazil na nuyn yadu thuradhin kedha, 'Ngoey Kuykulnga imangu!'

Thomas kedha mulaydhin thanamulpa, 'Ngath bangal ngaw purkan nungu nilaw arkath gethanu imane, a matha kedha dhimur bangal manine sethabi badhiya, a ngaw gethan gasamoene bero badhiya, wa ngath bangal mina yoepathamane. Ngath nanga ngaw purkan imayg, ngayapa mina yoepathamaypa lawnga.'

²⁶ Urapun wiki koeliya thana niyay kazil lak muynu lagoenu nir, a Thomas thanamuniya kalmel. Pasa muyngu thamudhayzinga. Yesu ngapa thanamuniya dhadhal tariz. Nuy thanamulpa kedha mulaydhin, 'Pawdh ngithamuniya kalmel.'

²⁷ Thomasalpa nuy kedha muliz, 'Nginu dhimur mar, nagi ngaw gethoepa, luwayar nginu geth, ngaw bero gasamar. Maygi ngoelkay yoepathamayg, koeyma wakay thoemamayg, mina yoepathamar!'

²⁸ Thomas nubepa kuniya muliz kedha, 'Ngaw Kuykulnga, a ngaw Awgadh!'

²⁹ Yesu nubepa muliz, 'Ina moegina balbayginga kedha, ngidh mina yoepathaman, ngidh ngoena purkan iman;

koey woenabalnga mabaygan ngadh nanga ngoena mina yoepathaman kulay, mamu ngoena purkan imayginga.'

Ina nabi thusi mipa minar poelayzinga

³⁰ Yesu koeyma adhapudhay zagethal aymoeydhin nungu niyay kaziw parunu, itha muynu nabi thusinu kasa moenarimayl poelayzimayl, koeyma lawnga. ³¹ Itha kedha zapa Minar Poelayzimayl, ngithamulpa mina yoepathamaypa, Yesu nuy Adhapa Thamayzi Mabayg, Awgadhaw Kazi. Senabi mina yoepathaman, ngitha gasaman ngaru igililnga, kuyk nungu maygi nel a kupay.

21

Yesu nuydh yakamaydhin seben niyay kazipa

¹ Senabi kaliya, thana niyay kazil kuniya tidaymidhin Galiyoepa, a Yesu lak yakamaydhin thanamulpa senabi malu buwadhoenu. ² Thana urapun lagoenu garwoeydhamoeydhin, matha itha Simona Petheru, Thomas (nungu wara nel Koetha Kazi), Nathaniyel (nungu mudhaw lag Kana muynu Galilayanu), a wara ukasar Zebadin kazi, a lak wara ukasar niyay kazi.

³ Simona Petheru thanamulpa mulaydhin kedha, 'Ngay kay wapiya uzaripa.' Thana kedha mulemin, 'Ngoey ngibiya asimoeypa.' Wa, thana ladhun, butiya pathemin. Senabi kubilu thana yan nuthaydhin, wapipa. Thana wara za gasamoeyginga.

⁴ Wara na goeyga palgin, Yesu woerngu dhanganu adhal sir. Nungu niyay kazin nuyn ngurpayginga. ⁵ Nuy thanamulpa kedha muliz, 'Ngaw igalgal, ngitha aydegal a?'

Thana kedha, 'Lawnga, zaginga.'

⁶ Nuy kedha muliz thanamulpa, 'Getha doegamuya thayaw, butiya pinge, ngitha kay gasamoeypa.' Thana na thayan nanga pinge, mina koeyma wapi aygi thayan, mamu yan yoewthay butoepa, na koey wapilnga.

⁷ Wara niyay kazi koey mamalnga Yesulpa, nuy muliz Petherulpa, 'In Ngaru Kuykulnga.' Petheru nanga gasaman kedha, in Kuykulnga, nuydh sobaginga yatharaydhin kuykuthal waku. Nubiya kulay matha nungu zagethaw thawpay wakaw. Kalanu woerpa pagan, Yesulpa. ⁸ Thana wara niyay kazin but ngapa kadaypa madhin thawalpa; pinge wapilnga yoewthay mina koey guda palam. Thana lawnga koeysigal thawaloengu, matha 150 mita. ⁹ Thana na gimal woernu thayma gasaman, thana iman kunar bukeralnga, wapil gimanoeka niyamir a thoewa ay.

¹⁰ Yesu thanamulpa mulaydhin, 'Wapil ngapa mamayir, ngithamun kayn gasamayzimayl.' ¹¹ Simona Petheru nuy butapa uzariz, pingé ngapa kadaypa uthiz. Koey garsar koey wapil 153 mura. Kasa kay kedha pingé pakadhamoeyginga wapiw mapun.

¹² Yesu muliz thanamulpa, 'Ayawal, aygudoepa.' Thana ngaru nubepa yapu poeybayginga, 'Ngi nga?' Minguz kedha, thanamulpa kakal nuy Kuykulnga. ¹³ Yesu ngapa uzariz, thoewa aypa thanamulpa mamayin. A wapil lak kedha. ¹⁴ Ina thoeri thonaralnga Yesu nuy yakamoeydhin niyay kazipa, nuy na kaday tharaydhin umangu.

Yesu a Petheru

¹⁵ Senabi aygudaw kal, Yesu nuy Simona Petherulpa adhamintidadhin kedha, 'Simona Yoewanen kazi, ngidh ngoena koeyma maman maypa, wara niyay kazil midh nanga a?'

Petheru kuniya, 'Kuykulnga, wa, ngi ngulayg ngay koey igalayg ngibepa.'

Yesu kedha muliz, 'Ngidh bangal aydu poeybaw Ngaw kazi mamuypa.'

¹⁶ Ukasar thonaralnga Yesu nubepa lak muliz, 'Simona Yoewanen kazi, ngi midh, ngidh ngoena koeyma maman maypa?'

Petheru kuniya, 'Kuykulnga, ngi koey ngulayg, ngay nginu mina igalayg.'

Yesu lak nubepa muliz, 'Ngidh ngaw mamuyl danal pathepu.'

¹⁷ Thoeri thonaralnga Yesu moeygoepa mulaydhin Petherulpa kedha, 'Simona, Yoewanen kazi, ngi midh, ngi ngayapa koey igalayg?' Petheru mina koeyma koerkak badh miyaydhin kedha, Yesu nubepa thoeri thonaralnga yapu poeybadhin, a mulaydhin, 'Ngi midh, ngi ngayapa koey igalayg a?'

Petheru kedha, 'Kuykulnga, ngi ngulayg mura zangu. Ngi ngulayg kedha, ngay ngibepa koey igalayg.'

Yesu nubepa kuniya mulaydhin, 'Ngaw mamuyl bangal danal pathepu.'

¹⁸ 'Ngay ngibepa mina ya muliz, ngi na kayn mabayg ngi nginu ubilmaynu gurguy ulaypu, koey bibirilnga zagethoepa ulaypu. Ngi bangal nanga thathi aymidhe, ngidh geth adhapa luwayan, a wara mabaygan ngin gegeyadh danal pathane, a ngin ngar nidhan, manin ngin nginu ubigi lagoepa.'

¹⁹ Yesun nabi yangukudun nuydh yadu palgadhin Petherun um midh bangal nanga, a muynu Petheru nuydh

Awgadhaw poerapar kakal aymoeyne. Kalanu Yesu nubepa kedha muliz, 'Ngi ngaybiya asir.'

Yesu a wara niyay kazi nubepa koey mamalnga

²⁰ Petheru kuniya buwayal thayiz, a iman palamuniya kalanu, wara niyay kazi ngapa, Yesu ngan nanga koeyma maman maypa. Nuy senawbi niyay kazi nga nanga kulay thonara Yesulpa balbayg pudhay, Kaludhay Ayngu Thonara, a yapu poeybiz, 'Kuykulnga, ngin bangal ngadh gud arane Yoewdhayalgaw kuyku mabaygoepa?'

²¹ Petheru nuy nanga imadhin nuy Yesulpa yapu poeybiz kedha, 'Kuykulnga, in nubi niyay kaziw igililnga bangal midh?'

²² Yesu kuniya muliz, 'Ngidh nubi mabaygaw igililmaypa wakay thoemamayg, kasa midh nuy bangal sike matha igililnga kurusipa ngay ngapa kuniya. Lawnga ngi nubiya wakay thoeyayg. Ngi ngaybiya asir.'

²³ Yesun yangukudu na mura imun manin mura niyay kaziya kedha, nubi niyay kazipa umapa lawnga; kasa kay kedha Yesu kedha mulayginga kedha, 'Nubepa umoepa lawnga.' Nuy kedha mulaydhin Petherulpa, 'Nuy bangal sike matha igililnga kurusipa ngay ngapa kuniya, ngi nubiya wakay thoeyayg.' ²⁴ In nuy nubi niyay kazi itha ngungungu thabi yaday ngapa, a matha kedha nuydh urapun mabaygan minar palimoeydhin. Ngalpa ngulaygal, in nanga nuy mi yadu umepa, thana mina yaday.

Kuth

²⁵ Koey garsar zapul, Yesun aymoeyzimayl, thana na urapun dhadh nanga, urapun urapun na thusil aymoeyn, ngaw ngoenanu manin kedha, ina apa goewa buthag asin senabi thusipa, thana nay mura thusil aymoeydhin.

Romaniw Thusi

Pawlo Yesu Kerison woeyayzi mabayg

¹ In ngay Pawlo Yesu Kerison zagethaw mabayg. Ngoena thuradhin a adhapa thamadhin nungu Woeyayzi Mabayg, yakamaypa Awgadhaw ya. ² Nubi kapu yangu wakay nuydh kulkub ya wadhadhin mabaygoepa. Kay paypa kulay sethabi yangukudul minar palimoeydhin peropethaw gethan, nungu zagethaw mabaygaw gethan, Maygi Thusinu muynu.

³ In nubi mina ngurpan mabaygoepa ngulaygoepa kedha, 'Ngath bangal wayane Ngaw Kazi.' Wa, Awgadh kedha mulaydhin. Gamu igililnga nanga nuy Dhawithan Kazi, ⁴ a mari igililnga nanga nuy Awgadhaw Kazi, mina Maygi Mabayg; nuy (gamul kalmel) kaday tharaydhin moeramoengu. Nuy mina yakamaydhin kedha, nuy Kuykulnga, nuy Yesu Keriso Awgadhaw Kazi. Wa, koey bibirilnga yakamoedhin.

⁵ Awgadh, nuydh ngayapa kapu zageth madhin, aposolaw zageth; a nubi mina za ngapa Yesu Kerisoniya. Nuydh ngayapa kupay madhin kedha, mabaygoepa ngulayg poelaypa thurimoeyn mura azaz goegathaw mabaygal ngapa Awgadhaw yoepa koerngaypa, thanamulpa kapu akasiw igililmaypa ngulaygoepa gasamaypa kuyk thanamun mina yoepathaman ngaya nanga. ⁶ Ngitha lak kedha Yesu Kerison thurayzi mabaygal. ⁷ In nubi poelayzinga ngithamulpa mura Romaniw mabaygoepa, ngitha ngaya nanga Awgadhaw mamal mabaygal, a nuydh nungu gamu ubin thurimoeyn ngitha, nungu kapu akasiw mabaygoepa. Ngithamulpa kasa poeyban woenab a pawdh Awgadh Thathingu a matha kedha Yesu Kerisolngu, ngalpan Kuykulnga.

Pawlon koey ubi Romanu mangaypa

⁸ Ngay mina koey eso Awgadhoepa, a matha kedha Yesu Kerisolpa, nuydh senabi ya manin. Ngay kedha zoenguz ika thoeaypa kedha, mura po gubaw gizu mabaygal ngulayg asimoeyn ngithamun kapu akasin midh nanga. ⁹ Ngitha mina koey ngulaygal kedha, ngay Awgadhoepa zagethan merngu mura ngaw ngoenakapoengu, ngay maw sirngu, a yadu palgarngu kapu yangu wakay nungu kaziw igililmayngu, a ngay ngithamulpa mina yadu umepa nubiya parunu kedha, ngath ngitha mura thonara ngoenanu mamayirngu ngaw thoeythu poegaynu. ¹⁰ Ngaw thoeythu pagay kedha, nungu bangal nanga ubi mina Awgadhan

kay bangal zapul balbayg tidamoeyne ngayapa ngithamuniya mangaypa. ¹¹ Ngaw koey ubi ngath ngitha imiz, a manin ngithamulpa wara woenab Awgadhoengu, lak ngitha magaw paliz nungu senabi zagethoepa oengaypa. ¹² Lak bangal ngalpa mura kidhakidhan ibupuydhan gasampu mura ngalpan mariw igililnga.

¹³ Tukuypal, ngithamulngu bangal yakanurayg, thonar koeygarsar ngaw mina koey ubi ngay mangiz ngithamuniya, kasa kay kedha ngay nanga ngapa mizin nanga ngaybiya wara za paruya thayiz. Ngaw ubilnga kedha, Awgadhan bangal ngaw yabugud balbayg tidane senabi thonara a ngath kay bangal ngithamun goegathoengu mabaygal garwoeydhamoeyne nubepa, ngath kulay midh nanga wara goegathoengu mabaygal gasamoeydhin Awgadhoepa.

Pawlon zageth kedha, nuydh ngaru Awgadhw ya yadu poelgaypa mura mabaygoepa

¹⁴ Ngay ngaru Awgadhw zagethaw mabayg, Awgadhw yoepa yadu poelgaypa mura mabaygoepa; Goerikaw mabaygoepa a matha kedha wara mabaygoepa. Ngay ngulayg mabaygoepa mepa, a matha kedha ngay koerawayg mabaygoepa mepa. ¹⁵ Ngaw kedha zoenguz koey ubi ngithamulpa ngurpaypa, mura Romaw mabaygal, a Awgadhw Kaziw mina yangukudupa yadu poelgaypa. ¹⁶ Nubi mina yangu wakay ngayapa azirginga, akaginga; ina Awgadhw yangukudu balbayginga mabaygal gudaz puydhiz, mabaygan ngadh mina yoepathaman mina yoepa. Mura mabaygal, mamu Isoereylaw mabaygal gasamadhin kalanu azaz mabaygal. ¹⁷ Minguz kedha, in nubi kayn yangu wakay a mina igililnga na kedha kuniya; Awgadhan ngulayg buth pathan mabaygal ngaya nanga nuyn mina yoepathamaypa, nuydh bangal thana kaludhamoeypu. Nan kulkub yadu palgadhin thusingu muyngu kedha, 'Nga nanga mina yoepathaman Awgadhw, wa sena nungu mina pawa a matha kedha nubepa poeyban mina igililnga.'

Awgadh ubigasin wati pawa mabaygal

¹⁸ Awgadhw thabukir kakal yakaman daparngu. Nuy ubigasin wati pawa mabaygal ngaya nanga nubiya kal thayan. Thana mina za mogo pugan thanamun wati pawan, a wara mabaygan imayginga Awgadhw yabugud.

¹⁹ Kasa moegina zageth thanamulpa tidaypa kedha, Awgadhw pawa midh nanga, nuydh thanamulpa kakal aymoedhin. ²⁰ Nubi gugu ubidh thoeyayzimay aymay thonarngu ngapa, Awgadhw ngaru danaw buyan gasamayginga nungu kuthagi kuykugi a maygi bibir mura kakal

imadhin. Mabaygan nungu matha zageth yawaypu mura nungu aymayzimayl itha apal. Wara zaginga ina thanamun kasa kawrag kedha, ²¹ thana Awgadhoengu ngulaygal kasa kay kedha thana thawmayginga Awgadh, eso poeybayginga nubepa. Mura thanamun buwayl thoyey kalanu kasa zaginga, a thana kasa gurguy memayipu, ngoedhe maygumal nge. Kalanu thana yan tidaypu buya miza.

²²⁻²³ Thana kedha, 'Ngoey koey ngulaygal.' Kasa kedha Awgadhaw woenab a poerapar thana pasipa tidaypu, a thana thoyethu pagemipu kulaw Awgadhoepa, a puy Awgadhoepa, mabaygaw gethaw aymayzimayl, ngoedhe mabayg, lawnga uruy, lawnga boethal uruy, lawnga amayl uruy. Thana buwayl thayamidhin ingaru Awgadhoengu thawpay thonaraw zapa. Thana rimarimal aymoeydhin.

²⁴ Awgadhan kedha zoenguz thana kasa wanaydhin mura wati ubilmaypa, a kurusipa thanamun wati igililnga koeyma koesimaydhin. ²⁵ Awgadhaw mina za thana pasinu wanadhin ngoelkay zapa, thanamun mab thana buwayl thayamidhin Awgadhoengu ngadh nanga mura zapul aymoeydhin. Thana thoyethu pagadhin matha nungu aymayzi uruypa. Mina Awgadh thana kasa wanaydhin. Matha ngoedhagidh kedha, mabaygal kasa nuyn thawmayparu, ngaru a ngaru. ²⁶ Awgadhan kedha zoenguz thana guythuyamidhin thanamun wati ubilmaypa. Thanamun wati pawa koeyza, a thanamun yoepkazil lak kedha alaypa lak ubin mayginga. Yoepkaz wara yoepkazipa ubi kadaypa miyaydhin. ²⁷ A garkazil lak kedha, thanamun wati ubi koeyza, lak ipipa ubin mayginga; garkaz wara garkazipa ubi kadaypa miyaydhin. Kuyk thanamun wati pawa thanamun modhab gasampu gamunu muynu gegeyadh.

²⁸ Wa! Thana kedha ngoedhal pawalgal ngaru Awgadhaw mina yoepa ngoenanu mayginga. Nuydh kedha zoenguz thana kasa wanaydhin thanamun wati ubipa aymaypa, a thanamun maboepa. ²⁹ Kalanu thanamun mina koey wati pawa kedha; thana koey kunubur asilgal, koey wati pawalgal, koey daniya bal pudhaylgal, mabayg mathamaylgal. Thana koey sirisiril mabaygal, ngoelkay mabaygal koey kaliya thoeraylgal. ³⁰ Thana koey mabayg thayamoeylgal. Thana Awgadhoepa mina wati igalgal, koey modhabiya kuniya yadaygal, koey gamu dhuba yoeruylgal, thana ngaru wati yabugud lumaypa apu thathipa koerngaygigal. ³¹ Thana rimarimal, ya woedhayzi yangukudu pathidhan, thana mamagigal, a koerkak badhoegigal.

³² Thana ngulaygal kedha Awgadhaw ya, nungu balbaygi modhab kedha wati pawapa, na wati kuth, um. Kasa kedha

thana senawbi za matha ayimpu a thana ngaru thawmanin mura wati mabaygal ngaya nanga kedha pawa ayimpu.

2

Awgadhaw minamay

¹ Ngibepa sike kedha, nginu geth mab balbayginga. Lawnga, kedha lawnga, ngidh midh paru war mabayg zoeyzi noeydhiz nungu wati pawapa,* a ngibiya lak kedha wati pawa mepa? Ngidh nanga wardhan nungungu, kasa kay kedha ngi lak kedha pawalayg, ngi matha kedha nginu geth zoeyzi noeydhiz. ² Wa, ngalpa ngulaygal kedha Awgadhaw zoeyzi noeydhay na mina balbayginga mabaygan na wati pawa ayman.

³ Mabaygan lawnga, nuy matha ngoedhagidh lawnga kedha zagethoepa oengaypa. Ngi nanga mabayg ngidh wara mabayg zoeyzi noeydhiz, kasa kay kedha ngi lak kedha wati pawa mabayg, ngidh ngaru koey puridharalnga gasaman Awgadhoengu.

⁴ Ngibepa kasa zapa thoemaypa lawnga Awgadhaw poeybayzi woenab a nungu mina pawa, nuy Koey Ugayl Mabayg, ngalpa gabudhan ngurpamoeypa. Nag! Nungu gabu ngoenakap ngaru ngibepa parul thoeyayzinga mina yabugudoepa. ⁵ Ngi midh, ngi parul thoeyayginga Awgadhaw ubilnga midh nanga; ngi koey ngoenakapulnga nginu ubilmaypa aymoeypa. Ngidh bangal koeygarsar wati modhabiya gasamoene senabi goeyginu. Nuydh bangal mangedhe kuthaw thonara mura mabaygaw wati pawapa sey sithamaypa nungu mina zageth; a nungu ubilnga kakal yakaman senabi goeyginu.

⁶ Awgadhan bangal modhabiya manine zagethiya mura mabaygoepa. ⁷ Mabaygal nanga ngaya mura mina pawanu ayimpu, thana luman poerapar, a apasiw pawa, a ngaru igililnga. Wa, nuydh bangal poeybane thanamulpa ngaru igililnga.

⁸ A mabaygal ngaya nanga ngaru thanamun ubinu toedipa mina igililmayngu adhiya. Awgadhan bangal thabukir thanamulpa, a thana gasaman wati kuth. ⁹ Nabi za mura mabaygoepa, kulay Yoewdhalgan, a matha kedha wara goegathaw mabaygoepa. Mura ngaya nanga wati pawanu nipa, gasamane bangal wati za a kikir.

¹⁰ Setha ngaya nanga mina pawanu nipa, kulay Yoewdhalgal, a matha kedha mura lagaw mabaygal thana bangal gasamane Awgadhaw woenab a poerapar. Awgadhan

* 2:1 Wara mabayg zoeyzi noeydhayg: wara Mathayu 7.1 geth tidi a Luka 6.37.

bangkal thana gima gasamoeayne a nuydh thanamulpa gabu ngoenakap poeyban. ¹¹ Awgadhaw minaman ngaru balbayginga mura mabaygoepa, wati mabaygoepa a mina mabaygoepa.

Mura mabaygal thanamun geth kawrag lak ayman

¹² Mura lagaw mabaygal ngaya nanga Mosen sabingu koerawaygal, thana thanamun geth kawrag lak ayman. Wa, thana bangal modhabiya gasamane wati kuth. A Yoewdhayalgal nanga, thana ngulaygal Mosen sabingu, thana gud ayimpa wati zoengu, Awgadh nuy nagepa thana mura ayman Mosen sabi lawnga midh. Thana sabingu ngulaygal kasa kay kedha thana lak kedha modhabiya bangal gasamane wati kuth.

¹³ Mabayg nga matha ngoedhagidh Awgadhaw purkapa? Dhuray mabaygal sike kedha, thana ngulaygal sabingu, kasa kay aymayginga; lawnga na Awgadhaw imaypa gegeyadh. Matha ngoedhagidh kedha mabayg sabiya uzariz. ¹⁴ Nag! Setha azaz mabaygal thana Mosen sabingu koerawaygal, wara thonara thana kasa thanamun wakay thoemamoenu mina pawa ayman Awgadhaw sabi midh nanga; wa, ¹⁵ na kakal kedha, Awgadhaw sabi si kakal thanamuniya muynu. Wara thonara thana ayman senabi mina pawa, wa thanamun ngoenakap balbayg asin. Wara thonara thana kasa ngulaygal, thana aymayginga, thana thanamun geth zoeyzi noeydhemin. ¹⁶ Kuthaw thonara nanga mabaygaw mura muy pawal Awgadhan bangal zoeyzi noeydhemin, yabugud Yesu Kerisoniya. Na yangukudu kakal msuynu, kapu yangu wakay ngath midh na yadu poelgaypu.

Yoewdhayalgal sabinu muynu toedipa lawnga midh?

¹⁷ Ngitha Yoewdhayaw mabaygal, ngithamun igililmayl yaynanob midh, a ngi mi mabayg, ngibepa ngi matha ngoedhagidh Awgadhoepea a? A ngibepa kedha, ngi nubepa amadhan, a ngi Mosen sabinu balbayginga sipa. Wa, ngalpa kay imaypa. ¹⁸ Ngibepa ngi ngurpayzi mabayg Awgadhaw yapa, ngi ngulayg nungu ubilnga midh nanga, a mina yabugudoengu ngi ngulayg, kuyk Mosen sabi. ¹⁹ Mari igililmaypa nanga wara mabayg nuy koerawayg mina pawa midh nanga, ngidh nuyn balbayginga yoelpaypa. Matha kedha inuraw mabayg nanga, nuy buyapa ubin mizin, ngi ngulayg mina igililnga yadu palgan nubepa maboepa.

²⁰ Wa, ngibiya ngulayg mepa koerawayg mabayg kuniya manin a balbay tidan nuyn, kayn mabayg ngurpan, a nginu mina yoepathaman kedha, mura mina za a matha kedha mura ngulayg sey ngibiya, kuyk Mosen sabi. ²¹ Lawnga,

ngibepa kedha ngi ngurpay mabayg wara mabaygoepa, ngi mingi nginu geth ngurpayginga? Ngi maw sipa kedha, 'Ngidh za woerdhayg.' A ngi nginu geth ngulayg zapun woeradhipa?

²² Ngi kedha, 'Ngidh wara mabaygaw alay a ipi yoelpayg.' A ngidh wara mabaygaw alay lawnga ipi yoelpan sike? Ngi kedha, ngi ubigig inuraw Awgadhoengu, ngi midh, ngidh war mabaygaw yoewthangu za wardhan sike? ²³ Ngi koey ya muliz a kadaypa thamiz Mosen sabinu, ngidh midh paru azir poeyban Awgadhoepa, kuyk ngidh sabi pathidhan? ²⁴ Minar Poelayzinga kedha, 'Ngitha Yoewdhayalgal nag! Wara lagaw mabaygal thana iman ngithamun kawrag, kalanu thana egi paran a mogo pungan Awgadhaw nel.'

²⁵ Sabi kedha, Yoewdhayalgaw garkaz ngaru motho pathan. Ngidh mura sabi ayman senabi gamunu mak na matha ngoedhagidh, kasa kedha ngi nanga sabinu adhiya ulaypa nanga, nginu motho poethay mak, zaginga.

²⁶ Wara lagaw mabayg nanga nuyn motho poethayginga, nuydh nanga sabi balbayginga oengan, wa nuy balbayginga ngoedhe motho poethayzinga Awgadhaw imaypa. ²⁷ Senawbi mabayg, nuy ngaru ngithamuniya kulay thayan. Na minguz kedha, nuy gamunu minaginga, a Mosen sabingu koerawayg kulay ngapa, kasa kay kedha nuydh balbayginga ayman Awgadhaw sabi. Ngitha Awgadhaw minalmayl, a ngithamuniya kulkub ngapa Awgadhaw sabi Moseniya, kasa kay kedha, muynu ngitha Awgadhaw sabi pathidhan.

²⁸ Mabaygiya nga nanga kasa gamunu min adhal, nuy mina Yoewdhayalayg lawnga. Mina motho poethay na kasa gamunu adhal lawnga. ²⁹ Wa, mina Yoewdhayalgaw mabayg kedha, nuy kasa gamunu mak adhal lawnga, na ngaru ngoenakapoenu muynu; nuydh nungu ubilnga mulupa manin. Nubi mina ya ngapa Maygi Maringu, matha Mosen sabingu lawnga, gimiya muk lawnga. Mabaygaw igililnga nanga kedha ngoedhalnga, nungu thawmanin mabaygoengu lawnga, na Awgadhoengu.

3

Yoewdhaylgaw kulba pawa ngaru woenabalnga

¹ Wa, Awgadhaw mina mabayg ngaru ngoenakapoengu, kasa gamungu lawnga. A ngalpa wakay thayiz kedha, setha Awgadhaw kulba sabil nungu Yoewdhayalgaw mabaygoepa midh, setha nungu woenabal poeybayzimayl a, Yoewdhayalgaw mabaygaw igililnga thoew palan? A motho poethay midh, na mina za a?

² Wa, nungu poeybayzi buth ngaru koeyza nungu mabaygoepa. Kulay nuydh poeybadhin mura nungu woenabal ya, mabaygoepa gud aymoeypa. Wa, ngay lak kedha Yoewdhayalgaw mabayg, a ngath mura gasamoedhin nungungu. ³ Dhuray nanga Yoewdhayalgaw mabaygoengu mina yoepathamaygi mabaygal thana koerngaygigal, kasa kay kedha Awgadhaw ya woedhayzinga ngaru koey bibirilnga mabaygoepa, nuydh nan matha ayimpa.

⁴ Awgadh ngaru mina, se kasa midh, mabaygaw igililnga balbayginga, lawnga mabaygaw igililnga gegeyadh. Mura mabaygal nanga kasa ngoelkay ya umamoeypu, Awgadh lawnga. Minar Poelayzinga kedha,

‘Nginu yangukudu nanga ngaru yadu palgan,
yakaman kedha ngi mina Awgadh.

Nginu ya ngaru gimal, matha ngoedhagidh;
a matha kedha nginu zoeyzi noeydhay zageth, ngaru
balbayginga.

Na bangal kakal mura mabaygoepa.’

⁵ Wara mabaygal sike kedha umamoeypu, ‘Awgadhaw mina pawa koey gimal, mabaygan na wati pawa ayman nanga, Awgadh kakal kabuthan.’ Sethabi mabaygal kedha umamoeypu. ‘Ngoeymulngu Awgadhoengu gasamaypa lawnga. Awgadhaw mina zagethan lak yadu palgan kuyk ngoeymun wati pawa. Awgadhoepa thabukiripa lawnga.’ Thana mina yoepathaman thanamun wati pawapa. Kedha wakay thoemamay mabaygoengu, Awgadhoengu lawnga.

⁶ Ngalpalpa kedha yoepa lawnga, sena mina koey gegeyadh. Zapul kedha ngoedhalnga nay, thanamun mina yoepathaman midh nanga, Awgadhan bangal koey zageth nubi apaw goewaw mabaygal zoeyzi noeydhemine. ⁷ Setah gaya ya umamoeypa kedha, ‘Awgadhaw mina ya koey gimal, ngaw wati pawa kakal na apal. Ina gimal apal Awgadhaw nel thawmaypa, a nungu poerapar. Ngoena mipa mulupa thoeyaypa ngay na wati pawa?’

⁸ Ngalpalpa kedha yoepa lawnga, na mina koey gegeyadh. Wati mabaygal kedha, ‘Ngalpa ayimpu wati pawa ina, a Awgadhaw mina ya yaynanab gimal. Ina gimal apal Awgadhaw nel thawmaypa.’ Lawnga, ngay Pawlo kedha, ngoeymun ngurpay kedha lawnga, na mina wati ngurpay. Dhuray mabaygaw kasa yangukudu kedha, na senabi wati ngurpay ngapa ngoeymulngu, a thana kedha umamoeypa, ‘Na mina wati ngurpay.’ Wa, na ngaru wati ngurpay, kasa kay kedha thana midh paru kedha, na ngurpay

ngapa ngoeymulngu? Awgadhan bangal zoeyzi noeydhedhe thanamun kedha pawa.

Mabaygoevinga mina pawalayg

⁹ Mura mabaygaw mari igililnga midh, Yoewdhayalgaw mabaygaw igililnga sike moevinga balbayginga Awgadhaw purkapa, a azaz mabaygaw igililnga sike apal. Lawnga! Kedha lawnga! Mura nubi apaw goewaw mabaygal lak kedha ngoedhalmayl mina koey apal Awgadhaw minamay midh nanga. ¹⁰ Minar Poelayzinga kedha,

'Wara urapun mina mabaygoevinga, mina lawnga.

¹¹ Urapun ngulayg mabayg mayginga,
a thana Awgadhoepa lumayingga.

¹² Thana mura adhapa buwayl thayemin Awgadhoengu,
muynu mina zaginga. Urapun mina mabayg mayginga,
gabu ngoenakapul mabayg mayginga.

¹³ Thanamun gudal ngoedhe moeram gud pudhayzinga.
Kulay nginungu pudhayle.
Thanamun noeythay ngoelkay ya koeyza.
Thanamun iragudoenu gimal ngoedhe thabu nge,
mura ya gegeyadh.

¹⁴ A thabukirin mabayg adhathayan.

¹⁵ Thana kikimoeypa mabaygaw kulka pay yoewdhan.

¹⁶ Thana kasa ya umamoeypa gurguy toedipa.
A mabaygaw mina niyay kasa idimiz kuyk

¹⁷ thana mina pawaw pawangu koerawaygal.

¹⁸ Thana mina apasingga Awgadhoepa,
mina Awgadhoegi mabaygal.'

¹⁹ Ngalpa mura ngulaygal kedha, thanamun Yoewdhayalgaw kulba mina yoepathaman kedha, 'Awgadhaw sabi ngaru yabugud mina igililmaypa.' Sethabi mabaygal ngaru ayman mura moegithap zapul muynu. In nubi za mura war war goegathaw mabaygoepa. Wara yaginga ngaru Awgadhaw minamaynu apal. ²⁰ Wara mabaygoevinga nungu geth matha ngoedhagidh Awgadhiya parunu kaday tariz. Koey zageth mabaygan nuydh nungu geth Awgadhaw sabi oengan. Ngadh nanga kakal iman Awgadhaw sabi, nubepa kakal kedha, nuy koey moevinga, nuy gegeyadh.

Awgadhan midh paru mabayg buth pathan

²¹ Kasa kay kedha na wara za kayib, Awgadhan nuydh wara yabugud yadu palgadhin ngalpalpa mabapa, a nuydh thuran ngalpan. A nubi yabugud kulkub yadupalgadhin, peropethan minar paladhin, a na matha kedha Mosen Minar Poelayzimaynu muynu. ²² Mabayg balbayg tidan kedha

kuniya Awgadhoepa, mabaygan ngaru mina yoepathaman Yesu Kerisolpa, a nubi mina yabugud na mura mabaygoepa, mabaygal ngaya nanga mina yoepathaman. Mina yabugud sena, wara yabugudoengina.

²³ Mura mabaygiya mepa gegeyadh a kowbadh wakasin. Mabayg matha ngoedhagidh lawnga nubiya kalmel thanuraypa, nuy koey poeraparalayg. ²⁴ Mabayg kedha kuniya balbayg tidan Awgadhw imaypa. Nuydh ngalpa kasa guythuyamoeyn modhabingina. Mura ngalpan umamayl adhapa thamayin, kuyk Yesu Kerison zageth. ²⁵ Awgadhan poeybadhin nuyn ngoedhe mathamayzi uruy oltanu, mura gabu wanaman ina apal; mura setha ngaya nanga ngapa nubepa yoewdhemin, muynu mina yoepathaman. Kulay nanga nuydh kasa pa wayan mabaygaw wati pawal, kedha zoenguz mabayg yabugudoengina sethabi thonar, ngalpa kayib midh nanga. Nuy koey ugayl Awgadhw, kasa kay kedha nuy ngaru ukasar doegamuya balbayginga, nungu gabu pawa a matha kedha nungu minamay zageth.

²⁶ Kurusipa kayib mina thonara gasaman, ngalpa iman Awgadhw minaman ngaru balbayginga, nuydh kakal yakaman kedha, ukasar za, nungu mina pawa nungu minaman ngaru balbayginga, a nuydh urapun mayn muy thayan mabaygal ngaya nanga Yesun mina yoepathaman.

Nginu mina yoepathaman na midh paru za?

²⁷ Ngi nanga Kerison mabayg koey zageth ngi nginu geth koeyza aymiz, a kedha muliz, 'Ngay matha ngoedhagidh, ngath mura ayman.' Ngidh nay nginu geth ayman zageth, wa sabi pathidhayginga, wa balbayginga ngi nginu geth koeyza aymiz. Lawnga, ina kasa ngalpalpa poeybayzinga kuyk nginu mina yoepathaman, ngibepa kadaypa thamaypa lawnga.

²⁸ Wa, na ngalpan mina yoepathaman kedha, mabayg balbayg tidan Awgadhw imaypa kedha, nuydh ngaru mina yoepathaman. Sethabi mabaygaw mina zagethal wara. Ngalpa wakay thoeyayginga sethabi zagethal, mina igililmaypa gasamaypa. ²⁹ Mabaygal setha ngaya Yoewdhayalgal, ngaru sabingu mura ngulaygal, matha thana lawnga Awgadhw mabaygal, nuy matha kedha azaz mabaygaw Awgadhw a Yoewdhayalgaw mabaygaw Awgadhw. ³⁰ Awgadhw urapun, nuy ngulayg motho poethayzi mabayg balbay tidamoeyn thana ngaya nanga mina yoepathaman nuyn, a motho poethaygi mabaygal lak kedha nuy ngulayg balbayg tidamoeyn, thana ngaya nanga mina yoepathaman nuyn. ³¹ Wa, ngalpa iman kedha, mina yoepathaman ngaru mina za. Ngibepa sike kedha, Awgadhw kulba sabil adhapa

thoeyamoeyn. Lawnga, kedha lawnga, ngalpa sabi gima gasampa kedha, na mina za.

4

Ngalpan mina za ngalpa gasaman Awgadhoengu

¹ Ngalpan kulba thathi Abrama, nuydh midh madhin, nungu gasamayzi ngulayg midh, nubi doegamuya?

² Nuydh nay ayman matha nungu geth, mura zapul Awgadhw imaypa balbayginga nay, matha ngoedhagidh nuy nungu geth kadaypa thamiz. Lawnga nuy wara yabugudiya balbayg tidan Awgadhw purkapa, na yadu palgan kedha, ³ Maygi Thusinu muynu kedha, 'Abrama mina yoepathamadhin Awgadhw. Nuy Awgadhw kedha zoenguz kedha mulaydhin, "Nginu mina yoepathamay mina za, ngi ngayapa mina balbayginga kuyk nginu mina yoepathamay, ngoedhe kedha nge, ngi mina balbaygi mabayg."'

⁴ Ina kedha lawnga kedha bokadhzoengu zagethaw mabayg midh nanga. Kedha mabayg ngulayg modhabiya gasaman, kozan lawnga, na nungu zagethaw modhabiya.

⁵ Lawnga, Abraman gidha wardh, nuydh senabi thonara mina zapa zageth aymayginga kasa kay kedha nuydh mina yoepathamaw Awgadhw. Wa, Awgadhw nuy ngulayg kedha umepa, 'Senabi wati mabayg nuy ngaw purkapa balbayginga aymiz, kuyk nungu mina yoepathamaw.'

⁶ Matha kedha ngalpan kulba kuyku mabayg Dhawitha nuydh mina ya madhin kedha, koey woenabalnga mabayg ngan nanga, Awgadhwan kasa iman balbayginga, senabi mabaygaw zagethaw modhabiya lawnga. Ina nungu mina poelayzinga kedha,

⁷ 'Mabayg nga wati mabayg

nubepa kapu woenab kedha

Awgadhwan nubepa guythuwaypa nungu gegeyadh.

A nungu umamamoeypa noegayginga.

⁸ Nubepa kapu woenab kedha

Awgadhwan nungu umamamoeypa ngoenanumayginga.'

Abrama nuydh mina yoepathamadhin Awgadhw

⁹ Wa, thabi ngurpayzi yaday ngapa Abraman thonarngu a Dhawithan thonarngu, na matha motho poethayzi mabaygoepa lawnga, na matha kedha motho poethaygi mabaygoepa, mura mabaygoepa. In kakal kedha, nuydh Abrama mina yoepathamadhin Awgadhw, a Awgadhwan nuynd kedha zoenguz muy thayadhin kedha, nuy matha ngoedhagidh.

¹⁰⁻¹¹ Dhuray mabaygal kedha, matha motho poethayzi mabaygal balbayginga Awgadhw purkapa, kasa kay kedha

Abraman sakar wardh. Nuyn kulay imadhin Awgadhan, nuy balbayginga, wagem kay motho pathadhin.* Senabi min na kedha zapa yakampa, Abrama nuydh kulay mina yapathamadhin Awgadha. In mina kakal yadu palgan Awgadha mulayzi yangukudu, 'Abrama nuy ngayapa balbayginga kuyk nungu mina yoepathaman.' Awgadhan nanga nuyn muy thayadhin, mabaygal, ngaya nanga Awgadha imaypa balbayginga, mabaygal ngaya nanga matha motho poethayginga. Nuy Abrama ngoedhe thathi aymoedhin mura mina yoepathamayzi mabaygoepa, mabaygal ngaya nanga motho poethayginga,¹² a mabaygal ngaya motho poethayzimayl. Kedha motho pathayzi mabayg ngaru kapu akasiw igililmaynu muynu, ngalpan thathiw Abraman pawa midh nanga kapu akasiw yabugudoenu muynu. Nuydh Abrama kulay kuyk aymaydhin senabi mina yabugudiya, wagem kay nungu motho pathan.

Ngidh nanga mina yoepathaman Awgadha, ngidh gasaman nungu ya woedhayzinga

¹³ Awgadha yawadhayzinga kedha, Abramalpa a nungu kaziw kazipa. Ina apa goewa bangal Abraman za, kuyk nungu mina yoepathaman. Ina kedha lawnga kedha, Abrama nuydh sabi mura angan. Na kedha kuniya, Awgadha nuyn muy thayan kuyk nungu mina yoepathaman.¹⁴ Wa, Awgadha yawadhayzinga Abramalpa a nungu kaziw kazipa. Nuy lawnga mulaydhin kedha, ngitha ngaya nanga mina mura sabil aymoeyn, wa ngitha ngaru muy thoyamoeyn. Nuy kedha mulaydhin, 'Ngitha ngaru mina yoepathaman.' Ipal ukasar yabugud ngaru wardh. Sabi nay mina za mabaygaw igililmaypa buth pathaypa Awgadha purkapa, na koey gegeyadh, a senabi koey yawadhayzinga kasa zaginga aymiz.¹⁵ Na kedha kuniya; sabi doegam nanga nanu mak ngaru mina gimal a mabaygaw igililnga ngaru apal, Awgadha thabukir ngaru kakal ayman kuyk na sabi koey puridharalnga. A wara kedha sabiginga nay na makoepinga mabaygaw maboepa.

¹⁶ Lawnga, Awgadha matha sabi ya wadhadin lawnga. Mina moenari mabaygal kazi madhin senabi goegathoenu muynu ngalaga nanga sabiw ngulayg koeyza. Awgadha ibupudhay ngaru mura Abraman kazipa ngaya nanga mina yoepathaman Abrama midh nanga. Nuydh mina za ngalpalpa bag thayadhin modhabiginga, mura maykuykoepa, mura Abraman kazipa, matha setha lawnga ngaya sabinu

* **4:10-11** Yoewdhaylgaw gamunu maku yawoedhayzinga: wara Zenesi 17.10 geth tidi.

muynu. Nuy Abrama ngalpan mura thathi, mari igililmay doegamoenu.

¹⁷ Minar Poelayzinga nubepa kedha, 'Ngath ngin thathi ayman mura po gubaw gizu mabaygoepa.' In nabi ya woedhayzinga ngaru koey ridhanga kaday sipa Awgadhaw parunu, Abrama ngan nanga mina yoepathamadhin. Nuy senabi igilaw Awgadh nuydh ngulayg igil palan, uma mabayg, a nuydh ngulayg zagimaynu za ayman, wa na za aymiz, matha kedha Abraman kazi midh nanga kazi madhin.

Kapu za ngalpan mina yoepathaman matha kedha Abraman mina yoepathaman midh nanga

¹⁸ Wa, Abraman mina yoepathaman koeyza, a nuy koeyma wakayn pagan nungu mina ubilmaypa gasamaypa, kasa midh Awgadhan kuykuthalnga za aymayginga. Wa nuy kasa koeyma wakayn pagan, kurusipa nuydh gasaman, nuy aymaydhin mura po gubaw gizu thathi, matha kedha kulba Minar Poelayzinga midh nanga, 'Nginu bangal kaziw kazil ngaru mina koeygarsar.'[†] ¹⁹ Nungu wathal amadhan 100, kasa kay kedha nuy kawbadh wakasiginga nungu kapu akasin. Nubepa kakal kedha palay koey apu thathi,[‡] nungu kuth amadhan, a Saray na koey apu nanu kaziw thonar yabay thayadhin, ²⁰ kasa kay kedha Abraman mina yoepathaman koeyza, Awgadhaw бага thoeyayzinga midh nanga kazipa gasamoeypa. Nungu mina yoepathaman magaw paladhin nuyn, a nuydh Awgadh koeyma thawmadhin. ²¹ Nuydh gasaman a nuy ngulayg kedha, Awgadhaw kupay a nuydh ngulayg ayman za бага thoeyayzinga nubepa.

²² Wa, Abrama mina yoepathamadhin, kedha zoengu nuy matha ngoedhagidh Awgadhaw imaypa. ²³ Sethabi yaday, Minar Poelayzimayl kedha, 'Nuy matha ngoedhagidh Awgadhaw imaypa, kuyk nungu mina yoepathaman.'²⁴ Thana mura ngalpalpa, Awgadhaw imaypa ngaya nanga balbayginga a ngaya Awgadhoepa mina yoepathaman kedha, nuydh ngalpan Kuykulnga, Yesu Keriso kadaypa madhin umangu. ²⁵ Nuyn Yesun umoepa wayan, kuyk ngalpan wati pawa, a nuyn lak moeram gudoengu kadaypa madhin, gudaz puydhapa mura ngalpan, a pawdh nidhaypa Awgadhoepa.

5

Mabayg midh paru balbayg tidan Awgadhaw purkapa

[†] 4:18 Awgadh kedha Abramalpa, 'Nginu kaziw kazil bangal mina koey garsar' Wara Zenesis 15.5 geth tidi. [‡] 4:19 Abrama kedha mulaydhin, 'Ngalbe koey apu thathi.' Wara Zenesis 17.17 geth tidi.

¹ Wa, mina kapu zageth ngalpalpa aymaydhin, a ngalpa mura buth pathemin Awgadhaw imaypa, kuyk ngalpa mina yoepathaman nuyn. A ngalpa gabu pawanu nipa pawdhanu, Awgadhaw parunu, kuyk ngalpan Kuykulnga Yesu Keriso. ² Nuydh ngalpan yoelpan muya thayan Awgadhaw niyay lagoepa. Ngalpa na mina yoepathaman nuyn, a ngalpan igililnga sakariya thayan lak ngalpa puridharalnga kaday thardhaman senabi mina igililnga Awgadhan kasa poeybadhin. Ngalpa ngulaygal, nungu bangal poerapar a woenewoen, ngalpa bangal gasamoene nubiya kalmel. Ngalpa kedha zoenguz ika thoyaypa kayib.

³ A wara kedha, ngalpa mi thonara nanga gamu kikir gasampa kayib ngalpa ngaru ika thoyaypa. Wa, gegeyadh na za ngapa, ngalpa kawbadh wakasiginga, matha Awgadhaw ubilnga ayman, kurusipa gamu burugam asin, a mabaygan koey zageth nuthan ngin. ⁴ A gamu nanga burugam asin nanga, igililnga ngaru puridharalnga aymiz, a kedha ngoedhal mabayg ngaru mina yoepathaman, koeyma wakayn pagan senabi mina zapa.

⁵ Ngalpan kedha mina yoepathaman, ngaru kaday sipa. Matha kedha kayib nuydh nungu mam koeyma poeyban ngalpan ngoenakapoepa, a ngalpan igililmaypa. Wa, senabi mam ngapa yabugud Maygi Mari, ngan nanga Thathin poeybadhin ngalpalpa. ⁶ Kulay thonara ngalpan igililnga mina gegeyadh, ngalpa koerawaygal; ngalpa koey moegina, magawginga Awgadhaw ubilmaypa aymoeypa, kasa kay kedha mina thonara na gasamadhin nanga, Awgadh nuydh nungu mam kedha yakamadhin ngalpalpa. Yesu Keriso nuydh igililnga poeybadhin mura wati pawa mabaygoepa.

⁷ Koey zageth mabaygan igililnga poeyban mina mabaygoepa, lawnga midh, wara mabaygan poeyban nungu igililnga mina kapu mabaygoepa. ⁸ Kasa kay kedha Awgadh nuy koey Awgadh nuydh yakamadhin nungu mam kedha midh, ngalpa wati pawanu nipa Yesu Keriso nuydh gudaz puydhamoeydhin ngalpa, a nungu igililnga nuydh poeybadhin. ⁹ Nungu kulka nanga mura pay yoewdhadhin, na pawdh nidhadhin matha ngoedhagidh ngalpalpa Awgadhaw parunu, nuydh bangal ngaru ngalpa danal pathepu Awgadhoengu thabukiringu. ¹⁰ Ngalpa kulay thabukir kidhakidhan, mabaygal a Awgadh, kuyk mabaygaw wati pawa, kasa kay kedha Awgadh nuydh mura thabi zapul sakariya thayamoeyn a ngalpa igalgal kidhakidhan Awgadh a ngalpa, kuyk nungu Kaziw um ngalpalpa. Kayib ngalpa matha ngoedhagidh kedha zoenguz kedha, nuydh mura

thonara ngalpan ibupuydhaypa, a nuydh ngalpan igililnga kaludhan. Nungu danal poethay ngalpalpa ngaru koeyza.

¹¹ A wara mina za, ngalpa ika thoeyaypa kedha, Awgadhan ngalpa garwoeydhamoeyn mura nungu igalgal, kuyk Yesu Kerison zageth, ngalpan Kuykulnga.

Adhamaniya nanga ngalpa gasaman um, a Kerisoniya nanga na mina igililnga ngapa

¹² Wa, mina kay paypa kulay mura zapul balbayginga, kasa kay kedha, Adham nuydh Awgadhw ya patidhadhin,* wati pawa ayman, a nubiya kalanu mura mabaygan wati pawa ayman. Modhabiya nuydh gasamoedhin um, kuyk nungu wati pawa. Senabi thonangu kuyk aymaydhin kurusipa kayib mabaygal wati pawa ayimpa, a matha kedha um gasampa. ¹³ Soeyzi moegina pawpa, mabaygaw wati pawal aymoeyzimayl nabi apaw goewanu muynu. Senabi thonara Awgadhan sabi poeybayginga. Mabaygaw wati pawal memayiypa kasa kay kedha sethabi wati pawa ukamoeyginga Awgadhan.

¹⁴ Wa, wati pawa sethabi thonara ukamoeyginga, kasa kay kedha um ngaru mura mabaygiya kalmel, mabaygoepa mulupa maypa. Kuykaymaydhin Adhamaniya kurusipa Mosen thonara. Adhaman nungu wati pawa kedha, nuydh Awgadhw yangukudu pathidhan, kasa midh wara mabaygan wara wati pawa ayman nuy lak umapa uzariz.

Ngalpa iman Adhaman igililnga midh a Yesun igililnga midh. ¹⁵ Ngalpalpa kakal kedha, palamun igililnga wardh. Yesuniya nanga Awgadhw mina kozan, a Adhamaniya nanga nubiya wati modhab um. Kuyk urapun mabaygaw wati pawa, koeyma mabaygal wati kuth gasaman, kasa kay kedha Awgadhw mina kozan ngaru adhapudhay. Koey garsar mabaygal ngaru igilpa, kuyk urapun mabaygaw mina pawa. Wa, nuydh kedha koey garsar mabaygal gudaz puydhamoeyn kuyk Yesu Kerison mina kozan.

¹⁶ Palay ngaru yaynanob, Awgadhw kozan wardh, a mabaygaw wati pawa wardh. Adhaman zageth kedha, nungu urapun gegeyadh nanga na wati mab kuykayman kurusipa mura mabaygal asidhin, a mabaygaw kuth kedha, thana mura umamayl. Wa, Yesu Kerison zageth kedha, mabaygaw koeygarsar wati pawa nuydh thana gudaz puydhamoeyn, mabaygaw kuth balbayginga. Sena nungu kozan mabaygoepa.

¹⁷ Adhaman zageth nanga, um na ngoedhe wati mabayg na kuyk aymiz, nadh minaman mura mabaygoepa, kuyk

* 5:12 Adham nuydh Awgadhw ya patidhadhin: wara Zenesis 3.6 geth tidi.

senabi urapun mabayg, senaw Adham. Kasa kay kedha wara urapun mabayg Yesu Kerison zageth ngaru matha ngoedhagidh, adhapudhay koezya. Mura setha ngaya gasaman Awgadhaw adhapudhay kozan, a nungu gabu ngoenakap, a matha kedha mina za gasaman nungungu; kedha mabayg kalanu buwaylayg aymiz Yesu Kerisoniya kalmel.

¹⁸ Wa, zapul setha kedha kuniya, kuyk urapun wati pawa nanga koeyma mabaygal umapa wayan, a wara doegamoenu nanga, urapun mina pawa nanga, koeyma mabaygal balbay tidamoeyn, senabi mina igililmaypa.

¹⁹ Matha kedha urapun mabaygaw koerngayginga nanga, mura mabaygal wati pawanu muynu, kuyk koerngayginga, a urapun mabayg nanga balbayginga, nuydh karngemidhin nungu Thathipa, koey garsar mabaygal Awgadhaw purkapa matha ngoedhagidh, kuyk ngalpan Kuyku Garkaz nuydh karngemidhin nungu Thathipa.

Awgadhan mipa poeybadhin sabi Moselpa

²⁰ Mosen thonarnu nanga sabi nungu gethanu mangaydhin. Senabi thonara wati mab, wati ngara pudhamay kakal aymiz; koezya sabingu ngulayg asimoeyn. Kasa kay kedha wati pawa ngalaga nanga koesimoedhin, Awgadhaw gabu pawa, adhapudhay kozan ngaru koezya. ²¹ Wati pawa na ngoedhe wati kuyk aymiz nadh minaman wati kuth a yoelpan umapa. Kedha thonara nanga ngalpan Kuykulnga Yesu Kerison nungu gabu pawa nadh minaman, a mina pawa muynu matha ngoedhagidh. Nanu kuth kedha, ngalpa yoelpan mina igililmaypa, mina balbayginga Awgadhaw parunu.

6

Ngalpa ngoedhe maygumal wati ubilmaypa, a parul thoeyiz mina igililmaypa

¹ Wa, nungu pawa koey gabunga ngalpalpa, mabaygaw sike wakay thoemamay kedha, 'Ngalpa wati pawa matha ayimpu a? Ngalpa kedha wati pawanu niparuy a? Na bangal Awgadhaw gabu pawa koesimipu, kuyk ngalpan wati pawa koey garsar nuydh mura thonara kasa guythuyan.'

² Lawnga, kedha zapa lawnga ngidh kasa ubin ayman wati pawa. Ngalpa ngaru wati pawangu adhapa ruwamaypa. Ngalpa bangal paypa mina yabuya, ngoedhe maygumal wati ubilmaypa. Koey zageth ngalpa matha niyaypa sethabi wati pawanu muynu.

³ Ngitha ngaru ngulaygal kedha, ngalpa nanga papthayso na maypa, ngalpa ngaru asimoeyn Yesu Kerisoniya matha

kedha ngalpa kalmel asimoeyn nungu umanu. ⁴ A kedha papthayso matha kedha ngalpan moerama thoeyay nubiya kalmel, a ngalpa gasaman um ngalpan mari mathaman. A wara kedha Thathin nuyn kaday tharaydhin umangu, kuyk nungu bibir a poerapar. Wa, gud pudhaydhin ngalpalpa lak kedha, Thathin ngalpa lak kedha kadaypa mamayin.

⁵ Wa, senabi uma mathamay nubiya kalmel, a senabi kaday tari nanga, ngalpa ngaru nubiya kalmel, a ngalpan kayin mab ngaru senabi mina igililmaynu muynu, Keriso midh nanga. ⁶ Ngalpa ngulaygal ngalpa kulay thonara gegeyadh, Kerisolngu koey sigal, kasa kay kedha senabi kulba igililnga ngaru muwasin. Ina ngoedhe ngalpan wati igililmayl Keriso mulupa thayadhin kuyk nungu sathawro zageth, a nan wati pawa nuydh mura al mathamadhin. Kalanu ngalpa ngoedhe maygumal sethabi wati zapa. Ngalpa mura ngulaygal kedha, za ubilnga koey garsar senabi kulba igililmaynu muynu. Kulay thonara nanga nadh wati pawan ngoedhe ngibepa minaman, koey zageth ngi adhapa zilamiz. A kayib nanga ngalpa yabugudalgal kapu akasiw igililmaypa.

⁷⁻⁸ Wa, ngalpa matha Yesuniya umapa asimoeyn, kedha zoenguz wati igililnga na ngoedhe umamathamayzi mabayg bibirig asin ngalpalpa minampa. Mabayg na umanga nuydh lak wati pawa aymayginga. Wa, ngalpan mina yoepathaman kedha, ngalpa nanga umamayl Kerisoniya, ngalpa matha ngoedhagidh nithaman nubiya kalmel. ⁹ Ngalpa ngulaygal kedha, Awgadhan nuydh Yesun kadaypa madhin umangu, a nubepa lak umapa lawnga. Na nubepa um bibirig asin, nuydh adhathayan. ¹⁰ Yesun sathawro puydhadhin nanga nuydh ngar tharadhin wati igililmaynu, lak nuyn nuthayginga senabi wati pawan. Nuydh urapun mayn al mathaman nanu wati pawa bibir, senabi nuthan yan nuthiz nubepa. Nuy Awgadhaw Kaday thoerayzig.

¹¹ A ngi lak kedha, ngi ngaru ngoenanu manin senabi kulba igililnga lak na wati igililnga yan nuthiz ngibepa. Matha ngoedhagidh kedha ngi ngibiya muynu kedha, 'Ngay ngoedhe maygum, senabi wati igililmaypa, ngay ngaru parul thayiz Awgadhoepa.' Na kuyk kedha ngi Yesu Kerison mabayg. ¹² Maygi karngemin a ayman nginu wati ubilnga. Matha ngoedhagidh lawnga nadh minaman nginu gamupa.

¹³ Nginu gamu thugalal ngaru mina zagethaw rugal; thanamun minamay mabayg nga zagethoepa, ngaru mina pawalayg. Na wati pawa koeyma ubin mepa wati zagethoepa aymoeypa. Maygi, aymayg! Nabepa kurusipoegayg! Ngidh ngaru nginu gamu poeyban, mura nginu thugalal

Awgadhoepa zagethoepa, kedha zoenguz ngalpa lak lawnga umapa, ngalpa igililmayl Awgadhaw ubilmaypa aymoeypa.

¹⁴ Wa, wati pawa lak lawnga minaman ngibepa, ngidh ngoenanu manin Awgadhan gud wayadhin wati pawa nginu, a nuydh ngin ibupuydhaypa koey garsar thonaralga. Ngalpa nungu kozaninu muynu memayipa. Ngidh lak ngoenanu maygi kedha, 'Ngay koey moegina mura sabingu aymoeyle.' Wati pawa lak lawnga ngibiya gimal, nginu kuyk Awgadh, nuydh sib wanan.

Ngalpan gamul mina poeybamoeyn mina pawapa

¹⁵ Wa, Awgadhan koey garsar ibupuydhaypa ngin, sena nungu kozan ngibepa modhabingana. Ngalpa midh, wati pawa matha ayimpu lawnga midh, kuyk nuydh matha guythuyaypa mabaygaw wati pawa. Maygi! Wati pawa aymayg. ¹⁶ Ngalpa mura ngulaygal kedha, ngi nanga koeyma gamu poeyban mabaygoepa, ngidh ngaru nungu ubilnga ayman, matha kedha ngi ngaru ya wadhan nungu zagethaw mabayg. Mura mabaygaw igililnga na kedha kuniya ngidh midh zageth ayman nanga, ngi ngaru senabi zagethoenu mepa. Dhuray mabaygal kedha, thana matha puzimoeypa wati pawanu, thanamulpa kuth kuniya um. Thanamulpa koey zageth adhapa memayin. A dhuray mabaygan karngemin Awgadhoepa. Kalanu thanamun igililmayl ngaru nubiya.

¹⁷ Nag! Ngalpa kulay gegeyadh, nadh wati pawan ngalpan minaman wati ubilmaypa aymoeypa, kasa kay kedha ngalpa koeyma eso Awgadhoepa nuydh ngalpa adhapa mamayidhin yoelpamoeydhin, a ngalpan ubi koeyza nungu ubilmaypa aymaypa, ngalpan gasamayzi ngurpay nungungu. ¹⁸ Ngalpa gudaz puydhamoeyn wati pawangu, a Yesu Keriso nuy ngalpan Kuykulnga ayman, a ngalpa ngaru ubin memayin nungu ubilmaypa.

¹⁹ Ngay ngaru gabudhan muliz ngithamulpa, gamu igililnga midh nanga, ngitha ngithamun geth, mamu bibiril mabaygal lawnga. Matha kedha ngithamun kulay igililnga kedha, ngitha mura gamu thugalal poeybamoeyn wati igililmaypa, matha kedha dharpiyam, mabaygaw puru, a mura wati ubilmayl. Balbayginga kedha ngalpa mura gamu thugalal mina zagethoepa aymoeypa poeybamoeyn, Awgadhaw mina ubilmaypa.

²⁰ Kulay nanga ngi wati pawanu ulaypu na ngoedhe nginu kuyk, ngidh mina pawa kasa zapa thamadhin. ²¹ Ngidh za miyay gasamoedhin senabi kulba igililmayngu? Ngibepa kedha thonara koey aziralnga, a ngibepa kakal kedha nanu kuth ngaru um. ²² Kedha thonara ngin guythuyan senabi

wati pawangu, a nginu kuyku mabayg Awgadh. Nginu ubilnga nanga ngaru nubepa poeyban a ayman, a ngidh mina za gasaman kedha, ngin adhapa thaman nungu mina zagethaw mabayg; muynu gasaman ngaru igililnga.

²³ Setha ngaya nanga wati pawanu toedipa, thanamun modhabiya um, a mabaygal ngaya nanga Kerisolpa gamupa thamemipa, thanamulpa Awgadhaw kozan, modhabiginga poeyban ngaru igililnga Yesu Kerisoniya garwoeydhamiz, nuy ngaru ngalpan Kuykulnga.

7

Adha min tiday ya, niyaypa yoelpay midh nanga

¹ Ngaw tukuypal! Ngitha mura sabingu ngulaygal kedha, na midh paru za, na igil mabaygoepa, na lawnga uma mabaygoepa. ² Matha kedha alay ipipa kedha, koey zageth nadh nuyn wanan nuy nanga igililnga, kasa kay kedha nuy na umanga nanga, sabiginga nabepa, ³ nadh ngulayg wara garkaz gasaman, balbayginga sabiginga. Nadh na kedha ayman nay wara garkaziya garwoeydhamiz, nanu alay matha igililnga nanga, wati pawa ayman, puru.

⁴ Ngaw tukuypal ngithamun sakar lak kedha Mosen sabiw doegamoenu. Keriso nuydh kuth tharan ngithamun kulba igililmaypa, nungu sathawro zagethan. Kalanu ngitha ngoedhe maygumal senabi kulba igililmaypa. Kedha zoenguz kedha ngitha mura sakariya thoeyamoeyn, ngitha Kerison gamu thugalal aymiz, nubiya garwoeydhamoeyn. Ngan nanga nungu Thathin kadaypa madhin umangu. Ngalpa kedha zoenguz ngulayg Awgadhaw ubilnga ayimpa. ⁵ Ngalpa kulay Kerisolngu koerawaygal, kasa ngalpan ubilmaynu toedipa. Mosen Sabi mina za, kasa kay kedha ngalpa senabi thonara matha ayman za ngalpan ubin. Ngalpa sabi ngoenanu manin, nanga ngalpa ngaru adhapa kuniya toedipu. Kedha wati pawa nanga nanu kuth ngaru um. ⁶ Kayib nanga ngalpa sabi mamu ngoenanu mayginga, Maygi Mari kulasiban, nuydh ngalpan yoelpan mina yabugudiya. Kerison mura ngalpan buth pathadhin a ngalpalpa lak wati ubilmoeypa oesipa lawnga! Muynu nanga ngalpan kulba ubilnga wanaman a ngalpa ngoedhe purkagigal wati zapa aymoeypa, a ngalpa kedha zoenguz akan mayginga Awgadhaw sabingu.

Sabi na wati za, lawnga midh

⁷⁻⁸ Ngalpa midh mulipa, Mosen sabi na wati za lawnga midh? Lawnga, kedha lawnga, na ngaru mina za. Na sabi yakamay za, nadh kakal ayman mabaygaw wati pawa. Matha kedha Mosen sabi kedha, 'Koeyma ubin maygi

wara mabaygaw zapa.' Ngalpa nay sabigigal, ngaw kedha gegeyadh imayingina. Kasa kay kedha sabin kakal ayman, a wati pawa muynu koesimipa, ngaybiya muynu, senabi sabi ngath koeyma doegamuya patidaypa.

⁹ Mina kulay nanga ngay balbayginga ulaypa, ngath sabi ngoenanumayingina, wagel kay ngay ngulayg asidhin sabingu, a ngath imadhin kedha, ngay koey moegina, wati pawa mabayg. ¹⁰ Sabi ngayapa koey akal za aymoeydhin ngayapa mathamaypa, ngay ngoedhe maygum nge. Sabi na mina za. Awgadhan kedha zapa poeybadhin, mina igililmaypa yadu poelgaypa kasa kay kedha ngaw imaypa kedha, sabin ngoena umapa wayan.

¹¹ Wati pawa na ngoedhe mabayg nge,* nadh Mosen sabi madhin a ngoena mathamadhin senabi sabin. Kalanu ngay kasa maygum, a ngay umaw yabugudoepa. Nuthaypa ngayapa gasamaypa. Ngath kedha zoenguz ngaru kawrag ayimpa, a nadh ngoena umapa yoelpan.

¹² Mosen Sabi matha kedha Awgadhwaw ya woedhayzinga, ngaru mina za, koey ridhanga, Awgadhwaw mina maygi za. ¹³ Mabaygoepa kedha sike, sabi ngoena umapa yoelpan. Lawnga, kedha lawnga, wati pawan ngoena yoelpan umapa. Nadh wati pawan mina za yababir palan ngayapa idimoeypa. Kedha zoenguz nan kakal yakaman wati pawa na gegeyadh. Sabi nanga koey ridhanga wati pawa na lak kedha koeyza aymoeypa, kuyk palay muynu silampa, Awgadhwaw sabi yawadhayzinga a wati pawa.

Mabaygiya muynu ukasar ubilnga kaday siyampa, wati pawa a sabi

¹⁴ Ngalpa mura ngulaygal kedha sabi Awgadhwaw za, mina za, kasa kay kedha ngay mabayg magawgig. Wati pawan ngayapa minampa, ngoena ngoedhe lu palan, wati ubi paruya pudhiz. ¹⁵ Ngay koerawayg kedha ngath miza ayimpa, ubilnga kedha ngath mina za ayman, kasa kay kedha ngath aymayingina, ngay kasa yan. Ngath matha ayimpu wati za, miza nanga ngaw ubiginga aymoeypa. ¹⁶ Kedha nanga, wa kakal aymiz kedha ngaw ngoenakap asin, Mosen sabiya, na mina za. ¹⁷ Ngay lak lawnga ngaw geth ayimpa, na wati pawa ngaybiya muynu, nadh ayman.

¹⁸ Ngayapa kakal kedha, Awgadhwaw mura mina za ngaybiya mayginga, ngaw gamu ubilmaynu muynu lawnga. Ngay ngoenakapoengu mina zapa aymoeypa ubin mepa, kasa kay yan. ¹⁹ Na kedha kuniya, ngaw ngoenakap asin mina zapa, ngath koey zageth ayman, a wati zapul nanga

* 7:11 *Mabayg nuthan*: wara Zenesi 3.13 geth tidi.

ngayapa ubigi zapul, kasa kay kedha ngath mura thonar ayman. Ngay ngaru pudhiz. ²⁰ Kedha nanga ngath pasinu ayman wati za, mi za nanga ngaw ubiginga aymoeypa, kakal kedha, ngay lawnga ngaw geth, wati pawa ngaybiya muynu koezya.

²¹ Wa! Za ngaru kedha kuniya ngaybiya, ngoedhe wara sabi koey ruwaylga. Midh thonara nanga ngay mina zapa aymoeypa ubin mepa, lawnga ngayapa koey zageth gasamoeypa, ngaw thimedh ngaru wati zapa aymoeypa.

²² Ngaw ngoenakap ubinu kedha, Awgadhaw sabi ngaru mina za; ²³ kasa kay kedha wara sabi mepa ngaw gamunu, a sepalbi sabi pathridhampa. Awgadhaw sabi na matha kedha ngaw ngoenakap ubilnga midh nanga, a wara sabi mina wardh. Nadh ngaw mura gamu thugalal mathaman, ngoedhe ngay nanu kunumayzinga.

²⁴ Ngay koey koerkak badh kedha, ngoena kay ngadh sib wanaypa? Ngaw gamu ubilnga ngaru gegeyadh, mina igililmaypa ruwamayginga, kasa mura thonara umaw yabugudoepa ulaypa. ²⁵ Woenab Awgadhaw sib wanan nungu kazi Yesu Keriso ngalpan Kuykulnga ngapa, nuydh ngoena gudaz puydhadhin. Ngath nuythawmanin.

Kasa kedha ngaybiya zapul kedha kuniya ngay ngaw geth nay, ngaw kasa wakay thoemamay zageth Awgadhoepa matha ngoedhagidh, kasa kay mura ngaw gamu wara kuniya, wati pawaw pawapa zageth. Ngoenakap ubinu ngay ngaru Awgadhaw gamu puziw mabayg kasa kay kedha, ngay ngaw kusayg nay, wati pawa nadh mathaman ngaw mura gamu thugalal.

8

Ngara pudhamoey ngaru balbayginga Maygi Mari doegamoenu

¹ Lawnga, ngayapa akapa lawnga. Mabaygan ngaya garwoeydhamiz Yesu Kerisoniya, thanamulpa idimoeypa lawnga. Thana bangal ngaru Kerisoniya kalmel. ² Maygi Mariw sabiw ubilnga ngalpan koeyma ibupuydhan, mina pawaw pawapa aymoeypa, ngalpalpa igililmaypa gasamoeypa Yesu Kerisoniya kalmel. Senabi mina pawan ngoena gud wayan mura wati pawaw pawangu, ngoena umangu kaludhan.

³ Mosen Sabi magawginga kedha ibupudhaypa aymoeypa ngalpalpa. Minguz kedha, ngalpan gamu ubilnga waza koezya, sabi aymoeyginga. Nadh kedha zoengu sabin ngalpan yan yoelpaypa mina yabugudoepa. Awgadhaw nuydh wara buth pathadhin ngalpalpa balbayginga

mabapa. Wayadhin nuydh nungu Kazi, a Nuyn Kazi madhin ngalpan gamu, nuy kikir, nuy maytha aygi, a nubiya muynu mura ubilmayl kedha, ngalpa midh nanga. Kurusipa nungu igililnga poeybadhin ngalpan wati pawapa. Nuy lak kedha nuthepu senabi wati pawapa al mathamoeypa ngalpan igililmaynu muynu, a nuydh nan al mathaman.

⁴ Awgadhaw zageth ngaru balbayginga sabiw ubilmaya. Nungu Kazi nuydh ngalpan koey mapumayl modhabiya madhin a guythuyamoeyn ngalpa. Kayib ngalpa matha ngoedhagidh Maygi Mariw ubilmaynu toedipa, ngalpa lak lawnga ngalpan gamu ubilmaya koeyma ngoenanu maypa. ⁵ Gamu ubilnga na ngoedhe wati mabayg ngibepa mathamaypa, a thana ngaya nanga kasa gamu ubilmaynu nipa, na ngoedhe kuyk nge aymiz thanamulpa, nadh mura thanamun wakay thoemamayn mathaman gamu ubilnga. A setha nanga Maygi Mariw ubilmaynu nipa, Maygi Marin thana yoelpamoeyn, nuy kuyk aymiz, nuydh mabaygaw mura wakay thoemamayn minaman, Mari igililmaypa. ⁶ Gamu ubilmayn na minaman mura nginu wakay thoemamay, nginu kuth ngaru gegeyadh, um. Maygi Mariw ubilmayn na minaman mura nginu wakay thoemamay, nanu kuth ngaru igililnga, a gabu. ⁷⁻⁸ Kedha nanga gamu ubilmayn nginu wakay thoemamay minaman, ngi ngaru wati igalayg Awgadhoepa. Ngi ngaru ubigasini nungu mina zoengu, a nungu ubil pawal ngidh koey zageth ayman, kuyk ngidh koeyma ngoenanu manin gamu igililnga. Sepal ukasar za ngidh kalmel oengayginga. A mabaygan ngadh nanga koeyma ngoenanu manin gamu ubilnga, nuy Awgadhaw purkapa matha ngoedhagidh lawnga.

Ngi ngaru Maygi Mariw igililmaynu nipa

⁹ Ngitha kayib kedha ngoedhalmayl lawnga ngitha gamu igililmaynu niyayginga, nabepa kurusipagepa, sena gegeyadh, ngi ngaru Maygi Mariw igililmaynu nipa, Maygi Mari sey ngibiya muynu mepa, Awgadhaw Maygi Mari. Mabaygiya nanga Kerison Mari mayginga, thana nungu mabaygal lawnga. ¹⁰ Keriso nanga ngibiya muynu mepa,* nginu igililnga ngaru balbayginga. Ngalpan gamul kasa thawpay thonaraw zapul kuyk nubi apa goewaw wati pawa; kasa kay kedha nginu mari igililnga ngaru balbayginga Awgadhaw mina pawa. ¹¹ Awgadhaw Mari nanga sey ngalpaniya muynu, nuydh ngaru mina zageth aymoeyne bangal. Nuydh kulay Yesu Kerison kaday tharadhin umangu, nuydh bangal kedha igililnga poeybane ngalpalpa,

* **8:10** *Keriso ngibiya muynu mepa*: wara Yoewane 17.23 geth tidi.

a ngalpan gamul lak kedha igil palane umangu, kalmel nungu Maygi Marin.

¹² Ngaw tukuypal, ngalpan umanga mepa, kedha lawnga apaw igililmaypa, ngalpa gamu ubilnga ayman. ¹³ Kedha igililnga nanga nanu kuth um. Kasa kay kedha ngidh Maygi Mariw bibirin uma mathaman nginu gamu ubilmayl ngidh gasaman igililnga, ngaru.

¹⁴ Seta ngaya Awgadhaw Marin yoelpamoeyn, thana Awgadhaw kazil, nubepa mina amadhan. ¹⁵ Awgadhaw poeybayzi Mari nuydh ngalpan dhoerdhimoeyginga, aka poelayginga. Senawbi Marin ngalpa mamayin Awgadhoepa kazil. Kuyk senawbi Maygi Mariw bibir, ngalpa akaginga wal tiduman ngalpan dhaparaw Thathipa kedha, 'Bab, ngaw Bab.'[†] ¹⁶ Awgadhaw Mari ngalpan mariya mangiz mina yakamaypa kedha, ngalpa mina Awgadhaw kazil.

¹⁷ Ngalpa nanga nungu kazil, ngalpa ngaru bangal gimaw niyay lag gasamoene nungu aykuykunu gimal, Yesu Kerisoniya kalmel; ngalpa ngaru nungu tukuypal. Ngalpa nanga ukamoeyn Yesun kikiringu, wa wagel bangal ngalpa garwoeydhamoeyne nubiya kalmel gimal dapara nungu poeraparanu.

Wagel bangal woenab a poerapar koezya

¹⁸ Ngalpan kayibaw igililnga nanga, mag ngoena kikir gasampa. Lawnga, ngalpan kaybaw mapu ngoedhe zaginga, ngidh ngoenanu manin wara goeyga, ngalpa bangal imane, nanu poerapar koezya, mina matha ngoedhagidh. ¹⁹ Mura zapul a uruyl, Awgadhaw aymayzimayl, kuykuthalnga ugan, koeyma wakayn pagan Awgadhan nuydh bangal nungu kazil kadaypa mamayine, nungu maygi poeraparanu. Mura zapun bangal imane, a nungu kazil.

²⁰ Mura Awgadhaw aymayzi zapul kulay kapu ngoedhal-mayl, matha ngoedhagidh. Kalanu mabaygaw wati pawa koezya. Awgadhan imadhin, na gegeyadh, a kuth tharadhin, mag ngoena kikir kasa pudhaydhin, mura nungu aymayzi zapul. Thana ubigigal senabi zangu gasamoeyle, sena Awgadhan kuth tharadhin. Kasa kay kedha thanamun ubilnga mepa mina zapa. ²¹ Thanamun koey ubi nuydh bangal thana guythuyamoeyne nabi wati igililmayngu, ngalaga na za gegeyadh a woesimoeyne. Ina ngoedhe dhoerdhimay lag, kasa kay kedha wara goeyga nanga nuydh bangal mura nungu kazil guythuyamoeyne nungu poeraparapa, a matha kedha nungu mura aymayzi zapul.

[†] 8:15 Yesu lak kedha nuynd Bab tharadhin: wara Mareko 14.36 geth tidi.

²² Soeyzi ngapa pawpa, mura nungu aymayzi zapun mag ngoena kikir gasampa[‡] ngoedhe yoepkazin kazimay kikir gasampa. Thana kikiran pungaypa, a kuykuthalnga ugan. ²³ A matha thana aymayzi zapun lawnga, ngalpa lak kedha, ngalpaniya Maygi Mari muynu, koeykoeayne sib wanan, Awgadhaw. Ngalpa ngaru koey ubilgal nungu mura mina danal poethaypa. Ngalpa kedha thonara wakay kikir gasamaypa, Koey kuykuthalnga ugan senabi thonara, ngalpa bangal midh thonara garwoeydhamoeyne Awgadhiya, nungu mina thoeridhay kazil. Senabi thonara ngalpan igililnga thow asine mura wati zoengu.

²⁴⁻²⁵ Koeyma ngoenanu maypa nginu mina yoepathaman, nubepa ngadh ngin balbaytidadhin mina igililmaypa. Ngalpan kalaw goeygiw ubilnga ngaru imaygi za, kasa kay kedha ngalpa kuykuthalnga ugan, ngalpan koey ubi imaypa senabi imaygi za. Ngalpa iman nay, na kasa nay zaginga mina yoepathamaypa. Kasa kay kedha Awgadhaw ubi kedha, ngalpa kasa mina yoepathaman, purkan imayinga. ²⁶ A matha kedha nungu Maygi Mari ngapa ngalpalpa ibupuydhaypa. Ngalpa magawginga, wara thonara ngalpa koerawayg thoeythu poegayle, a mina za midh Awgadhoepa yoewdhaypa. Nuy Maygi Mari Awgadhoepa yoewdhiz ngalpalpa. Nuy yangukudu ya mulayginga, kasa ngoenakapoengu wakay kikir koeyza Awgadhoepa.

²⁷ Awgadh ngulayg ngalpan ngoenakapoengu, a nuy ngulayg Maygi Mariw wakay thoemamay midh nanga, kedha zoenguz nuy Maygi Mari Thathipa yoewdhepa ngoenanu mamayipa mura nungu mabaygal. Nungu Maygi Mariw mura ubilnga ngalpalpa matha kedha Thathiw ubilnga midh nanga aymoeypa. ²⁸ Wa, ngalpan ngulayg kedha, Awgadhaw danal poethay ngaru nungu mabaygiya. Mabaygaw sakar midh, igililnga koey mapunga lawnga thowanga Awgadh ngaru ukaman nungu ibupuydhay zageth, mabaygoepa gaya nanga nungu adhapa thamayzimayl a nungu mura mina ubilmaypa aymoeypa.

²⁹ Wagel kay mabaygal yayanob mina yabugudiya lawnga wati yabugudiya, Awgadh nuy kulay ngulayg nungu mabaygal gaya nanga, a nubepa adhapa thamayidhin nungu ubilmaypa, kedha ngoedhalnga gasamoeypa nungu Kazi midh nanga. Nuy Kazi ngaru kulay, nuy kuykuyg mura nungu tukuypiya, matha kedha ngalpa gaya nanga nungu mabaygal.

³⁰ Wa, mabaygal gaya Awgadhaw adhapa thamayzimayl, nuydh thuran, a nungu gethan buth pathan matha

[‡] 8:22 *Mag ngoena kikir*: wara Zenesi 3.17-19 geth tidi.

ngoedhagidh nungu igalgal, nungu woenab a poeraparanu muynu.

Awgadhaw mam ngalpalpa ngapa Yesu Kerisoniya

³¹ Ngalpa nanga mura sepa iman, wara zagiginga Awgadh in ngalpaniya ibupuydhaypa, koey zageth mabaygan ngalpan idiman. ³² Nuydh nungu Urapun Kazi nidhayginga. Nuydh kasa madhin nuyn ngalpalpa mura. Nuydh nanga ngalpalpa madhin adhapudhay kozan nungu Kazi, wara zagiginga nuydh ngalpalpa mura zapul mamayine nungu gabu pawa midh nanga.

³³ Koey zageth mabaygan kuth tharan, Awgadhaw Adhapa Thamayzi Mabaygoepa, kedha zoenguz kedha Awgadhan nungu geth mabaygoepa ya wadhan kedha, 'Thana balbayginga.' ³⁴ Mabaygan ngadh ayman, wati kuth thoeraypa Awgadhaw mabaygoepa? Koey zageth mabaygan mulupa maypa Yesu Keriso ngadh nanga nungu igililnga poeybadhin. Nuydh kedha zageth ayman, a mina balbayginga nuyn kadaypa manin igililnga nungu Thathiya, getha doegam thanuriz. Nuy Thathipa koeyma yoewdhiz ngalpalpa. ³⁵ Koey zageth mabaygan ngalpan adhapa thamayin Kerison mamoenyu, wati zangu lak kedha koey zageth adhapa thamayin ngalpa, wara thonara sirisir, lawnga igililnga koey mapunga, lawnga gegeyadh mabaygaw danal poethay, lawnga ngi maythaygin mepa, aygig zagig, lawnga akal za ngapa, a matha kedha nginu um, koey zageth thabi zapul ngalpan adhapa thamayin Kerison mamoenyu. ³⁶ Maygi Thusiw Minar Poelayzinga kedha,

'Koey akal zapul ngoeymuniya koey garsar thonaralnga mangemipa,

kuyk ngoey nginu yangukudu oengaypu.

Ngoey kasa gamu yoewdhan wati mabaygiya parunu ngoedhe mamuy nge.

Thanamun bibir ngaru koeyza.'

³⁷ Igililnga kasa midh gegeyadh, ngalpa ngaru matha ngoedhagidh gasampa, koey ikalnga dhiwalnga kuyk Kerison zageth, nuydh ngalpan koeyma maman manin. ³⁸ Ngath mina koeyma mina yoepathaman kedha, wara zapun adhapa thoemayginga ngalpa, nungu mamoenyu. Miyay um, a miyay igililnga, angeloepa koey zageth, a matha kedha bibiril mabaygoepa koey zageth, kedha thonara, a wara goeyga sey boey kalanu, ngaru lawnga adhapa thamayin.

³⁹ Wara zagiginga ina apal a matha kedha gimal dapar mura Awgadhaw gethawzimayl zapul adhapa thamayin ngalpa

Awgadhaw mamoenyu. Senabi mam ngapa ngalpalpa Yesu Kerisoniya, ngalpan Kuykulnga.

9

Awgadh a nungu kulkubaw thurayzi mabaygal

¹⁻³ Wa, ngaw mura goeyginu koerkak badh merngu, ngaw Isoereylaw mabaygoepa. Thana ngaw buway, ngaw kulka, ngaw gamu. A ngitha ngaru mina yoepathamaypa kedha, ngaw koerkak badh a ngoenakap ubi koeyza, ngay waza Kerison mabayg a Awgadhaw Maygi Mari ngaw wakay thoemamaynu muynu yadu umepa kedha, ngaw yangukudu balbayginga.

Ngaw mina ubilnga kedha thana ngapa Awgadhoeпа. Kasa midh, ngoena sike sig thaman Kerisolngu a nuydh ngoena iman kedha ngay wati mabayg. Thana nanga ibupuydhan, amadhan thamayin, wa balbayginga. ⁴ Thana mingu koerngayginga Kerisolpa? Thana Awgadhaw kulba adhapa thamayzimayl nubepa kazil, a nungu poerapar nuydh poeybadhin thanamulpa, nungu kulba ya woedhayzimayl nuydh aymoeydhin thanamulpa, a Mosen sabi poeybadhin. Thana yoewdhemipu mina Awgadhoeпа muynu nungu kad lagoenu, a thana gasaman Awgadhaw baga thoeyayzi yangukudul.

⁵ Thana ngapa Abraman buway, Isaka, a Yakubu a matha kedha Yesu Keriso ngapa kedha gamu ngalpa midh na mabaygal, nuy senawbi buway mabayg. Nuydh poeybadhin thanamulpa mina zapul. Wa, nuy Keriso adhapudhay kuyk a nuy matha kedha Awgadh, koey poerapara mabayg, kuthaginga kuykuginga.

⁶ Thana mina thonar gasampu kasa kay kedha dhuray thanamulngu mabaygal koerawaygal, ngayapa kedha mulaypa lawnga kedha, Awgadhaw baga thoeyayzi ya idimiz. Mura Isoereylaw buway lawnga Awgadhaw mabaygal, ⁷ Abraman buway muynu lak kedha, dhuray Abraman kaziw kazil thana kasa gimiya muk, mina muynu nanga zapul wardh nge, mamu mina Isoereylaw mabaygal lawnga. Awgadhan kedha ya wadhadhin Abramalpa, 'Matha nginu kazil Isakalngu pawpa bangal nginu mina kazil, balbayginga.'*

⁸ Wara Abraman kazil thana matha ngoedhagidh kazi gasaman, matha kedha kazi midh na gasampa in apaw goewanu. Thana Awgadhaw kazil lawnga. Matha Isaka nuy

* 9:7 *Isaka a nungu kaziw kazil nginu nel bangal oengaypu*: wara Zenesi 21.12 geth tidi.

yadu poelgayzi kazi Abramalpa, nuy Abraman mina kazi a nungungu pawpa.

⁹ Wa, Awgadhaw yangukudu aymayzinga kedha Abramalpa, 'Mina thonar kakal, ngay bangal kuniya tidhedhe a Seray bangal kazi gasamoene, garkaz.'[†] ¹⁰ Matha kedha Isakan ipi Rebeka nadh gasaman ukasar koetha kazi, garkaz. Thathi urapun, Isoereylaw buway thathi Isaka.

¹¹⁻¹² Wagel kay palay kazi mamamadhin Awgadh kulay mulaydhin Rebekalpa kedha, 'Kuykuyg ngaru apal kuthaygiya.'[‡] Senabi thonara palamun zageth imayginga gegeyadh a matha ngoedhagidh, Awgadh nuydh kulay nungu ubi yadupalgadhin, nubepa mi kazi balbayginga mina zagethoepa oengaypa, matha kedha nungu ya wadhan midh Abramalpa. Awgadhan nuydh nungu ubilnga thuradhin nungu ubilnga mabayg, palamun zageth matha imayginga. ¹³ Minar Poelayzinga kedha, Awgadhaw yangukudu, 'Ngath taman manin Yakubu, Isaw lawnga, ngath nuyn adhapa thamayginga.'

¹⁴ Mabaygoepa sike gegeyadh Awgadhaw minaman. Lawnga kedha, Awgadhaw iman ngaru balbayginga. ¹⁵ Nuy Moselpa lak kedha mulaydhin, 'Ngath gabu pawa yakaman mabayg nga ngaw ubil mabayg, a koerkak badh gasaman mabayg nga ngaw ubilnga.'¹⁶ Ngalpan matha ngoedhagidh ngalpa gasaman mabaygaw ubilmayngu lawnga, mabaygaw zagethoenu lawnga, matha Awgadhiya kurusipa, nungu kozan a gabu pawa. ¹⁷ Maygi Thusinu Minar Poelayzinga kedha, kay paypa kulay Awgadhan kedha mulaydhin Aykupithu kuyku mabaygoepa, 'Ngath ngin kedha zapa Kuykulnga ayman, mura nubi po gubaw gizu mabaygoepa imaypa kedha, ngaw bibir koeyza lak ngibepa pazalmaypa, balbayginga. Ngaw nel ngaru gimal kabuthan, mura doegamuya.'

¹⁸ Ngalpa iman kedha, Awgadhaw gabu pawa koeyza a kozan nungu ubil mabaygoepa, a nuydh lak ridha kuyk ayman wara mabayg, gegeyadh aymoeypa, matha Awgadhiya kurusipa.

Awgadhaw thabukir a wara gabu pawa

¹⁹ Urapun ngithamulngu muliz ngayapa kedha, 'Kedha nanga matha Awgadhiya kurusipa kedha, nuydh wara mabaygoepa ya ayman, 'Ngath gabu pawa bangal ayman ngibepa.' A wara mabaygoepa nuydh yangkudu ayman, 'Nginu ngara pudhamay bangal gegeyadh.' Mabaygoepa

[†] 9:9 Seray bangal kazi gasamoene: wara Zenesis 18.10 geth tidi. [‡] 9:11-12 Kuykuyg ngaru apal kuthaygiya: wara Zenesis 25.23 geth tidi.

zapa aymoeypa lawnga. Kedha nanga matha ngoedhagidh lawnga Awgadhan mabayg zoeyzinoeydhiz wati pawapa.'

²⁰ Lawnga ngi kedha mulayg, Awgadth kaliya tharan, Awgadhan nanga midh ayman nanga, sena nuydh ayman, ngi lak nubepa kuniya ya mulayginga, a kaliya thoerayginga. Awgadth ngoedhe zagethaw mabayg dhawmaw za ayman, a ngalpa ngoedhe dawma, nungu zagethazinga, nungu gethanu muynu. ²¹ Awmaw aymay mabaygan nanga besin ayman wara koethilnga a wara kasa besin urapun dhawmangu, wa matha nubiya kurusipa.

²² A Awgadhan lak kedha, nuy ngalpan aymayzi mabayg. Matha nubiya kurusipa kedha nuydh mabayg danal pathan lawnga idiman. Nuydh bangal nungu bibir yakamoene kay. Nuy ngulayg koey dharadh kaliya nagiz wati pawapa, a nuydh kuykuthalnga ugan mina thonar kurusipa nuydh sethabi mabaygal al mathamoeyn, ngaya nanga nungu adhapa imayzimayl. Kasa kay kedha nuy koey mina Awgadth gabu ngoenakupulnga, koey buth poeyban. ²³ A matha kedha nungu ubi nuydh yakaman nungu adhakupudhay poerapar, nuydh pay yoewdhan, iman mura nungu adhapa thamayzi mabaygal ngadh nanga nungu kozan gasaman. Wa, nungu gabu ngoenakap kedha, nuydh ngalpa buth pathamoeyn balbayginga, nungu woenab a poeraparapa.

²⁴ Ngalpa nungu thurayzi mabaygal, ngapa mura koey goegathaw mabaygoengu, matha Yoewdhayaw mabaygoengu lawnga. ²⁵ Wara kulay peropeth Owsaya kedha palaydhin Maygi Thusinu muynu,

'Setha ngaya nanga kulay ngaw mabaygal lawnga,
ngath thana mamayin,
a kedha tharimoeyn,

"Ngaw mabaygal".

Setha ngaya ngawngu kulay koeysigal,
ngath kulay maman mayginga,
ngath thana tharemoeyn "Ngaw koey mamalmayl".

²⁶ A ngitha sey mi lagoenu ngath ngithamun
kulay adhal wanadhin kedha,
"Ngitha ngaw mabaygal lawnga."
Ngitha ngaw kazil bangal tharedhe,
ngay ngaru igilaw Awgadhan.'

²⁷ Wara kulay peropetha Isaya nuy koey dharadh mulaydhin thanamuniya kedha, 'Isoereylaw mabaygal kasa buthudh koey garsar, muynu moenarimayl matha ngoedhagidh gudaz puydhamoeyne bangal. ²⁸ Awgadhan bangal

ngaru kuth maypa. Nuydh mura nubi apa goewaw mabaygoepa sobaginga modhabiya manine mabaygoepa senabi wati pawapa.'

²⁹ Wagem kay Isaya senabi yangukudu madhin, nuy mina kulay kedha mulaydihin, 'Awgadh koey gimal nuydh na moenarimayl waniz mabaygal ngalpan buwaynu muynu. Nuydh nay ngalpan mura uma mathaman, ngalpan maykuyk bangal zaginga nay, ngoedhe Sodom a Gomora, sepaldi ukasar muy nithumayzi goegath.'

Pawlon thoeythu poegay Isoereylaw buwaypa

³⁰ Wa, ngath ngithamulpa lak sakar pudhaypa, Isoereylaw mabaygal midh, a wara mabaygal midh Awgadhaw imaypa. Kulay thonar thana wara goegathaw mabaygal mina yabugudoengu ngoenanumayginga thana koerawaygal. Kasa kay kedha thana mi thonara karngemidhin, Awgadhaw mina yangukudu, Awgadhan muy thayadhin kedha, 'Ngitha balbayginga!' kuyk thanamun mina yoepathaman.

³¹⁻³² Si muynu Isoereylaw mabaygal, nungu kulay adhapa thamayzimayl. Thana koeyma sabi luman, a thanamun ubi kedha thana sabiya toedipa nanga Awgadhoepe matha ngoedhagidh. Lawnga thanamun mab pasiya, thana mina yoepathamayginga Awgadhaw adhapudhay kozan. Thanamulpa kedha, thanamun geth zageth matha ngoedhagidh Awgadhaw imaypa. Ina ngoedhe thana Awgadhaw kozan mina imayginga. Thana ngoedhe kulanu pa walemipa. Matha kedha Yesu Keriso koey ridhanga matha kedha kula ngalpan. ³³ Minar Poelayzinga kedha,

'Imaw, kula ngath wanan Maygi Goegath Zayonoenu.

Mabaygal bangal nubiya pa walemipu,
senabi kulanu thana bangal pudhemipu.

Urapun kay kedha, mabaygan ngadh mina yoepathaman,
nungu mina ubilnga nuydh bangal gasamoene.

Nubepa azirpa gasamoeypa lawnga.'

10

Ngay koeyma yoewdhiz Awgadhoepe, Yoewdhayaw mabaygoepa kaludhaypa

¹ Ngaw tukaypal ngaw ngoenakap ubi koeyza mura ngaw mabaygoepa, igilpa, ngay Awgadhoepe Yoewdhayngu kaludhaypa thanamulpa. ² Ngay mina koey ngulayg thanamulngu, thanamun thimedh koeyza Awgadhaw zagethoepe kasa kay kedha thanamun kapu akasin balbayginga lawnga mina ngulaygiya. ³ Thana mamu mina ngulaygal lawnga

Awgadhaw buwayl thoeyay midh nanga mabaygoepa butha poethaypa kalmel nubepa. Thana thanamun geth koeyma nuthemipa nungu zagethoepa aymoeypa, a yakamaypa kedha thana mina pawalgal. Muynu thana gasamoeyginga aymoeyginga nungu mina ubilnga. Keriso koey yabugud mura Awgadhaw ubilmaypa.

⁴ Keriso nuydh mura zapul ngalpalpa aymoeyn, a Mosen sabi lak ngalpan kuyk lawnga, mabaygan ngadh mina yoepathaman, wa sethabi mabaygal matha ngoedhagidh Awgadhoepa. Thana lak lawnga sabinu apal kuyk Yesu Kerison zageth.

Yesu Kerison danal poethay mura ngalpalpa

⁵ Mosen Minar Poelayzinga kedha, 'Mabayg buth pathiz Awgadhoeпа kulay, mura sabi ayman, wa nuydh gasaman ngaru igililnga.' ⁶ A ngalpa midh, ngalpa sike matha ngoedhagidh kedha yabugudoepa lawnga midh. Wara Mosen yangukudu Maygi Thusiw muynu kedha midh nanga, Awgadhoeпа mina yoepathaman kedha, 'Ngi nginungu muynu yapu poeybayg a koeygarsar wakay thoemamiz kedha, "Nga bangal daparpa kadaypa?" ' Keriso nuydh ayman, buth pathadhin ngalpalpa. Nuy kulay kaday tharaydhin daparpa, koey zageth mabaygan nuyn bangal Kerison ngapa mulupa manin. ⁷ A nuy lak mulaydhin, 'Matha kedha ngi yapu poeybayg, "Nga mabayg mulupa genoepa?" ' Lawnga Keriso nuydh aymoedhin, muwasidhin genoengu kaday tharaydhin, mura zageth ayman ngalpalpa.

⁸ Ina na kedha Mosen yangukudu, 'Awgadhaw ya sena ngibiya amadhan, nginu iragudoenu a muynu nginu ngoenakapoenu.' Ina mina yangu wakay Mosen, ngalpalpa maw sipa kayib, a yadu poelgaypa. ⁹ Ngi nanga mabaygaw parunu Yesu Kerisolpa buwayl thayiz kedha, nuy nginu Kuykulnga, a thawmanin nuyn nginu iragudoengu, a nginu ngoenakapoengu ngidh mina yoepathaman kedha, Awgadhan nuyn kadaypa madhin umangu. Wa, Awgadhan ngaru ngin gudaz puydhane nginu wati pawangu.

¹⁰ Ngi nanga mina yoepathaman, wa Awgadhaw imaypa ngi balbayginga, a matha ngoedhagidh ngi muliz kedha mina ya, ngi Kerison mabayg, wa ngin gudaz puydhan.

¹¹ Minar Poelayzinga kedha, 'Ngadh mina yoepathaman Kerisolpa, nubepa azirpa gasamoeypa lawnga, nuy bangal matha ngoedhagidh thanuridhe.' ¹² Itha thabi mina yangukudul mura po gubaw gizu mabaygoepa, matha kedha Yoewdhayaw mabaygal a azaz mabaygal Awgadh nuy mina Awgadh, nungu senawbi mina pawa na matha

kedha ngoedhalnga Yoewdhaylgoepa a matha kedha wara mabaygoepa.

¹³ Minar Poelayzinga kedha, 'Mura mabaygal ngaya nanga wal tidaypa, Awgadhaw ibupuydhaypa, balbayginga, nuydh thana gudaz puydhamoeyn matha ngoedhagidh niyaypa.'

Maw tharayzi mabayg ngaru wayan kulay

¹⁴ Kasa kay kedha thanamulpa koey zageth wal tiduman Awgadhoepea ibupuydhaypa thana nanga mina yoepathamayginga, a wara mabayg koerawayg, nuydh ngaru mina yoepathamayginga. Mabayg ngaru maw tariz kulay, wigel thana ngulayg karngemin a mina yoepathaman. ¹⁵ Nuy maw tharayzi mabayg ngaru wayan kulay, a nuydh yadu palgan Awgadhaw ya mabaygoepa. Minar Poelayzinga kedha, 'Mabayg nga mura goegathiya, padiya gimiya ulaypa, maygi ya yadu poelgaypa, nungu senawbi zageth ngaru woenabalnga.'

¹⁶ Kasa kay kedha koeyma Isoereylaw mabaygan kususipogayginga, kulkubaw peropeth Isaya nuy kedha mulaydhin, 'Kuykulnga, mina moenari mabaygan thana karngemin. Nginu yangukudu ngath yadu poelgaypa. Koey garsar mabaygan koerngayginga.' ¹⁷ Wa, mabaygaw mina yoepathaman kedha kuniya, nuydh mamu kawran karngemin senabi mina ya, Kerison igililnga midh. Kalanu nuydh mina yoepathaman.

¹⁸ Ngalpa midh pudhamoeypa, Isoereylaw mabaygaw sirisir na midh paru, thana midh, buthoeginga koerngayle, lawnga thana koeyma thonaralnga kasa karngemidhin. Wa, na Minar Poelayzinga kedha, 'In nubi mina yangu wakay, maw tharaydhin mura po gubaw gizuya.' ¹⁹ A thana Isoereylaw buway, thana midh, tidan lawnga tidayginga. Mosen mina poelayzinga kedha, 'Wara buwaynu bangal gasamoene, kalanu ngithamun uwa kasa koeyza. A ngithamun bangal thabukir koeyza kuyk thana koerawayg mabaygal kulay thayamine ngithamuniya.' ²⁰ Kulba peropeth Isaya nuy mina akaginga, nuy balbayginga mulaydhin kedha, 'Koerawayg mabaygal nanga thana ngoena lumayginga, kasa kay kedha thana ngoena iman, matha kedha mabaygal ngaya yapupoeybayginga ngayapa, ngay ngaw geth yakamiz thanamulpa.'

²¹ Kasa kay kedha Isoereylaw mabaygal thana wara kuniya. Isaya kedha minar paladhin, Awgadhaw yangukudu, 'Ngath koeygarsar thonaralnga geth yoewdhamoeyrngu, thanamulpa ibupuydhaypa. Thana kasa koey ridha kuykulmayl, a koerngaygimayl.'

11

Awgadhaw gabu ngoenakap Isoereylaw mabaygoepa

¹ A mabaygal sike kedha mulaypa, 'Awgadhan mura nungu Isoereylaw mabaygal adha idimoeydhin a?' Lawnga, ngay lak kedha senabi buwaynu muynu a ngay koey ngulayg nuydh kedha ngoedhal za aymayginga nungu mabaygoepa. Abrama nuy ngaw buway thathi, a ngay sew senawbi buway mabayg Benzoemanan.

² Lawnga! Mina lawnga, Awgadhan pasipa woenayginga nungu adhapa thamayzi mabaygal, nuy mina kuykungu ngulayg thanamulngu. A ngalpa ngulaygal kedha, kulba peropeth Elayza, gar balbamoeydhin Awgadhiya a mulupa idimoedhin. Dhuray nungu Isoereylaw mabaygal kedha, ³ 'Kuykulnga, na koey gegeyadh, thana mathamoedhin nginu peropethal, a maygi lagal ngalaga nanga ngoey ngibepa uruy poeybaypa, a yoewdhemipa, thana pathidhemoeypa. Matha ngoena urapun koerngayl mabayg wanangu, a thana nuthemipa ngayapa mathamaypa.' ⁴ Lawnga, Awgadh Elayzalpa kedha mulaydhin, 'Lawnga, matha ngi lawnga. Ngaw kapu akasiziw mabaygal koeyma, ngath ngaru ngayapa kaludhamoeyn. Matha garkazil 7000 mura, a thanamuniya thanamun mabaygal. Thana thawmayginga senawbi ngoelkay awgadh bal.'

⁵ Kayib lak kedha, thana memayipa Awgadhaw adhapa thamayzimayl. Kasa moenari mabaygal adhapa thamamayin, kuyk nungu gabu pawa a kapu sib wanan. ⁶ Wa, kozan ngaru kozan, a zagethoeginga ngaru zagethoeginga, ina lawnga kedha modhab midh nanga, modhab na ngaru zagethoenu minaman. Awgadhaw kozan ngaru modhabingana both pathan mabaygaw igililnga.

⁷ Koeyma Isoereylaw mabaygal koeyma nuthemidhin Awgadhaw mina zapa gasamoeypa, kasa kay kedha thana yan. Matha Awgadhaw Adhapa Thamayzi Mabaygan. Wa gasaman thana, moenari mabaygal, koeyma mabaygal nanga thana koerngayg asimoeydhin. ⁸ Minar Poelayzinga kedha, 'Awgadhan thana kawbadh wak palaydhin thana imayginga thanamun purkan, a koerngayginga thanamun kawran, kurusipa kayib.'

⁹ Matha kedha ngalpan apakuyk Dhawitha, nungu ya kedha, 'Matha ngoedhagidh kedha, thanamun aygud, ngoedhe wati za aymiz thanamun gamupa, a thana pudhemin, thana gasaman wati kuth. ¹⁰ Thana ngoedhe maygumal nge, a thana imayginga za, a thanamun mapu koeyza, a mapun thana apiya amemipa koeyma thonaralnga.' ¹¹ Ngaw igalgal, ngay ngithamulpa kedha muliz, thana

Isoereylaw mabaygal mulupa pudhaydhin kuyk thanamun koerngayginga; sena lawnga ngaru. Lawnga thanamulpa kuykuthalnga adhal maypa lawnga. Kuyk thanamun senabi wati pawangu, Awgadhaw mina za thanamuniya mayginga, nuydh nan poeybadhin wara goegathaw mabaygoepa, a thana balbayg tidamoeydhin Awgadhaw purkapa. A Isoereylaw mabaygal nanga thana thonarpa adhal wanayz-imagay, kurusipa Isoereylaw mabaygal ngaru kedha uwan mepa a thanamun ubi ngaru koezya sethabi mina zapa.

¹² Wa, Kerison mina yangukudu sobaginga yadu palgan mura goegathoepa, kedha zoenguz kedha Isoereylaw mabaygaw koerngayginga koezya, a wara goegathan gasaman Kerisolngu matha ngoedhagidh; Isoereylaw mabaygal bangal nanga garthi thoeyamoeyne, a balbayg asimoeyne, thana bangal gasamoene matha ngoedhagidh, a soeyzi thanamulngu mura po gubaw gizuya, mura mabaygoepa, mina balbayginga.

Azaz mabaygal lak garwoeydhamoeyn Awgadhoepa

¹³ Ngay ngithamulpa muliz, wara goegathaw mabaygal, kedha zoenguz kedha ngaw kupay zageth kedha thonara ngithamulpa yadu poelgaypa. Na ngayapa koey ubil zageth. ¹⁴ A pasinu nanga ngayapa mina balbayginga kedha, ngaw Isoereylaw mabaygal bangal imane ngithamun igililnga. Thana nanga iman thana ngaru uwan mepa, a kalanu dhuray thana asimoeyne, kaludhamoeyne. ¹⁵ Thana kulay adhal wanaydhin a senabi thonara mura goegathaw mabaygal asimoeydhin Awgadhiya, nungu igalgal. Nuydh midh thonara nanga thana Isoereylaw mabaygal muy idimoene, nuydh ngoedhe thana kadaypa mamayine umangu, koey ikalnga, koey dhiwalnga, ngoedhe thanamun kayin igililnga kapu ibupuydhay za mura mabaygoepa.

¹⁶ Wa, Abrama nuy kulay, a nuy ngoedhe ayboewdhaw thonaraw kulay ay Awgadhoepa poeybayzinga. Nungungu pawpa mura Awgadhaw buway. Na ngoedhe kedha, apaw lagaw mabayg nuydh nubepa garpathamoeyn koeykoeyne kunaw kapul. Kalanu nuydh thoewa ay ayman a moegina poeyban eso Awgadhoepa. Kalanu mura sethabi bredal Maygi Aydel ngoedhe mura poeybamoeyn Awgadhoepa. A matha kedha Abrama nuy ngoedhe kuyk senabi Awgadhaw maygi puy, a nungu thamal pawpa, matha kedha nungu kazil parungu ngapa, maygi mabaygal aymoeyn Abrama midh nanga. ¹⁷ Na puy ngoedhe olibaw puy, apaw lagaw mabaygan nuydh dhuray nanu thamal adhapa pathamoeyn, kalanu wara thamal, bupaw malguay adhayzi puyngu,

gethaw uthuyzimaynu woeydhan a igililnga poeyban thana-
mulpa. Ngitha wara goegathaw mabaygal matha kedha
bupaw olibaw puy, a ngoey Isoereylaw mabaygal ngoedhe
apaw lagaw uthuyzimayl. Ngitha kedha zoenguz Mari igilil-
nga koey bibirilnga gasaman kalmel Isoereylaw mabaygal.
¹⁸ Ngitha koeyma mulupa noegayg Isoereylaw mabaygoepa,
setha ngaya nanga adhapa thamayzi thamal, Awgadhoengu
siga thamayzimayl. Ngi kay midh paru koeyza ayimpu? Ngi
kasa tham, ngidh igililnga poeybayginga sipipa, kuyku sipin
ngin aydu poeybaypa.

¹⁹ Ngi nanga nginungu kuykulnga ayimpa kedha, 'Ngoey
midh, ngoey wara goegathaw mabaygal matha ngoed-
hagidh Isoereylaw mabaygal midh nanga. E! Thana kulay
kuykulmay garngu adhayzimayl, ngaru adhapa mamayin
ngoeymulpa buth wanaypa, a ngoey kayib mina balbay-
ginga nungu garngu adhayzimayl.' ²⁰ Wa, sena mina,
thana adhapa memayidhin kuyk thana mina yoepathamay-
ginga, a ngitha ngaya nanga sigal kulay, ngitha matha
memayipa garngu nungu adhayzimayl kuyk ngithamun
mina yoepathaman. Kasa kay kedha kadaypa thoemayg
senabi mina zapungu, Awgadhwaw kozan ngithamulpa.
Poeypiyam kulay.

²¹ Awgadhwaw minamay nanga kedha koey dharadh
thanamulpa Yoewdhayalgaw mabaygoepa ngaya nanga
kulay mina sew thamal, nungungu malguy adhayzimayl.
Ngithamun ngoenanu manin midh, ngitha nanga kal thayan
nubiya wa, nuydh ngaru ngithamun pathan adhapa nungu
garngu. ²² Ina ngalpa ukasar doegam iman Awgadhwaw,
nungu gabu pawa koeyza a nungu minaman ngaru bal-
bayginga. Thana Isoereylalgal ngaya nanga nungungu
adhapa toedipa, nungu minaman mina koey dharadh
thanamulpa. Ngitha na matha ngoedhagidh toedipa nungu
mina mamoenun nanga wa, matha ngoedhagidh ngitha
gasaman nungu kozan a pawdh; lawnga nanga ngitha lak
adhapa pathamoeyn seyzi puy garngu. ²³ Yoewdhayalgan
na wanan thanamun ngoelkay yoepathaman nanga, wa
Awgadhan ngulayg thana lak kuniya mamayin nungu
garnu wanamoeyn, thana lak nubiya kalmel. Nuydh
nungu bibirinu zageth ayman, kedha zoenguz kedha nuy
koey Awgadhwaw. ²⁴ Ngitha wara goegathaw mabaygal kulay
bupaw puy thamal, mina apaw lagaw puy lawnga, ngitha
ngoedhe tidan a thoebudh puynu uthun. Ngitha sew garnu
thamal aymoeyn. Ina moegina zageth lawnga, Awgadhwaw
aymayzinga ngithamulpa. Thana Yoewdhayalgan mina puy
thamal, na ngaru zagethoegingana nubepa nuydh thana ku-

niya gud aran thanamun kuyku goeray, a thana koesimoeyn balbayginga.

Mura Isoereylaw mabaygal gudaz puydhamoeyne bangal

²⁵ Ngaw tukuypal, wara muy ngulayg, ngath ngitha ngulayg palimoeyn, ngithamulpa ngoenanu maypa a ngithamulngu kadaypa thamayle kedha, Ngoey koey ngulaygal.' Na ina kedha, dhuray Isoereylalgal koey ridha kuykul, sena ngaru lawnga, na bangal lak muwasine thanamun kawrag. Mamu mura garwoeydhamoeyn Awgadhaw imayzi mabaygal ngapa nubepa mura goegathoengu.

²⁶ Kalanu bangal na za ina kedha, Isoereylaw mabaygal ngaru bangal gudaz puydhamoeyne, Minar Poelayzinga midh nanga,

'Gudaz Puydhay Mabayg bangal ngapa maygi goegathoengu, Zayonoengu

Nuy bangal adhapa thamane mura wati pawa Yakubun buwayngu.

²⁷ Midh thonara bangal ngath thanamun wati pawal garwalgan,

wa, ngath in nubi yawadhayzinga aymoene thanamuniya.'

²⁸ Wa, thana Isoereylaw buway koerngayg asimoeyn nubi kapu yangu wakay. Thana ngoedhe Awgadhaw wati igalgal, kedha thonara amadhan thamayginga, a ngitha wara buway mabaygal amadhan thamemin Awgadhoepe, thanamun dhadhabuth gasaman. Kasa kay kedha Awgadhaw mam thanamulpa ngaru, nuy thanamulngu kulay ngulayg. Adhapa thamayzi mabaygal thana, kuyk Abrama, Isaka, Yakubu a dhuray ngoeymun thathiw thathil. ²⁹ Awgadhaw yaday ngaru idimayginga.* Mabaygal ngaya nanga nungu adhapa thamayzimayl nuydh sethabet mabaygal dhoey nidhamoeyn, a nungu sib wanan ngaru.

³⁰ Wa, ngitha wara goegathaw mabaygal kulay koerngaygi mabaygal Awgadhoepe, koey sigiya memayipu nungu buwayngu, a nuydh ngithamulpa adhakupudhay mina za poeyban, kuyk thana ubigigal nungungu. ³¹ Nungu kasa sib wanay gudaz puydhay mina koeyza ngithamulpa kulay, ngithamulpa ngaya nanga Isoereylaw buwayngu adhal, a thana Isoereylaw buway lak kedha koerngayg asimoeyn kedha thonara. Ina kedha zoenguz kedha, nungu ubi kedha nuydh kasa poeyban ngithamulpa sib wanan, gudaz

* **11:29** *Awgadhaw yaday ngaru idimayginga*: wara Zenesi 15.4-6 geth tidi.

puydhan. Kalanu nungu lak kedha sib wanan ngaru thanamulpa kuniya.

³² Wa, ngalpalpa kakal kedha, Awgadh nuydh zapul kedha kuniya aymoeydhin, nuydh mina kakal yakamoeydhin kedha, mura mabaygal wati pawalgal koey zageth gud ayman wati pawangu, ngoedhe nuydh mura mabayg kunumay lagoenu muynu thoeyamoeyn; kasa kay kedha Awgadhaw ubi nuydh kasa poeyban sib wanan a gudaz puydhan mura mabaygoepa.

Awgadh thawmanin, nungu pawdhapa a nungu ngulayg

³³ Sena iman Awgadhaw mina zapul, adhapudhay koey zapul nungu yangukudul, ngoedhe koey malu padhamoeginga, a matha kedha nungu ngulayg. Awgadhaw minamay mina adhapudhay koey zageth sakar pudhan, a nungu igilaw yabugud ngalpa koey zageth iman. ³⁴ Na matha kedha Minar Poelayzinga midh paladhin, 'Ngalpalngu nga ngulayg Awgadhaw mura wakay thoemamayngu, a ngalpalngu ngadh yangukudu ayman Awgadhoeпа.'

³⁵ Mabayg nga kedha koey siba woenay mabayg Awgadhoeпа nuy ngulayg kedha muliz, 'Ngath Awgadhoeпа koeyza poeyban, nuydh ngaru ngayapa modhabiya manin.'
³⁶ Lawnga! Mura zapul ngapa nungungu, yabugud nuy, a thana nungu zapul mura; mura zapul nubepa thawmaypa a nungu poerapar ngaru a ngaru.

12

Ngalpan igililmayl Awgadhoeпа poeybamoeyn nungu ubilmaypa

¹ Ngaw tukuypal, ngay ngaw ngoenakapoengu Awgadhaw doegamoenu muliz, nuydh kasa poeyban ngalpalpa nungu gudaz puydhay. Matha ngoedhagidh kedha, ngitha nubepa poeyban gamu, a gamu zageth, a gamu ubilnga mura, Awgadhoeпа apapudhiz nungu ubilnga midh nanga. Ina nabi zageth matha ngoedhagidh. ² Nubi apaw goewaw mabaygaw pawa, ngidh senabi ngoedha thoeyay oesig gamu igililmaynu. Lawnga mari igililmaynu nanga ngi ngaru Awgadhaw ubilmaynu asin nubepa nginu ngoenakap wakay thoemamaypa sakariya thoeyaypa, a ubilnga sakariya thiyaypa, kalanu nginu thigi, a nginu wakay thoemam na kayn za aymiz. Kedha ngoedhal za nanga ngibepa mura kakal aymoeyne Awgadhaw ubilnga midh, a nginu mi yabugud nanga nubepa balbayginga gegeyadhoevinga.

³ Wa, Awgadh nuydh ngayapa kasa poeyban kupay, mura ngithamulpa ngurpaypa kedha. Ngitha yaynanab gamu dhub iruyg a kedha mulayg, 'Ngay koey mabayg.'

Ngitha ngaru yaynanab mina mamayipa kedha, ngitha mi zagethoepa balbayginga, thimedhoenu ayman, a Awgadh nuydh mi ngoedhalnga nginu igililnga ridh palan, a nginu mina yoepathaman midh.

⁴ Wa, mabaygaw zageth yaynanob mura koeygarsar, matha kedha ngalpaniya gamunu midh mura zagethoepa thugalal koeygarsar. Purkan wara zageth ayman, gethan wara zageth ayman, thigin wara zageth ayman, a matha kedha mura thugalal. ⁵ A ngalpa Kerison mabaygal lak kedha, ngalpa koey goersar nubiya asimoeyn urapun gamu aymiz, a ngalpa nungu zagethaw mabaygal, wara mabayg ngoedhe ngar a wara balbayg ngoedhe geth; ngalpa ngaru mura ibupuydhan kidhacidhan yaynanab. ⁶ A ngalpan zagethaw ngulayg yaynanab koey goersar, itha Awgadhaw sib wanan ngalpalpa poeybayzimayl. Wara mabayg ngulayg mina yangukudu gasaman Awgadhoengu a manin mabaygoepa; nuydh ngaru puridharalnga yadu palgan, Awgadhaw nubepa sib wanan midh, senabi mina zagethoepa.

⁷ Wara mabaygaw sib wanan kedha, nuy koey goersar mabaygoepa zagethan mepa, nuy ngaru puridharalnga kaday sipa. A mabayg ngaya Awgadhan balbayg tidan Maygi Thusiw ngurpaypa, nuy ngaru ngurpay mabayg. ⁸ Awgadhan wara mabaygoepa poeyban puridharal gud, wa nuydh ngaru ridh palan mabaygal. A wara mabayg aydeg zapulayg, nuydh poeyban mina pawa mabaygoepa. Ngabepa nanga Awgadhan ngulayg poeyban mabaygoepa, nuydh ngaru ayman balbayginga. Nga nanga kapu ngoenakapoepa mepa mabaygoepa, sena sib wanan Awgadhoengu ngapa, nuydh ngaru mina ayman.

Mam midh paru nanga

⁹ Ngithamun mam ngaru balbayginga, ngoenakapoengu, ngaru ubigasimoeyn mura wati pawangu, a gasaman mina pawa. ¹⁰ Mina pawa kidhacidhan oengan mabaygoepa nginu tukuypoepa midh nanga. Nginungu ngi apa pudhepa wara mabaygoepa mina pawa ayman. ¹¹ Goegadh oesig zagethoepa; thimedhoenu zageth ulaypa mari doegamoenu, ngi Awgadhaw zagethaw mabayg. ¹² Wagel kay ngidh balbayginga gasaman Awgadhoengu, ngidh mamu wakayn pagan Awgadhoepa koey ikalnga. Nginu igililnga koey mapunga nanga, ngi ngaru balbayginga gabu ngoenakapulnga, ngi ngaru kapu akasin nginu thoeythu poegaynu mura thonara.

¹³ Ngidh ngaru ibupuydhay ayman Awgadhaw mabaygoepa ngaya nanga aygigal zagigal, a lagagi mabaygoepa,

mina pawa ayman mura mabaygoepa. ¹⁴ Mabayg nga na gegeyadh ngibepa, wati ya mulayg, na ngaru mina yangukudu.* Ngidh kapu yangukudu ayman Awgadhw; ¹⁵ nginu ngoenakap ngaru mabaygiya asin, nungu dhiw nanga ngi nubiya asin, a nungu koerkak badh nanga ngi asin, ¹⁶ ngi ngaru balbayginga niyaypa mura yaynanob mabaygiya. Gamu dhub iruyg, kakal ngi ngaru koey igalayg kupaygi mabaygoepa. Nginu geth ngulayg kadaypa thoemayg.

¹⁷ Wara mabaygoepa wati modhabiya maygi, kasa midh nungu gegeyadh ngibepa. Gud aymar mi zagethal nanga Awgadhw imaypa balbayginga a mura mabaygaw purkanu balbayginga, ngidh kedha zagethal aymoeyn. ¹⁸ Ngidh nginu doegamoengu mina pawa ayman ngoenakapoengu mura mabaygoepa.

¹⁹ Ngaw igalgal, ngidh kuniya ridh thoeyayg, in nubi za Awgadhoepa wanan, nuydh kay za ayman. Minar Poelayzinga kedha, 'Kuniya modhab ngaw za, ngath bangal modhabiya manin.' ²⁰ Lawnga, Kuykulmay ngurpan kedha ngalpalpa, 'Nginu wati igalayg nanga maythayginga aydu poeyban nuyn, nuyn na ngukin nay, za mar nubepa woenipa. Ngidh na nabi pawa ayman ina ngoedhe muyngu bukeraw moeythay gimal kuykunu waniz, kalanu nungu azir koeyza.'

²¹ Wa, wati za ngaru gegeyadh, nginu igililmayngu gegeyadh maythayle. Ayman ngaru mina pawa, kurusipa mina pawan nudhiz wati pawa.

13

Ngalpa ngaru karngemin mura gabmenaw kuyku mabaygal

¹ Ngalpa ngaru karngemin ngalpan kuyku mabaygoepa, Awgadhan nay kupay poeybayginga thana zaginga nay. Mura nubi apaw goewaw kuyku mabaygal thana nungu wanayzimayl kupaynu. ² Ngidh thanamuniya paruya pudhayg; thanamun kupay Awgadhw poeybayzinga, a mabayg nga nanga paruya pudhiz thanamuniya, sena Awgadhw poeybayzi kupay mogo pungan; ngidh ngaru bangal gegeyadh gasaman. ³ Ngi mina mabayg nanga ngi ngaru akaginga sabingu; wati mabayg nuy koey akan, sabi akal paru. Nginu ubi nanga ngi akaginga kuyku mabaygoengu, ayman balbayginga za midh nanga a nuydh ngin gimal kabuthan.

* **12:14** *Mabayg nga na gegeyadh ngibepa, wati ya mulayg, na ngaru mina yangukudu:* wara Mathayu 5.44 geth tidi, a Luka 6.28.

⁴ Wa, kuyku mabayg nuy Awgadhaw zagethaw mabayg ngibepa balbay tidaypa. Ngidh na gegeyadh ayman ngi akan, kuyk sabi nungu gethanu mepa. Nuydh Awgadhohengu gasaman kupay, mabaygoepa minamaypa, a sabin palngin wati mabayg, lawnga wati kuth tharan. ⁵ Wa, ngidh ngaru mina za ayman, ukasar za, wara ngi kuyku mabaygaw thabukiringu akan, a wara pudhaman nginu wakay thoemamaypa mina za kakal.

⁶⁻⁷ Wa, ngalpa ngulayg mina modhabiya manin nubi apaw goewaw kuyku mabaygoepa,* thanamun kupay zageth Awgadhaw poeybayzi za thanamulpa. Ngidh ngaru mura modhabiya manin thanamulpa matha kedha sabi ya wadhan midh nanga, a wara ngidh apasin ngaru yakaman kuyku mabaygoepa.

Zageth kidhacidhan ibupuydhan

⁸ Ngidh na za gasaman bokadhzapun, ngidh sobaginga kuniya manin modhabiya, umanga kuykuthalnga maygi. Matha urapun doegamoenu ngalpan umanga ngaru mepa. Mam nanga ngaru mina za, nginu umanga koezya Awgadhoepe. Ngadh na mina mam oengaypa mabaygoepa mura, balbayginga kuyku nidhan Awgadhaw sabi.

⁹ Sabil itha. Wara mabaygiya puru aymayg. Mabayg umapa mathamayg. Za purunu woerdhayg. Uwanu maygi wara mabaygaw mina zapunu a matha kedha dhuray sabil. Mura sethabi sabil thana urapun sabinu muynu kedha, ngidh ngaru mam manin nginu pasiw mabayg kedha, nginu mam midh nanga ngibepa! ¹⁰ Mina mam nanga ngidh gegeyadh mayginga mabayg ngibiya amadhan. Sena mam ngidh mina ayman kuyku nidhan mura sabil. ¹¹ Lak gegeyadh oesig, Awgadhaw thonar amadhan thamiz, ngitha ngaru mam yakaman. Ngalpa kulkub nubepa ngapa buwal thayadhin; kayib nanga nungu garpathamay thonar mina amadhan thamiz, matha dan pali uthuyngu. ¹² Inuraw amadhan adhathoeay, nanu thonar ngaru kay muwasine a goeyga amadhan. Ngalpa ngaru adhathoeaymoeyn inuraw zagethal a buyaw zapul kusumaw, Awgadhaw koewbu rugal oengiz.

¹³ Ngalpa ngaru balbayginga toedipu goeygiw mekathoen; koeyma rimarim oerayg guruku woenin, wara mabaygiya wati ubilnga aymayg, pathowkamayg, a uwanu maygi. ¹⁴ Lawnga, mina yabugud kedha, matha ngoedhacidh kedha, Yesu Kerison mina pawa ngibepa

* **13:6-7** Romaniw kuyku mabaygaw rugal, nubepa mamayipa, wara Mathayu 22.21 geth tidi, a Mareko 12.17, a Luka 20.25.

manin ngoedhe kedha nuy mina koewbu rugal ngibepa manin, a ngidh koeyma ngoenanu maygi gamu ubilmay, koeyma ngoenakap poeybayg koew apaw goewaw wati zapa.

14

Ngidh nginu tukuyap zoeyzinoeydhayg

¹ Ngitha ngaru ayawal manin Awgadhaw mabayg, ngunu nanga mina yoepathaman mamu bibirilnga lawnga. Nungu wakay thoemamay koeygarsar kedha, moegithap za miyay balbayginga a za miyay gegeyadh. Ngidh nuyn ayawal maypa, kasa kay kedha nuyn wara zapa, wara zapa thoerayginga, nungu muy ubilmaynu.

² Wara mabaygaw mina yoepathaman kedha, nuy mura aydu purathiz, a wara mabayg nanga nungu mina yoepathaman bibirilinga, nubepa kedha, nuydh matha dharbaw aydu purathipa. ³ Mabayg nga nanga purathipa mura aydu, nubepa mulupa noegayg sepa nungu tukuy-poepa nga nanga matha dharbaw aydu purathipa; a dharbaw aydu purthay mabayg nanga nuydh mulupa thoeyayg mabayg nga nanga mura aydu purathipa. Awgadhan lak kedha ayawal manin senabi mabayg. ⁴ Ngidh nanga nuyn mulupa manin nanga ngay ngaru ngibepa kedha muliz, ngi nga ngi! Ngidh mipa wara mabaygaw zagethaw mabayg zoeyzinoeydhiz. Matha nungu kuyku mabaygoepa kedha, nuy balbayginga lawnga gegeyadh; a nuydh bangal ngaru balbayg asine kuyk Awgadhan nuyn bangal balbay tidaypa.

⁵ Wara lak kedha, dhuray mabaygal ngulayg koey goeyga adhapa thaman mina thoeythu poegay goeyga, a dhuray kedha, mura goeygil matha kedha ngoedhalmayl. Wa, ina balbayginga mura mabaygal yaynanab pudhamoeyn thanamun yaynanab ngulayg midh nanga. ⁶ Ngadh nanga ayman urapun goeyga adhapa thaman, nuydh kuykul-maypa ayman, matha kedha mabayg nga nanga madhun purathipu nuy kuykulmaypa kabuthan a nuy eso poeybiz Awgadhoepe senabi aypa. A matha kedha mabayg nga nanga ay wanan, ina nungu apasiw zageth, nuydh lak kedha poeyban Awgadhoepe eso.

⁷ Ngalpa ngalpan geth niyaypa lawnga, a ngalpa ngalpan geth umoepa lawnga. ⁸ Ngalpan igililmayl ngaru Kuykul-maya parunu, a ngalpa nanga um pudhepa nanga, na matha nubiya parunu. Kasa midh, ngalpa igil mabaygal lawnga um pudhepa, ngalpa ngaru Awgadhaw mabaygal.

⁹ Keriso kedha zapa umanga kalanu kaday tharaydhin igililnga, nuy ngaru uma mabaygaw Kuykulnga a matha

kedha igil mabaygaw Kuykulnga. ¹⁰ Ngidh mipa nginu tukuyap pudhamoeypa, ngibepa zoeyzinoeydhepa lawnga. Ngalpan zoeyzinoeydhay mabayg urapun bangal. Ngalpa mura Awgadhiya parunu kaday siparuy.

¹¹ Awgadhwaw yangukudu minar poelayzimaynu muynu kedha, 'Ngay Awgadhwaw, ngay ngaru igililnga a mura nabi apaw goewaw mabaygal ngaru bangal ngaybiya parunu kulun pasaynoemoeyn, a mura gud woeydhiz kedha, 'Ngi ngaru ingaru Awgadhwaw.'" ¹² A ngalpa ngaru bangal nubepa mura gudan ya muliz ngalpan yaynanab igililnga midh.

Ngidh nginu tukuyap mulupa thoeyayg

¹³ Ngalpa lak ngalpan tukuypal kidhakidhan zoeyzi noeydhayg. Lak mina wakay thoemamay gasamar kedha, karum poelayg nginu tukuypaw yabugud nungungu pudhayle.

¹⁴ Ngitha ngulaygal kedha ngay Yesu Kerisoniya kalmel mepa, a ngaw yangukudu ngithamulpa kedha, ngay koey ngulayg kedha, mura aydel mina aydel, wati za lawnga Awgadhwaw parunu. Kasa kay kedha mabaygoepa sike kedha, wara ayde ngoelkay za Awgadhiya parunu; nungu imay kedha, mabaygan nanga gasaman kedha ayde na ngaru Awgadhoepa gegeyadh. Wa, kedha nanga nubepa purthaypa lawnga.

¹⁵ A matha kedha ngi, nga nanga madhu purthayzi mabayg, kapu za ngidh nginu ubilnga thonarpa wanan nginu tukuypoengu gegeyadh maythayle. Nuydh nanga gegeyadh gasaman sena nginu madhu purthayngu, na gegeyadh na ngoedhe kedha ngidh mam nubepa yakamoeyginga, ngidh poethe ayman nubepa. Kedha maygi, nuy lak kedha Awgadhwaw koey mamal kazi, a Kerison igililnga lak nubepa poeybayzinga, nubepa kaludhaypa. ¹⁶ Ngi ngaru koey poeypiyam mabaygoengu adhapa imayle nginu mina zageth. ¹⁷ Ngalpan aygud a woeni palay kasa pasiw za, matha ngoedhagidh kedha ngidh zageth aymar Awgadhwaw Basalayoepa kedha, mina pawa ayman, gabu ngoenakap, a ika, Maygi Mari ngibiya kalmel. ¹⁸ Kedha mina zageth Kerisolpa danal poethaypa nanga, na Awgadhoepa koey ikalnga, a mabaygaw purkapa matha ngoedhagidh.

¹⁹ Ngalpa mura koeyma nuthemipa gabu ngoenakapu pawapa kidhakidhan, mura ngalpan igililnga ridh poelaypa. ²⁰ Awgadhwaw nuydh ekaloesyaw mabaygal garwoeydhamoeydhin, urapun aymoeydhin, ngidh nubi mina za idimayg, nginu geth ayngu zangu ubilmaynu, sena gegeyadh Awgadhoepa. Mura aydel Awgadhwaw imaynu balbayginga, kasa kay kedha urapun ay nanga wara mabaygoepa gegeyadh ngi ngaru purthayginga nungungu ubigoesile, nungu ngara

pudhamoeyle gegeyadh maythayle. ²¹ Matha ngoedhagidh ngidh thonarpa wara mabaygaw aygudoegi ay purthayginga, madhu a umal nguki nungu ekaloesiyaw igililmaynu gegeyadh maythayle. A nginu mura zagethal lak kedha, ngidh ngaru nginu pasiw mabaygaw buwayl thoeyay ngoenanu maypa.

²² Ina nabi pudhamay aymiz matha ngi a Awgadh ngulayg nginu geth wakay thoemamay midh; na matha Awgadhiya a ngibiya dhadhal. Ngidh nanga ayman nubi mina yoepathaman midh nanga, wa, nginu ngoenakap ngaru thoewanga. ²³ Mabaygan ngadh nanga ngoenanu manin, 'Ina purthaygi ay, Awgadhoepa gegeyadh.' Nuydh na purthan nanga, nungu mina kapu akasin lawnga, nungu ngoenakap ngaru mapunga.

15

Ngalpa ngalpan geth ubilnga aymayg

¹ Wa, ngalpa ngaya nanga mina yoepathaman moegina koeyma, ngalpa ngaru gabudhan toedipa mabaygal ngaya nanga moegina bibirilinga. Ngalpa ngalpan geth ubilnga aymayginga. ² Mura ngalpa apa pudhemipa mabayg ngalpaniya amadhan, nungu igililnga ridh poelaypa.

³ Na kapu za kedha, ngalpa ngoedhe kedha Keriso midh nanga, nuydh nungu doegam lumayginga. Minar Poelayzinga kedha, 'Mabaygaw mogopoegay ngithamulpa, mura ngaybiya gimal pudhepa.' Wa, Kerison apasin nungu Thathipa kedha, ⁴ mura zapul Minar Poelayzimayl kay paypa kulay thana ngalpalpa ngurpaypa, ridh poelaypa; ngalpa matha toedipu ngoenakap balbayg tidaypa mina ubilmaypa, a ngalpa koeyma wakayn pagan Awgadhoepa kuyk nungu Minar Poelayzimayl ibupuydhan ngalpan. ⁵ Awgadhan ngadh nanga ridha ngoenakap poeyban mabaygoepa, matha ngoedhagidh kedha nuydh lak ngithamulpa poeyban kapu ngoenakap a mariw magaw garwoeydhamoeyn; a matha kedha ngithamun kalmel mab Yesu Kerisoniya wigel.

⁶ Kalanu ngitha urapun ngoenakap a urapun gud thawmanin Awgadh, ngalpan Kuykulmay Thathi, Yesu Kerison Thathi.

Kerison kapu yangu wakay ngaru azaz mabaygoepa

⁷ Ngitha ngulaygal Kerison ayawal may midh ngithamulpa, kapu za kedha ngitha kidhakidhan yaynanob ayawal maypa; Kalanu Awgadhaw poerapar kakal yakaman. ⁸ Ngay ngithamulpa muliz, ngitha ngaru ayawal mayzi mabaygal, matha kedha Keriso midh nanga mabaygal

ayawal mamayidhin. Nuy aymaydhin Yoewdhayalgaw ibupuydhay mabayg, a nuydh kuyku nidhan, Awgadhaw kulba ya wadhan thanamun kulay thathiw thathipa. ⁹ A wara goegathaw mabaygal iman nungu senabi mina pawa, thana ngaru Awgadh thawmaypa kedha, 'Nag! nuydh mina gabu pawa yakaman Isoereylaw buwaypa.' Wara Minar Poelayzinga kedha, 'Ngath kedha zoenguz ngin thawmayparuy mura wara buway lagiya. Ngath bangal ginu nel thawmayparuy nathu.'

¹⁰ Wara Minar Poelayzinga kedha, 'Ngitha wara buway mabaygal ika gasamaw ngaw mabaygiya kalmel.' ¹¹ A wara Minar Poelayzinga lak kedha, 'Ngitha mura wara buway mabaygal, ngitha Kuykulmay thawmanin, mura nuyn thawmanin nathu.' ¹² A wara Isayan adhamintidayzi poelayzinga kedha, 'Zesin kuykungu bangal lak malguy poegaypu urapun nga nanga kadaypa, nuydh bangal minampu mura nabi po gubaw gizu koey goegathal. A wara buway mabaygaw koey ubi kedha, thana matha ngoedhagidh gasaman nungungu.'

¹³ Kapu za kedha, ngalpa mina koeyma wakayn pagan nuyn, ngalpan ridha poelayzi Awgadh, nuydh ngalpalpa mina za mura maypa, ika a gabu ngoenakap, kuyk ngalpan mina yoepathaman nubepa. Kalanu ngalpan igililmayl mura gudiya yoewdhedhe mina ubi, kuyk Awgadhaw Maygi Mariw bibirin ngalpaniya.

Pawlon koey puridharal ngurpay thanamulpa

¹⁴ Ngaw tukuypal ngayapa mina kakal kedha, ngitha mina pawalgal, a ngitha matha ngoedhagidh ngulayg gasamoedhin ngithamulpa kidhakidhan ngurpaypa.

¹⁵ Wara zapul itha muynu ngay moegina koey dharadh muliz ngithamulpa, kasa ngithamun wakay thoemamay kuniya manin sethabi zapul; kedha zoenguz Awgadhan ngayapa matha ngoedhagidh madhin zageth kedha, ¹⁶ ngath Yesu Kerison balbayginga yadu poelgaypa. Awgadhaw poeybayzi zageth kedha, ngath nungu mina ya yadu poelgaypu, mura wara goegathiya. Kalanu thana thanamun igililmayl balbayginga poeyban Awgadhoepa, lak Maygi Marin adhapa thaman thana, nungu ubilmaypa aymoeypa. ¹⁷ Ina ngaw geth zageth lawnga, ngay Yesu Kerisoniya kalmel. Koey ikalnga dhiwalnga in nabi zageth Awgadhoepa. ¹⁸ Mabayg koey garsar Kerison zageth oengan dhuray goegathiya, na ngaw zageth lawnga, thanamulpa yadu poelgaypa. Lawnga ngay ngaru ngithamulpa yadu poelgaypa kedha, Yesu Kerison zageth midh nanga, nuydh ngoena ridh palan wara buwaypa yoelpaypa, a thanamulpa

buwayl thoeyaypa Awgadhoepa. ¹⁹ Nabi za bibirilnga, kuyk Awgadh yakamiz a nungu adhapudhay zagethal, a Maygi Mariw ibupudhay mina koeyza. Ngath kedha zoenguz Kerison kapu yangu wakay yadu palgarngu Yoerusalemiya a mura doegamuya kurusipa Ilirikam.

²⁰ Ngaw mura thonaraw ubi kedha, ngay maw sipa Kerison kapu yangu wakay, mabaygal ngaya nanga koerawaygal. Wara lagiya nanga wara mabaygal maw sipa, Kerison ya oengaypa. Ngay kulay sethabi lagiya maw thoerayginga, wara mabaygaw moeydhayzinga apal kuyk, ²¹ matha kedha ina Minar Poelayzinga kedha, 'Mabaygal ngaya ngulayg poelayginga, thana bangal nuyn imane, a ngaya nanga koerngayginga thana bangal mina tidane.'

Pawlon koey ubi nuydh Romoepa poethaypa

²² Ngoena kedha zoengu ngapa nidharngu ngithamulpa yawarngu.* ²³⁻²⁴ Ngaw tukuypal, ngay koey ubilayg kedha ngay sepa ngithamulpa imaypa, a wara kedha, ngay kayib zagethagasin ngaw kulba zagethaw doegamoenu ngath sikedh dhadhabuth gasampa, sipa maythayle. Wara koey sigal lag ngithamun doegamoenu Speyn. Kapu za ngay mamu sipa ngithamulpa, a ngitha ngoena mamu ridh palan, ibupuydhan ngaw yabugudoenu. Kalanu kay Speynoepa. Na kedha kuniya, ngaw koey ubi ngath ngithamuniya mangaypa kulay. Koey dhiwalnga ngalpa urapun lagoenu nithaman thawpay thonarpa. Kalanu ngitha ibupuydhay ayman ngaw yawarpa.

²⁵ Yargar, ngaw kedha thonaraw yawar ngaru wara kuniya, Yoerusalemoepa, Kerison mabaygoepa ibupuydhaypa sey. ²⁶ Thana Makadoniyaw a Akayaw mabaygal koeyma ubin memayipa poeyban sib wanan Kerison mabaygoepa ngaya aygig zagig muynu Yoerusalemoenu. A ngath kay thanamulpa oengaypa. ²⁷ Thana mina koey ubilgal kedha, thana ibupuydhay ayman Kerison mabaygoepa kay Yoerusalemoenu. Ina za matha ngoedhagidh kedha, mura wara buway mabaygal thanamulngu Yoewdhayaw mabaygoengu gasaman za matha ngoedhagidh mari igililmay doegamoenu, wa thana sib wanan poeybamoeyn gamu igililmay zapul Yoewdhayaw mabaygoepa. ²⁸ Ngath mamu nabi zageth ayman, mina imaypa kedha, thana Yoerusalemaw mabaygal mura aykap gasaman, wagel kay ngaw yawar Speynoepa. ²⁹ A, wagel bangal nanga ngay

* **15:22** Pawlon koey ubi nuydh Romoepa pathaypa: wara Romaniw Thusi 1.13 geth tidi.

ngithamuniya mangedhe. Kerison adhapudhay woenab ngaru ngaybiya kalmel ngithamulpa.

³⁰ Tukuypal, ngalpa ngaru Awgadhoepa yoewdhemin, ngay ngithamulpa koeyma muliz, ngitha gar ngoena ibupuydhaw, thoeythupoegayn nabi mapu zagethoepa. Ngalpa nubi za ayman Yesu Kerison bibirinu a matha kedha Maygi Mari ridh palan ngalpan, a ngalpa mina mam oengan kidhakidhan. ³¹ Ngaw mina ubi ngithamun thoeythu poegay nabi zapa, ngoena kaludhan Kerison koerngaygi mabaygoengu sey Yoewdhayanu, a ngaw ibupuydhay Kerison mabaygoepa sey Yoerusalemoenu muynu ngaru bangal thanamulpa balbayginga, a thanamun kapu ngoenakap.

³² Kalanu Awgadhaw ubilmaynu ngay ngapa ngithamulpa. Ngayapa koey ikalnga kedha ngay bangal ngithamuniya kalmel thanuridhe, mina ngoena pudhay.

³³ Awgadh nuy mina pawdhaw Awgadh, ngithamuniya kalmel, ngaru, ngaru, ngaru.

16

Yawo thuriz

¹ Wara kapu akasiw yoepkaz nel Poebe, na bangal sepa ngithamulpa. Na yoewthanu zagethan meparu war goegathanu, Senkoeray. ² Ngay ngithamulpa muliz, muya thayan a ibupuydhan nan, nanu ubi midh nanga ngithamulngu, na Kerison zagethaw mabayg. Mabayan mina pawa ayman Awgadhaw zagethaw mabaygoepa, nadh koey ibupuydhay ayman koeyma mabaygoepa, a ngay wara.

³ Gud woeydhiz Prisila a Akwila, palay ngaw mina zagethaw igalayg, Yesu Kerisoniya kalmel. ⁴ Palay koey akal zageth ayman, ngoena kaludhan ngaw igililnga. Matha ngayapa lawnga palamun ibupuydhay, mura wara goegathaw mabaygal eso poeyban palamulpa. ⁵ A lak kedha gud woeydhiz mura ekaloesiya garwoeydhamipu palamun lagoenu, a gud woeydhiz ngaw mina igalayg Epanitas, nuy koeykoeayne mabayg garthi thayadhin Kerisolpa muynu koey goegath Aysa. ⁶ A lak gud woeydhiz Mariya na koeyma zagethan mepa ngithamulpa.

⁷ Gud woeydhiz Andronikas a Zaniyas ngaw buway mabayg, ngawal kulay dhoerdhimay lagoenu thayadhin ngaybiya kalmel; palay mina aposol, koey zagethalgal, a palay Kerison niyay kazi aymoedhin kulay, ngay wagel kay. ⁸ Lak gud woeydhiz Ampoelijatas, ngaw mina igalayg Awgadhaw mamoeni muynu. ⁹ Gud woeydhiz Urbanas, nuy lak Kerison zagethaw mabayg, a wara Stakas ngaw mina igalayg. ¹⁰ Gud woeydhiz Apeles, nungu nuthan koeyza

Kerison ubilmaynu a nungu ngara pudhamayl balbayginga. A gud woeydhiz setha ngaya Aristobolisan lagoenu.

¹¹ Gud woeydhiz Erodhiyan ngaw buway mabayg. A gud woeydhiz mabaygal ngaya nanga Kerison mabaygal Nasison lagoenu. ¹² Gud woeydhiz Toeraypana a Toeraypasa sepal koey zagethal yoepkaz Kuykulmay zagethoepa. A wara yoepkaz gud woeydhiz ngaw mina igalayg Persis nanu zageth lak mina zageth Kuykulmaypa.

¹³ Gud woeydhiz Rupoes* nuy Awgadhaw adhapa thamayzinga, a nungu apu na ngayapa lak apu aymaydhin wara. ¹⁴ Gud woeydhiz Asinkoeritus, Pelegan, Ermez, Patrobas, a Ermaz a dhuray tukuypal thanamuniya.

¹⁵ Gud woeydhiz Pilologas, Zuliya, Nereyus a nungu babath, a Olimpas a mura Kerison mabaygal thanamuniya kalmel. ¹⁶ Gud woeydhiz mura kidhakidhan yaynanob, gud thapaman mura mabaygal Awgadhaw mamoeni. Mura Yesu Kerison ekaloesiyal ngithamulpa gud woeydhiz.

Moeygoepa ngurpay Romaniw mabaygoepa

¹⁷ Tukuypal, ngay ngithamulpa koeyma muliz kedha, ngitha koeyma giya woengaypa wati ngurpay mabaygoengu mangayle a dhadh palamayle ngithamuniya, a sirisiringu oerayle ngithamun yabugud, kedha lawnga ngithamun ngurpay midh nanga. Ngitha thanamulngu adhapa thamemin. ¹⁸ Kedha mabaygal Kerison zageth aymayginga, nuy ngalpan Kuykulnga. Thana thanamun geth ubilmayl aymoeypa. Thana ngulayg goegadh thigiw mabaygaw wakay thoemamay adhapa ruwaman mina doegamoengu. Kasa gimiya nanga thanamun mina kapu yangukudu, ngoedhe thawmanin, mabaygal ngaya thanamulpa kurusipagemipa.

¹⁹ Mura mabaygal karngemidhin kedha ngitha koey koerngayl mabaygal, na za ngayapa koey ikalnga, kasa kay kedha ngaw ubi ngithamulpa kedha, ngitha koey ngulaygal mina za midh nanga, a ngitha gud ayimpa mura wati zoengu. ²⁰ Nuy pawdhaw Awgadhan sobaginga Sathanan mulupa thayan almathaman ngithamun ngaranu apal, a Yesu Kerison sib wanan ngaru ngithamuniya kalmel.

²¹ Timothi nuy Awgadhaw zagethaw mabayg ngaybiya amadhan, nuydh mina pawa wayan ngithamulpa, a matha kedha ngaw buway Lusiyus, Zasin, a Sosipata thana lak mina pawa wayan ngithamulpa. ²² Ngay Tertiyas, Pawlan thusiw poelay mabayg nabi thusipa, ngay gud woeydhiz ngithamulpa Kuykulmay mamoeni.

* 16:13 Mabayg nel Rupoes: wara Mareko 15.21 geth tidi.

²³ Gayas nuy kow lagaw thathi, ngay Pawlo ngalaga nanga nipa, a mura ekaloesiyal ngalaga garwoeydhamoeypu, ngoey mina pawa wayan ngithamulpa. Wara gud woeyd-hayzi ipal Erastoes nuy goegathaw zagethaw kuyk bokad-hzangu doegam a ngalpan tukuyap Koewatras.†

Thawmanin Awgadh

²⁵ Ngath ngaru ngitha mura woenamoeyn nubepa nga nanga mina giya woengay mabayg. Nuydh ngithamun igilil-mayl bangal ridh palimoeyn, yabugud senabi mina yangu wakay ngath midh na yadu palgar, matha kedha Yesu Keriso yadu palgan. Thabi mina zapul kulkubaw gumi zapul thana ²⁶ kayib kakal yakaman a mabaygal ngulayg palimoeyn mura koey goegathiya. Mura kulba Minar Poelayzimayl, maygi peropethaw. Thana kayib yadu palgamoeyn, kuyk Awgadhaw yangukudu ya padhamoeginga ngaru, ngaru, a mabaygal ngaru karngemin. ²⁷ Matha nuy koey kuthinaw Awgadh. Nungu mina a poerapar ngaru a ngaru, yabugud Yesu Keriso.

---

† **16:23** Dhuray kulkubaw Minar Poelayzimayl, thana wara basalmayl kedha: 24. Yesu Kerison mina za ngithamuniya kalmel. Eso.

1 Timothy

Pawlo Yesu Kerison woeyayzi mabayg

¹ In ngay Pawlo Yesu Kerison woeyayzi mabayg ngurpay zagethoepa, matha kedha Awgadhaw ubilnga midh nanga, a Yesu Kerison ubilnga midh nanga. Wa, Awgadhan ngalpa gudaz poeydhamoeydhin a Yesu Keriso nuydh bangal aymoeayne ngalpan mina ubilnga, adhapudhay zapul. ² Ngath nobi thusi ngibepa palan Timothy ngaw mina kazi mari igililmaynu.

Awgadh Thati a Yesu Keriso ngalpan Kuykulnga ngibepa poeyban matha ngoedhagidh, kozan a nungu gabu pawa a pawdh.

Poeypiyam yangukudu wati ngurpay mabaygoengu

³ Ngi sew matha medha Epoesoesanu mabaygoepa ngurpaypa, ngay ngibepa midh nanga mulaydhin senabi thonara ngay ngibiya kulay mangaydhin ngaw Makadoniyaw yabugudoenu dhadhal. Wara mabaygal sey muynu thanamun ngurpay mamu mina lawnga, ngi ngaru umepa thanamulpa, 'Sethabi zapul lak ngurpayg.' ⁴ Thanamun kasa yaday maygi, a matha kedha thanamun thathiw thathiw nelpa kadaypa toemayg. Thana mura goeyginu sethabi wati yangukudul idimpu. Mura thonara kedha zapun kasa ngoenakap dhadh poelamaypu, Awgadhaw zageth ibupuydhayginga, thimedhoeginga. ⁵ Ngalpa buwayl thayamin a ayman mam, ngay kedha zoenguz ngithamulpa muliz, Awgadhaw ngurpay ya. Ngoenakap ngaru wara zaginga a kapu wakay thoemamay. Nginu mina yoepathaman ngaru balbayginga a pudhunga.

⁶ Dhuray mabaygal ubigasimoeyn sethabi mina zangu aymoeyle, a thanamun yangukudul aykapuginga, ngoelkay yaday. ⁷ Thanamun ubi kedha thana bangal Awgadhaw sabi ngurpay mabaygal, kasa kay kedha thana koerawaygal thana miyaw ya umamoeypa. Muynu thana koerawaygal mina yangu a thanamun kasa wakay thoemamay kedha, thana koey ngulaygal.

⁸ Ngalpa ngulaygal sena sabi mina za nan nanga balbayginga angan ⁹ Ngoenanumanin kedha, sabi mina mabaygoepa aymayginga, aymoeypa kedha mabaygoepa, sabi ngadh pathidaypu, Awgadhoegei mabaygal a gaya nanga ngulayg apu lawnga thati mathamoeypu, lawnga kasa mabaygal mathamoeypu; ¹⁰ mabaygan ngadh nanga wara mabayg sagul palan, a wara mabayg kunumaypa poeyban

wara mabaygaw mapu zagethaw mabaygoepa, mabaygaw butha woeydhay mabaygal; a matha kedha mura kedha ngoedhal wati pawalgal ngaya nanga mina ngurpayngu adhiya toedipa, koerngayginga.

¹¹ Na mina ngurpay na Awgadhaw maygi ya, koey woenabal, koey poeraparal yangu wakay, ngayapa poeybadhin mabaygoepa ngurpaypa.

Ngay Pawlo eso poeybiz Awgadhoepa

¹² Ngay Pawlo koeyma eso Yesu Kerisolpa nuy ngalpan Kuykulnga, nuydh ngoena magaw palan zagethoepa. Nuydh ngoena imadhin matha ngoedhagidh nungu zagethoepa oengaypa. ¹³ Kasa kulay midh ngath nuyn wati yadu mayparu, a wati thonar poeybaypu, a mogo pugaypu nungu mabaygal, a mura ipidhadh gegeyadh aymoeypu senawbi thonara. Kasa kay kedha Awgadh ngoena imadhin kedha, kuyk ngay koerawayg, kedha zoenguz ngath mura zapul aymoeypu.

¹⁴ Nuydh mura za payoewdhaydhin ngayapa matha ngoedhagidh, mina yoepathaman, a mam. Mura kedha ngoedhal zapul ngaru balbayginga, ngalpa kalmel nipa nubiya. Yesu Keriso ngalpan Kuykulnga. ¹⁵ Ina mina ya ngidh ngaru koey ridhanga mina yoepathaman kedha, nuy Yesu Keriso ngapa nubi apa goewapa wati pawa mabaygoepa gudaz puydhaypa. Wa, ngaw gegeyadh adhapudhay koeyza mura wati pawa mabaygal midh nanga. ¹⁶ Kasa kay kedha Awgadhan ngayapa gabu yakamoedhin yabugud Yesu Keriso. Nuydh ngoena gabudhan balbay tidaypu, nga nanga kulay wati mabayg. Kalanu mura mabaygal iman kedha Awgadhaw kapu danal poethay midh nanga. Thana ngaya nanga ngaw kayn igililnga iman thana ngaru kedha wakay thayiz, 'Ina kulay mina wati mabayg kayib garthi thayan. Yesun Kerison danal poethay ngaru mina balbayginga mina koey gabudhan kedha wati mabaygoepa buth poethaypa.' Nungu koey ugayl zageth kakal yakaman mabaygoepa, thanamulpa imaypa a mina yapathamaypa, gasamaypa ngaru igililnga.

¹⁷ Matha nuyn thawmayparuy, nuy ngaru Mopakuyk, nubepa umapa lawnga, a nuy lak imaygi Awgadh, matha nuy Awgadh, nubepa koey apasin, a poerapar ngaru ngaru. Eso! ¹⁸ Timothy Ngaw Kazi, ngath ngibepa nabi ngurpay poeyban, nginungu bangal yakanurayg kedha, ngi bangal mina pa zilaypu Awgadh midh na ngin adhapa thamadhin nungu yangu aymay mabaygaw yangukudu midh nanga. Sena thabi nungu yaday ngoedhe kedha nginu koewbu rugal, koewbupa.

¹⁹ Koey ridhanga gasamidha ngingu mina yoepathaman a ngingu ngoenakap, a wakay thoemam ngaru koey ridhanga. Wara mabaygal nanga thana ngulaygal, kasa kedha mina za aymayinga, kalanu thanamun mina yoepathaman kasa idimiz ngoedhe dudupuydhayzi gul midh. ²⁰ Wara mabayg thanamuniya Aymenayus a Aleksanda, palay Sathanan pawanu adhapa woelmempu. Ngath palay Sathanalpa wanaman palamulpa kedha ngurpaypa. Matha ngoedhagidh kedha palay lak lawnga Awgadhoepa apasinga, a adhapa ya umamoeypa.

2

Mina amen midh nanga

¹ Ngay ngithamulpa puridharalnga muliz kedha, ngitha mura mabaygoepa thoeythu poegay ayman Awgadhoepa, yoewdhay a matha kedha eso poeybiz mura mabaygoepa. ² Ngi mura thanamulpa thoeythupagiz, mamu mopakuykul a matha kedha mura kupay mabaygal. Ngalpan ubi kedha, ngalpa pawdhaw igililmaynu nipa, a mina niyay Awgadhaw ubi midh nanga. ³ Kedha ngoedhal thoeythu poegay matha ngoedhagidh Awgadhoepa, ngalpan Gudaz Puydhay Mabayg. ⁴ Nungu ubi mura mabaygal igilpa, a thana ngapa nubi mina ngulayg gasaman.

⁵ Nuy urapun Awgadh a nungu pawdhaw mabayg matha nuy urapun, mina nuy ngalpan gamu aymoedhin Yesu Keriso, Awgadhiya a ngalpaniya dhadhal. ⁶ Nuydh nungu gamu poeybadhin mura mabaygoepa, a poeybadhin modhab mura mabaygaw wati pawapa, mina thonar nanga nubi za kakal ayman, a yadu palgan mabaygoepa. ⁷ Kuyk nubi za Awgadhan ngoena adhapa thayadhin a poeybadhin woeyayzi mabaygaw kupay, mura war goegathaw mabaygoepa ngurpaypa, nubi mina igililnga midh nanga, thana ngaya nanga kulay koerawaygal. Ina sole lawnga, ina mina yangukudu!

⁸ Ngaw ubi kedha, mabaygal mura nubi po gubaw gizuya ngaru thoeythu pagemipa. Thana garkazil, za-gehaw mabaygal, thanamun kapu akasin ngaru mina poeyban Awgadhoepa, a thana nanga gethal gima thoeridhamoeyn thoeythupagemipa nanga thanamun geth ngaru kusikusingana, komal ngoenakapoengana, a thabukiringinga.

⁹ A yoepkazil lak kedha, wati rugal ubamayg, gamu mura yakaman, a koey modhabil rugal ubamayg, koeyma koethil zapul ubamayg, koethil kulal a matha kedha koethil za yalbupoenu woenayg. Ngitha ngulaygal mina rugal midh nanga. ¹⁰ Yoepkaz nanga mina Kerison mabayg nadh kedha

koethil za woenayinga nadh matha ngoedhagidh Kerison igililnga manin ngoedhe nanu mina gamu rug aymiz. Matha kedha nadh mina zageth a Awgadhaw ubilnga ayman.

¹¹ Ngurpayzi thonara nanga yoepkazil ngaru yaginga kurusipagemipa, thana ngaru mina apasin garwoeydhamay lagoenu dhadhal. ¹² Ngayapa matha ngoedhagidh lawnga yoepkaz na garkaziw ngurpay mabayg aymiz, matha ngoedhagidh lawnga nanu kupay nubiya gimal. Thana ngaru yagal.

¹³ Adhamaw Ebaw muliya nanga, Adham nuy Awgadhaw kulay aymayzinga, Eb na wagel.* ¹⁴ A matha kedha Adham lawnga karum palaydhin thabun, na yoepkaz nan kulay thabun karum paladhin,† a Awgadhaw sabi patidhadhin. ¹⁵ Kasa kay kedha mi yoepkaz nanga mina puziw mabayg nanu mina yoepathaman Awgadhaw ubilnga ayimpa, a nanu mam, a nanu mina pudu igililnga, a nanu koey apasin, na ngaru gudaz puydhan mina wati kikiringu nanu kazimay thonara.

3

Ekaloesiyaw kupay mabaygal

¹ Ina mina yangukudu kedha, mabayg nga ubin miziz nuy yoewthaw zagethaw kuyku mabayg, na kapu ubilnga mabaygan nan ayman ² Kedha mabayg ngaru mina mabayg gegeyadhoeringa mabaygaw purkanu. Matha urapun ipilayg nuy, nungu ngara pudhamay ngaru balbayginga, mina mabayg. Adhaz mangayzi mabayg nungu lagiya muy thayan. Wara kedha nuy ngaru mina ngurpay mabayg.

³ Koey guruk woeni mabayg lawnga, komal ngoenakap mabayg lawnga, ngaru gabu ngoenakapul mabayg. A nuy lawnga koey ubilayg bokadhzoepupa. ⁴ Nuy ngaru balbayginga danal poethaypa nungu ipi kazil a nungu kazil ngaru kurusipagemipu, koeyma apasin nubepa mabaygoepa.

⁵ Mabayg nga nanga nuydh nungu buway gegeyadh danal poethaypa, nuydh midh paru danal poethaypa Awgadhaw ekaloesiya? ⁶ Wara kedha, mabayg nanga kayn garthi thayan, nuy yoewthaw kupay zagethoepa matha ngoedhagidh lawnga, nungungu gamu dhub yoewruyle a wati kuthoengu gasamoeyle, matha kedha Sathanan adhathoeyay midh nanga. Kay paypa kulay nuyn Sathana mulupa thayadhin daparngu.

* **2:13** Awgadhan kalanu mabayg aymoedhin boeradhoerangu: wara Zenesis 2.7, 21-22 geth tidi. † **2:14** na yoepkaz nan kulay thabun karum paladhin: wara Zenesis 3.1-6 geth tidi.

⁷ Matha ekaloesiyaw mabaygaw purkanu lawnga balbayginga, ekaloesiyaw kuyku mabayg ngaru lak kedha balbayginga azaz mabaygaw purkanu, nungungu azirngu gasamoeyle, Sathanan doegamoenu oerayle.

Ekaloesiyaw ibupuydhay mabaygal

⁸ Ekaloesiyaw ibupuydhay mabaygal lak kedha ngaru mina mabaygal, ngoelkay mabaygal lawnga, koey umal ngukiw woenil mabaygal lawnga, kunubur mabaygal lawnga. ⁹ Thana ngaru koey ridhanga mina yoepathaman Awgadhaw yakamayzi ngurpaynu, wara wakay thoemamayginga. ¹⁰ Thana mamu nuthan, imaypa kedha thana zagethoepa balbayginga lawnga midh. ¹¹ Thanamun ipil lak kedha ngaru balbayginga thanamun igililmaynu, yabu lumayginga, a imul poethayginga, koey guruk woenilgal lawnga. Thana ngaru kapu akasizi mabaygal mura zagethoepa.

¹² Ekaloesiyaw ibupuydhay mabayg nanga ngaru matha urapun ipilayg a nuy ngaru nungu ipi kazil balbayginga danal poethaypa, nuy thanamun kuyk. ¹³ Mabaygal gaya nanga mina Awgadhaw ubilnga ayimpa, thana bangal balbayginga mabaygaw purkanu, Awgadhan bangal ridh palane thanamun, a mina yoepathaman Yesu Kerisoniya muynu.

Mari doegam igililnga midh

¹⁴ Ngath ngibepa kedha thonara thusi palan, ngaw ubilnga kedha ngay bangal senawki ngibepa a ngoeba bangal kalmel thanurmoene. ¹⁵ Kasa kay kedha, ngath nanga nidhan, wa in nubi thusi ngibepa ngulayg poelaypa kedha, ngalpalpa mina pawa midh Awgadhaw buwaynu. Ngi ngulayg Awgadhaw buway ngaru koey ridhanga, pathidhayginga, ngoedhe ubar kag a samay kag, kuyk pathidayginga. Koey puridharalnga kaday sipa, nungu ngurpay zagethoenu muynu kuyk nuy igilaw Awgadh, a nungu ngurpay matha ngoedhagidh.

¹⁶ Awgadhaw pawa nanga mina koeyza a nanu pawa muynu imayginga.

Wa, Yesu Keriso nuy nungu geth yakamaydhin.

Kakal kedha nuy ngalpan gamu aymoedhin,

Maygi Mari lak ngalpa ngulayg palaydhin,

a angelal nuyn imadhin.

Nungu maygi ya lak maw tharaydhin mura po gubaw gizuya.

Nuyn mina yoepathamadhin nubi apa goewanu,

kalanu nuyn kadaypa madhin koey poerapoeralayg.

4

Wati ngurpay mabaygal

¹ Awgadhaw Maygi Mari kakal ya muliz kedha, 'Kalaw goeygil nanga war mabaygal bangal guythuyamoeyne mina yabugudoengu, sew kalanu nanga thana wati maripa papudhemine thanamun ngoelkay ngurpaypa.' ² Kedha wati ngurpan ngapa ngoelkay mabaygoengu, setha ngaya nanga wati mariya kuykuthalnga memayipa, a kalanu thanamun gamu burugam asin; ³ thana mabaygal lawnga mamayipa geth dhoerdhimoeyle, a thana mabayg lawnga mamayipa mina ayngu purthayle. Setha Awgadhaw aymayzi aydel, matha ngoedhagidh ngalpa kuniya eso manin a purthan ngaya mina yoepathaman, nungu mina yangu wakay.

⁴ Mura zapul Awgadhaw aymayzimayl matha ngoedhagidh*, wara za gegeyadh lawnga, ngalpa gasaman, eso manin nubepa. ⁵ Sethabi aydel mura balbayginga kuyk Awgadhan nungu yangukudun adhapa thayamidhin mura zapul. A ngalpa nanga thoeythu poegay ayman, wa sethabi aydel ngaru balbayginga, mabaygoepa purthaypa.

Yesu Kerison zagethaw mabayg midh nanga

⁶ Ngaw kazi, ngidh nanga thabi mina ngurpay yangukudul sey sithamaypa mura tukuyppoepa nanga wa sena balbayginga na nginu kupay zageth Yesu Kerisolngu, a ngidh nginu magaw gasaman soeyzi nabi ngurpayngu. A ngi matha ulaypa nabi ngurpaynu. ⁷ Dhuray kasa adhil Awgadhaw yaday lawnga, muynu nanga Awgadhoekinga, ngidh kedha adhipa kawra bal thoeyayg. Ngibepa matha ngoedhagidh kedha ngi Awgadhaw pawan ngurapiz.

⁸ Ngi ngaru mina zapa koeyma ngoenanu maypa. Gamu puridhar palan nanga, na ngin ibupuydhaypa kasa moegi butha, kasa kay kedha ngidh na mari igililnga puridhar palan moegaw nanga, balbayginga nabi igililmaypa a wara igililnga sey ngapa wagem. ⁹ Ina mina yangukudu a ngalpa ngaru karngemin a mina yoepathaman, ¹⁰ Ngalpa kedha zoenguz koeyma nuthemipa nungu zagethoepa aymoeypa a ngalpa kabuthan ngalpan ubi igilaw Awgadhoepa ngadh na gudaz puydhan mabayg, koeyma gudaz puydhamoeyn mabaygal ngaya nanga mina yoepathaman nuyn.

¹¹ Ngi mabaygoepa kedha muliz, thana ngaru ayman, thabi zapul a ngidh ngurpamoeyn thana. ¹² Mabaygan ngibepa mulupa noegayg, kedha zoenguz kedha, ngi kayn

* 4:4 Mura zapul Awgadhaw aymayzimayl matha ngoedhagidh: wara Zenesis 1:31 geth tidi.

mabayg. Ngidh mina pawa ayimpa a mina yoepathaman thanamulpa imaypa kedha, nginu kupay mina, a mina pawa midh ekaloesiyaw mabaygoepa. A yangukudu midh balbayginga, mina pawa a mam midh, mina yoepathaman a igililnga matha ngoedhagidh. Ngidh thabi igililmay zapul yakamoeyn mura ekaloesiyapa.

¹³ Ngaw sob nanga ngidh kedha zageth oengan, Maygi Thusi geth tidepa mabaygoepa, maw sipa a ngurpamoeyn thana. ¹⁴ Nginungu yakanurayg ngibepa senabi kozan maynguzinga, Awgadhaw yangu mabaygaw maynguzinga, thana nanga ekaloesiyaw kuykul ngibiya geth gimal wanadhin Awgadhaw maygi zagethoepa aymaypa.

¹⁵ Ngidh ngaru thabi zagethal oengan, nginu magaw, mura mabaygoepa imaypa kedha nginu mari igililnga koesimiz. ¹⁶ Ngi ngaru koey poeypiyam kedha nginu igililnga ngaru balbayginga a nginu ngurpay lak kedha ngaru balbayginga. Mura ayman senabi ya wadhan nanga ngi a nginu kurusipoegay mabaygal, ngitha bangal mura matha ngoedhagidh.

5

Apasi pawa midh koey mabaygoepa

¹ Koey mabayg nanga moegina adhapa ruwamiz mina pawangu, gabudhan ruwampa nuyn mina yabugudoepa ngoedhe nuy nginu thathi. A kayn mabayg ngidh tukuyap ayman. ² Burugamul yoepkaz ngidh apu ayman, a kayn yoepkaz ngidh babath ayman. Ngidh ngaru giyaw oengaypa wati wakay thoemamayngu mangayle.

Mina pawa midh yoepkaz maykoepa

³ Ngidh ngaru balbayginga danal poethaypa yoepkaz maykal gaya nanga mabaygoegig pasinu ⁴ Dhuray nanga thanamuniya thanamun geth koey kazil a ngepal. Thana kazil a ngepal ngaru mamu ngurpemin mina ekaloesiyaw pawa midh. Thana ngaru danal poethaypa thanamun geth apu thathi, a akaw powpu, modhabiya kuniya tidiz thanamun kulay danal poethay thanamulpa, Awgadhoepa balbayginga.

⁵ Mayk nanga magawginga mina mabaygoegig nanu kusayg nipa, Awgadhiya gar balbamiz, a yoewdhepa goeyginu a kubil, Awgadhoepa ibupuydhaypa nan. Wa balbayginga, nanu mura ubi Awgadhaw zapunu wanan. Kedha mayk nanga na koeyma yoewdhiz Awgadh nubepa nabepa danal poethaypa, goeyga kubil na matha yoewdhepa.

⁶ Dhuray maykal thanamun igililmaynu kasa thanamun ubinu zapul aymoeypa, kedha mabayg na nanga

igililnga ina apal na ngoedhe maygum nge Awgadhaw purkapa. ⁷ Ngidh thabi zapul lak kedha yadu palgan mabaygoepa, thanamulngu wati zoengu aymayle, thanamun geth aygi zagi mabaygoengu wanayle, na gegeyadh mabaygaw purkapa. ⁸ Matha kedha mabaygal ngibiya amadhan ngidh ngaru danal poethaypa. Ngidh nanga aymayinga ina ngoedhe ngidh kuykulmaya kal thayan, mina koey gegeyadh inuraw mabayg midh nanga, ngoedhe ngidh kal thayan mina igililmayngu.

Matha koey apuwal, koey maykal

⁹ Matha thana maykal 60 wathalgiya kadaypa, a alay urapun kulay, matha ngoedhagidh thanamun nelay palimoeyn thusinu, matha thana yoewthaw kupaypa matha ngoedhagidh Awgadhaw zagethoepa danal poethaypa. ¹⁰ Kedha mayk ngaru mina mabayg, a mura mabaygal ngulaygal kedha nanu zageth balbayginga mura woethiya. Matha kedha nadh nanu kazil balbayginga danal pathamoeypa, nadh mina pawa ayman wara mabaygoepa, a matha kedha na nanungu mina apa pudhiz Yesu Kerison mabaygoepa ibupuydhaypa, a matha kedha, thanamuniya ngaya nanga wati za dhadha mangiz. Wa, nabiyi senabi mina pawa balbayginga.

¹¹ Seta nanga kayn mabaygal maykal, thanamun nelay poelayg. Thana ngulayg thanamun ubilnga dhadhal ayman alaypa, thana aymayinga Kerison zageth. ¹² Matha ngoedhagidh lawnga thana ubin memayin zagethoepa, kalanu thana aymayinga pathidhan. ¹³ Lak gimal thana wati pawa gasaman, gurguy toedipa laga lagiya zagethoeginga nipa, a thana ngulayg ya imul pathan a igaw yadu umepa, matha ngoedhagidh lawnga kedha yoepa.

¹⁴ Ngayapa matha ngoedhagidh kedha kayn maykal lak alayl gasamoeyn, kazil koesimoeyn, a lag matha ngoedhagidh buth pathan, lak wati za muy uthayinga, mogo pugan yoewthaw igililnga ekaloesiyaw buway, wati mabaygiya parunu. ¹⁵ Wara maykal muwasin adhapa ruwamoeyn asimoeyn Sathananiya.

¹⁶ Mura ekaloesiyaw yoepkazil yayanob ngaru mayk ibupuydhan buwaynu muynu, yoewth lawnga. Yoewthaw bokadhza mayginga, manin matha mayk mabaygoegig nga nanga.

Yoewthaw koey mabaygal midh

¹⁷ Yoewthaw kuyku mabaygal ngadh mina zageth ayman, balbayginga thanamun modhab lak moegina ukaman ekaloesiyaw buwayngu, matha kedha thana ngaya koey

puridharalnga maw tariz a ngurpaypa. ¹⁸ Na Maygi Thusin kedha yadu palgan, 'Nginu zagethaw uruy kaw, gud yatharayg purthayle. Nuyn panidhayg ayngu, nuydh na kunaw kapul mulaypa adhapa nungu ngaran.' A matha kedha, 'Ngi zagethaw mabayg ngidh matha ngoedhagidh modhabiya gasaman nginu zagethoengu.'

¹⁹ Wara mabaygan ngin yadu palgan, nginu tukuyap nuydh wati za ayman, ngi ngaru poeypiyam ngoelkay yangu maythayle. Ukasar nanga thoeri nanga iman purkan, matha ngoedhagidh. ²⁰ Wa, mina za nanga ngidh nuyn mulupa thayan mura mabaygaw parunu. Mura mabaygoepa kedha ayman, matha kedha yoewthaw kuyku mabaygal, lak mabaygan aka gasaman kedha wati zoengu aymayle.

²¹ Timothi ngaw kazi, ngay ngibepa koeyma muliz kedha, Awgadhaw parunu a matha kedha Yesu Keriso a nungu maygi angelal, ngidh ngaru danal pathan mura Yesun mabaygal. A ina mura ngaw ngurpan ngibepa, nginu danal poethay ngaru mura matha ngoedhagidh mura mabaygoepa, moegina kaz a koey mabayg, mabayg ngibepa amadhan a mabayg ngibiya sigal. ²² Wara thonara mabaygaw ubi kedha ngidh kuyku nidhan wara yoewthaw zagethaw mabayg. Ngi ngaru koey poeypiyam, thana matha ngoedhagidh lawnga gegeyadh. Matha ngoedhagidh lawnga, wara mabaygaw wati pawa ngibepa iman zagethaw laganu muynu, nginu igililnga ngaru balbayginga.

²³ Matha ngoedhagidh lawnga nginu maythal kikir memayin, koeyma nguken woenig, umal nguki moegina madha nginu maythangu kikiringu. ²⁴ Mabaygaw wati pawal koeygarsar. Wara mabaygaw wati pawa kadaypa thayan kakal, wagel kay nuyn zoeyzi noeydhiz, mabaygal kulay ngulaygal, kasa kay kedha wara mabaygaw wati pawa muynu imayginga, wagel kay iman. ²⁵ Mina pawa lak kedha, mabaygaw kapu pawa kakal purkan yawaypa, a muynu nanga woerdhayzinga wara goeyginu kakal ina senabi mina pawa.

6

Gamu puziw mabaygal midh

¹ Ngitha mapu zagethaw mabaygal midh, ubig asimoeyn zagethoengu a? Kasa kay kedha ngithamun ngaru zagethaw mabaygal sabinu muynu. Ngitha ngaru koerngaylnga a apasin ngithamun kuyku mabaygoepa, Awgadhaw nelngu mogo pugayle a matha kedha ngalpan ngurpan. ² Dhuray nanga ngithamun danal poethay mabaygal lak Yesun mabaygal; thana ngithamun tukuypal maygi zagethaw

doegamoenu. Ngithamun apasin thanamulpa ngaru koezya. Thana matha kedha ngithamuniya kupay danal poethay mabaygal a wara kedha ngithamun mina zageth Awgadhaw mabaygoepa ibupuydhaypa ngithamun mamal tukuypal. Matha kedha thana, ngithamun danal poethay mabaygal, ngaw kazi ngidh ngaru nabi mina ngurpay pathridhapa.

Yesun mabaygaw mina ubilnga ngaru gimal

³ Mabayg nga wara ngurpay mabayg aymiz, adhapa ruwamin ubigig Yesu Keriso ngalpan Kuykulmay yangukudungu, a matha kedha Awgadhaw ngurpayngu, ⁴ nuy kasa gamu dhub yoewruypa, zoengu koerawayg. Nungu kasa wati ubi ya silamaypa, yangu ubi. Kedha pawa nanga wanu miziz, pathowkamay, kidhakidhan egi paran, a mulupa thayan. Kalanu mabaygal kidhakidhan mina yoepathamayinginga. ⁵ Kalanu mabayg matha ngoedhagidh lawnga kalmel zagethoepa, wati igilayg muynu, thigil aygimayl, thana mina ngurpay guythuyan. Thanamun kasa wakay thoemamay kedha, thana nanga yoewthoepa ngapa, wa thana bangal koey aydegal zapulgal aymoeyn.

⁶ Yesun mabayg nga nanga, nuydh na moegina gasaman, nubepa matha ngoedhagidh, wa nuy ngoedhe koey aydeg zapulayg, kuyk nungu ngoenakap matha ngoedhagidh. ⁷ Ngalpa mipa koeygarsar zapa ubin memayipa. Ngalpan gamu zaginga, ngalpa na kazi mamayidhin nubi apa goewapa, a ngalpalpa kuniya zapa maypa lawnga. ⁸ Matha ngoedhagidh kedha ngalpan gamu zapulnga, maytha aydenga. ⁹ Mabaygal ngaya koey ayngu zangu ubilgal, thanamun yabugud koey sirisirilnga a gegeyadh arkathiya pudhiz. Kalanu thanamun ubi ngoelkay zapa ruwamiz, wati zapa. Kuth thana ngaru gegeyadh gasaman.

¹⁰ Mabayg nanga koey bokadhzoengu ubilayg, kalanu koeygoersar wati zapul koesimiz nungu igililmaynu. Wara mabaygal koey bokadhzoengu ubilgal, koeyma gurguy toedipa kapu akasiw igililmayngu nuydh guythuyan, kasa ngoenakap kikir a mapu koeyza gasaman.

Mina igililnga midh

¹¹ Ngi Awgadhaw mabayg, adhapa gud ayman kedha wati ubilmayngu, ngi mina koeyma nuthepa mina pawapa, Awgadhaw pawapa, mina yoepathaman a mam. Ngi matha puzipa, a ngidh ngaru gabu pawanu nipa. ¹² Koeyma nuthepa Awgadhaw ubilmaypa aymoeypa, ngoedhe kedha wanamay soegul midh, nanu kuth ngidh gasaman ingaru igililnga. Ngin kedha zapa adhapa thayadhin, mura mabaygaw parunu senabi thonara. A ngidh kakal yakamoedhin

Awgadhaw yangukudu mabaygoepa. ¹³ Ngay ngibepa kedha muliz Awgadhaw parunu, ngadh nanga igil palepa mura zapul, a matha kedha Yesu Kerisoniya parunu ngadh mina igililnga seysithamadhin, kuyk nuy kaday tharaydhin Romaniw kuyku mabaygaw parunu, Pilathoniya.

¹⁴ Wa, ngay ngibepa kedha muliz, koeyma ngoenanu manin senabi ya wadhan, sakariya thoeyayg ngaru balbayginga; kurusipa bangal senabi goeyga, ngalpan Kuykulnga, Yesu Kerison bangal mangedhe. ¹⁵ Awgadhan kay manine nungu thonar. Nuy Awgadh, poeraparal Awgadh, matha nuy Kuykulnga. Nuy Mopa Kuyk mura kuyku mabaygiya gimal, a nuy ngaru Kuykulnga, mura kupay mabaygal nubiya apal. ¹⁶ Nuy matha nuy kuthagi Awgadh. Nungu niyay lag koey buyalnga koethilnga. Koey zageth mabayg amadhan thamiz nungu poeraparapa. Mabaygan imayginga nuyn, nuy imaygi Awgadh. Nubepa thawmaypa a apa pudhemipa, koey ridhanga, ngaru ngaru. Eso!

¹⁷ Mabaygal ngaya itha apal koey aydegal zapulgal, thanamulpa kedha muli, 'Ngithamun geth kadaypa thoemayg, aydu zapunu ngoenakap woenayg, setha thawpay thonaraw zapul. Matha ngoedhagidh kedha Awgadhiya ngoenakap wanan. Nuydh mura zapul ngalpalpa ikanu dhiwanu ay-moeydhin, ngalpalpa matha ngoedhagidh.' ¹⁸ Thanamulpa kedha muli, thana ngaru mina pawa ayman mura doegamuya mura zapuya, mura poeyban mabaygoepa mina pawa. ¹⁹ Kedha kuniya nanga thana ayman thanamulpa koethil zapul, apa kuyk koey ridhanga. Wara goeyga sey wagel, kedha kuniya nanga, thana gasaman ngaru igililnga, mina igililnga.

²⁰ Timothi, ngaw kazi ngidh ngaru koeyma danal poethaypa balbayginga nginu zagethaw doegam, ngoelkay yoepa kawra bal thoeyayg sena muynu. Thana ngaya nanga kadaypa thamemipa kedha, 'Ngoeymun ngulayg muynu koeyza.' Thanamulpa kawra bal thoeyayg. Thanamun ya ngoelkay ya. ²¹ Wara mabaygal kedha umamoeypu, 'Wa, ngoeymuniya muynu Awgadhaw ngulayg koeyza.' Lawnga, muynu nuy zaginga, kurusipa thana lak pa puziginga Yesu Kerisoniya. Wa, ngay ngithamulpa kapu yawo, Awgadhaw kozan ngithamulpa kalmel. Eso.

2 Timothy

Awgadhaw kapu kozan

¹ In ngay Pawlo Yesu Kerison woeyayzi mabayg ngurpay zagethoepa, matha kedha Awgadhaw yangukudu midh nanga kuyk Awgadhaw ubilnga kedha nuydh ngoena seysithamaypa mabaygoepa, thanamulpa mina yoepathamaypa a gasamaypa mina igililnga, ngalpan mina niyay Yesu Kerisoniya, matha kedha Awgadhaw Yawoedhayzinga. ² Ngath nubi thusi ngibepa palan Timothy ngaw mamal kazi mari igililmaynu.

Awgadh Thati a Yesu Keriso ngalpan Kuykulnga ngibepa poeyban matha ngoedhagidh kozan, a nungu gabu pawa a pawdh.

Ngitha ngaru koey poeypiyam ngoelkay ngurpay mabaygoengu

³ Ngay koeyma eso Awgadhoepa, ngay ngabepa zagethan mepa, kay paypa kulay ngaw mabaygal midh na zageth ulaypu. Ngath nungungu wati wakay thoemam muynu worderdhayginga, goeyga kubil koeygarsar ngath ngin ngoenanu maypa ngaw thoyeythu poegaynu, a eso manin Awgadhoepa ⁴ Ngath nginu koerkak badh ngoenanumaypa, ngaw koey ubi ngibepa imaypa, lak ngath gasaman ika.

Mina yoepathaman midh

⁵ In nubi mina niyay kulay iman nginu akaniya, Lowisaniya, a matha kedha nginu apu Yoewnisoeniya, a ngayapa kakal kedha, ngibiya lak mepa senabi mina yoepathaman. ⁶ Ngath ngin lak wakay thoyeypa manin, pa zazaman, magaw palan Awgadhaw kozan. Ngi waza kupaylnga zagethoepa, ngi dhoey nidhayzi mabayg, ngath ngibiya geth gimal wanadhin.

⁷ Awgadhaw Maygi Mari ngibiya kalmel, ngi wara zangu akagig kuyk nuydh magaw palan ngin, nginu mam ngidh pathridoepa a nuydh ngin ridh palan, nginungu wati yabugudiya mabale. ⁸ Aziran maygi, Kuykulmay mina ya yadu palgaypa; a matha kedha ngidh azir gasamayg kedha, thana ngaw mina zagethoengu ubig asimoeydhin; kunumay lagoenu thayadhin ngoena mura kawragi mabaygal ngalaga nanga. Ngay Kuykulmay yoepa mag ngoena kikir gasampa. Ngidh bangal matha ayimpu, za miyay thana bangal ngibepa kedha ayman. Awgadhan ngin magaw palan nungu yangukudupa oengaypa.

Mina igililnga midh

⁹ Nuydh Awgadhan ngalpan gudaz puydhamoeydhin a thurimoeydhin, ngalpan mina igililmaynu niyaypa itha apal. Nubi matha ngoedhagidh ngalpan modhabiya, lawnga ngalpan geth zagethoepa lawnga, matha nungu ubi midh nanga aymoeypa ina apal, a nungu kozan ngalpalpa. In nubi kozan mina kulkubaw ya woedhayzinga, wagel kay nuydh sama woeydhadhin nubi apa goewa, nuydh kulay nabi mina za yawadhadhin ngapa Yesu Kerisoniya.

¹⁰ Kaybaw goeyginu nanga, nubi mina ibuypuydhan kakal aymipa, kuyk Yesu Keriso ngalpan Gudaz Puydhay Mabayg ngapa ngalpalpa. Soeyzi pawpa mabaygaw um na akagi za, kuyk nuydh gud pudhadhin senabi igilaw yabugud, ngaru igililmaypa. ¹¹ Nabi mina yangu wakay ngath matha yadu poelgaypa, nuydh ngoena adhapa thayadhin nungu woeyayzi mabayg ngurpay zagethoepa ¹² Ngath kedha zoenguz kikir gasaman kunumay lagoenu muynu, kasa kay kedha kuyk ngay ngulayg nungungu, ngath mina yoepathaman, a nuydh balbayginga danal poethay ayimpa mura sethapi zapul, nungu yawoedhayzinga midh nanga, senabi kalaw goeygipa.

¹³ Ngidh na mi ngurpan gasaman ngawngu, na matha ngoedhagidh nginu mabapa. Ngi na Yesuniya kalmel ulaypa, wa matha ngoedhagidh nginu mina yoepathaman, a nginu mam koey ridhanga. ¹⁴ Ngidh koeyma giyaw oengaypa nubi setha mi ngurpay zapul nginu kupay gasamayzimayl. Awgadhaw Maygi Mari ngalpaniya muynu mepa, nuydh ngin ibuypuydhan sethapi zapa. ¹⁵ Ngi ngulayg kedha in nubi koey goegath Aysanu, koeygarsar mabaygal adhapa parul thoyamadhin a ngoena kasa wanadhin. Muynu Pygeloes a Ermogenes palbi mabayg ubigig ngawngu.

¹⁶⁻¹⁷ Matha urapun mabayg Onisiporus mina mabayg ngayapa. Nuy nanga Romanu meparuy, nuydh ngoena lumaypu mura lagiya. Kurusipa nuydh ngoena imadhin. Koeygarsar thonaralnga nuydh ngoena ibupuydhaypu, dhiwal palaypu koey igalayg nuy. Nuy azirgig a nuy akagig ngoena lumaypu dhoerdhimay lagapa. Kapu za kedha Awgadhan woenab poeyban nubepa a nungu buwaypa. ¹⁸ Senawbi kalaw goeyga nanga, Awgadhaw kozan a danal poethay nubiya kalmel, Onisiporus. Ngi ngulayg nuy kulba igalayg koeygarsar ibupuydhan ngayapa si muynu ngibiya Epeesoesanu.

2

Ngidh Yesu Kerison poeybayzi woenab bangal yakanurayg

¹ Ngaw kazi, ngi koey puridharalnga bangal Yesu Kerison kozan ngibiya muynu mepa a nuy ngibiya kalmel. Ngi matha puzidha. ² Ngaru mina ngurpay ayimpa, ngath ngin midh ngurpadhin koeygarsar mabaygaw parunu. Ngidh ngurpamoeyn mabaygal mina kapu akasizimayl. Thana bangal koesimoene maygi ya, wara mabaygal ngurpamoeyn senabi mina ya. ³ Koey puridharalnga pa zilaypa ngoedhe mina koewbu garkaz Yesu Kerison, ngi ngaru ngoeymuniya kalmel. Akaginga zageth aymoedha kasa midh thana gegeyadh. ⁴ Ngi ngoedhe Awgadhaw koewbu mabayg, a koewbu mabaygan ngaru nungu kuyku mabaygaw ubilnga ayman, nubepa wara pasiw zagethoepa aymoeypa lawnga, a nungu geth ubilmaypa aymoeypa lawnga.

⁵ A matha kedha ngidh aymoeypa zapul koey wamen ngoedhe koey tharil mabayg midh nanga. Nuydh ngaru balbayginga pungaypa kurusipa nuydh gasaman nungu modhabiya mina za. ⁶ A matha kedha koey ayngu garkaz, ayboewdhaw thonara nanga nuydh nungu modhabiya kulay gasaman.

⁷ Ngidh ngaru koeyma ngoenanu manin itha ngaw yaday, a Awgadhan bangal ngin ibupuydhane, muynu ngidh imane ngaru. ⁸ Timothi, ngaw kazi, ngay Pawlo ngibepa yadu umepa kedha, ngoenanu manin Yesu Keriso, nuy Thathin kadaypa manin moeram gudangu, nuy ngapa Dhawithan buwayngu. Wa, senabi kapu yangu wakay, ngath mura thonara yadu poelgaypa mabaygoepa. ⁹ Kedha zoenguz ngath gegeyadh gasamarngu a ngoena kunumay lagoenu thayarngu ngoedhe ngay koey kawragil mabayg nge, kuyk ngay maw sirngu Awgadhoepa nungu ya yadu palgarngu. Thana ngoena mina gethan gasamarngu, kasa kedha thanamulpa nungu yoepa idimoeypa koey zageth, na koey ridhanga kaday sipa.

¹⁰ Ngay kedha zoengu mura zangu geth wanaydhin a nabi gegeyadh ngath gasaman, Awgadhaw yangukudu ngaru yadu palgan. Kalanu nungu adhapa thamayzi mabaygal ngaru in kapu yoepa kawra bal thayan a karngemin. Thana gasaman Yesun mina za, nuydh gudaz puydhan thanamun; thana bangal kalmel nubiya nungu poerapoeranu ingaru ingaru. ¹¹ Ina mina yangukudu kedha, ngalpan igililnga ngaru sakariya thayan lak kulay igililmayngu; ngalpa bangal ngoedhe maygumal nge sethabi wati zapa.

Ngalpan kulba igililmayl ngaru umapa wayan, ngoedhe ngalpa Yesuniya kalmel sathawropa; ngalpa ngaru nubiya kalmel.

A ngalpa lak nubiya kalmel mari doegamoenu niparu bangal.

¹² Ngalpa nanga nungu ubilnga ayman ina apal, ngalpa mag ngoena kikir gasampa nubiya kalmel, nuydh midh nanga kikir gasamadhin ngalpalpa.

Wagel kay ngalpa mina zageth aymoene nubiya amadhan.

Ngalpa nanga nungungu ubigasimoeyn nuydh bangal lak ubigasine ngalpalngu.

¹³ Ngalpa nanga kapu akasinginga nubepa, adhapa ruwamoeyn nungu yabugudangu, nuy lawnga,

nungu mab ngaru balbayginga, nuydh koey zageth nungungu lawnga maypa.

Zagethaw mabayg Awgadhaw imaypa balbayginga

¹⁴ Ngidh nginu mabaygal koeyma ngulayg paliz thabi zapungu, a ngidh puridharalnga muliz thanamulpa kedha, mura moegithap yoepa ya silamaypa lawnga. Kedha pawan adhapa ngur mathampa, nuyn kay mabayg ibuyypuydhayginga. Mabaygal na kurusipagemipa kedha yoepa thana kasa thanamun igililnga idiman.* ¹⁵ Kedha lawnga, ngi ngaru koeyma nuthiz. Nginu zageth ngaru Awgadhaw purkapa balbayginga, ngi azirginga, ngaru balbayginga oengaypa nungu mina ya.

¹⁶ Ngoelkay yayab oesig, thana kasa koey ya umamoeypa, thana ngoedhe Awgadhagi mabaygal, a thana kasa sig thamaypa mabaygal mina Awgadhoenugu. ¹⁷ Thanamun ngurpay ngoedhe bolidh yayamipa muya, lawnga mabaygaw wati badh midh nanga muy lagoepa. Aymenayus a Piletus palay kedha ngoedhal mabayg. Palay mabaygaw adhapa ruwamay mabayg. ¹⁸ Minguz kedha, palay palamun kusayg adhapa ruwamaman, a matha kedha palamun wati ngurpay na wara mabaygaw kapu akasin idimiz. Palay kedha, Yesun kaday thoeray zageth na kedha kuniya. Mabaygaw gamu gud pudhiz, a mura ngalpan gamul kayib sakariya thoyamoeyn muwasin, Yesu midh nanga.

¹⁹ Lawnga Awgadhaw koey ridha kuyk koey ridhanga sipa a nabiya Minar Poelayzinga kedha, 'Awgadh ngulayg nungu mina mabaygal ngaya,' a wara poelayzinga kedha, 'Mura

* **2:14** *Mabaygal na kurusipagemipa kedha yoepa thana kasa thanamun igililnga idiman:* wara Mathayu 23.15 geth tidi.

setha ngaya nanga kedha umamoeypu, “Ngay Awgadhaw mabayg!” thana ngaru adhapa parul thayamoeyn wati doegamoengu.’

Ngidh koeyma gud ayimpa wati zoengu

²⁰ Awgadhaw buwaynu mabayg mina koeygarsar; wara mabaygaw igililnga ngoedhe koethil aygudaw rugal, koey thapa aygudoepa, a wara mura goeygi aygudaw rugal.

²¹ Mabayg nga nanga pudu, mabayg mura thabi wati zoengu, nuy ngoedhe Awgadhaw zagethaw rug, mina zagethoepa matha ngoedhagidh, Kuykulmay ubilnga nanga midh aymoeypa. ²² Ngidh koeyma giyaw woengaypa wati ubilmayngu, ngi na kayn mabayg ngi koeyma nuthepa mina pawapa, mina yoepathaman, mam, a gabu ngoenakap, kalmel ngaya mina ngoenakap Kuykulmaypa yoewdhemipa thanamulpa ibupuydhaypa.

²³ Rimarim ya pathridhay oesig, senabi kalanu thabukir.

²⁴ Awgadhaw zagethaw mabaygoepa thabukiripa lawnga, nungu ngoenakap ngaru koeyma mulupa mura mabaygoepa. Nungu ngurpay ngaru balbayginga a wati ngoenakapoeginga.

²⁵ Mabaygal ngaya nanga gud mathampa nungu ngurpan, nuydh ngaru koey gabudhan ngurpay ayimpa thanamulpa. Awgadhan sike thana gud mathamayzi mabaygal bangal ibupudhamoeyne a thana kalanu buwayl thayamine, a yoelpamoeyne mina ngulaygoepa. ²⁶ Kalanu thanamuniya wakay thoemamay mangedhe adhapa zilmemine Sathanan poethingu. A nuydh thana lak yoelpayginga nungu wati ubilmaypa aymaypa.

3

Kalaw goeygiw wati igililnga midh

¹ Imaw in, ipidhadh gegeyadh bangal gasamoene kalaw goeyginu. ² Mabaygal ngaya thanamun geth ubilmaynu toedipa, koey bokadhzoengu ubilgal, koey pawal ya umamoeypa, a gamu dhub yoeruyumoeypa, egi spari-moeypa, koerngayginga apu thathipa, mina apasigi mabaygal, thana lak kedha apasiginga Awgadhoepea, thawmayginga nuyn, ³ mamagigal, a wara gegeyadh pa woeyayginga, mabaygoepa koeliya thoeray, wara mina pawaginga, kerkak badhoeginga zapun aymoeypa, thana mina zoengu ubigigal.

⁴ Thanu koey thoeray mabaygal, ngoenakap mina thawpaynga kasa ayman thanamun ubilnga, za balbayginga lawnga za gegeyadh. Koey gimal yadu umepa, thanamun

ngoenakap mepa nubi apaw goewaw zapunu, Awgadhiya lawnga. ⁵ Parunu thana Awgadhw pawal aymoeypa, thana kasa paru idhemipa, muynu thana mina yoepathamayinga Awgadhw bibiripa. Ngaw kazi, adhapa thami thanamulngu.

⁶ Kedha mabaygal ngulayg laga lagiya muy uthemipa, lag lumaypa yoepkazin ngadh karngemin thanamun ngoelkay ngurpan. Kedha ngoedhal lagaw apu nanga, nabepa koey wakay thoemamaynga nabiya wati pawa nanga muynu ayimpa, a nanu ubilnga za koeygarsar, nanu thigi magawginga. ⁷ Na koeygarsar thonaralnga mina ngurpay lumaypa, war kuniya, a war kuniya. Nabepa koey zageth gasamaypa a tidaypa mina ngurpay, na kedha zoenguz wati ngurpay mabaygoepa kurusipagepa.

⁸ Kulay kay paypa kedha wati ngurpay mabayg Zanis a Zambris, palay Moselpa yoepa memampu, matha kedha kayib ngalpa senabi kawrag yawaypa, wati ngurpay mabaygal, wakay thoemamay muynu gegeyadh. Thana matha ngoedhagidh lawnga Awgadhw zagethoepa. ⁹ Thanamun zageth thana kasa urapun lagoenu toedipa sig oesiginga, thanamun thigil aygimayl, kedha zoenguz kedha sethabi mabaygaw zageth bangal kakal aymoeyne mura mabaygoepa, matha kedha Zanis a Zambris midh.

Mina igililnga midh

¹⁰ Ngaw kazi, ngi woelmayngu ngaw ngurpaynu, ngaw ngara pudhamaynu, a ngaw mina yoepathamaynu. Ngi koey ngulayg kedha, ngay koey ugayl mabayg, mam koeyza, kurusipoegaylayg, a koey koerngaylayg, za miyay dhadha mangiz. ¹¹ Senaw ngi ngulayg thanamun minaman ngayapa midh nanga, a ngaw gamu kikir. Ngi koey ngulayg zapul midh na aymoeypu Antiyokoenu, Aykoniya moenu, a Listoeranu, ngath midh gegeyadh gasampu, kasa kay kedha Awgadhan ngaru ngoena gudaz puydharngu sethabi wati zoengu.

¹² Mabaygal ngaya nanga ubin memayipa mina igililmaynu puzipa Yesu Kerisoniya, thana ngaru gasaman gegeyadh wati mabaygoengu. ¹³ Wati mabaygal a ngoelkay Kerison mabaygal thanamun wati pawa ngaru koesimoeypa. Thana mabaygal ngoelkemoeypu, a thana thanamulngu ngoelkemipu.

¹⁴ Ngi sew oesig, matha aymidha ngi midh na ngurpaydihin, a nginu mina yoepathaman midh nanga. Ngi ngulayg ngin ngadh na ngurpadhin, ¹⁵ a ngi moegina kazingu ngapa koey ngulayg Maygi Thusingu, nginu wakay thoemam kedha kuniya ridh palan, a ngin yoelpan Awgadhw

yabugudoepa, a ngin gudaz puydhan kuyk nginu mina yoepathaman Yesu Keriso.

¹⁶ Awgadhaw Woenabal Gub muynu zagethan meparuy mabaygan ngadh minar paladhin in Maygi Thusi, a na matha ngoedhagidh ngurpaypa, a matha kedha mabayg ngar ruwamiz adhapa, nuyn balbayg tidan, a ridh palan mabayg mura nungu ngara pudhamay midh nanga. ¹⁷ Kedha kuniya nanga Awgadhaw mabayg both pathan mura mina zagethoepa aymoeypa.

4

Zoeyzi noeydhay mabayg nga

¹ Wa, ngaw kazi, ngay Pawlo bangal ngibepa puridharal yangukudu manine Awgadhaw parunu a matha kedha Yesu Kerisoniya parunu, nuydh ngadh bangal ngapa zoeyzinoeydhamoeyne mura mabaygal, matha kedha uma mabaygal a igil mabaygal. Ngi koey ngulayg kedha, ngi ngaru both pathayzinga nungu moengaypa, a matha kedha nungu basalayoepa. Ngay ngibepa puridharalnga muliz kedha, ² Maw tariz nungu ya, yadu palgan. Zageth matha ayimpa kasa midh. Mabayg na supamiz nuyn balbay tidan, mabaygaw gegeyadh nanga moegina koey dharadh ngurpan, a balbay tidan koey gabudhan mina yabugudoepa.

³ Ngidh ngaru dhadhabuth gasaman zagethoepa thonara bangal nanga gasamoene mabaygal bangal koerngayg asimoeayne mina ngurpayngu, a matha thanamun ubilmayl bangal buwayl thoeyamoeypu wati ngurpaypa. A koeygarsar wati ngurpay mabaygal thana thanamulpa garwoeydhamoeypu. ⁴ Thana adhapa parul thayamin ngoelkay adhipa. ⁵ Ngi ngaru sig gima nagepa balbayginga kasa midh, gegeyadh, mapunga. Ngi ngaru maw sipa mabayg garwoeydhamepa Yesulpa; ngidh ngaru nginu kupay zageth mura oengaypa. ⁶ Minguz kedha, ngaw thonar amadhan thamayngu, ngaw igililnga ngoedhe nguki nge, matha poegaypa Awgadhoepea poeyban. ⁷ Ngath koewbu aymarngu, mina zageth ngaw Kuykulmaypa, tari sagul ngath muwasin, Awgadhaw mina ngurpaypa ngath giyaw woengan. ⁸ Na sey pika gimal ngayapa mina niyay lag a ngay ngulayg kedha, Kuykulnga nuydh bangal ngoena gamu pathamoeyne nubepa senabi thonara, nuy Mina Zoeyzi-noeydhay Mabayg a matha ngay lawnga, mura mabaygoepa गया nanga nuyn maman maypa, ugaypa, nungu kuniya mangay.

⁹ Ngaw kazi, ngi nuthi ngayapa ngapa gasamaypa sobaginga. ¹⁰ Demas nuydh guythuyan ngawngu wara

goegathoepa Thesolonayka, kuyk nuy koey ubilayg nubi apaw goewaw zapa. Koeresons nuyn wayadhin wara goegathoepa, Galaytiya, a Taytus wara goegathoepa Dal-maytiya.

¹¹ Matha Luka ngaybiya kalmel kedha thonara; ngidh gar Mareko gasaman ngapa ngibiya kalmel, nuy koey ibupuy-dhaylayg ngayapa, nabi zagethoepa aymaypa. ¹² Toetikas ngath wayan wara goegathoepa Eposesoes. ¹³ Ngath wara ngaw koey abayak wanadhin wara mabaygiya Kapasaniya nuy sey Trowasanu. Ngidh ngapa bangal manine, kalmel ngaw koey thusiw thapil, a minaralmayl koeyma ngoenanu maypa. ¹⁴ Wara ayniw zagethaw mabayg Aleksanda nuydh mina wati zageth aymoedhin ngayapa. Kuykulnga nuydh bangal modhabiya kuniya manine, senabi wati zageth.

¹⁵ Ngidh bangal koeyma giyaw woengaypa nungungu, nuy koey puridharalnga ngalpan ngurpaypa idimoeypa. ¹⁶ Ngaw kulay kot nanga wara mabaygan ibuypuydhay-ginga, ngoena kasa wanadhin. Kasa kay kedha ngaw koey koerkak badh thanamulpa, Awgadh ngaru gabu ngoenakap thanamulpa.

¹⁷ Matha Kuykulnga ngaru ngaw doegamoenu. Wa, thana ngoena kot manin a yapu poeyban ngaw mina yoepathaman midh. Senabi thonara Awgadhan nuydh ngoena magaw palan nungu yoepa yadu poelgaypa, mura thanamulpa ngaya nanga po gubaw gizu mabaygal. A nuydh ngoena gudaz puydhadhin thoeydhayl uruyngu, ¹⁸ a nuydh bangal ngoena danal pathaypu mura wati mabaygaw zagethoengu, kurusipa ngoena manin balbayginga nungu daparaw basalayoepa. Nubiya sey poerapar, muwasisinga, ngaru a ngaru. Eso.

¹⁹ Thabi mabaygal bangal ngidh ngayapa yawo thuri-moeyne, Prisila a nanu alay Akwila, a Onisiporus a mura mabaygal nungu lagoenu. ²⁰ Erastoes nuy matha mepa sey muynu goegath Koronis a ngaw yawar nanga ngath Tropimus wanadhin wara goegathoenu, Moelitoesonu, kuyk nuy kikir. ²¹ Ngi koeyma nuthedhe bangal ngapa kow gasamaypa, wagel kay sumayl thonara, wati thonara. Thabi mabaygal ngin yawo thuremine, Ewbulus, Pudens, Linus, Koelawdiya, a mura tukuypal. ²² Kuykulmay ngibiya kalmel ginu marinu a nungu kapu kozan.